ROMAN

Y. HAKAN ERDEM

Unomastica alla Turca

Hazarların ve Tengerelilerin Yazılmamış Tarihi

Y. Hakan Erdem

Unomastica
alla Turca

Hazarların ve Tengerelilerin Yazılmamış Tarihi

Y. HAKAN ERDEM, 1962’de Oltu'da doğdu. Altı yaşında iken ailesiyle birlikte Yalova’ya taşındı Boğaziçi ve Oxford üniversitelerinde öğrenim gördü. 1993–2002 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi’nde öğretim üyeliği yapan Erdem, akademik yaşamını halen Sabancı Üniversitesi’nde sürdürüyor. 1996’da İngiltere ve ABD’de yayımlanan *Slavery in the Ottoman Empire and its Demise* adlı çalışması, *Osmanlıda Köleliğin Sonu, 1800–1909* adıyla Kitap Yayınevi tarafından 2004 yılında Türkiye’de de yayımlandı. 2002’de Israel Gershoni ve Ursula Wokock ile *Histories of the Modern Middle East* adlı çalışmayı yayımlayan Erdem, şu sıralar Yunan Bağımsızlık Savaşı’nın Osmanlı İmparatorluğu’nda algılanışı ve Osmanlı siyasi dilinin dönüşümü gibi konularla ilgileniyor. İlk romanı, yine Kanat Kitap’tan çıkan *Kilab–ı Duvduvani*.

Kanal Kitap 14
Edebiyat dizisi 5
UNOMASTICA ALLA TURCA
Y. HAKAN ERDEM

Roman

1. Baskı: Ekim 2004
ISBN 975–8859–18–8

Kanat Kitap, bir Pusula Yayıncılık Ltd. kuruluşudur.

Yayma hazırlayan: Mustafa Arslantunalı
Düzelti: Zeynep Doğukan
Tasarım: Mehmet Sinan Niyazioğlu
Sayfa düzeni: Mehmet Öztürk
Kapak grafiği: Mehmet Sinan Niyazioğlu

Eren'e

Okuyacağınız metindeki her şey uydurmadır. Kişi, kitap ve kurum adlarının gerçek kişilerle, kitaplarla ya da kurumlarla herhangi bir ilgisi yoktur. Kurulabilecek muhtemel bağlantılar tamamen tesadüfi olmasa da, yazarın ve okurun hayal gücünün bir eseridir.

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm

İstanbul, 1992

I.
Hayal Taşı

Kalaylı dış yüzeyine On iki İmam’ın isimleri fırdolayı özensizce kazınmış, aşırı kullanımdan ötürü içinin kızılı çıkmış Dağıstan malı küçük bakır sürahinin içindeki tuhaf lacivert cisim dikkatini çekti. Türk girişimciliğinin öncü uçbeylerinden, Uno-mastik İthalat–İhracat’ın sahibi ve genel müdürü Argun Afaki, güneşten korunmaktan çok, olur olmaz yerde tanınmak kaygısıyla taktığı kara gözlüklerini alnına doğru iteleyerek lacivert cismi eline aldı. Sırf lacivert değildi; lacivertin içinde altın rengi küçük benekleri de olan, mekik biçiminde, münasebetsiz, ortası delik bir taştı bu. “Lapis lazuli olsa gerek” diye düşündü. Kabaca yontulmuş iri parke taşlarından yansıyan güneş ışınlarının beyaz ve cehennemi bir sıcağa boğduğu Beyazıt Meydanının ortasında, başındaki dehşetli iri karakul kalpağı ve uzun kara

çapanından dolayı pek aykırı duran satıcıya ilk kez baktı.

Sovyet dünyası, sanki sakar birileri ateşte kızdırılmış bir taşa Rus hamamında yanlışlıkla soğuk su dökmüşçesine parçalanmış, uzaya saçılan bu parçaların işte bir bölüğü de güzel şehrimize düşmüştü. Yahut İskender'in ünlü şeddi, arkasındakileri binlerce yıllık baskısına dayanamamış, sonunda darmadağın olmuş, her tarafı alışveriş Mecücleri ile ticaret Yecücleri basmıştı. Veya o ünlü Demir Perde, sabah serinliğinde işe başlayan bir dükkânın kepenklerinin gurultular eşliğinde aceleyle yukarı kalkması gibi kalkmıştı. Henüz kahvaltı yapmadığı ve midesinden de benzer sesler geldiği için Argun bu son imgelemi daha çok beğendi. Bunların hiçbirinden haberi olmayan yaşlı satıcı ise kısık gözleriyle Argun'un yüzüne bakıyordu. Argun kırık dökük Türkmencesini şöyle bir parlatmak niyetiyle sordu:

"Neme (ne) bu? Zıbık mıbık bolmasın sakın?"

Adam, Argun'u şaşırtarak, aksanlı fakat anlaşılır bir İstanbul Türkçesiyle ve umursamaz bir edayla:

"Zıbık dediğin nedir bilmem ama buna Hayal Taşı derler," dedi.

Argun Afaki, Hayal Taşı diye bir şeyi hiç duymamıştı. Elindeki taşı oldukça estetik bulmasına rağmen, hiç bilmediği bir şeyi satın almak, dahası Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar uzanan coğrafyada ağabeyliğimizin kanatları altına almak üzere bulunduğumuz dünyanın bir insanına "ne işe yarar bu" diye sormak istemedi. Taşı usulca geri, sürahinin içine bıraktı. Satıcı aynı umursamaz edayla fakat kısık gözlerini biraz açarak:

"İstersen Yada Taşı da var" dedi.

Cevap beklemeden, çapanının içinden bir yerlerden yuvarlak, küremsi, yeşil renkli iri bir taş çıkarttı. Bak, Yada Taşı'nı biliyordu işte. Hani efsanesi okulda okutulan, okutulmak ne kelime kafalarına kazınan, bir kez de üniversite sınavında soru olarak çıkan o ünlü taş ha? Yaşlı adam gözlerini açabildiği kadar açmış, heyecanlanmış, araya kendi dilinden kelimeler de karıştırarak, o bilinen efsaneyi anlatıyordu. "Hava... hava (evet... evet...) o taş." Bu taş elinde olunca istersen çölde yağmur yağdırırsın, istersen yaz ortasında dolu... Hilekâr Çinlilere kaptırıldığı zaman Türk elleri, taşın gidişinden sonra kelleşen, çoraklaşan ülkelerini nasıl bırakmış, nasıl göç

etmiş... İşte bu iki taş tam yetmiş sene boyunca Kızılkum çölündeki bir kör su kuyusunda nasıl ihtimamla korunmuş, Sovyetler'in Tabiatüstü işleri Araştırma ve Geliştirme Bakanlığı'nın burnu iyi koku alan müfettişlerinden nasıl saklanmış; bu uğurda şehit düşen Türkmenlerin sayısı Göktepe'de ölenlerin tam üç katıymış... Argun bunları gülümseyerek dinliyordu. Yirmi adım ötede başka bir satıcıda, kırk adım solda yine başka birinde, sırasıyla bir Kırgız ve galiba bir Stavropol Türkmen'inde de bu yeşilimsi taşları görmüş, kâğıt ağırlığı olarak kullanıldığını öğrenmişti. Hayal Taşı'nı ise ilk kez görüyordu.

Sırtını dönüp gitmeden önce, biraz da adamla son bir yarenlik olsun gibilerinden, "Ersarı" olup olmadığını sordu. Bunu yaparken tam bir Orta Asya Türkmen'i gibi a'yı uzattı, birkaç adet yaptı: "Ersaaarı." Yok, adam Yomutmuş. Peki canım. Yomutlar da has kardaşımız sayılır. Allaha ısmarladık Yomut kardaş. Haa, adın da Allahberdi mi? Allahberdi Canberdguliev! Güzel, pek güzel, hadi hakikaten Allah versin, hayırlı işler. İstanbul'a hoş gelmişsin. Tam ayrılıyordu ki, Şeytan dürttü. Taşların kaç para olduklarını sormamıştı.

"Kaç para bunlar?"

"Hayal Taşı 8000, Yada Taşı 5000 dolar."

Dudaklarından gayri ihtiyari, eğer duyulursa oralardaki ağabeylik davamızı epeyce zedeleyecek bir çığlık çıktı: "O...ha!" Allahtan, Allahberdi durumu açıkladı da aynı Yada Taşı'nın niye yan tarafta 6 dolar iken, burada 5000 dolar olduğunu öğreniverdi. Buradakiler gerçekti. Yaa... Kekeleyerek niye Hayal Taşı'nın daha pahalı olduğunu sordu. Yomut'un ona da bir cevabı vardı. Hayal Taşı elinde olunca, o kadar bilginin içinde yağışı kontrol etme bilgisine de zaten sahip oluyordun.

Argun Afaki Bey canevinden vurulmuştu. Nasıldır bilinmez, Yomut'un, Afaki'nin en hassas noktasını bulup attığı ok tam yerine saplanmıştı. Argun, oldum olası, yanına salavatsız varılmaz tekinsiz güzelliklere, erişilmez nesnelere, ulaşılmaz şeylere zaaf derecesinde düşkündü. Otuz küsur yıl önce, daha lise üçte iken Hollywood'un en güzel, en yetenekli, en zengin yıldızına vurulmuş, yemeden içmeden kesilmişti. Üniversitede felsefe okurken de tutturmuş, memleketin en güçlü holdingini –o şebeke diyordu– kendine rakip ilan etmişti. Gerçi arkadaşlarını gülmekten işeten bu yüksek

çıtaların hiç faydası olmamış da değildi kendisine. Hollywood'un değil, ama sınıfın en güzel kızı Perran ile önce çıkmış, sonra evlenmiş, felsefeyi unutarak iş yaşamına dalmış, işte bu Uno-mastik İthalat-İhracat'ı yoktan var etmişti. Yine de 8000 dolar, hayatının "artık maalesef tombul yıldızı," mutlu yuvasının tartışmasız tek hâkimi Perran ile takışmayı gerektirmeyecek kadar küçük bir rakam olmadığı için arzularını içine gömdü, yutkundu ve Yomut'la vedalaşarak meydanın başka taraflarına yöneldi.

1992 yılının bu feci sıcak ve yapışkan 12 Temmuz günü, güneş tam tepeye dikilmek üzereydi. Oyuncağı veya evcil hayvanı elinden alınmış bir çocuğun kırgın haliyle, canı her sıkkın olduğunda yaptığı gibi, sol ayağını sürüye sürüye meydanda irili ufaklı halkalar oluşturmuş insan kümelerine doğru dümen kırdı. En yakınındaki kümeye ulaştı. Ortada, ayakta duran bir kadının etrafında, durmaksızın dönen hareketli bir kümeydi bu. Meraklandı. Hareketsiz duran kadının önünde kapı paspası büyüklüğünde, üst üste yığılmış bir halı demeti vardı. Necip halkımızdan biri bazen duraklayarak bir işaret yapıyor, halı parçasını ona uzatan kadının eline birkaç dolar toka ettikten sonra uzaklaşıyor, duraklayan tavaf hadisesi de kaldığı yerden devam ediyordu. "Dönen kuyruk" fena icat değildi aslında. Satılan eşyayı yeterince görüp inceleyemediğini düşünen bir kez daha, isterse bir kez daha dönüp bakıyordu. Gülümsedi.

Aklından basit bir hesap yaptı. Şu kadıncağızın ta Orta Asya'dan bir seferinde taşıyacağı halı kaç tane olabilirdi ki? Getireceği otuz paspasın her birini on dolara satsa, eline geçen para buralara gelmesine değer miydi? Bavul ticaretinin inceliklerine vâkıf olmayan, Orta Asya'dan İstanbul'a Aeroflot ile gidiş dönüşün ancak bir paspas parası tuttuğunu, İstanbul'a böyle iki üç seyahatle Aşkabat'ta ev alınabildiğini bilmeyen yerli bir tacirin şaşkın ifadesini lakındı. Yüzünü buruşturarak başka bir kümeye gitti. Evet, orada da beyaz bir örtünün üstüne dizilmiş otuz kırk kadar Yada Taşı ve siyah zemin üzerine altın sarısıyla nakışlanmış birkaç tahta kepçe vardı. Ayağını iyice sürüyerek bir çeyrek saat daha dolandı.

Uno-mastik'in yorucu temposundan biraz olsun kurtulmak amacıyla yaptığı Beyazıt gezisi bu kez işe yaramamıştı. "Bari Lütfullah Kapısı tarafına

gideyim, belki oralarda bir şey bulurum” diyerek Devlet Kütüphanesinin Mercan’a, Bakırcılar Çarşısına doğru geçit verdiği eyvanımsı yere yöneldi. Biliyordu ki, biraz sidik koksa da o korunaklı, gölgeli geçit kırgın gönlüne hoş gelecek bir serinlikte olacak, sırtını duvara dayayarak dilenen yaşlı kadına biraz para vermek, ruhuna biraz huzur verecek; hah kadın da göründü, her zamanki yerinde. Ama bu kez tam önünde yürüyen iki sarışın, fidan boylu kız ondan önce davrandı. Gülerek kadına para verdiler. Ayaklarında arkası açık, yüksek sivri topuklu kırmızı parlak ayakkabıları, beyaz bellerini açıkta bırakan siyah bluzları ve tuhaf bir pembelikteki dar flanel pantolonları ile ikisi bir örnek giyinmiş kızlar... Karşıdan gelen esmer, saçları jöleli, biri limon sarısı bir ceket, diğeri beyaz, dar, kolsuz bir tişört giymiş olan iki adet, ter kokulu yurdum delikanlısının “Nataşa... yat aşaa” diyerek laf attığı kızlar... Nedense “yat aşaa” sözü onda “Yada Taşı” çağrışımı yaptı. Bu yetmiyormuş gibi Şeytan, bu kez bayağıca güçlü, onu dürttü. Başını olabildiğince geri çevirdi ve pek uzaklarda olmayan Yomut’un yanında, onunla kıran kırana pazarlık yapan birini gördü Argun Afaki Bey.

Yok, bu kadarı gerçekten fazlaydı. Ulaşılmazı erişilmezi, ulaşılmaz erişilmez olarak zihnine nakşetmek başka, yabanın kurduna kuşuna yem etmek başka! Hızlı adımlarla Yomut’un sergisine ulaştı. Ulaştı ve kalakaldı. Uno-mastik’in iki numarası, kendi yetiştirmesi, dahası, büyük halasının lorunu ve akrabası Tankut’la burun buruna geldi. Ramazan topu gibi patlayarak sordu:

“Tankut?”

Abisi ve patronu olan adamın bu patlamalarına şirketten alışkın delikanlı sakince cevap verdi:

“Vay Argun Abi selamlar... Şu İran işi bakır sürahiyi beğendim ama çok istiyor.”

Eh, kim bilir bu sürahi de bilmem kaç bin dolar ederdi. O da adamakıllı “gerçek” duruyordu çünkü. Kızdığı için kendi diline dönen Allahberdi’nin,

“Köpse köp! Yirmi dolardan bir kuruş aşağı olmaz” sözü bu düşüncelerini böldü. Hiç düşünmeksizin elini cebine attı, adama istediği parayı verdi. Sürahiyi aldı. Boştu. Hayal Taşı içinde yoktu. Delikanlının eline tutuşturdu:

“Hadi al git.”

Komutunu alan delikanlı, işine karışıldığı için biraz buruk, sürahiyi edindiği için hafif sevinçli, halıcı kadının kümesine doğru topukladı gitti. Sabırsızlığı, tez canlılığı ve fevriliği ile meşhur Argun Afaki Bey, oğlan daha tam uzaklaşmadan hızla fısıldadı:

“Satmadın değil mi? Alıyorum!”

Yalnız üzerinde o kadar para yoktu. Yomut Bey şu 1000 doları kabul buyursa, geri kalanı da yarın mesai başlar başlamaz şu kartın üzerindeki adrese gelse alsa, acaba olur muydu? Adresi görebilmek için dikkatle karta bakan Allahberdi gözlerini iyice yumup ince bir çizgi yaptı. Galiba “olur” demekti bu. İnsan ta Yomutistanlardan gelir de Bahariye’ye dek gidemez mi?

Yarım saat sonra, bir önceki vapuru yakalamak için koşan ve kıl payı kaçıran, burnundan hâlâ terler damlayan bir Argun, cebinde ne işe yaradığını bile bilmediği, mekik veya bilegitaşı biçiminde delik bir taşla, Kadıköy vapurunun arka tarafına oturmuş, günün muhasebesini yapıyordu. Adamın bakır sürahiye sadece yirmi dolar istemesi dürüst bir satıcı olduğu izlenimini vermiş, şu aldığı Hayal Taşı’na da makul bir fiyat istediği izlenimini yaratmıştı. Şu sokak satıcılarından öğrenecek çok şey vardı.

Yine de Perran’a taşa kaç para verdiğini söylemek zor olacak, “canım üç kuruş beş kuruş” gibisinden bir yalan da delikanlıyı, evet Argun Bey elliye merdiven dayamasına rağmen kendini bir delikanlı olarak görürdü, bozacaktı. Onun içindir ki işte, Aşiyan’daki evine dönecek yerde şirkete gidiyordu. Vapurdan atlar atlamaz bir taksiye bindi. Beş dakika sonra Bahariye’deki işyerine ulaşmıştı bile.

II.
Uno-Mastik'te Bir Aşk Günü

Eskice bir apartmanın beş katına birden yayılmış şirketin önüne geldiğinde her zaman yaptığı gibi gururla “Uno-mastik” levhasına baktı. Günlerden pazar olduğu için kapıyı anahtarı ile açtı. Her önüne gelen kullanmasın düşüncesiyle kilitli tutulan tarihi asansörün tel örgülü kapısını da yine anahtarıyla açarak beşinci kattaki ofisine çıktı. Sekreterinin boş masasını hızla geçerek kendi odasına girdi. Kahverengi taklit güderiyle kaplanmış, yumuşak ama yarı yarıya erimiş koltuğuna oturdu. Oda dehşetli sıcaktı. Kalktı, havalandırmayı çalıştırdı. Sonra kısa günün kârı mı zararı mı olduğu pek belli olmayan taşı cebinden çıkardı. Amstrad marka bilgisayarının köşeli klavyesini ve iri yazıcısını biraz öteye itti, yine taklit bir deriyle kaplanarak marköterili hale getirilmiş masasının üstünde yer açtı. Taşı koydu.

Aptalca bir taş. Üzerinde ne bir yazı ne bir işaret... Uzunca bir süre ne yapacağını bilemedi. Taşın bir ucundan ufacık bir parçanın kopmuş olduğunu gördü. Beyazıt’ta taşı iyice incelerken fark etmemişti bunu. Sağ elinin işaret parmağını deliğine sokarak, baş ve orta parmakları yardımıyla taşı sağa doğru çevirmeye başladı. Sıkılınca aynı işi sol elinin işaret parmağı ile yaptı. Nedense sol elinden beklentileri hep yüksek olmuştu. Bir şey olmayınca kızdı. Kazıklandığına neredeyse emindi. “Ulan Yomut kocası. Kektin lan bizi...” Neyse, adam kalan 7000 dolarını almak için yarın sabah 7:30’da damlar, o da taşı herifin başına çalar, parasını geri alırdı. Peki ya adam “kısa günün kârı” diyerek, böylesi kârlar için pek uygun olan araziye uyarsa?

Halt etmişti. Sanki bu taş, öyle Felsefe Taşı, sabır taşı, bezoar taşı, safra taşı

ya da böbrek taşı gibi herkesin bildiği bir taştı da mal bulmuş mağribi gibi yapışıp almıştı. Zihnini yokladı. Üniversite birinci sınıfta, felsefeye giriş dersinde hocaları Mustafa Kant Bey, “Felsefe Taşı” konusundaki ortaçağ inançlarını dalgasını geçerek aktarmış ama Hayal Taşı diye bir şeyden hiç bahsetmemişti. “Niye bahsetsin ki” diye homurdanarak sola uzandı ve hemen yanı başındaki raflardan Uno-mastik’in demirbaş üretim araçlarından biri olan kalın bir ansiklopedi cildini çekerek aldı. “Hayal Taşı” diye bir madde yoktu.

Umutsuzlukla, “belki benziyordur” diyerek “Felsefe Taşı” maddesine baktı. Evet, ıvır zıvır bir sürü bilgi vardı. Yok efendim taşların, metallerin “tohumu” uygun sıvıda nasıl erirmiş de, Felsefe Taşı’nın bir kıymığını bile bulup bu karışıma atarsan nasıl güçlü bir xerion elde edilirmiş de, bu da zaten Arapçada *al–iksir* olarak bilinen ab-ı hayatmış da, yeter ki uygun sıvı, uygun metal ve uygun Felsefe Taşı parçası bulunaymış. Kaynak olarak da, bulunması en az diğer “uygun” nesneler kadar “kolay” olan *Aphorismi*, *seu* Circulus Majus *et* Circulus Minus adlı bir kitap geçiyordu. Argun Afaki elindeki cildi sert bir hareketle kapadı. Müthiş bir gürültü çıktı. Dışardan “ayy” diye bir kadın çığlığı geldi. Argun odadan çıktı. Sekreteri Çiçek Hanım,

“Ay ilahi... ödümü kopardınız, burada olduğunuzu bilmiyordum bile” dedi. Argun, zarif endamlı, esmer güzeli, ince kemikli, pek güzel vücutlu, hafif kavisli ince bir burnu, uzun kirpikli iri süzme siyah gözleri olan kıza tıslar gibi sordu:

“Çiçek, burada ne işin var pazar pazar?”

Kız hafif kızarmış bir şekilde, bazı pazarları Tankut Beyle fazla mesaiye kaldıklarını söyledi. Yalancıktan bir lahavle çekerek odasına dönerken Argun’un düşünceleri yine kendisini sinirlendiren ansiklopediye gitti.

“Ulan Rusya çöktü, elimize bu taş bozuntusu geçti, umarım yakında Batı da çöker, biz de şu majiskül müdür, miniskül müdür ne karın ağrısıysa o kitabı da alırız” diyerek, hafif memnun ve oyuncu bir tavırla masasının başına geçti.

Elemanlarının fazla mesai yapması bir patron olarak bir şekilde hoşuna gitmişti. Birkaç dakika sonra dışardan Tankut’un fısıltılarını duydu, daha

çok memnun oldu. Bu müdür bölmesini ve diğer iç bölmeleri yaptırırken kullanılan ucuz malzemeden dolayı, kâğıt gibiydi kapı. Olsun, bilimin sırlarını bulup yaymak ilkesi üzerine kurulan Uno-mastik'te kimin kimden saklısı olabilirdi ki? Aferin, elâlem elemanından el aman derken, başkaları hafta içleri bile sağda solda kaytarırken, bunlar hafta sonu bile iş başındaydı. Acaba ne için gelmişlerdi? Merak etti. Birazdan çağırıp sormayı aklından geçirdi. Çocukta Anadolu terbiyesi hâlâ belirgin bir şekilde ağır basıyordu. Çağrılmadan asla Argun'un odasına girmez, abisini rahatsız etmezdi.

Yeniden koltuğuna oturdu. Yine kazıklandığını düşündü. Yine canı sıkıldı. Taşı evirdi çevirdi. Sağ elinin orta parmağına taktığı taşı başparmağının küçük, güçlü vuruşlarıyla sağa doğru çevirdi, neredeyse fırıldak etti. Kahretsin. At süsü müdür, ağırşak mıdır, mekik midir, çocuk oyuncağı mıdır, gelin ziyneti midir? Ne haltsa... Bu haliyle beş kuruş etmeyeceğini düşündü. Sabahtan beri ağzına bir lokma koymadığı aklına geldi. Düğmesine basarak önündeki küçük kara kutuya konuştu:

“Kızım, orada bisküvi veya kraker gibi bir şey var mı? Haa, Tankut'a da söyle gelsin...”

Bir yerlerden koşarak geldiği için olsa gerek, Çiçek nefes nefese:

“Hemen efendim” dedi.

İki dakika sonra Uno-mastik'in iki numarası, pazarlama ve satış müdürü Tankın Argun, elinde plastik bir tepsi, içinde abisinin pek sevdiği vişneli mekiklerden bir öbek, yanında buz gibi bir bardak meyan kökü kolası ile içeri girdi. Argun Afaki memnun, beğenen gözlerle delikanlıya baktı. Bir şekilde kendine, kendi gençliğine bakıyor gibiydi. Kendisi Allah için, yakışıklı adamdı. Delikanlı da öyle. Aynı delici, öteye geçen keskin bakışlar, aynı hafif çekik gök çakır gözler, aynı atmaca burun, aynı geniş omuzlar, aynı siyah saçlar. Bunlar bir tesadüf değildi tabii. Ta on birinci yüzyılda Anadolu'ya göç etmiş, gelir gelmez ayaklarının tozuyla ünlü Argun Oğulları beyliğini kurmuş olan Argunluğ kabilesinin ortak özellikleriydi.

Büyük halası da tam anlamıyla Türkmen karıydı doğrusu. Boncuk Hanım, soyadı kanunu çıkınca Kavala mübadili sünepe kocasına resti çekmiş,

kabilesinin adını biraz zamana uydurup soyadı olarak aldırmış, değme Osmanlı karının eline su dökemeyeceği sarp, haşin bir Türkmen ninesiydi. Argun Afaki Bey babasının halasını bu gelenekçiliğinden ve kadirşinaslığından ötürü ne kadar beğenirse, kendi büyükbabası olacak o asrilik sevdalısı yeteneksiz siyasetçi-gazeteciye, yani Hurşit Afaki Bey'e de o denli kızardı.

Allahtan, babası Aydın Afaki Bey, pek sevdiği halası Boncuk Hanım'ın da yönlendirmesi ile bu ölümcül hatayı biraz tamir yoluna gitmiş, 1943 yılında dünyaya gelen nur topu gibi oğluna Argun adını vermişti. Yine de tuhaf bir durum söz konusu idi. Argunluğ kabilesinin erkek kolu "Afaki" gibi, ne amaçla alındığı belirsiz bir soyadına kürek mahkûmu olup çakılmış, kadın kolu ise o muhteşem mirasın üzerine oturmuştu. Argun Bey, karısı Perran'ın fişteklemeleri ile birkaç kez mahkemeye gidip bu durumu ilelebet düzeltmeye niyet etmişse de, ailenin kadın kolunun soyadına niye öykündüğünü eşe dosta açıklayamayacağı düşüncesiyle geri durmuş, "Afaki" sözü de kendilerine kardeş olup kalmıştı.

Mekikleri ikişer üçer atıştırırken Tankut'a bugün niye işe geldiklerini sordu. Çocuk:

"Abi dün Ayvalık'tan bir parti mal geldi... Bildiğin işler işte, gelen sakızın kazanlara konmasına, arıtılmasına, çıkarılmasına ve Uno-mastik standartlarında paketlenmesine nezaret etmek vesaire. Çiçek de etimolojik manileri yazıyor."

"İyi... iyi..." dedi Argun Bey. Felsefe son sınıfta okurken nereden estiyse bu sakız işine girmiş, "Doğal sakız, bir numarayız" sloganıyla epeyce sivrilmiş, kendi deyimi ile çiklet değil, "sakız" piyasasının standartlarını o kurmuş, ölüp gitmekte olan bir işi unutulmuşluk köşelerinden kurtarmıştı.

En iyi kalite sakızın Sakız Adası'nda yetiştiğini bilmesine rağmen, Yunanlılar ile olan dalaşma ve tepişmelerden dolayı Sakız'dan getirtemediği sakızları Çeşme, Karaburun ve sonraları da Ayvalık taraflarında ürettirmeyi başarmıştı. Seksenli yıllara doğru sakız işi iyice gelişmiş, hatta Argun Beyin asla kabullenmek istemediği bir rivayete göre, Ayvalık taraflarında bazı köylüler güzelim zeytin ağaçlarını sökerek yerine sakızağacı *(Pistacia lentiscus)* dikmeye başlamışlardı. Rakipleri ne zaman medyamıza bu yollu haberler pompalasa Argun Bey, baba dostlarından

duayen gazeteci Münci Limoncu'yu devreye sokar, dört dörtlük bir haber veya röportaj ile gereken cevap verilmiş olurdu.

Fakat hakkını teslim etmek gerek, bu karalama kampanyalarının köküne kibrit suyu eken, yeğen Tankut olmuştu. Bunda tarım meslek lisesi mezunu olmasının da büyük payı vardı tabii. Yine böyle "eski zeytinler sakız oldu" türü bir kampanya sırasında bölgeden üç dört okulun yöneticileri ile anlaşmış, kamyonla getirdiği sakız sürgünlerini otobüslere doluşup gelen lise öğrencileri ile buluşturmuş, öğretmenler dahil herkesin eline budama makası, bağ çakısı, *Pistacia lentiscus* dalları, Amerikan bezi şeritleri ve zift ibrikleri vererek kapsamlı bir aşılama humması yaratmıştı.

Bir cumartesi günü menengiçlerle kaplı tepelere dağılan bu ordu, akşama kadar aşılama yaparak binlerce *Pistacia terebinthus'u* geleceğin lentiscuslarına çevirmiş, çalışan her çocuğa dolgunca bir gündelik ödemişler, onlar da toplanan parayı memleketimizin ücra köşelerindeki yoksul ve kardeş okullara bağışlamak cömertliğini göstermişlerdi. Aynı gazeteler bu sefer Argun Sakız şirketini yere göğe koyamamış, övgü makamında ne söyleyeceklerini şaşırmışlardı. Bunlardan bir ikisinin kantarın topuzunu bir miktar kaçırıp bölge sıkıyönetim komutanlığına da tarifsiz şükranlar sunması, sonradan başka dedikodulara yol açmış, ama işin tuhafı, bu, şirketin önünü daha da açmıştı. Kısa bir süre öncesine dek zeytin ve zeytinyağı partizanlığından ötürü haftada üç gün adını yeşil-siyah renklerde basan ve kabına sığamayan bir refikimiz bu kez hidayete ermiş, asitle karartılan zeytinin kanser yaptığı yollu haberleri günaşırı yayınlamaya başlamıştı.

Sağlıklı büyümesini sürdüren ve seksenli yılların ikinci yarısında yurtdışına da açılan şirkete "Argun Sakız" adı, ayağı vuran bir kundura gibi dar gelmeye başlamıştı artık. Geçen yıl Argun'un *linguist* eniştesi, Perran'ın sevgili abisi Prof. Dr. Pertev Dilmen'in buluşuyla şirkete "Uno-mastik" adı verilmişti. En son numarayı ise yine Argun Bey yapmış, delikanlının aksi yönde herhangi bir şüphesi olmamasına rağmen, yeğen Tankut'a daha uzun yıllar ustalık edeceğini kanıtlamıştı.

O hadise de gayet basitti. Bir akşam eski üniversite arkadaşlarından Yunan filolojisi uzmanı Hulda Artemiz Hanım ve onun değerli eşi ile birlikte Boğaz'da efkâr dağıtırken Hulda, Argun'un Sakız Adası'na, gerçek sakızın

kaynağına ulaşamamaktan yakınması üzerine bir kehanette bulunmuştu:

“Argun’cuğum ben inanıyorum bir gün gelecek, Ege’nin iki yakasındaki bu ulus... yani kardeş uluslar yeniden bir olacak, yarı çıplak, beyaz harmaniydi genç ozanlar ömrünü Hios’ta geçiren büyük Homeros’un destanlarını bir o kıyıda bir bu kıyıda söyleyecekler... Beyazlar giymiş genç kızların kelebekler gibi danslarına lir tınıları eşlik edecek...”

Türkmenliğini bir sır gibi yüreğinde taşıyan, lir tınıları yerine cura ve onikitelli bağlama sesini ruhunun kuytularında duyan ve daha önemlisi, Artemiz’in kurguladığı bu Helenistik dünya ütop-yasının kendi yineleyip durduğu “sakız” sözcüğünden esinlendiğini anlamayan Argun, biraz dikçe bakmış olmalı ki, herhangi bir vesileyle kendini unutarak Eski Yunan’ın derinliklerine dalmaya meraklı olan Artemiz aceleyle konuyu bağlamış,

“Canım o zaman sen de rahat rahat en iyi kalite sakızı ithal edeceksin...” demişti.

Argun Bey, bu episoddan Homeros’un Sakız’da yaşamış olduğunu öğrenmiş, biraz daha akıl yorunca sakız ve güzel sanatlar arasındaki başka bağlantıları keşfetmiş, çocukluğundaki şiirli, rubaili, manili, bilmeceli sakızları hatırlamıştı. Tabii ki eskiyi aynen tekrarlamak gibi bir yavanlık yapmamış, fıtratında mevcut yenilikçiliği ve devrimciliği ayaklandırmış, böylece ortaya Uno-mastik’in son atraksiyonu çıkmıştı.

Tek tek her sakız ambalajının üzerine bir isim yazılıyordu. İnsanlar öyle eskiden olduğu gibi nahoş sürprizler yaşamıyor, hangi ismi istiyorlarsa o sakızı alıyor, sonra içindeki kâgıtçığı okuyarak ambalajdaki sözcüğün etimolojisini öğreniyorlardı. Bu sözcükler kişi adları olduğu gibi, etnik veya linguistik grup adlan, yer adları, ırmak, dağ, hayvan ve bitki adları velhasıl yaşayan yaşamayan, canlı cansız her varlığın adları arasından özenle seçilerek hazırlanıyordu. Argun Bey, toplumumuzun henüz şiir aşamasında olduğu yalın gerçeğini dikkate alarak, sakız kâğıtlarındaki bilgilerin düzyazı ile değil, manzum olarak verilmesinin daha iyi olacağını düşünmüş, her zamanki gibi haklı çıkmıştı.

Mesela biri üzerinde “tavşan” yazılı bir sakız mı aldı? İçinden şuna benzer bir dörtlük çıkıyordu:

Burungu otken zamandaki aslı tavışgandır

Bayıra sardırınca yorulmaz tepişkendir
Keşür (bkz. *keşür)* gördü mü pek savaşkandır
Peşine tazı (bkz. *tazı)* düşünce katı sıvışkandır

Tabii insanların ilgisi uyanıyor, bir tavşan sakızı müşteriye en az bir "tazı" bir de "keşür" sakızı aldırıyordu.

İnsanlar hem öğreniyor hem eğleniyor hem de mis kokulu sakızlarını çiğniyorlardı. Bahariye'deki beş katlık binanın ilk üç katının sakız arıtma, kesme ve paketleme gibi teknik işlere ayrılması, dördüncü katın tamamen, beşinci katın ise kısmen bir kütüphane ve arşiv görüntüsü arz etmesi de bu yüzdendi. İnsanların bilgiye açlığının sınırsızlığı, kişilerin hafızalarında tutabileceği bilgilerin sınırlılığı, Argun Bey'in atmaca dikkatinden kaçmamış, sakız kâğıtlarına doyurucu açıklamalar yapabilmenin yolunun bu bilgiyi edinmekten geçtiğini anladığı için Tankut'a emretmiş, bulabildikleri her türlü referans kitabını dördüncü ve beşinci katlara doldurmuşlardı.

İnsan bu katlarda nereye baksa çifter çifter sözlükler, ansiklopediler, almanaklar, salnameler, elkitapları görüyordu. Şurada bir *Clauson*, burada bir *Burhan*–1 *Katı,* işte bir *Kâmus–u âlâm,* işte bir *Okyanus.* Siyah plastik kutularda tutulan kartoteksler. Alfabetik. Onlarca. Hepsi tıka basa Bristol kartları ile dolu. Her kartta en az beş madde var. Arkalı önlü. İnsanlığın kültür mirasının bir yansıması... Çapraz göndermeleriyle hepsi birer hazine...

Argun ve ekibini geri dönüşsüz bir şekilde değiştiren de bu olmuştu zaten. İnternet dünyasının hemen eşiğinde olduklarını tabii ki kestiremeyen Unomastik elemanları hani harıl kitap ediniyor, gece gündüz onları karıştırıyor, yazıyor, çiziyorlar, kart dolduruyorlardı, İnsanları eğlendirmek ve satışları artırmak amacıyla giriştikleri bu serüven onları da değiştiriyor, ufuklarını zorluyor, bilmediklerini öğretiyordu. Dahası, bir şey öğrenmediklerini hissettiklerinde "günü boş geçirdik" diye hayıflanıyorlardı. Dördüncü ve beşinci katlarda dinmez, dindirilmez bir bilgi açlığı hüküm sürüyordu. Aşağıdaki üç katın elemanları bu iki kata "okumuş katları" adını takmıştı. Dördüncü katta tam tamına on kişi "araştırma asistanı" olarak çalışıyor, beşinci kattaki üç kişiyi de bu rakama eklediğinizde on üç kişilik dehşetli bir beyin gücü ortaya çıkıyordu.

Patron olmak ve herkesin yalnızca bir kısmını bildiği işin her aşamasını birden görmek, Argun Afaki'yi bu bilginlerin en bilgini yapmıştı. Artık bilgisi o noktaya gelmişti ki, okumadan yazabiliyordu. Çoğunu ezberlediği referans kitaplarına bakmaksızın bütün maddeleri yazıyor, en yakası açılmadık sözün anlamını iki saniyede bozuk para ediyordu. Yine de, bu muazzam bilgi birikimi değildi onu diğerlerinden ayrıcalıklı kılan.

Evet, Argun Afaki'nin zaman içinde iyice belirginleşen, tebellür eden uzmanlığı ortaya daima yeni hipotezler, tezler atmasıydı. Her biri kallavi, okuyanı zangır zangır titretecek türden hipotezlerin üçünü dördünü neredeyse eşzamanlı geliştirebiliyordu Argun Afaki. Benzer süreçler, başka açılardan da olsa, Tankut ve Çiçek için de geçerliydi. Argun her ikisini de değerlendirebilecek durumdaydı, biliyordu. Tankut'un uzmanlığı bilgiye çok, çok çabuk ulaşmasında; gerektiğinde, bir ihtiyaç olduğunda, eksik halkaları hemen, neredeyse kafadan denebilecek bir çabuklukla tamamlayabilmesindeydi, Çiçek'inki ise önüne düzyazı ile gelen bilgileri anında şiire dökebilmesinde... Kız tam bir uyak hazinesi idi. Dudaklarını dua okuyormuş gibi sürekli kımıldatarak dolaşır, yanına yeterince yaklaşanlar Çiçek Hanım'ın ayaküstü uyak üstüne uyak ürettiğine tanıklık edebilirlerdi.

Hal böyle olunca Argun Afaki, kendini bazen Abbasilerin Dâr-ül Hikme'sinin, bazen Fatimilerin Dâr-ül llmi'nin, bazen NASA'nın, bazen Baykonur'un müdürü veya baş bilgini olarak tahayyül ediyor, kimi zaman da daha gizli, daha ezoterik, tanımlamakta güçlük çektiği, böyle olduğu için de, içinde huzursuzluk kaynağı olan devasa bir bilginin, nefes alıp veren bir bilincin hissedarı olarak görüyordu. Yine de onlar için en iyi kolektif tanımı aşağıdakiler yapmıştı: Okumuşlar. Evet, evet, inanmışlar yerine okumuşlar.

Tankut'un sorusuyla, daldığı düşünce deryasından silkindi.

"Abi, başka bir emrin yoksa çalışmaya döneyim mi?"

"Dön oğlum, teşekkür ederim" diyerek Tankut'u gönderdi. "Vallahi bu çocuğun mümeyyiz vasfı terbiye. Bak hiç sesini çıkardı mı ben dalıp gitmişken?" Artık geç oluyordu. Akşam Perran ile nasıl bir programları olduğunu hatırlamaya çalıştı. Bulamadı. Onun yerine biraz önce seyr-i sülûkda iken aklına takılan "tazı" kelimesinin anlamını hatırladı. "Taz–" fiilinden geliyordu. Bir şeyi çabucak, tez yapmak anlamındaydı. Zaten "tez"

sözcüğü de bunun bugünkü kullanımlarından biriydi. Tazmin ilk hali ise herhalde “tazığ” filan olmalıydı. Varsayım anlamındaki tez bile buradan gelse gerekti. Gidilecek yere çabucak varma işlemi: Tez.

Çantasını topladı. Kara gözlüklerini ve yaz olduğunu unutarak askıdan aldığı lacivert beresini taktı. Hayal Taşı’nı da olduğu yerde, masanın üstünde unuttu. Dışarı çıktı. Altıyol’a kadar yürüdü. Bir arabaya atlayarak taksiciyi Salıpazarı taraflarından çevre yoluna ve köprüye yönlendirdi. Tam köprünün ortasındayken aklına bugün 1000 dolar saydığı lapis lazuli parçası geldi. Omzunu silkti. Zaten eve götürecek değildi. Masasına dokunmak da kimsenin haddi değildi.

Yine derin düşüncelerine geri döndü:

“Demek adam Yomutmuş, ha? Yom-mut, yom-mut... Ne demek acaba? Türkmenlerin bir ilgisi yok tabii, ama sanki Semitik bir söz gibi. Yom, Arapça “yavvm’a benziyor. Al *yawm al mut...* Aaa *Al–yawm al–mawt.* Ayol basbayağı ‘ölüm günü’ demek bu yommut. iki ‘m’ yan yana gelince biri düşmüş. İbranice mi Aramca mı öyle bir şey olsa gerek. Derhal bu dilleri de öğreneyim. Derhal ve behemahal.”

Taksici,

“Hacım karşıda ne yana gidiyorduk?” deyince yine bu dünyaya geri döndü. Ona bir hacı sıfatı kazandırdığı için beresine küfretti. Oysa daha taksiye binmeden çıkarıp çantasına tıkmıştı zavallıyı. Bunu da, elini atıp bereyi başından çıkarmak istediğinde hatırladı. Adam onu tasdik eder bir tonda söyleniyordu:

“Haklısın hacım, haklısın. Ölüm günü... Yevm-ül kıyamet... Bina ile zina bu kadar artınca ne olacaktı ki?”

Bu sefer vurgulu bir gizlilik ile düşündü:

“Ulan yine düşündüğümü açıktan söylemişim farkında olmadan. Bir gün başım ciddi belaya girecek ama bakalım ne zaman.” Biraz sonra Aşiyan’da arabadan inerken taksici boynunu bükmüş soruyordu,

“Hacım ne zamanmış şu ölüm günü? Bilsek de ona göre davransak.”

Argun Afaki’nin herhangi bir soruyu cevapsız bıraktığı epeydir vaki değildi. Tok sesiyle:

“Üç dokuz ile tek bir yan yana geldiğinde” dedi.

“Dokuz, dokuz, dokuz, tekbir, yani Allahüekber” diye içinden geçiren ve karmakarışık hesaplar yapan taksiciyi bırakıp evine çıkan dik merdivenleri hızla tırmanırken düşündü:

“Yalan mı yani? Salaklar, dokuzları altı zannedip tersten okudular, koca 1666 yılı heba oldu gitti, olan da Londra’ya oldu.”

Bu uydurduğu hesapça kıyamete, 9991 yılına daha çok vardı. Ekledi:

“Haa, bir de Mesih’in adamlarına, Şabişkolara, hah... hah... 1666 imiş! Ne münasebet? Yazık...”

III.
Villa Argun'da Doğum Günü

Bahçenin demir kapısını açıp, Villa Argun'un morsalkım ve erguvan ağaçlarıyla dolu, korunmuş cennetine girdi. İki katlı, büyük, ferah evlerinin ön kapısı ardına kadar açıktı ve yine ardına kadar açık olan arka kapısından arka bahçenin bir kısmı görünüyor, dahası o taraftan şen kahkahalar geliyordu. Çantasını koltuklardan biri üzerine fırlatarak arka tarafa geçti, işte o an, an dondu. Kısa bir sessizlik oldu ve sonra koro "iyki doğdun Arguun..." şamataları ile bahçeyi çınlattı: "...gunn."

"Ah Perran, bu kız adam olmaz. Bugün doğum günüm müymüş?" diye düşündü. Biraz önce aklından geçen ve ister istemez taksici ile paylaştığı "ölüm günü" veya "kıyamet" senaryosundan uzaklaştı. Argun Bey her iki algılamasının da gerçek yanları bulunduğunu, farklı kişiler için olsa da, o günün hem ölüm günü hem de doğum günü olduğunu o an için bilemezdi tabii. Doyasıya eğlendi.

Doğum günüydü. Çünkü Argun Afaki o gün yepyeni bir misyonla yeniden doğdu. Gözlerinden bir perde kalkmadı, bilakis gözlerine bir perde çekildi. Saydam, her şeyi, eMaRını çekercesine derinden, elektron mikroskobu gibi kimsenin görmediği kadar yakından, teleskop gibi uzaktan gösteren bir perdeydi bu. O günden sonra Argun Afakinin kısık gözleri devasa bir darbeli matkap oldu.

Bu multivizyonel gözler, asırların aymazlığı ile küflenip kaşarlanmış, katar katar sır bulutları ile kat kat katmerlenmiş gizlilik ufuklarını şimşek hızında seri darbeler indirerek peynir gibi deldi bıraktı. Şimdiye değin habis ırkçı cüceler tarafından saklanmış hazineler, tüm insanlığın yararına bir sebil oldu, açılan deliklerden sıvı altın gibi oluk oluk aktı.

Vakit sabırsız bir süvari gibi laciverdi karanlıklara doğru ilerliyor, Villa Argun canlı müziğin hızlı ritmi ile sarsılıyor, arka bahçenin güzelim İngiliz çimleri bir Moğol keşif kolunun hışmına uğramış gibi darmadağın ve perişan, "etler dağ gibi yığılmış, kımız göl gibi sağılmış," içki akışı Seyhun'un debisine ulaşmış, zıp zıp zıplayan insanların çığlıkları, kahkahaları Aşiyan semalarına yükseliyor. Argun Afaki, büyük kızı Tavramina'nın karşısında dans ediyor, sınırsız enerjisi ile değme gençleri cebinden çıkarıyordu.

İki başarısız denemeden sonra sevgili eniştesi Pertev'in eli Argun'un sol omzunu tutturabildi:

"Oğlum bırak biraz da gençler eğlensin!"

Argun, kan ter içinde durdu. Kenara çekildi. Abisinden bir saat kadar sonra partiye katılan Tankut hemen ortaya fırladı. Kızıl saçlarına pek giden narçiçeği renginde kısa bir elbise giymiş, nar tanesi, nur tanesi ve dahi yeni boy atmış nar fidanı endamlı Tavramina'nın gök yeşil gözleri çakmak çakmak oldu, yakamozlara boğuldu. Sekreter Çiçek'in yüzü askıya asılan eski bir giysi gibi asıldı.

Pertev Dilmen kayınçosunun terden sırılsıklam olmuş siyah tüylü koluna girdi:

"Yav oğlum dur... dur... Soluklan biraz, kendini öldürme... Bak seni kimle tanıştıracağım."

Argun Afaki'nin, "Yakup Sinan Bey" adıyla tanıştırılan adamı, adam gibi görebilmesi için biraz toparlanmaya ihtiyacı vardı. Yok, gerçekten de tanıdığı biri değildi. Partinin başlangıcında da gördüğünü hatırlayamadı. Yakup Sinan Bey, simsiyah takım elbiseli, zayıf, uzunca boylu, kısa ak saçlı, sinekkaydı tıraş olmuş, biraz kalınca dudaklı, üstelik gece olmasına karşın gözünde kapkara gözlükleri olan bir kişiydi. Dans etmiş veya zıplamışa da pek benzemiyordu. Eniştesini ve adamı üst kattaki çalışma odasına buyur etli. Beraberce çıktılar. Argun, eniştesi ile birlikte ikili turuncu deri koltuğa otururken adama karşılarındaki tek, Emanuelle koltuğu gösterdi. Adam yaratacağı tuhaf görüntüye aldırmaksızın hasır koltuğa geçti, gözlüklerini çıkardı, önündeki Afgan işi sehpaya koydu. Duru, sakin, mavi çocuk gözleriyle karşısındakilere baktı. Pertev, kendi

evindeymişçesine, rahatlıkla herkese viski doldururken açıklamalarına devam ediyordu:

“Argun’cum, Yakup ile kolejden arkadaşız. Bizim 56’lılardan. Normalde İtalya’da, Livomo’da yaşıyor. Yaz için geldi.”

Adam, saatlerdir ağzını hiç açmadığını, hiç konuşmadığını ele veren hafif bir öksürük sesi çıkardı.

“Argun Bey, böyle bir günde rahatsızlık vermek istemezdim ama yarın 05:45 uçağı ile geri dönüyorum, af buyurun. Sizinle çok önemli bir konuda konuşmak istedim... yoo... Pertev hemen davranma canım, bizim ayrımız gayrımız mı var... Evet, konu önemli. Siz zaten fıtraten mevcut zekânız ve çok daha önemlisi, bilimin bile önüne geçen harikulade sezginiz ile başkalarının yıllarca uğraşsa gelemeyeceği bir noktaya geldiniz. Bu yüzden de sizinle konuşmamız gerek...”

Argun Afaki’nin soran bakışları üzerine, sesini biraz daha bulmuş olarak devam etti:

“Efendim mensubu bulunduğum ve kendi şuurlu seçimimiz neticesinde yakında asimilasyona uğramak üzere olan camia sizinle temasa geçmem konusunda beni vekil kıldı. Türkiye’de pek gecikmiş *onomastique* çalışmalarını başlatan birine bizim de bazı söyleyeceklerimiz var...”

Pertev Dilmen galiba, “Tüh Allah müstehakınızı versin, ne alakası var? Uno-mastik o bir kere, bir numara sakız yav, ben uydurdum, buncağızlar sakızcı... ben dilciyim...” yollu bir şeyler söylemeye hazırlanıyordu ki kayınbiraderinden sert bir dirsek yiyerek sustu.

Argun Afaki, sözcüğü ilk kez duyuyordu. Yine de bir iş görüşmesi zeminine hızla kaymakta olduklarını anlayacak kadar feraset sahibiydi. Adamı teşvik etti:

“Buyurun efendim, sizi dinliyorum.”

Yakup Sinan Bey, Fransızca –anlaşılmadığını düşündüğü durumlarda İngilizce– terimlerle süsleyip karıştırdığı aksanlı ve hafif eskimiş Türkçesi ile anlattı, anlattı.

Yarım saat sonra Argun Afaki hadisenin basit bir iş görüşmesini, evet tabii o tarafı da vardı ama, fersah fersah aştığını gördü. Bir yarım saat sonra ise,

her şey gibi basit bir şifreye sığacak kadar karmaşık bir örüntünün en ince ayrıntılarına vâkıf oldu. Evet, Argun Afaki o gece “olanlar nasıl oldu”, “niye oldu”, “nasıl oluyor da oluyor” ve “adamlar nasıl yapmış” gibi tüm soruların cevabını buldu. Onun kadar zeki olmayan ve dolayısıyla duyduklarının ancak bir kısmını kavrayabilen zavallı dilci eniştesi Pertev’in bile bir şeyler anladığı kesindi. Ağzı açık kalmıştı adamcağızın, dinliyordu.

Yakup Sinan, toparlamak üzereydi. Kibar, karşısındakini kırmaktan çekinir bir üslupla konuşmaya devam etti:

“Efendim, siz zaten nurlu zekânız sayesinde yolun büyük kısmını yürüdünüz. Bizim bu davadaki kılavuzluğumuz sınırlıdır. Şu aktardıklarım sizi yolun sonuna doğru çoğalan çıkmaz sokaklara dalıp boşuna vakit yitirmekten kurtarırsa kendimizi bahtiyar sayarız. Mesela, *onomastique* çalışmalarının ilk safhalarında cins isimler dahil her türlü isme ilgi duyulması doğaldır. Lütfen yanlış anlamayın, sizi yönlendirmek haddimize değil, ama biz naçizane, özel isimlere eğilmenizi daha çok arzularız. Ne hazinedir özel isimler, değil mi efendim? Tam anlamıyla bir *thanatologie* çalışmasına gitmese bile *necrologie*'yi bir yöntem olarak kullanmanız, nasıl diyorlar... *obituary*’leri dikkate almanız bizi nasıl mutlu eder, tahmin bile edemezsiniz. Belki Rab muininiz olur. Şöyle dört başı mamur bir grup biyografisi, *prosopographic* bir çalışma çıkar ortaya. Başarınız hepimizin başarısıdır. Işıklı, feyizli yolunuzda emin ve müsterih terakki ediniz.”

Kapıda beliren ve gelişini fark etmedikleri Perran’ın sesi ile irkildiler. Davetliler birer ikişer gitmeye hazırlanıyordu. Argun müsaade istedi. Yakup Sinan da ayağa kalktı. Perran’ın tüm itirazlarına rağmen o da ev sahipleri ile vedalaştı.

Bir buçuk saat kadar sonra tüm ev halkı yatmış, Argun Afaki Bey ise çalışma odasında, binlerce *terabayt*'lık beyninin henüz erişkin olmayan hücrelerini bile erkenden olgunlaştırıp göreve çağırmış, kendisi bizzat bir fikir kasırgası, etrafına haleler yayan bir çağrışım anaforu haline gelmiş, çalışıyordu.

Evinde acil durumlar için her zaman Bristol kartlarından bulundururdu. Siyah mürekkepli kalemiyle sadece bir yüzlerini kullandığı kocaman

kartlardan bir tanesini doldurmak ancak iki dakikasını alıyor, biten kartı artık nereye konarsa fırlatıyor, yenisine saldırıyordu. Argun Sakız ve sonra Uno-mastik'te geçen zamana hem kızıyor hem de o dönemlerde edindiği çalışma disiplini ve olgu hazinesine çok şeyler borçlu olduğunu düşünüyordu. Evet, belki yanlış yapmış, herhangi bir teoriye olunmaksızın yalnız olgu toplamakla yetinmişti. İşi de bunu gerektiriyordu. Şimdi ise, Yakup Sinan'ın söyledikleri ışığında, hazır bir teorisi vardı, bildiği olguları buraya oturtuyordu.

Teori basit, anlaşılır, temiz ve sadeydi: Sabetay Zevi'nin takipçileri hâlâ vardı; eğitimli, zengin ve çok güçlüydüler. Bunlar görünürde Müslüman olmalarına karşın, gizli inançlarının bir arada tuttuğu bir klik olarak faaliyet gösteriyor ve toplumun kilit noktalarında birbirlerini kayırıp kollayarak yüzyıllardır güzel ülkemizi ve belki başka yerleri de yönetiyorlardı. Nokta.

1648 yılında İzmir'de Sabetay Zevi adlı genç bir mistik, bir ihtimalle babası Mordehay'ın temsilciliğini yaptığı İngiliz tüccarlar sayesinde, Hıristiyan *milener* düşünceyle tanışarak, güvendiği insanlara Mesih olduğunu ifşa etmeye başlamış, yerel hahamların baskısıyla İzmir'den sürülünce Selanik, İstanbul, Filistin ve Kahire'yi dolaşmıştı. Ömrünü yaratıcı ile bir olmaya, yani Adam Kadmon olmaya adayan genç adam, kendisine vaat edilen Sarah adlı bir kızla evlenip Kudüs'e dönünce Gazzeli Nathan Benjamin Levi tarafından Maşiah/Mesih ilan edilmişti.

Zevi, buna ve Nathan'ın 1666 yılını kıyamet yılı olarak ilan etmesine ses çıkarmamış, oranın hahamlarının tepkisini çekince 1665 sonbaharında İzmir'e dönmüştü. Halkın geniş desteğinden cesaret alarak, bu sefer Mesihliğini açıkça ilan etmiş, imparatorlukta yaşayan Yahudi zimmilerden ve müsteminlerden bir kısmını, hatta bazı Hıristiyan ve Müslümanları etkilemişti. Önceleri Isac Slyvera ve Abraham Yachini, sonra Rabbi Hayim Benveniste tarafından desteklenmiş, ünü imparatorluk dışına taşmış, Venedik, Hamburg, Amsterdam, Londra ve bazı kuzey Afrika liman kentlerindeki Yahudiler arasında da destek bulmaya başlamıştı.

Büyük bir ihtimalle kendi toplum düzenlerinin bozulacağından korkan Yahudi cemaati önderleri tarafından padişaha şikâyet edilmiş, 1666 yılının başlarında İstanbul'a çağrılarak tutuklanmış, Çanakkale'de kısa bir sürgün hayatından sonra Eylül 1666'da Edime sarayında Sultan IV. Mehmet'in

huzuruna çıkarılmıştı. Neredeyse bütün bir yıl “acaba mı” diyerek, kıyametin kopmasına yarım da olsa bir ihtimal veren ve eğer kıyamet koparsa el altında bir Mesih bulundurmanın yararına inanmış olan Avcı Sultan, artık daha fazla beklemeye gerek olmadığını ve Sabetay’ın Şeyhülislam Yahya ve ulemadan Vani Efendiler tarafından sorgulanmasını emretmiş. Zevi de Osmanlı siyasi otoritesini karşısına almak istemeyerek Müslüman olmuş, takipçileri de, adları üstünde kendisini izlemişlerdi.

Evet, bu işte Argun Bey’in kafasını hafiften kurcalayan bazı tuhaflıklar ve tutarsızlıklar da yok değildi. Mesela, nasıl olmuş da Sabetay’ın, eskiden avdeti de denen dönme müritleri kendi içlerinde bile anlaşamayıp parça parça bölünürken başkalarını derleyip, toparlayıp yönetmişler ve hâlâ da yönetebiliyorlardı?

Zor soruydu ama ne yapacaktı yani? Olgular teori ile çeliştiklerinde, geç bulduğu koca teoriyi çabucak kaybedecek değildi ya? Ülkemizi yönettikleri sezgisel düzeyde kesin olan bu adamların bu bölünmüşlükleri bile belki hesaplı olabilirdi. Bizatihi bu bölünme bile bir amaca hizmet etmesin sakın? Kaldı ki yeni araştırmalar her an yeni olgular üretebilir veya ortaya çıkarabilir, görünüşteki bu tip çelişkileri ortadan kaldırabilirdi. Acaba *onomastique* çalışmalar bu esrar perdesini aralayabilir miydi?

Evet, evet. Özel isimler, özel isimler çok önemliydi. Yakup Sinan’ın kalın dudaklarının görüntüsü gözünün önünden, aksanlı Türkçesiyle söylediği özel isimler kulaklarından gitmiyordu: Sabetay, Zvi, Sevi, Nathan, Scholem, Abdülgafur, Abdullah Yakup, Mustafa Çelebi, Osman Baba, Hamdı Bey, İzmir, İstanbul, Musul, Selanik, Gazze, Kırım, Ülgün, Joseph, Jacob, Hageveret, Nasi, Nakşa, Ha Yam ha–Tihon, Hidekel, Yeruşalayim, Ezazil, Zibidee, Kıbrıs, Ester, Moşe, Gehenna, Thutmoses, Amon, Meymunides, Uç bin Ongh, Kanaan, Knesset, Gush Emunim, Histadrut...

Bunları yine bir kısmını Yakup Sinan’dan duyduğu, bir kısmını Uno-mastik sayesinde zaten bildiği Maşiah, Mesih, *şem hakodeş, kinnui, erez, ogan, targum, tov,* Karakaşîler, Yakubîler, Kapanîler, Karaylar, *rav, adoni, sofer, ma’afera, migdal, oz,* müminim, *koşer, aliyah, kohen, koferim, bananot* gibi büyülü kelimelerin zihninde yarattığı arka plana yerleştiriyor, yaptığı keşifler daha gün ışığını görmezden önce onu heyecanlandırıp bağırtıyordu.

Bu keşiflerin, ki dürüst yapısından dolayı bunların bir kısmının icat olması

ihtimalini hiç göz ardı etmiyordu, malzemesi burnumuzun dibinde, gazetelerde, kitaplarda, dilin kendinde, atasözlerinde, deyimlerde, şarkılarda, türkülerde velhasıl her yerdeydi. Çok uzağa gitmeden hemen o günün gazetelerine bakıyor, ne mesela? Ne bu?

“Evladımız, babamız ve kocam
Sami Karamehmet’i kaybettik
Üzüntümüz sonsuzdur. Aziz naaşı
yarın ikindiyi müteakip
Teşvikiye Camii’nden kaldırılacaktır.”

Ne demek Sami? Ha ne demek? Doğrudan kavimlerinin adını ad olarak almış. Çekinmezliğe, gözü karalığa bak. Ya Karamehmet? Etmeyin yahu, bebeler bile yemez bunu! Kara değil, Karay... Evet efendim, hani o Karaim de denen Hazar kalıntısı Musevi Türkler, doğrusu Karaymehmet. Peki ya Mehmet? Yani Sabetay’ın ihtida ettiği zaman aldığı isimden başka ad mı kalmadı koca Türkçede? Peki ya cami? Güzelim, sıkıntı zaten burada ya! Şu yukarıda saydığım özelliklere sahip biri, eğer Sabetaycı değilse niye camiyle işi olsun ki? Bir defa şu “ikindiden sonra” ne demek? Bunun namazı yok mu?

Sonra müteveffanın ailesi olarak sıralanan bir sürü kişinin ismini tek tek dikkatle inceliyor Argun Bey. Babası: Enver, Annesi: Nuriye, Karısı: İşık, Oğlu: Aydın Karamehmet; ışığa takmışlar sülalecek. Vee sıkı durun, Kızı: Sema Altınelma. Evet inanılmaz bir grup resmi çıkıyor ortaya. Böyle kristal berraklığında bir dizge her çiçeği burnunda *onomastique* araştırmacısına nasip olmaz.

Altınelma, altınelma? Türkçede hiç böyle bir bileşik isim var mı altınelma diye? Yok, ne var? Kızılelma. Ama ismi lazım değil, bir Ortadoğu devletinde var: T*apuahzahav.* Kısatılmışı *tapuz.* Eşittir altınelma. Yine sıkı durun. Bu o kavmin dilinde elma değil, portakal demek efendim, portakal demek! Neden mi? *Ahd-i Atik* zamanlarında Ortadoğu’da portakal yoktu. Ahali de tanımıyordu. Çok sonraları Siyonizmin gücü bu insanları Doğu Avrupa’daki yurtlarından söküp Filistin’e getirince orada portakalı gördüler. Buna bir isim vermek gerekti. Altınelma dediler.

Bir de bu “mezar taşının” sonundaki “kaldırmak” kelimesi var. Sabetayistlerimiz acaba lbranicede “yükselmek” anlamına gelen fakat

metaforik olarak Kutsal Topraklar’a yapılan göçü anlatan “aliyah” kelimesini çağrıştırmak için kullanmış olabilirler mi bunu? Açıkta değil, gizlidir bilim. Bakmak, incelemek gerek. Uuu... bir de “devlet-i âliye” diye bir şey var... Aman Allah’ım! Kullanmasını bilene cömerttir de bilim. Demek ki en bizden zannettiğimiz kelimelerde bile dikkatli olmak zorundayız, uuu...

O gece Argun Bey sabahın ilk ışıklarına kadar uykuya direndi. Yukarıdaki gibi on dokuz ayrı ilanı daha *onomastique* ilminin ışığı altında inceledi. Bunların on yedisinin Sabetayist olduğunu kuşkuya yer vermeyecek bir şekilde kanıtladı. Kalan ikisinden biri, zaten açıktan Musevi bir vatandaşa, diğeri de kentimizde yoga dersleri verirken ölen Hintli bir kadına aitti. İlan, Parapsikoloji ve Meditasyon Arama Grubu tarafından verilmişti. Sahte de olabilirdi. Yani, ölen bir Sabetayisıi gizlemek için Hintliymiş gibi yapıyor olabilirlerdi. Korkulur, evet, korkulur bu zekâdan! Evet, evet bu ilanların hepsi bir yerlere mesaj göndermek için kullanılabilirdi. Bunları kesmek, arşivlemek, aralarındaki bağlantıları görmek ve göstermek gerekiyordu. Yorgunluktan dökülürken son olarak o işi de yaptı, ilanları kesti ve ayrı ayrı dosyalara kaldırdı.

IV.
Karadır Kaşların

Ertesi sabah on buçuk gibi kalktı. Perran'ın çekici teklifini, verandada kahvaltıyı reddetti. Kısa bir duş aldı. Neredeyse koşarak, merdivenleri indi. Sokağa çıktı. Normalde pek kullanmadığı arabasını aldı. Yarım saat sonra Uno-mastik'in tüm "okumuşlarını" karşısına dizmiş, güya çaktırmadan yeni çalışma prensiplerini, politikalarını ve "özel ad bilimi" *onomastique*'i anlatıyor, anlattıkça heyecanlanıyordu.

Bildiği şeyleri çalışanlarına hemen hiç açıklayamamaktan dolayı sıkıntı içinde konuşuyor, yine de hünerli bir hatip olduğu için "okumuşları" belli bir yöne sevk edebiliyordu. Doğrudan Sabetayistlerin adını vermeden "aramızdaki gizli din taşıyanlar", "tatlı soğanlar", "Tatlısu Müslümanları", "hubmesihfler", "Dört gönül bayramcıları", "honyollular/onyollular" gibi ifadeleriyle, zaten epeyce Uno-mastik deneyimine sahip olan bu insanlarda güçlü çağrışımlar yapıyordu.

Bunlardan biri ve pervasız bir kız olan Cemile Hanım cesur bir çıkış yaptı:

"Ay Argun Bey, siz de mi İslamcı oldunuz ayol? Şimdi işimiz gücümüz yok dönmeler ile mi uğraşacağız?"

Argun, frene basmak gerektiğini, fazla ileri gittiğini anladı. Konuyu biraz olsun örtmek için, yıllardır bir ansiklopedi yazmak arzusunda olduğunu, bir paravandan başka bir şey olmayan sakızcılık işine, askeri dönemde ülkemizde düşünce hayatı üzerindeki baskılar nedeniyle girdiğini, aslında beş kuruş kâr etmediğini, Uno-mastik'in asıl amacının emperyalizm ve işbirlikçisi yerli oligarşi tarafından geri bıraktırılan halkımızı aydınlatmak olduğunu, bunun muazzam bir bilgi projesi olduğunu anlattı.

Devir, ansiklopedi yazmak ve çevirmek devrinin son demleri olduğu için bu

söyledikleri çok da yabana kaçmadı. İşin büyük bir kısmı sessiz sedasız zaten yapılmış olduğundan, artık hem bu dağınık bilgi öbeklerini bir senteze ulaştırmak hem de ansiklopedinin bitmesi için elzem olan kullanılmamış kaynakları kullanmak zamanı gelmişti. Bu yüzden de hepsine kendi çocukları kadar güvendiğinden, şimdi bu büyük projeyi onlarla paylaşıyordu. Şimdiye kadar sırrını çalışanları ile paylaşmayıp hinlik ettiği için özürler diliyordu. Ama bir kez dikkat etsindi herkes, şirketin ismi olan Uno-mastik'i nasıl seçmişti ama? Eğer dedikleri gerçek olmasa, ta eskiden yeni yöntemin adını çağrıştıran bu adı seçer miydi hiç? Şimdi cesur bir adım daha atacaklar, şirketin adındaki tireyi kaldıracaklar, "Unomastik" olarak yazacaklardı. Bu bir gizli mesajdı, anlayan anlardı. Onlar da anlamıştı, değil mi?

Argun Bey'in sorusu üzerine on iki parmak birden havaya kalktı. Evet, hepsi anlamıştı. Tankut sanki hepsinden daha çok anlamıştı. Delikanlı "ben demiştim... demiştim" diye paralanıyordu. İçinden gülümsedi. Demek ki yeni bir konsensüs oluşuyordu. Demek ki çalışmaya, onu desteklemeye devam edeceklerdi. Sorusu olan var mıydı bakalım? Evet iki adet parmak havadaydı. İlkini Tankut sordu. Şirketin adı ileride *Onomastique* olarak değişecek miydi? Yok canım, halk bu değişimin kendi yararına yapıldığını henüz kavrayamazdı, ayrıca gittikçe azalsa da hâlâ bazı baskılar vardı.

Üç sorudan oluşan ikinci soru daha teknikti. Şirketin Tankut'tan da eski, ilk elemanlarından Müberra Hanım sordu: "Argun Bey şu yeni yöntemi örnekleyerek biraz daha anlatır mısınız? Bir de yeni kaynaklarımız neler olacak? Artık ansiklopedilere, sözlüklere bakmayacak mıyız?"

"Sondan başlayayım efendim. Hayır, artık hiçbir başvuru kitabı okumayacağız. Çünkü yeterince baktık, okuduk. Elimdeki rakamlara göre 900.000 dolayında fişimiz var. Artık onları birleştirmek zamanı. Okumayacağız, çünkü biz artık kesin başvuru kitabını, başvuru kitaplarının ağababasını kendimiz yazacağız! Kullanacağımız yeni kaynaklara gelince: Sözlü ve yazılı birtakım kaynaklara başvuracağız. Dilin kendisi, şarkılar, türküler, atasözleri... kaynağımız olacak. Televizyon ve radyo izleme grupları kurulacak. Günlük gazetelere, haftalık veya aylık dergilere, magazin basınına başvuracağız. Yıllarca ciddi şeyler okumaktan canımız çıktı. Şimdi artık eğleneceğiz!"

Argun Bey’in son sözleri alkışlarla kesildi. Çay servisi yapmak için içeri giren Bayram Ağa da askısını masanın üzerine koyarak alkışlara katıldı. Herkes katılarak gülüyordu. Argun elini aşağı doğru sallayarak insanları susturdu:

“Gülmeyin. Yeni kaynaklanınız arasında bizatihi halkın kendisi ve kültürü de olacak! Değil mi Bayram Ağa yoksa Kral Baryam mı demeliyim?”

Argun Bey’in, Mavi Anadolu’cu Anemiz Hanım’dan tırtıkladığı bu hoşluk herkesi yeniden güldürdü. Artemiz’e göre Truvalılar eski Türklerdi. Avrupalı ve Batılıydılar. Yine adım Türklerden alan Trakya’dan göç etmişlerdi. Ozan Ömer Us’un aktardığı Truvalı Barış ve Ellen’in öyküleri malumdu. Daldığı hoşluk denizinden aniden çıkan Argun abartılı bir nezaketle,

“Şimdi Kral Baryam bize bir türkü Iütf ederler mi acaba, ki ben de onu örneğim olarak kullanabileyim?”

Önceden ayarlanmasına rağmen zavallı Bayram aval aval bakıyordu. Argun’un serçeparmagı ile kaşını kaşır gibi yapması üzerine birden uyandı ve sesinin son gücü ile asıldı:

“Karadır kaşlaaaaarııun ficeerman yaaz–dı–rır
Bu dert beni diiiyar diiyar gez–dirir...”

Argun sağ elini göğsüne bastırarak herkesi selamladı, yine aşırı bir duyarlıkla,

“Açıklayayım efenim” dedi ve devam etti:

“Şimdi malum, bu Sabetayistlerin Karakaş grubu var. Asla Korsakoff olmayan halkın ortak hafızasının ürünü olan şu türküye yakından bir bakın hele... Ne olmuş? Karakaşlar, on altıncı yüzyıldan itibaren artık Judeo–Türkik bir manzara arz eden Osmanlı İmparatorluğu’nda doğrudan sultanı etkileyecek bir konuma gelmişler, işlerine geldiği gibi ferman yazdırıyorlar! Şimdi Cemile Hanım antisemitizm yapıyorum diye kızacak ama ben ülkemi boğan her girişimin karşısında olmak hasebiyle söylüyorum, evet, koca devlete karar aldırıyorlar. Niçin? Bunun da cevabı ikinci dizede saklı. Açıkça söylüyorlar. Dertliler. Diyar diyar dolaşıyorlar. Niye dertliler? Çünkü Roma bunları darmadağın etti, dağıttı. Efendim, gördünüz artık, alenen diasporalarının sona ermesi için karar aldırıyorlar! Tabii bu kararı,

Romanın mirasçısı olan Osmanlı'ya aldırmaları da ilginç, gözden kaçmamalı, çünkü Roma'ya tükürdüğünü yalatmak istiyor bunlar. Böyle de sabırlı ve inatçı bir kavimdirler. Unutmazlar. Var mı bir diyeceği olan?"

Derin bir sessizlik oldu. Sabetayistlerin adı açıkça geçtiği için Cemile iyice huzursuzlanmıştı. Bu da Argun'un gözünden kaçmadı. Muhalefeti buldozer gibi ezmesiyle tanınırdı. Kendi çatısı altında aykırı bir görüşe dayanamazdı. Üsteledi:

"Evet?"

"Şey... 'Karakaşlar ferman yazdırır' demiyor ki burada Argun Bey!"

"Hımm... aferin Cemile Hanım... Teori ve pratik arasındaki uyumsuzluğu yakalama özelliğinize hayranım. Evet... Kitle işte, ne olacak? Bu kadarını tutmuşlar akıllarında. Bayram, bundan sonra 'Karakaşlar ferman yazdırır' şeklinde düzelterek söyleyeceksin bu türküyü. Tamam mı? Akıl ve bilim bunu gerektiriyor. Bilimde demokrasi olmaz... Zaten hiçbir yerde olmaz. Bilmem anlatabiliyor muyum?"

Görünen o ki anlamışlardı. Demirci körüğüne benzeyen derin göğsünü doldurup türküyü emredildiği gibi söylemeye hazırlanan Bayram'ı zor önlediler ama anlamışlardı. Argun,

"Şimdi masa başına, marş marş" komutunu verdikten sonra ürkütücü bir edayla Cemile'ye döndü:

"Sizin soyadınız Karamanoğlu idi değil mi?"

Kız cevap vermedi.

Müberra Hanım sorup soracağına pişman olmuştu. Yine de yeni *onomastique* yasaları ışığında düşünmezlik edemedi:

"Karay–man oğlu... Hem Karay hem man... Bu kızın burada işi pek zor. Aslı Germanoğlu da olabilir ki daha kötü!"

Daha önce Argun Bey'den öğrendiğine göre adları "Alman" demek olan "Aşkenazların" pek tercih ettiği bir sonek olsa gerekti bu "man." Evet, şimdi düşününce bütün gizli Aşkenaz soyadlarında "man" olması gerektiği gibi bir sonuç çıkarıyordu. Ya da soyadları man'lı olanların gizli Aşkenaz olduğunu ki, daha korkunç! Berkman, Hakman, Uçman, German, Toraman,

Gürman vesaire. Kendi güzelim soyadını temiz, tehlikesiz bir şekilde öz Türk ve Müslüman adlarının en anlamlıları arasından seçip alan babacığına rahmetler okudu: Özislamoğlu. Bundan da bir şey çıkacak değildi herhalde.

Zavallı, bu yeni bilim dalının ne kadar kapsayıcı olabileceğini bilmemekle mazurdu. Altı ay kadar sonra Argun Bey'in, isminin ne anlama geldiğini çözmesinden yalnızca bir gün sonra bunu öğrendiğinde şaşıracak, gönderilmenin acısı, Cemile Karamanoglu'ndan dört ay kadar sonra onu da yakacaktı. Nasıl öğrenmişse öğrenmiş, Argun Bey "öz" sözcüğünün İbranicede güç demek olan "oz" ile aynı olduğunu, "İslam"ın da iyi gizlenmesine karşın "şalom"un bir türevi olduğunu ortaya çıkarmış, Müberra'yı çağırıp nazik bir şekilde şutlamıştı:

"Şimdiye kadar çok iyi idare ettiniz Sayın Şalom'un gücü! Bundan sonraki hayatınızda başarılar dilerim."

O ilk gün ise vukuatsız geçmişti. Argun Bey, Tankut'u da alıp keyifle beşinci kattaki odasına giderken Tankut'un da çok sevdiğini zannettiği için iki çok şekerli kahve ısmarlamış, abi-yeğen beraberce Unomastik'in gelecekteki örgütsel yapısını konuşmuşlardı. Argun'un ofisine girer girmez Tankut:

"Abi aşağıda dalkavuk, yalaka demesinler diye söylemedim ama sen bir dâhisin. Ver mübarek ellerini öpeyim!" demiş, sonra niye artık holdingleşmek gerektiğini, affına sığınarak Argun'a açıklamıştı. Delikanlı kesinlikle haklıydı. Olay açıktı:

1. Sakız işi devam etmeliydi. Maniler yazılmalıydı. Çünkü yarın bu yetişmiş elemanlar bir şekilde işten ayrılırsa yerlerine kimi bulacaklardı? Sakız tam bir ekoldü. Yeni gelen herkes bu ekole "gitmeli," bu ekolden diplomasını almalıydı. Çünkü Paris'teki ünlü Le *Play* Ekolü'nden bile daha değerli idi bu ekol.

2. Ansiklopedi kesinlikle yazılmalıydı. Yeni motor proje buydu. Malzemeyi herkes derleyecek, fakat eserin tek bir yazarı olacaktı. O da Argun Afaki'den başkası olamazdı.

3. Bir de şey vardı... Belki ilerde mevzuat müsaade eder, ÖGG'ler kurulurdu. O zamanlara bugünden hazırlık olması için özel kişiler hakkında

veri toplanması ve depolanması iyi olmaz mıydı? Mesela birini işe alacaklar, hoop açıp belirli bir ücret karşılığında Unomastik ÖGG'den soruyor adamlar. Nasıl?

Nasıl olacaktı? Harika. Argun yerinden doğrulmuş,

"Gel oğlum, ben de senin o açık alnından öpeyim" demişti.

Unomastik Gum, Encyclopaedia Unomastica ve Unomastik Secdata, Unomastik Holding'in hemen o gün kurulması kararlaştırılan üç temel şirketi oldu. Bunlar özellikle 1993 yılından sonra büyüyecek ve aralarına başkaları da katılacaktı.

Tankut zıpırının makamdan çıkmadan yaptığı son numara da şıktı doğrusu:

"Abi... bir de şey var... Karaycaoğlan..."

"Ne olmuş oğlum ona?"

"Şey abi Karaycaoğlan'ın bir yavuklusu var ya Elif diye..."

"Ne olmuş lan, başlatma şimdi Elifinden!"

"Abi, Elif ya da Alef alfabenin ilk harfi. Bir demek. Eşanlamlılarını şöyle bir düşündüm tüylerim ürperdi: Ehud, Ehad, Vahit, Binek, Biricik... Herif manitaya söylüyorum ayağına sürekli kendi dininin propagandasını yapıyor. Aynen 'şema israel Adonai Eloheym Adonai Ehad' der gibi."

"Hastiir... bu da mı? Onun için mi incecikten yağan karı 'Elif... Elif' diye tozutuyor? Aferin Tankut! Kaptın bu işi evlat. Artık bize karayda ölüm yok!"

"Karada" sözcüğüne bir "y" sokuşturmuş ve üzerine anlamlı anlamlı basarak söylemişti. Evladı gibi sevse de, sahi dün gece Tavramina ile ne güzel dans ediyorlardı, son sözü dünkü çocuk Tankut'a bırakacak değildi ya! Söylediklerinin yarattığı etkiyi ölçmek için Tankut'un yüzüne baktı.

Kısık çakır gözlerde idrake dair hiç bir işaret göremeyince yazacağı ansiklopedideki bir müstakbel maddeyi daha harcamaya karar verdi. "Bilim aynı zamanda özveri ve paylaşmaktır da" diye düşündü.

"Biliyor musun, eğer Bayram'ın ilk türküsünde işi anlamasalardı ikinciyi de okutacaktım."

Tankut'un bu sefer soran bakışları üzerine,

"Karakaş gözlerin elmas,
Bu güzellik sana da kalmaz." türküsünü yanık sesiyle okudu. Tankut'un gözleri iri iri açılmıştı.

"Abi bu bir bomba. Bu ortalığı sarsacak bir dinamit! Safı tarih! Ülkemizin sır dolu tarihinden bir kesit. 300 yıl önceki Buldan'da elmas işi olamayacağı için, çok büyük bir ihtimalle İzmir veya Selanik'te geçiyor" dedi.

Argun Bey, gayet memnun açıklamaya girişti:

"Aferin evladım, hemen anladığın gibi elmas kesimi, belki de kaçakçılığı –evet, evet, kaçakçılık karakterlerine daha uygun– ile uğraşan bir Karakaş'ın gözlerinde yansımalar yapıyor elmas. Fakat zannederim, Yakubî kolundan rakipleri böyle üstü kapalı bir tehdit savurarak Karakaş'ı uyarıyorlar. Görüyor musun? Tekerlerine çomak sokulunca böyle de aba altından sopa gösterirler, pek çıkarcı bir kavim doğrusu!"

Evet, son raunt yine onda kalmıştı. Bilgisine bilgiler katmış delikanlı çıktıktan sonra, günün koşuşturmasından dolayı henüz gazeteleri, hem de artık çok değer kazanan gazeteleri, okuyamadığını düşündü.

Her zaman masasının üzerinde hazır bekleyen yığının bugün biraz daha kabarık olduğunu keşfetti. "Aferin Çiçek. Akıllı kızsın" diye düşündü. Sıradan başladı. İlk gazetenin –adının lbranice Herut sözcüğü ile eşanlamlı olması yani özgürlük anlamına gelmesi dolayısıyla Sabetaycılarca kontrol edildiği kesin olan gazetenin– doğrudan üçüncü sayfasına gitti. Kim kimi nasıl kesti, cinnet geçiren dana sürüdeki öküzlere nasıl saldırdı, dişiyle kola kapağı açarken şişeyi yutan adama ne oldu gibi başlıkları hızla okurken gözü sayfanın dibinde resimli, ufak bir habere takıldı.

Daha doğrusu, iki adet resim vardı. Birinde bir insan, küçük bir kan gölünün ortasında boylu boyunca uzanmış yatıyor, diğerinde ise aynı kişi, başında kulaklı deri şapkasıyla, cepte uzun süre taşındığı için bir köşesi kopmuş mavi fonlu bir vesikalıktan melül mahzun bakıyor. "Yav, ben bu suratı tanıyorum ama nereden? Akrabamız filan olmasın bu kısık kısık gözlerle?" diye düşünerek haberi okumaya başladı. Kahretsin! Yerinden fırladı. Dünkü Yomut'tu bu. En ufak bir şüphe bile olamazdı, kendine Hayal

Taşı’nı gaskallayan uzman bavul taciri...

“Kızım... taşım nerede? Nerede benim taşım?” çığlıklarına gelen Çiçek:

“Gazetelerin şimdiki durduğu yerde duruyordu. Onları alırken düşürmeyesiniz diye kaldırdım” diyerek, taşı koyduğu raftan aldı ve Argun’a verdi.

Biraz sakinleşen Argun haberin kalanını okudu. Evet, yazıklar olsun. Biz böyle mi ağabeylik yapacaktık Orta Asya’ya? Yapılan soruşturmada Türkmen vatandaşı olduğu anlaşılan Allahverdi Canverdikuluoğlu, dün öğlen sularında, güpegündüz, Beyazıt Meydanı’nın ortasında kimliği belirlenemeyen bir şahıs tarafından öldürülmüştü. Başına “sert, yuvarlak, kesici olmayan, ağır” bir cisimle vurulmuştu. Üzerinden 1023 dolar ve iki yüz bin lira çıkan Canverdikuluoglu’nun bir soyguna kurban gitmediğini düşünen polis meseleyi araştırıyordu.

“Yok, aynı zamanda ölüm günüymüş de...” diye mırıldandı Argun. Dehşete kapılmıştı. Hâlâ orada olan ve gazeteyi ezbere bildiği anlaşılan Çiçek sordu:

“Tanıyor muydunuz efendim rahmetliyi?”

“Yok... yok... nereden tanıyacağım? Üzüldüm sadece. Kardeşlerimiz ta Orta Asyalardan kalkıp geliyor, burada başlarına gelene bak! Bunu yapan sence Türk olabilir mi Çiçek? Biz tam adamlarla kavuşmuşken bunca yıldan sonra?”

“Şey, Tankut Bey tanıyormuş da... dün kendisinden bakır bir sürahi satın almış...”

“Yaa?”

“Acaba parasını benim verdiğimi de söylemiş midir şu karakoncolosa? Meraki şey! Dur bir punduna getirip, soyadı neydi ya bunun, koyayım kapı önüne...” türü düşünceler geçirirken aklından, kız devam etti:

“Evet, tam 200 dolar saymış. Ama güzel bir sürahi. Tebriz işi galiba.”

Durum biraz uygunsuz olmasına karşın Argun Afaki keyiflendi. “Bak sen şu Tankut’a. Aferin, büyük cevherler görüyorum kendisinde. Şöyle yurtdışında iyi bir ekole mi göndersek acaba kendisini Unomastik Holding hesabına? Bir mastır yapar gelir. Mesela Romanya Ohri Açık Üniversitesine

filan, oralara da açılmak gerek...” diye düşündü. Biraz sonra 7000 dolarını kurtardığını anlayınca iyiden iyiye neşelendi. Her neşelendiğinde yaptığı gibi çok şekerli bir kahve söyledi kendisine.

İkinci Bölüm

Encyclopaedia Unomastica

V.
On İki Dev Yıl Sonra

Aradan on iki dev yıl geçti. Huh... hah... oooniki dev yıl... huh... hah... oooniki kabile... huh... hah... İkisi burada huh... hah... Kalanı nerede? Huh... hah... Olaylarla, gelişmelerle dolu bir on iki yıl! Argun Afaki biraz daha yaşlandı ama enerjisinden hiçbir şey yitirmedi. Bunu Perran'dan ayrılıp kendinden otuz iki yaş küçük Tuğba Zemahşeri Hanım ile evlenerek cümle âleme de ispatladı. 523 gram ağırlığında minyatür, yine Argun adında bir oğlu oldu.

Tavramina Afaki, 1998 Ocağının soğuk bir günü, 23 Ocak Cuma akşamı, yıldızı gün geçtikçe parlayan Tankut Argun ile evlendi. Kız, Tavramina Afaki-Argun adını alarak babacığının edinmek için yanıp tutuştuğu soylu

Argun adını ait olduğu yere, aileye geri getirdi. Soyadları özbeöz, pardon has be has Argun olan, tam üç adet kısık mavi gözlü, siyah parlak saçlı erkek evlat doğurdu. Çocuk başına ortalama on beş kilogram hesabıyla elli kilodan doksan beşe çıktı.

Ondan yalnızca bir yıl küçük kardeşi Beyzanur ise tam anlamıyla cılk çıktı. Babasına duyduğu tepkiden dolayı, önce evlenmeyip Laila senin Reina benim, vur patlasın çal oynasın bir hayat yaşadı. Sonra kendini güzel ülkemizde baskı gören bir kripto Yahudi olarak tanıtıp Hasidik bir yerleşmeci ile evlendi. Gazze Şeridi'nde, Han Yunus yakınlarında illegal bir kibbutza yerleşerek devekuşu ve timsah yetiştirme işinde uzmanlaştı.

Tankut Argun bu yıllarda kendi namına bir araştırmacı yazar olarak akranları arasından sivrildi. Başarıdan başarıya imza attı. Büyük ölçüde Argun Bey'den ilhamını alan araştırmalarını arka arkaya patlattı. Dönemin sonlarına doğru yazdığı *Adoni: Kayıp Sabetaycı Tarikat'ın Sırrı* adlı görkemli araştırması kendine pek hak edilmiş bir ün getirdi.

Bilgiye susamış Türkiye insanları hem bizleri kimlerin çekip çevirdiğini öğrendiler hem de resmi tarih ve resmi coğrafyanın öğrettiklerinin çöpe atılması gerektiğini. Mesela, resmi tarih, matbaanın Basmacı El-hac İbrahim Müteferrika tarafından 1727'de, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa zamanında memleketimize getirildiğini mi söylemiş? Tankut, bunun böyle olmadığını, matbaanın Mason İbrahim Müteferrika tarafından yine mason, hem de ilk mason Yirmisekiz Çelebizade Mehmed Said Paşa'nın sadrazamlığında (1755–1756), Galata mason locasının kararıyla Osmanlı'ya getirildiğini söylüyordu. Mesela, resmi coğrafya Artvin'in deniz kıyısında olmadığını mı söylemiş, Tankut, meşhuuur Dekabristlerden Rus İbrahim Paşa'nın Petersburg limanından ayrılarak kruvazörüyle birlikte Artvin'de Osmanlı'ya nasıl sığındığını anlatırken kibarca, coğrafyacıların kalbini kırmaksızın, dolaylı da olsa Artvin'in deniz kıyısında olduğunu söylemiş oluyordu.

Resmi tezlerden gına getirmiş olan insanlar, kendi içinde tutarlı, adeta başlı başına bir mini *Encyclopaedia Unomastica* cildi olan bu kitabı hatim ettiler. Bu sonsuz bilgi ırmağından kana kana içtiler, susuzluklarını giderdiler. Tabii yapılacak şey "resmi tarihçi ve resmi coğrafyacıların" oturup kendilerine çekidüzen vermesiydi ki, bu taifenin Tankutun kitabının 112.

baskısına kadar ses çıkarmaması, sonunda onların da gerçekleri gördüğünü kanıtlıyor gibiydi. Sükût, ikrardan gelmez mi? Neyse, devam edelim, huh... hah... ooniki baskı.... yüz ooniki baskı... huh... hah...

Zavallı Çiçek, soyadının herhangi bir biçimde Sabetaycılık ile açıklanamamasının son derece şüphe çekici olduğunu iddia eden Argun Bey tarafından işten atıldı. 1998 yılının soğuk bir Ocak günü, 23 Ocak Cuma sabahı, neredeyse yirmi yılını verdiği Unomastik Holding'ten, kanadı kırık bir kuş gibi, hâlâ Tebriz işi olduğunu zannettiği bakır "vazosu" koltuğunun altında, zavallı kırık çiçeği vazosunun içinde, kızarmış burnunu çeke çeke ayrıldı.

Tüm bu ayrılmalara, kopuşlara rağmen Unomastik Holding'in işleri asla aksamadı. Argun Bey'in "Yapamayan gider, yerine yapacak gelir" ve "Kimse vazgeçilmez değildir" vecizeleri holdingin her ofisinde en görünür yerlere asılıydı. Holding bu çalışma ilkesinin ne kadar doğru olduğunu gösterir şekilde büyüdü, serpildi. Hem eski işlerin hacmi arttı hem de üç yeni şirket daha holdinge katıldı.

Unomastik Gum'ın işlerinde 1999 yılı tam bir dönüm noktası oldu. Depremden sonra Yunanistan ile yaşanan yakınlaşma, Artemiz'in kulakları çınlasın, Sakız Adası'nda Osmanlı'dan sonra battal battal yatan tüm *Pistacia lentiscus* ormanlarının Unomastik Gum tarafından işletilmesine yaradı. Encyclopaedia Unomastica, aşağıda ayrıntılı olarak görülebileceği gibi çok başarılı oldu.

Unomastik Secdata'nın işleri uzunca bir süre yerinde saydıysa da 2000 yılından sonra birden patladı. Devleti, yerel yönetimi, sivil toplum örgütü, üniversitesi, anaokulu, şirketi, sanayicisi, tüccarı herkes Secdata'nın "kim Sabetayist kim değil" hususundaki engin bilgisine başvuruyor, bu kritik bilgiyi edinmek için avuç dolusu paralar ödüyordu.

Yeni kurulan şirketlerden biri olan Unomastik Media hiçbir zaman yazılı basın işine girmedi. Kâğıtla, mürekkeple uğraşmadan yalnızca görsel alanda faaliyet gösterdi, beş yıl içinde bir dev oldu.

Unomastik Tours ise basit bir turizm şirketi olmakla yetinmedi; pilot, hostes, rehber, garson, fesli şerbetçi, şalvarlı mantıcı, şakacı dondurmacı, kılıçlı yeniçeri ve bilumum animatör gereksinimlerini, sırf bu amaçla aynı

gün kurulan ikizi, Unomastik Universitas eğitim şirketinden karşılayarak, her anlamıyla modern turizmi memleketimizde rayına oturttu.

90'lı yılların özellikle ikinci yansından itibaren, internetin yaşantımıza girmesi, bilgisayar satışlarını patlattı. Anadolu'nun ve Trakya'nın en ücra köşelerinde "interinet gayfeler" açılmaya başladı. Evlerine bilgisayar ve internet ikilisini sokma konusunda geri kafalı babalarını ikna edemeyen gençlik buralara abone oldu. Tabii kötü niyetli kişiler halkımızda aniden baş gösteren bu bilgi teknolojisi merakını porno sitelere bağlanma arzusuyla açıkladılar ama Türkiye ürkek değil cesur adımlarla, bilişim devriminin büyülü dünyasına daldı. Bu topraklarda böyle bir şey bir kez de neolitik devrim sırasında yaşanmış, bu halk o zaman Ortadoğu'dan gelen yeni düşünceyi hızla benimsemiş, ekmiş, biçmiş, hayvan beslemiş, ama bilişime gelinceye kadar aradaki tüm devrimleri ıskalamıştı. Maalesef, sosyal bilimcilerimiz de bu yakın takip hadisesini ıskaladılar.

Ortalama her altı ayda bir, kan içici, kelle düşkünü soyadı tanrısına bir üyelerini kurban edip yenisini edinen Encyclopaedia Unomastica'cılar özellikle bilgisayar ve internet ile donandıktan sonra ateş gibi çalıştılar, çiçek gibi iş çıkardılar. Tam on iki, huh... hah, ciltlik özlü bir ansiklopedinin 120,000 sayfa tutan ham verilerini hazırladılar.

Yeni yöntem ve üretim araçlarını asla ıskalamayan Argun Bey bu verileri titizlikle işledi, en çarpıcı olan onda birlik kısmını seçti. *Yedd-i Vahit Yahut Yad Ehad Ansiklopedisi* adı altında, her yıl için bir adet "teori" cildini, bir adet "seçilmiş belgeler" cildi ile birlikte bastırarak, on iki, aslında yirmi dört ciltlik, muazzam bir külliyat tarzında yayınladı. Bu "belge ciltleri"nde *onomastique* yöntemini nasıl kullandığı kamuoyu tarafından görülsün diye, günlük gazetelerden kestirdiği ve başlıca kaynağı olan ölüm ilanlarını virgülüne bile dokunmadan, enine, boyuna, bazen de ters basarak herkesle paylaştı.

Sonra, bu anıtsal eserin tam takım hediye olarak okuyuculara ulaşması için büyük günlük gazetelerden biriyle anlaştı. 2003 yılının son üç buçuk ayında Unomastik Media ile eşgüdümlü olarak yürütülen 99 kuponluk, hızlı ve büyük bir kampanya ile bu rüya gerçek oldu. *Encyclopaedia Unomastica* memleketimizin tam 703.111 hanesine ulaşmıştı artık.

Media'cılar bazen çat kapı gecekondulara bile giriyorlar, yaratıcılığının

hududu olmayan halkımızın *Encyclopaedia Unomastica'yı* nasıl değerlendirdiklerini gözler önüne seriyorlardı. Çoğu evde, huzurunda fısıltıyla konuşulan, görene hürmet telkin eden bir büyükanne edasıyla baş köşelere kurulmuştu ansiklopedi.

Bazılarında kıymetli bir mobilya muamelesi gördüğü, üstüne örtülen dantel örtülerden anlaşılıyordu. Bazı yoksul ve cahil evlerde ise kalın *Unomastica* ciltlerinin tabure olarak kullanıldığı görülüyordu. Argun Bey bu projede hiçbir mali kaygı gözetmemişti. Yeter ki memleket evladı kimin kim olduğunu öğrensin, bizi yöneten, çekip çeviren, içimizdeki dönmelerin farkında olsun!

İşin güzelliği, kendisine neredeyse bedava önerilen ansiklopedinin üzerine besmelesiz atlayan gazetenin, Argun Bey'in televizyonlarında günde üç kez Sabetaycı olarak nitelenen bir gruba ait olmasındaydı. "Böyle yaparım ben adamı. Böyle afişe ederim. Çıkarları söz konusu olunca nasıl atladılar teklifin üzerine. Ne kavimmiş ama!" diyordu Argun Bey.

Bu kuponla dağıtım olayından sonra, "eserim asıl şimdi yayınlandı, yayıldı" düşüncesiyle Argun Bey, eski emektarları da dahil olmak üzere Unomastica'cılara, 31 Aralık 2003 günü, Levent'teki Unomastik Holding merkez binasının en üst katında müthiş bir parti verdi. Onlar da hazımsızlık etmediler, Cemile'si, Mübcrra'sı, Çiçek'i, Ayşen'i, Sevil'i, hepsi, kocalarını da kollarına taktılar, kalkıp geldiler.

Çiçek Hanım gümüş bir zincirle kolundaki enli gümüş bileziğe lehimlenmiş, içinde kurumuş, kırık bir çiçek gövdesi bulunan Tebriz işi bakırdan sürahisi/vazosu ile birlikte geldi. Bütün bir kat, tarifi imkânsız bir kokuyla doldu. Eski yeni bütün *Unomastica*'cılar anında birbirlerine dedikodu fişleri yazdılar. Müberra'nın yazdığı bilgi fişi herkesinkinden değerliydi. Herkesi ikna etti. Çiçek, "ellere" düğün dernek olan, kovulduğu o meşum günden sonra vazosunu yanından hiç ayırmamış, Tankut'a duyduğu ölümsüz aşkı gömdüğü seyyar bir anıtmezar gibi, hep yanında taşımış, ne içindeki toprağı boşaltmış, ne de ölü şefleranın kummuş bedenini çıkarıp atmıştı. Kazara yanından ayrılır diye vazoyu da kendi bedenine raptettirmişti.

“Ya koku? Ya koku” diye yazılan soru fişlerine karşılık Müberra yeni bir bilgi fişi yazdı. Çiçek o günden sonra bir daha asla yıkanmamış, ne ölü şefleraya ne de kendi bedenine bir damla su değdirmişti. Çiçek, varlığını ölü çiçeğinin varlığına bağlamış, kendi bedeni de bir an önce çiçeğe benzesin istiyor, ağzına ancak ölmeyecek kadar yemek koyuyormuş. Sonuç ise gerçekten şaşırtıcıydı: Çiçek, sanki bir yerlerden gençlik iksiri bulup içmiş gibiydi. Saçları yine gece karası, beli incecik, kolsuz siyah, uzun elbisesi, çevik, yay gibi vücudunun tüm güzelliğini, tüm hatlarını gözler önüne seriyor, eski kavisli burnuna Tankut’la olamayan düğünün hemen arifesinde şefkatli bir cerrah eli değdiği için, yüzünde klasik bir Helen tanrıçası ifadesi – yalnız, küçük göğüslerinde belli belirsiz bir irileşme mi var ne?

Baş ağrısı ve nezlesine rağmen Tavramina’nın tatavasıyla partiye gelen Tankut o gece hayatının sayılı pişmanlıklarından birini yaşıyordu. Gözlerini önce özgürce fakat kayıtsızca, Tavramina’nın iri, kat kat göbeğini hemen tamamıyla dışarıda bırakan, iri, sarkmış göğüslerini ise ancak kapatan gömleğine dikiyor, sonra kaçamak nazarlarla salonun tam ortasında duran Çiçek’in yıllarla hiç değişmeyen, değişmek ne kelime, iyice zarifleşen, güzelleşen endamına bakıyordu. Bu kadar güzel bir yaratığın etrafının Gobi çölü gibi boş olmasına şaşırıyor, bir anlam veremiyordu. Pürüzsüz kollarında bir bebek gibi tuttuğu bakır vazosunun yarattığı tuhaf *dérangé* görünüm mü acaba bunun nedeni? Daha neler? Erkek kısmı, isterse elinde varil taşısın bu güzelliği yalnız bırakmazdı. Bırakamazdı.

Gözleri Holdingin delikanlılarını aradı. Her biri salonun ücra köşelerinde birtakım kaknem kadınların korumasına iltica etmiş, meydanı sanki bilerek boş bırakmışlardı. Kaderine söylenerek, gecenin şerefine özel olarak hazırlanan sakızlı rakıdan üst üste altı bardak hakladı. Başı dönüyor, dili peltekleşiyor, Çiçek’in yanına gitmek için dayanılmaz bir arzu duyuyordu.

Yetmiyormuş gibi, gençliklerinin pek moda bir parçası olan “ooo mastika mastika...” çalmaya başladı. Tankut artık kendini dizginleyemedi, Tavramina’nın kocası, Argun Bey’in yeğeni ve damadı, üç adet Argun yavrusunun babası, holdingin de iki numarası olduğunu unutarak, rakı bardağını karısının eline tutuşturdu, oynaya döktüre salonun ortasına yürüdü. “Ooo mastika mastika... alayım kızıma bir kutu boya...”

“Kızı” da Allah için cevap verdi. İnanılmaz bir kıvraklık ve eda ile öyle bir oynadı, elindeki vazoya rağmen öyle oynak figürler yaptı ki, Salome görse yedi peçesinden hiçbirini açmaksızın doğrudan bir tapınağa kapatırdı kendini. Kalan iki dirhem aklı da Tankut’un başından gitti.

Dudaklarında tek bir kelime, “Çiçek... ah Çiçek...” diyor, başka bir şey demiyordu. Etraftaki hissizlerin iyice kenara köşeye kaçmasından dolayı açılarak pist haline gelmiş yerde, geçen tüm yılların acısını çıkarırcasına oynadılar. Bazı ruhsuz kıskançların ağızlarını tuta tuta tuvalete koşturmaları, bu İkiliyi hiç ama hiç ilgilendirmiyordu. Çiçek’in siyah göz bebeklerinde gizemli, davetkâr pırıltılar vardı. Tavramina’nın yüzü asıldı. Gök yeşil gözleri yaşlarla doldu taştı. Elleriyle yüzünü kapatarak dışarı fırladı.

İki saat kadar sonra Argun Afaki Bey, arada sırada başını yana çevirerek, salonun ortasına kıvrılıp yatmış, fakat yaptığı bilek hareketleriyle parmak şakırdatmalarına bakılırsa hâlâ bir başka âlemde oynamayı sürdüren damadına kızgın bakışlar gönderiyordu. Parti nedense erkence bitmişti. “Tankut’umu almadan gitmem. Gördünüz o da beni istiyor. Hem de nasıl!” diye direnen ve ufak bir skandal yaratan Çiçek’i Bayram Ağa ile evine göndermişti.

Soğuk ve yağışlı havaya rağmen, yarısını parti ahalisinin açtığı pencerelerin kalanını da kendi açtırmış, aynı kattaki ofisinden getirdiği döner koltuğunu çok uzaklarda ve çok aşağılarda kalan Boğaz’ı gören pencerelerden birinin önüne koymuş, oturmuş, içeri dolan rüzgâra karşı söyleniyor, bu rezaletin etkilerini nasıl sileceğini, Tankut salağını nasıl cezalandıracağını düşünüyordu:

“Çöplük değil ahır romantizmi! Aşk değil katır cilveleşmesi! Gözleri yoksa burnunun delikleri de mi iptal oldu andavallının? Zavallı Tavramina, zavallı yavrum! Ne yapayım ben şimdi senin o mercimek beyinli kocana? Bizi aile boyu rezil etti. Keşke mis kokulu çiçeğine teslim etseydim. Sabah o kokarcanın koynunda uyanınca tüm intikamımız da alınmış olurdu...”

Hızlı yağdığı zaman yağmurun içinden ışıkları bir görünüp bir kaybolan Boğaz’ı ve köprülerden akan trafiği böyle daha ne kadar seyretti, bilemedi. Bir süre sonra beti benzi limon gibi olmuş bir Bayram Ağa omzuna dokununca irkilerek geri döndü. Çiçek yakınlarda, Sanayi Mahallesi’nde

gecekondumsu bir yerde yaşıyormuş.

“Argun Bey! Evini bir görseydin! Yok böyle pislik. Yok böyle bir şey!”

“Tamam Bayram tamam... Hadi yardım et, hazır yağmur durmuşken şu bizim salağı asansöre, sonra da benim arabaya taşıyalım. Sen de git, yıkan, yarın geç gel, biraz istirahat et.”

İki yaşlı adam, Tankut’un hâlâ biraz Çiçek kokan ağır gövdesini güçlükle önce asansöre, sonra da güvenliğin şaşkın bakışları altında Argun Bey’in cipine taşıdılar. Oooniki, huh... hah... dev yılın son hadisesi bu oldu. Yağmur aniden durmuştu, isi tozu yıkanıp akan gök, kristal berraklığında, her tarafta havai fişekler patlıyor, İstanbul yeni bir yıla daha giriyordu. Saat tam gece yansıydı.

VI.
Dilsizlik Başa Bela

Bu olanların yanı sıra, bu on iki yılda bir adet de olmayış vardı. Hayal Taşı'yla ilgili hiçbir şey olmamıştı. Yani adının çağrıştırdığı ve onun için verilen 1000 doları haklı çıkaracak herhangi bir şey. Yoksa taşın, kayda değer olmasa da bu on iki yıl boyunca sonsuzluğa doğru akan bir tarihi vardı tabii. Taş, Argun Bey'in ofisinde yaşamaya devam ediyor, işyeri değişikliklerinde herkesle beraber göç etmeyi biliyor, kendisine verilen tek görevi bıkmadan usanmadan yapıyordu. Argun Bey, Yomut'un öldüğünü gazeteden öğrendiği günün akşamı, taşın sırrını çözmekle biraz daha ilgilenmiş, sonra taştan ümidini kesmişti. Kâğıt ağırlığı olarak kullanıyordu onu.

2004 yılının 2 Ocak Cuma günü sabah saat 6:30'da işbaşı yapan ve Argun'un odasından başlayıp temizliğe girişen lklima Hanım'ın başına gelenler olmasaydı, Hayal Taşı'na dair yazılanlar da ancak yukarıdaki paragrafa sığardı. Olmayışların tarihini yazmak hem çok zordur hem de çok kolay. Bir şeyin değeri kendisine yüklenenden, kendisinden beklenenden ibaret değil midir? Kâğıt ağırlığı olarak kullanılan bir taşın boyu bosu, cüssesi nedir? Hem sonra, masanın üzerinde bir orada bir burada dolaşan, belirli bir yeri olmayan taşın ağırlığı mı olurmuş?

Bu tür düşüncelerden yola çıkan lklima Hanım'ın toz bezi, gitti Hayal Taşı'na sataştı. Şirret bez, takıldığı taşı masanın yüzeyinde itiverdi, lklima Hanım kayan taşı yakalamak için sol eliyle çevik bir hamle yaptı. Düşüşe geçen taşı havada yakaladı. Sol elinin orta parmağı taşın deliğine geçmişti. Taş bir kez sola doğru dönerek durdu. Yumuşadı, genişledi ve derin bir

nefes aldı. Yeni doğan bebeklerin aldığı ilk nefesi ebeler nasıl parmaklarının ucunda hissederse, lklima Hanım da bu nefesin farkına vardı. Korkuya kapılarak taşı parmağından çıkardı, kanlı bir ebenin suçluluk duygusuyla masaya, kâğıtların üzerine bıraktı.

Argun Bey her zamanki gibi mesai başlamadan tam on dakika önce, sekizi yirmi geçe işe geldiği zaman, lklima Hanım da her gün olduğu gibi patronun sabah kahvesini hazır etmişti. Kadın daha önceden masanın üstüne koyduğu kallavi fincana elindeki cezveden acı kahveyi dökerken gözleri sabahki suçunun kanıtına, Hayal Taşı'na takıldı ve elinin titremesine engel olamadı. Kısık, şahin bakışlı Argun Bey'im bunu atlamadı:

"Hayrola lklima Hanım ne oldu?"

"Yok, yok bir şey beyefendi... şey ben bugün işten ayrılıyorum!"

"?"

"Evet beyefendi, soyadımın Sabitaycı mıdır Gezenaycı mıdır nedir onların soyadlarına benzediğini gördüm, siz çıkarmadan kendi isteğimle ayrılıyorum..."

Yılların Argun Bey'ine dolma yutturmak kolay değildi tabii.

"Kızım saçmalama Erzurum'dan Sabetayist çıktığı nerede görülmüş? Çermikçibaşı'nın Sabetayistlerle ne ilgisi var?"

"Var beyefendi, var! Bizimkiler aslında Azerbaycan'dan göç etmiş dağ çufutlarından, sülale orada iken Hayimogulları olarak bilinirmiş..."

Argun Bey hiçbir şey söylemeksizin bilgisayarını açtı, özel kodunu kullanarak Secdata'nın dosyalarına girdi. Kısa bir araştırmadan sonra,

"lklima, biz başkasına titizlikle hizmet verirken kendimiz yaş tahtaya basar mıyız hiç? İşte, sen işe alınmadan yapılan güvenlik soruşturmasının sonuçlan: Sülalen Karakoyunlu Türkmenlerine dayanıyor ve son iki yüzyıldır Ilıca mevkiinde çermikçibaşılık yapıyorlar. Var mı bir diyeceğin?"

Yoktu. Kız boynunu büktü. Argun devam etli:

"Tabii burada geçirdiğin yılları boşuna geçirmemiş, meselenin özünü kapmışsın. Bu açıdan takdir ettim. Hizmet içi eğilim diye ben buna derim. Kendiliğinden, spontan! Geniş, gelişmeye müsait bir hayal gücün var. Gel

seni Secdata'da masa başı hizmetine kaydıralım. Maaşın da artar, rahat edersin. Yalnız her sabah gelir kahvemi yaparsın. Kimse senin gibi yapamaz... Hah... hah..."

Hem yalanının yakalanması hem de bu iş yokluğunda daha iyi bir iş sözü, lklima Hanım'ı çözmeye yetti. Sabah olanları anlattı. Argun Bey gittikçe artan bir ilgiyle dinliyordu. Olayı iyice anlayabilmek için sabah ne yaptıysa aynısını yapmasını istedi kızdan, lklima çığlık çığlığa reddederek ağlamaya başladı. Argun, o zaman daha yavaş yürümesi gerektiğini anladı. Aynı soruları defalarca sorarak, toz bezinin kızın sağ elinde olduğunu, taşın sol elinin orta parmağına geçtiğini ve sola doğru sadece tek bir dönüş yaptığını öğrendi.

Vay canına. Demek ki kendisi, o görkemli sezgisi sayesinde on iki yıl önce çözümün kıyısında köşesinde dolaşmış, sonra artık nesi sayesindeyse, iyice uzaklaşmıştı. Anlaşılan taşı sol ele takmak yetmiyor, sola çevirmek de gerekiyordu. Sağ elde veya sol elde olması fark etmiyordu, şimdiye kadar hep sağa doğru dönen fırıldağın aslında sola dönmesi gerekiyordu! Son derece sevecen bir tavırla teşekkür edip Iklima'yı gönderirken sekreteri Gül Hanım'dan Tankut'u bulmasını istedi.

Yılbaşı gecesi rezaletinden sonra her an çağrılıp zılgıt, papara ve mariz mönüsünden bir şeyler seçmeyi bekleyen Tankut, çekine çekine patronunun ofisine, son birkaç yıldır kendi aralarında şakayla karışık "tapınak" dedikleri o "kutsal" mekâna girdi. Korktuğuna uğramayan, bilakis güler yüzle karşılanan Tankut beş dakika sonra Argun'dan, hiç bilmediği bir öykünün ayrıntılarını öğreniyor, öğrendikçe şaşkınlıktan şaşkınlığa düşüyordu. Araştırmacı merakıyla hemen o anda deneyi yapmalarını önerdiyse de tecrübe ve olgunluk gerçekten de önemliydi. Argun Bey, nasıl biteceği, ne getireceği belli olmayan bir deneyi güpegündüz herkesin içinde yapmanın birtakım sakıncaları olabileceğini söyledi:

"Bir düşün oğlum, Hayal Taşı bu! Ya çil çil altınları, iri iri incileri iki dakikada yığıyorsa döşemenin üstüne?"

Tankut, o saniye Argun'un enikonu korktuğunu anladı. Bunca yıldan sonra maaşı hâlâ sadaka gibiydi. Üstelik, yazarken şirketin verilerini kullandığı gerekçesiyle, kitaplarından aldığı telif ücretinin yansını Argun'a veriyor, ayrıca cicikaynanası Tugba Hanım'ın "ölsem oturmam" demesinden dolayı

kendilerine bırakılan Aşiyan'daki eski ev için de çatır çatır kira ödüyordu. Şimdi hangi dağda kurt ölmüş de kayınbabası altınları, incileri kendi gözlerinin önünde ürettiriyordu Hayal Taşı'na? Saftirik bir eda takınarak:

"Ya içinden börtü böcek fırlarsa dışarı? Ya kötü ruhlar, hortlaklar, hayaletler basarsa ortalığı?"

Argun Bey bu soru üzerine, oturduğu yerde belini dikleştirdi, göğsünü ileri çıkarttı. Bu çocukta hâlâ uzun orta Anadolu gecelerinde anneannesinden dinlediği masalların etkisi vardı. Sabırlı bir Çin filozofu tonlamasıyla konuştu:

"Materyalist felsefemiz ruh diye bir şey olmadığını söylüyor, biraz inançlı ol. Ama ruh varsa görmüş oluruz. Bilim meraktır. Hayalet kendi hayalimizin bir sonucudur, hayal etmeyiz olur biter. Öyle hortlaktı zırtlaktı, ancak masallarda olur. Yok daha gövdeli bedenli bir şey çıkarsa, onun da çaresine bakarız. Bizi kim ürküttü bugüne kadar? Oğlum burada iki baş Argun'uz. Bugüne bugün hangi kuru gürültüye pabuç bıraktık? Kim gözümüzü korkutabildi? Hangi baskıdan yıldık? Halkımız için neleri göze almadık?"

"Abi, ya börtü böcek?"

Argun, "Bak it oğlu ite, bunu mahsustan soruyor. *Arachnophobia'm* olduğunu, örümceklerden ölesiye tırstığımı biliyor, öğrenmiş uğursuz... Yakacam o Secdata'nın çıyanlarını" diye düşündü. Aslında beklenir şeydi. Holding'te herkes, herkesin bir sırrını öğrenmek peşindeydi. Kendisi de Tankut'un doğup büyüdüğü Argundağ kasabasında "Sevinç Abla" diye büyük bir aşkı olduğunu öğrenmemiş miydi? Hatta kadının bir zamanlar okuduğu ilkokulun hademesine rüşvet olarak bir paket sigara verdirip, siyah önlüklü beyaz yakalı bir resmini edinmemiş miydi? Sevinç Özgür: Tankut'un Sabetaycı aşkı! Devam etti:

"Tankut'çum sır değil, örümceklerden korkarım, yani korkmam da, biraz tiksinirim... iiiyk... onun için, bir miktar böcek öldürücü filan edinelim. Baktın ki, çünkü ben bakamam uğursuzlara, örümcek çıkıyor, sıkıverirsin beyinlerine, hı?"

Anlaştılar.

Tankut saat 17:30'da kabarık iş çantasını yüklenmiş olarak Argun'un

ofisine girdi. Argun, Gül Hanım'ı savdı. Rahatsız edilmemek için, Gül'ün oturduğu yerin kapısını içeriden kilitleyip anahtarı üstünde bıraktılar. Argun'un ofisine her biri yirmi beşer santim kalınlığında iç içe geçmiş iki kapıdan giriliyordu. Bunları, ne olur ne olmaz diye kilitlemediler. Yalnızca ses geçmesin düşüncesiyle sıkıca kapadılar. Tankut, kahve sehpasının üzerindeki ıvır zıvırı kaldırdı. Çantasındaki cephaneliği boşaltmaya başladı. Dört ayrı marka böcek öldürücü. Argun'u gülümseten bir mini *Kuran,* iki adet enam-ı şerif, boy boy mutfak bıçakları, tornavidalar, kerpetenler, sıfır numara metal zımparası, bir direksiyon kilidi, bir adet demir kesme makası ve... vee bir adet de hayvan gibi tabanca! Allah Allah, Tankut'un bu yönü de mi varmış?

"Ulan bu ne?"

"Abi, güvenlikten aldım. 'Bir namus meselesi' deyince kaşını bile kaldırmadan verdi bizim Rüstem. Seviyorum abi bu milleti."

Argun Bey, onaylamadığı bir şey olduğu zamanlar yaptığı gibi başını önce hafifçe soldan sağa doğru, sonra geri eski haline çevirdi.

Beş dakika sonra, on iki koca yıl boyunca heyecanla beklenen fakat bundan haberi olmayan büyük an gelmişti. Argun, Hayal Taşı'nı sol elinin orta parmağına taktı, işaret parmağının sert bir darbesiyle bir kez sola doğru döndürdü. Sabah, henüz doğarken masanın üzerinde terk edilen zavallı varlık, bir yerlerde yeniden derin bir nefes aldı. Argun bu nefesi tüm varlığında hissetti. İrkildi ama taşı döndürmeye devam etti, ünce yavaş, sonra daha hızlı döndürdü.

Pek bir şey olmadığını düşünüyordu ki gözleri Tankut'a takıldı. Beriki konuşamıyordu bile. Parmağı ile kapının hemen önünü işaret ediyordu. Kendisi taşla ilgilendiği için o tarafa bakmamıştı. Evet, kapının önünde, ofisinin bütün tabanını kaplayan turuncu damarlı siyah oniks taşların üzerinde, belli belirsiz bir hareket, bir dalgalanma vardı. O cisim de galiba siyah olduğu için, pek seçilemiyordu. Biraz sonra kabarıp yükselmeye devam ettiği için seçilmeye başladı. Her ikisi de iyice görebilmek için birkaç adım yaklaştı ve sonra geri kaçtılar.

Cisim denemeyecek kadar şekilsiz, oynak, hareketli, adeta kıyıya vurmuş

petrol artığı gibi, pelte gibi bir şey. Şeyin sanki iki ucu birbirine küskün gibiydi. Her iki uç sırtını diğerine dönmüş aksi yöne gidiyor, pelte ortasından inceliyor, inceliyordu. Pelte biraz sonra inceldiği yerden koptu. Birbirinden uzaklaşmayı sürdüren, açılan, sonra elli santim kadar bir mesafede duran ve yukarı doğru büyümelerini, evet, nesneler gittikçe kabarıyordu, sürdüren iki şey. Birden kara veya karamsı vişne çürüğü, adeta dalağa benzeyen peltelerin her birinin Argun ve Tankut'a dönük alt taraflarından, altışar adet irice beyaz tırnak, daha doğrusu –kuş pençelerini andırdıkları için– cırnak dışarı doğru fırladı. Küçük çatlamalar ve çıtırtılar duyuldu. Bütün ofisi hafif bir sülfür kokusu kapladı.

Bu kadarı Tankut için fazlaydı. Böcek öldürücü tüplerden birini kaptı. Şekillenen nesneler her neyse onlara böcek muamelesi yapmaya karar vermişti. Yerlerde sürünen bu iki biçimsiz ayağa, evet, gittikçe ayağa benziyorlardı, kurşun sıkamazdı ya. İki adımda kapının önüne ulaştı. Tiksinerek ilacı sıkmaya başladı. Tüm katı kaplayan boğuk, boğazdan gelen, canhıraş, ne çığlığı olduğu belli olmayan bir çığlık koptu bir yerlerden. Sürekli bir hal aldı. Sanki biri yüksek sesle gargara yapıyordu.

Her ikisinin de damarlarındaki kan ağırlaştı. Tankut'unki dondu. Eğer kulakları kendisini yanıltmıyorsa, çığlık ayaklar hizasından değil, çok daha yüksek bir noktadan gelmişti. Tankut olduğu yere çakılmış gibi kalmıştı. Karşısında biçimlenmeyi sürdüren ayaklar sanki kendi ayakları idi. Çarmıhtaki bir beden ne kadar özgürse ancak o kadar özgürdü. Uykusunda koşmak isteyen birinin ayaklarını kaldırması ne güçtür! Büyük bir irade gücüyle ayaklarını yerden kopardı, elindeki tüpü fırlatarak sehpaya koştu. Rüstem'in tabancasını aldı. Masasının arkasına sığınan Argun'un yanına ulaştı.

Argun Bey tüm tüyleri ürpermiş bir halde parmağındaki taşı çıkarmaya çalışıyor, başarılı olamıyordu. Taşın takılı olduğu parmağı şişmiş, taşı bırakmıyordu. Ya da Argun Beye öyle geldi. Taşın da çıkarılma korkusu ile kasıldığını, deliğin daraldığını, parmağını bırakmadığını düşünseydi, taştaki sıcaklığın kendi vücudundan kaynaklanmadığını anlasaydı daha çok dehşete kapılırdı. Düşünmedi, anlamadı. İğrenç taş sıkışmıştı, çıkmıyordu. Ah biraz sabun olaydı ya da bir miktar krem... Yoktu. Parmağına tükürerek taşı yerinden oynatmaya çalıştı. Yüzüne tükürüldügü için utanan taş daha çok

içine kapandı. Afaki’nin orta parmağı artık mosmor olmuştu.

Tankut yardım etmeye çalıştı. Taşın veya ne karın ağrısıysa onun rengi ve dokusu değişmiş, laciverten kara-kızıl bir kahveye ve parlaklıktan matlığa dönmüştü. Son bir çaba ile yeniden büktü taşı. Argun acı acı bağırdı. Bükülen onun parmağı olmuştu. Taş, yerinden bir milim olsun oynamamıştı. Korkuların en büyüğü zihnini yıldırım hızıyla istila ederken Tankut anladı ki bir derisi vardı artık taşın. Bükme eylemi sırasında taşın yüzeyini kaplayan bu kalınca, yağlı ve yumuşak deri Tankut’un güçlü parmakları altında hareket etmiş, oynamış, kıvrılmış fakat koruduğu nesnenin sert, kaslı dokusu olduğu yerde kalmıştı. Tankut’un, omurilik soğanından kuyruk sokumuna kadar tüm omurgası titredi, İrkiltiler içinde “taşı” bıraktı. Fısıldayarak “canlı, canlandı bu şey” diyebildi.

Her iki Argun, iki koca yiğit, nice zorlu vuruşmadan güleç ve umursamaz çehreleri ile çıkan bu iki tınmaz, bu iki kaygısız bahadır, çığlık çığlığa, yuvalarından yere düşmüş, gözü açılmadık, çıplak sığırcık yavruları gibi bağrıştılar. “İmdat” çığlıkları, dışarıya ses geçirmemesi için yarım metre kalınlığında cam elyafıyla yalıtılmış alçıpan kaplı duvarlarda boğuldu kaldı. Argun, Secdata’nın akıllı elemanlarının aklına ağız dolusu küfretti.

Yok, Allah’ın belası “yaratık” çıkmıyordu. Yeni bir çatlama sesi duyduklarında, kan ter içindeki alınlarını kaldırarak kapıya doğru baktılar. Orada artık birbirinden ayrık duran iki adet kalın baldır vardı. Bir saksıya dikilmiş çiçek misali, baldırların ortasından çıkarak yukarı doğru uzamasını bekledikleri kemikler ise olmaları gereken yerde mevcut değildi.

Tankut bir an bile düşünmeksizin kahve sehpasına vardı. Rüstem’in tabancasını kaptı. Baldırlara beş metre kalıncaya kadar yaklaştı. Sekiz kurşunu birden baldırların epeyce yükseğinde değişik noktalara boşalttı. Erimiş bir metal kazanma yeni metaller atılınca ne olursa o oldu. Tuhaf, ağır, yapışkan şıpırtılar işitti. Kurşunlardan biri hariç hepsi hedefini bulmuştu. O tek kurşun ise ahşap kaplamalı çelik kapıya ulaştı, büyücek bir tahta parçası, bir sürü kıymık kopardı ve oradan ofisin başka bir noktasına sekti, bir santim kalınlığındaki alçıpanı deldi, duvarın bir noktasına gömüldü kaldı.

Zavallı silahşor yiğit tekrar kahve sehpasına koştu, en büyük bıçağı aldı, iki sıçrayışta Argun’un yanına döndü. Boğuk bir sesle konuştu:

“Abi müsaade edersen orta parmağını keseceğim. Başka çaresi yok.”

Çağrılanı defetmek için çağıranı ortadan kaldırmanın da bir yol olduğunu, seyrettiği filmlerden, okuduğu kitaplardan vesaire pek iyi bilen Argun Bey daha fazlasına hazırlamıştı kendini. Tankut’un şefkati gözlerini yaşarttı. Artık üzerinde sert, kısa, san-kızıl tüyler olan taşa bir bakış gönderdi.

“Evladım, işe yararsa feda olsun bir parmak da... istersen biraz bekleyelim” dedi.

Doğruydu, henüz ortalıkta bir şey yoktu. Nihayetinde kapının önünde kimin olduğu bile bilinmeyen iki bacak vardı. Sakinleştiler. Tankut biraz utandı. Ataklık yapmış, hiç görmediği bir varlığa saldırmış, ateş etmişti. Korka korka galiba Argun’un parmağıyla artık bir olmuş şeyi okşadı. Sevgi de bir yoldu. Parmakları bir hayvana, bir keçi veya antiloba dokunuyor gibiydi. Bu kısa tüylerin aslan veya puma gibi yırtıcı bir canlıya ait olma olasılığını zihninde arka plana itli.

Çeyrek saat kadar gözlerini, gözlerinin önünde biçimlenen varlığa dikerek beklediler. Çıplaktı yaratık. Tankut bunu yaratığın penisi olması gereken organ ortaya çıktığında anladı. Aslında bedeninin daha aşağısında da bir giysisi yoktu ama ancak penisi görününce yaratığın çıplak olduğunu düşünmüştü. Birkaç santim kalınlığında, on santim kadar boyu olan fakat spiral biçiminde idi bu organ. İçinden gayri ihtiyari bir “oha” çekerek gülümsedi. Demek yaratık erkekti.

Tamamen başka nedenlerle de olsa, Argun Bey de yaratığın çıplak olduğunu düşünmekteydi. Dikkatli bakışları yaratığın derisi olmadığını yakalamıştı. Vücudunu bir ağ gibi saran renk renk tüm damarlar açıkça görülebiliyordu. Ayrıca yaratığın boyu büyüdükçe, siyahımsı, bordomsu rengi açılıyor, gittikçe kızıllaşıyor, bu kızıllık bazı yerlerde çok hafif kahverengiye dönüşüyor, bazı noktalarda ise parlak sarı bir hal alıyordu. Derin inlemeler, küçük boğuk çığlıklar duyuyor gibiydiler. Argun elinde olmaksızın düşündü: Sanki önce içorganlar oluşuyor, yaratık içten dışa doğru büyüyüp, genişliyor, bir yandan da boyu uzuyordu. Derisinin oluşması da an meselesiydi herhalde. Süreç bunu gerektiriyordu. Her şey dalak gibi bir pelteden başlamamış mıydı?

Bu düşüncelerini damadına söyledi. Şimdi daha dikkatle bakıyorlardı.

Yaratığın karın boşluğuna sıra gelmişti. Belinden kesik yarım bir gövdenin oluşturduğu oval platformun üstünde bazıları patatese veya kanserli tümörlere, bazıları kalın sarılmış kokoreçe benzeyen irili, ufaklı yumrular gördüler. Bunlar nereye gideceklerini bilen kör mağara hayvanları gibi hareket ediyor, kendilerini birer noktaya yerleştiriyorlardı.

Sonra, kaynayan bir reçelin üzerinin köpüklenmesi gibi bir gelişme oldu. Bu köpüğümsü doku sertleşmeye başladı. Yaratığın karın boşluğu kapanıyordu, yumrular görünmez olmuştu. Kızıl-sarı, yer yer turuncu bir kabuk oluşmaya başladı. Yaratığın karnında, göbeği olması gereken ve galiba adam gibi kesilmediği için dışarıya doğru fırlamış birkaç santimlik bir uzantının, bir meme ucu gibi sarkan yerin etrafında kabuk iyice kahverengileşmişti. Sonra bu kahverengi bölge bir çıtırtı veya cızırtı çıkararak çatladı. Altından sapsan bir renk göründü. Bu sefer pek açık duydular. Keskin bir çığlık kulaklarını tırmaladı.

İki dehşete düşmüş adam birbirine baktı. Nedendir bilinmez, daha önce düşünmemişlerdi ama tanık oldukları görüntü yavaş yavaş soğuyan bir lav kütlesine benziyordu. Bu görüntüye bakılırsa binlerce derece sıcaklık yayması, etrafını yakıp kavurması gereken bir lav kütlesi. Ama bu dönüşüm, bu kalıplanış, bu cisim bulma hadisesi hiç de öylesi bir ısı yaymıyordu. Üşüdükleri bile söylenebilirdi.

Yaratığın göğüs kafesi yavaş yavaş oluşur, dört adet akciğer ve üç adet yürek olması gereken organı sarıp kuşatırken, uylukları hizasında bir yerden bir kibrit kutusu büyüklüğündeki kahverengi-siyah kabuğun önce kıvrıldığını, sonra yere düştüğünü gördüler. Yaratık acı acı uludu. Sürecin başından beri ilk kez hareket etti. Bilinçli bir hareket miydi bu bilemediler ama yaratığın ayaklarından biri sağa doğru bir adım attı. Bunu yaparken havaya kalktı ve yere düşen kabuğun üstüne basarak onu çıtır çıtır kırdı. Sonra adımını geriye, daha önceki konumuna aldığı zaman kabuğun yerinde yeller estiğini gördüler.

“Canavarın kafasının oluşması gerçekten görülmemeye değerdi. İçinde bir sürü borunun göründüğü “kesik” boynunun ortalarında bir yerde, binlerce gözeneği olan kızıl bir süngere benzeyen beyni şekilleniyor, kafa olacak yere doğru biraz yukarı çıkıyor, kafatasının arkasını oluşturmaya başlayan kabuksu çeperin iç yüzeyine arsızca yapışıyordu.

Bu kafatası üstten kapanmaya, arkadan öne doğru aşağı inmeye başladı. Alnı oluşturduktan sonra gözlerin olması gereken yerde iki koca delik bırakarak burnu oluşturmaya girişti. Bu iki delikten yarısı dolu kafanın içi görünüyor, insan orada belli belirsiz bir hareketin farkına varıyordu. Birden boynun henüz kapanmayan ön tarafından iki alaca renkli top yukarı doğru fırlayarak kendileri için hazırlanmış göz çukurlarına yerleşti. Canavarın akları yerine lacivert tonun hâkim olduğu gözleri turuncuya çalan kızılımsı bir renkteydi. İri iri açılmış bu tuhaf gözler kendilerini seyredenleri seyretmeye başladığında, mahlukun burun delikleri yeni oluşuyordu. Boynun ön kısmında ancak bir avuçluk bir yer kalmış, orası da hızla çoğalan dişlerle dolmaktaydı. Bunlar yavaş yavaş kuruyup dudaklaşan ve enine bir çizgi yapacak biçimde çatlayan iri bir ağza kendilerini yerleştirdiler. Galiba yaratığın çenesine pek fazla bir "deri" kalmamış olsa gerekti ki, neredeyse bütünüyle ortaya çıkan yüz, o alına, o iri şahin burna ve o delici iri gözlere hiç yakışmayan minik, geriye çekik, sivri bir çene ile tamamlandı. Ofisteki sülfür kokusu dayanılmaz bir hale geldi. Nefes almak başlı başına bir iş oldu.

Yaratık yapışık dudaklarını birbirinden güçlükle ayırdı. Ağzından dışarı sarı bir lav parçası fırladı. Bu iki dudak sessizce oynamayı sürdürürken "yenigelen"in kolları henüz gelişmemişti. Argun ve Tankut ne kadar dikkatli bakarlarsa baksınlar omuzlardan çıkan kemiğe benzer bir şeyi yine göremediler. Bir alay kas, damar, sinir karışık bir halde yenigelenin her iki omzundan birden aşağı, yere doğru salkım saçak sarkıyordu. Bunların da kabuklaşan bir doku tarafından sarılması, kolların ve ellerin oluşması çok uzun sürmedi. Canavar öne doğru eğilerek sanki karşısındakileri selamlamak istedi. Oldukça büyük bir çatırtı işittiler. Sırt bölgesinden büyük bir kabuğun yere düştüğünü gördüler. Dilsiz mahlukun gırtlaktan attığı çığlık ikisini de iliklerine kadar ürpertti. Yaratık, yine ayağı ile üstüne basarak bu kabuğu da içine aldı.

Dimli, Hertevin ve Şikaki'yi zaten sular seller gibi konuşan ve bir zamanlar kendine verdiği sözü tutarak yıllardır Aramice ve İbranice çalışan Argun Afaki, o uzun ansiklopedi yıllarını gerçekten de boşa geçilmemişti. Yalnız dil çalışmakla kalmamış, cifir, ebced ve kabalanın derinliklerine dalmış,

Bereşit Tora aşamalarını çabucak atlamış, dünyada pek az kişinin anlayabileceği Atzilut Tora'nın hacimlice kısımlarını anlar olmuştu. Başka bir deyişle Tora'nın zahirî değil batini, dış değil iç manalarını anlamaya başlamış, Tora'nın okuyabilen herkese açık olan Bereşit versiyonu değil, ancak mistik sezgisi pek güçlü zahitlere ayan olan Atzilut, yani Tecelli versiyonu üzerine kafa yorar olmuştu.

O sırada herhangi bir kaynağa ulaşacak durumda olmamasına rağmen gördükleri onda birtakım düşünceleri ayaklandırmıştı. Rüyada gibi sayıkladı:

"Klipa, Tankut evladım, bunlar klipa, klipaların dökülmesine şahit oluyoruz."

Cehaleti öyle basit, temiz bir cehalet olmayıp eskilerin deyimiyle "cehl-i mürekkep" olan, yani ne bilmediğini de bilmeyen Tankut yine de geri kalmamak ve bilgi sergilemek sevdasıyla:

"Yani bir beria hadisesi ile mi karşı karşıyayız abi? Malum beria, İbranice yaratılış demektir, neyse geçelim..." demiş, Argun Afaki'nin sert bir bakışı ile susmuştu.

Argun Bey yeni bir yoruma davetiye çıkarmamak için bu kez içinden düşündü. Tanrı evreni yaratırken kendinden bağımsız bir zekânın da olmasını istemiş, nurunu, ışığını maddenin içinden geçirmiş, madde bu ışığın ağırlığını taşıyamadığından feryat etmeye başlamış, parça parça kırılmış, umduğunu bulamayan ışık, tecelli ettiği kaynağına doğru yola çıkmış, fakat bazı ışrak tanecikleri maddeye yapışarak kalmıştı. Sıvışıp kaçmaya çalışan ışık, fırsatını bulunca maddeyi ergitiyordu. Madde ise yüzeyinde kabuklaşmalar oluşturarak bu sıvılaşmayı önlemeye, hiç olmazsa kabuğunun içine hapsetmeye çalışıyordu.

İşte bu kabuklara "klipa" deniyordu. Bu kabukların içine hapsolan gücün ilk kaynağına dönebilmesi için bir Maşiah veya Mesih'in varlığına ihtiyaç vardı. Ancak o zaman maddeye yapışarak geride kalan ışık zerrecikleri yolculuklarını tamamlayacak, ancak o zaman "Tikkun" denen restorasyon olayı gerçekleşecek, kıyametten sonraki Altın Çağ başlayacaktı.

Ancak madde bu gücü bırakmamak için direniyor, acısına rağmen güçten ayrılmak istemiyordu. Güç, yaşam demekti. Madde ölmek istemiyordu.

Meseleye nur açısından değil, madde açısından baksa bile ünlü fizikçi Stephen Hawking de benzer bir yaklaşıma sahipti. O da çekim güçleri ile ışığı bile zapt edip bırakmayan karadeliklerden bazı şeylerin, milyarlarca yıl sonra bile olsa kurtulabileceğini düşünüyordu.

Derin düşüncelere dalan Argun Afaki şimdi gözlerinin önünde şekillenen yaratığın Mesih mi yoksa Mesih'in gelmesi için bir ön şart olan Deccal mi olduğunu bilemiyordu tabii. Bir ihtimal, Mesih başkası, mesela kendisi idi. O zaman da bu canavarla boğuşmak, pençeleşmek zorunda kalacaktı. İbranicesini kitabilikten kurtarıp sormak, öğrenmek isterdi.

Bu aşamada yaratığın konuşamadığını henüz bilmiyordu. Evet, yaratık konuşamıyordu. Ama bu adım atamaz demek değildi. Eylemsizliğini yenmiş madde, iki metrelik kaslı ve ağır vücudunu çıtırdata çıtırdata, kabuklarını döke döke, döktüğü kabuklarını tekrar eritip vücuduna ala ala, irili ufaklı çığlıklar, boğulma sesleri ve hırıltılar çıkara çıkara kahve sehpasına doğru yavaşça ilerledi.

Galiba yedi parmaklı pençesi ile, Tankut'un artık ne düşündüyse getirdiği büyük boy bir yıldız tornavidayı aldı, izleyicilerine yöneldi. Böyle güçlü bir canavarın basit bir tornavidadan medet umması Argun Afaki'ye pek komik geldi. İster istemez “daha önceki hayatında tamirci çırağı mıydı acaba” diye düşündü. Sehpadan, niye orada olduğu belli olmayan direksiyon kilidini kapsaydı “taksici” diyecekti.

Otuz saniye sonra, yaratıkla aralarında yalnızca Argun'un, büyük, geniş, masif abanoz masası kalmıştı. Yaratık tam karşılarına geldiğinde Tankut, Argun'u şaşırtan bir şey yaptı. O da anlaşılan gizli bir fantezi film düşkünüydü.

“Yaratık! Buraya bak! Bak ve kurtul, efendini dinle, sana sihirli sözcüğü söylüyorum: Nejat, Neejat, Nejat! Bunun kurtuluş demek olduğunu anla, diz çök...”

Argun Afaki, o halde bile damadının saflığına şaştı. Evet, Nejat evrensel bir isimdi, İran'da casuslukla suçlanan her on Yahudiden biri Nejat adını taşırdı. Bu doğruydu. Ama nereden çıkarmıştı sihirli sözcüğün Nejat olduğunu? Aklının kıyıcığında bir yerlerde “Ger dilesiz bulasız oddan necat” gibi bir tekke ilahisi mi kalmıştı? Derin bir nefes aldı, pek vakitleri

kalmışa benzemiyordu, kendi formülünü denedi.

“Ey *atik yomin*, ey kadim-ül eyyam, ey günlerin eskisi, seni çağıran, asıl efendin benim... Gözlerime bak, sahibini tanı, itaat et!”

Yaratık, her ikisine de tepeden bakan boyunu biraz kısaltmak için eğildi. Yine bir “klipa” düştü. Yine bir hırıltı çıkardı. Ağzını açtı. Üç sıra halinde dizilmiş, keskin, testere dişlerine benzeyen beyaz dişleri ve sapsarı bir akkor halindeki küçükdili göründü. Yaratığın sol pençesi, daha doğrusu, orta boğumunda tuhaf bir delik olan işaret parmağı yukarı kalktı, kendine çevrildi, ağzının içini gösterdi.

Bu hareketi yaparken canavarın sol pazısı bir vücutçuyu utandıracak kadar şişmiş, şişen magma üzerinden irili ufaklı onlarca kabuğu yere dökmüştü. Bunların kıvrılarak düşmek üzere olan en irisini yakalayan yaratık, klipayı ağzına attı. Çıtırdatarak yedi. İrkilen Argunlar masanın arkasında biraz daha geri çekildiler. Tankut,

“Tüh ulan Allah belanı versin şerefsiz! Cenabet yamyam!” diyerek yaratığa tükürdü. Zavallı mahluk “ehgghhh” olarak yorumlanabilecek bir çığlık attı.

Yaratık sonra, elindeki tornavidayı havaya kaldırdı, kendine, karnına doğru çevirdi ve sanki zahmetli bir harakiri yapar gibi iri göbeğine birtakım “kesikler” yapmaya başladı. Vücudunun en kahverengi, neredeyse siyah olan bu bölgesindeki klipa çatlayarak sağa sola doğru açıldı, altından berrak sarı bir sıvı çıktı. Tankut hiçbir şey anlamasa da Argun Bey, hızla tekrar kabuklaşmakta olan bu kargacık burgacık sarı işaretleri heceledi:

“*La–şo–ni*”

Tankut, o anda yaratığın acılı yüzünde bir gülümseme gördüğüne yemin edebilirdi.

Yaratık ikisinin de şaşkın bakıştan arasında Argun Bey’in sol elini tuttu. İşaret parmağını, Argun’un orta parmağındaki “Hayal Taşı’na” dayadı. Hiçbir şey göremediler. Yalnız yere düşen yıldız tornavidanın çıkardığı sesi duydular. Yaratık göz açıp kapayıncaya kadar kaybolmuştu. Nedense, çok uzaklara gitmediğini, boyut değiştirerek yakınlarda bir yerde, belki de bulundukları odada kaldığını düşündüler.

Argun, çelik ucunun yarısı eriyerek yok olmuş tornavidayı yerden kaldırdı:

“Laşon, dil demek... Tabii ki İbranice... *Laşoni*, dilim, belki de lisanım anlamına geliyor... Orasına bakmak gerek. Tankut... Oğlum, bu yaratık dilsiz, konuşamıyor... Onu söylemek istedi. Aman Tanrım... nasıl anlamadık... Gösterdi de: Ağzının içinde yalnızca küçükdili vardı!”

Deccal veya Mesih, konuşamayan bir yaratığı çağırmışlardı. Böyle her seferinde iki saat uğraşıp tek kelime öğrenerek ne olurdu ki? Kadere bak! “İllallah şu *subaltern*’lerden! Bunun da öyküsünü yine biz mi yazacağız?” diye düşündü Argun Bey.

Nice sonra, acayip bir vaziyette dakikalarca durmaktan dolayı tutulan, sızım sızım sızlayan sol elinin parmaklarına baktı. Parlak, kaygan, sert ve soğuk lapis lazuliden mamul Hayal Taşı’nı, ilk alındığı günkü görkemi içinde gördü. Kolayca çıkardı. Masanın üstüne koydu. İşaret ve yüzük parmaklarında hâlâ taşın ya da neyse onun bıraktığı izler vardı. Birkaç tane de boz-sarı renkli tüy. Bunların ne kadar değerli olabileceğini bir an bile düşünmeden parmaklarına üfledi. Tüylerden biri uçtu, gitti; Tankut’un metal saat kayışına saplandı kaldı.

Argun’un saat gibi çalışan hafızası birden yıllar öncesine, taşı aldığı ilk güne gitti. Aceleyle taşı çevirdi. Evet, o hatırladığı küçük kırık, uçlardan birinde hâlâ açıkça görülebiliyordu. Elini yavaşça kırığa değdirdi. Yalnız görülmekle kalmıyor, keskinliğini de hâlâ koruyordu kırık. İnsan dikkat etmezse parmağını kesebilirdi pekâlâ. “Pek sivri dilli bir şey olsa gerek bizim iblis” diye düşündü Argun Bey.

Meselenin yansını çözmüştü: Taşın kopan ve yiten parçası yaratığın diliydi. O kadar organ içinde dili, tesadüfe bak! Şu kıvrık çükü yok olaydı, kime ne ziyanı olurdu? Peki neredeydi bu yitmiş gitmiş taş parçası bakalım? İnsan kepçe olsa evren de kazan, bu “kırık dili” nerede bulurdu ki? Minicik, lacivert bir üçgen taş! Bir eşkenar üçgen, iki milimlik kenarları var. Büyük taşa bakınca görülüyor. Tek parça halinde kopmuş, adeta bir üçgen prizma, minik sevimli bir piramit. *Ex post facto!* Bunları söylemek kolay da nerede bu parça? “Bırak teoriyi de kırık taşı bul be adam” diye aşikâr söylendi.

Tankut da halli halince, karınca kararınca aynı soruyla; bilgiye nasıl ulaşılacağı sorunuyla pençeleşiyor olmalıydı ki,

“Abi, bize lapis lazuli taş mı yok? Göndereyim Kapalıçarşı’ya birini, Afgan

işi birkaç yüzük filan kapsın gelsin. Sonra oturur, istediğimiz şekilde keser, Hayal Taşına yapıştırırız. Kim farkına varacak ki abi?” şeklinde bir öneride bulundu. Kes yapıştır işlerinde gerçek bir uzman olan damadına Argun Bey, ters ters baktı:

“Haklısın Tankut, ben de şimdi senin kulağından bir parça alayım diyorum. Artık tıp ilerledi, sana herhangi bir eşekten kulak nakli yaparlar...”

Tankut’un masaya bıraktığı koca bıçağı tehditkâr bir tavırla elinde sallamaktaydı. Tankut yine sustu. Kabuğuna çekildi. Evet, öyle çatlayıp dökülmüyordu ama her canlı gibi onun da bir kabuğu vardı. Bir on dakika sonra Argun’un keskin zekâsı meselenin kalan yansını da çözdü. Taşın parçasının nerede olduğunu bulmuştu. Yani fiilen değilse de, kırık parçayı ele geçirmese de, keşfedilmeyi bekleyen bir kıtayı teorik olarak bulur gibi bulmuştu. Şimdi o kıtaya gidecek gözleri keskin, koku alma duyusu küt, korkusuz bir denizciye gerek vardı.

Koltuğuna oturdu. Yüzüne geniş bir gülümseme yayıldı. Hayal Taşı’nı okşayarak:

“Oğlum Tankut, taşın ucunun nerede olduğunu biliyorum. Ama almak sana kalmış!” dedi.

Taşın kırık parçası Çiçek Hanım'daydı. Daha doğrusu o zavallının vazo olarak kullandığı Dağıstan işi bakır sürahinin içinde. Taş en başta sürahinin içinde değil miydi, Argun sürahiyi alıp Tankut’a vermemiş miydi? O da Çiçek’e nişanlanma armağanı olarak vermemiş miydi? Tankut da biraz düşününce, salladıkça sürahinin içinden gelen minik çan seslerini hatırladı. Korkusundan bir şey demedi. Ya taşın parçası sağa sola çarpmaktan dolayı bir kez daha parçalanmışsa? Çatal dilli bir yaratığın konuştuklarını kim anlardı ki? Adamın isterse üç yüreği olsun da dili çatal olmasın! Hiç sesini çıkarmadı. Yalnız düşünceli bir tavırla, kayınpederine hitap ettiği zaman bazen yaptığı gibi:

“Hocam, o sürahiyi Çiçek’in elinden nasıl alacağız ki? Canı pahasına korur. Adam gönderip zinciri kestirelim desem, uyanır çığlığı basar. Ölse vermez!”

“Yavrucum, orasını da sen bilirsin ama niçin öyle vurdulu kırdılı yöntemler aklına geliyor? Secdata’nın veriye ulaşırken kullandığı yumuşak yöntemleri

kullan. Özel Ajan Eğitim Programımızı anımsa! Daha geçen gece, yılbaşı partisinde pek bir yakınlaşmıştınız ya Çiçek'le. Git, *charm*'ını devreye sok, gerekiyorsa kendisi ile yat, gönlünü hoş tut kızın... He... he... kih... kih... O da zaten sana vurgun bir garip Çiçek, 'cık, olmaz' mı diyecek?"

Tankut, hayal meyal de olsa Çiçek ile evveli gece yaşadığı yılbaşı rüyasını, o görkemli romantizmi, o abidevi dansı hatırlıyordu. Taze çimen görmüş eşek gibi sırıttı. Kabaran göğsünü mutluluk meltemleri doldurdu. Yine dört ayağı üzerine düşmüştü. Yalnız Tavramina'nın tafrası ne olacaktı? Bir kez Secdata ve Unomastik Tours adına Van Gölü canavarını soruşturmaya gitmişti de yemediği zılgıt kalmamıştı. Bunu da, madem erkek erkeğe konuşuyorlardı, kayınpederine sordu.

"Aman evladım, düşündüğün bu olsun! Hangimizin böyle kırdığı fındıklar yok ki, bak ben şu halimle... Neyse oğlum, bu bir Unomastik sırrı olarak kalacak, asla ağızlarda sakız olmayacak hassas bir mesele. Yalnızca ciğerimin parçaları olan sizlerin gelecek mutluluğu açısından değil, yapısı ve özü itibariyle sır olarak kalması gereken bir mesele! Yarından tezi yok, sen gönül rahatlığı ile git çocuğum, Bayram evi biliyor, ben durumu idare ederim... Şey... yalnız yanına bir iki kutu kolonya, toz maskesi, mandal vesaire almayı unutma... kih... kih... hay Allah, şu yarım kalan Tikkun olayı sinirlerimi bozdu, kendimi tutamıyorum! Haydi aslanım göreyim seni, hoh... hoh..."

VII.
Kirli Aşk Yoktur

Tankut Argun 3 Ocak 2004 Cumartesi gününün pek erken bastıran o soğuk akşamında ellerinde bir demet çiçek, en güzellerinden üç dört şişe kırmızı şarap, minik bir torba fındık fıstık, sırt çantasının içinde ise, kökü topraklı, jelatine sarılmış küçük bir şeflera ile birtakım minyatür bahçıvanlık ve el aletleri olduğu halde Sanayi Mahallesi'nin eğri büğrü sokaklarında Çiçek'in evini arıyordu. Bayram'ın "beraber gidelim" teklifini kabul etmemiş, evi iyice tarif ettirdikten sonra, arabasını da almamış, bir taksiye atlayarak yola çıkmıştı. Epey bir dolaştıktan sonra 50. Yıl İlköğretim Okulu yakınlarında bir sokakta buldu Çiçek'in evini.

Zili çalıp kapının önünde beklerken, içindeki eşitlikçi delikanlı toplumumuzdaki mevcut eşitsizliklere isyan ediyordu. Kendilerinin görkemli, bir hastane kadar, hatta bazı hastanelerden daha temiz, mavi, serin gökdelenlerinden ancak bir taş atımı yerde bu sefalet de neyin nesi oluyordu? Herhalde yakınlarda bir yerde açık bir kanalizasyon vardı. Yoksa belediye gizli gizli sokak köpeklerini öldürüp bu sokağa mı atıyordu? Her ikisi de olabilirdi tabii, içinde ölü köpekler yüzen büyük bir kanalizasyon çukuru tahayyül etti. Etrafına baktı, bir şey göremedi. Biraz sonra kapı açılınca Tankut'un içindeki eşitlikçi delikanlı, dışındaki besili kerata ile anında bir stratejik ittifak yaptı. Beraberce oradan tüymek istediler. Ama çok geçti. Çiçek, "Tankut'um, bana döneceğini biliyordum" çıtlığı ile boyunlarına atılınca kuzu kuzu içeri girdiler.

Bayram'ın "Yok böyle bir ev, yok böyle bir ev!" diye söylenip durduğunu on ile çarpınca evin durumu belki biraz kaleme gelebilirdi. Tankut Beyler, İblis'in bir gün önceki yanık sülfür kokusunu derin bir temizlik nostaljisi ile

aradılar ama heyhat! İşte buradaydılar. Bir mezbele turpu kıvamında olan kız adeta bir kubur kelebeği gibi Tankut'un etrafında dönüyor, yıllardır biriktirdiği Tankut hatıralarını ona gösteriyordu:

"Bak Tankut'um bu seninle son yediğimiz yemekten kalanlar."

Tankut, bir tabağın içinde mumyalaşıp kararmış pirzola parçalarına hayretle bakıyor,

"İyi ama ben bu eve daha önce hiç gelmedim ki Çiçek?" diye söyleniyordu.

"Tabii, bu Ali Baba Köftecisi'nde yediğimiz son yemekten kalanlar, işten çıkarıldığım günün –senin de evlendiğin gün demeye dili varmamıştı– akşamında gittim, rica ettim, çok ağladım, verdiler!"

Neyse, geçelim... Hiç olmazsa pirzola fosilleri artık kokmuyordu. Aynı şeyi "Şanizar İşkembecisinde içilen son çorba" için söylemek pek mümkün değildi. Büyücek, emaye bir tencerenin kapağı açılınca kararmış, pelteleşmiş sıvıdan dışarı taşan koku zavallı Tankut'u bayıltayazdı. Bunu nasıl edindiğini Çiçek'e sormadı bile.

Dili çözülen kız, televizyonlarda sürekli gösterilen otuz kırk yıllık yerli filmlerden kaptığı edayla "Yıllarca, yıllarca hep bu anı bekledim. Al artık canımı Allah'ım! Ah ne kadar mutluyum!" dedikçe Tankut Beyler can ü gönülden sessiz aminler çekiyor, bu korkunç gecenin nasıl biteceğini düşünüyorlardı. Tabii düşünmeleri gereken daha önemli bir şey daha vardı: Kırık Hayal Taşı parçası nasıl ele geçecekti? Tankut ufak bir deneme, büyük bir fedakârlık yaptı. Geldiği andan beri burnundan bir an bile çekmediği çiçek demetini göstererek,

"İstersen vazona koyalım şunları, ha ne dersin, bak ne güzeller? Ne yapacaksın o kadidi çıkmış çiçek eskisini?" dedi.

Çiçek'in anında yüzü asıldı:

"Hayır olmaz, vazomda zaten bir çiçek var. Benim güzel, sadık şefleram! Biliyor musun ben ona 'Şeftan' diyorum! Beni hiç yalnız bırakmıyor."

"Şeftan mı? Şeytan mı?"

"Evet, şeflera ile Tankut'tan türettim, Şef-tan! Diğer seçenekleri de denedim, Larakut fena değildi ama kadın adı gibi durdu, beğenmedim. Ne

şeytanı canım?”

Bu plan çalışmayınca Tankut sağlığı için daha riskli olan “B planını” devreye sokmaya karar verdi. “Bu anı kutlayalım” diyerek, üzeri katman katman kir bağlamış masanın üstüne, sağdan soldan bulduğu, hepsi Ocak 1998 tarihli sararmış gazetelerin nispeten temiz kalmış ortalarından kopardığı sayfaları yaydı. Getirdiği çerezleri masanın üstüne döktü, cinslerine göre ayırarak minik öbekler yaptı. Şişelerden birini kendisi, birini Çiçek için açtı. Karşılıklı oturdular. “Ölmeyen aşkımıza” diyerek içtiler. İçtiler. Tankut, canına minnet olmasına rağmen az içmeye çalıştı. Üçüncü şişesinin sonunda Çiçek’te en ufak bir sarhoşluk belirtisi yoktu. Kızın başını döndürüp bu sonucu elde etmek için onu dansa kaldırdı. Tankut, Çiçek ve mecburen Şeftan yine o görkemli danslarını yaptılar. Sonra içkiler tükendi, deniz bitti. Yapacak başka hiçbir şey kalmamıştı. Çantasını bir an bile sırtından eksik etmeyen Tankut kızı kucağına aldı. “C Planına” geçti.

Sora sora Bağdat bile bulunurken Çiçek’in yatak odasının lafı mı olur? Kız vazosundan son demlere kadar ayrılmak istemedi. Ama Tankut’un “Çiçek biraz makul ol! Zinciri sağıma soluma dolanıyor, bak zaten ben artık yanındayım, Şeftan da biraz dinlensin, kim bilir nasıl yorulmuştur” yollu yakınma ve manipülasyonlarının sonunda, gerdanında asılı minik bir anahtarla kolundaki bileziğin kilidini çözerek Şeftan’ı azat etti.

Tankut’un dininden dönerek Katolikliğe geçmesine ve ruhban sınıfına katılıp sekse veda etmesine yetecek kadar ateşli saatler geçirdiler. Tankut arada kızın vücudunu çiziyor diye saatini çıkarmak istedi, Çiçek’in yalvarmaları ile geri taktı. Üç saat kadar sonra bitap düşen kız sonunda uyudu.

Tankut, yataktan sıyrıldı. Sırt çantasını ve Şeftan’ı kucaklayarak, çıplaklığına bakmaksızın salona koştu. Kuruyemiş öbeklerini elinin tersi ile süpürerek masanın üstünde yer açtı. Kurumuş şefleraya asılarak çıkardı. Bir tornavida yardımıyla, oldukça dar ağızlı Allah’ın belası sürahinin içinden, kurumuş toprağı çıkarmaya çalıştı. Toprağı yumuşatmak için şarap şişelerinden birinin dibinde kalan bütün sıvıyı sürahiye boca etti. Bir on dakika sonra, çıkan toprağı didik didik ediyor, baktığı kısmını ayrı bir öbek halinde ayırıyordu. Ne kadar zaman geçti, bilemedi. Yoktu, hiçbir şey

yoktu. Tam umudunu yitirmek üzereydi ki, Seftan'ın köklerine bakmadığı aklına geldi. Köklerde topaklanmış kuru toprağı avucunun ayası ile ezdi, ezdi ve evet, küçük, lacivert, üçgen taş parçasını buldu. Minik piramidi dikkatle çantasının ön gözünden aldığı cüzdanına yerleştirdi.

Bu sefer korkunç bir hızla toprakları sürahiye doldurdu. Yarısına kadar dolunca çantasından canlı şeflerayı çıkardı. İtina ile sürahiye dikti. Kalan toprağı alabildiği kadar sürahiye doldurdu. Artanını nasıl olsa anlaşılmayacağı düşüncesiyle evin her tarafına dağıttı. Ölü Şeftan'ın kurumuş bedenini çantasına tıktı. Tarım meslek liseli olmak bir kez daha hayatını kurtarmıştı. Gerçi kendisi Argundağ Tarım Meslek Lisesi'nin makine, evet, makine ve elektronik bölümü mezunuydu ama diğer bölümlerden arkadaşlarını izlemek ona yeterli deneyimi kazandırmıştı işte. "Demek ki bakmakla kediler kasap oluyor" diye keyifle gülümsedi. Hem sonra hangi meslek lisesi mezunu mesleğiyle ilgili bir işte çalışıyordu? Sırtında çantası, kolunda yeni, taze, yemyeşil bir Şeftan, tam zamanında, tan yeri ağarırken Âdem baba kılığında Çiçek'in odasına girdi. Usulca kızın yanına uzandı.

Çiçek uyanınca Tankut'unu yanında bulmanın sevinciyle erkeğe sarıldı. Bir saat kadar sonra ayrıldığında bu sefer Tankut'un içinde, kendini hadım ettirerek Arabistan'da bir yerlere iş başvurusu yapma isteği uyanmıştı. Burnunun tıkalı olduğu o yere batasıca yılbaşı partisine lanet ediyordu. Öte yandan da, o geceki yakınlaşma olmasaydı vatana ve Unomastik Holding'e bu derece büyük bir hizmet edebilir miydi, onu düşünüyordu. Gün gelir, erkekliği feda etmek en büyük erkeklik olmaz mıydı?

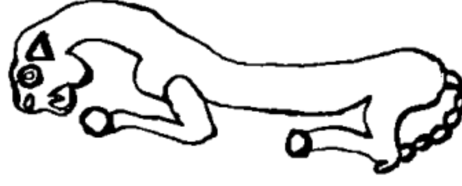
Düşünceleri, Çiçek'in sevinç çığlıklarıyla bölündü. Kız yeni çiçeğini keşfetmişti. Aşk, ölü bir çiçeğe can verecek güçteydi. Önce çocuklar gibi sevindi, çiçeğini alıp koluna kilitledi, sonra yüzünde bir gölge dolaştı,

"İyi ama Şeftan'ım artık benimle konuşmuyor" dedi. Sonra, daha da olmadık bir şey yaptı:

"Tankut bu ne koku? Teke gibi kokuyorsun! Sen hiç yıkanmaz mısın? Defol yatağımdan pis şey! Erkek işte ne olacak?" dedi...

Tankut, fırsatı ganimet saydı. Yataktan fırladı. Işık hızıyla giyindi. Kızın taksit taksit ayılacağını, evin ve kendi durumunun farkına varacağını, o

zaman durumu ona anlatmanın tamamen imkânsız olduğunu biliyordu. “Elveda Çiçek” diyerek kendini sokağa attı. Burnuna çarpan temiz dağ havası ile sendeledi. Yine de, Çiçek’in yıllar süren depresyonundan çıktığını bilmenin verdiği duyguyla içi geldiğinden daha rahat, vicdanı daha huzurlu, mahallenin tertemiz, İsviçrelileri kıskançlık krizine sokacak denli düzenli, bal dök de yala, sokaklarına daldı.

VIII.
Hoş Geldin Ya Atik Yomin

Pazar gününün tenhalığından yararlanmak isteyen Argunlar hiç vakit kaybetmediler. Minik bir damla Japon yapıştırıcısı ile taşın kırık ucunu onardılar. Bu kez kapının yanında değil de Boğaz'a bakan pencerelerden birinin önünde, yaratığın cisimlenme olayı ufak tefek farklarla yinelendi. Yaratığın kabuklanma süreci çok daha yavaş fakat bir o kadar da çığlıksız cereyan etti.

Anlaşılan en büyük farkı gün ışığı yaratıyordu. Çift kat camlardan geçerek biraz güçlenen solgun kış güneşi, şekillenmekte olan bedenine vurdukça küçük, kesik, neredeyse memnuniyet ifade eden homurtular çıkarıyordu yaratık. Bir de galiba bu memnuniyetin sonucu olsa gerek, penisi bu sefer pek spirale benzemiyordu. Dolayısıyla Tankut'un "oha"sı çok daha okkalı oldu. Canavar, alt çenesinin oluşumu henüz tamamlanmazdan önce kocaman, uzun, pembe, sarı, kırmızı sivri dilini sonuna kadar dışarı çıkartarak izleyicilerine gösterdi. Galiba sevinmişti garip.

Koca bedeni ile, yine kabuklarını döke saça gelerek Argunların önünde durdu. Argun Afaki derin, dua eder gibi bir sesle, son derece saygılı bir şekilde sordu:

"Maşlumha ya atik yomin?" (Nasılsın ey günlerin eskisi?)

Cevap, kalın, heybetli, mehabetli, kabuklu, klipalı bir bedenden çıktığına inanılmayacak denli tenor ve berrak bir sesle verildi:

"Kol biseder beni, kol biseder! Ve'ata?" (Her şey iyidir oğlum, iyidir. Ya sen?)

Tankut, ağzı açık ayran budalası gibi, Argun'un sular sellercesine İbranice paralamasına bakıyor, niye onun patron kendinin çalışan olduğunu anlar gibi oluyordu. Argun devam etti:

“Ata rotseh maşeho liştot?” (İçecek bir şey ister misin?)

“Lo... lo... toda raba!” (Yok, yok... çok sağ ol!) Yaratık bunları neredeyse panik içinde söylemişti. Anlaşılan sıvılarla başı pek hoş değildi. Geçen sefer de vücuduna her sıvı dokunuşunda çığlığı basmamış mıydı?

Argun konuyu değiştirdi:

“Me’eyfo ata?” (Nereden geliyorsun?)

“Ani me-hamizrah, me-hatsafon, me-hadarom ve me-hama’arav.” (Doğudan, kuzeyden, güneyden ve batıdan.)

“Ma şimha?” (Adın nedir?)

“Şimi Albız!” (Adım Albız’dır!)

Argun ağız dolusu küfretmemek için kendini zor tuttu. Albız ha, şu çocukluklarında okumaya doyamadıkları Orta Asya romanlarında, çizgi romanlarda bol bol geçen Albız? Vay Albız'ın dölü, Albız oğlu Albız! Soğuk, hafif kırgın, kayıtsız olmaya çalışan bir sesle sordu:

“Türk müsün usta?”

Cevabı kalın, babacan bir sesle geldi:

“Tabii ki Türküm evlat. Türküm türkü söylerim.”

“Niye söylemiyorsun o zaman?”

“Türkü mü? Söyleyeyim...”

“Yok yok, anlamazlıktan gelme! Türk olduğunu...”

“Ne’blim oğlum, sen gül ağzını bir açtın pir açtın, tuttun yok atik yominmiş yok bilmem ne? Ben de mecburen İbranice konuşmak durumunda kaldım. Ayrıca atik yomin senin babandır, tamam mı! Henüz birkaç milyon yıkık ömür ya sürdük ya süremedik şu kahpe dünyanızda!”

Argunlar bu Türkçe konuşan Albız’ın tanıdık diskurundan dolayı hayatlarının şaşkınlığını yaşıyorlardı. Albız’ın yaşına bakarak birtakım çıkarsamalar yapan Tankut, artık kendi de onunla konuşabiliyor, bilginin kaynağına aracısız ulaşıyor diye sevinçli: “Albız Dede, sen o zaman bizim kitaplardan bildiğimiz her şeyin on yüz milyon kat fazlasını ve doğrusunu bilirsin, bi yol de bakalım bize, mesela o hep merak ettiğimiz Salur Kazan,

Dede Korkut, Bey Böyrek gibi tarihi şahsiyetler gerçek mi? Mesela eski Uygur kağanları ne menem adamlardı? Sahi sen Uygurca da konuşabilir misin?”

Albız, delikanlının araştırma, öğrenme hevesini kırmak istemedi. Son sorudan başladı:

“Yaglakar lehçesi ile konuşsam olur mu?” diye sordu ve sonra nazal tınılı, vurgusu çok değişik ama Türkçeye yine de yakın bir dil ile devam etti:

“Sizler, ikki Argunlar barınlar men bu ödte yeğrek tüş taşıngı algalı barayın kim ol munta turur.”

Ortaparmağındaki Hayal Taşı’na sıkı sıkıya sanları Argun Afaki:

“Höst... benim o, o benimdir ancak!” diye bağrındı. Tankut cahili,

“Abi ne yırtınıyorsun? Albız Dede ile ne güzel muhabbet ediyorduk?” dedi saf saf. Felsefe bölümünde iken “Eski Uygur felsefesine giriş” dersini hakkını vererek alan Argun Afaki:

“Yoo... Yok öyle yağma, Yağlakar bozuntusu! Her gördüğün Göktürk balasının eti yenmez! Sen de altından ne Çapanoğlu çıkacağını bilmeden, bilir bilmez, anlar anlamaz her gördüğün Albız’la muhabbete girişme Tankut! Bu İblis metatezi ne diyor biliyor musun? Aynen ‘Siz iki Argun gidin, ben bu zamanda, şimdi, burada bulunan, her şeyden iyi, değerli Hayal Taşı’nı alayım’ diyor. Yok öyle Yağma Hasan’ın böreği! Yağlakar sülüğü! Yürrü, yaylan, ense tıraşındaki klipaları görelim...”

Albız, amacının iki dakikada tabak gibi anlaşılmasından dolayı hafif kaygılı, kendi kendini uyardı:

“Ulan bu Türkler görmeyeli pek cin olmuş, ben Horasan otlaklarında bırakalı beri pek gözü açılmış bunların, aman dikkatli olmak gerek.”

Argun Bey, duruma aymıştı. Düşündü. Evet, Albız’ın tüm derdi Hayal Taşı ile bir olmaktı. Ancak bunu yapabilmesi için birinin onu çağırması, onun da lava-magmaya bürünmesi ve taşı fiziki olarak eline geçirip yutması gerekti. Üstelik, çağıranın elinden taşı zorla alması yasaktı. Çağıran gönüllü olarak taşı çıkaracak ve kendi elleriyle bir ayı kafatasının üzerine koyarak Albız’a

sunacaktı. Aptalca, ama yapılacak bir şey yok, kural böyleydi. Ancak o zaman şunların (yani bizim) berbat dünyaları yaşanacak bir yere benzeyecek, ancak o zaman dış uzayın derinliklerinde alesta bekleyen kabilesini buraya davet edebilecekti. Albız, bu varsayımların doğru olduğunu kanıtlar bir biçimde gürültülü bir kahkaha attı:

“Evlat, kendine gel ben niye Yağlakar olayım? Demin İbranice konuşurken Yahudi miydim? Çağırdınız geldim, sizin için tatlı uykumu bozdum, yatalı bin yılcık anca olmuştu. Uygurca konuş dediniz konuştum. Çabuk anlayasınız diye bildiğiniz bir şeyden bahsettim. Ne yapayım canım ben sizin bitli taşınızı? Benim geldiğim yerde okkası on para etmez bu taşların.”

Argun Afaki biraz sakinleşmişti. Yine de tamamen gevşemedi.

“Ya niçin geldin?”

“Yahu, çağırdınız geldim. Ne bileyim ne istiyorsunuz? Ne tuhafsınız. Biriniz sağıma soluma kimyasal silahla saldırıyor, kurşuna tutuyor; hoş, lezzetli şeylerdi bu sonuncular, diğeri hakaret ediyor, kaba davranıyor!”

Argun iyice sakinleşti. Sakinleştiği için, dehası her zamanki çalışma ritmine geri döndü. Vay vay vay! Bilmezlik ve bilinmezlik denizlerinde, cehalet ummanlarında, pusulasız, usturlapsız, haritasız, yalnızca pruvada küçücük mumlar yakarak çıktıkları bu aydınlanma ve aydınlatma seferinde, Demirkazık yıldızının kendisine bodoslamadan toslamışlardı. Dehasının minik bir çarkında filiz veren bu düşüncecik, bu imgelem, bir saniye sonra koca koca çarkları, milleri devinime geçirmiş, duvar saatine dönen kafasının içinde hummalı bir faaliyet başlamıştı. Bunu kurarken kısa bir süre de olsa bu dünyadan ayrıldığı için, Tankut yine yapacağını yapmış, erken davranmış, Albız ile yarenlik ediyordu, Türki olduğu için Albız’a hep o dünyayla ilgili sorular soruyordu:

“Yav Albız Dede, hiç Dede Korkut’u tanıdın mı?”

“Tanımam mı evlat? Birlikte çok boy boyladığımız soy soyladığımız vardır kalın Oğuz ellerinde!”

“Şu Aktürklerin tam listesi de vardır sende garanti?”

“Olmaz mı yavrucum, kendi ellerimle yaptım, uzuun bir liste...”

“Pekii şeyi de söyle... şeyi... hah... Hiç XIX. yüzyılda Müslüman-Türk

saatçi olabilir mi dede?”

“Yok yavrum. Hiç olur mu, aaa? XIX. yüzyılda ne kadar Müslüman-Türk görünen saatçi varsa hepsi bizim Sabetay’ın gizli müritleriydi çocuğum...”

“Sağ ol dede! Ben de öyle düşünmüştüm...”

Damadının bönlüğü karşısında Albız’dan neredeyse utanan Argun Afaki devreye girmek, kendi sorularını sormak gerektiğini anladı. Biraz da bu dede-torun muhabbetinin uyandırdığı laubaliliği aşmak için, ciddiyetle:

“Sayın Albız, benim de başka bir seviyede birkaç sorum olacak, mesela kutsal kitaplar hakkında ne düşünüyorsunuz?”

“Sayın Afaki, başkasının yayınları üzerine yorum yapmak yakışık almaz kanaatindeyim efendim. *Citalion* index’lerindeki referanslara bakılırsa... Ayrıca çok satanlar listesinden hiç inmediklerine göre, var bir hikmet.”

“Anlıyorum sizi üstat. Taraf olduğunuz için konuşmak istemiyorsunuz. Nezaketinize ve bilimsel tarafsızlığınıza hayran kaldım. Peki ya evrim meselesi, mesela maymundan geldiğimiz doğru mu?”

“Bazılarınız için mutlak gerçeklik efendim, hah... hah!... Yine de hangi anlamda sorduğunuzu pek anlamadım.”

“Ya uzayda hayat?”

“İlahi evladım, uzayda hayat olmasa, sen ben böyle karşılıklı konuşabilir miydik? Dünyanız uzayın dışında mıdır?”

“Anlıyorum üstat. Bilim açısından tek bir kanıt bile kâfidir diyorsunuz. Peki biz bu uzaydaki dünyamızı elimizde tutabilecek miyiz?”

“Orası da size kalmış sayın Afaki. Kesin bir şey yok, fosil yakıtlarınızdan, nükleer oyuncaklarınızdan, mımhh o ne lezzet, ımpıh... ımpııh... vazgeçer, çevreyi ve havayı akıllıca kullanırsanız, yağış sistemlerine müdahale etmezseniz, daha epeyce idare eder. Sizin dışınızdaki bir nedenden dolayı dünyanızı yitireceksiniz, mesela Güneş’iniz sönecek diye üzülmeyin, çünkü milyarlarca yıl sonra siz, siz olmayacaksınız zaten. Bakın bana!”

“Üstadım gerçekten pek hikmetli oldu. Size son bir soru daha yöneltebilir miyim?”

“Efendim, ortalığı iyice Kim *Hâlâ Beş Yüz Milyar İster*’e çevirdiniz. Benim

paraya ihtiyacım yok ki!”

“Peki, gerçek sebeb-i ziyaretiniz?”

“Hoop, hop dedik evlat, araya parça sokma. Ne inatçı şeysin öyle. Bunu daha önce yanıtladım sanıyorum. Soracaksan sor bakalım o son sorunu!”

Albız’ın heyecanlandığını sizli bizli üslubunu bozmasından anlayan Argun Afaki,

“Dur şu Albız oğlu Albız’a külahı ters giydirecek bir soru sorayım, biraz konuşturayım, hemen savuşup gitmesin öyle” diye düşündü. Sesine iyice ciddi bir tonlama verdi:

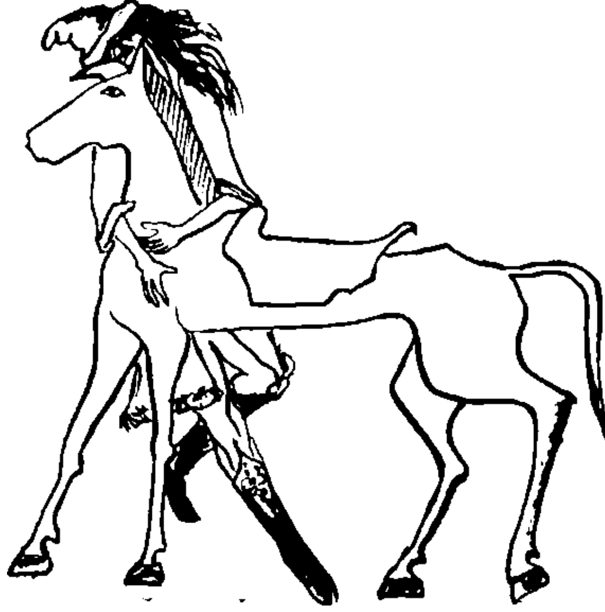
“Aziz Albız, muhakkak malumunuzdur, efendim biz bir bilgi projesinin içindeyiz, gerçi koca bir holding olduk ama ansiklopedi işi ilk göz ağrımız olduğu için hâlâ çok değerli, acaba sizden rica etsem, yani hazır sizi yakalamış ve bu imkânı bulmuşken, bize acaba uygun gördüğünüz bir yerden başlayarak biz Türklerin tarihini anlatabilir misiniz?”

“Yakalamak” sözcüğündeki her türlü anlamı yakalayan Albız belli belirsiz bir iç geçirdi. Bu iç tam geçerken aklından geçen bir düşünce ile kesişti: “vay cimcime vay.” Sonra Albız’ın yüreklerinin en son bulunduğu bölgeden geniş bir klipa koptu. Klipayı alarak müsait bir yerinden, kulağından, bedenine sokarken en sevimli, en tatlı sesiyle,

“Neden olmasın evlat... Gelin kuzucuklanm... Dinle Argun, dinle Tankut!” diyerek başladı...

Üçüncü Bölüm

Selenge Boyları, 950

IX.
Aldı Albız

950 yılı Mayıs ayının en sonlarında ılık bir gündü. Sanırım 28 Mayıs Salı günüydü. Yalnız bir atlı, son altı gündür yaptığı gibi Selenge Irmağı'nın sol yakası boyunca "geriye," günbatısına doğru hayvanını sürüyordu. Hangay'dan Selenge kıyısına inmek için Orhon Irmağı boyunca at sürdüğü yedi günü de sayınca, tam on üç gündür at sırtındaydı. Dik başlı, kalın kısa boyunlu, sarı toprak donlu, kısa kara yeleli ve düğümlenmiş kara kuyruklu, alçak cidagolu bir bozkır tarpanı olan at, arık ve bitkindi. Atlının kendisi de pek iyi durumda görünmüyordu. Hem yorgun hem de argındı. Üstündeki giysileri pek yoksulca olan atlının sanki arkasından albızlar kovalıyormuş gibi bir hali vardı. Altı gündür tan atarken tarpanına atlıyor, hayvanı hiç durdurmuyor, olsa olsa bazen tırısa geçirerek biraz dinlendiriyordu. Ancak

güneş balarken atından iniyor, Selenge kıyılarındaki yüksek boylu kamışların arasına saklanarak dinlenmeye çalışıyordu.

Uzuna yakın orta boylu, ince yapılı, genişçe omuzlu, uzun kapkara saçlı, mavimsi gri, kısık gözlü, elmacık kemikleri oldukça çıkık, düz burunlu, ne çok yuvarlak ne çok uzun yüzlü, taze bir yiğitti. Yirmi yaşında ya var ya yoktu. Eskimiş, lime lime olmuş çapanı, sırtına çapraz astığı kısa, katı boynuz yayı, belindeki düz süvari kılıcı, sadağındaki boy boy, cins cins, hepsi kayın ağacından yapılma doksan tane oku, eskimesine karşın renk renk işlemeli deri çizmeleri, üzeri nakışlı beyaz keçe yancığı, başındaki kızıl börkü ve hepsinden çok, belindeki altın tokalı deri kemeri, genç adamın bir zamanlar daha iyi günler görmüş olduğunu gösteriyordu.

Kemerin tokalarının biri bir sığın diğeri bir kartal veya grifon şeklinde tasarlanmıştı. Kemerinin iki ucu kavuşunca, kanatlı yaratık, sığına saldırıyormuş gibi görünüyordu, işinin ehli bir sanatkârın elinden çıkmıştı kemer. Hayvan üslubunda, bozkır zevklerine uygun olarak yapılmıştı ama altın işçiliğinin inceliği ve hayvanların gövdelerindeki ayrıntılar daha çok Akdeniz –belki de Karadeniz– havzasını işaret etmekteydi. Belki de Baktirya bölgesinde yüzyıllar önce bir devlet kuran Orta Asya Yunanlılarının hizmetinde bulunmuş bir kuyumcunun işiydi.

Sonradan Moğolistan olarak tanınacak bu bozkırda, atlılar böyle tek başlarına ve tek atla pek yolculuk etmezlerdi. Genelde bir veya iki yedekleri olur, hiç eyerden inmeksizin, üzerinde bulundukları attan yeddikleri yedeğe geçerlerdi. Ayrıca ortalıkta birkaç at olursa, yolculuktaki kan ihtiyacı daha iyi karşılanır veya atlardan yalnız biri bu iş için sonuna kadar kullanılır, en sonunda da kazanı boylardı. Ama genç adamın bir yedeği yoktu. Çok kalın olmayan, küçük bir halı gibi dürülmüş, yassı, uzun bir denkten ibaret eşyasını da terkide taşıyordu. Sazlığın içine iyice gizlediği atının boyun damarını, elinde tuttuğu kara volkan camıyla açıp akşam yemeği için biraz kan boşaltmak isterken, birden ne kadar şanslı olduğunu düşündü.

İki yüzyıldan uzun bir süredir tarih sahnesinden silinmiş olan Doğu Köktürk devletinin yaşayan son prensi Tengere Tardu Tigin, atalarından Tongra Tigin'in mezarındaki balballar kadar sessiz olmak zorundaydı. Olduğu yerde sinebildiği kadar sindi. Sırtından yayını çıkardı. Okluğundan seçerek aldığı kemik uçlu bir oku yayına, sağ dizini ise yere koydu. Sol

eliyle yayını çekti ve kirişi bıraktı. Tam isabet! Otların arasından başının arkası görülen uzun kulakların sahibi, gövdesine yediği okun şiddeti ile öne devrildi.

Tengere Tardu Tigin'in tavşanın kendi attığı okla ölmediğini anlaması uzun sürmedi. Hayvancık galiba bir iki gündür olduğu yerde duruyordu. Etinin sertliğine bakılırsa da büyük olasılıkla yaşlılıktan ölmüştü. Peşine düşenler yüzünden ava vakit ayıramadığı için günlerdir aç gezen ve son çare olarak bugün biraz sıcak at kanı içmeye hazırlanan Tigin, bunlar üzerine pek kafa yoracak durumda değildi. Ateş yakmaksızın tavşanı çiğ çiğ gövdeye indirdi. Ekşimsi tavşan etini bastıracak kımızı olmadığı için biraz hayıflandı. Atının yularına eklediği uzun urganı bileğine doladı. Eyeri başının altına yastık yaptı ve biraz uyumaya çalıştı. Beceremedi, düşünceye daldı.

İkinci Doğu Köktürk devleti 742 yılında, içerden ve dipten gelen bir vuruşla, yani ayaklanan Uygur, Basmıl ve Karlukların saldırıları üzerine çökmüştü. Ötüken'e, önce Basmılların önderi olan ve kendi de Arsılan sülalesinden gelen Kağan Ozmış egemen oldu. Ozmış'ın 744'te öldürülmesinden sonraki yüzyıl boyunca Uygurlar büyük bir kağanlık olarak ortaya çıktılar. 839 yılında tüm bozkırı kasıp kavuran ve büyükbaş hayvanları yalayıp yutan yuttan, o büyük kıtlıktan çıkan Kırgızlar da, "kıtlıktan çıkmış gibi saldırdılar" denmesin diye bir yıl bekledikten sonra Uygurlara saldırmış ve bu devleti yerle bir etmişlerdi, Ötüken'le pek ilgilenmeyen Kırgız kabile birliği, yüz yıldan kısa bir sürede dağılmış gitmişti.

Şimdi Ötüken Yış'ın durumu tam bir karmaşadan başka bir şey değildi. Kitanlar ve daha başka Moğol ve Tunguz kökenli boylar, Güney Çin'i egemenlikleri altında tutan, Kuzey Çin'i de ele geçirmeye uğraşan Sung hanedanıyla ve birbirleriyle çekişiyor, Doğu bozkırlarını denetimleri altına almaya çalışıyorlardı.

Bütün bu kavimlerin bilmediği, Kutlu Ötüken Ormanının kuytuca bir yerinde hâlâ bir avuç Köktürk'ün yaşadığıydı. Hangay Dağları'nın kuzey yamaçlarında, Orhon nehrinin kaynağı yakınlarındaki kutsal atalar mağarasını, mağaranın önündeki demir örsü ve küçük taş sunağı bekleyen ve inançları gereği bir türlü bölgeden ayrılamayan bu bir obalık insanın durumu bu karmaşa ortamında iyice bozulmuştu. Yüksek uyum güçlerine

karşın Ötüken'de tutunmaları günden güne zorlaşıyordu. Önce Uygurlar zamanında görünürde Maniheist olmuşlar, sonra Kırgızlar döneminde yürekten Şamanizme dönmüşler, şimdi ise artık hangi kabile bozkırı kontrol edebilirse onun dinine girmeye hazır, bekliyorlardı.

Arsılan soyundan Tengere Tardu Tigin, işte bir hafta öncesine kadar kendilerinin Köktürk olduklarını bile saklamak zorunda olan bu insanların arasında yaşamaktaydı. Tengere'nin büyük atası ve Bilge Kağan'ın hiçbir zaman tahta çıkamayan üçüncü oğlu Urungu inanç Tigin, büyük kırımdan, tapınaktaki bahşılar arasına karışarak kurtulabilmiş, fakat bir tigin olduğunu asla unutmamıştı. Gerçek yaşamda odunculuk ve koyunculuk yapan çocukları da geleneği ayakta tutmuşlardı, iki yüz yıl kadar sonra, ailedeki tek erkek olduğu için tiginlik sırası şimdi Tengere'deydi. Ailesinde aktarılan bir inanca göre, bugün tigin olan yarın kağan olurdu.

Bütün bu umutlar, iki hafta kadar önce birden sona ermiş ve iki yüz yıllık düş bitmişti. Birkaç yoksul yanaşma sayılmazsa, obanın ok çeker tek kişisi olan Tengere, güç bir kıştan çıkan arık, sayılan iyice azalmış koyunlarını daha da azaltmak istemediğinden, sunağın yiyecek gereksinmeleri için ava çıkmıştı. Tengerere'nin yokluğunda birkaç yüz kişilik bir Kitan kolu obayı basmış, direnmeye bile çalışmayan bu insanların işe yararlarını sucuk gibi bağlayarak yedek atlarına bindirmişlerdi. Obanın iki yaşlısından lnançu Yaşıl Şaman tüm inananların köleliğe götürüldüğünü görünce "ma'minim... ma'minim" diyerek kalp krizi geçirmiş, ölmüştü. Karısı Yenge İsen Oyun, kocasının göğsüne kapanmış, kendisini ayırmak isteyen bir Kitan yağmacısının okuyla başına indirdiği sert darbelere dayanmış, ak saçlı başı kızıl kanlar içinde kalmış, sonunda iyice kızıp köpüren Kitan tarafından karın boşluğu ve göğsü tekmelenerek olduğu yerde bırakılmıştı. Tengere onu bulduğunda kırık üç kaburgası yüzünden zorlukla soluk alıyordu. Ölmek üzereydi. Tengere'nin küçük deri tulumundan verdiği suyu içmek istemedi.

Büyük sıkıntılarla konuşabiliyordu:

"Biz artık bittik tükendik, büyüklük taslamanın çağı değil oğul, günbatısına, geriye git. Batı Kağanını, Hanlar Hanı Bayındır Han'ı bul. Bu kırgınlık bitsin artık! Önünde yer öp, 'ilerideki kardaşların, Tabgaç boyundaki kökdaşların, Hangay'daki soydaşların kamusu ölmeli oldu, Han'ım sen sağ

ol’ de... Yapacaksa yuğumuzu o yapsın. Verecekse aşımızı o versin, varsa ala aygırları bizler için boğazlasın...”

Ilınmış, deri kokulu sudan bir yudum aldı ve 950 yılının 14 Mayıs Salı günü, saat öğleden sonra beşe on kala son nefesini verdi. Bozkırın büyük ve kanlı tarihinde daha önce yüz binlerce kez –tam olarak 130.867 kez– olduğu gibi, üyeleri bir kez daha bir araya gelmemek üzere, bir oba dağıldı. Bir bozkır imparatorluğu daha henüz doğmadan boğuldu. Cumhurbaşkanlığı forsunuza bir yıldız daha giremeden eksildi.

Sonra Tengere Tardu Tigin...

Albız’ın dev gibi bir paragrafa başlamak için olsa gerek, büyük bir soluk aldığını gören, geceki Çiçek ve Şeftan maceralarından dolayı sinirleri iyice hırpalanmış olan Tankut Argun, bayılıyorum zannetti. Dayanamadı:

“Yav Albız Dede vallahi baydın, kıydın içimizi! Tarım Meslek’teki tarih hocam Heredot Naciye’yi mumla arattın! Ucuk-bucuk-gucuk! Bize ne Basmıllardan, Kitanlardan, öldürdün bizi be dede!”

Albız, Tankut’un bu feryat gibi çıkışı üzerine duraklадı, Argun Afakinin yüzüne baktı. Argun doldurup doldurup bir kenara koyduğu Bristol kartlarının sonuncusundan başını kaldırdı: “Aziz Albız, sizi böldük. Kusura bakmayınız. Bilginizin kuşattığı sınırların genişliğine, hafızanıza, ayrıntıya verdiğiniz öneme, tarihler ve zaman konusundaki dakikliğinize hayran olmamak elde değil. Ayrıca bazı Türklerin de bir zamanlar inançlarını sakladıklarını, bir nevi dönme hayatı yaşadıklarını, dahası, ha babam dönüp durduklarını öğrendim sizden. Öğrendim ve onlar adına utandım. Has Türkler olduğuna emin misiniz bunların? Neyse, nasıl desem, bizi ‘kuzucuklarım’ diye dinlemeye davet ettiniz ama... ama bir kuruluk, bir dıştan bakış, bir vurdumduymazlık, bir umursamayış... evet... Aziz Albız, lütfen darılmayınız ama bir duygu eksikliği var bu anlatımınızda. Üstelik Sayın Albız, bunu siz de anladınız. Zannediyorum ki tavşanı vurma sahnesindeki o yapay komiklik, Kırgızların Uygurlara saldırışını anlatırken kullandığınız o alaylı dil... Bu, şey... yavanlığı aşma çabalarıydı...”

Albız, sesinde en ufak bir alınma belirtisi olmaksızın sordu: “Susayım mı yani? Hay hay.”

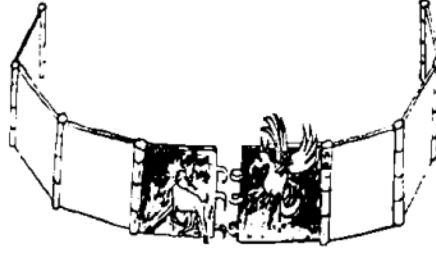
“Yoo, yoo! Siz Tankut’a bakmayın. Susmayın lütfen, biz bilgiye açız...” dedi Argun ve utanmış bir tavırla ekledi:

“Açız da biraz lezzetli bir şeyler yemek istiyoruz...”

Albız, küçük, boğuk bir kahkaha attı:

“Tengere’nin kendisini dinleyin o zaman! Haydi acıdım size. Kendi Türkçesi ile değil ama, bugünkü dille söylesin. Şöyle nasıl: ‘Mengü Tanrı’nın gücüyle. Oğlan adım Bars Külük. Er adım Tengere Tardu. Tengere Tardu Tigin ben. Budunum, Oğuzum. Bu sözümü duyun işitin’.”

İki Argun birden “evet, evet...” diye çığrıştılar.

X.
Tengere Tardu Tigin Ben

On üç gündür at sırtındayım. Kaba etlerim yara oldu. Geriye, Batıya, at sürüyorum. Yenge İsen'in sözünü tutmakla iyi mi ettim bilmiyorum. Batı kağanlığındaki geçim olanakları daha çok ve daha iyiymiş. Doğru olabilir. Bu Ötüken yurdunun bize yaramadığı ise kesin. Sağa sola, dört bucağa dağıldık gittik. Beş yüz yıl önce Batı'dan on binlerce ev olarak gelen boyların geriye dönen tek çocuğuyum. Altımdaki Azman Aygır güçlü ve hızlı. Esenliğim yerinde. Arkamdan atlı kovalamıyor ya! Bazen eğlence için bir dörtnal koparıyoruz bozkırda. Uzaklardaki kayın ağaçlarının kayarak yanımızdan geçmesini seviyorum. Bunlara bakarken gözüm sağ veya sol yana, aşağıya kayıyor. Toz içindeki güzelim sarı deri çizmemi, dökme tunçtan parlak sarı üzengimi ve kayıp giden boz–sarı yeri görüyorum. Çok bakamıyorum. İçim kalkıyor. Oldum olası at tutar beni zaten.

İki telli kopuzum sırtıma çapraz asılmış, dağarcığım tıka basa dolu. İçine Yenge İsen kendi elleriyle yaptığı tarhanayı ve kurutu koydu. İnançu Yaşıl amcam da kocaman bir yarım but at pastırması verdi. Yol boyunca okuyacak nesnem de var. Çapanımın iç cebinde küçük, kalın, deri ciltli bir İrk Bitig yazması var. Batı'dan gelen atalarımın getirdiği, Tabgaç veya Uygur alfabesine hiç benzemeyen bir alfabeye bizim de kendi halimizce birkaç işaret ekleyerek oluşturduğumuz Orhun yazısıyla yazılmış, çok cici bir fal kitabı bu. Bitmesi tükenmesi asla yok. Sayfalarını her açışla yeni bir fal çıkıyor. Her seferinde çok eğleniyorum okurken. Yirmi yıl kadar önce büyük amcam Bögü Yabaş Tigin yazmış. Ne akıllı adam! Kişi yolculukla yol yoldaşından özge ne isler?

Yanımda silah, pusat, cebe adına pek bir şey yok. Belimdeki ufak bıçakla, terkideki dengin içinde tuttuğum yay var. Canım taze et islediğinde çıkarıp

kullanıyorum. Av avlaya, kuş kuşlaya, geyik tavşan vura vura geçiyor günlerim. İki gün önce de karşıdan gelen iki Kitan delikanlısı ile karşılaştık. Uygurca konuştuk. Bana armağan olarak kara bir tavşan verdiler, ben de onlara boz bir tavşan verdim. Bozkırın yolcuları birbirlerine ne verebilir? Karşılıklı gülüştük. Sonra yolumuza gittik.

Ağaçlı bir bozkır bu bizim gittiğimiz. Düz yerlerde bile tek tük ağaçlar görünüyor. Uzaktan görünen yeşil gök tepelerde ise çam, köknar, kayın, huş, ne ararsan var. Baş başa, sırt sırta vermiş ağaç öbeklerinin aralarında da yeşil boşluklar, yeşil otluklar, yemyeşil yaylalar görünüyor. Su kıyısına yakın yerlerdeki yüksek kayınların yanından her geçişimizde Azman, yaprakların esen yel ile hışırdamasından biraz tırsıyor. Buralarda iyice kapıp koyveriyoruz. Bazen ılık, bazen serin bir yel yüzümüze çarpıyor, bazen de Hangay'dan inen buz gibi bir yel arkamızdan koşturarak bizi yakalamaya çalışıyor. İri toy kuşlarını, kahverengili beyazlı kazları, küçük, beyaz kır sıçanlarını, boz bulanık renkli yeritlerini, Selenge'nin kıyısında tembel tembel güneşlenen veya sırtüstü yattıkları yerden karınlarının üstünde balık yiyen suitlerini ürkütüyoruz. Yeritleri yere dalıyor, suitleri suya. Bazen de uzaklarda bozkurtları görüyoruz, usulca yatmışlar pusuya.

Bozkırda yaşam var! Bozkır, yurdum Ötüken'in bozkırı bu bozkır. Mayıs ayında olduğumuz için otlar gür, yemyeşil, her yan çiçek dolu, bazen al bir çiçek tarlasına dalıyoruz, kızıllıklar içinde koşuyoruz da koşuyoruz. Kızaran gözlerimizle Azman'la birbirimizi kızıl albızlar gibi görmeye başlıyoruz. Sonra mor, sonra sarı bir çiçek denizine giriyoruz. Azman'a en çok mor renk yakışıyor! Adaşım Tengere Kayra'nın göklerdeki yuvarlak kızıl gemisi nasıl göğü ikiye biçerse, biz de toprağı yararak ikiye, geçiyoruz bu bozkırdan.

Gök, adı gibi gömgök, yani masmavi bu bozkırda. Her akşam Azman'la batan güneşi yakalama oyunu oynuyoruz. Bu koşudan sonra dinlenme ve otlanmanın geleceğini bildiği için Azman Aygır da bu oyunu çok seviyor. Gemi azıya alarak koşması tam görmelik. Çılgınca koşuyor, koşuyoruz. Kulaklarımda yankılanan kendi yoksul nal seslerimize düşümde on binlerce âlâmın allarının çıkardığı nal sesleri karışıyor. Yenge İsen'in düğünlerde tahta kaşıklar ile boş yayık kabına vurarak çıkardığı sesler gibi, ama yüz binlercesi bir uğurdan, takımlı sesler basıyor ufukları. Bir zamanlar

atalarımın dört bucağa yaptığı seferlerdeymişim gibi geliyor bana. Coşuyorum. Yüzlerce kopuzdan, bir o kadar borudan, onlarca davuldan, ağızda çalınan demir sazlardan hep birden çıkan ezgiler duyuyorum. Bu müzik benim kanımı deli deli akıtıyor. Sağa sola yay çekip ok fırlatıp duruyorum. Bozkırda at üstünde sıkılınca, ayaklarımızın uyuşukluğu bizi eyerden kaldırıp atmak üzereyken bunu biz hep yaparız. Çinliler isterse deli desin, hiç takmayız! Bir kez, deliğine dalmakta olan bir beyaz sıçanı kuyruğundan vuruyordum az daha! Her çıkışın bir inişi oluyor haliyle. Böyle su gibi hızla akarken, kunduzların yaptığı bir gölcüğe girmiş gibi anında duruluyorum. Dizgine asılıyorum. Azman'ın ağzında köpükler, patlak gözlerinde hep aynı "niye durduk, ölümüne koşuyorduk ne güzel" bakışı. Uyuşmuş bacaklarımla atlıyorum aşağı. Kös kös, dağıttığım sevgili oklarımı toplamaya gidiyorum.

Bazen, ıraktan, içlerinde atalarımın sonsuz uykularını uyuduğu kurganları görüyorum geçerken. Kimileri çok eskidiği için yassılmış, kimileri daha yakında yapıldığı için sivrice, hanlarınki irice, beğlerinki bellice, kara sökten olanların tümsekçe, başından yeli eksikçe olmayan tepeler bunlar. Erlik mi aldı, yer mi gizledi? Ne oldu benim her biri yüzlerce, binlerce atı olan atalarıma? Hüzünleniyorum. Gözlerim doluyor, kara başımı ince bir sis basıyor. İçimden ağlamak geliyor. Yol hali işte. Kimi zaman kapkara düşünceler basıyor, kimi zaman kabıma sığamıyorum. Güneşi yakalayamayacağımız anlaşılınca ben biraz anlamazdan geliyorum, hiç tınmıyorum. Azman kişneyerek beni uyardığını sanıyor. En çok da bunu seviyorum:

"Tüh, yine mi yakalayamadık bu tekerlek azmanını, Azman! Bak iyi ki söyledin. Tengere Tardu Tigin göklerde tekerlenip duran tek bir tekerleği bile tutamadı diyecekler..."

Hergele oğlu hergele, hergelece kişniyor!

Dün tam mola vermiştik ki otların arasından bir tavşan fırladı. Azman'ı tutabilirsen tut! Hani yorulmuştuk, hani bitmiştik? Sen de kişnemiştin behey salak aygır! Yok, o da peşinden. Sol üzengiden çıkarmış olduğum ayağımı geriye güç taktım. Aklı sıra tavşan avına çıktık. İki diş tavşan eti yiyecek diye çılgına dönüyor. Sapık etobur! Benim bu tavşanı indirmeden bu salak ve dik başlı attan inmemin hiç oluru yok. Güçlükle terkideki denge

uzandım. Arasından yayımı çektim. Eyerin yanındaki okluktan kemik temrenli bir ok aldım. Tavşan da akıllı imiş. Kerata aniden geri döndü. Azman'ı çevirmeye hiç uğraşmadım, yine olduğum yerde gövdemi geriye çevirdim, yayı kulağımın hizasına kadar çektim ve bıraktım. Oğlum Tengere Tigin, niye obada dolaşmaz şu tavşanlar ki, şöyle vurunca kız kutuz içinde bir havan olsun? Neyse, boynunun arkasından yedi oku tavşan. Tanrı savsın, benim Azman'ıma gelse öyle bir ok, davul gümlemesi gibi bir şey olur. Değil mi Azman?

Ama tavşan dediğinin kafatası ne kadar kalındır ki? Basık, tok bir sesle karışık küçük bir çatırtı çıktı. Ön ayakları zınk diye durdu. Başı öne dönük, tepetaklak gitti yoksul. Durumu anlamayan arka ayakları, hâlâ koşmak istediklerinden olsa gerek, havada çırpmıyordu, ileriye, doğuya doğru koşmuş, son koşusunu o yöne doğru tutturmuştu. Ben ise tam ters yöne gidiyordum. Yay çeken kolum yine de Doğu'ya erişiyordu. Azman'dan indim. Tavşanı kulaklarından yakaladım. Ensesinden, değerli kemik uçlu okumu çıkardım. Uzun arka bacaktan ile rastgele tepinip duruyordu tavşan. Küt tırnakları ile yumuşak deri pantolonumu çizme çabalarına gülümsedim. Başımı kaldırdım. Yüzümü günbatısına çevirdim. Selenge Irmağı'nın ışıl ışıl, gök-gümüş suları, batmakta olan güneşin son ışıkları altında san-kızıl altına kesilmişti.

Yanağımdaki çakmak demirini iri beyaz çakmak taşına çakarak boy boy kıvılcımlar çıkardım. Bunların en arsızı taşın altına tuttuğum kava yapıştı. Kav için için yanadursun, topladığını çalı çırpıyı üstüne yığdım, üfledim püfledim, kocaman, güçlü bir ateş yaktım. Ateşin üç kenarına Selenge kıyısından aldığım büyük, yuvarlak, ak taşları dizdim. Artık "eşim yok, yuvam yok" ama "odum var, ocağım var." Tavşanımı bir dala geçirip ateşe uzattım.

Hey, gözünü sevdiğim Ötüken Yış. Senin gibisi var mı? Böyle ağaçlık, böyle yeşil. Sulak, sazlık? Ördeklik, kazlık? Ertesi gün artık sınırlarının dışına çıkacağım ve seni bir daha asla görmeyeceğim! Artık ayrılmak üzere olduğum Ötüken Yış'ın bu kıyıcığında, yüzüm, çok uzaklarda kalan, artık hiç görünmeyen Hangay Dağı'na çevrili, gözlerimde iki damla yaş, içimden gelen "dön... dön" çığlıklarını Köktanrı'ya bir yakarış ile bastırmaya çalıştım. İnançu Yaşıl amcam ile Yenge İsen tarafından büyütüldüğüm için

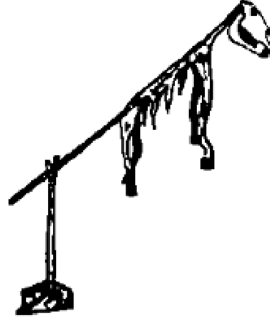
anadan atadan ayrıldım diyemem, ama evim barkım oradaydı. Atadan yeğ bildiğim amcam ile anadan yeğ bildiğim yengem oradaydı. Sunağım tapınağım, odum ocağım oradaydı. Varım yoğum oradaydı. Katar katar develerim, tavla tavla atlarım, ağıl ağıl koyunlarım vardı diyemem, ama şu salak Azman'ın anası doru kısrak, babası kör aygır oradaydı. Aşık oynadığım koyun kemikleri, su içtiğim bakır tas... Küçükken içinde yüzdüğüm ağaç yalak... Gövdesine ok attığımız kuru ağaç... Çekiçle tepesine tepesine vurup çan sesleri çıkardığımız büyük demir örs... Sağına soluna bıçak sapladığımız eski yayık. Tanrının unuttuğu bu bozkır akşamında kimden ne saklım var benim artık? Kopuzum ne zaman tıngırdamaya başlamış?

Güzelim, görklüm, yıldız bakışlım, inci gülüşlüm, ay yüzlüm, turna boyunlum, kayın boylum, kaz gerdanlım, keklik sekişlim, sülün süzülüşlüm, kirpi büzülüşlüm! Ak ellerini bir gün tutmadığım, kızıl kor dudaklarını bir gün tatmadığım, yanında bir gece yatmadığım, gelin olunca ar edip yüzüne bir daha bakmadığım, saçı sarı, gözü gök, boyu uzun, beli ince, dili arı, soyu bizden değilse de ak sök, sopu gömgök Abınçu Kız'ın mezarı da orada değil mi? Ah, tavşan tavşan! Sen ne için yerinden örü durdun tavşan? Sen ne için ileriye, doğuya döndün tavşan? Sen ne için beni yüreğimden vurdun tavşan? Senin gündoğusunda nen kaldı tavşan? Sen de mi ardında bir koca yurt bıraktın? Sen de mi bencileyin sevdiğine ıraktın? Ey kanlı Azman, ey kan köpüklü aygır, ey sağır oğlu sağır, dur dedim durmadın, elimi kana bulattın. Erlik çarpsın ki yoluma gidiyordum tavşan! Artık bu kadarını çekemem, kaldıramam. Ben yerimden yurdumdan ayrılırken gözlerimdeki o iki damlayı tutamam!

Tutmadım da... Selenge'nin suları kararırken, bozkırın tek ışığı benim yaktığım ateşten gelirken, ötleğen kuşları öterken, yerler sular evlerine dönerken, evi olmayan sıçan deliğine girerken, bu soğuk mayıs gecesi burada, Ötüken eteklerinde doya doya ağladım. Sonra nar gibi kızarmış tavşanımı buz gibi kımızım eşliğinde gövdeye indirdim. Sen ne tatlı bir şeymişsin tavşan! Azman'ın payına da bir budun düştü, o da sağ ol diyor tavşan!

Kepeneğime büründüm, sırtüstü yattım. Koca, kalın eyeri yastık yapmak gibi bir salaklık yapmadığım için, yumuşak yanağımın içindeki yassı but

pastırma yastık olmaya daha elverişli olduğu için, yağız yer delinmeyip hâlâ altımda ve mavi gök çökmeyip hâlâ üstümde olduğu için, ikisi arasında yaratıldığım için, başım kımızdan tütsülü olduğu için ve özümün kutu var olduğu için düşe düşe tatlı bir düşe düştüm. Ben ölmüş anamdan doğarken yoksul kel başımı öperek okşayan gökteki anamız Umay, gözkapaklarıma küçük öpücükler kondurdu. Uyumadan önce son gördüğüm, Ötüken göklerinde kıpır kıpır göz kırpan yıldız orduları oldu.

XI.
Kökçö Çıkan

Uyumuş kalmışım. Güneş epeyce yükselmiş. Azman olacak aygır bozuntusu, gelmiş geçmiş tüm Türk atlarının bu yüzkarası hiç tınmayıp uyarmadığı için, gündüz ilk gördüğüm de bir ordu dolusu Kitan oldu. Uyandım ama uyuyor gibi yaptım, iki asker başucumda konuşuyorlardı, ama kendi Tunguz bozması Moğol kırması dillerinde konuştukları için hiçbir şey anlamadım. Biraz sonra başlarına bir onbaşı geldi ve bana o kadar da uzak olmayan Uygur dili ile kim olduğumu sordu. Kitanlardan biri bu kez bozuk, kırık bir Uygurca ile, esrik yoksulun biri olduğumu, ilerde otlayan güçsüz ve salak beygirin benim hayvanım olduğunu, yağmalamaya değer bir malım bulunmadığını, eşya dengimi açtıklarını, içinde ince ak keçeden yapılma, leş gibi kokan bir kaftandan başka bir şey bulamadıklarını söyledi. Askerin bu dediklerine kızdım tabii. Yerimden doğrulmak, yabanın erini gırtlağından tutup “bana ha, Azman’ıma ha, kaftanıma ha” diyerek pataklamak istedim.

Yapmadım. Kuşaklar boyunca gerçek inancımızı saklayarak yaşamak, gelen Uygur’a ağam, giden Kırgız’a başağam, çöreklenip kalan Kitan’a han’ım demek bizleri inanılmaz denli akıllı, kıvrak ve kurnaz kıldığı için yapmadım. Yapmanın da bir gereği yoktu. Şimdi uyur yılanı niye uyandırayım? Yerimden fırlayıp adamı altıma almak yerine, kendimi kutlanmalıydım. Demek ki saklı gizli yaşamanın bizlere kazandırdığı bin bir kılığa girebilme özelliği işe yaramıştı. Demek ki kara kemikten inen bu acınası askerler, ak kemiklerin en akından gelen Tengere Tardu Tigin ejderini tanıyamamışlardı. Tanıyamamışlardı ki, Uygur Onbaşı benim gibi düşünmedi, “şu uyur ejderin kuyruğuna basmayayım” demedi. Kuyruğum

olmadığı için, ayı oğlu ayı, kaburgalarıma sert deri çizmeli ayağını geçiriverdi.

İster istemez uyandım. En güzel Uygurcamla “yüzbaşının” benden ne istediğini, kendisine nasıl bir yardımda bulunabileceğimi sordum. Akçeyse akçe, kaftansa kaftan bağışlayabilirdim hani. Herif kahkahalarla güldü. Yanındaki Kitan köstebekleri de beraber. Bu gülüşmeler başımıza daha bir sürü asker topladı. Sung ordularıyla kutlarını sınamaya, talihlerini denemeye giden beş bin kişilik koca bir ordunun yolu üstünde uyuyacağım tutmuş! Askerler o kadar gürültü yaptı ki, sonunda olan oldu ve hanları olacak o kuyruksuz sıçan da gelip başıma dikildi. Bu kez onbaşı gerekli açıklamaları yaptı. Tanrının dokunduğu bir abdal imişim, dilimden anlamış, yanımda mal namına pis bir kaftan varmış. Öyle pismiş ki, kutlu Han sabah bayıra karşı bağırsaklarını boşalttıktan sonra kıçını silmeye bile iğrenilmiş, çünkü ben epeydir bu işi zaten kendim yapıyormuşum, günlerdir bir şey yemediğim için kaburgalarım sayılıyormuş, besbelli atımın kanını eme eme yarasaya dönmüşmüşüm, şimdi şurada beni döverek altıma ettirseler kan edermişim, hayvan da dolayısıyla bir kemik torbası imiş, şamanların kanlarını akıtmaksızın kurban ettiği atların sırıklara takılarak bırakılan derilerinde bile daha çok can varmış, onların sırtına atlayıp deh desen, ola ki iki üç adım atabilirlermiş, ama benim “Azman” demekte direttiğim atta hiç umut yokmuş!

Han bu son söyleneni o kadar gülünç buldu ki tam beş dakika güldü. Olan, en başından beri başımda duranlara oldu. İstemeye istemeye onlar da yeni baştan gülmek durumunda kaldılar. Alçak boylu, küçük tulum göbekli, kolu budu kısa Han’ın parmağı ile gösterdiği yöne bakınca benim de gülesim geldi. Kendimi güç tuttum. Çünkü benim Azman’ım değil, acınacak denli arık bir yılkı atıydı bu. Bu gülme gülüşme çağı geçtikten sonra han beni şaşırtan çok iyi Uygurcası ile kim olduğumu, nereden gelip nereye gittiğimi sordu. Ben de dedim ki:

“Köktanrı yüce hanın uğraşını kutlu etsin. Erlik, yağısını sürüm sürüm süründürsün. Gebe karılarını al karısı bassın. Abdalım. Adım Tersanlamış. Oralarda Akhun soyundan gelenlerin değeri bilinmediği için Tat ülkesini bıraktım. Oradan geliyorum. Duydum ki Yüce Kitan hanının savaşı varmış, koştum ordusuna vardım. Savaşçılığım çok iyi değilse de isterse ordusunun

çabışı ya da sübaşısı olabilirim.”

Han’ı ve gerçek sübaşısı olan iriyarı Tatarı gülmekten yere düşmesinler diye tutmak zorunda kaldılar. Abdalların ve Akhunların kimler olduğunu bilmese de Han, Tatlar kadar tatsız, onlar kadar kutsuz bir değer bilmez olmadığını göstermek için bana yenice bir çapan ve iyice bir at verilmesini buyurdu.

Uygur Onbaşı bunları bana teslim ederken “Ne biçim çapan bu? Ölü sıçan gibi kokuyor. Bu ne biçim at, ayakta durmaya hali yok, ben mi onu taşıyacağım yoksa” demem, biraz önce yerine göz diktiğim sübaşının dikkatini çekti. Han’ın kulağına bir şeyler fısıldadı. Han;

“De bakalım abdal! Ben bu Tabgaç’ı bozar mıyım bu orduyla?” diye sordu.

Tatar’ın neler demiş olabileceğini ve benim neler demem gerektiğini biliyordum.

“Han’ım, bağışla ama bu birkaç çulsuz çapulcuyla Tabgaç bozulur mu? Bu arık güçsüz atlarla iki konak gidemezsiniz. Alın şu iki eri, bunlar gibi cücelerle Sung imparatorunu ancak gıdıklayarak öldürürsünüz!”

Salak askerlerin arasında bir sessizlik oldu. Hanlarıyla hiç kimsenin böyle konuştuğunu görmemişlerdi. Sonra Han’ın kesik kahkahası duyuldu.

“Hay albızlar alası. Demek bunlar cüce ha!”

Eliyle, kendisinin gündüz eşikçileri bölüğünden olan, her biri ikişer kulaçlık iki devi gösteriyordu. Bu kez bütün askerler öğürerek, böğürerek, tepine tepine güldüler. Benim her şeyi ters gördüğümü, ters anladığımı onlar bile anlamışlardı. İyice emin olsunlar diye, bana verdikleri yeni çapanı yerlere fırlattım ve azgınlıktan yerinde duramayan semiz atın sağrısına bir şaplak indirdim. Ok gibi fırlayan hayvanın ardından:

“De ha, benim başımda ölme de nerede ölürsen öl. Kavat!” diye bağırdıktan sonra, ayakta duramayan iğdişe doğru koştum, “Azman’ım, benim sevgili Azman atım” diyerek boynuna sarıldım. Zavallı ordu yılkısı benim bu ani saldırıma dayanamadı ve olduğu yerde devrildi. Ben de “haydi güreşe, demek canın güreşmek çekti” diyerek kendimi yoksulun karnına fırlattım. Sönük karnında bir damar zorlandı, şişti. Kıvrıldı, kaldı. Bu son yaptıklarım hepsinin ellerini çırparak gülmelerine neden oldu. Sonra Kitan hanı kendi dilinde havlar gibi sert bir buyruk verdi. Erler anında dağılıp işlerinin

başına geçtiler. İçimden, Tabgaç'a gerçekten acıdım.

Ordu yine yola koyuldu. Yerden kirli, ama benim için çok, çok değerli kaftanımı aldım. Dağılan dengimi topladım. Azman'ın hangi tamuda olduğunu düşünürken Uygur Onbaşının ensemde bitiverdiğini gördüm. Tatlı dilimizin en düzgün ağzıyla, "lnançu Yaşıl'ın yeğeni, Tengere Tardu Tigin, yolun açık olsun, nahlat avot'a mı?" diye sordu. Düşeyazdım. O biraz buruk, biraz utangaç, devam etti:

"Tanrı esirgesin! Usu keskin, bileği pek bir yiğit olmuşsun. Pek hazzettim, çok beğendim. Ben, at uşaklarınızdan Kökçö, sen hatırlamazsın, kendimi Uygur diye tanıtıp bu it başlıların ordusuna girmek zorunda kaldım. Kitan beyi, daha han olmadı aslında, Yelün Temürcin'in tavlasından sorumlu onbaşıyım. Bildiğim iş yani. Ne yaparsın ekmek parası."

Çığlık çığlığa bağırdım:

"Kökçö Çıkan! Kökçö! Evet, nahlat avot'a, atalarımızın yurduna, babalarımızın yatağına gidiyorum."

"Sabah tan yeri ağarırken orduyu dolaşmaya çıktım. Ordu karakollarından yüz adım ilerde atını gördüm. Eyerinden, çulundan tanıdım ki, bizden birinin atıdır. Sonra bir iyice baktım, lnançu Öke'min doru kısrağıdır anası, anladım. Sonra sen çıktın. Senin Azman'ı kıyıda, sazlıkların içinde, nah şu ağaca bağladım."

"Benimle gel Çıkan."

"Olmaz Tigin. Karım bile beni Uygur sanıyor. Beş balam var. Sen git. Haydi uğurlar ola Tigin, kaftana iyi bak!"

Önce sarıldık. Sonra ayrıldık. Çocukluğumda deri patikler içindeki ufacık ayaklarım yorulunca beni sırtında taşıyan Kökçö'nün kendi ekşi teri ile karışık, tanıdık bildik at kokusu burnuma doldu. Her ikimizin de gözlerinde yaşlar vardı. Tek avuntum, yarın öbür gün Kitan hanı mıdır beyi midir, o kuyruksuz yeriti olur da Tabgaç'ı yenerse, oralarda da bizlerden birinin olacağını bilmekti. Yok yenilirse de, Kökço Çıkan için pek üzülecek bir şey yoktu. Geri hizmette olduğu için ölmez. İş sarpa sararsa, Yelün Temürcin'in böyle zamanlar için tuttuğu, baş aparan boz aygıra atlar, kirişi kırar, kurtulurdu. Bu sıralarda Tabgaç'ta kim varsa, ağızlarından girer burunlarından çıkar, Tabgaç'ın Toba veya Tova Türklerinden geldiğini,

“tova’nın da dişil formda “iyi” demek olduğunu anlatır, yine bir at tavlasının başına geçerdi. Böylesine de becerikliydik.

XII.
Bozkır Söylenceleri

Bizlerden biri, bizlerden biri” ve “becerikliyiz, becerikliyiz, O becerik bizim göbek adımız” diye mırıldanarak Azman’ın sırtına atladım. Kitan sürüsünün son atı ufukta yitinceye kadar sazların içinde bekledim. Sonra tam aksi yöne, geriye, batıya doğru topukladım. Biliyordum ki, Azman’ın sırtında kımıldamadan beklediğim o yumuşak kumlukta şimdi dört tane derin nal izi vardır ve içlerine bulanık bir su doluyordur. Dönüp bakmadım bile. Azman,

“Sen git, boynuna sarıldığın o yeni Azman’ın ile topukla” der gibi isteksizdi. Bu isteksizlikte Kitan ordusunun baygın bakışlı, taylıktan yeni çıkmış çıtır kısraklarının adamın, yani bu durumda aygırın, başını döndüren, çıldırtan kokularının da bir payı olabilirdi. Boğa çükünden kamçımı iki sağrısında art arda şaplatınca bu isteksizlik kalmadı. Topukladık. “Bizlerden biri, Kökçö” diye düşünmeye devam ettim.

Kimdik gerçekten biz? Evet, atalarım beş yüz yıl önce Batı’dan gelmiş. Evci kılığımız kıyafetimiz aynen etrafımızdakilere benzer, ama yazımız hiç kimseninki gibi değil. Nedense hepimizin üç adı var. Tengere Tardu Tigin, lnançu Yaşıl Şaman, daha eskilerden llteriş Kapgan Kağan. Bir Töremiz var, başka pek bir şeyimiz de yok gibi. Aslında o da yok, yani yazılı değil. lnançu Yaşıl Şaman’ın aktardığı bir söylenceye göre, atalarımız Batı bozkırlarından ilk geldiklerinde bu Töre’miz yazılı imiş, o çağda kâğıdı bilmedikleri için, beyaz huş ağacı kabuklarına yumurta akında ezilmiş odun isiyle yazmışlarmış. Bütün boylar üzerine titrermiş. Bir göç sırasında o çağın, işte o çağ hangisi ise, budun tarafından nedense pek tutuları bunak

başşamanı, Töre’yi taşıyan ve bu yüzden kutlu deve demek olan Devekut’u derin bir çayı geçtikleri sırada, suyun tam ortasında ıhlatmamış mı! Ihlatmış. Sırtında koca bir denk Töre taşıyan devecik çöküvermiş suyun içine. Serin suyla neşelenip bir de yuvarlanmamış mı Devekut oğlu Devekut? Yuvarlanmış. Töre dengi dağılmış. Ağaç kabuğundan sayfalar sulara kapılmış. Uşaklar, balalar, çağalar atlamış, çoğunu yakalamışlar, ama olan olmuş. Yazılar silinmiş. Önemli oldukları için olsa gerek, kızıl aşı boyası ile yazılmış bazı sözcükler kalmış ancak. Onlar bile doğruca okunmuyormuş! Bilenler bildiklerinden yazarak yeniden oluşturmak istemişler Töre’yi. Uzun, sıkıcı kengeşler olmuş. Aylarca kengeşip durmuşlar ama kendi aralarında anlaşamadıkları için tek bir töre yazamamışlar.

Boyların aksakallıları “Tanrı savsın, sonra boylar dağılır, ev başına bir Töre olur” dediği için, ayrı ayrı da yazmamışlar. Gerçi yine aynı kapıya çıkmış. Herkes bildiğini okumuş. Tek bir Töre’nin toparlayıcılığı olmayınca, boylar, arada bir iki kez iyice silkilip kendilerine getirilmelerine karşın, uzunca bir süre sonunda da olsa, yine dağılmışlar. Dokuz boy Oğuz, On Uygurlar, Basmıllar, Kırgızlar, Tölösler, Bayırkular, say sayabildiğin kadar! Kalın Oğuz, yani kalabalık boylar Türük olamamışlar, yani dürülüp-derlenememişler, toparlanmamışlar. Gerçeği anlamakta güçlük çeken ve kendilerine inatla “Türük” demeyi sürdüren mutlu, fakat küçük bir bölük Otüken’de tutunmaya çalışmış, işte ben Tengere Tardu Tigin, o bölüğün soyundan geliyorum! Töre’mizin yazılı olduğu topraklara gidiyorum. Hanlar Hanı Bayındır Han’ın önünde yer öpeceğim. Belki, evet belki, kendime bile söylemekten çekindiğim bir şey var düşümün bir kıyıcısında, belki elimde yazılı bir Töre ile dönersem, kaftanımı eğnime giyersem, Doğu bozkırlarını bir kez daha derleyip toparlayabilirim! Ben Tengere Tardu Tigin, atalarım Bumin’den, lstemi’den, Kapgan’dan neyim eksik? Alt yanı belki bir budun. Ama kim söylüyor ki bizler her yerde değiliz? Onca kişi havaya uçup gitmedi ya? Ben dönüp geleyim, mezarda olsa çıkıp gelir budun.

Öte yandan Azman, bazen tüm inancımı yitiriyorum, lnançu amcamın deyimiyle bir kofer, bir inanmaz oluyorum galiba öylesi zamanlarda. Elle tutulmayan, gözle görülmeyen, her boya, her soya göre değişen bir Töre ve artık yalnızca bizim ailemizin ve nökerlerimizin bildiği bir avuç söz ile ne

olur Azman? Ne demek mesela nahlat avot? Babalarımızın yatağıymış, peki niye doğrudan “babalarımızın yatağı” demiyoruz? Hangi söz baba, hangi söz yatak demek, onu bile bilmiyorum. Herhalde birincisi baba, İkincisi yatak olmalı. Bizim dilimizdeki gibi. İnsan böyle düşünüyor. Tuhaf ama, belki de diğer türlüdür. Büyüklerime bu tür sözlerin nece olduğunu her soruşumda, “dilimiz işte, kutsal dilimiz” diye omuz silkerek gülüp geçtiler. Evlenip gerdeğe girdiğim gün söyleyeceklermiş. Peki gerçek dilimiz buysa, o zaman niye hep konuştuğumuz dile benzemiyor? Her gün konuştuğumuz, kendisi ile her işimizi gördüğümüz Türk dili değil mi bizim dilimiz? Başkasının dilini mi konuşuyoruz yoksa? Olabilir tabii, nasıl Kitanlar Uygurca konuşuyorsa, olabilir. Bilmiyorum. Kafam karışık. Bakalım Hanlar Hanı Bayındır Han’ın ülkesinde hangisi konuşuluyor? Aklıma gelmişken, o kadar insan arasında bir tek lnançu amcam büyük hanın adını biraz değişik söylerdi: Bayındır Kohen. Niye acaba?

Bir de efsanelerimiz var, bildiğim. Büyük bozkırın efsaneleri de büyük oluyor haliyle. Güya bizimkiler, yani Batı ve Doğu Bozkırındakilerin hepsi çok, çok eskiden Ha Erez Ha Muvtahat diye bir yerde birlikte yaşıyorlarmış. Anlamı, “söz verilmiş topraklar” imiş. Bu toprak, yaratılış sırasında kaz kılığına girmiş ve kendi de kaz kılığında olan Tanrı’nın yanında uçarak acunu dolaşan Kişi’nin bütün yeryüzünü kaplayan suların dibinden ağzıyla çıkardığı ve Köktanrı’nın bakmadığı bir sırada ağzından bıraktığı toprak parçasının büyüyüp şişmesi ile oluşmuş. Köktanrı, ilk atamız Kişi’nin ne kadar kurnaz, ne kadar iş bitirici olduğunu görünce:

“Ey Kişi, beni dolandırmaya kalktın! Ama akıllısın. Bak işte diğer yaratıklarda bu yok. Bu yollar sana helal olsun! Bu yüzden seni gözüm gördü, gönlüm sevdi. Sen ve senden türeyenler benim seçilmiş çocuklarımsınız. Güzeller içinden bir seni, bir seni seçtim! Bu toprağı size veriyorum. Elinizden alan olursa onlardan alıp yine size vereceğim” demiş.

Kısaca, atalarım Köktanrı’nın seçilmişleri olduğu için bu yeryüzü cenneti onlara, yalnız onlara verilmişmiş. Köktanrı’nın en sevgili kuluymuşlar. Orada ırmaklar süt akarmış ve bunlar acıktıkça, günde üç kez, gökten “manna” diye tatlı bir yiyecek inermiş. Bazen saygısızlık edip kutsal ülkeye girmeye çalışan ya da el uzatanlar olurmuş ama bizimkiler öyle baltaya topuza el sunmadan, kağanlarına der, o da Köktanrı’ya söylermiş. Gökten

iki iyi yürekli melek iner, ateşten kılıçları ile bu densiz yabancıları ağıldaki kuzularına, beşikteki eniklerine kadar kırıp geri dönermiş!

Bu yeryüzü cennetinin en güzel kenti, Köktanrı için büyük bir sunağı olan, Yeruşalayim adındaki kentmiş. Bir söylenceye göre, Kişi toprağı ağzından suya düşürünce, bütün evleri ve tapınakları ile hazır olarak onaya çıkmış bu kent. Kişi,

“Mımm, ne güzel bir kent, ne güzel bir yer, uş alayım” diye mırıldanmış.

“Yer uş alayım,” bu yeri hemen şimdi alayım demek tabii. Sonra söylene söylene tek sözcük olmuş. Güzel bir öykü, ama içimde bir sezgi bu kentin adının da o bilmediğimiz, anlamadığımız gizli ve kutsal dilimizden geldiğini söylüyor. Çünkü böyle bir huyumuz var, biliyorum. Başka dillerden sözcükleri benzeterek, dilimizdeki bir sözcüğe uydurarak söylüyoruz.

Bu kentten ve tüm söz verilmiş topraklardan ayrılışlarının öyküsünü ise tam bilmiyorum. Çok şımarmışlar olsa gerek. Kişioğlu sonraları ne yerse yesin, başta anasından çiğ süt emmiştir. lnançu’ya göre,

“Bu ne biçim manna, bunu ısıtın getirin!”

“Aay, bu süt ırmaklarının az yağlısı yok mu?”

“Haksızlık, haksızlık bu! Komşumuz Abigail Hanım’ın mannasında daha çok bal var!” türü sızıldanma ve şımarıklık karışımı durumlar Köktanrı’nın canını zaten ufaktan ufaktan sıkıyormuş, ama seçilmiş kullarında bunu hoş görüp geçiyormuş. Sonra bir gün bizim Batı boylarından bir Türgeş tigini,

“Bence bu gök yiyecekleri delikanlıyı bozuyor! Şu başıboş dolaşan ceylanları, geyikleri ateşte çevirme yapıp bol tuzla yesek ya!” deyince Köktanrı’nın açığı tutmuş.

Kızmış, öfkelenmiş. Kişioğullarını derlemiş toplamış, cennet ülkesinden sürmüş çıkarmış. Bu işleri kendi yapmamış tabii. Babilliler adlı bir başka buduna söylemiş, onlar sürmüş çıkarmış.

Çığlıklar ata ata tepinen seçilmişler “Sözünde dur Köktanrı, hani buraları bize vermiştin” demişler. O da demiş ki:

“Verdim. Ben sözümdeyim. Size verilmiş olan sizindir. Siz ev sahibisiniz.

Babilliler kiracıdır. Ama şimdi hafsakah, paydos! Gidin şöyle bir hava alın gelin.”

Bunlar, hem Batılılar hem de Doğulular, düşmüşler yola. Yollarda aç susuz, çok sürünmüşler, çok kırılmışlar. Gördükleri her ırmağın suyuna süt diye saldırmışlar, gökten hiçbir şey düşmeyince yer üstünde ne buldularsa onları yemişler. Az gitmişler, uz gitmişler, altı ay bir güz gitmişler. Sonunda Ergenekon diye otluk, ağaçlık, dört yanı mor dağlarla çevrili avlık kuşluk bir yere gelmiş konmuşlar. Göç eden erlerin gene gelip konacağı kadar güzel bir yer imiş Ergenekon. Kendilerine avlanmayı ve et yemeyi öğreten, dolayısıyla yollarda açlıktan ölmemelerini sağlayan Türgeş tiginini burada keçe üstünde yükseltmiş, kağan etmişler.

Sonra sayılan çok artmış, ağabey iniye, ini ağabeye kem bakmış. Kişioğlu yanıldığı için, oğul babası gibi olmadığı için, birbirlerine kılıç çekecek duruma gelmişler. Bakmışlar olacak gibi değil, boyların yarısının göç etmesine karar vermişler. Hangi yansının gideceğini anlamak için yarışlar yapılmış. Aksakallar yarışların sonunda ne olacağını ufak bir huş kabuğuna yazmışlar. Bir susağa koymuş, uzun bir direğin tepesine asmışlar. Atlar koşmuş, güreşçiler güreşmiş, okçular ok atışmış, kum bilekli yiğitler oğlak tartış oynamışlar. Doğu boylarının batırları hepsinde Batı batırlarını kuskunlarından tutmuş, yerin dibine batırmış. En son da direğin tepesindeki su kabağına koşar atın sırtından ok atmışlar. Doğunun koca batın Okçu Koca tek bir atışla kabağı delmiş, indirmiş. Huş kabuğunun üstünde “yenen gider” yazılıymış! Meğer Aksakallar şöyle düşünmüş:

“İyi güreşen, at binen, ok atan, başkasının oğlağını çekip elinden alan, her yerde başının çaresine bakar. Yenen gitsin, yenilen bu korunaklı yerde kalsın.”

Eski kişiler işte! Doğu boyları ayaklanmış. Büyük tatsızlıklar olmuş. Sonunda Töre’yi açmış bakmışlar. Açık açık, “yenen gider” yazıyormuş. Doğu budunu homurdana homurdana develerini yüklemiş, yollara düşmüşler, Ötüken’e varıncaya kadar taban tepmişler. Gerçi Ötüken’i çok sevmişler ama Batı’daki uyanıklara da biraz buruk, biraz kırgın kalmışlar hep. İnançu amcam bu öyküyü her anlattığında şöyle bitirirdi:

“Batı boylarının okumaya verdiği önemdir bunu yapan. Bizim aramızda da karaim, yani okumuş sayısı o kadar çok olsaydı, belki bir yazanımız da

olurdu, Ergenekon’da kalan biz olurduk!”

“Amca!” diye çığlığı bastığımda on yaşındaki çocukların inanmışlığıyla,

“Doğrusun oğul doğrusun, böyledir bu acunun dört hali, böyledir bu arba’ah olamut, sen iyisi mi bu dediklerimi unut!” derdi.

Benim ak sakallı, bükük belli, yoksul amcam. Tanrı sözünü bağışlasın, tözünü yarlıgasm!

Ah Azman! Bak bin yıllık efsaneleri konuşurken, artık Ötüken’den ne kadar ayrıldık. Selenge’nin Delger koluna saptık. Şimdilik kuzeye, hep kuzeye çıkacağız. Sana ot ve et, bana et ve ot gerek Azman. Kuzey’in yeşil çayırlarından çok ayrılamayız Sonra Delger’i solumuzda bırakacak, Hordil Sarıdağ’ı sağımıza alacak, sola dönerek Şişid Suyunu izleyecek, Yenisey Irmağına ulaşacağız. Sonrasını hiç bilmiyorum Azman. Bildiğim, Yenisey boyunca balan güneşi kovalayacağız, Batı’ya doğru koşacağız. Bir ulu ırmakmış diyorlar. Hiç görmedim Azman.

XIII.
Azman'ın Azaldığıdır

On bir aydır yoldayız kulan! Ben Tengere Tardu Tigin, tam bir yol yoksulu oldum. Sen bilmezsin ama, bu sürenin ilk on buçuk ayı Azman atımın sırtında olmak üzere, dört ayrı mevsimin ve yedi iklimin içinden geçtim, bütün bir bozkırı geçtim. Seninle karşılaşmadan beş gün önce de Azman'ı ağaçtan kızağımda karlar üzerinde ben taşımaya başladım. Bir kez değil, tam beş kez sürçtü bizim Azman. Sonuncusu da ne sürçüştü! Sürçüş değil düşüştü. Ne yapaydım kulan? Ağaçtan kızak dedim de, Batı Bozkırı'nın bu uçsuz bucaksız yöresinde ağaç bulmamı da yine atalarıma borçluyum.

Sevgili Azman ile son akşamımızdı. Mart sonu, neredeyse nisan başları olmasına karşın dehşetli bir tipi, korkunç bir boran vardı. Gözlerimiz karık olmuştu, hiçbir şey göremiyorduk. İlerlemek ne söz, ayakta duramıyorduk. Ben Azman'dan inmiştim. Azman'ın bir nalı düşmüş, nalsız ayağının yumuşak orta derisine taşlar batmış; sürekli topallıyordu. Çapanımdan koparıp ayağına sardığım bez eriyip gitmiş, yenisini bulamıyordum. Biz bu halde iken tipi başladı. Bir saat sonra biraz geri aldı, önümüzde bir an görünüp hemen yiten hafif bir kızıllık, Batı Bozkırı'nın sığınacak tek bir deliği, tek bir taş dibi, tek bir ağacı olmayan ve artık bir kar çölü halini alan bu yöresinde, yürümeye savaştık. Yular gerildi, Azman düştü, kaldırdım. Korkunç bir gürültü koptu. Yular birden daha çok gerildi, Azman ikinci kez düştü, ben de düştüm. Kalktığım zaman Azman yoktu. Yer yarılmış içine girmişti sanki. İyice bakınca Azman'ın gerçekten de yarılan yerin içine girdiğini gördüm. Düştüğü çukurdan yoksulumun yalnızca kulakları görünüyor, ürküp korktuğu için iyice dışarı uğrayan patlak sarı gözlerinde, batan güneşin kızıllığı ve sonsuz bir aklık bana geri dönüyordu.

Daha dikkatli bakınca Azman'ın bir mezara bastığını anladım. Yılların etkisiyle direncini yitiren ve üzerindeki toprak yığınının ağırlığını artık taşıyamayan ağaçlardan birkaç tanesi kırılmış, Azman mezarın içine düşmüştü. Çıkmak için debelendikçe kafasını her iki yandaki ağaçlara vurup duruyor, kafasından tok, tuhaf sesler çıkıyor, mezarın içine karla karışık topraklar doluyordu. Tam üç yol umutsuzca yulara asıldım. Hiçbir kıpırdama olmadı. Bu kez bileğime dolayarak kısaca tuttuğum yulara yalnızca sol elimle ve başka bir amaçla asıldım. Azman'ın sevgili başı biraz yukarı kalktı, boynu yay gibi gerildi, ben o gergin yaya bıçağımı bir kez çaldım, serçe parmağım kalınlığında bir kan oluğu fışkırdı, mezarın bir kulaç ötesinden başlayarak karları kızıla boyadı, sonra yavaş yavaş söndü ve mezara kadar geri dönerek başladığı yerde durdu. Azman'ımın açık kalan camlaşmış gözlerinde güneşin battığını gördükten sonra, hızla işe koyuldum.

Azman'ın yanındaki yöresindeki ağaçları kaldırdım. Mezarın üzerini neredeyse bütünüyle açtım. Kendimi içeri bıraktım. Bir köşeye yığılıp kalan Azman bu çukurun neredeyse yarısını kaplıyordu. O gece canım ne yemek istedi ne de başka bir şey yapmak. Küçük bir oda büyüklüğündeki çukurun diğer köşesine de ben çekildim. Okumu yayımı elime aldım, çapanıma sarındım, sırtımı toprak duvara dayadım, oturdum. Dışarda tipi durmuştu. Pırıl pırıl gökte beyaza yakın sarılıkta tekerlek gibi bir dolunay vardı. Ben Tengere Tardu Tigin, Azman ile güneşi yakalama oyunlarımızı andım, o gece o gukurun dibinde kana kana ağladım.

Gece yarısında beklediğim konuklar geldi. Kan kokusunu yalnızca ben alacak değildim ya... Gelenlerden biri, Azman'ın kar üstünde artık, büzülmüş, pıhtılaşmış olması gereken kanını lap lap sesleri çıkararak yalamaya başladı. Daha gözü kara biri çukurun kenarına kadar geldi, ay gözlerinde çakmak çakmak yansıdı. Yayımı doğrulttum ve parlayarak yerini belli eden bu hedefe boşalttım. Sert bir ses duyuldu. Kurt olduğu yere yıkıldı. Çırpınırken yüzüme buz gibi toprak ve kar parçaları sıçrattı. Sonra bir anda, çırpınacak tüm bacaklarını yitirdi. Bozkırda sürünün içinde kurt olmak da güçtür. Yoldaşları kurdu göz açıp kapayıncaya kadar yırtıverdiler.

Sıranın bana geleceğini biliyordum. Bu yüzden yayıma çayırda turgay kuşu vurmaya yarayan ince kuş oklarından birini koydum. Hırıltılardan nerede

olduklarını kestirdiğim kurt sürüsünün tepesine düşecek şekilde yayımı boşluğa, havaya boşalttım. O daha düşmeden İkincisini gönderdim, ikisinden biri bir kurdun üstüne düştü. Saplandı mı bilmiyorum ama, kurt kesik, boğuk bir çığlık attı. Kuş oklarımdan üç tane daha harcayarak iki kurt daha vurdum. Biri neredeyse insanımsı bir çığlık kopardı. Yaralı kurtlar bu yaralarını umursamadan, ilk düşen yoldaşlarını yırtmaya devam ettiler. Benim amacım da onları öldürmek değildi zaten. Beş dakika sonra, taze kan kokusu almış aç sürü, oldukça tok olan yaralı yoldaşlarına saldırdı. Dışarıda korkunç bir boğuşma başladı. Yaralı kurtlar da başka kurtları ısırarak yaralanmalarına neden oldular. Ee, ne demişler, iti ite, kurdu kurda kırdıracaksın! Hırıltılar mezarımızdan uzaklaşırken korka korka başımı dışarı çıkardım. Ay ışığı altındaki görkemli gecede zorlu bir vuruşma yaşanıyor, gölgeler ak bir halı imişçesine acunu örten kar üstünde bir uzuyor, bir kısalıyordu. Kurt sürüsü dişini tırnağına takmış, kendiyle ve ayaklarının üzerinde durmaya çabalayan daha iri başka bir şeyle savaşıyor, kan sızdıran bir öbek halinde, neredeyse yuvarlana yuvarlana mezardan uzaklaşıyordu. Yukarı çıktım. En çürüklerinden iki ağaç alarak aşağı indim. Onları kırıp hazırladım. Fakat kavım ıslandığı için ateşi yakamadım. Islak kavı koltuğumun altına sıkıştırarak o gecenin ayazında, o mezarın dibinde, Azman'a imrenerek uyumaya çalıştım.

Güneşin ilk ışıkları ile birlikte doğruldum. Önce, her tan yeri ağarırken Bozkırın uzun otlarını keskin dişleriyle tırpanlayan tarpanıma son kez baktım. Sonra keskin bıçağımla ön ve arka ayakları arasındaki, yani gövdesindeki deriyi kestim, yüzdüm çıkardım. Uzunca, çadır yolluğu gibi bir deri parçası aldım. Vücudunun ön ve arka taraflarında hâlâ sarı donunu üstünde tutan, bütün gövdesi ise beyaz ve kızıl soyulmuş duran Azman'ıma acıyarak baktım. Yitirecek anım olmadığı için işe koyuldum. Mezarın gece büzülüp oturduğum köşesine, soyduğum deriyi yaydım. Butlarından başlayarak Azman'ı küçülttüm. Bu Tanrının kırında paça çorbası yapacak durumum olmadığı için, ayaklarını eklem yerlerinden kesip, çukurun dışına fırlattım. Azman'ın dört bacağını ve çıkarabildiğim kadar eti derinin üzerine yığdım. Sonra yüreğini, ak ve kara ciğerlerini, dalağını, bağrını, midesini çıkardım. Bunları çukurun kenarına koydum. Kuyruksokumuma kadar ter, dirseklerime kadar kan içinde kalmıştım.

En sağlam ağaçlardan üçünü birbirine çatarak küçük bir çadır iskeleti yaptım. Azman'ın midesini ters çevirdim, içindekileri dışarı döktüm. Tersyüz ettiğim midenin içine, çıkan bütün sakatatı ve kuşbaşı doğradığım etleri doldurabildiğim kadar doldurdum. Midenin içine iki büyük kesek kar attım, ağzım büzdüm. İnce bir deri sırımla sıkıca bağladım. Daha kalın bir deri ile, biraz önce yaptığım tahta üçayağa astım. Altına, akşamdan kırıp hazırladığım ağaç parçalarını ve başkalarını yığdım. Kuruyan kavım işe yaradı. Ufak bir parçasını kullanarak ateş yaktım. Ateşte kuruyan ve yanan yan sindirilmiş otların yaydığı koku burnuma gelince, at midesinden kazanımı biraz daha yükselttim.

Yemeğim hafif bir ateş altında ağır ağır pişerken, mezar ağaçlarının en sağlam ve incelerinin ikisini kullanarak kar üstünde ardımda çekebileceğim bir kızak yapmaya başladım. İki uzun ağacı yarım kulaç aralıkla yan yana koydum. Enine koyduğum daha kısa ağaç parçaları ile bu iki ağacı, ortalarına yakın bir yerden ince deri ipler kullanarak birbirine bağladım. Azman'ın gövde derisini bu orta kısma gerince sağlam bir kızağım oldu. Karlar üzerine koyduğum çiğ et parçalarını ve küçük dengimi bu kızağa güzelce bağladım.

Ancak bu işlerimi bitirdikten sonra çevreye iyice bir göz atabildim. Karlar akşamki kanlı boğuşmanın geçtiği yerlerde karmakarışıktı. Bir köşede, koparılmış ama yenmesine fırsat olmamış kanlı bir kurt arka bacağı, başka bir köşede, kırmızı, kişi kulağına benzeyen tuhaf, kopuk bir kulak ve gelişigüzel dağılmış oklarım vardı. "Bozkır'ın gecelerinde neler dolaşır bilinmez ki" diyerek omzumu silktim. Kurt bacağını alıp kızağıma yerleştirdim. İnsan kulağına benzeyen kızıl kulağı elime aldım, evirdim çevirdim, bir işe yaramayacağını kestirince fırlattım attım. Oklarımı toplayıp okluğuma doldurdum.

Bir şey unuttum mu diye mezarın içine indim. Evet, keçe yanağımı unutmuşum. Onu alırken mezara da dikkatli bir biçimde baktım. Azman'ın tarafında ezilmiş, kırılmış at kemikleri vardı. Bunları biraz önce de görmüştüm. Dün benim sırtımı dayadığım duvarın sağında ise, alt yanında ufacık bir kapısı olan ağaçtan bir perde vardı! Bunu gece görmedim, gündüz çalışırken de fark etmemişim. Ağaçların yüzeyinin çamurla cıvalı olmasıydı belki bunu sağlayan. İç içe iki mezar odası. Tam bir bark. Asıl

mezar odasına bu küçük kuzuluktan geçerek giriliyor demek ki. Biz ölünün atının ya da atlarının olduğu bölmeye düşmüşüz. Ölüye at kurban ettiklerine göre bu insanlar benim akrabam! İçimde derin bir merak, kuzuluktan geçerek içeri girmek istedim. Oysa bizde mezara giren karganmıştır. Bir daha onmaz derler.

Yukarı çıktım. Yemeğim, at işkembesinden tenceremde pişmek üzereydi, işkembenin sırımla büzdüğüm ağzından ince bir buhar çıkıyordu. Bıçağımla üstlerden bir yerden işkembeyi kestim, dışarı kalın bir buhar ve bolca koku fışkırdı. Açlıktan başım dönüyordu. Bıçağımı içeri soktum. Yumuşak bir parçaya sapladım, çıkan şerit biçiminde kesilmiş bir et parçasıydı. Ucundan ısırdığım anda henüz tam pişmediğini anladım. Geri koydum. Seni severim Azman bilirsin, ama hatır için çiğ çiğ de yenmezsin ki! Biraz daha uğraşarak büyük bir karaciğer parçası yakaladım. Pişmişti, iverek, yanarak gövdeye indirdim. Daha büyük bir parça çıkararak onu da yedim. Doymak üzereydim. Ateşi biraz daha besledim, etler de pişsin istedim. Yine biraz kar attım tenceremin içine. Ah, biraz da tuzum olaydı! Açtığım deliğin biraz altından bir kez daha bağladım işkembeyi, iki saatten önce pişecek gibi değildi.

Belki de tüm bu işleri orada daha çok kalabilmek için, pek gerek yokken yarattım. Hiç mi çiğ et yemedin Tengere Tigin? Hiç mi karnın ağrımadı? Bilmiyorum. Güneş dikilebildiği kadar tepeye dikilmişken yeniden bir kar yağışı başladı, iri iri, kelebek kelebek yağdı kar. “Bark” dediğimiz mezar odasının içine girmeye karar verdim. Ne olur ne olmaz diye, kızaktan kaftanımın ve okumun durduğu dengi çözüp yanıma aldım ve içeri girdim. Onu tutan deri sicimler çoktan eriyip döküldüğü için, kendime doğru birazcık çekince kuzuluk kapısı yerinden çıkıverdi. Hay Erlik alası! Burası gece gibi karanlık olduğundan geri döndüm, yukarı çıktım, en reçineli ağaç parçalarından birini yaktım, yanıma iki de yedek alarak geri, aşağıya indim, iki dakika sonra görkemli bir gömütün yanı başındaydım. Ölünün büyük bir er kişi olduğu her halinden anlaşılıyordu. Mallı, varımlı bay kişi imiş. Her şeyden önce, üzerinde yattığı yükseltilmiş setin önünde, ayakları ucunda iki iskelet daha vardı. “Ah... abınçuları” dedim. Yani yaşarken ölüye hizmet etmiş kızlar, kırnakları. Ağaları ölünce kırılmış, kurban edilmiş karavaşları. Sonra, göğsüne konulmuş düz bir süvari kılıcı, sonra tam beli hizasında derisi çürümüş kemerin altın tokası. “Ben bunu daha önce gördüm mü?

Kimde?” diye düşündüm. Kemerin tokalarının biri bir sığın, diğeri bir kartal veya grifon şeklinde tasarlanmıştı. Kemerin iki ucu kavuşunca, kanatlı yaratık, sığına saldırıyormuş gibi görünüyordu. Eğer o mezardan, Tanrı sağ bırakmasın, yalanım varsa yarını görmeyeyim, değerli bir şey alacak olsaydım o tokayı alırdım. Çünkü kemik saplı kılıcı, paslanmış bir demir parçasından başka bir şey değildi artık. Ben, Orhon gökleri altında doğmuş, Tantanrı’da kut bulmuş, gökböriden süt emmiş Tengere Tardu Tigin, öyle bir soysuzluk yapmadım tabii. Kendi çizmelerimin dökülen durumuna karşın, ölünün başucundaki dört köşe bir taş kapta yağ içinde duran ve hâlâ yumuşacık olan deri çizmeleri bile almadım!

İskeletin akrabalarımdan, belki de atalarımdan birine ait olduğunu tam da buradan anladım. Bizim Orhon barklarımızda da, Köktanrı’nın sonsuz çayırlarında yalınayak dolaşmasın diye ölüye bir çift çizme armağan edilir. Çizmeler, ayaklarını sıkıp rahatsız etmesin diye giydirilmez, ölünün başucuna konur. Bu çizmelere, insanlar hallerince, artık don yağı mı olur, kuyruk yağı mı olur, biraz yağ sürerler. Bu taş kap, pelteleşmiş de olsa çok değerli olan kuğu ciğeri yağıyla hâlâ silme doluydu. Çizmelerden birini çıkardım, üzerinde nefis işlemeler ve bizim Doğu boylarında da kullanılan damgalardan biri vardı. Gerisin geri bıraktım. Elimdeki çıra yalpalamaya başlayınca birini daha yaktım. Ölünün ayak ucunda, yere bırakılmış bir taş yazıt gördüm. En okunaklı, en yeni biçimiyle olmasa da bizim yazımız ile yazılmıştı. Okumaya çalıştım:

“Dip yabgu inişi Kayığ Yablak Arslan ben. Sekiz on yaşımta adrıltım. Kuyda kunçuyum adrıltım. İkiz urım, eşilik kızım adrıltım. Sizlerime bökmedim. Küskü yıl onbirinç ay erti. On er öltürdim, balbal tiktim. Katıglan a kara bodun! Sebin a Apa Urum!”

Dip, en eski yabgunun kardeşi, Kayı boyundan Yablak Arslan, tam seksen yaşında iken, Sıçan yılının on birinci ayında ölmüş. Evdeki hanımından, beyliğe layık ikiz oğullarından, eş olmaya layık kızından ayrılmış, onlara doyamamış. On er öldürdüğünü, onların balballarını diktiğini söylüyor. Karabudun üzülsün, Apa Urum sevinsin diyor. Kim bilir hangi sıçan yılı bu? Apa Urum dediği, bu Batı Türklerinin bir küsüp bir barıştığı Rumlar olsa gerek. İçim bu gösterişsiz barkta yatan koca yiğit için burkuldu. Bizler Kayı değildik, ama çok kız alıp vermişliğimiz vardı Kayı ile! Tam çıkmak

üzereydim ki, ölünün başının sol yanında bir demet gördüm. Uzanıp aldım. Tanrım! Bunlar yazılarla, yazımızla doluydu. Öğrenme isteğim ağır bastı. Bunları alarak dışarı, sonra da yukarı çıktım.

Birkaç dakika sonra öyle korkunç sesler çıkarıyordum ki, yoksul Azmanın cansız, kuru kemik dört ayağı canlanıp karşıma gelse böyle bağırmazdım. lnançu Yaşıl Şaman'ın yanında bir ömür çömezlik etmemiş de olsam, bunların kayıp Töre olduğunu anlamam uzun sürmezdi, İlk kabuğun üzerinde kocaman, okunaklı harflerle "Bu Töre bu" yazılmıştı! Sevinçten ne yapacağımı bilmez bir halde bunları dengimin içine tıkıştırdım.

Bunu tam zamanında yapmışım. Yanı başımda ince bir ses:

"Kalmış yiğit ne yiğitsin? Nereden gelir, nereye gidersin? Adın nedir değil bize" demez mi?

Hem de kendi Oğuzumuzun, kendi boylarımızın en güzel Türkçesiyle! Olduğum yerde zıpladım. Karşımdaki kahkahalar ile güldü. Yalnız değildi. Yanında bir de delikanlı olan, orta yaşlı, sakalsız, yüzü kırış kırış, geniş omuzlu, kaftanlı, börklü, kelle kulak yerinde bir yiğitti. Göğsümü şişirip kendimi tanıtmaya çalışıyordum ki, yanındaki delikanlı çığlık çığlığa bağırmaya başladı:

"Ata, ay ata! Bu uğru, uğrunun teki bu!"

Üstü açık mezarı görmüşlerdi. Atası ile oğlu aynı anda kılıca kamaya davrandılar. Durum ayrıksı oldu. Yavaş yavaş konuşarak, içine girdiğimi ama mezardan hiçbir şey almadığımı, aşağı inerlerse ikinci odada yatan ölünün çizmelerinin bile başucunda durmakta olduğunu görebileceklerini söyledim. Benim patlak çatlak çizmelerime ince ince bakan oğlan, atasından akıllı çıktı. Kendileri ile birlikte aşağı inmemi söyledi, kılıcını bir an bile burnumdan çekmeden, indik.

Kısa bir göz atıştan sonra geri döndük. Altın tokanın ve eşyaların yerli yerinde durduğunu gördükleri için dediklerime inanmış, hatta biraz utanmışlardı. Elimle "boş verin" işareti yaptıktan sonra iki telli kopuzumu indirdim. Daha önce başlayamadığım kendimi tanıtma işini yaptım:

"Hangay'dan gelirim. Hangay'dan gelirim.
Tengere Tardu Tigin adım.
On bir ayda geçtim koca bozkırı adım adım.

Ötüken’den ayrılalı biraz buruğum.
Arsılandır soyum, gökböridir uruğum.
Kanlıkaya kaplanının erkeğinde,
Kızılyayla aslanının dişisinde var birer söküm...”

Daha allayıp pullayacaktım ki yarım kaldı. İkisi birden “Maşiah! Maşiah!” diye bağrışarak kendilerini yerlere fırlatıp önümde karları öpmeye başladılar. Omuzlarından tutup kaldırdığımda “Rav, rav!”dan başka bir söz çıkmıyordu ağızlarından.

Sonra yine delikanlı:

“Ata, bunun eşeği yok! Bu Maşiah değil!” dedi. Ben de:

“Tabii değilim. Bilmediğim bir şeyi nasıl olayım? Ben size hiç Maşiah’ım dedim mi?” deyip çıktım işin içinden.

Özür dilemek yine babaya kaldı. Sonra onlara artık iyice pişmiş olan yemeğimden verdim. Apıra köpüre yediler. Onlar da bana heybelerinden çıkardıkları yenice bir çift çizmeyi verdiler. “Ne olacak bu bozkırın durumu” yollu bir saatlik bir konuşmadan sonra, onlar atlı kendim yaya, herkes kendi yoluna gitmek üzere ayrıldı.

Beş koca gün boyunca bir daha da kimseye rastlamadım Batı’ya doğru ilerlerken. Beşinci günün akşamında karsız, kuytu, çukurca bir yerde kızağımı çekmeyi bıraktım. Artık karların erimeye başladığı topraklardayız. Yakında bozkıra bahar gelecek. Yarı kar, yarı çamur toprak üzerinde kızağımı çekmek gerçekten çok güç. Yoruluyorum. Neyse ki yiyeceğim azaldıkça kızağım hafifliyor. Uzaktan tek tük ağaçlar da görünüyor. Neredeyim? Tam olarak bilmiyorum. O baba oğulun dediğine göre Kalın Oğuz elleri imiş burası. Başkaları Oğuz Çölü de diyorlarmış. Tam yirmi iki boy varmış boy birliklerinde. İki tane de başvuru varmış. Bunları alıp almamayı düşünüyorlarmış. Olası o ki alacaklarmış. Başlarında bir yabgu varmış. Yabgu, artık Kayı’dan değil Salur boyundanmış. Aşağıdaki Kayı ölüsünü düşünüp ne ürpermiştim ama! Elimdeki yazılı Töre’den dolayı da çok ürkmüştüm. Neyse ki okuma yazmaları yokmuş. “Kağanınız yok mu” diye sorunca sıkıldılardı. Cevap vermek istemedilerdi. Oğul, sinirlice yere tükürmüştü dişlerinin arasından. Baba yavaş ama kin dolu bir sesle:

“Kendine Bayındır Kohen denen bir Hazar kodoşu var ortalıkta, kağanımız

geçinir iki boynuzlu bir kavat... İdil şarında. Ama bizim kağanımız yok oğul. Biz kağansız özgür Oğuzlarız. Bizi dürüp Türk edecek er de daha anasından doğmadı! Yabgumuzu sorarsan adı Salur Kazan” demişti.

Ya bunlar beni sandıkları gibi mezar uğrularıydı, olur a kişi kendi gibi bilir acunu, Kağan’a sövmeleri bundandı... Ya da daha kapsamlı bir iş vardı. Batı Bozkırı karışmıştı. Dış Oğuz, İç Oğuz’a yağı olmuştu. Üzerinde çok durmadım. Ayrıca onların hiç olmaz ise bir yabguları var. Bizim ne yabgumuz var ne kağanımız. Kaldı ki, yabgumuz olsa ne olur, kağanımız olsa ne? İşte ben bir liginim de ne oluyor? Neredeyse bir yıldır yersiz yurtsuz, o bozkır senin bu bozkır benim dolaşıp durmuyor muyum?

İşte bunları düşünürken sen çıkageldin kulan. Şimdi yok bizde yalan yulan. Seni uzaktan gördüğümde hemen yayıma okuma el attım. Yayıma çelik temrenli en sivri, en ağır okumu taktım. “Yaban eşeğinin yağlısına gel! Gel kendi gelen, gel! Şu sağrıya bak, tam kavurmalık. Nerede geçirmiş bu kerata koca kışı?” dedim kendime. Yayımı gerdim, biliyorsun, sonra nedendir bilmem, bırakmadım. Belki boz sarı başın, siyah yelelerin, Tanrı, etiyle gökteki konuklarını ağırlasın, Azman’ımı andırdı uzaktan. Seni vurmadım kulan. Sen de doğruca geldin, beyaz burnunu burnuma, sürmeli gözlerini gözlerime soktun. Yabani mabani bir eşek olduğun için sevinçle ama bir kedi yavrusuna benzer sesler çıkararak anırdın. Sonra sırtındaki eyer izlerinden anladım ki seni biri daha önce evcilleştirmiş. Hayatımda ilk kez evcil bir kulan görüyordum. Okumu bir köşeye fırlatıp attım. Seni nasıl tutacaktım acaba? İp, urgan aranırken senin hiç kaçmadığını fark ettim. Azman’ın eyerini kızaktan çözüp sırtına koydum, sevindin. Palanı sıktım yine sevindin, anırdın. Gemini, yularını taktım, pek yakışıklı oldun.

XIV.
Maşiah'ın Yürüyüşü!

Eşkin yürüyüşlü kulanımla Batıya, en batıya doğru bir on beş gün daha yürüdüm. Bozkırda artık kar kalmadı. Yemyeşil otlu, renk renk çiçekli, akarsulu, ırmaklı, ağaçlı güzel bir bozkırın geniş göğsünde bir on beş gün daha gittim. Kişioğluyla dolmuş, canlanmış oynuyordu, kıpır kıpırdı bozkır. Bulgar argışları, Burtas atlıları, Oğuz yiğitleri, Başgırt avcıları, Mişer tuzakçıları, Slav kayıkçıları ve tek tük Peçenek çapulcuları gördüm. Her gören önümde yere kapanıyor, her gören "Maşiah... Maşiah" diye etrafımda dört dönüyor, her kişi karınca kararınca armağanlar veriyor, obalardan avullardan, anadan doğma atadan olma bir Köktürk tigini nasıl geçerse öyle bir görkem ile geçiyordum. Ak saçlı kancıklar, kel kafalı kocacıklar kulanımın üzengilerini öpüyor, dünya güzeli kızlar, sert bakışlı er yiğitler çizmelerimin tozunu dudakları ile temizliyor, ufacık çocuklar "Maşiah dede" diye bağırarak ardımdan koşuyordu.

Bağrı yanık analar sayrılanmış, ağlayan, yırtınan bebelerini kucağıma koyuyor. Kulanımın beşik gibi salınışından olsa gerek susuveriyorlar. Yoksulların yumuşacık saçlarını okşuyor, başlarını öpüp geri veriyorum! Bir Çuvaş köyünden geçerken de, keratanın biri, dalga mı geçti anlamadım, iki büklüm bir süklüm, elleriyle sağa sola tutuna tutuna, araştıra taraştıra, aksaya topallaya geldi beni buldu. Kulanımın sağ ön ayağını kaldırdı, nalsız ayaktan aldığı tozu iki gözüne sürdü. Sonra yitik anasını bulmuş buzağı gibi hoplaya zıplaya uzaklaşmaya, deli dana gibi koşmaya başladı. Bir yandan da avazı çıktığınca bağırıyordu:

"Görüyorum! Açıldı karanu gözlerimin perdesi,

Duysun işitsin yiğidi yigili uşağı kocası nenesi
Sönmüş ciğerime soluk, bağı çözülmüş dizime güç geldi
Gözünüz aydın ey il, tek Maşiah kendi geldi, özü geldi.”

Adamı dokuz güçlü er güç tuttular. Kollarından bastırıp yere yatırdılar. Yattığı yerden çipil ala gözlerinin içi gülüyordu. Bütün bir oba önümde yere kapandılar. Verdikleri yiyecekleri taşımak olası değil, hepsini tarlaya darı atar gibi saçtım attım. Her parçanın başında bir zorlu uğraş koptu. Attığım cevizleri kabuklarıyla yutuyor, etleri soğuk sıcak demeden üzerlerine yapışan taşlarla birlikte yiyorlardı. Tuhaf şey şu kişioğlu! Kendi yiyeceklerini ben istemeden kucağıma yığıyor, sonra taşın toprağın arasından almak ve yemek için birbirlerini kırıyorlardı. Köyden çıkarken sağ gözümün kuyruğu ile baktım, bizim eski aksak kör, yeni çevik yiğit, il ağası olmuş, beğlenmiş, el ayak öptürüyordu. Başımı iki yana sallaya sallaya kutanımı topukladım.

Günlerden bir gün de İdil Suyu denen denize, o ulu öküze ulaştım. Sanki Yenisey de benimle birlikte tüm bu bozkırı geçmiş, buraya gelmişti. Öyle ulu bir ırmak. Görkeminden gözlerime yaş saldırdı, içim kabardı, duygulandım, iki telli, şişçe göbekli kol kopuzumu indirdim, görelim ne söyledim:

“İdil Suyu aka durur
Kaya dibin kaka durur
Tengere Tigin baka durur
Ak göğüslü ince belli öz İdil
Var Hazar’a, saçlarını çöz İdil”

Yüreğim soğumadı, göğsüm inmedi. Bir daha söyledim:

“İdil Suyun yüzünde kayıklar
İçlerinde cebeli cevşenli hatırlar
Saçları kızıl, gözleri gök-yeşil
Ellerinde çomak, bellerinde satırlar...”

Bu İkincisi gerçekten soğuttu yüreğimi! Hatta bu erken yaz sıcağında buz etti. Kayıklardan biri yanaşmış, içindeki gök-yeşil gözlü hatırları kıyıya dökmüş, herifler Boğaç Han’ın kızıl çiçek tarlası görmüş boğası gibi dellenmiş, bana doğru seğirtiyorlar. Belki dururlar diye kızıl börkümü

çıkarıp bekledim ama satırlarını, nacaklarını başlarının üstünde çevire çevire vardı, yettiler.

Kulanım acı acı anırdı. Diğer kayıklarda üst üste balık gibi yığılmış tutsaklar “Maşiah... Maşiah... Rav... babamız kurtar bizi albızların elinden” diye çığrıştılar. Kayıkların içinde yere kapandılar, kayıkların kıyıya en yakın olanlarından biri devrildi. Mızrak yemiş yaşlı bir yayın balığı gibi ters döndü. Su pek yüksek değildi ama elleri bağlı insanların davranıp suyun içinde ayağa kalkmaları epeyce güçtü. Tutsaklarını yitirmek istemeyen kızıl kafalılar başımda bir nöbetçi bırakarak, düşenleri kurtarmaya çalışan yoldaşlarına yardıma koştular. Bakmaktan başka yapacağım bir şey yoktu. Ben de başımda dikilip duran semiz, besili albızın gözlerinin içine baktım. Diğer kayıklardaki yoksullar, bazıları hiç anlamadığım dillerde, çıldırmış gibi bağırmayı sürdürdüler. Göğsü, bizim Orhon’daki mağaranın önündeki büyük körük gibi inip çıkan adam, onların söylediklerinin etkisiyle olsa gerek, karayele tutulmuş huş yaprağı gibi titredi. Önümde diz çöktü, kendine mendine gelemedi ve öylece kalakaldı.

Biz bu durumda iken diğer kayıklar da kıyıya yanaştı. İçindeki albız sürüsü kıyıya döküldü. Koşarak yanımıza ulaştılar. İçlerinden en cesuru önümde diz çöken yoldaşlarının omzuna dokundu. Adam içi kovuk boş bir ağaç gibi devrildi. Hepsi geriye sıçradılar. Sol işaret parmağımı en yakınımdakinin göz hizasına tuttum. Parmağımı hiç bükmeksizin, kolumu yavaş yavaş yere indirdim. Adam da birlikte yavaş yavaş yere çöktü. Hiç çekinmeden yanına gittim. Sağ elimi alnına koydum. Elimin altında tavşan gibi titriyor, ölüm sırasının kendisine gelmesini bekliyordu. Kamuyu yaratan Köktanrı’ya sığınıp yüzüne öyle bir şamar indirdim ki, olduğu yerde yarım bir yay çizdi. Yüzü uğursuz arkadaşlarına gelecek biçimde yere yığıldı. Sonra herifin omzuna dokundum ve elimle kalk işareti yaptım. Yagmacı-tutsak, hepsinin karmakarışık şaşkınlık çığlıkları bir kulağında, sillemin sesi diğer kulağında yankılandığı halde kalktı. Sol yanağı saçlarının rengine pek yaraşmış, al al olmuştu. Küçük bir çocuk gibi ağlaya ağlaya, burnunu sile sile arkadaşlarının arasına karıştı.

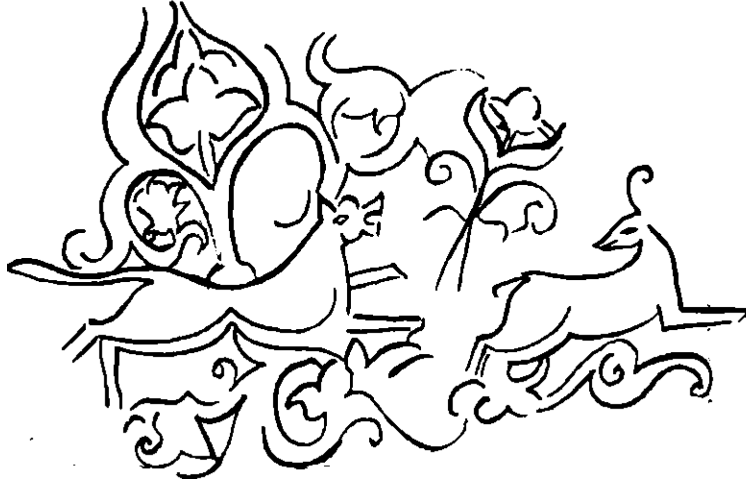
Bunlar ağızlarını açmış aval aval ayran beklerken, başka birine döndüm. Uruslar, evet, tutsakları böyle diyordu, deminki ölüm-yaşam sırası aynen gerçekleşirse içlerinden birinin daha gidici olduğunu anlamışlardı. Sırayı

unutturup usumu karıştırmak istediklerinden olsa gerek, hep birden kendilerini yere fırlattılar. Dilleri döndügünce “Maşiah... Maşiah” diyorlardı. Ben de sırtları yere, ayaları göğe dönük iki elimi birden aniden yukarı kaldırarak “Kalkın! Hepinizin kuş canını bağışladım” dedim. Sonra yine işaretle tüm tutsakları çözmelerini söyledim. Çözdüler. “Cebeyi cevşeni bırakın” dedim. Bıraktılar. “Dağılın” dedim, sevinerek bozkırın yüzüne çil yavrusu gibi dağıldılar.

Sekiz kayığın tutsaklarından çıkan tek bir ses herhalde Köktanrı’nın kulaklarına kadar ulaştı: “Maşiah.” Tanrı kimseye tutsaklık bununu verip bunaltmasın! Özgürlük erdemini bulanlar da bunmasın! Hele kimse, buldum da buldumcuk olmasın! Tutsaklıktan kurtulanlar tam ters yöne çevirdikleri kayıklara geri bindiler. Burada tam güney yönüne doğru akan İdil Suyu’nun akıntısına kendilerini bıraktılar. Uruslardan kurtardıklarım, Hazar Kağanlığı’nın başkenti olan, İdil Suyu’nun üstünde kurulmuş İdil kentine gitmek istiyorlardı. Ben de önce onlarla gitmek istedim ama Bayındır Kohen’in yaz dolayısıyla kentten ayrıldığını ve büyük bir olasılıkla, daha batıya, Ten Suyu üstündeki Sarkel kentine gittiğini öğrendim. Sarkel’e gitmeye karar verdim. Kulanıma atladım. Gidebildiğim kadar kayıklarla aynı yöne gittim. Sonra suyun darlaştığı bir noktada onlar hızlandı, ben yine bozkırın ortasında yapayalnız kaldım.

Dördüncü Bölüm

Tengere Tardu Tigin'in Sarkel'e Vardığıdır

XV.
Arınış Günü

Îdil'i izleye izleye güneye inmeye devam ettim. Aslında İdil'i geçip batı yönüne dönmem gerekiyordu ama ırmağın darlığı yüzünden bu yakada kaldım. "Maşiah Tengere"nin bunalan bunlular ile azıtmış azgınları azıtmasından bir gün sonra, İdil'in iyice genişleyerek yayıldığı bir geçide kulanımı teptim. Mırın kırın etti ama kendini suya vurdu kulanım. Kaftanım ıslanmasın diye sol elimle başımın üstünde tutarak geçtim İdil Suyu'nu bir yaz günü, tek başıma. Büyük atalarımdan Atıl Han da acaba tam bu noktadan mı geçmişti İdil'i? Kim bilir? Ünüm ise benden önce geçmişti bu yakaya.

Buraların budunu da yine dilini konuştuğum, kimlerden olduğunu sorup soruşturduğum, atalarını bulup buluşturduğum kendi budunum, kendi

Oğuzum idi. Fakat batıya doğru ilerledikçe “Bizler Oğuz değil Hazarız’’ demeye başladılar.

İlk kez o Oğuzlardan duymuştum. Herkese sordum, ne demekmiş “Hazar” diye. Pek bilen çıkmadı. Yavaş yavaş başka bir ulu ırmağa, Ten Irmağı’na yaklaşıyordum. Levedya’dan gelip Etelköz’e gitmekte olan bir koca ile tanıştım yolda. Beraber epey yol yoldaşlığı ettik. Onogurların Kun boyundan, Urona Taş adlı bu kocaya göre pek bir şey demek değilmiş Hazar. Güney’deki Apa Urum’un dilinde “Kağan” ile aynı anlama geliyormuş. Onlar “kayşar” diyormuş, bizimkiler Hazar! Yani “kağan kağan” der gibi bir şey. Hep yaptığımız bir şey olduğu için, Türkçe delinin yanına Tatça divaneyi, yine Türkçe doğrunun yanına yine Tatça dürüstü koyduğumuz için, bana inanılır geldi. Herhalde herifler ile konuşurken eşitliği sağlamak kaygısından olacak: Bizim kağanımız sizin kaysarınız ile aynı! Urona pek yanaşmadı ama belki kasmak kökünden de gelebilirmiş adları: Kasar. Baskı yapar, sıkıştırır, anlamları varmış bu sözcüğün. Kasıp kavurur deriz ya. Haa, bir de yollarda izlerde karşılaştığım bir Bayat delikanlısının açıklaması var ki, yalnızca gülünç olduğu için anlatıyorum: Bu Hazarlar, kaz kafalı bir atadan türemişlermiş. Kaz-er! Böyle konuşa konuşa Urona Taş ile tekrar kuzeye tırmandık. Güya gideceğimiz yer aynıydı. Bir sabah uyandığımda kocayı göremedim. Nereye gitmişti? Gizli bir el yalnızca şu Hazar meselesini açıklasın diye mi karşıma çıkarmıştı onu? Bilemedim. Çizmelerimin yürüdüğünü görünce bildim!

Ten Irmagı’nın, eteklerinde geniş bir yay çizerek doğuya döndüğü alçakça tepenin üstüne çıktığımda şaşkınlıktan küçükdilimi yutayazdım! Karşımda, temmuz güneşinin altında pırıl pırıl parlayan dört köşe kuleleri, kulelerin ortasında ışıl ışıl yanan tek bir kubbesi ile, sarı taş ve kızıl tuğladan yapılma ulu mu ulu bir şar vardı. “Yok, bunu kişioğlu yapamaz! Yeruşalayim yapılırken yarısı buraya mı düştü?” diye akıl yürütürken, birden yoksul başıma dank etti. Varmıştım. Ermiştim. Gelmiştim sonunda. “Nahlat avot... Nahlai avol... Sarkel... Sarkel” diyerek o tümseğin üstünde hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım. Sonra sanki Maşiah ben değilmişim, başkası imiş de benim bu halime acıyarak sevecen ellerini alnıma koymuş, saçlarımı karıştırmışçasına sustum.

Sarkel! Bütün bir Batı Bozkırının hakkında konuştuğu, sevdiği veya kızdığı,

yıkmak veya onarmak istediği, taşına yüz sürmek veya taş zindanlarından kurtulmak dilediği, kin tuttuğu veya bel bağladığı, demir kapılarında güldüğü veya ağladığı gizemli kent! Büyük Batı Hanı, Hanlar Hanı Bayındır Kohen'in Batı'daki en sağlam kalesi. Bozkırın kilidi, Hazar ülkesinin gözbebeği ve imrencesi. Yapılışında Apa Urum'dan ustaların akıl yorduğu Sarkel! Bozkır'ın incisi Sarkel! Acunun eşiği Sarkel! Her taşında her tuğlasında kurucu ataların adlarının yazılı olduğu söylenen kent! Doğudaki İdil kentinin yılmaz bekçisi, yalnız İdil'in değil Hanmalık'ın, Kutluğ'un, Semender'in, Balancar'ın, Sarğşın'ın eşiği Sarkel! Diyorlar ki; Bağdad Halifesi'nden, Urus, Peçenek ve Macar yağmacılarından alman tutsakların döktüğü kan ile ter kadar altın dökmüş o zamanın Bayındır Han'ı sen yapılırken Sarkel! Senin için ne deseler azdır Sarkel! Senin kışın yaz, yazın da yazdır Sarkel! Kuzeydeki Kuz Deniz'den, daha ötedeki Buz Deniz'den, güneydeki Akdeniz'den, daha berideki Karadeniz'den, acunun yedi denizinden gemiler gelir sana Ten üstünde. Güneydoğudaki Arapeli'nden, güneydeki Apa Urum'dan, kuzeydeki Uruseli'nden, kuzeydoğudaki Bulgar'dan, evet evet, sizin bildiğiniz batıdaki Bulgar değil, doğudaki Bulgar'dan, batıdaki Frank'tan argışlar ulaşır senin sarp bir dağın eteklerine benzer eteklerine.

Az daha kol kopuzumu indirip bir Sarkel güzellemesi döktürüyordum ki arkamdan bir tıpırtı, bir koşuşturma işittim. Dönüp bakınca büyük bir ak sığının bana doğru koştuğunu gördüm. "Yok artık, bunun da sırtına binilecek değil ya" diye düşünerek yayımı dengin içinden çektim, okumu koydum. İverken taş uçlu oklardan birini koymuşum. Gerdim. Bunalmış hayvan tam önümden geçerken bıraktım. Tanrı kargayası, eşşeklerin Tanrısından bulası kulanım kıpırdanıp deprenmesin mi? Okum, sığının sırtından yüreğine inecek yerde, gidip arka bacağındaki sinire dokunmadı mı? Sinirlenen sığın önüm sıra tepetaklak tekerlendi. Bir damla kanı bile akmamıştı. "Ooo iyiye işaret! Dur şunu Köktanrı'ya sunayım, Sarkel'e ulaştığım için bir sağ ol diyeyim" dedim. Urgam yoktu yanımda ama urgan vardı. Attım ve yakaladım sığını. Kulandan indim, yerdeki sığının döşüne bindim. Yanağımda salt bu iş için gezdirdiğim kara yanardağ taşından keskin bıçağımı davarın geniş göğsüne daldırdım, uzunca bir yarık yaptım. Sağ elimi yarığa soktum, sığının ılık kanı bileğime kadar çıktı. Biraz arandıktan sonra hızlı hızlı atan iri yüreğini buldum. Kavradım, var

gücümle sıktım ve çektim. Sığının dört ayağı birden kaskatı gerildi. Sığın olması gerektiği gibi, gövdesine demir değmeksizin, taş ok ve taş bıçak kullanılarak Köktanrı'ya ulaştı... Yoksulun irileşen gözlerinden yansıyan beyaz bir atlı görünce başımı kaldırıp baktım.

İri ak atının üstünde ak giysili bir kızdı. Yirmi yaşında ya var ya yoktu. Başında kıyıları beyaz tavşan kürküyle çevrilmiş ak börkü, ince ak geyik derisinden yeleği ve pantolonu, yine yumuşak ak deriden çizmeleri vardı. İnce, güzel burnu, gri gözleri, kuğu boynu, börkünün altından salınan kestane rengi saçlarıyla sevimli, hoş bir kızdı.

"Rav Maşiah, Köktanrı'ya adak mı sunuyor? Doğu'da yol yordam böyle mi hâlâ?" diye sorunca hakkımda bir şeyler duyduğunu anladım.

"Kim demiş ki ben Maşiah'ım?"

Yanlış soruydu. Kız, adını bildiğim tüm boyları ve üstüne de daha önce duymadığım "Sabirleri, Avarları, Kabarları," ıvırlan zıvırları mutlu bir yüzle saydı. Bunların hepsi, Doğu'dan bir eşek üstünde gelecek "kurtarıcımızdan" söz ediyormuş. Sordum:

"Kimden kurtaracağım?"

Pek alaylı gülümsedi:

"Bizden! Bizi bizden kurtaracaksın! Birbirimizi yiyoruz bu sıralarda."

Bir şey demeden işime baktım. Kıl gibi keskin yanardağ taşıyla sığını dört bölüme ayırdım. Her parçayı yanında bir bacakla birlikte, bir yöne gelecek şekilde tepenin dört yanına koydum. Başını batıya, elime aldığımda hâlâ titreyen yüreği ise doğuya koydum. Ak kız çekinerek sordu:

"Maşiah! 'Aklım Batı'da olsa da yüreğim Doğu'dadır' mı demek bu?"

Amcamdan gördüğüm bir şeydi. Anlamı üzerine hiç düşünmemiştim. Bu çok bilir kıza bir şey söylemek gerekti. Alaya vurdum:

"Yok, Batı kalpsizdir, Doğu akılsızdır, kime ne uyarsa onu oraya koydum!"

Bazen uçuk bir maviye dönen, bebeklerinin çevresinde bir sürü minik siyah benek olan gri gözlerini gözlerime dikti:

“Oysa bu ikisi bir zamanlar aynı gövdedeydi, kalp gidince beyin de gitti. Onları taşıyan bacaklar ise dört bir yana dağıldı...” Ben tamamladım:

“...son ise bir bacaktan başladı.”

Bu işi bitirince kanlı ellerimi Ten Suyu’nda yıkamaya gittim. Döndüğümde Akkız’ı beti benzi solmuş buldum. Güçlükle:

“Boşuna saklama, sen Maşiah’sın. ‘Doğu’dan bir eşek üstünde gelecek ve Ten lrmağı’nda kanlı ellerini yıkayacak’ diye açık açık söylüyor Tora’mızda. Olam ha-Beriah’ın (Yaratılış Acunu) çağı geçti biliyorum. Tözü veya ruhu olmazsa şu sığın da olmazdı. Olam ha-Yetzirah (Oluşum Acunu) çoktan gerçekleşti, yoksa şu sığın ete ve kemiğe bürünmezdi. Şimdi Olam ha-Asiyah’ın (Devinim Acunu) çağı mıdır rav? Gerçek yaşamdan önceki son aşamalarda mıyız? Cennet’in boyunduruğuna hazırlanalım mı rav?”

Bizim “Töre” sözümüzü biraz tuhaf söylüyordu ama hemen tanıdım. Diğer söylediklerini anlamadım bile. Bildiğim tek şey, bunların bizim Orhon kıyılarındaki kutsal dilimizi andırdığıydı. Yine de bir şey söylemiş olmak için,

“Töre’de söyleniyorsa, bunu bilen herkes bu yaptıklarımı yapabilir. Ne var bunda?” dedim.

Söylediklerim Akkız üzerinde sandığımdan daha büyük bir etki yaptı. Gözlerindeki korku azaldı.

“Belki de haklısın. Bu son olanlar hepimizi çok etkiledi. Sonra bir Maşiah’ın öykülerini dinlemeye başladık. Sancılı çocukların acısını dindiriyor, körün gözlerini açıyor, kötürümü yürütüyormuş. Tek başına seksen gemilik bir Urus kolunu durdurmuş. Bazı dokunduklarını hemen öldürüyor, bazı dokunduklarına yeni bir yaşam bağışlıyormuş. Bunların içinde önce öldürüp sonra diriltti̇ği biri bile varmış. Kurtardığı binlerce tutsak, çocuklarının başına yemin ediyor... Seni bir an o sandım... sonra... sonra...”

Bir türlü “leş gibi kokan, pis ve yoksul bir aylaksın” diyemediği için,

“...sonra sağ kafayla düşününce senin O olamayacağını anladım. Doğu’dan gelmek, eşeğe binmek yetmez. Öküze, geyiğe bile binen boylar varmış. Şey

de olmak gerekir...” dedi, ikircikli bir biçimde durdu. Sanki daha söyleyecekleri vardı ama aklına bir şey geldiği için durakladı:

“Yiğit adını bağışlamadın. Adını değil bana! Yiğit adını saklamaz, ele güne karşı ayıp olur!” diye, söylenmesi gelenek olan sözleri söyleyerek adımı sordu. Hiç sormayacak sanıyordum.

Kasım kasım kasılarak tüm bozkır yolculuğu sırasında kendime yineleye yineleye olgunlaştırdığım tanıtma türkümü okudum. Akkız’ın, “Tengere Tardu Tigin” bölümünden sonrasını dinlemediğini görünce biraz bozularak sustum.

Titrek bir sesle “Biz Doğu diyince Dış Oğuzun yaşadığı yöreyi anlıyoruz. Sen Doğu’dan değil, en Doğu’dan, uzak Doğu’dan, Doğu’nun tükendiği yerlerden geliyorsun. Bizim buralarda ‘Tigin’ unvanı kullanılmayalı, bir üç yüz yıl var olsa gerek!” dedi. Sonra iyice sıkıntılı bir duruş takındı:

“Hiç olmazsa altın kaftanın yok!”

Bu kez yer benim ayaklarımın altından gitti, kulaklarım uğuldamaya, gözlerim kararmaya başladı. Dudaklarımı ısırdım. Akkız’ın gözlerinden kaçmadı bu, ama yorgunluğuma verdi:

“Aç mısın Tigin?”

“Açım, üç gündür ağzıma lokma koymadım” dedim. Yalandan kim ölmüş?

“Bekle burada, bir uşakla gönderirim” diyerek atını topuklarken,

“Ya sen kimsin Akkız?” diye ardından bağırdım. Çıngıraklı bir kahkaha attı, kendisinden hiç beklemediğim bir yosmalıkla:

“Öğrenirsin Tigin, öğrenirsin, Demir Yaylı Tuğak’ın kızı diye bil, yeter!” dedi. Sarkel’e doğru korkunç bir hızla atını sürdü. Atı yaman attı, kız da yaman sürüyordu. Benim yoksul kulanım koca eşek kulaklarını dikmiş, bu deli kızın ardından bakıyordu.

“Bu hızla da olsa yarım saatten önce kente ulaşamaz, oradan göndereceği kimse de bir saatten önce gelmez” diye düşünerek, yağmurlardan ıslandıklarını sayılmazsa bir yıldan bir ay artık sürede ilk kez yıkanmak üzere Ten Suyu’na yöneldim. Beyaz sığını kıyılarında kurban edip kendimi arındırdığım için benim artık Ten’de yıkanma hakkım vardı. Yoksa bir

Köktürk bir ırmağa yaklaşmaz, yerleri suları incitmez, kirletmez. Kulanımı kıyıda kayık bağlamak için kullandıkları bir kazığa bağladım. Dengimi böğürtlen çalılarının içine iyice sakladım.

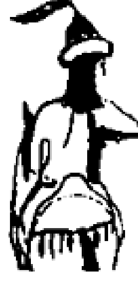
Sonra ben Tengere Tardu Tigin, özüm 2 Temmuz 951 yılı Çarşamba günü kendimi Ten Suyu'nun serin sularında avuç avuç killer ile, tutam tutam otlar ile, ova ova bir güzel yıkadım. Babalarımın yatağına ulaştığıma göre, yasta olduğumu gösteren uzun saçlarımı tutmama gerek yoktu artık. Kılağılayıp bilediğim keskin bıçağımla tam tepe arkasında bir tutam bırakmak üzere hepsini kökünden kestim. Henüz yirmi bir yaşında bir Köktürk'ün pek bir sakalı bıyığı olmayacağı için o taraflara dokunmadım.

Sudan çıkıp partallarıma ulaşmak üzereyken Sarkel yönünden gelmiş, ne zaman yaklaştığını anlamadığım bir atlı gördüm. Atı zaten olduğu yerde duruyor, hatta uyuyor gibiydi. Buna karşın, ben kıyıya ulaştığımda o da karşımda gereksizce dizgin kasarak güya sert bir duruş yaptı. Ah Akkız! Ah anlayışsız kız! Göndere göndere bu kızı mı gönderdin? İki elini birden önüne kapayan Maşiah Tengere Tardu Tigin utancından kıpkırmızı oldu. Karşısındaki oynak karavaş kıkır kıkır kıkırdadı! Yemyeşil gözlü, kıvırcık sarı saçlı, üzerindeki kara oğlak derisi yeleğin üstten dön kopçası açık "unutulduğu" için göğüsleri kişioğlunun gözüne giren, usundan çıkmayan türden bir acun güzeli. O da büyülenmiş gibi benim ellerime bakıyordu. Eğilip üstümü başımı alacakken kız düşte imiş gibi uykulu uykulu konuştu:

"Alma onları yiğit! Selcük Aka sana yenilerini gönderdi."

Bir elimi önümden çekerek uzatılanları aldım. İnce ipekten kara, uzun bir iç gömleği. Kara bir ipek tuman. Üstüne ak ipekten bir yelek, altına kara oğlak derisinden bir pantolonu iverek giydim. Doğu'da Kalın Oğuz elindeki mezarda gördüğüm çizmelere çok benzeyen yumuşak, uzun konçlu çizmeleri ayaklarıma geçirdim. Partallarıma eğildim, Urus'ları püskürttüğüm gün önümde ölen şişkodan aldığım kemeri çekip aldım. Gerisini olduğu gibi bıraktım. Kemerin iki ucu kavuşunca, kanatlı bir yaratık, bir sığına saldırıyormuş gibi görünüyordu. İşinin ehli bir sanatkârın elinden çıkmıştı kemer. Hayvan üslubunda, bozkır zevklerine uygun olarak yapılmıştı. Karavaş kemerime bakınca küçük bir şaşkınlık çığlığı attı. Dengimi çalıların arasından çıkardım. Biraz sonra, o atıyla sağ yanımda, ben kulanımla onun sol yanında Sarkel'e doğru ilerliyorduk. Bir yandan

onunla konuşuyor, diğer yandan Akkız’ın gönderdiği koyun budunu yiyordum.

XVI.
Sarkel’in Kapısında, Dede'nin Otağında

Selcük Aka imiş demek adı. Selcük Aka! Hımm, kulağa hoş geliyor. Bay kızı. Tuğak kimse artık” diye düşündüm yolda. Bir deneme yaptım. Yanımdaki karavaşa sordum. Boşuna dememişler, ya karavaştan ya çocuktan al sözü diye. Tuğak kimdir ve daha pek çok şey öğrendim. Hanlar Hanı Bayındır Kohen’in kündü kağanı, sübaşısı imiş Tuğak. Uğraş günü Bayındır’ın tuğunu o açarmış. Yarısı içimden yarısı açıktan hafif bir ıslık çaldım. Selcük Aka, Hazar Kağanlığının üçüncü adamının kızıydı demek ki. Bayındır Han ile kündü kağanın arasında bir de “kağan beğ” denilen bir orun daha vardı. Tuhaf kişilerdi şu Batı Türkleri! Adamın unvanında hem beğ vardı hem kağan! Hiç kağan ile beğ aynı yerde yan yana gelir mi? Neyse, bizim yan yana duran iki taşımız bile olmadığını anınca bu sessiz alayı kestim. Şu andaki kağan beğin adı Tosbağa imiş. Gülmemek için yine dudaklarımı ısırdım. Bayındır Han’ın ve kündü kağanın adlarınıysa kız ya bilmiyordu, ya söylemedi. Ona göre onlar Bayındır ve Tuğak’tı. Bayındır Kohen şu anda kentteymiş. Geleli ancak bir hafta olmuş. O gelince kendisini bir gölge gibi izleyen Tuğak da gelmiş. Kağan Beğ Tosbağa ise İdil’de kalmış.

Sonra “başrav” ve “sonrav” diye iki görev adı daha saydı. Anladığım kadarıyla bunlar bizim Şamanlarımız gibi bir şeydiler. Haa, bak bunların her ikisinin de adlarını çok iyi biliyordu kız! Yanakları pembe pembe, yine öyle uykulu yere bakarak:

“Başravın adı Un El Kaplan, sonravın adı Benyamin İncir...” dedi. Bu ikisi hiç geçinemiyormuş, ama Kağan Beğ Tosbağa’ya karşı birlikmişler. Bu üçü hiç geçinemiyorlarmış ama Bayındır Han’a karşı birlikmişler. Han’ı ayakta tutan Tuğak’mış. Tuğak da sırtını orduya dayamışmış. Çok iyi, cesur ve

“bahadırmış” Tuğak. Çelikten bir ok ile dolaştığı için lakabı Demir Yaylı imiş. Oğlu olmadığı için kızı Selcük Aka’yı tam bir savaşçı olarak yetiştirmişmiş.

“Öyle sevimli sevimli güldüğüne kanma!” diye uyardı kız. Çok iyi ok atarmış Selcük Aka. Daha yarışlarda okunu yaran olmamış. Çok iyi ata binermiş Selcük...

“Evet gördük,” diye kestim kızı. Kente yaklaşıyorduk. Daha yararlı şeyler öğrenmek gerekti. Öğrendim de. Kıza göre bir de uzaklardaki Salur Kazan Bey varmış. Salur boyunun beği ve Kalın Oğuz’un yabgusu! Sarp, yalçın, bahadır yiğitmiş, Türkeli’nin direği, tülü kuşun yavrusuymuş. Hazar Devleti’ndeki unvanı “beylerbeyi” imiş. Ama bu son yıllarda kayınatası Bayındır Han ile pek kötü bozuşmuşmuş...

Böyle konuşa konuşa Sarkel şarının bakırla kaplı yüksek ağaç kapısına vardık. Kim bilir kaç yüz yıldır çiğnenen toprak kapının önünde bileklere yükselen bir toz olmuş. Kara bir it utanmazca art bacağını kaldırarak kapının menteşesi olan kalın ardıç direğe siyiyor. San-yeşil sıvı, ardıcın üstünde yol yol olup aşağılara kayıyor. Ulaştığı köşecikte toz katılıyor, katılaşıyor. Kurtlar da acaba böyle mi siyer? Usuma geçenlerde yediğim kurt bacağı düşüyor. Kapının iki kanadı ardına kadar açık. Şarın ağaç evleri görünüyor açık kapılar ardında. Bazıları üst üste kondurulmuş. Bunlara şaşkınlıkla bakıyorum. Bir de bildiğim, arabalar üstünde ya da doğrudan toprağa kurulmuş topakevler, çadırlar var. Evlerden, kimi güzel kimi çirkin, türlü kokular geliyor. Küçük ağaçlı bahçelerinde aşlar pişiyor, kazanlar kaynıyor. Tuhaf ağaç evlerin duvarlarında, yerden epeyce yüksekte, ne işe yaradığını anlamadığım iki kanatlı ufak kapılar var. Ne işe yarıyor bunlar? Kuş mu besliyorlar, hani gitsin gelsin diye kuşçuklar? Bunlardan kimileri dışarı doğru açılıyor, çöpler, çişler boşaltılıyor, birinden de eski bir börk sokaklara atılıyor!

Nöbetçi erler sıkıntıdan birbirleriyle güreş tutuyor, izleyenlerden biri kargısına dayanmış esniyor. Sarkel’in kuşbakışı gördüğü ovadaki bütün tarlalarda yatak olmuş yoksul köylüler, oturak olup kalmış yiğitler çalışıyor. Tarla kenarlarında ateşler yakılmış, dumanları göklere yükseliyor. Dev koyun sürüleri alçak tepelerde görünmeyecek denli yavaş yer değiştire değiştire otluyor. Otların en tatlısını buluyor. Kepeneksiz Hazar çobanları

kavallarına asılmış, iri ak köpekler tepelerden aşağı koşarak Ten’e giden derelere iniyor. Sığırlar boyunlarına takılan ufak çanları sallaya sallaya dolaşıyor. Havada bulut yok. Havada çıngırak, havada birbirine karışan kaval sesleri, havada kaba avazlı köpek havlamaları, havada barış ve uyku var. Hazar’ı dinliyorum, şamanlar bir sayrının yüreğini dinler gibi. Karavaş, o uykulu sesiyle “işte Sarkel!” diyor. Sessizlik bozulmuyor. Görüyorum, Sarkel’in sol yanında Ten Suyu gümüş ışıltılarla akıyor. Üstünde kayıklar, üstünde gemiler! Akıntıyla aşağı Karadeniz’e akan gemiler, kol gücüyle yukarı çıkan gemiler! Kıyıdaki köle dizileri kalın urganlara asılıyor. Kamçılar arsız ama duymadığım için sessiz şaklamalarla havayı ikiye bölüyor. Davullarla birlikte güm güm vuruyor bu yürek. Davulların inen kalkan tokmakları eşliğinde gemileri akıntıya karşı çekiyor köleler. Yukarı, daha yukarı, acaba nereye kadar? Tatlı tatlı esen yel ara ara acılı üzünçlü türkülerini ulaştırıyor kulaklarıma, duyuyorum. Urus albızlarının çığrışmalarına benziyor ıraktan, bilmiyorum.

O kargısına dayanan er doğruluyor:

“Kündü kağanın gece karavaşı, yanındaki yiğit kimdir?”

Hemen kol kopuzuma el sunuyorum, eliyle “geç... geç...” diyor, tanıtma türkümü beklemeden. Ben Tengere Tardu Tigin, Doğu Türklerinin son tigini, kendi Türkümün, kendi oğuşumun evine elimi kolumu sallayarak giriyorum.

Az eğimli sokaklarında yüksele yüksele, kentin göbeğine doğru gidiyoruz. Birden önüme kaba uzun sakallı, eli kalınca sopalı, koca bir koca dikiliyor. Karakul börkünü alnında geri itiyor.

“Maşiah! Sana saraya gitmek yaraşır mı? Bir karavaş odalığın peşine takılmış nereye gidersin? Yoksulu görmeden bayı görmek olur mu? Dur. Otur. Bir ekşi kımızımızı iç. Bu gece ve istersen her gece konuğum ol!” diyor. Dizginime yapışıyor. Gece karavaşı denen kıza bakıyorum. Başını sessizce önüne eğiyor yoksul. Koca’nın dizginimden çekmesine yol vermiyorum. Kulanımdan atlayıp iki iri pençesini birden öpüyorum. Damarları çıkık ellerinde İnançu amcamın kokusu var. Gözlerim yaşarıyor.

Adı Dede Korkut’muş. Sırtında benim kopuzumun beş katı büyüklüğünde koca karınlı, sarı bir kopuz var. Ozanmış. “Dede” diyorum, yanında

kopuzumu tıngırdatmak gibi bir densizlik yapmadan, tanıtıma girişiyorum:

“Dede, Tengere Tardu Tigin ben, Hangay’dan gelirim...”

“Bırak oğul, tiginlik mi kaldı? Hangay dediğin neresidir, bilen var mı! Sen Maşiah’sın oğul. Bir Maşiah gibi davran. Ağır ol. Gören Maşiah desin! Yönetenlerin, ezenlerin, kasanların, kavuranların dibine girme hemen. Bizim sıkıntımıza, bunumuza tıgin neylesin? Bize bir Maşiah gerek oğul!”

Aldı Dede götürdü beni. Geldiğimiz yönün tam tersine gittik, ama çok da gitmeden tek katlı bir evin önünde durduk. Yirmiden artık yaşımda ilk kez böyle bir eve giriyordum. Bizim topak evlerden, çadırlarımızdan ne kadar değişik! Her şeyden önce yuvarlak değil, dört köşesi var. Biz çadıra otağ deriz, bunlar evin içindeki küçük küçük bölmelere oda yani otağ diyor! Bizim barklarımıza, mezarlarımıza benziyor. Tanrım, kişi yaşarken niye böyle bir mezara girer?

Bir keçe kapıyı aralayarak bu otağlardan birine girdik. Neyse, halı kaplı uzunlu kısalı bildik yastıklardan vardı yerde, içerisi karanlıkça olmasına karşın Dede, adına pencere denen duvardaki o dört köşe küçük kapıları açmadı. Oturduk.

Dede’nin bozkırın durumu ve Hazar hakkında anlattıkları yoksul karavaşın anlattıklarına hem benziyor hem de benzemiyordu. Benim nahlat avot sandığım şu Sarkel kurulalı ancak 113 yıl olmuştu. Hazarların, güneyden, Kaf Dagları’ndan bastıran Araplar ile kapışmaları artık sona ermiş, ama doğudan ve kuzeydoğudan ilerleyen bozkır boyları ve Urus orduları yüzünden kağanlıkta tam bir rahatlama olmamıştı. Hazar’ın bozkırın yılmaz bekçisi olduğunu bilen Urum, bu yeni gelişen durum üzerine kesenin ağzını açmış, Sarkel’in yapılmasına çok yardım etmişti. Böylece Doymaduk Han başkanlığındaki Peçenekler ve değişik beyler önderliğinde çapula çıkan Uruslar durdurulmuş, Macarlar batıya doğru savılmıştı. Dayanamadım:

“İyi ya Dede! Bundan iyisi dalda kayısı!”

“Oğul, bildiğin gibi değil. Biz birbirimize düşmek üzereyiz. Oğuz boyları depreniyor. Salur Kazan, Urus ile pek yoldaş oldu bu sıralarda. Peçeneklere, Kimeklere, Kanglılara ve diğer Kuzey boylarına karşı ortak ordular çektikleri çok. Bir kezinde Salur, Urus’u tutsaklıktan çekti kurtardı, bir

kezinde de Urus Salur’u. Gerçi aralarında hatif bir çekişme var. Kimin oğul kimin baba olduğu belli değil. Önceleri biti bindiklerinde, Salur Urus’a ‘oglum’ diyordu, Urus da Salur’a ‘baba’. Ama bu Urus’un Salur’u kurtardığı son uğraşta işler değişti. Urus, ‘şimdi ben babayım, artık ben baba olacağım, yoksa oynamam’ diye tutturdu. Salur da ‘daha dün oğlum olan biri nasıl babam olur?’ diye olmazlanıyordu. Neyse araya ben girdim, uzlaştırdım. Şu günlerde Urus, Salur’un dayısı oldu. Artık Urus Koca olarak biliniyor. At Ağızlı Urus Koca.”

“Ne? Sen mi uzlaştırdın?”

“Evet tigin. Ben. Bayat boyundan Dede Korkut, işim ne sanıyorsun? Yanında yalnız kopuz götürür, düğünlerde çalar oynar, budunun eğlencesi bir ozan mı?”

“Peki, şimdi burada ne yapıyorsun?”

“Bu da işin bir bölümü. Bayındır Han katında Oğuz’un elçisiyim! Hem Oğuz’un tek durması için hem de Han’ın Oğuz üzerine er göndermemesi için.”

Hiçbir şey anlamamıştım. Ya da bu işte çeşitli bit yenikleri vardı. Sordum:

“Peki Dede, Urus, Hazar’a yağı ise, Oğuz da Hazar’ın boyları, budunu, Oğuz’u ise, Oğuz’u Urus ile niye uzlaştırdın?”

“Oğul ettik bir iş. Etmesem Oğuz yok olacaktı. Urus kapıdaydı. Hazar’ı severim. Kendi Oğuzumuzdan türemedir, çıkmadır. Ama Oğuz’u daha çok severim, ne de olsa Hazar’ın anasıdır. Şimdi iş Urus Koca’yı Hazar’ın üzerinden uzak tutmakta...”

Biraz anlar gibiydim. Korkut Ata kendini pek güç bir durumda bulmuştu. Oğuz’un komşuları Urus ile sert ve yıkıcı bir savaşa girmesini bu “dayı-yeğen” düzeniyle önleyebilmişti. Hazar’ı da sevdiğinden, bunun Hazar’a dokunmasını istemiyordu. Oğuz’u Hazar’la barışık tutmak gerekiyordu. Başını ağır ağır sallayarak konuşmayı sürdürdü:

“...çünkü ben, Salur Kazan’a anlatmada zorlanıyorum ama Hazar olmazsa, Urus, Oğuz’u iki günde ezer.”

Dede’ye saygım iki kat artmıştı şimdi. Oğuz’u Urus’a karşı korumak için de Hazar bağlantısını canlı tutmak istiyordu. Bu bağlantı korundukça Urus’un

Hazar'a saldırması da güçleşirdi. Batı Bozkırında işler gerçekten karışıktı. Korkut Ata, yalnız Oğuz'un elçisi değil, Hazar Kağanlığımdaki en güçlü kişilerden biriydi. Şu benim düşündüklerimi Bayındır Han'ın düşünmemesi olası mıydı? Bunu düşününce Dede'ye saygım üç kat oldu. Kaldı ki Dede, bu duruşu ile Hazar Kağanı Bayındır Kohen'in Oğuz'a karşı istediği gibi kasıp kavurmasını da engellemişti. Kendisine saygım dört kata çıktı. Belki de onun benden beklediği gibi davrandım:

"Dede iyi de, ben Oğuz'un içinden geçtim geldim. Adamların Hazar mazar taktığı yok. Bayındır Han'a demediklerini bırakmıyorlardı. Kağanları olmayan özgür bir boylar birliğiymişler, adları gibi oğuzmuşlar. Bilmem ki Kağan ne diyor bu işe?"

Gür, kart sesi ile kahkahalar atarak güldü. Sırtından çıkarıp duvara astığı kopuzunu gösterdi:

"Şimdilik bununla götürüyoruz işi. Kağan, beni her dinlediğinde Oğuz'un kendisini ne kadar sevdiğini saydığını işitiyor sazımdan!"

Dede'nin kurduğu acun düzeninin çatırdaması ise an meselesiydi. Hazar'ın ve eğer Dede haklıysa, Oğuz'un da durumu çok sallantıdaydı. Hazar-Oğuz ilişkilerinin gerçek durumunu anlarsa Urus Koca her an albızlarını toplayıp güneye inebilirdi. Üstelik, o zaman, aradaki yeni yeğenlik-dayılık ilişkisinden dolayı Oğuz da Hazar'a saldırmak durumunda kalırdı. İçimde bir sezgi, o kötü gün geldiğinde Dede'nin hanları değil Oğuz'u seçeceğini söylüyordu. Son bir soru sordum:

"Dede benim Maşiah olup olmamamın bu işlerle ilgisi ne?"

"Sormayacaksın sandım Tigin! Oğuzlar dahil Hazar Kağanlığı'nda herkes bir kurtarıcı bekliyor. Hemen herkes Doğu'dan Maşiah'ın gelmesinin ve Tikkun olayının yakın olduğunu düşünüyor. Buraya kadar sorun yok, sorun bundan sonrasında. Başrav Un El Kaplan'ın ve Sonrav Benyamin İncir'in türlü çabalarına karşın, bir bölük kişiye göre bizim bu olayı Yeruşalayim'de karşılamamız gerekiyor ki onarımdan sonra o yeryüzü cennetinde olabilelim. Bayındır Han ise böyle bir göçe karşı. Bu son iki yılda kendilerinin Maşiah olduğunu açıklayan dokuz ayrı kişiyi astırdı. Kendisinin atadığı Maşiahların sayısınıysa Tanrı bilir?"

“Başrav ile Sonrav’ı astırsa daha iyi olmaz mıydı? Pek işe yarıyor gibi durmuyorlar.”

“Hah... hah... kötü düşünce değil gibi duruyor ama olmaz. Rav’lar desteklemezse Bayındır Kohen de olmaz. Hazar Kağanlığı da, Oğuz da.”

“Hâlâ anlamadım, ben ne yapacağım?”

“Hiç. Maşiah’sın diyenlere karşı çıkmayacaksın. Bırak öyle bilsinler Tigin!”

“Dede, sen benim kanıma mı susadın? Ölen onuncu Maşiah mı olayım istiyorsun?”

Korkut Ata’dan bir yanıt gelmedi. Bir süredir yel aldığı için sallanıp duruyor sandığım keçe kapının bir eteği açıldı, kalktı, içeri uzunca boylu, yapılı, orta yaşlı bir adam girdi. Görür görmez kim olduğunu anladım.

“Arkanda ben olursam ölmezsin, benim arkamda da ordu var. Önüne gelenin ‘kurtarıcıyım’ diye ortaya çıkmasından bıktık, değil mi Dede? Maşiah, bizim kendi Maşiah’ımız olursa niye öldürelim?” dedi yeni gelen.

“Ya sizin Maşiah’ınız olmazsam?”

“Onuncu sen olursun.”

“Ya gerçekten Maşiah’sam?”

Hazar Kağanlığı’nın kündü kağanı, Demir Yaylı Tuğak, ellerini ellerine çalarak öyle bir gülüş güldü ki enikonu sinirlendim. O katıla katıla gülmesini sürdürerek:

“Tabii, tabii, yüce Maşiah özrümüze bakma artık, birden anlayamadık! Üstelik taa Hangay diye bir yerden gelen bir tiginsin değil mi sen? Neydi büyük dedenin adı bakalım?”

Ciddiye aldım. Almak zorundaydım:

“Bilge Kağan oğlu Urungu İnanç Tigin!”

Tuğak, bu kez halı minderlerin üstüne yatarak, yumruklarıyla onları döverek dakikalarca güldü. Pencere dedikleri yerden bir ışık demeti içeri giriyor, kündü kağanın gözlerine ve yüzüne kadar ulaşıyor, kızıl bıyıklarını ve çıkardığı tozları aydınlatıyordu.

“Öldürdü beni bu çulsuz! Koparttı beni albız eniği! Hay Dede. Tanrı

iyiliğini versin. Sen beni güldürdün. O da seni güldürsün. Altıma edersem nedeni sensin Dede! Nereden buldun bu mezar sıçanını? Haah... haah... Ölen ipsiz, nedir o tokanın hali? Son beş yüz yıldır bozkırda böyle tokalı kemer mi kaldı? Ama kurganlarda hâlâ varmış, ne dersin? Hıaahh... hıaahhh... Ne var bakalım daha o denginin içinde?”

Yoksul subaşı biraz sıyırmış gibiydi. Koca kağanlığın tüm savunma işleri, tüm bu yasa Töre tanımaz boylarla uğraşmak, sinirlerini bozmuş olsa gerekti. Hoş görmek gerekti. Ben de öyle yaptım, gülümsedim. Hatta, sıyırmış ile fıydırmışın yoluna gitmek gerektir diye dengimi açtım, gösterdim. Kaftanıma ve Töre kabuklarıma bakmak bile istemedi ama yayımı eline aldı, tarttı. Sonra:

“Ülen deli oğlan, yayın fena değil, nerenin yapısı bu” dedi. Bu alaca karanlıkta tuhaf parlamalar yapan kendi yayını göstererek ekledi: “Yiğit, eğer gerçekten yiğitsen yarışırız ne zaman istersen.” Gülümsemem yayıldı ve genişledi:

“Nesine Tuğak Aga’m?”

“Sen söyle yoksulum, hah... hah... yav sevdim ben bu üşütüğü... ha... ha...”

“Senin okun benim okumu yararsa demin gördüğün kaftanım senin olsun! Öbür türlü olursa sırtındaki şu kaftanın benim olsun mu?”

“Yok yok... Kalsın... Kalsın... Senin şu sırtındaki deri yelek benim olsun. Selcük dağıtır, ben toplarım zaten hah... hay... haaah.”

“Sözünde durmayan yeriti olsun mu?”

“Olsun. Dede tanık ol... olsun... ha... haa... haah...”

Çok değişik nedenlerle olsa da, her ikimiz de karşıdakinin zırdeli olduğunu düşünüyorduk. Gülüşerek ayrıldık.

XVII.
Varlığımızın Kayası

O gece Korkut Ata'nın konuğu oldum. O konuştuğumuz odada uyudum. Yerimden yurdumdan çok uzaklarda, hem bana çok yabancı hem bir biçimde tanıdık bu kentte, sokaktan gelen alışık olmadığım sesleri dinleyerek yerdeki yatağın üstünde uzun süre düşündüm. Tam olarak kim ne istiyor, kim doğrudur, kim yanlıştır bilemiyordum. Ben kimin oyununda ne yapacaktım, onu da bilemiyordum. Açık havada geçen günlerin alışkanlığıyla, o kadar yastık varken dengimi yastık yapıp güzel bir uyku çekmeye karar verdim. Bozkır gecelerinin duyarlı kıldığı kulaklarım gecenin bir yansında odanın keçe kapısının sessizce açıldığını duydu. O yöne baktım. İçeri giren gölge, Korkut Ata olmak için çok inceydi. Uyumadığımı görünce girdiği gibi dışarı çıktı. O gece bir daha odama gelen olmadı. Tan atana kadar uyudum. Gerinerek dışarı çıktım. Elimi koyduğum korkuluğun üstü serin, buz gibi küçük çiy tanecikleri ile kaplanmıştı. Korkut Ata da uyanmış, sabahın serinliğinde, yüzünü doğuya dönmüş, doğan güneşe karşı yükünüyor, dua ediyordu. Hazar ülkesinde gördüğüm bir şey değildi. Oğuzların geleneklerinde, davranışlarında hâlâ epey bir Doğululuk var gibiydi.

Korkut'un evine çıkan basamağın yanında ise bu Hazarlar'ın tuhaf bir işini gördüm. İki Urus köle bir kısraktan süt sağıyorlardı. Kısrağın memelerine yapışan adamın kalın parmaklarına, sıkılan memeden fışkıran ak sütün ince bir çizgi halinde süt kabına düşmesine, kabın içinde çizik çizer gibi çıkardığı cızırtılı sese şaşırmadım. Bundan bizde de var, başkası olmaz. Ama öbür köle, alın kuyruğunu kaldırmış, yanaklarını var gücüyle şişirmiş, hayvanın cinsel organına soktuğu bir demir boruya durmaksızın üflüyordu.

Duasını bitiren Korkul Ata şaşkınlıkla baktığımı gördüğünde yanıma geldi. Elini omzuma koydu.

“Kısrağın damarlarını genişletip daha çok süt almak için tigin! Bazı kişiler tayalara da yapıyorlarmış, işe yarıyor mu bilmem! Atalardan kalmış, yapıyoruz işte” dedi. Çın çın, neşeli bir kadın sesi tam arkamızda öttü:

“Doğu’da yapmıyorlarmış Dede! Bu yoksul da az süt içmiş, kavruk kalmış!”

İkimiz birlikte döndük. Selcük Aka, giyinmiş kuşanmış, atına binmiş, Sarkel dışına çıkarak sabah gezintisini yapmaya giderken bize de uğramıştı. “Sen de gel Tigin!” dedi. Biraz önceki kavruk sözü, delikanlı gönlümü epeyce incitmiş olmalıydı. Dağ gibi Tengere Tardu’yum ben. Evet biraz arıkım bu sıralarda ama aylardır hayvan sırtındayım. Benim nerem kavruk? Ellerimi iki yana açıp,

“Bey kızı, benim kulanım size ayak uyduramaz, siz varın gidin!” deyince, Dede başıyla, sağılmakta olan kısrağı göstererek “bunu al” dedi.

Yoksul Azman’ımı boğazladıktan sonra at sırtı görmemiştim. Gözlerim ışıldadı. Dede yine başıyla gösterdi, kölelerin biri kısrağı eyerledi, diğeri içi ılık süt dolu tası bana uzattı. Altın donlu, uzun, ince bacaklı, uzun kara yeleli, alnında akıtması ve sağ arka bacağında ak sakan olan çok güzel bir hayvandı, içeri koştum, küçük dengimi alarak terkiye bağladım. Sevinçle kısrağın sırtına atladım. On dakika sonra Sarkel’in dışındaydık. Sanki sözleşmiş gibi benim ak sığını sunduğum yere gittik. Atımı o küçük tümseğe sürdüm. Ne doğudaki yürek, ne batıdaki baş, ne de başka bir şey vardı. Bana göre adağım kabul edilmişti. Selcük Aka’ya göre yırtıcı hayvanlar götürmüştü. Bilemedik. Kentten iyice uzaklaştık. “Sen hiç korkmaz mısın Selcük Aka?” diye sordum. Yarım bir utangaçlıkla, inci mercan dişlerini göstererek, gözlerini ışıldatarak, gülümseyerek fısıldadı:

“Demir Yaylı Tuğak’ın kızına kim ne yapabilir? Erkek sinekler bile görünce havada yönlerini değiştiriyor.”

Bu son sözünde sanki biraz yerinme, bir yakınma vardı. İçimin bu bakışa, bu gülüşe akışını biraz olsun yavaşlatmak için sordum:

“İmdi yaşamım için korkayım mı bey kızı? Kavruğum mavruğum ama ne de olsa sineklerden daha er sayılırım.”

Kıpkırmızı olunca üzerine varmadım yoksulun. Sözü değiştirdim:

“Sen bana inanıyor musun Selcük Aka?”

“İnanıyorum Tigin. Doğu’dan geldin, bizim bilmediğimiz bir boyun oğlusun. Maşiah mısın değil misin bilmiyorum, ama sen de bilmiyorsun. Kimseyi de kandırmaya çalışmadın. O yüzden sana inanıyorum.”

Sonra, Ten Suyu’na bakan bir tepecikteki yalnız ağacın altına oturduk. Daha doğrusu o oturdu. Sırtını ağaca yasladı. Ben de kara başımı onun dizlerine koydum. Hiç ses çıkarmadı. Ona, çocukluğumdan başlayarak, bazı yerleri atlasam da, hemen her şeyi anlattım. Bitirdiğimde gözlerinde yaşlar gördüm.

“Çok güç bir yaşamın olmuş. Bense doğduğum İdil ile şu Sarkel’den başka yer tanımadım. Batı’da en uzak geldiğim yer işte burası. Bundan öte ne var bilmiyorum. Başka bir yere gider miyim, onu da bilmiyorum.”

Bunları öyle bir üzüntüyle söyledi ki... Onu avutmak için büyük bir inançla,

“Gideceksin bey kızı, görürsün!” dedim. Sonra birden yerimden fırladım.

“Bey kızı şar kapısına kadar yanşa var mısın?”

Varmış! İki dakika sonra atlarımızın boynuna düşmüş, Sarkel’e doğru uçuyorduk. Çok iyi ata biniyordu, bunu zaten biliyordum. O ise daha önce ancak kulan sırtında gördüğü bir –yani yeryüzünde kalan son– Köktürk Tigini nasıl ata biner, bilmiyordu. Ateş gibi biner, yel gibi biner! Otça gider, borça gider. Götüren at, üstünde başka bir gövde taşıdığını anlamaz, sanır ki sırtından başlayarak biraz daha büyümüştür! Omuz başlarından koşa kanatları çıkmaktadır.

Şarın kapılarına birkaç yüz adım kalıncaya kadar hep üç at boyu geriden izledim Selcük’ü. Dönüp dönüp bakıyordu. Bir at boyu daha geride kaldım. Dönüp baktığında gülümsedi. Daha başını önüne çevirirken fırladım. Atımın birkaç kanat çırpışından sonra onu yakaladım. Tam yanından geçerken, alayla “Bey kızı atın durmadı, sakın inmeye kalkma” dedim ve topukladım. Üzengilerde ayağa kalkmış, tüm ağırlığımı öne vermiştim. Yarıştığımızı görenler haber vermiş. Sarkel surlarında epey bir kalabalık birikmiş bize bakıyordu. Hepsinin şaşkınlık çığlıkları arasında, Selcük’ten yüz adım kadar önde, vardım, şar kapısına dayandım.

Birazdan geldi. Ak börkü başından uçmuş, saçları dağılmıştı. Gülerek,

“Beni aldattın Tigin” dedi. Ben de gülerek,

“Gelecek kez bey kızı” dedim. Tuğak aşağı inmişti. Ben de beyin önünde saygısızlık olmasın diye hemen atımdan indim. Takıldım:

“Selcük Aka’mın gözleri yaşlı, belki ak saçlı babasının kolunda güzeller güzeli kızını güldürecek biraz güç kalmıştır.”

Benim gibi bir yoksulun açıktan kızma asılması, Demir Yaylı Tuğak’ın tepesinin tasını attırmıştı. Yarıştan önce, yarışacağın kişinin sinirlerini biraz bozmak pek kötü değildir.

“Ülen köse Tengere, ülen albız yavrusu, ülen mezar uğrusu, davran yayına, Selcük nereden senin akan oluyor? Bre benim demir yayım nerede?” diye kükremeye başladı.

Ben de yayıma davrandım. Acun başıma yıkıldı. Yarışta yayımı, yayımın içinde olduğu dengi yitirmiştim. Dizlerim boşaldı. Hemen atıma atladım. Geldiğimiz tarafa doğru koşturmaya başladım. Çok gitmedim. Selcük, börkünü aramaya giderken dengimi bulmuş, eliyle işaret etti beni durdurdu.

Geri döndük. Tuğak ile çimenlik bir düzlükte yanşa durduk. Önce uzağa attık. Sarp, katı yiğitti. Çelik yayını öyle bir güçle gerip bıraktı ki bükülmüş bağırsaktan kiriş titreşirken bir kopuz teli gibi öttü. Ok uzaklara, pek uzaklara düştü. Tuğak’ın biraz önceki alaylarına cevap vermenin sırasıydı:

“Tuğak Bey, kündü kağan, Tengere Tardu Tigin’e bak da Doğu’da nasıl yay çekerlermiş öğren. Uğraş gününde gerekli olur.” Sonra katı boynuz yayıma irice fakat küt demir başlı oklarımdan birini koydum. Göğsümden bir çığlık koptu: ‘‘Mengü Tanrının gücüdür!” Yayımı tutan sol kolum bu çığlıkla gevşedi. Bütün bir meydandan bir uğultu koptu. Yuvarlak demir başlı okum çayıra saplanmadı. Yere inmiş bir ok yılanı gibi otları yara yara kaydı. Kural buydu. Okun değdiği değil, durduğu yer sayılıyordu. Ölçtüler. Tuğak’ın oku 900 adım, benimki 965 adım ileriye düşmüştü. Sonra hedefe atacaktık ki, Sarkel’den bir atlı koşturup geldi. Tuğak’ın kulağına eğilip bir şeyler söyledi. Bayındır Han “gelsinler, iç kalede kabağa atsınlar” demiş.

Bir alay adam şara döndük. İç kaleye tırmandık. Dengimi Korkut Ata’nın ellerine tutuşturdum. İç kalenin ortasındaki düzlüğe çevresinde birkaç

büyücek taş olan uzun bir çam direk dikilmişti. Tepesine altından bir kabak, bir yapma susak asılmıştı. Atlarımıza bindik. Yuvarlak alanda direğin çevresinde at koşturmaya başladık. Dönerek yukarı, kabağa ok saldık. Tuğak'ın attığı ilk ok kabağa yandan vurdu ama şişkin yuvarlak gövdesinden geri çelindi, yansıdı, kabağı düşüremedi. Aceleyle attığı ikinci ok direğe saplandı. Üçüncü oku kabağın ipinin yansını kesti. Ben kabak sanki canlıymış da kendini koruyabilirmiş gibi atımla çevresinde dolanıyor, bir açığını arıyordum. Sanırım buldum ki okumu fırlattım. Sivri çelikten üçgen temrenim altın kabağın gövdesini deldi, ipin yarı kesilmiş olmasından dolayı kabağı az ileri fırlattı. Gerilen ipi kopardı, kolayca aşağı indirdi.

Beş dakika sonra Hanlar Hanı Bayındır Han'ın karşısındaydık. İç kaleye bakan en büyük evlerden birinin düz damında altından bir topakev, kocaman bir otağ kurdurmuş, yazları Sarkel'e geldiğinde orada yaşıyormuş Han. Demek uzaktan kentin ortasında ışıl ışıl yanar görünen küçük kubbe buymuş. Sarkel'e geldiğimin ikinci gününde Han'ın karşısındaydım. Altından yapılma büyük çadırında, altın bir tahtın üstünde bağdaş kurmuş oturmuş, benim yaşlarımda bir delikanlıydı. İşe bak! Ben yüz kırk yaşlarında birini beklerken çıka çıka bir delikanlı çıkıyor! Nereden bileyim o zaman kim han olursa ona Bayındır Han dendiğini? Tuğak'tan önce koşarak, önünde dokuz kez yer öptüm. Arsılan uruğundan yaşayan bir akrabamın karşısında olduğum için, içim kıpır kıpırdı. "Yenge İsen Oyun'un selamı var Han" dedim. Konuşmaya vakit kalmadı. Tuğak yaklaştı ve yalnızca eğilerek Han'ı selamladı.

Bayındır Han "Nesine yarıştınız kündü kağan?" diye sorunca, Tuğak üzerindeki, ağır altın tel işlemeli kaftanı gösterdi. Han bana döndü:

"Ya sen ne verecektin Tigin?"

Tigin derken sesinde en ufak bir alay yoktu. Anlaşılan Sarkel'de haberler çabuk yayılıyordu. Korkut Ata'nın elinden dengimi aldım. İçinden kaftanımı çıkarıp, "bunu" dedim. Büyük çadırın içi kahkahalardan uğuldadı. Tuğak soyunup sırtındaki kaftanı bana vermeye hazırlanırken ben yine konuştum:

“O kazanamadığına göre hâlâ benim öz malimdir, sana armağan olarak veriyorum.”

Çadır birden derin bir sessizliğe büründü. Kimsenin tısı bile çıkmıyordu. Genç kağan seslendi:

“Sen ne dersin bu işe Korkut Ata?”

“Alın derim Han’ım. Uğurdur.”

Başrav Un El Kaplan dayanamamış, patlamıştı:

“Nasıl uğurdur Han’ım, şey, siz buna sümüğünüzü bile silmezsiniz.”

Sonrav Benyamin incir daha ileri gitti:

“Han’ım bu size sövmek gibidir. Şu Maşiah bozuntusunu asın gitsin boğazından.”

Birkaç adım öne yürüdüm. Han’ın dizleri üstünde tuttuğu kılıcını istedim. Hoş bir biçimde çekip verdi. Korçular yaylarını anında gererek oklarını üstüme çevirdiler. Han eliyle onları yatıştırdı. Yere çöktüm. Kılıcın keskin ucuyla, beyaz ince keçeden yapılma kaftanımın omzundan başlayarak dikişlerini kesmeye koyuldum, işim bitince ensesinden tutarak kaftanımı keçe kılıfından çıkardım, göstere göstere kaldırdım. Han dışında bütün çadır şaşkınlık içindeydi. Çok ince halkalardan, kaftan biçiminde yapılmış altın zırhın ışıltısı gözlerine dolmuş, her biri bir şeyler söylüyordu. Sonrav incir kendini yere atmış, önümde,

“Maşiah, Maşiah, ben geleceğinizi hep bildim, buna hep inandım. Kulun İnciri yarlığa...” türünden saçmalıyordu. Başrav’ın yerinde ve ustaca atılmış bir tekmesiyle biraz kendine geldi. Bayındır Han gülüyordu.

“Aldım, kabul ettim, sen de kılıcın kınını al, ayrı kalmasın! Nereden buldun bu kaftanı Tigin?”

“Böyle bir kaftan bulunur mu Han’ım? Büyük atam Urungu İnanç Tigin’e babası Bilge Kağan, saltanatının sonlarına doğru vermiş.”

“Niye sonlarında?”

“Bilge Kağan kağanlığının sonlarına doğru biraz göbeklenmiş de...”

Bayındır Han gülerek zırhı inceledi. Sonra,

“Korkut Ata. Nereden bildin uğurlu olduğunu?” diye sordu. Cevap yalındı:

“Han’ım, keçe olmak için çok ağırdı o kaftan!”

Kalın Oğuz’un bilicisi olmak için kişiye kıvrak bir us gerekiyordu. Sonra Han Bayındır, benimkilere çok benzeyen, kısık gök gözlerini gözlerime dikerek ayağa kalktı:

“Son bir sınav daha kaldı! Ama bugün yoruldun, dinlen, yarın yine katıma gel!”

Benden başka herkes kendini kağanın önünde yere fırlattı. Bizde kağan ilk görüldüğünde yer öpülürdü, bunlar yere kapanmış, kağan giderken yüzüne bakmıyorlardı. Bu Aktürklerin, yani Batı Türklerinin geleneklerine alışmam uzun sürecekti. Altın bir çadırın ortasında biz iki Arsılan balası ayakta kaldık! Kağan karşıma geldi, elini sağ omzuma koydu. Gözlerini gözlerimin içine dikti. Bir şey söylemeden ayrıldı. Yeri öpüp duran kafaların her birinden bir fısıltı çıktı. Yine de içlerinden biri bile, ben de otağdan çıkmadan başını kaldıramadı. Gelenek böyleydi. Kağanın yanında ayakta kalan da kağan olsa gerekti. Eğer o gün kağan değilse, gün olur, olurdu. Dolayısıyla, geleceğin bir kağanını şimdiden üstüne sıçratmanın da pek bir anlamı yoktu.

O günün kalanında başkaca bir şey olmadı. Akşamında Tuğak onuruma büyük bir toy verdi. Üç katlı yüksek evinin üst katının üstündeki açık damda kurduğu kızıl otağın önünde, yere serilen deri sofraların, kendürüklerin üzerine, büyük siniler içinde etler tepeler gibi yığılmıştı. Künde kağan, malına acımamış, koyundan koç, attan aygır, deveden buğra kırdırmıştı. Kımızı göl gibi sağdırmıştı. Kopuzlardan çıkan tatlı sesler, akıp giden kımız ve çakır, vücuttan Ten Suyu gibi çalkalanan, ayaklarında başlayan küçük bir dalgayı titrete titrete uyluklarına, büyüte büyüte açık göbeklerine çıkarıp ak göğüslerinde ikiye bölen ve kuğu boyunlarına gelmeden birden kesiveren altın saçlı Urus kızları, usumuzu başımızdan almıştı. Yine o göğüslerinden göbeğine kadar açık yeleği giyinmiş olan Tuğak’ın gece karavaşı, oynamıyor ama önüme sürekli sağrak sürüyordu. Başım iyice dumanlandığı bir sırada, Tuğak’ın göz ucuyla beni ona gösterdiğini gördüm, görmezden geldim. Demek yarın sınav günüydü. Dolayısıyla ağzıma çakır sürmedim ama kımız dolularını birbiri ardına yuvarladım durdum.

Gece, Korkut Ata'nın tüm direnmelerine karşı Tuğak beni konuk etti. El ayak çekildikten sonra karavaşlar kıkırdaşa fıkırdaşa kızıl otağı hazırladılar. Kızıl, bizlerde düğün rengidir, bunlarda kim bilir nedir? Elimle çıkın işareti yaparak hepsini savdım. Başucuma konan buz gibi sudan bir yudum aldım. Mumu söndürdüm. Batı Bozkırı'nın bu aysız, yıldızsız, karanu gecesinde derin bir soluk aldım, uykuların en tatlısına vardım. Gecenin bir yarısında yumuşak bir el uykumu böldü. Çiçeklenmiş Doğu Bozkırı gibi bir kadın kokusu burnumdan geçti, tüm damarlarım bürüdü. Göz gözü görmez karanlıkta elim yürüdü, yürüdü, karşımdaki kadının önü bütünüyle açık deri yeleğini ve yeleğin içindekileri buldu. Gece karavaşı! Seni Tuğak denen koca tilki! Yarın soluğum kesilsin diye şu yaptıklarına bak! Her kişiyi kendin gibi sadağında tek oklu mu belledin yaşlı arslan! Önce Köktanrı, sonra damarlarımda yürüyen Arsılan kanı var. Bugüne bugün Hangay'ın altın adını bakır etmedik, bugün de etmeyiz! Karavaş'a yumuldum. Tan atarken koynumdan sıyrıldı. Bütün gecedir ilk kez fısıldadı:

"Bu kez tongaya düştün Tıginim!"

"Düştüğüm tonga bu olsun, Tanrı başkasına düşürmesin hatun!" dedim. Alacakaranlıkta fırladı gitti, her tüyümün dibinde biraz çiçek kokusu bırakarak.

Kündü Kağan ve gözleri uykudan kapanan, henüz uyanamamış bir Selcük'le sağlam bir kuşluk yemeği yedik. Sonra yine iç kaleye yürüdük. Dünkü direğin dibine vardık. Tuğak alanı bıraktı, izleyenlerin arasında yerini aldı. Ben ne olacak diye beklerken, alana dev gibi bir güreşçi girdi. Gövdesinin üst yanı çıplak olan devin sağ kulağı nerede ise yoktu. Adam o kulağı sanki ben koparmışım gibi derin bir kızgınlıkla bana baktı. Hiç tınmadım.

Korkut Ata da alana girdi. Boy boyladı, soy soyladı. Yöm verdi. Eski kulağı kesiklerden, Karahazar'dan, Sabır boyundan. Ulaş oğlu Toramana ile ben Tengere Tardu Tigin, alanın iki yiğidi idik. Dede konuştukça anladım ki güreşmeyecek, güç deneyecektik. Dede ikimizi birden aldı, direğin dibindeki taşların yanına götürdü. Bayındır Han'ım verdi, kayaların en büyüğüne saldıran yiğit, taşı kaldırdığı gibi, göbeğinin üstünde on adımdan çok taşıyıp Han'ın önüne bıraktı. Han sonra bana baktı. Özümün kutu var

olduğu için olsa gerek, özü oğuşum olduğu için olsa gerek, Arsılan boyunun adı yerde kalmasın diyerek, bana boyuma bosuma uygun ufarak bir kayayı gösterdi. Kayaya sarıldım, ufaktan bir yokladım. Bana mısın demedi. Selcük Aka ile kırk kızı, içlerinde gece karavaşı, bilmiş bilmiş gülüştüler. Demir Yaylı Tuğak kıs kıs güldü. Kopuz çalıp beni kızıştıracak kırk eşim, kırk yoldaşım yoktu. Geniş acun yaşaran gözlerime dar geldi. Köktürk tigini ben Tengere Tardu'ya ar geldi. Atalarımın yüzlerce yıl önce yarışıp yendikleri Aktürkler önünde küçük mü düşecektim? Yüzümü allar bastı, albıza döndüm. Ağustosa doğru yanıp tutuşan Doğu bozkırlarının tüm alevlerini özüme doldurdum, önce bir yanar od oldum, sonra küllenmiş köze döndüm, gittim yoğurda maya çalar gibi kendimi kayaya çaldım.

Kayadan bir çığlık koptu. Ellerimin altında ısınıp yumuşayan gövdesini başımın üstünde götürüp hanın önünde yere vurdum. Sonrav yine kendini yere atmış, yerlerde aşka gelmiş kedi gibi mırnav mırnav sesler çıkarıyor, debeleniyor, sonra it gibi havlıyordu:

“Maşiah, rav Maşiah kendi geldi, rav özü geldi... rav, rav, rauf... rauf...”

Başrav'ın bu kez yoldaşını tekmeleyecek hali yoktu. Yoksulun dudakları titriyor, eliyle yukarda görünenden üç katı fazlası toprağa gömülü olan ve şimdi Han'ın ayakları dibinde, çekilmiş bir azı dişi gibi sırıtan taşı gösteriyor, o anlamadığım dilde mırıldanıyordu:

“Sela kiyu meynu! Sela kiyu meynu! Varlığımızın kayası, varlığımızın kayası... Neden çıktın yerinden? Niye bıraktın bizi sen? Tanrı, seçilmiş er oğullarının, seçilmiş kız oğullarının son sığmağı Hazar'ı koru!”

“Ben Maşiah değilim” dedim yavaşça. Bayındır Han ayağa kalktı.

“Biliyorum Tigin, keşke olsan” dedi. Kısık gözlerini gözlerime dikti.

Elinin bir işareti ile, alanı kuşatan ne kadar korçu varsa üzerime çullandı. Biraz direndikten sonra, üzerime bir ağırlık çöktü, ben de ağır ağır çöktüm. Korkut Ata'nın “Bu erlik değil Han” deyişini duydum. Tam karşımda duran arslanlar arslanı Demir Yaylı Tuğak'ın onlarca ok ile birden delik deşik edilişini gördüm. Yenleri nakışlı beyaz ipek gömleğinin her yerinden kızılca kanı şorladı. Selcük'ün yürek yırtan çığlıkları kulaklarımda yankılandı. Gözlerim karardı.

Beşinci Bölüm

Güç Kulesi, 964

XVIII.
Tengere'nin Penceresi

964 yılı geldi çattı. Geldi de geçiyor demek daha doğru olur. Sarkel’in dış surlarından bile daha yüksek olan kulemin tek “penceresinden” bozkıra ve uzaklardaki Ten Suyu’na bakıyorum. Tan atarken bu bozkırın bağrında son bir kez daha at koşturmak için ömrümün yansını verirdim. Diğer yansını zaten vermişe benzerim. Otuz beş yaşına doğru gidiyorum. On üç yıl oldu. On iki yıldır şu delikten bozkıra bakıyorum. Bozkır hiç şaşmaz bir kesinlikle her yıl yeşilden yavaş yavaş sarıya, sarıdan bir gece içinde ak donlara bürünüyor.

Küçük, tuhaf, önemsiz istekler edindim şu geçen yıllarda. Şu “pencerem”

böyle ayaklarımın ucunda olacağına belime kadar çıkaydı, ne olurdu? Ne olurdu, ellerimi kenarına dayayıp, başımı biraz öne eğip, doya doya bozkırı görebileydim! Neyse, bulunca bunmamak gerek. İlk yıl boyunca bu da yoktu. Sonra kulemin yapıldığı çam tomrukları kuruyup birbirinden açıldıkça, bu yoksul yarık yavaş yavaş ortaya çıktı. Bu boyuna ve enine ulaşması tam üç yıl aldı. Her gün yüzükoyun yattığım döşemelerden gözümü bu deliğe uydurarak saatlerce bozkıra bakmak ve eski kaygısız özgürlük günlerimi anmak, benim en büyük eğlencem. Sanki bir şey bekliyorum. Neyi beklediğimi de bilmiyorum.

Beş adım boyunda, beş adım eninde bir oda burası. Yüksekliği ise değişiyor, belki en yüksek yerinde on adım. Düz bir tavanı yok. Tavanın iki eğik yarısı ortada birleşiyor. Birinde, bir karış boyunda iki karış eninde bir delik var artık. Işığım, yağmurum, karım, soğuğum, sıcağım hep o tavandaki delikten geliyor. Gece yıldızlardan, gündüz kuşlardan başka hiçbir şey görünmüyor o delikten. Tengere Tardu Tigin ben. Akıp giden bozkırın ve zamanın özgür çocuğuydum! Girdiğim her yarışı kazandım. Yeriti olmadım. Evime hep tam çağında döndüm. Hiç sıçan deliğine girmedim. Ölüm parmaklarını yakama çok geçirdi, ölmedim. Ardımda acun da ısız kalmadı ama ödlek öcünü beni böyle kule iti yaparak aldı, İmdi yürek yırtılır mı? Onu da bilemem. Eşim yok, odum yok, ocağım yok. Kadın diye bir yoksul karavaş tanıdım. O da şimdi tek bir gece koynuna girdiği adamı unutmuş gitmiştir. Diri diri gömdüler beni diyemem, toprak üstündeyim, ama ölmeden mezara koydular beni. Hanlar Hanı Bayındır Han’ın, yeryüzünde yaşayan tek yakınımın tutsağıyım.

O son yarışı kazandığım gün Bayındır el etti. Salt ağırlıklarıyla Hazar korçuları beni yere yıktı. Hemen öldürüleceğimi sanıyordum. Soysuzluk yaparsa, karabudundan bir suçlu gibi boğazımdan asakor; Töre gözetirse, yay kirişiyle boğdurur ya da halıya sardırdıktan sonra belimi kırdırırdı. Hiçbirini yapmadı. Beni kıskıvrak yakalayan korçular sürükleye sürükleye getirdiler, yolda denk düştü, birinin kulağını ısırıp kopardım. Tuzlu kanını başka birinin yüzüne tükürdüm. O kadar direndim, o kadar gerindim, kendimi o kadar sıktım ki, sonunda ağaç gibi kaskatı oldum. Ağzımdan köpükler çıkıyordu sanki. Biri “soğan koklatın, soğan koklatın” diye bağırdı. Kolayca getirip şu kulenin en üst katına kadar çıkardılar. Bilincim öyle bulanıktı ki, basamaklar nasıldı, gözlerimin önüne getiremiyorum bile.

Ağır bir ağaç kapı açıldı. Sırtlarından bir yük ağaç boşaltır gibi yere boşalttılar beni. Bu içinde bulunduğum karanlık odanın tabanına yığıldım. Loş ışıklı, güzel çam kokulu bir yerdi. Sonra kapı yavaş yavaş kapandı. Odanın ışığı soldu. Her köşesine kara, koyu, bıçakla kesilebilecek kıvamda bir karanlık doldu. Titreyen bacaklarımla arkalarından seğirttim. “Beni burada bırakmayın, ben daha ölmedim” dedim. Buradan bir daha çıkamayacağımı, havasızlıktan öleceğimi, boğulacağımı düşündüm. Delilik kişinin üzerine böyle bir anda mı çöker? Çığlıklar attım, karanlıkta o duvardan bu duvara koşarak kafamı her birine vurdum. Kendi şakaklarımdan sızan kan, boynumdan göğsüme indi. Kendimi tutamıyordum. Yere yattım. Fırlayıp yeniden kaçmayayım diye ellerimle ayak bileklerimi tuttum. Durdum. O güçsüzlük, o hiçbir şey yapamayışla başımı yere koydum. Uyudum. İyi ki de uyudum.

Ertesi gün. Tavandan gürültüler geldi. Çok, çok sevindim. Dede bir yolunu bulmuştu, beni kaçırıyorlardı. Damı testereyle kesiyorlardı. Bütün gün uğraştı dışarıdaki yiğitler. Aşağıdan, “sessiz olun, az kaldı, sağ olun yiğitler” diyordum. Akşama doğru ancak anladım. Benim için tavanda küçük bir delik açıyorlardı. Güneş batarken, kesen, tavana yatarak yüzünü gösterdi. “Tanrı kurtarsın Maşiah” dedi. İçeriye üç tane elma attı. Anasına sövdüm yoksulun. O zaman bu delik ne iyilikmiş anlamamıştım. Hele elmalar ne kadar değerliymiş bilmemiştim.

İçeri iki iri kıyım tutsakçı girmiş, kendilerini tanıtmış, bu odanın değerini bilmemi söylemişlerdi. Tüm Hazar Kağanlığının en iyi tutsak eviymiş! Han henüz geçen ay yaptırmış. Üstelik yakını olduğum için, bir de tavan penceresi açtırmış. Böyle bir iyi yüreklilik yokmuş tüm acunda. Kule bir “d” harfi, yani alfabemize göre “x” biçiminde yapıldığı, tepeden bakan biri, bir “x” göreceği için, adına “de biçimi kule” diyorlarmış! Benim odam bu x’in yalnızca bir kanadındaymış! Tek başına benimmiş! Koğuşlarda Urus çapulcularıyla kalmamdan daha iyi değil miymiş bu? Ya tek başlarına Sarkel’in lağımlarında ellerinden ve ayaklarından duvara çakılan yoksullardan olsam ne yaparmışım? Bu kişilere yanıt bile vermedim. Biri elmaları bulmuş, niye yemediğimi sormuştu, “siz yiyin!” demem üzerine hiç utanmadan, ağızlarını şapırdata şapırdata ikisini yemişlerdi. Üç gün sonra karanlıkta, kalan tek elmayı bulup yediğimde gözlerimde yaşlar vardı.

Evet, Hanlar Hanı Bayındır Han'ın, yeryüzünde yaşayan tek yakınımın, bu eşi benzeri görülmemiş Hazar'ın tutsağıyım. Bu on üç yılda yalnızca bir kez geldi çizmelerimin koheni! Yüzü, hangi dağda kurt öldüyse, pek güleç, "Amrak Tengere, atı" yani "sevgili amca oğlu Tengere" diyerek geldi. Bir saat bile kalmadı gitti. Bundan beş yıl önce, soğuk bir kış günüydü. O denli soğuktu ki, içinden yayımı aldıktan sonra getirip kafama attıkları eski dengimle penceremi kapamıştım. İyi ki de kapamışım.

Birinin geleceğini biliyordum, çünkü biri gelmeden önce dalkılıç erler gelip kalın demir zincirlerle ellerimi ayaklanma bağlıyorlar. Daha önce de oldu. Sevenim, gelenim, gidenim çok! Sanki küçük ve karanlık bir odada değilmişim de geniş bozkırdayken tutup bağlamışlar gibi oluyordum ilk başlarda. Bütün kaslarımı geriyor, kaskatı ediyordum. Usum mudur, özüm müdür, tözüm müdür, içimden bir şey çıkarak fırlayıp gitmek istiyor, o gidince ben artık ben olmayacağım, çıldıracağım, nerede bulunduğumu bile kavrayamayacağım diye çok korkuyordum. Sonraları, ellerim bağlanınca çocuklar gibi sevinmeyi öğrendim. Seviniyordum konuk var diye.

Kışları genellikle İdil'de, başkentinde kaldığı için, gelenin Bayındır olduğunu bilemezdim, ama gelen oydu. Salt beni görmek için kalkmış, o kadar yolu tepmiş de olabilirdi. Güya gönlüm olsun diye sırtına Bilge Kağan'ın altın kaftanını giymiş, kalkmış geldi, itlerin köpeklerin hanı. Ben yerde, güneş altındaki solucan gibi kıvrılmışım, ellerimi ayaklanma bağlayan zincir kısacık, ayaklarının dibinde iki kat olmuş yatıyorum, çizmelerinin ucundaki kar eriyerek tahta döşemeye akıyor, ıslanan tozlu tahtanın kokusunu alıyorum. O hana bu kaftanı nereden getirdiğimi, bundan daha olup olmadığını soruyor.

Herkesin bana "mezar sıçanı", "bark uğrusu" demesinden gına gelmişti, çılgına döndüm:

"Han, bunun atalarıma ait olduğuna inanmıyorsan, benim tigin olduğuma da inanmıyorsun. Maşiah olduğuma zaten hiçbir zaman inanmadın. Beni ne diye tutuyorsun? Bir uğruya bu saygı çok değil mi?"

"Yok, senin tigin olduğuna inanıyorum. Yoksa hiç tutar mıyım? Boğazından şu kuleye asakorum. Maşiah işine de ravlar bakıyor. Bu yıl bir tane daha

ayarladılar, ama senin kulan yaşlandı, yenisini evcilleştirmek durumunda kaldılar...”

Biraz daha konuşunca, “nereden getirdin” derken başka bir şey demek istediğini anladım. Geldiğim yeri, Hangay’ı soruyor, oraya nasıl gidileceğini öğrenmek istiyormuş! Sanki kişioğulları orada altın kaftanlar içinde dolaşıyor. “Han” dedim,

“İdil’i, sonra Ural’ı geç, önün, dümdüz bozkırda dümdüz bir çizgi gibi ilerleyen İpek Yolu. Hiç sağına soluna bakmadan at sür. Bir yıl sonra ordasın. Eğer zamandan kazanmak istiyorsan, İpek Yolu’nda şal ticareti yapan kişiler, altın kaftan da satıyor. Ama söylemiş olayım, Doğu’ya doğru ilerledikçe daha ucuza almak olası!” Sesimde bir alay var mı anlamadı.

“Sağ ol atı!”

Peşine ben sordum. Ne demekti benimkinin yerine yeni kulan evcilleştirmek? Ben, benim kulanımı taa Kanlı Kalın Oğuz elinde bulmuştum. Bir an bir ikircik geçirdikten sonra, bir sakınca görmeyerek anlatmaya başladı:

“Doğrudur, en iyi Maşiahlar Oğuz’dan çıkıyor. Saf, arı kişiler. Kendileri inanıyor, başkalarını da inandırıyorlar. Ta oralara gitmeye değiyor. Seni de Oğuz sanmış Başrav’ın adamları. Yoksul durumun, dökülen, yağlamaya gerek duyurmayan kendinden yağlı, kirli üstün başın, hafif kaçık bakışların 'bundan iyi Maşiah çıkar’ dedirtmiş...”

“Buna inanacak kadar da bön müymüşüm?”

“Başrav’ın hadımının bir oğlu olduğuna inandıktan sonra...”

Hiçbir şey anlamadığımı söyleyince.

“Ata! Ay ata! Bu uğru, uğrunun teki bu!” diyerek tanımadığım birilerini yansıladı. Gülerek sırtını döndü. Çıktı. Yine hiçbir şey anlamadım. Hatırlamadığım bir şey mi var?

XIX.
Aydınlanan Sırlar

Han ilk konuğum değildi. Ondan önce de iki kez Korkut Ata ve iki kez Selcük geldi. Korkut'un ilk gelişinde bağladılar. İkincide Korkut'un demesiyle ve tutsakçılarıma armağanlar getirmesiyle bağlamadılar. Hangi gelişinde ne konuştuk bilemiyorum. İki konuşmayı bir hatırlıyorum. Belki de aynı şeyleri iki kez konuşmuşuzdur. Her iki konuşmayı da, bitişik odadaki çaşıtlar kepçe kulaklarını çam duvarlara koyarak, sonuna dek dinlediler. Dede de bir tür tutsaktı Han'ın elinde. Han İdil'deyken İdil'de, Sarkel'deyken Sarkel'deydi. Sur dışına çıkması yasaktı. Oğuz'dan gelen konukların karşısına Dede'yi çıkarıyorlar, Selcük ve oğlunu düşünüp sözlerini tartarak konuşmasını öğütlüyorlardı. Hoş, Dede zaten kendi kendinin tutsağıydı. "Bozkır dengesi" diye özetlenebilecek tutumundan vazgeçmek için pek bir neden görmüyordu.

"Dede, Tuğak gibi eri okladılar, kirpiye çevirdiler. Daha ne yapmalarını bekliyorsun?"

Bana bir göz kırpıyor. Parmaklarıyla sus işareti yapıyor, sonra: "Haa, o iş başka oğul. O bir töre cinayetiymiş. Tuğak, Han'ın hareminde karavaş bırakmamış, tümünü elden geçirmiş. Han da duyunca öyle buyurmuş! Töre'nin kestiği parmak acımaz" diyor. Dede bu, kim bilir neyi bekliyor?

Selcük ise beni içeri attıklarından sonra neredeyse bir yıl hiç görünmedi. Sonra ilk kezinde "ailecek" geldiler ziyaretime. Kocası olacak o at uşağı kılıklı alık, küçük, gürbüz, çekik gözlü bebesi ve kendisi! Zayıflamış, süzülmüş, gözlerinde bir başka duruş. Geldiler. Akıllı kız, koca kulaklardan korumak için, söyleyeceklerini bir huş kabuğuna kazımış. "Tigin'in bitiğini getirdim" diyerek, bunu benim sürekli dengimin içinde tuttuğum, ama o yarış günü Tuğak'ın evinde bıraktığım yazılı kabuklarım arasına

karıştırmış. Parmağı ile gösterdi. Görünürde, yani duyulurda yerden sudan konuştuk. Alık kocasının tiki bile çıkmadı. Selcük, Bayındır Han'a dualar etti. Alkışlar sundu. Han öyle iyi yürekliymiş ki, en alt katta, hayvanların yanında bile olsa, Tuğak'ın evinde oturmalarına izin vermişmiş. Ayrıca sürekli olarak Sarkel'de kalabiliyorlarmış. Geçinebilsinler diye, Tuğak'ın yüzlerce tarlasından tam üç tanesinin ürününü Selcük'e bırakmış! Geldiğinde Bayındır'la birkaç kez görüşmüşler. "Babaların yazığım, günahını kızlar niye çeksin? Sana hiç kızgın değilim Selcük!" demişmiş iyi yürekli Han.

Gittiklerinde, Selcük'ün yazdıklarını okumak için, zincirlerimi bir an önce çözsünler diye bağırdım, çağırdım. "Çişim var" dedim. İnansınlar diye önüme bir iki damla kaçırdım. Birkaç okkalı yumruğu göze aldım. Tutsakçılarım ltbaş ile Sevinçü Emgek denen herifler içeri girdiler, ltbaş hiçbir şey sormadan yattığım yerde kaburgalarıma tekmeyi geçiriverdi. Zincirlerden ötürü iki büklüm duran gövdem acıyla gerildi. Kalın, geniş demir bilezikler bileklerimi kesti. Kökçö Çıkan'ın tekmesini anan yoksul usum yerinden çıktı, Selenge boylarına gidiverdi birden. Yoksul canım da az daha Uçmak'a ya da Tamu'ya uçuyordu.

Biraz ucunu kaçırmıştı ama, bu tekme bir işaret miydi? Bu da bizden miydi? Kendi aramızda kullandığımız gizli im ile "Tek Tanrı yolunu aydınlatsın kardeş" dedim. Herif, "Bırak bu ağızları" diyerek aynı yere bir kez daha vurdu. Sırtım kaskatı oldu. Geri kalmak islememiş olacak, diğeri de girişli. Tutsakçılarım beni iyice bir benzettikten sonra zincirimi çözerek gittiler. Kıpırdayacak durumum yoktu. İkinci öküzün son tekmesinin yarısı burnuma, yarısı ön iki dişime gelmiş, sallanan, yuvalarından oynayan dişlerimin arasından kanım sızıyordu. Şimdiye kadar, aralarında kendi kanım da olmak üzere, çok kan gördüm, çok kan kokusu aldım ama tutsak olunca insanın kanı başka mı kokuyor, duran kan bozuluyor mudur, nedir?

Gün ışığı gitmeden Selcük'ün yazdıklarını okuma tutkum bana tuzluya oturmuştu. Ayrıca, bu süre içinde gün ışığı da çekilmişti. Alacakaranlığın alacasında bulacasında ne okuyacaktım. Zorla sırtüstü döndüm. Düşünmeye başladım.

Bu Batı Türklerinin, yani Aktürklerin babadan, dededen gördüklerini unutmalarını beklemek ne bönlüktü! Yine yapacaklarını yapmış, yine

kazanana kazığı atmışlardı. “Hanlar hanı neredesin?” diye bozkırlarda aradığım, uğruna, kızıllaşmış göklere doğru at teptiğim kişi, iğrenç bir çakaldan başka bir şey değildi. Sora sora bulduğum, bir görüşte vurulduğum, ne yere ne göğe koyduğum Sarkel kenti, bir kentler kahpesinden başka hiçbir şey değildi. Sarkel, düşük donlu gece karavaşı! Sarkel, er kişi değirmeni! Sarkel, darı yerine yiğit öğüten köhnemiş taş tekerlek! Sarkel... Daha böyle Sarkel kötülemelerini sürdürecektim ki ağır, yarım kulaç kalınlığındaki kapım olduğu yerde, kendi çevresinde dönerek, hafifçe gıcırdayarak açıldı. Kapımın her iki yanında loş birer açıklık belirdi. İçeri giren, sessizce, yattığım yere dek geldi. Başımı yana çevirince, Sevinçü Emgek’in olduğunu artık çok iyi bildiğim çizmeyi yine burnumun dibinde gördüm. İstemeden gerildim.

“Özrümüze bakma Tigin! O İtbaş denen it sana girişince ben de vurmak zorunda kaldım! Tek Tanrı’nın aydınlık yolunda yürüyen bir kardeşime, kardeşimden ileri Arsılan uruğunun yaralı arslanına vurdum! Tanrı yazığımı bağışlasın! Ama sana muştum var Tigin. Göz aydınlığımı isterim...”

O yoksul görünüşümle pek bir şey verebilecek gibi durmuyor olmalıydım ki, sesini iyice yumuşatarak konuşmasını sürdürdü:

“...yani şimdi hemen vermek durumunda değilsin. İlerde elin açılınca verirsin! Dinle Tigin, ben Aktürk maktürk değilim, senin gibi bir Köktürküm. Dedem şansını Batı Bozkırında denemeye karar vermiş, kalkmış gelmişiz. Ama kimliğimize düşkünüz haa... Doğu Bozkırını hiç unutmuyoruz. Neyse, bunu başka zaman konuşuruz. Haberim şu Tigin, Kitanların başına Mu Tsung Han geçmiş...”

“?”

“Haberi memleketten, Kökçö’den aldım! Dedelerimiz kardeştir. Kitanların Kuzey Çin’i ele geçiren kanadının hizmetindeymiş Kökçö ağam. Yani baştan değilmiş de, sonra bir fırsatını bulup Mu Tsung’un ordusuna geçmiş... Bey olmuş. Mu Tsung’un Batı Bozkın’na saldırması için onu kışkırtıyormuş Kökçö. Güya, herkesin edinmek için can attığı Düş Taşı ve Yada Taşı burada, şu kulede, senin odanda saklıymış! Aferin Kökçö ağama, iyi düşünmüş değil mi? Kitanlar gelince seni kurtaracak!”

Kökçö’nün adını duyunca ağrıyan kaburgalarıma bakmadan doğrulup

oturmuşum. Dalga mı geçiyor diye Emgek'in yüzüne baktım. Yoo, sevinçli ve yeterince ağırbaşlı görünüyordu. O yolun ne kadar uzak olduğunu, bir orduyla aşılmasının ne kadar güç olduğunu düşündüm ama kırmadım yoksulu.

"Sağ ol Emgek! Ben kağan olunca seni de kuşçubaşım yapacağım!"

Adam gelecekteki kuşçubaşılık için candan bir "sağ ol Tigin" çektikten sonra, çekiç gibi yumruğunu dudağımda patlattı, beni kuşbaşı et boyuna gelinceye dek dövdü! Kan ter içinde soluklandığı zaman:

"Tigin, özrümüze bakma! Şimdi seni dövmesem aşağıdaki it soyuna nasıl dert anlatırım? Ben şimdi akşamın bu çağında niye yukarı çıktım, değil mi? Kuşkulanmasın yok yere! Yoksa beni senin kulluğundan alırlar, yerime kim bilir hangi it kopuk gelir! Sana kötü davranırlar, ezerler, soldururlar seni Tigin. Han olunca sen de beni dövdürürsün, ödeşiriz!"

"Artığını bile veririm, hele kağan olayım!" derken, inleyerek geri yıkıldım.

Kahkahalar atarak, gülerek çıktı özverili yoksul! Oyuncuydu da!

"Yok Tigin, artığını istemem, neyse payım o kadarını alırım!"

Yine sırtüstü yattım. Vay Kökçö Çıkan'ım! Bekliyorum Çıkan, Doğu bozkırlarından çıkageleceğiniz günü bekliyorum. Demek şu ibiş Emgek de benim gibi bir Köktürk! Demek o da benim gibi bir gizlenme ustası. Sana da alkışlar olsun Emgek! Toz kadar açık vermedin. Alkışlar sana koç yiğit! Seni ancak, bu saklanma-gizlenme-yeraltı işlerinde senin kadar kıvrak biri anlar! Yalnız kolun kopsun öküz! O ne güç öyle! Düşüncelerim yine bölündü. Bu kez elinde bir mum olduğu halde ltbaş içeri girdi. Doğruca yanıma geldi. Bu kulede başka söz başlangıcı mı yoktur nedir? Sığın tulumu gibi geniş göğsünü şişirerek:

"Tigin, biliyor musun ben öyle Ak..."

Elimle dur işareti yaparak durdurdum. Durunca sordum: "Sen bir Köktürksün, bu oynak, çıtkırıldım Aktürklerden değilsin, değil mi?"

"Nereden bildin Tigin? Babam Yenisey boylarından göçmüş elli yıl önce."

"Bana da bir sözün var, değil mi?"

"Nereden bildin Tigin? Evet, senin teyze oğlu dediğin..." Sürdürmesini

önledim. Eksiğini ben bütünledim:

“...Kökçö Çıkan, Kitan Hanı Mu Tsung’un beylerinden olmuş! Tsung, Batı Bozkırı’na saldırsın diye elinden geleni ardına koymuyormuş! Bugün yarın Sarkel kapılarına dayanacakmış...” Yoksul İtbaş’ın, şaşkınlıktan kulakları düştü. Şimdi sık sakallı kara yüzüyle tam bir it barak olmuştu. Kekeleyerek...

“Tigin, şey... Maşiah... Bilici misin? Görücü müsün? Yazık, söyleyeceklerimi önceden bildiğine göre boşu boşuna dayak yemiş olacaksın. Şimdi kusura kalmazsan seni biraz dövmem gerek! Emgek denen zibidi duruma aymasın!”

“ltbaş, bütün bunları sana, beni dövesin diye anlatmadım! Emgek de bir Köktürk, o da senin gibi gizli yolun bir yolcusu, bunu siz bilmeyebilir ve birbirinizden kuşkulanıp açık vermemeye çalışabilirsiniz ama, işte benden duymuş ol.”

“Yoo Tigin, adam seni bir güzel ıslatıp indi. O böyle yapmışken ben yapmasam olmaz!”

“ltbaş Ağam, o durumu bilmeden dövdü. Sen şimdi biliyorsun ki o da bir Köktürk!”

“Yanılıyorsun Tigin! Söylediklerin doğru ama eksik! Biz hiç konuşmadık ama birbirimizin Köktürk olduğunu hep bildik. Evet ikimiz de Köktürküz ama kanımca o aksökten geliyor ben karasökten. Onlara Akkaş bize Karakaş denir. Uzatmadan şöyle diyelim, Maşiah’ın kim olduğu konusunda görüş ayrılıklarımız var. Bu dünya işlerine de yansıyor. Seni dövmesem anında yukarıya iletir...”

İşe bak, öyle zekiydik, o kadar güzel saklanıyorduk ki, birbirimize bile güvenmiyorduk, birbirimizden bile saklanır hale gelmiştik! Hep “yönetenlere yakın olalım da bir çıkarımız olsun” demiş, ona göre davranmıştık. Yönetenlere yaranmak için kardeşlerimizi dövüyor, dövmek için birbirimizle yanşıyorduk. Boynumu büktüm. Dayaktan kurtuluş yoktu. Bari kendimi açındırarak ucuz atlatayım dedim. Ben bunları düşünürken karın boşluğuma oldukça hafif bir tekme yedim. Biraz da durumu abartıp paçayı kurtarmak için iki büklüm oldum. Meğer hayvan eniği bunu bekliyormuş. Elinde hazır ettiği kısa kalın sopayla sırtıma, kafama, nereye

rast gelirse oraya öyle bir girişti ki, kımıltısız düştüm kaldım. Çıkarken:

“Aklında olsun Tigin, biz Akkaşlardan daha ustalıklı döveriz, alet işler el öğünür ne de olsa!” dedi.

Güçlükle konuşarak, niye herkesin kutsal dili az çok bildiği, kullandığı, ravlara saygı gösterdiği, bir Maşiah beklediği, söz verilmiş topraklara dönmek istediği ve inananlardan olduğu Batı kağanlığında da kendilerini saklamak gereğini duyduklarını sorabildim.

“Ah... ah Tigin... buranın düzeni hakkında bir şey bilmediğin nasıl da belli! Buradaki yerli inananlar, biz Köktürkleri inanan bile saymaz. Aralarına almaz. Geçmişte Maniheist, Budist, Şamanist olmak zorunda kalışımızı yüzümüze çarpar durur. Dönme diyip çıkar buranın Yahudileri bize. Biz de Köktürk olduğumuzu söyleyip ortaya çıkmayız tabii.”

“Yani siz açıktan doğru dine inanan bir toplulukta, gizliden aynı doğru dine mi inanıyorsunuz?”

“Evet, böyle söyleyince aptalca duruyor ama gerçek bu!”

“Peki sayıları ne biliyorsunuz? Belki de Hazar Kağanlığı’ndaki gizli Köktürk sayısı, açık Aktürk sayısından daha fazladır!”

“Bunda da doğru olabilirsin Tigin! Herkesin diğerini gizli din tutmakla suçladığına bakılırsa, bu denilenlerin yarısı bile doğruysa, ola ki Köktürkler daha kalabalıktır. Ama çekinip söylemediğimiz için bilemiyoruz tabii. Böyle gelmiş, böyle gidiyor işte!”

Somurttum, ltbaş da biraz daha oyalandıktan, dengimi karıştırdıktan, Selcük’ün yazdığı sayfayı bulduktan, benim yüreğimi ağzıma getirdikten, kabuğu ters tuttuğunu geniş bir gülümseme eşliğinde gösterip, okumuşlardan olmadığını kanıtladıktan ve “Haa Tigin, Düş Taşı gerçekten sende mi?” diye bir ağız aradıktan sonra yıkılıp gitti.

Tek bir yıldızı bile olmayan gecede düşündüm. Acılarım, kırılmış gibi sızlayan kemiklerim, eziklerim ve çürüklerim ile uyumaya çalıştım. İnleye inleye sağıma soluma dönüp kıvranırken, şu Köktürklerin, şu Doğu Türklerinin, Batı’daki kardeşlerinin ülkesindeki durumuna önce acı acı gülümsedim. Sonra haykıra haykıra güldüm. Biraz sonra Batı Türklerinin, Aktürklerin halinin daha da gülünç olduğu kafama dank etti.

Ben Tengere Tardu Tigin, tutsak olduğum için hangi yılın hangi gecesi olduğunu bilemeyeceğim o gece, biz seçilmiş Türklerin küçük gizlerini çözerken, yaşamın büyük gizlerini de çözdüm! Kişi bir kez giz çözmenin tadını almayagörsün. Giz üstüne giz çözüyor da yine doymuyor. Neyse, geçelim! Gök doğuydu. Ak batıydı. Kara kuzey. Kızıl güney. Bunu bozkırda yaşayan bebeler bile bilirdi. Aynı ordu içinde erlere bulundukları yönlere uygun donlarda at dağıtılması ta Bogatır Han'dan beri yapılan şeydi. Doğu'dayken kutumuz kuruyup, güneşimiz sönüp, talihimiz dönünce korkumuzdan başka şeyler oluvermiştik. Olmak istemeyenler ise, değişik zamanlarda da olsa geriye, benim gibi buraya gelmişti! Oradaki sayı azlığını burada, Batı'daki kalabalık ile birleştirince hemen anlaşılıyordu bu. Bir kuledeki üç kişiden üçünün de Köktürk olması rastlantı olabilir miydi? Buradaki Aktürkler aslında bizdik! Ortadan yitmemiştik. Yalnızca yön, dolayısıyla renk değiştirmiştik! Aktürklerin aslında Köktürk olduğu, çözdüğüm ilk sır oldu. Kendini Aktürk sanan bazıları da aslında Köktürk olduklarını bilmiyorlardı. Bu da ikinci sır idi. Kendini Aktürk sananlar arasında kendini Köktürk sanarak gizlenmeye çalışanların durumu nasıl gülünçtü öyle? Varan üç. Kısaca, biz, biz olduğumuzu bilmiyorduk! Biz, bulunduğumuz yönü adımıza yansıtıyorduk. Birer renkten başka hiçbir şey değildik. Üzerimizden güneş eksilince rengimiz görünmüyor, anında başka bir şey oluyorduk!

Üzerinden gün ışığı eksilmiş, karanlıklara boğulmuş bu topluluğa kesinlikle bir Maşiah gerekti. Işık gerekti, ışık! Bunu Bayındır Han ve ravlar da anlamış olsalar gerekti ki, dediklerine göre, ara ara birini öne sürüyorlardı. Evet. Kesin bir gereklilikti bu, ama onların yaktığı ışık, yalancı bir ışıktı. Bilerek, ortalığı karartmak için ışık yakıyorlardı. Yalancı ışıklara, ışık diye inanan insanlar artık başka bir ışık beklemezler; eğer bir gün ortaya çıkarsa, gerçek ışığı da fark etmezlerdi. Bu ışık ben miydim? Yıllarca kendime yakıştıramadıktan, yıllarca direnip, değilim diye düşündükten sonra, bu ışık gerçekten ben miydim? Bilmiyordum.

Sonra en büyük gizi de çözdüm. Işığım ortaya çıkmasın diye beni yaşarken karanlıklara gömenler, bana en büyük iyiliği etmişlerdi. Aydınlatarak ışığa boğacağım karanlığın kendisini armağan etmişlerdi bana. Bir Maşiah'ın

ortalığı aydınlatması için önce bir karanlık gerekti! Kutsal kitaplarını da mı göstermelik okuyordu bu salaklar? Tüm yalvaçlar yolundan çıkmış toplumlara gönderilmişti. Tüm mesihler kendini kurtaramayan yoksullara, tüm faruklar iyiyi kötüyü kendi başına ayırt edemeyenlere verilmişti. Evet, hiç düşünmeksizin bana bu iyiliği yapmışlardı. Her yerin ışıl ışıl olduğu bir yerde ışıldağa ne gerek var? Güneş altında mumun ne değeri olur? Ama bu korkunç kulenin karanlığında, işte şu çatıdan gelen veya penceremden sızan ışık demetleri ne kadar değerli, ne kadar görkemliydi! Bir şeyin gerçek değeri tam aksiyle tanımlanıyordu. Karanlık olmadan aydınlık olmazdı. Şimdi işe girişmek için elde var bir karanlık.

Karanlığımı seviyorum.

XX.
Selcük'ün Yalancı Töre'si

Sabah gerçekten çok iyi gitti işim. Çatıdan, evet, bu çatılan tavana çatı diyorlar, giren ışık akşam düşüp kaldığım yerde beni buldu. Gözlerime vurarak beni uyandırdı. Hemen Selcük'ün yalancı Töre'sine saldırdım. Okudukça gözlerime inanamıyor, aynı yeri bir kez daha okuyordum. Her şeyden önce, oğlumuzu beğenmiş miyim? İlk adını, benim aile adıma saygıdan dolayı Arsılan koymuşlar. Öbür adı da, bütün Aktürkleri toplasın, atalarının ilk toprağına, bu İdil sürgünlüğünden önceki söz verilmiş topraklara götürsün diye İsrail imiş. Yani Tanrı ile güreşen! Arsılan İsrail! Güzel ad! Tanrı'yla güreşen arslan demek. Kibar kadın şu Selcük. Bir tutsağın adını, yeni doğan yavrusuna veriyor! Hıaa... bu gerçekten benim oğlum... Benim!... “Sana aldandın dedim, anlamadın Tigin” diyor! Babasının gece karavaşının yerine geçmiş, Selcük kendi gelmiş, özü gelmiş! Mideme bir düğüm çöreklenip oturdu. Yukarı, gırtlağıma doğru çıkıyor!

Durum çakılmasın diye de Tanrı özünü yarlıgasın, babasının en sadık at uşaklarından Çonra Apa ile göstermelik bir evlilik yapmışlar. Gerçeği bir tek Dede Korkut biliyormuş. Çünkü o da Çonra'nın Selcük ile evlenebilmek için boşadığı karısı Boğazca Tügünlüg ile göstermelik bir evlilik yapmış! Çonra'ya güveni ammış, çünkü Çonra da benim gibi bir Köktürkmüş. Hatta ızaktan uğuşum, akrabam imiş. Geçenlerde Doğu Bozkırından gelen bir okdaşımız kişiden Mu Tsung'un Kitan hanı olduğunu ögrenmiş Çonra! Bunu bir sır gibi saklıyormuş. Çünkü bu Mu Tsung'un, Selcük burada yazamasa bile, benimle sıkı bir ilgisi farmış.

Son olarak da, Oğuz içindeki kendi boyu Kınık'a bililer bittiğini, yazılar

döşendiğini, bütün Kınık'ın kanlarının son damlasıana kadar Tuğak ailesi için çarpışacaklarına and verdiğini, Kınık soluna baş koyan yiğitlerin kendisinden bir im beklediğini, ama Dede'nin bu işi geciktirdiğini yazıyordu Selcük!

Arkalı önlü yazılmış bir ağaç kabuğundan bu kadar çok şey öğrenmek beni sarsmıştı. Kapının açılıp içeriye günlük yemeğimin konduğunu fark etmedim bile. Onlar da benim okuduğum *huş* kabuğunda yazanları! Selcük! Arsılan İsrail... Küçük, yiğit oğlum... Tanrım, insan hem baba hem Maşiah olabilir mi? Demek Çonra denen alık, Köktürk imiş. Kim değil ki Selcük, kim değil ki! Dün gece bu sırrı çözdüm. Doğu Bozkın'ndan Hazar'a gelen Köktürkler, burada Aktürkler olarak biliniyor! Aman sak dur, aman tetik dur Selcük! Bu Çonra boşboğazın biri mi? Şu Mu Tsung söylentilerini o mu yayıyor? Yoksa Doğu'dan gelen okdaşımız mı? Ne demek okdaş, Selcük? Benim orada kimsem kalmadı. Arsılan uruğu yok oldu gitti. Gizli bir yakınım mı var? Gizlilikten bıktım Selcük. Bize yakın uruklardan biri mi? Ana soyum olan Barslanlardan mı? Yoksa soyumuzun kulluğunda bulunarak bizden olmuş emektar bir nöker mi?

Derin düşüncelerle, yemeğimin durduğu tahta tepsiyi alıp ışığımın altına getirdim. Günde üç öğün tuzlu balık yemekten bıktım. Susuyorum. İçim yanıyor. Suyum yetmiyor. Her zamanki gibi tuzlu balık, kara darı ekmeği ve acımış sudan oluşan yemeğime iğrenerek baktım. Ne yapıyorlar, bu suyu bol ülkede suyu acıtmak için? Balığı yemeyip, bir kenarda biriktirdiğim balık öbeğine fırlattım. Böylesi daha iyi. Ticaret için biriktiriyorum onları! Evet, Emgek denen uğruyla bir tür alışveriş geliştirdim. Bu balıklardan on tanesini verince bana tek bir yumurta, tek bir elma gibi ufak tefek yiyecekler getiriyor! O da mutlu bu işten. Bir kamu çalışanının aylığı ne olacak ki? Benden aldığı tuzlu balıkları satı pazar edince eline biraz akçe geçiyormuş yoksulun. Selcük'ün yazdıklarını bir kez daha okudum yemekten sonra. Bu Selcük şimdi benim neyim oluyor? Ya bu Dede neyi bekliyor? Gerçekten Kitanların bütün bozkırı geçip buraya kadar gelmesini mi? Ölme koca kulaklı kulanım ölme!

Bundan altı ay sonra, Selcük yine Çonra ve Arsılan İsrail ile geldi. Odamın kapısı açılıp içeri her zamankinden çok ışık dolunca, düşüp bayılıyorum

sandım. Selcük karnı burnunda, güçlükle kapıdan sığıp içeri girdi. Çonra denen alçak da peşinden. Dayanamayıp patladım:

“Selcük, bana ha... bana ha... Töre’den de mi korkmuyorsun? Töre cinayetleri diye bir şey duymadın mı hayatta!”

“Tigin, artık kabul et! Seninle bir at yarıştırdık, beni geçtin diye bu kadar sahipleniş biraz fazla. Ayrıca Çonra benim erim, erkişim, kim ne karışır?” dediğinde Töre kabuklarını başına fırlatmak üzereydim. Kapının kapanmasıyla birlikte karnından kocaman, şişmiş bir oğlak tulumu çıkarınca, Töreyi töre cinayetine karıştırmaktan vazgeçiverdim! Gülmek istedim, koca kulaklar yanlış anlar diye kendimi tuttum!

Demek ki gebe olduğunu düşünsünler istiyor. Böylece kimse evliliğin göstermelik olduğunu anlamaz, ille çocuk doğurmak zorunda değil. Burada bozkırda, gebe olan her on kadından ancak beşi altısı sağlıklı doğum yapabiliyor. Akıllı kız! Yok yok, çok akıllı kız! Çünkü oğlak tulumunun içinden boynuz, kemik, ağaç, sicim, kiriş, balık tutkalı ve ufak bir çelik bıçak gibi, yay yapmaya yarayacak nesneleri çıkarıyor. Üç tane de kısaltılmış kamış ok tutuşturuyor elime. Temrenleri de birlikte. Tulumu şişiriyor, yerine koyuyor. İverek, dengimin içine dolduruyorum hepsini. Hemen ertesi gün sabahtan gün batıncaya dek ışığımın altında çalışarak, küçük, fakat çok sert bir atlı yayı yapıyorum.

Hepsi de çok becerikli bir ustanın elinden çıkmış parçalar, daha önce defalarca denendikleri için birbirine et ve tırnak gibi uyuyorlar. İş, hangi parçanın nereye gideceğini bulmakta. Boynuzlar yassıltılmış, cilalanmış, ağaç levhalar pek güzel kurutulmuş, sicim katrana batırılıp sağlamlaştırılmış, kiriş ne çok yaş ne düğümlenmeyecek kadar kuru... Oturup deneye yanıla, sert, katı bir yay yaptım. Denemek için kapıya bir ok attım. Yumuşak çam tahtasına yarım karıştan çok gömüldü ok. Çevresini bıçakla oya oya oku çıkarmak için yarım gün uğraştım. Sonra o koca oyuk çakılmasın diye, “penceremin” kenarından bir parça kestim. Yonttum. Gediğin boyuna uydurdum. Kalan son tutkalımla yapıştırdım. Hem penceremi büyütmüş oldum hem kapıyı eski durumuna getirdim. Penceremi büyütürken usuma bir düşünce girdi çıktı. Acaba bütün bir gece çalışıp bu deliği büyütsem buradan kaçabilir miyim diye düşündüm. Kulenin yüksekliğini düşününce caydım. Yarım gün de öyle geçti.

Okların üstüne, nedense Arsılan uruğunun simgesi olarak tanınmış dağ keçisini, bıçağın ucuyla çizdim. Artan bir sicim parçasıyla okları tam bellerinden bağladım. Çizmemin topuğunu kullanarak alçak kapının üst yanına bir kemik parçası çaktım. Okumla yayımı oraya astım. Yanımda başka kimse olmadığı için ok yalvarmasını kendim yaptım:

“Yarış gününde attığın ok yere düşmesin,
uğraş gününde yağmur yağmasın,
katı yayın yasılmasın,
Tanrı kapına başkasının okunu astırmasın!”

Gün ışığının asla ulaşmadığı bir yer. İçerden bakılınca onlarca görülmesinin oluru yok. Ancak benim karanlığa alışık gözlerim çok hafif bir karaltı seçiyor kapının üstünde. O da, biliyorum da o yüzden. Bir gün bu gizli yol köstebeklerinden biri yalnız gelir elbet. Hatta üç okla ikisini de temizleyebilirim.

Öğünden beri kendimi biraz daha güçlü hissediyorum. Daha güçlü. Evet, ama Sarkel halkının düşündüğü türden bir güç değil bu. Bir gün yine, tutsakçılarım, benim herhalde Azman atımın yanını çoktan boylamış olan kulanımı mezardan kaldırıp getirecek kadar uzun bir süredir beni dövüyorlardı, onlardan duydum. Sarkel halkı bu yaşadığım kuleye “Güç Kulesi” adını takmışmış. Emgek tutar İtbaş vurur, İtbaş tutar Emgek vururken: “Migdal Oz ha! Okumuşlardan değiliz diye dinsiz miyiz lan biz? Mektep midraş gören hiç mi arkadaşımız yok? Sorduk öğrendik, Güç Kulesi demekmiş!” veya:

“O gizli din sıçanlarına gizli söz gönderirsin ha!” türü tümceleri sil baştan yineleye yineleye, beni bir güzel dövdüler.

Sonunda acıya dayanamadım, bunların ikisinin de gizli din taşıyan kişiler olduğunu bildiğim için, birbirlerinin sırlarını bildiklerini ancak birbirlerinden sakladıklarını yüzlerine vurdum: “Yeter... yeter artık! Siz ikiniz de aynı yolun yolcusu değil misiniz? İkiniz de ayrı ayrı bana Köktürk olduğunuzu söylemediniz mi? Yetmez mi artık bildiğinizi bilmezden gelip bana ettiğiniz!” Emgek,

“O dediğin yol çatallandı Tigin, ben Akkaşım, o Karakaş!” dedi. ltbaş:

“Tigin, asıl ben Akkaşım, o Karakaş!” diye haykırdı.

Acıdan kasılmama ve patlak dudaklarıma karşın, gülümseyip babacan bir tutum alarak:

“Eh ağalar, gördünüz mü? Gizliliğin bir sınırı olmalı! Yoksa kardeş kardeşi tanımaz, oğul babayı; nerede kaldı siz ikiniz! Hadi, aynı yolun aynı sapağından olduğunuza göre sarılın, kucaklaşın, beni de salıverin gideyim, budun yollarımı gözler Maşiah deyu deyu...”

İkisi birden sol ellerinin işaret parmaklarını kendi göğüslerine bastırıp diğer ellerinin işaret parmağı ile karşıdakini göstererek: “Yalan söyledim! Ben Karakaşım, o Akkaş!” dediler.

“İyi ya, bakın, gerçek düşüncenizi saklama yönteminiz, yalanınız bile aynı, haydi ağalar, ben de Karakaşım, karadır kaşlarım, görmez misiniz? Hadi koyverin yoluma gideyim!”

Birbirlerine baktılar. Emgek, ltbaş’ın sol omzunu öptü, Itbaş da Emgek’in boynunun sağını. Sonra birbirlerine sarılıp sarmaştılar. Yıllardır şu Migdal Oz’un içinde olmalarına karşın, gizli kapaklılıktan dolayı birbirlerini bulamayan bu iki sapakdaşın acıklı öyküsü, neredeyse beni ağlatacaktı. Yer bırakmadılar. Anlaşılan, ltbaş’ın yoldaki yeri Emgek’ten daha yukarıda idi. Hep o konuşuyordu artık.

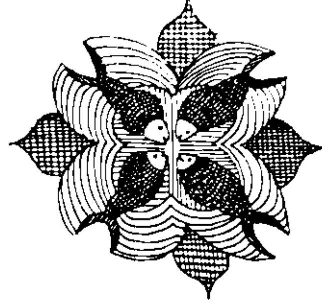
“Tigin, sık ormanda yolunu yitirmiş çocuklardık, bizi yolumuza getirdin, yuvadan düşmüş kuş cücüğü gibi idik, sevecen ellerinle bizi alıp geri koydun...”

Bu yıkama yağlamaların arkasından yerlere kapanarak özür dileyeceklerini, önümde el pençe divan duracaklarını sanıyordum. Yalan yok, “Acaba yayımı istesem onu da alabilir miyim?” diye bile düşündüm. Bönlük işte. Itbaş konuşmayı sürdürüyordu:

“Canımızı iste verelim Tigin! Ama buradan seni koyveremeyiz. Bak özel evimizde kulumuz olsaydın, başka. O zaman seni hem salardık hem de üstüne at pusat verirdik! Ama burası Migdal Oz, Burası Igor Ağa’nın içkievi değil, burası Güç Kulesi. Bizler kamunun tutsakçılarıyız, sen kamunun tutsağısın, burası da kamusal bir alan sayılır. O yüzdeen...

Sözünü bitirmedi. İkisi birden üzerime atıldılar. Öyle uyumlu vuruyorlar,

sevdikleri noktaları birbirlerine sunarken o kadar saygılı davranıyorlardı ki, kişioğlunun inanç birliği içinde olduğu zaman neler yapabileceğinin canlı birer kanıtı gibiydiler. Halt etmiştim galiba. Tekmeler tokatlar altında yıkıldığım yerde kendimden geçer gibi yaptım. Nedense, bilinci açık olmayan birine pek ilişmiyorlar. Vuruşlarındaki inceliği, güzelliği fark edemez de onlara hayran mı olamaz, bu korku mudur? Nedir, bilmiyorum ama işe yarıyor. Yoluyla yapmak gerek tabii. Öyle bayılır bayılmaz bırakmıyorlar adamı. Bir iki sağlam vuruşa değil ses çıkarmak, inlemek, soluk bile almadan katlanacaksın ki bayıldığına inansınlar!

XXI.
Maşiah'ın Mucizeleri

Başrav ile Sonrav’ın gelişlerini de anlatırsam, şu on üç yıldaki konuklarımın hepsini anmış olurum. Bu yitik Köktürk yolunun yönünü şaşırmış yolcularını birbirleriyle buluşturup kavuşturma başarımın üstünden çok geçmemişti ki, Hazar Kağanlığı’nın iki ulu ravı birden Güç Kulesi’ni ışıklı varlıklarıyla onurlandırdılar. Yanlarında bir de kağanlık Maşiahı olan aylıklı ibiş vardı.

Sanırım tutsaklığımın ortalarına doğruydu. Biraz geçmiş de olabilir. Bir güz günü geldiler. Daha önce gelen konuklarımın hepsinden farklıydılar. Bir defa koyunları koltukları dolu geldiler. Kımızlar, pastırmalar, yemişler, türlü türlü çörekler ve temiz, gıcır gıcır bir kaftan. Bir büyük sağrak dolusu kımız verdiler. Tadını unutmuşum. Yıllarca Ten Suyu’nun tutsaklar için özel olarak acıtılmış suyunu içmekten dolayı, kımızı ağzıma koyduğum zaman bozuk, sasık bir su gibi geldi bana, tükürdüm. Gülüştüler. İkinci yudum Uçmak’tan çıkmaydı. Üçüncü yudumda o kımızın yapıldığı Uçmak’ta, kanat çırpıp uçmaktaydım. Onlar benden bir şeyler öğrenmek için gelmişlerdi, ben onlardan o kadar çok şey öğrendim ki!

“Doğru mu” diye her sorduklarında, söz ettikleri konu her neyse bana onun pek güzel bir özetini yapmış oluyorlardı. Onlar konuştukça, gün ışığı bile göremeyen bir yoksulun yaşadığı kuleye neden Güç Kulesi gibi görkemli, tantanalı bir ad takıldığını anlar gibi oluyordum. Kulem ve ben, değil Sarkel’in, bütün batı Bozkırının ve galiba daha ötelerinin dilindeydik. Öz inananlar, eğer dikkatle bakarlarsa her ayın ilk günü kulenin en üst katının dörtte birinin apak bir ışığa boğulduğunu görürlermiş. Doğru mu?

“Doğrudur. Siz hiç görmediniz mi?” soruma iki rav ve bir Maşiah aynalı

sazanlar gibi atlayıp gördüklerini söylüyorlar!

Karanlık deliğimde başımın üzerinde sürekli bir ışık dolaşıyormuş, doğru mu? Tavandan sızan ışığın altına gidip oturuyorum:

“Böyle mi?” diyorum. Üçü birden dut yemiş bülbüle dönüyor. Söylentilere göre kulemin tepesinde olduğum halde Sarkel’in tüm balıkçılarından daha çok balık tutuyormuşum, fazlasını pazarda sattırdığım yolunda dedikodular da varmış. En azından bazı kişiler, “gel... geeel... Maşiah balığına geeel...” diye açıktan bağırarak tuzlu balık satıyorlarmış. Ederi de diğer tuzlu balıkların beş katı filanmış! Öyle mi? İçimden Emgek’in anasına bacısına söverek, Başrav’ın elindeki mumu alıyorum, biriktirdiğim tuzlu balık yığınını gösteriyorum. Küçükdilleri tutuluyor. Maşiah’çık,

“Bunların tuzlu olduğunu ne bilelim?” diyor. Birini elime alıyorum. Maşiah bozuntusuna yemesi için uzatıyorum. Balık yarımının kuyruğuna yakın bir yerden bir kıt ısırdıktan sonra önümde yere kapanıyor:

“Rav, rav, bu karanlık delikte tuz bulup balığını tuzlayan rav! Maşiah! Senin ulu adına beni öne sürenlere kargış, lanet olsun, adoni beni bağışla! Ben kim, Maşiah olmak kim? Kahalde okumayı güç sökmüş bir yoksulum, benden peytaan bile olmaz! Yarlığa kulunu Maşiah!”

Karanlıkta görmüyorum ama, içtenlikle söylüyor bunları yoksul. Elimi gözlerine ve yüzüne sürüyorum. Sicim gibi gözyaşları iniyor yanaklarından.

“Adın ne oğlum?” diyorum babam yaşındaki adama yumuşaklıkla.

“Adoni, adım Yalım Çor! Biliyor musun Maşiah ben de senin...”

“Biliyorum Yalım Çor, sen de benim gibi Köktürk’sün aslında!”

Adam kaldırdığı başını bir kez daha döşemeye koyuyor. Ben ağır ağır sürdürüyorum konuşmamı.

“Yalım Çor! Gözyaşlarıyla, adı gibi kurumuş kalmış bozkırı yeşertecek yiğit! Senin adın bundan sonra Yaşıl Kır olsun. Sen benim Hazar’da tutan elim, görür gözüm olacaksın! Nasıl ki Bayındır Kohen’in kağan beği varsa ben de seni Maşiah beğ olarak atıyorum! Nasıl ki kasanların kavuranların kalesi var, kulesi var, kargısı var, kılıcı varsa senin de bundan sonra inanç dolu göğsün gibi sıradağların olsun! Korkma yiğit! Arkanda ben varım. Hele şu ravlardan hiç korkma! Sözde rav ürür, özde kervan yürür! Bildiğin

gibi git!”

Daha çok söyleyecektim ki Başrav’ın kuşkucu sesi sesimi ikiye böldü:

“Hop... hop dedik Maşiah karalaması! Ten Suyu’nun iki yakasındaki her yoksulun evinde tuzlu balıktan bol ne var? Sen o tuzlu balığı şuracıkta dirilt, canlı kıl ki ben de senin kızılca kıyamete dek kündü Maşiah’ın olayım... hah... hah... houh... ay... kıahh!”

Köktanrı! Emek bizden, yardım senden! Dün Emgek ile yaptığım son alışverişi hatırladım! Dün akşam yemeğimi getirdiğinde o kadar yalvarmıştım,

“Emgek Ağam, şu getirip durduğun balıkların tazesini, canlısını getir! Bir küçük balığa yirmi tuzlu balık vereyim! Yeter ki ölmeden bir kez taze balık yiyeyim!” demiştim. Her zamanki gibi ağırdan aldı, ağırdan sattı kendini. Tok alıcı tutumları takındı. Yaz günü tuzlu balığı kim ne yapsınmış? Vur tut, otuz balıkta anlaştık. Sonra bu sabah, salakların salağı Emgek küçük bir deri tuluma koyduğu suyun içinde oynayıp zıplayan, yüzen, canlı bir balıkla geldi! Benim çok taze olsun anlamında söylediğim canlı balık sözünü olduğu gibi anlamış!

“Bak Tengere! Baban yapmaz bu iyiliği. Bu sabah tam iki saat erken kalktım bunu tutmak için!” dedi.

“Suyunu da içerim Emgek Ağam, böyle kalsın” dedim. Beş tuzlu balığa suyu da bıraktı. Ben de bu yeni gelen oyuncakla oynadım. Yüzgeçlerini, kanatlarını okşadım suyun içinde. Yemeye kıyamadım. Nasıl olsa ölecekti, ölene dek can yoldaşım olsun istedim. Bu, tam dört saat önce idi. Ne oldu acaba canlı balığıma? Keşke suyundan koca bir yudum almayaydım. Ölme canlı balık ölme, mucize çağıdır!

Yerimden fırladım. Biraz önce Yaşıl’ın daha Yalım iken ısırdığı ve yerde, gözümün önünde duran balığı çaktırmadan, bir tekme ile odamın karanlık köşelerine savurdum... Töre demetine yaslamış olduğum tulumun başına koştum. Elimi soktum. Karnı yukarda, sırtüstü dönen balık ölmek üzereydi. Solungaçları yavaş yavaş açılıp kapanıyordu. Balığı yakaladım. Canını dişine, kuyruğunu yüzgecine taktı, birden debelenmeye başladı. Konuklarımın yanına koşarken kuyruğuna yakın bir yerden dişlerimi gövdesine geçirip, kılçıksız yerinden bir diş aldım. Taze, tuzsuz, tatlı, canlı,

titrek balık etini büyük bir keyifle yuttum. “Tanrı! Acaba mucize kotarmayı bir yana bırakıp hepsini yesem mi?” diye salakça bir düşünce usumdan geçmedi desem yalan olur. İki hoplayışta Başrav Un El Kaplan’ın yanına vardım. Gövdesinden hâlâ kızıl kan sızan ve iki kat fazla debelenen balığı eline koydum. O kadar salaklaşmış idi ki, o daha bir şey söyleyemeden aynı balığı Benyamin lncir’e ve Yaşıl’a da tutturdum. Yaşıl, çığlık çığlığa,

“Bu benim ısırdığım balık. Üzerinde hâlâ diş izlerim var, rav, rav Maşiah, ölüyü diriltti, tuzlu balığa can verdi!” diye bağırıyordu, kulesinde Maşiah Baha’nın!

Bütün ömürleri bet-din’de okuyup okutmakla geçen konuklarım, bir güz fırtınasında dallarından koparak yere inen kavak yaprakları gibi titriyorlardı! Titriyorlardı demek eksik olur, kendilerini bir yandan kaldırıp öbür yana vuruyorlar, alınları döşemeden kalkmıyordu. Ben bile bu görüntünün gücünden etkilendim! Işık yolu, dövüşe hazırlanan koçlar gibi kafa kafaya gelmiş Rav Kaplan ile Rav İncir’in kafalarının tam arasında dikdörtgen bir alanı aydınlatıyordu, yaralı balık bu ışıklı alanda son bir çabayla debeleniyor, gövdesi kıvrıla kıvrıla döşemenin tahtasına çarpıyor, her kıvrılışta gümüş pulları gün ışığında renkten renge giriyor, her çarpmada ravlar alınlarını, tok tok sesler çıkararak yere vuruyorlardı. Sonra balık kaskatı katıldı kaldı. Gövdesindeki yara değil, havasızlıktı yoksulu öldüren.

Yoksulun kaygan gövdesini yerden aldım. Yapışan tahta tozlarını çapanıma silerek temizledim. Küçük bir diş Kaplana, küçük bir diş lncir’e ısırttım. Ravlar ağızlarındaki çig lokmayı güçlükle yuttu. Kalanını ben yalayıp yutmaya başladım. Bitirmek üzereydim ki, Yaşıl acıklı acıklı inledi:

“Yoksulunu, canlı balıktan yoksun mu kılacaksın Maşiah?”

“Olur mu hiç oğlum, sana beyin taraflarını sakladım, ye de biraz akıllan hadi çocuğum...” diyerek elimdeki kılçıklı balık başını önüne attım. Usta bir kedi gibi kemirdi bitirdi balığı. Bir yandan da mırıldanıyordu:

“Rav... rav... mırnav... mırnav...”

Güç Kulesi’nden ayrılmak yeni inananlarımın içlerinden hiç gelmiyor gibiydi. Yaşamları boyunca hem gücü haklı göstererek, yasallaştırarak gücün ayakta kalmasını sağlamış hem de güce yaslanarak kendi yeme içme

düzenlerini sağlama almış bu kişilerden tersini beklemek zaten salaklık olurdu. Yıllardır değişik sorunlar ile boğuşan, bir gün ortadan kalkması komşularının aralarında anlaşmasına bakan Aktürk, yani Hazar Kağanlığı'nın sonunun yaklaşmakta olduğunu, kendi sınıflarından olan kişilere has yetenekleri ile az buçuk kestiren ravlar ve yanlarındaki aylıklı soytarı, gücün artık bende, Güç Kulesi'nin, Migdal Oz'un beyinde olduğuna karar vermişlerdi. Bana nasıl yaranacaklarını bilemiyor, nasıl olup da göze girecekleri konusunda birbirleriyle kıyasıya kapışıyor, hırlaşıp duruyorlardı.

Başrav'a göre şimdi hep birlikte aşağı inecekmişiz, ben elimi kolumu sallaya sallaya kutsal tapınağa gidecek, toplanan tüm Hazar halkına, yitik yazılı Tora'nın bulunmasının an meselesi olduğunu, üç ay içinde kesinlikle bulunacağını, herkesin dengini dürmesini, göçe hazır olmasını, yakında atalarımızın kutsal topraklarına gitmek üzere olduğumuzu, şimdilik biraz beklemelerini söyleyecekmişim. Sonrav ise Maşiah bile olsam, var olup olmadığı kesin olarak bilinmeyen bir nesne konusunda böyle kesin söz verir bir tutumla konuşmamın pek iyi olmayacağını, "üç çağa kadar" gibi bir söz kullanmamın daha iyi olacağını söylüyordu. Başrav ise söyleniyordu:

"Oğlum tam yirmi üç yıldır yanımdasın. Hiçbir şey öğrenmeyecek misin sen? Yav, oturup yazacağız bir Tora. Kim bekler iki bin yıldır bulunamayan böyle bir şeyin gerçekten bulunmasını? Salak!"

Töre veya bunların dilinde Tora kabuklarını almak istedim. Heyecandan küçük, keçi derisinden tulumun orada olduğunu unutmuştum. Kabuk demetini çekince yana yattı, açık ağzından tatlı suların dökülmesine biraz acıdım ama vakit yitirmeden konuklarımın yanına döndüm. Sesimde benim bile şaştığım bir gizemli ton ile:

"Biz Tora mora yazmayacağız!" dedim.

Başrav sesinde coşkulu bir çınlama ile:

"Sen çok yaşa Maşiah! Kahrolsun Tora!" biçiminde sonradan pek üzüleceği bir çıkış yaptı. Ben hiç takılmadan sürdürdüm:

"Yazmayacağız. Çünkü yitik yazılı Tora elimizde" dedim. Üçü birden, "bu kadarı da fazla" der gibilerden birbirlerine baktılar. Her birinin eline birer Tora kabuğu verdim. "Okuyun bakalım" dedim. Ben Başrav'ın elinden

mumu kaparak ayakta dikildim. Yaşıl, ışığın düştüğü yere yattı. Diğer ikisi yine kafa kafaya verip mumun çevresini aldılar. Her biri bir ağızdan okumaya başladı. Güç Kulesi bir tapınağa döndü. Susturdum. Şaşkınlıkları sevinçlerinden çok olduğu için, kendilerini yerlere fırlatmadılar. Maşiah beğ konuşan ilk kişi oldu:

“Rav, iyi ama bu Tora’yı ben bile anlıyorum, bayağıca bir Türkçe ile yazılmış bu.”

“Oğlum, atalarımızın nece konuşmasını bekliyordunuz ki?”

Başrav ağır ağır konuştu:

“Rav, belki de doğrusu budur. Ama biz Aramice veya İbranice bir şey bekliyorduk. Biraz şaşırdık. Bundan da önemlisi, anladıkları bir yazı, insanların gözünde kutsal olmaktan çıkar. Ben bile şey... Ne desem, biraz tuhaf oldum... Biz bu halkı bu Türkçe Tora ile etkileyemeyiz! Şu bizim Yal... şey, Yaşıl’a baksanıza! Tora okurken bu ne saygısızlık! Ayaklarınıza kapanıyorum, size yalvarıyorum, bu Tora, Güç Kulesinin sırlarından biri olarak kalsın. Söz verilmiş ülkemize ulaşınca istediğiniz gibi açıklarsınız! Rav, Maşiah...”

İşin doğrusu, bu Tora’yı ortaya çıkarmak umduğum etkiyi yapmamıştı. Belki de kötü bile olmuştu. Bu iki rav biraz teğeli ters giymiş, hafif de kuşkucu bir tutum almışlardı. İçlerinden yalnız Yaşıl Kır’ın gözlerinde o inanmış ama gerçekten de biraz saygısız, senli benli bakışı görüyordum artık. O salak da şimdi şımarıp, yüz bulup, tuzlanmış ölü balıklardan birkaçını daha canlandırmamı istemeden, bu üçlüyü bir an önce buradan sepetlemeliydim.

“Tüm sıkıntınız halkı etkilemek olsun! İsterseniz şu kuleyi ateşe verir yakarız. Korkacak ne var? Nasıl olsa üçünüz de arı gönüllü, duru inançlı değil misiniz? Yanar odun içinden çıkan semenderler gibi yangından çıktığımızı gören insanların herhangi bir kuşkusu kalabilir mi?”

Başrav, biraz çekinceli sordu:

“Mumla mı yakacağız Maşiah?”

“Yok canım! Tanrı ateşi varken iki saat kim mumla uğraşacak şimdi?”

Üçü birden ayaklandılar. Yok, onlar önden inip biraz kalabalık

toplayalarmış. Sonra benim tek başıma alevlerin arasından çıkmam daha etkileyici olurmuş... Zaten Sarkel'de dolaşan böyle bir söylenti varmış, Tanrının kırbacı şaklamaya başladığı zaman Güç Kulesi yer ile bir olacak ve Maşiah elinde bir yay ve oklar olduğu halde alevlerin arasından sıyrılıp çıkacakmış! Bundan herkes eminmiş, yalnız Maşiah'ın elindeki okların sayısı pek bilinemiyormuş! Üçoklar, üç ok, Bozoklar, beş ok olacak diyormuş. Kısa bir ikircikten sonra o günkü son oyunumu oynamaya karar verdim.

"Peki, gidin. Gidin ve kehanetin gerçekleşmesini bekleyin! Ama mademki sizler benimsiniz, bana tüm yüreğinizi verdiniz, size son bir görüntü göstermek isterim. Hepiniz yumun gözlerinizi ve ona kadar sayın!

Bunlar sayarken yerimden fırladım, yay ve oklarımı kaplığım gibi karşılarına dikildim. Gözlerini açlıkları zaman gördüklerinden etkilenmiş gibi duruyorlardı. Yine yere kapanıp alınlarını döşemeye koydular. Elimdekileri sessizce karanlığa doğru iteledim. Bu son gösteri ile, Maşiah'ın perdesi o günlük kapandı. Kapının önünde nöbet tutan dalkılıç erlere haber verdiler, yuvarlanır gibi, birbirlerini ezerek, Güç Kulesindeki odamdan çıktılar. Kanımca beş dakikadan daha az vaktim vardı. Yayımın kirişinin bir ucunu dişlerimle çözdüm, oklarımı kirişin bir kısmı ile sıkıca bağladım, daha önce sökerek elimde hazır tuttuğum kemik parçasını "penceremin" hemen önüne çaktım. Ünce yayı, sonra kirişe bağlı okları dışarı sarkıttım ve kirişin boştaki ucunu kemiğe bağladım. Bir Töre sayfası ile pencereyi kapadım. Koşarak ışığımın altına geçtim, bağdaşımı kurdum oturdum.

Kapım büyük bir gürültüyle açıldı. Bizim Karakaşlar ve üç başka er, ellerinde meşalelerle içeri daldılar. Odamı ilk kez bütünüyle, bu kadar iyi görebiliyordum. Tanrım ne kadar küçükmüş! Yüksek tavana, köşelerden birinde kenef olarak kullandığım deliğe, yerlerdeki yiyecek artıklarına, yeni kaftana, Selenge'den beri yanımdan hemen hiç ayırmadığım yassıca dengime, erlerin sağa sola dağıttığı Töre'ye, altını üstüne getirdikleri balık yığınına, sanki tavan yarılmış da güneş içeri düşmüş gibi bir ışık altında, gözlerim kamaşarak baktım. Sıkı bir arama sonunda aradıklarını bulamadılar, İtbaş daha fazla duramadı:

"Ravların gözüne elinde yay ve okla görünmüşsün!"

“Evet, göründüm! Onlar da gördü.”

“Nerede o yay ve oklar?”

“Gözleri açıktı ama onlar bir düş gördüler. Sen uyanınca düşünde gördüğün kızlara dokunabiliyor musun, a şaşkın?” Erlerden biri dayanamadı:

“Yoksul, düşünde de dokunamıyor ki!”

İtbaş’ın öfkeli bakışlarına aldırmadan hepsi yüksek sesle gülüştüler. Olan İtbaş’ın el koyduğu yeni kaftanıma oldu. Tutsakçılarım ile korçular çıkar çıkmaz, biri dışardan görür düşüncesiyle okumu yayımı geri çektim.

Tanrı’m, karanlığıma ne kadar alışmışım! Bana karanlığı veren Tanrı’ya binlerce sağ ol! Namo karanlığa! Odam karanlık olmasaydı, ben kendimi bu mezarda uçsuz bucaksız bir bozkırdaymış, dipsiz sınırsız bir gök altındaymış gibi hissedebilir miydim hiç? Odam karanlık olmasaydı, ben içeri girenin ışık olduğunu bilebilir miydim? Odam karanlık olduğu için, içine etliğim deliği görememek çok mu büyük bir eksikti? Daha önce yalnızca aydınlatarak ortadan kaldıracağım bir şey, Maşiah olmak için bir basamak, aydınlığa giden yolda bir aşama olarak gördüğüm, yok etmeyi kurduğum karanlık üzerine başka düşünceler geliştirdim. Acaba karanlık yok edilmeli miydi? Artık emin değildim. Bize derinlik, sonsuzluk, büyüklük, bilinemezlik, kutsallık duygularını veren bir şeye bütünüyle yararsız denebilir mi?

Peki ya insanlar? Ya ben gerçekten bir Maşiah olsam, güneş gibi, küçük dar dünyalarını aydınlatsam? Çok mu beğenecekler başlarına geleni? Benim gibi, içine ettikleri bir acunda yaşadıklarını anlamak mutlu mu edecek yoksulları? Kişiyi tutsak olduğu kuleden çıkaramadıktan sonra çevresini aydınlatmışsın, neye yarar? Ya kişinin tutuklu olduğu yer kendi kafatası kemikleriyle kuşatılan beyninde ise? Ya kişinin kulesi, kişinin kendi göğüs kafesinde ise? Ya kişi kendi kaburgalarından örülmüş bir duvarın içindeyse? Kişiyi kurtarmak için duvarı mı deleceksin ey lengere? Bilemiyorum, gelen giden çok olunca, yoğun bir gün yaşayınca insanın kafası karışıyor.

Bakalım bugün gelen gidenlerim ne yapacak? Un El Kaplan denen yaratığın yaptığı ilk şeyi biraz önce gördüm zaten! Başıma tutsakçıları salanın o olduğunu adım gibi biliyorum. Bu inançsız kof eri inandırmak için, değil tuzlu balığı diriltmek, balığın içinden bir de cüce Yunus Yalavaç çıkarıp

büyütsem yine olmaz! Yaşıl Kır yoksulunu ise yüzde yüz kazandık say. Benim yüzümden ölmese bari. Ortada ise Benyamin İncir var. Bu kişi tam bir bilmece. Rengini, safını belli etmez etmez, sonra yelin ufacık bir kımıldanışında döner fırıldak olur. Dede'nin bununla ilgili aktardıklarını hatırlıyorum. Oğuz Yabguluğu'nun başkenti Yengikent'te doğmuş olmasına karşın, konukluğa gelen Oğuzları tanımazdan geliyor, Batı'dan, Frank ellerinden geldiğini söylüyormuş. Rav olmadan önceki adı öz Oğuzca, Börüdöşü imiş. Bunu biraz İbranileştirip Benyamin İncir yapmış, ama kasım kasım kasılarak herkese Frank elindeki adının Benjamin Ficus olduğunu söylüyormuş. Böyle civelek bir arkadaş! Her şey beklenir, bakarsın bizden olur, bakarsın öbür yandan. Kesin olan bir şey var, eğer kazanırsak üçü de bizden olur.

Simdi çok yorgunum ve uyumak istiyorum. Göklerin sonsuzluğuna açılan kapının, tavandaki deliğin tam altına yüzümü getirip, sırtüstü yatıyorum. Delikten bana göz kırparak evrenin ne kadar kalabalık olduğunu muştulayan Magen David'ler görünüyor. Belki de o yıldızlardan birinin üzerinde benimki gibi bir Güç Kulesi vardır. Bana biraz benzeyen ya da hiç benzemeyen bir yaratık, orada benim gibi tutukludur ve kendi deliğinden bakıp benim şu düşündüklerime benzer şeyler düşünmektedir. Gözlerimi kapatarak, beni bir tüy yufkalığı ve yeğniliği ile kuşatan sevgili karanlıktan bir kınntıyı alıp götürüyorum benliğimin derinliklerine. Yüzümün derisi serseri bir yürek gibi atıyor, baldırımda bir kas seğiriyor ben istemesem de. Uyur ile uyanıklık arasında, özüm ile tözümün et ile tırnak gibi birbirine kenetlendiği yerde, Abınçu Kız'ı görüyorum yüreğimin güç kulesinde.

Orhon Irmağı'na doğru doludizgin at koşturuyoruz birlikte. Sonra atını bir yara doğru sürüyor. Vay deli Abınçu! Kız bu ne gidiştir, sen böyle at sürer miydin? Peşinden at koparıyorum, dur bekle! Nereye Abınçu? Altımız uçurum! Altımızdaki uçurum canlı. Altımızdaki uçurumun uzun kolları var. Altımızdaki uçurumun dibinde su yok! Şaşkınlıkla yüz adım öne, yüz adım arkaya bakıyorum. Irmak ağır ağır akıyor oralarda ama bulunduğumuz yarın tam altında su yok! Ne akan, ne uçurumun içine düşen. Ne düden, ne çağlayan! Baktığım uçurumun hiç sonu yok, sen de görüyor musun Abınçu? Haydi Abınçu, haydi kızım, haydi olmayan gelinim, haydi dönelim. Kurak

uçurumlarda işimiz ne bizim?

Abınçu Kız atını uçuruma sürüyor. Yüzünde “alçak tosbağa, korkak cırbağa, ödlek kurbağa” diyen küçümseyici bir gülümseme. Abınçu Kız, senin karşında Tengere Tardu var. Hem Tigin, hem Maşiah, yüreğinde derin bir ah, kendi geliyor, özü geliyor, geliyor peşinden o kağan, o hazar, o fağfur, geliyor o şah! Dön ayağı da ikinci eklemlerinden kesilmiş, kısa bacaklı, toynaksız, güdük, badi badi koşan Azman alımı uçurumun kollarına bırakıyorum. Üzülmüyorum. Bütün bozkır bilir ki, atın bacaksızı iyidir. Abınçu benden biraz altta, ne de olsa Köktürk ülkesine kuzeyden aparılmış bir kırnak olduğu için atının başını boşlukta pek tutamıyor, döne döne, tepetaklak, düşüyor. Ayakları yukarı geldiği zaman çapanı boydan boya açılıyor, içine hiçbir şey giymemiş yabanın Abınçu’su, beyaz, kalın, uzun bacakları sere serpe görülüyor. Ben, gökte düşerken bile atına kanat olan Tigin, yakalamak için son bir hamle yapıyorum. Abınçu’nun çapanı elime geçiyor. Atı düşmeye devam ediyor! Yırtık çapanı elimde, Abınçu’nun uçurumun özüne gömülen yarı çıplak güzelliğine yanıyorum. İnce belinin yarısı ile tek göğsü açıkta. Bekle Abınçu, beni o kılığınla Uçmak’ta bekle... Yoo, Azman’ın kanlı bacakları boz yeşil serin sulara dalıyor. Uçurum kapanmış. Yerine yeniden Orhon dolmuş! Gözyaşlarım Orhon’a akıyor.

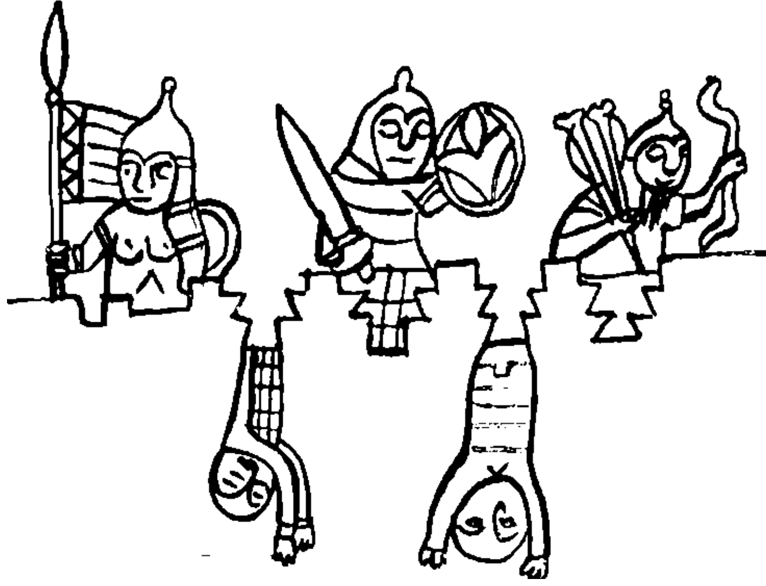
Tatlı bir ses:

“Ağlama Tigin, ağlama ben varım artık” diyor.

Selçuk! Selcük’ün sesi bu. Büyümüş, bilmem hangi yamaçlardan kaymış Selcük? Koca bir sel, bir ulu ırmak olmuş. Halka halka akan, olduğu yerde girdaplar yaparak dönen, döndükçe hızlanan mavi boz ırmakta küçük kara adacıklar var. Adacıklar hızdan dolayı birleşip çizgileşiyor, ufukları kuşatıyor, uzuyor, uzuyorlar... Azman bu kez yarısı ısırılmış bir balık oluyor, balığın kaygan sırtı eyer tutmuyor, balık suya dalıveriyor... Ben yüzme bilmeyen bir eyerin sırtındayım. Hiç koca Orhon Suyu eyerlenir mi? Boğuluyorum... Uyanıyorum, alnıma çarpan iri soğuk yağmur taneleri beni uyandıran.

Altıncı Bölüm

Tengere'nin Kağan Olduğudur

XXII.
Sarkel Düştü

Sarkel ufuklarında güneş doğuyor. Uzaktan yakından horoz sesleri yankılanıyor. Bir öküz acı acı böğürüyor. Son altı yıldır her sabah yaptığım gibi, Töre’yi okumaya başlıyorum. Tuhaf şey, kafamı hiç toparlayamıyorum. Uzaklardan hafif bir yanık kokusu geliyor. Güzde miyiz? Yatıklar ile oturaklar, toprağı işlemek zorunda olan bu yoksullar tarlalarda anız mı yakıyor? Yoo, olamaz, olmamalı! Daha dün burnuma baharın çiçek kokuları geliyordu, daha dün yolunu şaşıran bir kelebek tavan deliğinden içeri girmişti. Olamaz. Olmamalı. Yoksa bu daha dün dediklerimin üzerinden aylar mı geçti? Olabilir, olur! Ravların gelişinden sonra hiçbir şey değişmedi. Bildiğim tek şey Maşiah beğ Yaşıl Kırın

Sarkel'den çıkınca İdil'e hiç gitmeden, kaçıp Oğuz eline girdiği. Emgek ya ağzından kaçırdı ya da bileyim istedi. Güç Kulesi'nde gücümün doruğundayım! Yani en üst kattayım! Hah... hah... İyi bir söz oyunu... Hoh... hoh... Böyle Tanrının unuttuğu bir kulede on üç koca yıl geçirince insan söz oyunu hazırlamaya çok vakit buluyor.

Bazen saz oyunu da yapıyorum. Emgek'in içinde balık getirdiği keçi derisi tulumun at kuyruğundan koparılmış sert tellerle dikildiğini anladığım gün yaptım sazımı! Tulumu büyük bir dikkatle söktüm. At kıllarını kalınlıklarına ve boylarına göre ayırdım. Aynı kalınlıktaki kuyruk kıllarını birbirine düğümledim. Katı boynuz yayımı indirdim. Kalından başlayarak inceye doğru, telleri yay ile kiriş arasına gerdim, bağladım. On iki telli bağlamam değildi, kolca kopuzum hiç değildi ama an temiz bir ses verdi. Birkaç ay içinde istediğim her şeyi çalabiliyordum. Bana öyle geliyor ki, özellikle tavan deliğimin altında ayakta durup sazımı tıngırdattığımda, esen yelin ara ara alıp götürdüğü bir ses aşağıdaki insanların kulaklarına çarpıyordur. Kim bilir?

Kim bilir... Özgürce çalıyorum çünkü tutsakçılarım artık odamı aramıyorlar bile. Dayakları da iyice azaldı. Tutsaklık canıma tak ettiğinde, sıkıntıdan patladığımda, biraz hır çıksın da ortalık şenlensin diyerek onları tekmelemesem, fiske bile vuracakları yok. Yoksullar artık hiç tek başlarına gelmiyorlar. Enikonu korktuklarını anlıyorum. “Size bir arslan olup görüneyim mi?” gibi takılmalarımla yüz göz olmaksızın, yemekleri bırakmalarıyla çıkmaları bir oluyor. Hem iyi hem kötü oldu. Neredeyse karışanım görüşenim kalmadı gibi bir şey. Öte yandan kentten, Sarkel'den, Selcük'ten, bozkırdan aldığım haberler iyice azaldı. Görüş günü diye bir şeyim kalmadı. Kimsenin beni görmesini istemiyorlar.

Tuhaf ama, yüzlerce yıl önce kazınmış Töre kabuklarından aldığım bilgi ise çoğaldı. Belki bu sabah okumakta biraz isteksizim ama çok şey öğrendim Kayıg Yablak Arslan'ın Töre'sinden. Karmakarışık olmalarına karşın, yıllarca uğraşarak doğru bir biçimde kabukları sıraladım sanırım. Aralarda büyük boşluklar olduğunu da böyle öğrendim. Ben mi yitirdim bunları? Hiç sanmıyorum. Tanrım, bizim sözlü Töre olarak bildiğimiz, şamanlarımızın, hatta yaşlılarımızın dilinden düşmeyen Töre'den ne kadar değişikmiş bu yazılı Töre!

Sanırım beş bölümden oluşan bir bitig, kitap bu. Bunu öğrendikçe kendi sözlü Töre'mizden uzaklaşıyor olabilirim, kim bilir? Ama evren nasıl yaratılmış, doğrusunu öğrendim. Bizim yoksul şamanların kim bilir hangi boyun söylenceleriyle karıştırdığı gibi değil! Öyle her yanı su içinde olan bir yeryüzünün üstünde kanat çırpıp uçan kazlar yok! Yeruşalayim'i Kişi denen kazın ağzından düşen bir çamur parçası oluşturmamış! Tanrı'nın atalarımızı söz verilmiş topraklardan sürgün ediş öyküsünü aradım ama bulamadım. Bulduğum çok güzel, çok dokunaklı başka şeyler vardı tabii. Tanrı tozdan yarattığı, adına Âdem denen kişiyi Eden diye çok güzel bir bahçeye koymuş, "istediğini ye ama iyinin ve kötünün bilgisini sunan ağaçtan yeme, yediğin gün kesinlikle öleceksin" demiş. Sonra Âdem'in yalnızlığına acımış, Uçmak'ın tüm hayvanlarını ve kuşlarını yaratmış, Âdem'in önüne getirmiş. Âdem hangisini nasıl çağırırsa, adları öyle kalmış. Kalmış da, Âdem'in can yoldaşı hâlâ yokmuş bu yaratıklar arasında. Bunun üzerine Tanrı Âdem'i uyutmuş, kaburgasından bir parça almış, yarayı sağaltmış. Aldığı kaburgadan kadını yaratmış ve Âdem'e yâr etmiş. Kadını, uyanan Âdem'in önüne getirmiş. Âdem Babamız çok, çok sevinmiş. Kolca kopuzunu indirmiş. Bakalım ne söylemiş:

"En sonunda... bak sen!
Kemiği kemiğimden,
Şimdi eti etimden
Kadın diye çağrılsın bu
Alındığı için erkekten."

Kabuk, sonra bu Uçmak'taki hayvanlar içinde en kurnazı, en dolandırıcısı olan sürüngeni anlatırken kırılıveriyor! Elimdeki ikinci kabuk başka bir yerden, Lameleh diye bir atamızın Adah ve Zillah diye iki anamızla birden evlendiği yerden başlıyor! Sen neymişsin be dede?

Tanrı! Güç Kulesi'ne kapadığın güçsüzün bahçesi nerede? Nerede o her türlü kuş, türlü hayvan? Nerede kaburgalarından yarattığın kadını? İstemem Lameleh gibi olmak, adı görklü Selcük nerede? Nerede gönlümün eğlencesi, Sarkel'in imrencesi kara saçlı, saz benizli Arsılan oğul? Beni belki Maşiah yaptın, onurlandırdın ama oğulcuğumun büyüdüğünü göremiyorum. Yok... bugün bende bir hal var. Yok, okuyamıyorum Lameleh'in öyküsünü.

Tuhaf şey... Tuhaf, bak sabah balığımı da henüz kimse getirmedi. Burnuma iyice yanık kokuları geliyor. Esen yelin içinde insan çığlıkları da mı var? Tarla ateşleri sönmüyor mu? Peki peki, kabuklarımın sonuna doğru gidiyorum, yitirdiğim yoksul kitabım Irk Bitig'e yaptığım gibi, rastgele bir kabuk seçiyorum. Bakalım ne çıkacak? Okurken eğlenecek miyim?

"O daha sonra Hazar-Addar yoluyla Azmon'a gidecek. Azmon'dan Mısır Irmağı'na yönelecek ve denize varınca duracak. Batı sınırın ise Büyük Deniz olacak..." Tanrım, bugün iyice eğleniyorsun, "O" kim? Sayfa bu kelimeyle başlıyor, ortasında büyük bir delik var arkası da yok! Yine de içinde Hazar ve Azman gibi bana çok tanıdık gelen sözler var... Tanrı bu bir im mi? Töre okuma çabalarımı bırakıyorum, yaysazımı elime alıyorum. Daha üç kez tıngırdatmadan katırlar ürktü gibi!

Dışardan korkunç çığlıklar gelmeye başladı. Ölenler, yaralananlar olmalı. Tanrım, Sarkel'in tunçtan savaş boruları çalınıyor, Bayındır Kohen'in büyük kösleri vuruluyor. Demek ki pabuçlarımın koheni Sarkel'de. Aman Tanrım, Sarkel'e saldırıyorlar! Kim? Kimler? Kitanlar mı geldi? Kitanlar, Kunlara, Kunlar da Sarılara mı saldırdı? Ortalığı Sarılar mı bastı? Yoksa buna daha var mı? Yoksa gelen Kalın Oğuz mu? Tanrım, beni kurtarmaya mı geldiler?

Gözümü pencereme dayadım. Bir şeyler görmeye çalıştım. Yakınları ve kulenin dibini görmem pek olası değil. Bunu yapmak için deliği büyütüp başımı dışarı çıkarmam gerek. Ama surun üstünü görebiliyorum. Surun dışında yakınları yine göremiyorum ama uzakları görüyorum. On dört yıl boyunca koyun sürüsü gördüğümde sevindiğim kırlarda dev gibi bir ordu var. Dağ taş asker, at, çadır, deve dolu. Develere bakılırsa Oğuz olmalılar. Kitanlar da olabilir. Kim, kim bu kişiler? Hangi orduysa bu gelen, ordusunu çok iyi düzmüş de gelmiş. Mancınıkları var. Hem iri iri taşlar alıyorlar, hem yanar çullar sarılmış kayalar. Sarkel'in duvarları taş ve tuğladan olmasa bir günde alırlardı bu şarı. Ama neredeyse iki kulaç kalınlığındaki taş duvar dayanıyor. Duvarı ağaç duvarlar gibi yakmak, yangın çıkarmak olası değil.

Çarpışma sürüyor. Surun üstünde giyimli kuşamlı Hazar erleri var. İnenler, çıkanlar, koşuşturanlar. Yaralananlar, düşenler var. Var güçlerini pazıya vermiş, uzaklara yay çekiyorlar. Sonra eğilerek aşağıya, daha yakınlara ok atıyorlar. Hazar o gün arslanlar gibi çarpıştı. Saldıran ordunun yitirdikleri

çok olmalıydı. Borular çalındı. O ordu çekildi.

O ilk günün gecesi hiç uyumadım. Sarkel de uyumadı. Surun üzerine katran kazanları koydular, altını yaktılar. Beklediler. Kuşatan ordu da ateşlerini yaktı. Bütün kırlar küçük kızıl beneklerle doldu. Gecenin kalanında bir şey olmadı. Akşam yemeğimi de kimse getirmedi. Sarkel'in içinden yaralıların ve eşlerini yitirmiş kadınların acı çığlıkları geliyordu yalnız. Tanrı'nın kırbacı şaklamaya başlamıştı. Bakalım Maşiah elinde kaç okla dışarı çıkacaktı?

Gelen giden olmamasından yüz alarak, süregiden savaşı daha iyi görebilmek için küçük çelik bıçağımla penceremi genişletmeye başladım. Önceleri, yonttuğum, kopardığım yongaları içeri almaya çabalıyordum. Sonra bir savaş sırasında bunun ne denli boş bir iş olduğunu görerek tez tez çalışmaya başladım. O gece sabaha kadar uğraştım. Yine de başımı dışarı çıkaracak kadar büyütemedim penceremi. Bir yarıktan başka bir şey olmayan penceremden şimdi ancak tek elimin yumruğunu çıkarabiliyordum. Biraz dinlendikten sonra yeni bir güçle saldırdım ve halt ettim. Bıçağımın çelik namlusu çat diye kırıldı ve aşağı düştü! Yenilmiştim. Neredeyse ağlayacaktım.

Sabah tan atarken saldıranlar borularını çalmaya başladı. İçerden de Bayındır'ın tunç boruları öttü. Her iki yandan büyük davullar vuruldu. Delikten bakmaktan şaşı oldum Alacakaranlıkta bir dev, Sarkele karşı yürüyordu. Devin kocaman çıplak bir başı vardı. Tepesinde de tek bir gözü. O gözünün içinde ateşler yanıyordu. Hazar erlerinden çığlıklar atarak kaçışanlar oldu. Tepegöz denen yaratık kalkıp Sarkel'e saldıranlara yardım ediyorsa, buna kişioğulları ne yapsın? Urus Koca oğlu Basat dedikleri yiğit, bu yaratığı basıp, başını kesmemiş miydi? Alca kanını kara yere saçmamış mıydı?

Ortalık iyice ağarınca bunun büyük bir gezer kule üstüne yerleştirilmiş, koyun derisiyle kaplanmış yalancı bir baş olduğu ortaya çıktı. Daha az korkulu bir nesne değildi ama Hazar yiğitleri gülüştüler. Kaçan tabansızlarla alay ettiler. Surdan daha yüksek, benim Güç Kule'm kadar bir şey, dört köşe, her yanma ıslak deriler gerilmiş, görmüyorum ama altında tekerlekler olmalı, içinde ok atan yiğitler var. Evet, hiç kuşkum kalmadı, bunlar Oğuz yiğitleri. Başka hiç kimse böyle dar yerde böyle güçlü yay

çekemez. Kısa boylu at yaylarını almışlar. Hazar'dan çok yiğit düşürdüler. Bulundukları yüksek yerden Sarkel içine yanar oklar düşürdüler. Gelen çığlıklara bakılırsa çok yangın çıkardılar. Kuşatan ordudan çıkan uğultu yükseldi.

Kule geldi, geldi, tam surun dibine kadar sokuldu. Sonra herhalde, Sarkel surunun öne çıkan köşeli kulelerinden birindeki bir Hazar okçusu, gezer kuleye yandan, bir yanar ok gönderdi. Ok, derilerin aralık bir yerinden içeri girdi olmalı, katran kazanına düştü olmalı. Kuleden alevler yükselip, Tepegöz'ün kafasındaki derileri yakıp cascavlak bırakınca Hazar'dan çığlıklar yükseldi. Tepegöz'ün olmayan tepesine yanar oklar gönderdiler. Karşıdaki Oğuz yiğitleri ya kuledeyken oklandılar ya kendilerini aşağı bıraktılar. Tepegöz'ün kulesi dibine kadar yandı. Kuşatanlar yine geri çekildi. O gece Bayındır buyurdu, Hazar'da yemeli içmeli bir şenlik oldu.

Sonra tam beş gün boyunca dev kayalar atan bir mancınık Sarkel surunun benim baktığım yerden şimdi çok iyi görünen hep aynı bölgesini gözeterek atış yaptı. Her gün surdan bir parça düştü. Anlaşılan buradan gireceklerdi. Bayındır'ın adamları gündüz yıkılanı gece onardılar ama her seferinde duvar daha da güçsüzleşti. Bu beş gün boyunca kapımı açan olmadı. Kimse ne balık getirdi ne su. İlk gün var olan balıklarımdan biraz yedim ve su yokken bunun nasıl bir aptallık olduğunu anlayarak geri durdum. İkinci günün sonunda susuzluktan sayıklamaya, düşler görmeye başladım. Eğer bu ordu beni kurtarmaya gelen bir orduysa ya ölümü bulacak ya da susuzluktan delirmiş görecekti beni.

Yaşam gövdemden çekilip gidiyordu. Tavan penceremin tam altında yattım. Savaş sesleri arasında, bir kızıllaşıp bir kararan gökyüzü parçamı görerek ölmek istedim. Yerimden kalkıp başımı ilk geldiğim günkü gibi duvarlara vurmanın hiçbir yararı yoktu. Zaten yerimden kalkacak durumda da değildim. Ölüyordum. Yüzüm, gökyüzüme, bu acunda benim olan, gerçekten benim olan tek şeye dönük olarak, gözlerimi kapadım. Düş görmeye başladım. Düşümde, Abınçu Kız düştüğü Orhon'dan çıkmış, bükerek oluk biçimine getirdiği büyük bir kabalak yaprağı ile dudaklarıma su akıtıyordu. Çatlak dudaklarım suya dokunuyor, ıslanıyor, ben küçük yudumlar alıyordum. Birden, kalan son gücümle yerimden fırladım.

Yağmur yağıyordu. Penceremin altında damla yakalamaya uğraşmadım. Koşarak, Emgek'in yıllar önce getirdiği ve benim söküp düzleştirdigim tulumun derisini balık yığınının altından çektim.

Sertleşmiş deriyi kıvırdım, bir oluk haline getirdim. Penceremden çıkardım. İri taneli bir yağmur hızlı hızlı iniyordu. Durmasın, kesilmesin diye, sözlü ve yazılı Törelerden öğrendiğim bütün duaları ediyordum. Gök de bu akşam ben yoksulla biraz eğlenmek istiyordu anlaşılan. Tek bir damla içemeden yağmur kesiliverdi. Öfkeden elimdeki deriyi kuleden aşağı bırakmak istedim. Kendimi güç tuttum. İyi de ettim. Çünkü eskisinden de iri taneli bir yağmur bastırdı. Tek elimle, ortasına başparmağımı bastırarak kıvrıkça tuttuğum deri ağırlaşmıştı. Suyun birazını taşırarak deriden oluğumu içeri aldım ve iki avuç kadar suyu bir dikişte içtim. Dışarıda savaşın gürültüsü bütünüyle dinmiş, yağmurun uğultusu her sesi bastırmıştı. Sonra bir daha ve bir daha içtim. Deri oluğum gittikçe yumuşadığı için her kez daha güç oldu su almak. Sonra aklıma Töre kabukları geldi. Bunlardan en uzun olan ve oluğa en çok benzeyeni aldım. Azar azar ama daha kolay bir şekilde suyu içeri taşıyabiliyordum. Suyu neyin içinde tutacağım ise daha büyük bir sorundu. Önce, sızdıracağını bile bile, keçi derisini kıvırarak büyük bir külah durumuna getirdim ve neredeyse kaşık kaşık su taşıyarak olabildiğince doldurdum. Sonra üstümden çıkardığım eski püskü giysilerimi ıslattım, ıslattım. Arada, içebildiğim kadar su içtim. Yağmur kesildiğinde gece çok ilerlemişti. Yorgunluktan taş gibi uyudum.

Sabah, savaş bütün çılgınlığıyla yeniden başladı. Surun görebildiğim bölgesinde, birbirine çok yakın iki ayrı yerde duvar çok güçsüzdü. Aradaki duvarın çökmesiyle açılacak bir gediğin hemen kapatılması pek olası değildi. Kuşatanlar irili ufaklı bütün mancınıklarıyla bu noktaya vurmaya çalışıyorlardı. Bu, dördüncü günün akşamına kadar böyle gitti, içeriye alabildiğim hemen tüm suyu bitirdim. Giysilerimden emdiğim suyun ekşi, tuzluca bir tadı vardı.

Kuşatan orduya belki yaşadığımı duyurur diye, her akşam savaşın biraz tavsadığı anlarda, yaysazım ile yapabildiğim kadar gürültü yaptım. Bu akşam da tam çalmaya başlamıştım ki, kalın kapımın ardına geçecek denli bir uğultu yükseldi kule içinde. Son yıllarda iyice gıcırdayan kapım, dönmeye başladı. Elimdeki yaysazımı son anda balık yığının içine

sokuşturdum. Ararlarsa yandım.

Kapı, içinden geçen kalın demir milin çevresinde dönerek her iki yanından birden geçit verdi. Bir yanından Bayındır Kohen, diğerinden Benyamin İncir ve her ikisinin peşlerinden, odamın alabileceği kadar er içeri girdi. Bayındır bağırarak bunların yarısını dışarı çıkardı. Sözü hiç uzatmadı:

“Tengere Tardu Tigin! Sarkel kuşatıldı. Urus Koca ve Salur Kazan kapımıza dayandı. Ordunun yarısını ayaklanan Alanlar üzerine göndermiştim. Yarısı da İdil’de kaldı. Sarkel’in yerli askerleri ancak beş yüz kişi, ben de o kadar getirdim! Kötü yakalandık. Maşiah! Doğru dinimiz için, Aktürkler ve Köktürkler için, uruğumuz Arsılan’ın adının yücelmesi için uğraş günüdür.”

“Uğraşınız uğurlu olsun!”

“Maşiah! Anlamıyor musun, en güçlü kalemiz, Sarkel düşecek. Hazar ülkesinin kapısı aralık kalacak. Hazar ve Oğuz bozkırını kim çekip çevirecek? Buralarda bir daha Türk adını kim ağzına alacak? Sarkel düşüyor diyorum sana!”

“Düşmez kalkmaz bir Tanrı, Kohen...”

“Maşiah filan demem, vurdururum boynunu senin! Kaygısız it!”

“Ne yapayım istiyorsun Kohen?”

“Şöyle surlar üzerine çıkıp bir görün, dağılmalarını söyle, dirliğim iyidir de!”

“Kohen, bunlar beni niye dinlesin ki? Ben mi topladım bu kişileri?”

O ana kadar sessiz duran ve artık başrav olduğu anlaşılan Benyamin İncir söze karıştı:

“Senin için gelmişler Maşiah! Seni diri almadan gitmeyeceklerini söylüyorlar...”

Daha sürdürecekti ama Bayındır’dan omzuna korkunç bir topuz darbesi yiyerek sustu. Bu kadarı benim için yeterliydi. On üç yıl önce Bayındır’ın bana yaptığı gibi güleç bir duruşla,

“Atı! Sen istersen beni öldür. Leşimi Sarkel’in itlerine yedir. Benim bu çilem bitsin, siz de ne haliniz varsa görün!” dedim.

Bayındır topuzunu kaldırdı. Bana vuracak gibi bir tutum aldı. Şimşek gibi bir hızla Benyamin lncir'in başına indirdi. İncir yoksulu boş bir çuval gibi ayaklarımın dibine yıkıldı kaldı. Yüzüme sıçrayan sıcak beyin parçalarını elimin tersiyle temizleyip alay ettim:

"Kohen, vurdun ama yarı karanlıkta tam tutturamadın! Olan bir çuval İncir'e oldu. İstersen bir daha dene!"

Hanlar hanı olacak su sıçanı, kuyruğunu topladı. Arkasından atlılar kovalıyormuş gibi, gözleri dışarı uğramış, bağıra çağıra, ölmüş anama söve saya gitti. Bu da on dört yılda ikinci gelişi oldu. Giderken,

"Sana yarın sabaha dek süre! İyi düşün Tigin. Selcük ve oğlun elimde" dedi. Doğru olmadığını biliyordum. O topuzu bir de kendi başına indirse iyi ederdi. Sözünün başında Salur Kazanın Urus Koca ile birlikte geldiğini söyleyen kendi değil mi idi? Ne olmuştu da Korkut Ata bozkır dengesinden vazgeçmişti? Kuşlar kafesten uçmuş olmasa Dede, Oğuz'u Urus'a katar mıydı?

"Kohen, ben bir tutsak kişiyim. Bildiğin gibi et. Elimden ne gelir?" diye kestirip attım.

Öfkeyle çıktı. Kapım dönerek kapandı.

Gece, sabaha dek uyuyamadım. Çarpışma Güç Kulesi yakınlarında, bu gece pek zorluydu. Ara ara pencereme koşup, duvarın o bölümünün yerinde durup durmadığına bakıyordum. Yalnızca sesler ve haykırışlar değil, Bayındır'la olan konuşma da beni uyutmuyordu. Bu konuşmayı kafamda her canlandırışta çok salakça davrandığımı, Selcük ve Arsılan'ın yaşamlarıyla oynadığımı artık anlıyordum. Bayındır, benim Selcük ile olan ilişkimi, dahası, Arsılan'ın benim oğlum olduğunu nereden bilecekti? Bilmemesi gerekirdi. Demek ki... Birden kulenin çatısında korkunç bir gürültü koptu. Güç Kulesi temellerine kadar sarsıldı. Çatıya ağır bir şey, sanki bir taş çarpmıştı. Kalın çam kütükleri esnedi ama kırılmadı. O şey neyse, yuvarlanarak, gürültüler çıkararak çatıdan hızla kaydı, aşağı düştü. Aşağıdan yükselen çığlıklar, çatıdaki delikten odama doluştu.

Yaysazımı yeniden yay yaptım. Oklarımı indirip kuşağıma soktum. Ölüm eri oldum. Kapının tam karşısına geçtim, oturdum. Kararımı vermiştim. Yarın Bayındır odama girdiği an, onu delik deşik edecektim. Sonra çatıdan

küçük küçük, pıtır pıtır sesler gelmeye başladı. Sanki çok iri taneli bir dolu yağıyor gibiydi. Ok! Ok yağdırıyorlardı çatıya, içinde bulunduğum umarsız duruma karşın gülümsedim. Kimdi bakalım bu iş bilmez ham erlerin başbuğu? Taşın delemedigi çatıya ok yağdırsan ne olur?

Yok, epey şey olurmuş. Oklardan biri delikten süzülerek geçti, önüme saplandı ve odamı ışığa boğdu. Yanar oku bir an elimde tuttum. Ne yapacağıma karar veremedim. Odamı bir köşesinden, mesela penceremin olduğu yerden ben de tutuştursam mı diye düşündüm. İçinde ben olduğum için çok akıllıca gelmedi bana. Yalnızca penceremin önüne koştum. Yanan oku birkaç kez o deliğin önünden geçirerek aklımca işaret verdim. Sonra okun üzerine basarak çevresindeki katranlı bezi söndürdüm. Dört ok, üç oktan daha iyiydi. Kelek gibi, sıcak temreninden tutup iki parmağımı derince yaktım. Ateşin acısından acı acı uludum. Ok atışı kesintisiz bir on dakika kadar sürdü. Sonra uzunca bir süre sessizlik oldu. Belki de bugünlük savaş bitmişti.

Yanıldığımı birazdan anladım. Çatı tutuşmuş yanıyordu. Belim kalınlığındaki çam hatıllardan biri çatırdayarak yanındakinden ayrıldı. Parmağım kalınlığındaki aralıktan alev dilleri görünmeye başladı. Odamın tavanında alıştığım yerin çok uzağında bir yerden ışık gelmesini yadırgıyordum. Çatıya yangını söndürmeye çıkan kişileri de, sanırım oklayarak caydırdılar. Ayak sesleri kesildi gitti. Bir süre sonra başımın iyice belada olduğunu gördüm. Yanmaya kalmadan havasızlıktan gidecek gibiydim. Gecenin serininde dışarda o kadar hava varken, benim içerdeki yoksul havama göz dikmişti ateş. Ciğerlerim sıkışıyordu. Hemen pencereme ağzımı dayadım, dışardan aldığım temiz havayı içime çektim. Bir saat kadar o durumda kaldım. Sonra, ateşin etkisiyle ortasından incelen kütüklerden biri tam belinden kırıldı. Bir yarısı kulenin içine düştü. Çatıda kocaman bir delik açıldı.

Havasızlık sorunu çözülmüştü ama odanın ortasında yanan koca kütük daha büyük sıkıntılar yaratıyordu. Çizmemle tekmeleyerek biraz alevlerle boğuştum. Pek bir yaran olmadı. Aklıma hâlâ biraz nemlice olan eski çapanım geldi. Kütüğün üstüne attım. Delik deşik olduğu için havayı kesemedi. Ateş yanmayı sürdürdü. Son çare olarak keçi derisini ve tuzlu balıkların toparlayabildiğim kadarını alevli kütüğün üstüne yığdım.

Cızırtılar çıkaran balıklar, ateşi bir an engelleyecek denli çoktu. Hepsi beraber tutuşunca da kızılca kıyamet koptu. Yağlı balıklar çıra gibi yanıyordu.

Sıcaktan bunalmış ve umudumu iyice kesmiş bir durumda, kapının bir kanadına yüklendim. Belki önünde nöbetçi vardır. Açar. Ah, o hep bildiğim gıcırtıları çıkararak döndü, açılıverdi kapı. Tanrım, bunca zaman, açık duran bir kapı mıymış beni hapseden! Yoksa odama dalmak isteyen biri bir kanadından girmek için kapıya yüklenip açtığı sırada ben diğer kanadından mı çıktım? Düşünecek vakit yoktu. Kulenin on dört yıl önce tırmandığım merdivenlerini üçer beşer atlayarak aşağı inmeye başladım. Neredeyse çırılçıplaktım. Yayıma bir ok taktım. Tutsakçılarımdan kimin kaderiyse ölmek, ölecekti artık. Hep oturduklarını bildiğim en alt kattaki odaya daldım. Dalmak zorundaydım. Çünkü kulenin dışa açılan tek kapısı bu odadaydı. Emgek veya ltbaş, bu ikisinden biri, sırtı bana, yüzü kapıya dönük olarak kalın tahta masanın başına çökmüştü. Düşünmeden gerili yayımı boşalttım. İki kürek kemiğinin arasına yedi oku. ltbaş’mış. Yoksulun gıkı bile çıkmadı. Çünkü daha önce birisi bu işi yaparken epeyce bir gık çıkarmış gibi duruyordu. Masanın üstü ve üstü başı kan içindeydi. Çapanını sırtından soyup alırken iyice anladım ki öldürme alışkanlıkları pek fazla gelişkin olmayan biri, oldukça pasaklıca bir iş yapmıştı. Dışarı fırlarken masanın üstündeki deri kırbayı alıp düşünmeden ağzıma diktim. Su değil kımızdı. Sonuna kadar içtim.

Elimde yayım, belimde üç okum, çıra gibi yanan kulenin dışına çıktığım zaman bağırarak birbirlerini kıyma gibi kıymakta olan kalabalığa baktım. Birbirine giren Hazar ve Oğuz savaşçıların arasında tek tük Urus savaşçıları da vardı. Güç Kulesi, Sarkel’in surları içinde olduğuna göre, sur delinmişti, kent de düşmek üzereydi. Gözlerimle surun gediğini aradım buldum. Duvar yıkılınca savunmacılar bu gediği toprakla kapamak istemişler, biraz başarılı olmuşlar, fakat toprak gediğe yığıldıkça yükselmiş ve her iki yana dökülerek, engebeli de olsa bir yol yaratmıştı. Saldırganlar koşarak geliyor, tepenin üstünde kendilerini karşılayanlarla çarpışıyor, bazıları hiç oyalanmadan kente giriyordu.

Yıllar önce, Azman atımı yitirdiğim o gece kurtların arasında işittiğim

çığlığa çok benzer bir çığlık attım. Savaş bıçakla kesilmiş gibi duruverdi. Hazar ile Oğuz, bozkırın bütün çocukları silahlarını indirdiler, diz çöktüler. Sırtında tuhaf bir giysi, elinde küçük bir davul olan Yaşıl Kır davulunu çala çala, döne döne, her dönüşünde eteklerindeki deri sırımlara bağlanmış renk renk delik taşları havalandıra havalandıra önüme geldi. Yıkıldı kaldı. Ağzından köpükler saçılıyordu. Gözleri cam gibi hareketsizdi. Şaşkın Urusların arasında savaşı sürdürmek isteyenler bile Güç Kulesi'nin gücüne çok fazla direnemediler.

Biraz sonra, peşimde büyük bir kalabalık olduğu halde Sarkel'in dışına çıktık. Kalabalık, evinin yolunu ezbere bilen kör bir hayvan gibi beni almış, kuşatan ordunun önderlerinin yanına getirmişti. Büyük bir otağın önüne kurulmuş iki tahtta yan yana oturan bu kişilere baktım. Yanlarında birer sıra korçu, arkalarında, okları yaylarında hazır duran bir ince sıra okçu vardı. Urus Koca dedikleri kimdir, Salur Kazan dedikleri kimdir, hemen bildim. Hangisi daha korkunçtur, hemen bilemedim. Urus Koca'nın kıpkızıl saçları, sarı uzun sakallan, gömkök gözleri vardı. Ağzı, yundlar Tanrısı yarlıgasın, benim rahmetli atım Azman'ın ağzından daha genişti. Azman'ımın dişleri bunun dişleri yanında bebelerin sütdişine benzerdi. Yanağındaki büyük kesik izi kim bilir hangi savaştan kalmaydı. Kılıçtan çok bir balta vuruşuna benzeyen bu izi kapatan parlak, pembe renkli gergin deri altında, kemiğin iki yakasının bir daha bir araya gelmediği anlaşılıyordu. Geniş göğsünü kapayan parlak demirden örme zırhın üzerinde ise kızıllığını hâlâ koruyan geniş kan ve çakır izleri vardı. Kendi kanı mıdır, borç mu almıştır, yine bilemedim. Bu zırh dizlerine kadar tüm gövdesini kaplıyordu. Sarı, kıvırcık tüylerle kaplı çıplak, güneşte yanmış tunç kolları birer kütük gibiydi. Dizlerinde dizçekler, kollarında kolçaklar vardı. Tepeden tırnağa demire bürünmüş yaman bir yiğitti. Elinde tuttuğu savaş baltasını değme yiğit sallayamazdı. Gözleri kan çanağı gibi, elinde büyük bir çanak çakır, sarı sakallarından yuvarlanıp dizlerine, göğsüne yuvarlanan kızıl çakır damlalarıyla, susadığı savaşa karşı çakırkeyf olmuş bir savaş itine benzerdi. Birden kalın serçe parmağını kulağına soktu, içi kara kirle dolu tırnağı ile sağlam bir karıştırma yaptı. Ne çıkardıysa gök gözlerini dikti baktı. Sonra beni gülümseten bir tavırla çıkanı önce ağzına attı, çiğnedi, sonra yere tükürdü.

Salur Kazan dedikleri yiğit ne yiğitti? Heybetinden sol gözüm yaşardı.

Oturduğu yerde Urus Koca’dan bir baş daha kısa, geniş omuzlu, ince belli, başı kızıl börklü, adı görklü bir Oğuz yiğit idi. Bir daha baktım, sağ gözüm de yaşardı. Börkünden taşan kara saçları, ala badem gözleri, buğday benzi, irice, eğrice, atmaca burnu, kara bıyıkları, kenarları toplu, ortası sivri kırca sakalı ile Salur’un yüz akı, sarp bir yiğitti Kazan. O da, Urus komşusu gibi bir örme zırh giyinmiş, onun da dizçekleri ile kolçakları var. Kolları yarıya kadar çıplak; belki öyle kütük gibi değil bu kollar ama eğer elinde tuttuğu kalın boynuz yay süs değilse ve bu yiğit o yayı çekebiliyorsa, nice kütük kolları çöp gibi kırıp da atar bu kollar! Ayaklarında ise yumuşak deriden, yüksek konçlu, sert kösele altlı, üzengide düzgün dursun diye yüksek topuklu, kırmızı çizmeleri var.

Bir elinde dediğim yay, bir elinde kim bilir hangi yağısının kellesinden yapılma içi gümüş kaplama kımız tası. Altın kuşağına sokulmuş renk renk yağlıkları bilmeyen bilmez. Bilmeyen bilmez ki, hangi yağlık hangi yağının kafasından alınan deridir? Yıllar geçer, bu deriler yumuşar gider Kazan’ın ellerinde, sanki güderidir. Yine de er yiğitler, hanım kızlar, bilin ki Salur Kazan’ın en korkunç yeri o ala gözleridir. O boz sarı ala gözleridir. Kalın Oğuz’un yabgusu, çatırdayan Hazar Kağanlığı’nın beylerbeyi, Bayındır Han’ın güveyisi Salur Kazan tek bir kurt gibi değil, bir kurt sürüsü yalnız bir koyuna nasıl bakarsa aynen öyle bakıyordu. Urus Koca’nın gözlerindeki o duru bebek mavisi, o savaş itini nasıl bozuyor, neredeyse sevimli yapıyorsa, bunun gözlerindeki sarı kurt bakışı da kişinin içine öyle işliyordu. Kalın Oğuz’un yabgusu Salur Kazan, insana bakarken, bir kurt sürüsü kişinin sanki karaciğerini yiyordu.

Önlerine kadar vardım yürüdüm. Ne onlar bana yüköndü ne ben onlara yüköndüm. Ne onlar benim önüme döküldü ne ben onların önünde büküldüm. Yayımı sırtıma çapraz astım. Üç okumu kuşağıma sokuşturdum. Ayaklarımı iki yana açtım. Yere bek bastım. Kollarımı göğsüme kavuşturdum, gözlerimle At Ağızlı Urus Koca’ya hafif bir selam verdim. Gülerek koca tasını kaldırdı, kızıl çakırını ağzının kıyısından taşıra taşıra, döke saça içti. Kazana döndüm:

“Börkünden taşan uzun saçların kimin yasını tutar yiğit, değil bana! Kimin yuğudur daha çıkmamış? Kimin yokluğudur henüz yıl olmamış? Kucağında eğrice kılıcın niye çöngelmiş, değil bana. Biliğinde bellice okların neden

seyrelmiş yiğit, değil bana! Kalın Oğuz'un yabgusu Salur isen değil bana, yokluk gününde güneşe at salar isen değil bana!"

Gelenekten olan, çoğunun yanıtını zaten bildiğim, yalnızca töre yerini bulsun ve incelik olsun diye sorduğum abuk subuk sorularıma yanıt vermek yerine, er kellesinden yapılma çanağından koca bir yudum aldı. Boz sarı ala gözlerini gözlerime dikti.

"Bana bak kınından çıkıp azmış Kınık'ın Maşiah'ı, soytarılığı kes! Ben kaynatam olacak o kavata benzemem. Güneşe at salmam ama seni at gibi güneşe karşı boğazlatır, etinden salma aş yapar anana yedirir, derini yüzdürür, sırığa takar, kollarınla bacaklarını geldiğin yöne doğru çevirir, sarkıtır bırakırım!"

Peşime takılıp gelen ve artık Kınık olduklarını bildiğim yiğitler bu ağır sözler üzerine, bir an bile düşünmeden oklarını Yabgu'ya çevirdiler. Urus Koca'dan geniş, hırıltılı bir kahkaha koptu. Sonra Kınıkların arasında kendi Urus savaşçılarını gördü. Gözleri bulandı. Kuleden çıkarken kafama diktiğim bir kırba kımız ve anama söz edilmesi kanımı kaynatmıştı. Gök gözlerimi Salur'un sarı gözlerine diktim.

"Yabgu kan içmişsin gözlerini kan pusarıkları bürümüş, çekmişsin çakırı damarlarına kızıl sular yürümüş, güz günü esrik eşeğe dönmüşsün, yaz günü kösnük deveye dönmüşsün, tiginlerle nasıl konuşulur usundan uçmuş gitmiş, demek ki Kanlı Oğuz elinde Töre'miz tükenmiş bitmiş... Elden utanmazsın, günden utanmazsın, yanındaki At Ağızlı Urus Koca'dan, amrak 'dayından' da mı utanmazsın? Ne gökçek nesnedir kişinin arkasını dayayacak bir dayısı olması!"

Kazan'ın bu "dayı" işine kötü bozulduğunu biliyordum. Karşımdaki kurt sürüsü biraz gerilemiş gibiydi. Geriye bile dönüp bakmadan, elimle Kınık'a oklarını indirttim.

Konuşmayı sürdürdüm:

"Yabgu sen Bayındır'ı kavradın mı? Kavradın da kara yere çaldın mı?"

Gözlerinin ucuyla "yok" dedi.

"Yabgu, senin o kavat kaynatan beni on dön yıl diri diri mezara koydu! Hele dur ben onu kavrayıp kara yere çalayım. Ondan sonra seninle

söyleşiriz. Alnımızda yazılıysa barışırız, değilse vuruşuruz!”

Yanıt beklemeden geri döndüm. Biraz önce Yabgu’yla konuşurken sağ yanımda gözümün kıyısı ile gördüğüm, şimdi sol yanımda duran, büyük ve her an daha da büyüyen kelle yığınına baktım. Salur Kazan’ın kocamış, ak saçlı kellecileri birbirleriyle konuşa konuşa, gülüşe oynaya, önlerine getirilen tutsakların başlarını –sanki kenger sakızı ayıklar gibi– büyük bıçaklarıyla gövdelerinden ayırıyordu. Havada insan kanının sıcak, yapışkan, şekerli kokusu vardı. Başım döndü. Yığının en üstüne fırlatılan bir kelle yuvarlanarak düştü, en alta indi. Tepeden sızan kan gölünün ortasında, açık gözleri bana dönük durdu. Kenetlenen dişlerinin arasına sıkışmış ve ucu dışarda kalmış sivri pembe dilini oynatıp duruyordu. Unıs Koca mı daha yırtıcıydı Salur Kazan mı, bilemedim.

Kınık safları benim arkaya dönüşüm üzerine ikiye yarılmış, yine en başa geçmemi sağlamışlardı. En arkadan bir haykırış duyunca geri döndüm. Kınıklarla karışık duran Hazar savaşçılarından genç bir yiğidi Salur’un korçuları kavramış, bıçakçı kocalara doğru sürüklüyorlardı. Salur’un yüzünde belli belirsiz bir kurt gülümsemesi, Urus Koca’nınkinde yine o at sırıtışı vardı. Deli Kınık yiğitlerini kışkırtmak, Maşiahlarına ve kendilerine sığınmış bir kişiyi alarak açık açık bir savaş mı çıkarmak istiyorlardı? Kınık yiğitleri kınlarından çıksınlar mı çıkmasınlar mı, ne yapacaklarını bilemediler. Geri döndüm. En yakınımdaki Kınık okçusuna bu kez oldukları yerde kalmalarını, hele Kazan’a hiç ok kaldırmamalarını söyledim. Hepsi bir duvar gibi, sırtları Kazan’ın okçularına dönük kaldılar. Kazan’ın altın tahtına yürüdüm. Biraz öncekinden daha çok yaklaştım. Yavaş, fısıltı gibi bir sesle:

“Yabgu, beni izleyenlerin içinden değil yiğit, it bile çekemezsin sen. Hazar değil, albız yavrusu olsa vermem. Seninle işim yok. Bırak gidelim. Yok bırakmıyorsan, söyle. Tek bir sözümle şu gördüğün Kınık yiğitleri geri döner, seni de yanındaki beygiri de delik deşik ederler. İtlerine söyle de ön ayaklarını çeksinler.”

Kazan eliyle bir işaret yaptı. Korçular Hazar’ı bıraktı. Kiniğin ve az sayıdaki Rus ile Hazarın korkusuzlukları değil, bana olan bağlılıklarıydı Kazan denen koca kurdu gerileten. Urus Kocanın önünde, hâlâ kendi Oğuzu sayılan Kınıkla kapışmak istememesi gerekirdi. Üstelik sırtı dönük batır

kişileri oklatarak Urus Koca’nın yanında küçük düşmek istemeyeceğini de biliyordum. Salur’un istediği, bize sığınan birini öldürerek, kimin daha güçlü olduğunu göstermekti. Bir Hazar için kimsenin canından geçmek istemeyeceğini düşünmüştü. O gün yanılmıştı. Ondan sonraki günlerde de yanıldı. Hazar’ın yaprak gibi titreyen elini tuttum. On altı on yedi yaşında bir delikanlıydı. Kınıklar da görsün diye safların arasından geçirerek en başa götürdüm.

XXIII.
İç Kale Direniyor

Bayındır denen, bizim gibi saklanmak zorunda kalmadığı için hiçbir zaman bir kutsal adı, şem-ha kodeş'i olmayan, o tek adlı kodoşun nerede olduğunu biliyordum. Sarkel'in surlarına yine Güç Kulesi'nin yakınlarında açılan yoldan girdik. Hemen hiç direnişle karşılaşmadık. Yalnız, en yakınımızdaki evlerin damlarından gelen seyrek bir ok sağanağına tutulduk. Kule baştan aşağı çıra gibi tutuşmuş, kalın çam kütükleri ateşe direnip ayakta kaldıkları için alevler hâlâ göklere direk olmuş, bu kanlı kızıl gökleri bu kule tutuyor gibiydi. İç kaleye doğru, az da olsa çarpışa çarpışa giderken kulenin kıyısından geçtik.

Kulenin en üstünden kişioğlunun tüylerini ürperten, kanlarını buz eden çığlıklar geliyordu. Ruhumu orada bırakmışım da o yoksul şimdi orada yanıyor, kavruluyor gibi sarsıldım. Herkes gördü ve duydu. Beni izleyen Hazar savaşçılarının arasında ağlayanlar vardı. Çok büyük bir çarpışma yaşamadan iç kaleye ulaştık. Askerlerim arasında Hazar kılıklı erleri gören savaşçılar kısa bir ikircik yaşıyor, ya "Sarkel!" diyerek saldırmaya kalkıyor ve anında oklanıyorlar ya da çoğunun yaptığı gibi, hiçbir şey söylemeksizin aramıza katılıyor, gidip yerlerini buluyorlardı.

İç kalenin sarı taştan değil, bütünüyle pişmiş kızıl tuğladan yapılmış gösterişli surları önünde küçük ordumu durdurdum. Var gücümle bağırdım:

"Bayındır Han! Bayındır Han!"

Surun üzerinde, bakırla kaplı yüksek kapının üstündeki iki küçük dört köşe kuleden birinin kapısı açıldı. İnce bir gölge dışarı itildi. Selcük!

"Tigin! Tutsağız. Arsılan ve ben. Bayındır bizi öldüreceğini söylüyor!"

“Selcük, Han kılığına girmiş o sıçana söz ilet, karşıma gelsin. Anlaşalım. Sarkel’in surlarında büyük gedikler açıldı. Salur ile Urus’un ordusu ev ev dolaşıp insanları kesiyor. Urus işçileri dış surdaki gedikleri genişletmekle uğraşıyor. Mancınıklar iki saat sonra burada olur. Geç kalırsa aynı kırım burada yinelenecek. Biz kendisini kurtarabiliriz. Karşıma çıksın!”

Çıktı. Hanlar Hanı. Gölgelerin Hakanı. Erdem nedir bilmeyen it. Eline bir gün kılıç alıp uğraşa girmemiş yiğit! Arsılan uruğunun, uğuşumun yüzkarası. Selcük’ün itildiği o kuleden çıktı. Demek ki beni bekliyormuş encik! Seslendi:

“Tigin, bana dokunmayacağınıza söz verin!”

“Veriyorum Han, Arsılanların kutsal lekesi adına, biliğimdeki okum, belimdeki kılıcım adına söz veriyorum. Ne Oğuz, ne Rus, ne Hazar, beni izleyenlerin iğinden hiçbirinin eli sana kalkmayacak!”

“Diğerlerini say, diğerlerini saymadın! Uyanıklık yapma Tigin!”

“Sayayım Han, beni izleyen Bulgar, Sabır, Oğur, Çuvaş, Macar, Peçenek... daha sayayım mı?”

“Yok! Hepsini tek tek sayma! Herkes de. Yeter.”

“Beni izleyen herkes Han’ın yaşamına saygılı olacak, ordumdan kimsenin eli Han’a bulanmayacak!”

“Peki Tigin, nasıl inanayım?”

“Kapıyı aç yanına geleyim. Bir saat sonra da ordum içeri girsin!”

“Tigin ya seni öldürtürsem, ya seni yine tutarsam? Nasıl güveniyorsun bana?”

“Sen kendi başının kaygısında ol Bayındır. Benim işime burnunu sokma. Elinde ben varım zaten. Yüreğimin parçası Arsılan orada değil mi? Adı görklü Selcük orada değil mi? Bir ben daha fazla olursa bir şey olmaz. Eline çok bir şey geçmez. Ama senin sonun da pek değişmez. Değil mi Han?”

Sarkel kermeninin ağır kapısının sol kanadı açıldı. Tek başıma yürüdüm, içeri girdim. Bayındır ile bir kez daha altın otağında görüştük. Tutsaklık günlerimde Bayındır’dan nasıl öç alacağımı düşünürken daldığım uykular

usuma düştü. İşte Bayındır karşımdaydı. Bir Hazar ölüsünün yanından aldığım kanlı kılıcımla, bir vuruşta öldürmek işten değildi. Biliyordum ki öyle bir şey yapsam Bayındır'ın yaşayan en yakın ve erişkin akrabası olduğum için, şu iç kale ahalisi önümde yere kapanacaktı. Yapmadım ve yalnız onun değil, iç kaledekilerin hepsinin ölüm buyruğunu damgalamış oldum.

Çökmüş, yıpranmış bir görünüşü vardı. Ben boğazını kesmeden önce Azman bana nasıl bakıyorsa öyle bakıyordu. O zaman anladım ki, Han Bayındır da kendi kulesinde hapistir. Bu on dört yılı ve ondan öncesini kendi Güç Kulesi'nde tutuklu geçirmiştir. "Odası" daha geniş olduğu için, eğlencesi daha bol olduğu için, tutsakçılardan dayak yemediği için, yiyeceği, içeceği, suyu, kımızı bol bulamaç olduğu için, Tanrı'nın yarattıkları önünde eğilip kalktığı için, özü kutu olmadığı için, usu kıt olduğu için, o bu tutukluluk durumunu anlamamıştır bile. Şimdi de pek anlamış sayılmazdı. Yanına altınını gümüşünü alabilir miymiş? Olur Han. İsteyen Hazarlar arkasından gitsin miymiş? Peki Han. Atlarını da alsın mıymış? Olur Han! Uzak akrabama acıdım. Gök gözlerime yaş yürüdü. Benim ailemin iki yüz yıldır içinde debelendiği düşe o da dalmak üzereydi. Varsın Sarkel düşsün, Koca İdil ne güne duruyordu? Eğer İdil'e de saldırmışlarsa, Semender'e, belki Belencer'e gitmek, bozkırdaki destekçilerini örgütlemek, olursa Sarkel'i yeniden almak istiyordu Han. Eğer bunları yapmaya gücü yetmezse, o zaman da yeraltına inecek, gizlilik yollarına, saklılık izlerine sardıracak, bir gün hiç görmedikleri nahlat avot'a, babalarının yatağına dönmek için dört gözle bekleyen, söz verilen toprak parçalarına kavuşmak için her engeli aşmaya, o uğurda ölmeye, öldürmeye hazır çocuklar yetiştirecekti. O an, o gününü bilmediğim 965 yılının yazında Köktürklerin iki yüzyıldan artık süren düşü sona erdi. Artık dirilecek, diriltilecek bir Arsılan uruğu kalmamıştı. Ben Tengere Tardu Tigin, yaşadığım sürece bir hanedan kurmamaya karar verdim. Bozkırın uzun tarihinde "Tengereli" diye bir devlet olmayacaktı. Kutsal bildiğim her şey adına ağır yemin ettim.

Han ile anlaştık. Adamlarına el etti, önce altın otağı ve altın tahtı sökmeye başladılar. Sonra altını gümüşü atlara katırlara yüklediler. Abınçuları, konçuyları çadırlı arabalara doldurdular. Her birinin koynunda koltuğunda ipek kumaş toplan, altın gümüş ibrikler, leğenler vardı. Hazar soyluları olan

Aldıazarlar, yüzlerinde derin kin çizgileriyle hanlarını taklit ettiler. Sarkel'in yüz bu kadar yıl yığdığı malın mülkün, sanırım yarısını arabalarına sığdırdılar. Bayındır'ın avuç avuç altın Urum solidileri dağıttığı erler, atlarını eyerleyip Han'ın tuğu altında durdular. Parayı koynuna koyup yanıma gelmeye uğraşan birini Han'a haber verdim. Uyanığın hemen boynunu vurdular. Han işaret etti, adamın koynundan çıkan parayı kelleyi vuran aldı. Omzumu silktim, ister istemez gülümsedim. Kuyruğu kedinin pençesi altına kısılan sıçan kendini hâlâ han sanıyor, kimine ölüm, kimine ödül yandırıyordu.

Sonra Han işaret etti. Kermenin kapısı açıldı. Kınıklar ve diğerleri tek sıra halinde içeri girdiler. İç kale düşmüştü. Hemen erlere, duvarlara çıkıp savunma durumu almalarını söyledim. Bir tiginin değil, bir Maşiah'ın peşine düşen erler oldukları için, Hazar soylularının mallarıyla mülkleriyle ilgilenmediler. Bayındır Han'ın hangi usa kulluk içinse, bu uğraş gününde kapalı tutturduğu pusatlığı açtırdım. Han ve Akhazarlar altınlarını gümüşlerini bırakamadıkları için, yersizlikten, kamış saplı güzelim okların ancak pek azını alabilmişlerdi. Demet demet okları surun üstüne taşıttım. Fıçı fıçı katranları yukarıya çıkarttım. Her on adımda bir fıçıyı tutuşturttum. Bayındır Han da gülümsüyor, "At senin, pusat senin, var biraz da sen oyalan, belki benim kadar başarılı olur, böyle mal yığarsın" der gibilerinden yüzüme bakıyordu. En son, en genç karısını ve henüz kundakta bir bebek olan küçük çocuğunu alarak arabalardan birine bindi.

İşaret ettim, kapının her iki kanadı birden açıldı. Bayındır Han, eğer iyi kullanılsa daha birkaç Sarkel veya İdil yapacak altını gümüşü atlarına arabalarına yükletmiş, Sarkel kentinden, bozkırın kilidinden, kentin yüreğinden çıkıyordu. Son Akhazar atlısı da çıkınca kapılan kapattırdım. Soylu evlerinde ne kadar eşya varsa kapının ardına yığdırdım. Halılardan başladım. Dürülmüş halıları kalın tomruklar gibi kapının arkasına, ta sura kadar, beş altı sıra olacak gibi dizdirdim. Adamlarımın şaşkın bakışları altında kuyulardan kova kova su çektirip hepsini güzelce ıslattırdım. Sonra da, daha dayanıksız bir engel olduğunu bile bile, salt halılara baskı olup onları yerinde tutsun diye diğer eşyayı halıların önüne yığdırdım.

Biz yel gibi bunları yapmıştık ki, iç kalenin biraz altındaki Sarkel sokaklarında kızıl kıyamet koptu. Tam beklediğim gibi, Urus Koca ve Salur

Kazan denen o iki koca kurt, Bayındır Han'ın besili atları ve süslü arabaları bütünüyle kapıdan çıkmadan kırıma başlamamışlardı. O budala da, gelen giden olmadığını görünce Sarkel'i alanların yalnızca benimle birlikte gelenler olduğunu sanarak gönül rahatlığı ile kentten çıkmaya davranmış, Sarkel'in dar sokaklarında sıçanlar gibi kapana kısılmıştı. Belki bir savunma ve saldırı çizgisi oluşturabiliriz diye geriye, kermenin eteklerindeki açıklık alana çekilmeye davrandılar. Selcük ve neredeyse Selcük'ün boyuna ulaşan Arsılan'la beraber, birkaç saat önce tutsak oldukları kulenin içinden aşağımızdaki kanlı vuruşmayı izlemeye başladık. Han'ın yanındaki binden az erin içinde gerçekten pek yaman vuruşanlar vardı. Paralı askerler olan ve kendilerine "Ors bölüğü" denen Harzemli erler pek yaman vuruşuyorlar, attıkları ok boşa gitmiyordu. Doğruydu, savaştan kazandığın parayı yemek için önce yaşamayı becermek gerekti. Kendi erlerime söyledim, pusatlıktaki urganlardan ip merdivenler yapmaya başladılar.

Okları tükenen Harzemli birliğin erleri, eğri kılıçlarını kınlarından sıyırarak yağılarına girdiler. Çok sert bir direnişle karşılaşan saldırganlar biraz duralayınca, Bayındır'ın adamları arabaları hemen önümüzdeki alana sokabildiler. Bizim, yaylarımız gerili olduğu halde oklarımızı atmadığımızı görünce arabaları bir halka yapmaktan caydılar. İki sıralı bir yarım ay yaptılar. Arkalarını kaleye verdiler. Bu anlamda, Bayındır'a koruyucu bir kalkan olmuştuk. Hatta, bizim Hazarlarımızdan bazı erler, dayanamayıp Bayındır'a saldıran birliğe ok attılar. Kalanları güç önledim. Dolayısıyla, Urus Koca ve Salur Kazan'la pek arkadaşça söyleşecek gibi durmuyorduk. Bayındır Han, sözümün ne anlama geldiğini yeni anlamış gibiydi. Benim yanımdaki hiç kimsenin eli, Han'a ve adamlarına kalkmıyordu. Benim olmayan, beni izlemeyen kişiler için söz vermek pek yakışık almazdı. Ben de vermemiştim zaten. Yine de Bayındır kaleye kadar at tepip haykırmaktan kendini alamadı:

"Tengere Tigin, aldattın beni!"

"Sanmam Han! Bak bakalım, bizden size saldıran var mı? Olursa söyle, kellesini alayım!"

"Yok ama, aşağıdan gelenler var! Niçin söylemedin tüm kuşatanlar adına konuşmadığını alçak?"

“Sordun mu Han? Sorsan söylerdim.”

Söverek geri döndü. Yaşamının hu son anlarında biraz yiğitleşmiş mi nedir? Sağa sola ok çekip duruyor, kötü de vurmuyordu.

İki korkunç saat sonunda Urus ve Oğuz erleri aşağıdaki savunmanın belini kırdılar, belkemiği demek olan arabaları yanar oklar ile yaktılar. Korkunç bir kıyım, çirkin bir kırım başladı. Kadınlarla çocuklara bile kimse acımıyordu. Selcük ve Arsılan bakmak bile istemediler. Aşağı gönderdim onları. Ben de dışarı, surun üstüne çıktım. Daha kapıkulenin içindeyken, söyleşen iki eri duydum. Biri, duyurmak istercesine “Yiğit Maşiah’ımız nerededir? Gören var mıdır?” diyordu. Çıktım. Bir Maşiah’a uğraş gününde saklanmak pek yaraşmaz ve yaramazdı.

Aşağıda Bayındır Han artık gerçek bir kahraman gibi vuruşuyordu. Elinde iki ağızlı bir savaş baltası olduğu halde vuruşmanın en önlerine koşuyor, vurduğunu deviriyordu. Gözlerim, yaşamımı karmakarışık eden, yıllarımı alan bu insan için doldu. Utanmasam ağlayacaktım. Bayındır Han genç karısı ve küçük bebeğinin önünde arslanlar gibi çarpışırken bir ok, gözkapağına dokundu. Bir an duraladı. Elinin kenarıyla gözlerindeki kanı sildi. Sol omzuna inen korkunç bir balta vuruşu ile çöktü. Sonra yay gibi yerinden fırladı, baltasını fırlattı attı, eğri kılıcını sıyırdı, koşarak Urus ve Oğuz erlerine kendini vurdu. Bir yanar oddur ki samanlığa düştü ya da bir börüdür ki koyun sürüsüne girdi. Sonra oklar ile delik deşik oldu. Başı görünmez oldu. Arsılan uruğundan Hanlar Hanı Bayındır Han o gün yok oldu. Yok olduğu gün han oldu.

Sarkel’deki yüzlerce yangın, güneşin batarken kızıla boyadığı ufukları aydınlatamasa bile yağmacıların işlerini pekâlâ kolaylaştırıyordu. Gittikçe dinmesine karşın sabaha dek çığlıklar, haykırışlar, iniltiler duyduk. Yağmacılar bir evi soyup soğana çevirdikten sonra ateşe veriyor, yanan evi, ötekine geçerken ışık kaynağı olarak kullanıyorlardı, iç kalenin çevresi, böyle bir gün düşünülerek halka biçiminde, bir iki evlik bir sıra halinde bütünüyle boş bırakıldığı için, kentte gittikçe yayılan yangından uzak kalabiliyorduk. Yine de, tuhaf bir vınlama çıkararak kalasların içinden fırlayan kızgın çivilerin bize kadar ulaşması olasıydı. Herkese dikkat edin, tetik durun dedim. Kermenin eteklerine kadar gelip yalvaran kentlileri ve bazı Harzemli erleri sarkıttığımız ip merdivenlerle içeri aldık. Bunların

arasındaki Köktürklerin, gidecek başka bir yerleri olmadığı için kermenin savunmasında daha bir canla başla çalıştıkları görülüyordu. Ben yine de, başından beri benimle birlikte olan Hazarlara, bu yeni gelenlerin arasına saldırganlardan kimse karışmaması için gözlerini dört açmalarını söyledim.

Arabalara bakan taraftaki bütün ateşlerin aşağı indirilmesini sağladıktan sonra, bütün bir kermen halkının şaşkın bakışları altında, bir ipe tutunarak surun dışına indim. Peşimden gelmek isteyenleri elimle durdurdum. Yıllarca içinde yaşadığım ve gördüğüm karanlıktan sonra bana gün gibi gelen yıldızlı karanlığın içine daldım. Bayındır Han'ın en son saldırısına geçmeden önce vuruştuğu yeri buldum. Yılların karanlığında en ufak bir sesi duymaya alışan kulaklarım beni yanıltmamıştı.

Vurulmuş ve ölmek üzere olan anasının kucağından Bayındır'ın bebeğini kaptığım gibi geriye, iç kaleye döndüm. Kadıncağız gözleriyle sağ ol dedi. Daha önceden, bir ipin ucunda sarkıtılmasını istediğim sepete bebeği koydum. Kendim, bu kez bir ip merdivene tırmanarak içeri girdim. Ateşlerin yine yerlerine taşınmasını ve herkesin çok dikkatli olmasını isteyerek aşağı indim.

Biraz sonra Selçuk, kollarında tuttuğu ufaklığa inanamayarak bakıyor, yanaklarından yaşlar süzülüyordu. Küçük, bir yaşında bile olmayan, tombul toraman bir oğlandı bu. Bayındır Han'ın oğlu. Uzaktan akrabam. O, ben ve Arsılan İsrail, uruğumuzdan son kalanlarız. Selcük,

"Madem bir sepet içinde bize geldi, adı Musa olsun bunun" diye ellerini çırpmaya başladı.

"Olur, ama bir de günlük adı olsun, İnanç nasıl?" diye sordum. Çok beğendik. Musa İnanç Bey, Selcük Aka'nın Tengere Tigin'i bir kez daha "aldatmasına" gerek olmadan gelen oğul! Selcük koştu. İç kaleye sığınmış Hazarların içinden bir taze gelin buldu getirdi. Kadının kucağında Musa'dan biraz daha küçük bir bebek, gözlerinde kurumuş yaşlar, yanaklarında yırtıklar ve tırnak izleri vardı. Musa İnanç, kadının dolu göğüslerine hırsla, inançla saldırdı. Arsılan dahil, hep gülümsedik.

Gece, Han'ın evinde, Han'ın bir odasında, yumuşak bir yatak üstünde Selcük'le uzanmış, biraz uyumaya çalışıyorduk. Yan odada Musa'nın tayası

ve çocuklar uyuyordu, ilk iş. Dedeyi sordum. Bilmiyordu Selcük. Han’la birlikte bu son gelişlerinde, Dede bir gün ortalıktan yitmişti. Bayındır çok öfkelenmiş, Selcük ile Arsılan’ı tutturmuş, Çonra’yı Dedeyi bulmaya göndermişti. Peki, ya Oğuz ile Urus nasıl dikilmişti Hazar’ın karşısına? Dede’nin denge oyununa ne olmuştu? Selcük tam bilmiyordu. Ama Hazar ravlarının son yaptıklarının bunda bir parmağı olabilirdi. Bir gün, Başrav Kaplan, İdil’in Hazaran semtindeki yerel Bet ha– Migdaş’ın önünde, sırtına saplı bir bıçakla ölü bulununca Bayındır, ikinci ravı, Benyamin Incir’i başrav olarak atamıştı. Yeni başrav iş başına gelir gelmez zırvalamaya başlamış, dinden çıkan Oğuz’u doğru dine geri kazanma işine kalkışmıştı.

Uygun bir dille, Oğuz’un zaten hiçbir zaman tam olarak Hazar’ın dininde olmadığını, dinlerinin kendi atalarının diniyle karışık olduğunu ona söyleyenleri,

“İyi ya! Bakın bu benim dediğimi doğruluyor! Bunların doğru dine sokulmaları gerek. Şimdiye kadar sallamışsınız başınızı, yemişsiniz arpanızı! Oğuz diye bir şey yoktur. Bozkır Hazarı vardır. Han’ın ekmeğini kazanmak gerek. Bu da kıçımızın üzerine oturmakla olmaz!” diyerek susturmuş, Hazar devletinin yeni ve gözükara bir tutum takınmasını savunmaya başlamıştı. Buna “Yerinde Duramayan Hazarcılık” adını vermişti. Düşmanları iki günde bu tutumun adını “Kıpırdak Hazarcılık”a çıkarmışlar!

Kıpırdak Hazarcılık’ın ilk gerçek uygulaması, Bayındır Han’ın bir yarlık çıkararak tüm Oğuz boylarına tulum peyniri yapımını yasaklaması olmuştu. Benyamin İncir, bu işe benim adımı da karıştırmış,

“Rav Tengere’de okuduğum yazılı Tora’da ‘et ve sütü bir arada tutmayın, anasının sütünde yavrusunu pişirmeyin’ diye buyuruyordu. Şimdi koyunun sütünü peynir yapıp yavrusunun derisine doldurmak ne demek oluyor? Bu tulumlar güneş alımda kalınca pişmiyor mu? Bu Oğuz aklını başına alsın!” diye bir hareket başlatmıştı. Sonra, başında kızıl börk olan Oğuz yiğitlerini İdil’e, Sarkel’e ve diğer kentlere sokmamaya başlamışlar.

İncir, yakın arkadaşlarına şöyle diyormuş:

“Bu Oğuz’un ne kalabalık olduğunu börkünden gördüm, ürktüm ben. Bebeler de ürkmesin bari.”

Dışarıya sunulan gerekçeyse biraz daha değişikti. Buna göre kızıl börküyle Hazar'a gelen sözde Maşiah Tengere'nin destekçileri olan Oğuzlar kızıl börklerini bir simge olarak kullanıyorlar, Hazar barışını bozmaya çalışıyorlarmış.

Böylece, İdil'e, Sarkel'e ve diğer kentlere giden gelen Oğuz sayısı iyice düşmüş. Ticaret tavsamış. Bozkırdan kentlere argış, kervan gönderen kalmamıştı. Bazı derin inançlı kentli Hazarların ayda yılda bir kentlerine gelen bazı Oğuz tüccarlarını döverek mallarını ellerinden almalarıysa tuz biber olmuş, Oğuz'u çıldırtmıştı. Kıpırdak Hazarcılık, kağanlığın tüm taşlarını kıpırdatmıştı sonunda.

Üstelik, Benyamin İncir, bende gördüğünü söylediği Tora'daki buyruklara uygun olduğunu öne sürdüğü bir bitig, bir kitap yazmış, üşenmemiş, birini de Salur Kazan'a göndermişti, inanmış yoksulun bu içten davranışı hem Oğuz, hem Hazar'da epey bir yanlış anlamaya yol açmıştı. Benyamin'in kitabının adı *Hazar Kağanlığı'nın Çöküşü* imiş. Tabii ki, "eğer doğru dine uyulmazsa Hazar kağanlığı çöker" konulu, bir uyarı kitabı imiş, içinde bol miktarda Yeruşalayim'den, Eriha'dan, Ad'dan, Semud'dan söz ediliyormuş. Bayındır Han kitabı görünce öfkesinden hop oturup hop kalkmış. Çünkü, Başrav İncir, iyi niyetle de olsa kentlerin güçsüz noktaları nedir, bir bir sayıp döküyormuş kitapta. Tabii, "aman koruyup kollayalım yoksa..." düşüncesi varmış kitapta, ama sevmeyenleri vermişler fiti Han'a, vermişler fiti...

Salur Kazan'ın ise ağzının suyunu akıtmış kitap! "Hımm, bu o topuzu açıklıyor!" diye düşündüm. Sonuçta görünen oydu ki bir inanç savaşı patlak vermişti. Daha doğrusu, kendi köşelerinde uslu uslu duran inançlar adına kişioğlunun giriştiği sonsuz savaşlardan bir savaş!

Urus Kocanın ise doğru inançla, yanlış inançla hiçbir alıp veremediği yokmuş. Semenderin, İdil'in, Sarkel'in dillerde dolaşan baylığı, zenginliği nasıl olur da kendi kentlerine geçer düşüncesindeymiş. Asıl adı Svyatoslav olan Urus Koca, Kiev kentini başkent edinmiş bir Urus prensiymiş. Gücü gün geçtikçe artıyor, ünü bozkıra dalga dalga yayılıyormuş. Anlaşılan o ki, en batıdaki Sarkel'den başlamıştı. Eğer Dede haklıysa, bu Hazar işinden sonra yoldaşı Salur Kazan'a saldırması çok olasıymış. Dede'nin savlarını yıllardır biliyordum. Ellerimi iki yana açarak söylendim:

“Aman, Selcük, nerede o günler? Dede’nin Urus prenslerinin davranışları üzerindeki savları gerçekleşmeden bunlar bizi elbirliği ile lokma edecekler gibi duruyor!”

“Haklısın Tigin! Adamlar el ele vermiş, bizi kuşatmış. Onlarla aramızda bir yoksul tuğla duvar ve Tuğak’ın Kınıklarından başka bir şey yok!”

Selcük babasını anınca, Güç Kulesi’ndeyken bir türlü çözemediğim, hep sormayı kurduğum soruyu biraz da patavatsızca soruverdim:

“Bayındır, Tuğak’ı niçin öldürttü Selcük?”

“Tigin, söylemesi biraz güç ama Tuğak, Bayındır’ı tahtından indirmek üzereydi. Güvenebileceği bir Maşiah bulur bulmaz bu işi yapacaktı...”

“Evet, Tigin! Çünkü Bayındır, yabgunun üzerine ordu göndermek istiyordu. Bırak şimdi bunları. Davulları duyuyor musun?”

Duyuyordum. Odadan dışarı fırladım. İki dakika sonra duvarın üstündeydim. Bir gün önce Urus Koca ile Salur Kazan’ı gördüğüm, Güç Kulesi’nden pek de uzak olmayan yandan davul sesleri geliyordu. Sonra davul sesleri hızlandı, hızlandı. Önce “günaydın, haydi toplanın” davulu sandığım davullar susmak bilmiyordu. Sonra günaydın demek için henüz erken olduğunu, “dün baskını” vermek isteyen bir ordunun da davul dümbelek çalmayacağını anladım. Hepimiz seslerin geldiği yere bakıyorduk. Güç Kulesi’nin yıkıntısı hâlâ alev alev yanıyor, Sarkel dış surunun mancınıklarla yıkılan bölümünü, o koca gediği aydınlatıyordu. İç kale ile kule arasındaki bütün evler temellerine kadar yandığı için çok açık olarak görebiliyorduk. Yanı başımda duran ve bu işlerde bilgili olan Yaşıl Kır, “Tigin, albız çıkarmak istiyorlar” diye fısıldadı. Ah ah, Salur Kazan’ın kamları, şamanları! Yanımdaki Kınık erleri ürkmüşlerdi. “Aman üzerine alınıp ‘dayı’sı çıkmasın da” dedim. Pek gülemediler bile.

Davullar hızlandı, hızlandı. Büyük, kocaman, tek bir vuruş oldu. Bütün Sarkel’i sarsan ve karanlık gökleri aydınlatan bir patlama duyuldu. Sonra, hepimiz gördük, Güç Kulesi’nin akkor durumuna gelmiş yıkıntısından iki adam boyunda bir alev dili koptu. Hızla Sarkel dışına çıktı. Kuşatanların ordugâhına dokundu. Çadırlarını, ağırlıklarını alevler içinde bıraktı. Bozkıra doğru uzaklaştı. Gitti. Davullar sustu. Tan yeri ağardı, sonra kızıllaştı. Güneş, Sarkel denen açık mezarlığı yavaş yavaş aydınlatmaya başladı.

Havada sarı bir duman, havada is, havada yanmış çam ağacı, havada çiğ ve pişmiş insan eti kokusu vardı. İç kale dışında tüm Sarkel dış surlara kadar yanmıştı.

“Belki çekip gitmişlerdir” diyerek biraz avunduk. Birleşik ordular, tabanları yanmasın diye yangın yerlerinden değil, eski sokaklardan yürüyüp karşımıza geldiklerinde, yaylarımızı germiş bekliyorduk. “Dayı Bey” kendi geri durmuş “yeğenini” öne sürmüş gibiydi! Ön sıralarda hep Oğuz erleri vardı. Salur Kazan öne çıktı. Dün benim yaptığım gibi bağırarak görüşmek istediğini söyledi. İstersem yukarı gelebilirmiş. “Gel Yabgu” dedim, “iki de konuğum var” diye ünledi. Erlerin arasından iri biri öne çıktı: Korkut Ata! Ellerimi ellerime çaldım, güldüm. Diğeri bir Urus kocasıydı. Kapımız kapalı olduğu için ip merdivenler sarkıtıp onları yukarı aldık.

Dede’nin ortaya çıkması yüreğime soğuk sular serpmişti. Anlaşılan bozkırda yeni bir “denge” kuruluyordu. Anlaşmak olasıydı. Selcük de geldi. Bayındır’ın evinin damında küçük keçe bir çadırın içinde konuştuk. Yiyecek sıkıntımız olduğunu düşünmesinler diye sofraya toprak kaplar içinde dağlar gibi yiyecek yığdırmıştım. Urus dilmaç artık ne anladı bilemem, az ve öz konuştuk. Tez elden anlaştık. Salur Kazan dişimize kadar pusatlandığımızı, vuruşmaya hazır olduğumuzu, kermende değil hazine tek bir gümüş tas bile olmadığını anladı. Selcük taze kaynamış yumurtaları göstererek sözü açtı:

“Tok ağırlaması güç olmasa yumurtaya buyurun derdik!”

Korkut Ata’dan onaylar bir bakış geldi. Salur sarı ala gözlerini Selcük’ün gök ala gözlerine dikti. Az daha elçiliğe geldiğini unutup oklatacaktım. Neyse ki yolsuz, arsız davranmadı. Kötü konuşmadı,

“Yumurta tokuşturmak başka güne kalsın Selcük Aka!” dedi. Büyük bozkır bilgesi Korkut Ata,

“Ah şu kara buğra çöküp sırtındaki yumurtaları kırmasa biz de size armağan getirirdik” diye devam etti.

Son sözü ben söyledim:

“Ah bizim de yumurtlayacak tavuğumuz yok! Bunlar kalan son yumurtalar.”

Biz anlamış ve anlaşmıştık. Urus Koca'nın adamı Urus dilmaç da kaynamış yumurtaları ikişer üçer götürürken bir şeyler anlamış olsa gerekti. Birazdan buradan çıkınca doğrudan prensine gidecek, anladığını anlatacak, Salur'la aramızın birlikte yemek yiyemeyecek kadar kötü olduğunu söyleyecekti.

Alımlarını almış, görümlerini görmüş olarak geri döndüler. "Kara buğra," kuşatmacıların büyük mancınığı, yanmış! Bize atacak taşları yokmuş! Uzun bir kuşatma olmayacaktı. Salur eldeki erleri kırmak istemiyordu. Ama arkadaş markadaş değildik, bozkırda nasıl olsa bir gün hesaplaşacaktık. Bizim söylediklerimiz de açıktı. Selcük, "burada yağmalanacak bir şey yok, tok adamlarınız boşuna ölmek istemez" diyordu. Ben de "yeni bir hanedan kurmayacağız" diyordum. Sarkel yağmasında payını alan Yabgu bir an önce Yengikent'e gitmek istiyordu. İş, arkasında bekleyen Urus ordusunu atlatabilmekteydi.

Salur'a bu konuda biraz yardım etmeye karar verdim. Kösçülere emrettim. Bayındır Han'ın büyük köslerini vurmaya başladılar. Kiniğin en iyi okçularına uzağa yay çekmelerini ve her on okçudan birine de yanar ok almasını söyledim. İki yüz elli okçu yaylarını bir uğurdan boşalttılar. Salur'un erlerinin başının üslünden geçen oklar Urus saflarını dalgalandırdı. Svyatoslav'ın henüz kurulmakla olan çadırı ve bazı ağırlıklar alev aldı. Sarkel kermeni savaşı başlamıştı. Urus Koca erlerini bir yüz adım daha geriye aldı. Salur Kazan buyurdu, Oğuz yiğitleri yaylarını gerdi boşalttı. Oklar bir adam boyu üzerimizden geçti. Anlaşmıştık. Danışıp, dövüşecektik. Bugün için kimse kimseyi kırmayacaktı. Akşamdan hazırladığımız ip merdivenleri aşağı saldık. Salur bir daha buyurdu, Oğuz yiğitleri merdivenlere saldırdı. Urus safları heyecana kapılarak biraz yaklaştı. Kermenden yine oklar uçuştu. Onlarca Urus savaşçısı, yüzlerce Oğuz dövüşçüsü yerlere serildi. İp merdivenleri kesiverdik, tırmananlar düşüverdi. Akşama kadar olan vuruşmalarda, öne sürülen Oğuz yiğitlerinin yarısı yerlere serildi kaldı. En önde, Tanrı tözünü yarlıgasın, Korkut Ata yatıyordu. Daha uzun yıllar yaşayacak olmasına karşın bu, Dede'yi son görüşümüzdü.

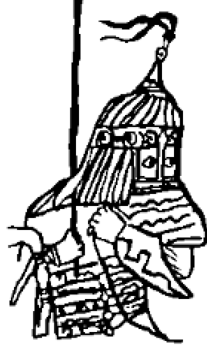
Akşama doğru, karanlık yavaş yavaş çökerken Kazan'ın "sağ kalan" ve "ölü yatan" Oğuzları kuyruğu kaldırdı. Urus saflarını bile geçerek sağa sola dağıldı. Yiğitler yiğidi Salur Kazan yanında üç kişi kaldığı halde kermene

ok yağdırıyor, attığını da atmadığını da vuruyordu! İşini biraz daha kolaylaştırayım dedim. Temreni çengel olmayan kuş oklarından biri ile sol uyluğundan Kazan'ı vuruverdim! Koca çınar aniden yıkıldı. Yanındaki üç kişi Yabgu'yu koltuklayarak Urus Koca'nın yanma götürürlerken, Kazan denen ejder, Urus savaşçılarının gözleri önünde, etini yırta yırta oku çekti, çıkardı. Yayına koyup kermene yolladı!

Urus Koca'ya bu kadarı yetmeliydi, ama yetmedi. Erlerine buyurdu. Savaşçılar, düşmüş ve henüz bir kolayını bulup kalkamamış Oğuz erlerinin içinden geçerek kermene saldırdılar. Ellerinde ağaç merdivenleri, çengelleri, baltaları ile kötü geliyorlardı. Gerçekten zorlu bir vuruşma oldu. O akşam on dakika içinde dört yüz Kınık oku dört yüz Urus vurdu. Merdivenleri kermene dayayabilenler yine oldu. Söyledim. Kimse elleşmedi. Her merdivenin üzerinde en az üç savaşçı olunca buyurdum, yanar katran kaplarını bir uğurdan aşağı boşalttılar. Yanar çıra olup sağa sola kaçışan erleri oklayarak yoksulların acılarını dindirdik.

Gece savaş alanının üstüne kalın bir örtü gibi çöktü. Bayındır'ın kösünü vurdurmaya başladım. Ses, Sarkel'den çıkarak tüm bozkırı kaplayan bir ağıt gibi dalga dalga havaya dağıldı. Ertesi sabah gün ışırken baktık. Savaş alanında bir tane bile Oğuz ölüsü, karşımızda bir tane bile Urus eri yoktu.

Kuşatma kalkmıştı.

XXIV.
Tengere Tardu Kağan

Peki biz ne olacaktık? Bir zamanlar kabağa ok attığım avluda, o ağaç direğin yanında, elimi direğe dayamış duruyordum. Birden neye uğradığımı şaşırdım. Hazar ve Kınık yiğitleri beni aniden yaka paça ettiler. Kendimi bir keçe üstünde buldum. Havaya kaldırıp kaldırıp indirdiler. Bütün kermen gür seslerle çınladı: "Tengere Kağan! Tengere Kağan!" Hoppacık yapılırken gözlerim Selcük'ü yakaladı. Arsılan'ın elinden tutmuş, mutluluk gözyaşları döküyordu. Sonra bu deli yiğitler boğazıma bir kement attılar. Var güçleriyle sıktılar. Kuşça canım az daha Uçmak'a kanat kırıyordu. Sordular:

"Kağan kaç yıl kağanlık edeceksin?"

Hiç! Kağanlık etmek istemiyordum. Sustum. Daha güçlü sıktılar. Dizlerimin üstüne çöktüm. Yine sordular:

"Kağan kaç yıl kağanlık edeceksin?" Konuşamıyordum. Parmaklarımı ağıp, avuçlarımla görünmez bir şeyi iter gibi iki kez,

"Yoo, yoo! Kağanlık etmek istemiyorum! Aman kalsın!" işareti yaptım. Hazar'ın ve Kınık'ın sayı bilen kocaları saydı, hesapladı.

"Hımm, yirmi yıl kağanlık, ha? Peki, sözünde durmazsan bittin sen Kağan!" dediler.

Sonra boğazım bir kez daha sıkıldı. Gözlerim karardı. Dizüstü çökmek ne söz, sırtüstü yere yuvarlandım. Arsılan hıçkırarak ağlıyordu. Anasının elinden kurtularak boğazımı sıkan kişilere saldırdı. Küçük bir soluk alabildim. Bütün kermen gülüyordu. Yoksulumu uzaklaştırdılar. Sordular:

“Kağan biz şimdi ne edelim, söyle nereye gidelim?”

Elimle işaret yapmanın ne kadar tehlikeli olduğunu görmüştüm. İnleyerek,

“Bil...bil...mi...yorum...rum” dedim.

Etli, koca kulaklarını ağzımın içine sokmuş Hazar kocası ayağa kalkarken sevinçle haykırdı:

“Urum! Urum! Apa Uruma gidiyoruz!”

Sarkel kermeni binlerce ciğerden çıkan tek bir sesle sarsıldı: “Urum... Urum!”

Böyle oldu. Bildiğim bu! Başım tütsülü değildi ama usum da başımda değildi! Daha sıktılar mı boynumu? Boynumda yağlı kementlerin kanlı izleri! Eliniz kopsun, o nasıl sıkmak kocalar, Tanrı kargasın sizleri! Evet, böyle oldu. İşte dediğim gibi. Tersini bilen söylesin. Şu Sarkel’in taşı toprağı dile gelsin de desin! Ben Köktürk prensi Tengere Tardu Tigin, Sarkel’in yıkıntıları içinde, Aktürklerin ocağında, Hazar’ın bu yanık yıkık bucağında kağan oldum! Her yan savaş ve ölüm kokarken kağan oldum.

Ben mutlu, bay, bayındır bir ülke değil, bir yıkıntı buldum. Altınım, gümüşüm yok idi, ipeğim ibrişimim yok idi! İşim çok, derdim çok idi. İpime neydi? Kuşağıma neydi? Ama de ki Tanrı’nın eli, elime değdi. Mademki önümde Hazar'dan Kınık'tan, Urus’tan yiğitler baş eğdi, benim de içimde kağanlık filizi baş verdi. Demek ki artık gece uyumayacak, gündüz oturmayacaktım! Az budunu çoğaltacak mıydım? Yoksul budunu bay kılacak mıydım? Yemeyip yedirecek, giymeyip giydirecek miydim? Yalıncak görsem donatacak, yıkık görsem onduracak, büyük büyük göçleri konduracak mıydım? Ben Tengere acaba nasıl bir kağan olacaktım?

Tanrı yarlığadığı için, Han Bayındır’ın kösünü döğdürdüğüm için, Han Bayındır’ın yatağına girdiğim için, ağzıma eğilen kocanın kulakları tıkalı olduğu için, özüm kutum paçamdan taştığı için ben sizlere oldum kağan! Bilmiyorum... Albızlar alası, bak bir kez daha “rum” dedim! Nasıl gideceğiz Urum’a?

Urum! Urum! Tanrı’nın buduna söz verdiği yer sen misin? Tanrı’nın ikinci İsrail’i misin? Biz bildiğimiz gibi birincisine gitsek olmaz mı? Nereden çıktın Urum? Urum ile uğraşmak kolay mı? Yok, yok, ne yapacağız Urum’a

gidip? Sanki oradakiler kollarını açmış bizi mi bekliyor? Budunu biraz dizde sallamalı, uyutmalı, yolu uzatmalı! Bozkır bizim nemize yetmez! Urum'un yolları git baba bitmez! Düşünüyorum, ben Gökte Olmuş İl Etmiş Tengere Bilge Kağan. Selcük yanımda yatıyor, düzenli soluk alışlarla uyuyor. Bakalım gün doğsun.

XXV.
Tengere Yuvarlanmış, Kapağını Bulmuş

Sabah oldu. Benim gözlerime uyku girmedi. Budunu, kendimi, çocukları, nereye gideceğimizi düşündüm. Burada Sarkel'de çok kalamazdık. Doğu'ya, İdil'e gitmeliydik. Şimdi Sarkel'in çevresindeki ele haberler uçmuştur. Bazı obalara yanar od düşmüş, düştüğü yeri yakmış, yandırmıştır. Nice analar "baban yarın gelir" diye bebeleri kandırmıştır. Daha kötüsü Urus Koca eli vurmuş, çapmıştır. Tazesini tutmuş, kocasını kırmıştır. Eller ya dağılmış, ya dağılmaktadır. El olmadan kent olur mu? Kentin dirliği el ile. Sarkel, ölü doğan kağanlığımın başkenti! Sarkel, kolu budu kırık el!

Selcük uyanıyor. Tatlı tatlı esniyor. "Bugün büyük gün Kağan!" diyor. Mel mel bakıyorum. Benim bir büyük gün daha yaşayacak durumum mu var? Bugün Tanrı'nın unuttuğu hangi koca, kimle bağlaşarak saldıracak? Selcük hiç oralarda değil. Sesi mutluluktan çın çın ötüyor:

"Bugün hatun oluyorum."

"Selcük, sen zaten neydin ki" diyorum iyice salaklaşarak. "Bana bak Tengere Kağan! Anlamazlıktan gelme. Ben bugün 'hatun' oluyorum. İşte o kadar! Ben Abınçu muyum, kırnak mıyım, karavaş mıyım canım? Bugüne bugün, koskoca Demir Yaylı Tuğak'ın tek kızıyım! Neyin oluyorum ben senin de yatağıma giriyorsun? A utanmaz!"

"Selcük elimi eline değdirdiğim yok. Şurada kıvrılıp yatıyoruz!"

"O da senin sıkıntın. Kule'den yeni çıktın, yorgunsun diye bir şey demiyorum. Ama böyle sürerse bakıcılara, bahşılara baktırırız."

"Ama Selcük ben gerçekten anl..."

"Anlamayacak bir şey yok! Bugün Başrav Yaşıl Kır bizi evlendiriyor. Hatun

oluyorum!”

“Selcük! Tabii, tabii de... Nereden çıktı bu?”

Ellerini yüzüne kapatıyor, mavi ala gözlerinden iki damla parmaklarının arasından taşıyor.

“Dün bir ordu kişinin önünde söylerken iyiydi, değil mi? Boğazını üçüncü kez sıktıklarında ‘Evet! Evet!’ derken? Demek usun başına gelince yan çiziyorsun!”

Hiçbir şey hatırlamıyordum. Boğazımı mı sıkmışlardı bu iş için? Olabilir tabii. Kişi o haldeyken bir şey hatırlamıyor. Selcük’ün dileğini kırmamış, Töre’yi biraz esnetmiş olabilirler. Utançla karışık:

“Alnınım yazısı, bağrımın sızısı, bulut gözlüm, Selcük, adı görklüm, tabii evet. Evet de bu yanık yıkık kent içinde... Bilmem ki?”

“Kağan ben bugün hatun oluyorum! Yengelere söyledim, hazırlıklar başladı bile.”

“Şey, Selcük! Bir de şey var, Arsılan! Hah Arsılan, boyun kadar çocuk, yani ele güne karşı...”

Kızacağını düşünüyordum, yanıldım. Tuhaf şey şu kadınlar. Küçük bir kahkaha attı:

“Hah... hah... En iyi tarafı o zaten, bugünlerde bozkırda pek bi yaygın, önce çocuk sonra düğün!”

“Yaa!”

“Yaa! Kağan, sen Güç Kulesi’ndeyken çok şey değişti, çok!”

Günün kalanı nasıl geçti, toparlayıp anlatabilir miyim bilmiyorum. Sabah Selcük’le bu konuşmayı yaptıktan sonra Hazar ve Kınık yiğitleri beni evden apardılar. Önce saçlarım kazındı, önüme aklı karalı saçlar düştü, güveyi tıraşı oldum, yastan kurtuldum. Sonra Sarkel’in kermenindeki Han Hamamı’nda bir güzel ovuldum. Hayatımda ilk kez hamam dedikleri yeri gördüm. Her tarafıma kokular, yağlar sürdüler, çiçek bahçesine döndüm.

Daha hamamda iken kımızın dibine vurduk. O kadar içtim, o kadar içtim ki, bizimle içen tüm Urus yoldaşlarım yıkıldıklarında ben hâlâ içiyordum. Kağan olarak ilk işim, bu kafayla, “kulları karavaştan koyverin, giden

gitsin, kalan öz başına bey olsun, hanım olsun, öyle kalsın” kararını vermek oldu. Bu, içki arkadaşlarıma öyle gülünç geldi ki, katıla katıla güldüler.

Kapımız halılar ile kapalı, sırtımız kente dönük, yanık Sarkel’e bir kez bile bakmaksızın, kermenin duvarları dibinde yatan yüzlerce ölüyü uslarımıza sokmaksızın, deliler gibi yedik içtik. Tek tek erler, kızlar, ağırbaşlı hatun analar, genç gelinler ve onların sütünden içen bebeler değil, tümden esridi budun, tek bir varlık gibi. Yerlere dökülen, saçılan, saçı olan kımızlardan içen tavukların, kazların öyle bir yanpiri yanpiri yürüyüşleri vardı ki görmeye değerdi.

Yaşayan tüm Sarkel geniş bir halka olmuş dönüyor, oynuyor gibiydi. Daha dün erini yitirmiş, yanağı yırtık Hazar tazeleri, Kınık’ın taze koçyiğitleri ile kol kola oynuyor, yüzlerinde gülücükler açıyordu. Bastonlarına dayanarak oynayan kocalar dirilmiş, cana gelmişti. Kolca kopuzlar inliyor, Hazar kocaları dinliyor, ortalık tulum sesinden, davul gümbürtüsünden yıkılıyordu. Kazanmıştık. Kazanmıştık.

Sonra ben Tengere Tardu Kağan, Aktürklerin ve Köktürklerin kağanı, altın levhaları sökülerek yalnız tahtası kalmış altın tahtımdan örü durdum. Selcük yanı başımdaki gümüşleri sökülmüş gümüş tahtta, kınalı bir kuş gibi oturuyordu. Hiç yarışsız düğün olur mu?

“Yarışlar başlasın” dedim. Kızılca kıyamet bir alkış koptu. Kımızla başı hoş, çakırla sarhoş, kimi dolu kimi boş yiğitler, önce kabağa ok attılar. Nice sonra, keskin bakışlı bir Kınık delikanlısı direkte kabak olmadığını fark etti. Bütün alan gülüşmelerle inledi. Bugün hiçbir terslik benim budunumu yıldıramıyordu. Babasının arslan oğlu Arsılan Tigin, ediklerini çıkardı, su içtiğimiz gerçek bir susak elinde, yerinden fırladı. İki dakika sonra, maymun gibi direğin tepesine tırmanmış, kabağı asmış, iniyordu. Alan alkıştan çınladı.

Benim, yaşlı Tengere’nin bile, kanım kaynadı. Ak boz bir Kınık atına bindim, bir iki döndüm, başım hoştu, kolanı iyi sıkılmamış eyer döndü, ben kaydım, atın karnına doğru düştüm. Şimdi eyer atın karnında, bacaklarım atın sırtındaydı. Atın gövdesini sıkı sıkıya kavradım, kenetledim bacaklarımı, sonra bir boşluğuna getirdim, Güç Kulesi’nde kendi ellerimle

yaptığım yayımı çektim, kirişi bıraktım. Kabak parça parça alana yağdı. Kınık yiğitleri atı durdurduklarında bacaklarım çözüldü, kendimi yere bıraktım, bacaklarım kasılmış, kasnak olmuştu. Sırtım, yepyeni kaftanım toza bulandı battı. Selcük Aka'mın yüzünde beğenen bakışlar vardı.

Sonra alan "güreş güreş" diye inlemeye başladı. Bir kağan olarak, güreşe çıkmadım tabii. Akçem yoktu, çıkıp güreş tutuşan yiğitlere, nasılsa yağmadan kurtulmuş altınlı bir kaftanı pençelerimle ince ince yırtarak ödül ettim, verdim.

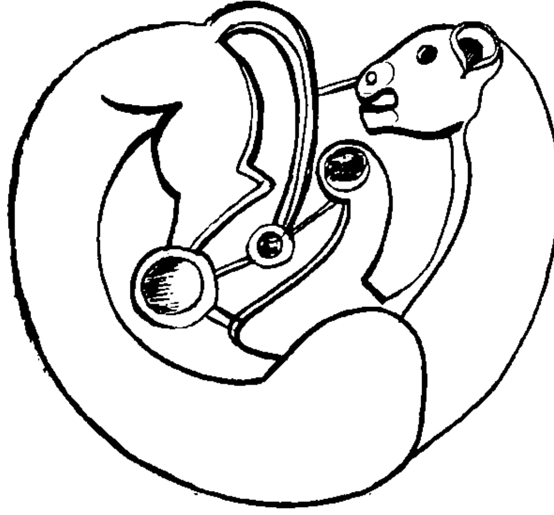
"Elinde bu kaftandan bir parça olan yiğidin yedi göbek torunlarına, benim de yedi göbek torunlarım saygı göstersin" dedim. Ağzımdan bu söz nasıl çıktı, ben de şaşırdım. Hani yeni bir hanedan kurmayacaktım? Hani biz "Tengereli" olmayacaktık? Arsılan'ın yüzünde geniş bir gülümseme gördüm.

Bunlar olurken pek kötü acıkmıştık. Buyurdum. Evlerde bulunan her türlü yiyecek büyük kazanlarda kürekler, külünkler ile karıştırılarak pişirilmeye başladı.

Güzel kokulardan yerde bizim, gökte meleklerin başı dönüyordu. Hazar'da bay kalmadığı için yoksul yoksulla bu aşı paylaşıyor, dudaklarından taşıra taşıra yiyordu. Evet, Sarkel'in özü, çekirdeği, yüreği, ölümü yenmişti. Bunu kutluyordu. Kazanmıştık. Kazanmıştık. Ya da tufan olmuştu, biz Tengere Nuh Kağan önderliğinde gemiyi dağlara oturtmuştuk, şimdi yemeğimizi yiyor, yaşamı kutluyorduk.

Yedinci Bölüm

Cend Ufukları

XXVI.
Çıkış

Ertesi sabah uyandık. Hepimizin başı çatlayacak gibi ağrıyordu. Bize neler olduğunu anlamaya çalıştık. Bir gece öncesini, savaşı, ölümü, diz boyu iğrençliği, bizim o iğrençliğe sırtımızı dönüp yiyip içtiğimizi yavaş yavaş anımsadık. Biz kalanlar, o sabah Sarkel kermeninden çıktık ve yirmi yıl boyunca bir daha bir kente girip yurt edinmedik, oturak olmadık. Bizler yine göçebe olduk. Bozkırda göçtük, konduk. Budun, daha önce Musa Yalvaç önderliğinde, ufacık Sina Çölü'nde tam kırk yıl dolaşmıştı. Dolaşmalara alışıktı. Ben Tengere Tardu Kağan'la birlikte, otluk suluk koca Oğuz Çölü'nde bunun yarısı kadar bir süre dolaşmaya kimse ses çıkarmadı. Dolaştık, dolaştık. Her dolaşmanın bir çözümü, bir çıkışı vardı. Aktürkler geçmişten öğreneceklerini öğrenmişti, bu kez kimse buzağıya filan tapmadı.

965 yılının o korkunç sıcak, yapışkan ve sinekli yaz günü, alabildiğimiz

kadar yiyecekle ufak tefek mallarımızı, bulabildiğimiz hayvanlara yükledik. Yoksul koyunlar, köpekler bile, sırtlarına bağladığımız heybelerde ufak tefek taşıdılar. Kermende kalan son yaratık olan ve dışarı çıkmamak için ayak direyen bir eşek, itile kakıla dışarı çıkarıldığında, Nuh Yalvaç'ın gemisine doldurduğu yaratıklar elimde olmadan usuma düştü. Eşeğe bakıp gülümsedim. O çağda gemiye girmemek için, bu çağda kermenden çıkmamak için direnen bu eşek ne menem bir yaratıktı? Elimde yanar odlar, odunlar vardı. Bayındır Han'ın altını gümüşü gitmiş, ağacı kalmış tahtlarından başladım. Kermeni ben kendi ellerimle yaktım. Alevler iç kaleden göklere yükseldi. Dedim ya, kermenden çıktık.

Bütün Sarkel tek, kesintisiz bir yangın yerine dönmüştü. Sokakların, bazen kişinin bileğine kadar çıkan çamuru yanmış, kararmış, sertleşmiş, yer yer iyice pişmişti. Atlarımızın naili ayakları bu sertleşmiş çamur üstünde uyumlu tıkırtılar çıkarıyor, develerimizin koca tabanları sessizce bir yayılıp bir toplanıyordu. Sarkel'in sokaklarında yanmış, ufalmış ya da şişmiş, çatlamış kişi ve hayvan gövdeleri vardı. Bakmadık. Her taraf kapkara, her taraf kül içindeyken, evlerin kalın tahtalarından hâlâ dumanlar çıkarken, biz de ölmüş bir gövdeden canın çıkması gibi Sarkel'den çıktık.

İlk önce Oğuz'dan kopup Sarkel yakınlarına konan büyük Kınık boyu ile buluştuk. Demir Yaylı Tuğak'ın boyu, Salur'dan akın için el almış, gelmiş kentin yakınlarına konmuş, ne zamandır Selcük'ü alıp çıkarmak için Sarkel'i kolluyordu. Kuşatmada Sarkel düşsün diye ellerinden geleni yapmışlar ama Kazan çekilirken gitmemiş kalmışlardı. Selcük, Kınık'ın başına geçti. Bayındır Han'ın nasılsa yağmadan kurtulmuş bazı beylik koyunlarını, biraz yılkısını bulduk. Sonra buyurdum ki, kim gelir Tengere'nin ordusuna katılırsa evine od vursun da gelsin, ocağına ateş koysun da gelsin. Çevre obalardan gelip katılanlar oldu. Bütün bozkır küçük yangınlarla doldu.

İdil yönünden de kötü haberler geliyordu. Pek bir umudum olmadan atımın başını, başkent İdil'e çevirdim. Günler süren yolculuktan sonra İdil'in küllerini bulduk. İç kalesi de düştüğü için Sarkel'den kötü olmuştu. Svyatoslav, herkesin beklediğinin tersine, savaşa doğudan başlamış, Oka Suyu boyunca ilerleyerek önüne çıkan Burtasları yenmiş, sonra İdil Suyu boyunca aşağı inmiş, küçük Hazar yerleşmelerini yağmalamış, iyice

doğuda, Hazar Denizi kıyılarındaki Semender'i vurmuş, Semender'den İdil Kenti üzerine yürümüştü. İdil'in dışında Kağan Beğ Tosbağa, Urus Koca'yla pek zorlu bir uğraşa girmişse de yenilmiş, savunmasız kalan İdil düşmüş ve yağmalanmıştı. Hazar ülkesinin kilidi Sarkel'i açmaksızın Hazar'ın evine arka kapısından girmişti albız soyu. Yağmadan pay sözü verince Oğuz da kendisine katılmıştı.

Aralarındaki anlaşmaya göre, İdil ve diğer Doğu kentlerinin yağması Uruslara verilecek, Sarkel yağması ise bütünüyle Salur'un olacakmış. Ta doğudan, Kiev'e yağma malı taşımanın güçlüğüne karşın, bu anlaşmanın Urus Koca için iyi bir yanı olduğu da açıktı. Böylece, erkenden alacağını alan Oğuz'un savaştan çekilmesini önlemiş, onları ta batıdaki Sarkel kuşatmasına bile sokmuştu. Bu, bizim kuşatmayı neden apar topar kaldırdığını açıklıyordu. Anlaşmaya göre kendisinin Sarkel'den alacağı bir şey yoktu. Öte yandan Kazan da, alacağını aldıktan sonra çarpışmak istememişti. Urus Koca'nın istediği, Sarkel'in kendisiydi. Onu da almıştı. Bunları düşündük, İdil'i gördük, kara gözlerimize kan yürüdü.

Kuzeydoğuya yürüdük. İdil Suyu'nu geçmedik. Hemen kıyısında bir yerde durduk. İdil'den ve diğer kentlerden kurtulanlarla, çevrelerindeki köylerden, obalardan gelenlerle, hepsinden önemlisi Alan ayaklanmasından sağ dönen erlerle beslendik, büyüdük. İşin güzeli, Bayındır'a ayaklanan Alanlardan da gelip bize katılanlar oldu. Kısa bir süre önce birbirini boğazlayan insanlar Han Maşiah'ın ordusunda, kurt ile kuzu nasıl yan yana yürürse öyle yürüyordu. Ordumuz büyüdü, ağırlaştı, görene korku saçan bir ayaklı yılan oldu, sonra dondu, kimseyi sokmadan önce kendi kuyruğunu ısırdı, kopardı. Bir gün ordudaki yön bilenler,

“Han!” dediler, “Han, Uruma böyle mi gidilir? Hadi budunu toplamak, kentleri boşaltmak için buralara kadar geldik, şimdi artık atımızın başını geriye çevirsek ya, Urum geride kaldı, geriye, Batıya at tepsek ya!”

Budunu dizlerimde sallayıp uyutmaya karar vermiştim. Bir de Urum'la tepişmeye hiç isteğim yoktu. Ayrıca Urum isterse kollarını açıp bizi beklesin, Urum'a gitmek istemiyordum! Urum ancak biz yaklaştıkça uzaklaşan bir amaç, bir düş, bir gökkuşağı olabilirdi. Dedim ki:

“Biz sağlam yoldan gidiyoruz. Koca Urum kucağını açmış sizi bekleyecek değil ya? Biz şimdi en beklenmediğimiz yerden, doğudan, Gürbulak diye

ulu bir şar varmış, oradan giriş yapacağız Urum'a. Böylesi daha sağlam olur! Urus Koca'nın savaşma biçiminden hiç mi bir şey öğrenmediniz?"

"Han bir tuhafsın, ama keskin, kıvrak düşünceli, gökçek ersin. Demek Urum asker çekmiş batı sınırlarını beklerken, biz küt diye en olmadık yerden, doğudan, Urum'a dalacağız! Bari şu altımızdaki Kaf Dağları üzerinden girelim Urum'a."

"Sürülerimizi o dağlara nasıl vuralım, düz bozkırı nasıl bırakalım? Ayrıca Kaf Dağları'nı bekleyen ejderlerden, Alanlardan, Osetlerden, Çeçenlerden, Inguşlardan, Kumıklardan, Kaytaklardan, Adigeden, Lezgilerden haberiniz yok mudur? Duymadınız mı? Kaf Dağları'nın sivrisi çoktur. İşitmediniz mi ki, kişioğluna gökten ateşi indiren yiğit, o dağın bir sivrisinde hâlâ kartallara ciğerini yedirmektedir? Yürü bre budun, Doğu'ya, hep Doğu'ya gidelim!"

Aktürkler ile Köktürkler, birazı baş eğdiler. Birazı ayrı durdu. Kınık'tan kendilerine katılanlar oldu. Bir Urum köle, kılavuzları oldu. Öfkelendim, gözümü kan bürüdü. Daha toparlayamadan dağıtıyordum budunu. Sinirlendim, yakasından tuttum yere çaldım o Urum kulunu!

"Nereye gidiyorsun sen Urum oğlu, nereye?"

"Han, sen kulları bırakmamış mıydın? Öz başıma buyruk değil miyim? Yol verirsen evime. Han dediğin sözünde durur! Ayrıca hansan hanlığını bil, bırak bir yoksul kulun yakasını da, kendi budununu bir arada tut!"

Doğru söze ne denir? Budun tam orta yerinden ikiye çatlamak üzereydi. Akıllı bir kağan ne yaparsa onu yaptım. Kengeş buyurdum. Biliyordum ki, günler, belki de aylar demekti bu. Orduyu olduğumuz yere kurduk. Budun kengeşmeye başladı. Söz kenger sakızı oldu uzadı. Günler, günleri kovaladı. Güz günleri, ok yemiş erler gibi birer birer devrildi. Bozkırda ot azaldı, yapraklar sarardı. Kış yaklaşıyordu. Budun iyi uyumuştu. Urum'a gitme sözü tavsamaya başladı. Kara boydan, karabudundan bir Hazar ravı ortaya çıkana kadar da ordudan kimse ayrılmadı.

Rav Karamancuk iyi konuşan, ağzı iyi laf yapan, genç, hırslı biriydi. Çevresinde epey bir kalabalık yığıldığını görünce iyice ileri gideceği, bütün budunu alıp Batı'ya, Urum'a gideceği belliydi. Bir kengeş sırasında benden budunu bırakmamı, isteyenin istediği yere gitmesini engellemememi

istemiş. Kişioğulları ve Tanrı'nın bozkırları benim miymiş? Gelip söylediler.

"Giden gitsin! Karabudundan Karamancuk'u sevenler onunla gitsin. Ben Tengere Kağan burada kışlarım, gelip de kış diyen yok ya!"

Kara inatlı Karamancuk, bizim ordunun yakınına bir eğri mızrak dikti. Tepesine pis bir at kuyruğu geçirdi. Ordusunu düzmeye girişti. Çoğu karabudundan, biraz yoksul ayrıldı, gitti Karamancuk'un tuğu altında durdu. Akhazarlardan, Aktürklerden giden pek yoktu. Bunlardan bana gelip, Karamancuk'un ordusunu basmak, tuttuklarını kırmak dileyenler de oldu. Bu savaş itlerine kulak asmadım. Karamancukçular birkaç gün ayak sürüdüler, içlerinde geriye dönüp benim orduma katılanlar olmaya başlayınca atlarının başını Batı'ya çevirdiler, gittiler. Akhazar, Karahazar'dan o gün ayrıldı.

Büyük bir kasırgayı ucuz atlattık diye sevinirken elim böğrümde, sevincim kursağımda kaldı. Meğer kışlağımızda bize kış diyen varmış. Ağırlığını Kiev'e gönderen Urus Koca da bizi kovalıyormuş! Kış bastırmadan bizi kıstırmaya çalışırmış. Geç de olsa geldi, bizim orduya çattı. Urus dili bilen çaşıtlar gönderdim, Salur Kazan'ın yanında olmadığını, atlarının az ve arık, Urus'un yol yorgunu olduğunu öğrendim. "Dayı ile yeğen" yine birbirleriyle tepişmiş olabilirlerdi. Biraz gevşedim, çokça sevindim. Hazar, eski iş erlerinden erdemli, bilgili, Bilge Tonyukuk'u dinlemediği için, kent kurup içine girdiği için, özü kutu kuruduğu için, Köktanrı öyle buyurduğu için, Urus gelip, kalelerdeki Hazar'ı değirmende sıçan gibi bastırmıştı. Şimdi açıktaydık. Çok güldüm. Sesim Urusun ordusuna vardı. Yine de kuskunu gevşetmeye, ayağı kamşatmaya gelmezdi. Atlıyı öne çıkardım, yayamız yoktu. Topakevleri, çadırları arkaya aldık. Biz o gün, on iki bin atlı, Urus Kocanın yorgun ordusuna bir uğurdan at saldık. Hazar, uykudan kalkan bir yiğit gibi gemeşti, gerindi. On iki bin atlı tek bir at gibi Urus Koca'nın ordusuna saldırdı. Davullar gümlemeden okunu bırakmadı. Bırakınca çok albız canı aldı.

Sonra o tek at geriye, çadırlara doğru başını çevirdi, üstündeki binicinin beli, benim Güç Kulesi'ndeki kapım gibi olduğu yerde döndü. Yaylar kulağa kadar çekildi, davullar bir daha çaldı, Bayındır'dan kalan kös, bir

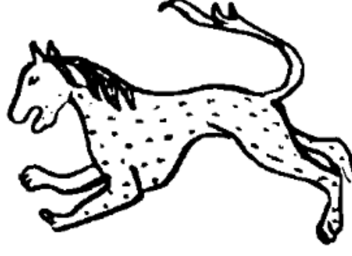
kez daha gümledi. Başparmak, işaretparmağına birden küstü, ayrıldı! Binlerce ok, ıslıklar çalarak kendini Urus'a çaldı. Hazar o gün ok serpe serpe, döne döne savaştı! Urus Koca buyurdu, sere serpe duran erleri kalkanlarını üstlerine kapadılar, kaplumbağaya döndüler, işleri sarpa sardı. Başlarını içeriye çektiler, pıstı kaldılar. Ok yediler, kirpiye benzediler. Daha pek bir şey yapamamıştık ama onlar da kafalarını bile dışarı çıkaramadılar. Bir kez, bu tosbağa hallerine bakmadan körlemesine ilerleyerek, yel gibi giden Hazar ve Kınık atlılarına yaklaşmaya kalkıştılar. Erlere durmalarını, kımıldamamalarını söyledim. Beklediler. Urus ordusu, iki büklüm, kişinin belini çıkartan güç bir yürüyüşle birkaç yüz adım ilerledi. O kadar gülünç bir görünüşleri vardı ki, savaşın ortasında bile gülmeden edemedik. Olmayacak nesneydi kör tosbağanın gören atı yakalaması. Bizim ordu, bir imimle at kaldırdı, iki dakika içinde Urus'un yaklaştığı kadar yolu geri gitti. Yine durdu. Bu kez kör tosbağa da durdu.

Urus Koca kendisiyle alay etliğimizi anladı. Uzağa atabilen erlere buyurdum, Urus'un geri sıralarda bulunan, kalkanla da pek korunamayan atlarını tek tek vurdurdum. Urus Koca bu atlardan birinin üstünde tüm görkemiyle, giyimiyle kuşamıyla kurulmuş, oturmaktaydı. İyi yay çekenler attı. Urus Koca'nın atı da vuruldu. Yere kapaklandıktan sonra köstebek gibi eşinerek, kalkanların arasına dalması bizim orduyu çok güldürdü. İşte o an vuruşmayı yitirmişlerdi. Savaşı kazanmak içinse bizim daha yakına sokulmamız, çok ölü vermemiz gerekti. İstemedim.

Arsılan İsrail o gün ilk kez yağıya at çapdı, o gün ilk kez anasının yanında yay gerdi bıraktı. Babası Tengere'nin nasıl yay çektiğini görsün de kıvansın diye, Bayındır'dan kalan teke boynuzu yayı aldım; kurdum, gerdim, bıraktım. Kaplumbağanın başına yakın bir yerde bir kabuk çatladı, ayrıldı, düştü sonra yine kapandı. Ordu, hanına alkış etti. Davulların hızlana hızlana çalınmasını buyurdum. Urus Koca'nın tam üç saattir susuz çölde yere yapışıp duran, keler gibi apışıp kalan ordusu, gecenin karanlığı çökünce kuzeye, Peçenek beyi Küre Han'ın ordusuna doğru çekildi. Anlattıklarında kas kas güldüm. Küre Han pek geçimli bir komşu değildi. Kişi albızların ülkesinden geçse daha iyi ederdi!

Sabah olunca buyurdum, o kasım ortası günlerinde pek yağlı, pek besili olan binlerce koyunu kırdırdım, etlerini kavurma yaptırdım. İdil Suyu hep

kan aktı o gün. Derilerini tulum ettirdim, bazılarına kavurma doldurttum. Kalan tulumları körük göğüslü er yiğitlere şişirttim. Bin ere buyurdum, atlarını yüzdürerek karşıya geçtiler. Yaylarını gerdi, bekçi oldu beklediler. Bin er de bu kıyıda geriyi bekledi. Buyurdum, iki bin atlı birden bizim yukarımızda suya girdiler, akıntıyı kestiler. Bizim bebek Musa'nın henüz sopası olmadığı için, İdil'i tulumlar ve tulumdan yapılma sallar ile yararak geçtik. Urus Koca ile vuruştuğumuz kıyının tam karşısında, yeni kışlağımıza konduk. Kapılarını doğuya çevirdik, arabaların üstünden söktüğümüz topakevleri yeniden kurduk. Islak keçeleri üstlerine örttük. Konakladık. Gündüz erken kalktık, ıslak keçeler takır takır donmuştu. Çok yaman bir kış olacağa benzerdi.

XXVII.
Tengere, Kazan'a Karşı

O kışı ve ondan sonraki dört kışı İdil ile Ural’ın arasında, İdil’in kıyısında kavurma yiyerek, kavrulmuş kuyrukyağı giyerek geçirdik. İlk kış, buzu delerek ırmaktan aldığımız balıklar olmasa, belki de açlıktan ölürdük. Koşullar gerçekten güçtü. Sarkel’deyken değerli taş ticareti yapan tüccarların balıkçılığa soyunmaları, İdilli ravların koyun çobanlığı yapmaları gerekti. Ama bir bölünme daha yaşamadık, bir daha birbirimizden ayrılmadık.

Yaşıl Kır doğrusu bu işi iyi kotardı. Olan bir yoksul ite oldu. İdil’i geçip orduyu yeni kurmuştuk. O akşam yine bir yeme içme buyurdum. Yedik, içtik, güzün gidişini, kışın gelişini, yağının kaçışını kutladık. Benim için, kendi Orhon’unu, Hangay’ını yitiren biri için pek sıkıntı değildi, ama Hazar ozanlarının sesinde alışmaları ve birlikte yaşamaları gereken bir üzüntü, bir yas sezdim. Hazar’dan söz ederken artık bir kişi imişcesine “sayın” diyorlar, “ana” diyorlar. Sayın Hazar! Hazar Ana! O sayın’a dönmekten söz ediyorlar. Biraz daha içildi. Ozanın biri acılı acılı sazına vurmaya, vurdukça sazını bir kişi gibi inletmeye, kendi de gözyaşlarını içine akıtarak ağlamaya başladı. Hazar kocaları, Kınık yiğitleri, kazak olup bize sığınmış Urus savaşçıları, taze kızlar, yeni gelinler, güngörmüş nineler başlarını iki yana sallaya sallaya bozlağı dinliyor, Hazar, İdil, Sarkel gibi adlar geçtikçe bazılarının dayanamayıp ağladıkları görülüyordu. Uzun sözlerinin bazı yerleri usuma çakıldı kaldı:

“Ak günümüzün
Buğulu gecesi neredesin?
İdil ile Sarkel’in Görklü ecesi şimdi nicesin?
Hazar, Hazar Sayın Hazar,

Erirken sen dolunay gibi azar azar
Yaralarımızdan kan sızar
Bakar da görmez misin?”

Herkesin iyice çakırkeyif, daha doğrusu çakırhüzün bir anında Yaşıl Kır ayağa fırladı.

“Kağan’ımız ve Maşiah’ımıza yemin çağıdır! Yemin edin! Yemin edin!” diye çığlık çığlığa bağrınıyordu. Ne yemini edilecekti? Nasıl edilecekti? Kimsenin ne bir şey bildiği vardı, ne de sorduğu. Yaşıl Kır boru gibi sesiyle bağırarak başı hoş üzgün yiğitlerin, gözü yaşlı süzgün kızların gözlerinin içine baktı: “Kağanımız için yemin ediyor musunuz?”

Kalabalık bu seste ne buldu bilmiyorum ama tek bir soluk halinde bağırdı:

“Ediyoruz!”

“Ediyor musunuz?”

“Ediyoruz!”

“Aranızda yemin etmeyen, etmeyecek olan varsa bir adım öne çıksın!”

Kimsede tıs yoktu. Yaşıl Kır o zaman en yakınındaki yiğide el etti. Yiğidin kılıcının havada parlamasıyla sönmesi bir oldu: Toy sofrasına sokulmuş, bir iki kemik düşerse diye bekleşip kuyruk sallayan yoksul itlerden biri yerde sırtüstü ve başsız yatıyordu. Yoksulun iki ön patisi sanki susta durmuş gibi öne kıvrılmıştı. Kuyruğu hâlâ sallanıyor, toprağı süpürüyor, ufak bir toz bulutu kaldırıyordu. Diğer köpekler başlarını göğe dikerek acı acı uludular. Ağzımı bile açamamıştım. Hiç beklemediğim bir şeydi. Adamlara kağan olmuştum ama ne zaman ne yapacaklarını kestiremediğim durumlar hâlâ vardı. Yaşıl Kır, bu kez ağır ağır konuştu:

“Aramızda ettiği yemini bozacak varsa kendi kılıcıyla dilinsin, kendi okuyla vurulsun, şu itcegiz gibi olsun mu?”

“Olsun!”

Herkes görsün diye itin başını bir kargıya diktiler, kargıyı da yere sapladılar. Hiçbir şey olmamış gibi yemeye içmeye, ağlamaya sızlamaya, buzlamaya devam ettiler. Yoksul köpeğin başının hemen altında, kargıya çepeçevre bağlanmış bir ak çevre vardı. Toy ilerlerken kızıla durdu. Gözlerim ara ara

takıldı kaldı.

Doğudan, kimi zaman da kuzeyden gelen Salur Kazan'ın ordusuyla bu dört yılda tam üç kez vuruştuk. Ne yendik ne yenildik. Salur Kazan'ı o uğraşlarda yakından görmedim. Gök gözlerimi sarı kurt gözlerine dikmedim. Sanki Salur'un bizim orduyu bütünüyle kuşatıp yok etmek gibi bir kaygısı yoktu. Anlaşılan o ki, kendi boylarından daha yoksul ama en az kendi erleri kadar kana susamış göçebe bir ordu ona pek çekici gelmiyordu. Amacının bizim doğuya ve kuzeydoğuya gitmemizi güçleştirmek olduğunu sanıyorum. Belki saldırı sırasının bizde olduğunu, Sarkel'in ve İdil'in öcünü almak için bizim Yengikent'e saldıracağımızı düşünüyor, hemen her yıl karşımıza çıkarak bu sırayı savuşturmuş, bizi uzakta tutmuş oluyordu. Eğer böyle ise, Kazan'ın çabası gereksiz bir çabaydı. Bilemem, belki de boyları arasında karışıklıklar veya sıkıntılar vardı. Bir türlü toparlanıp adam gibi üstümüze gelemiyorlardı.

Her şeye karşın yaşamımız yeniden düzene giriyor gibiydi. İdil'le Ural arasındayken Selcük'le benim üst üste iki kızımız oldu. Büyüğüne Lior Bibi Muncuk, küçüğüne Hulda Eze Yincü dedik. Her geçen yıl sürülerimizin sayısı arttı. Her geçen yıl gelip bize katılanlar oldu. Batıdan Svyatoslav'ın ülkelerinden de tek tük gelenler vardı. Geldi bizim kazağımız oldular. Ama katılanların çoğu doğudan geliyordu. O yüzden tek tek yiğitlere sıkıntı olmasın diyerek ve "Doğu sana gelmeden sen Doğu'ya git" sözü uyarınca, 969 yazının başlarında çadırlarımızı söktük, hayvanlarımıza yükledik, Ural'ı geçtik. Ural ile Emba Suyu arasındaki güzel göğüslü geniş bozkırda konmaya, göçmeye başladık. Buradayken de peş peşe iki oğlumuz oldu. Birine Yusuf, öbürüne Yunus dedik.

Yine bu yurttayken, birkaç yıl sonra, sanırım 972'de, Peçenek hanı Küre Han'ın Urus Koca'yı yendiği, tuttuğu, boynunu it gibi vurdurduğu ve kafatasından kımız çanağı yaptığı sözleri geldi. Biraz bekledim. Gezgin satıcı kılığına girmiş kendi çaşıtlarımdan bu sözün doğru olduğunu öğrendim. Küre Han'a biti bitidim. "Ellerin sıkıntı görmesin yiğit" dedim. "Dayısı gitti. Yeğeni kaldı. Uş burada Salur'a baskı olup dururum ben" dedim. Yukarıda Peçenek varken Kazan'ın büyük bir işe kalkışmayacağını biliyordum. Sürülerini sürdürüp getirdim, gıkı bile çıkmadı. Gün bugün

dedim. “Koyunlarınız pek tatlıymış” diye bir yazı gönderdim.

Sonra öğrendik. Salur avdayken ordusunu da basmış, yaşlı anasını kaldırıp götürmüş Peçenek hanı. Katı, güçlü bir yiğide benzerdi. Herkese sarı kurt gözleriyle tepeden bakan Salur Kazan, Karacuk Dağı çobanlarından yardım istemek durumunda kalmış. Öyle çiğ süt emmiş biridir ki, şimdi kendisine yardım eden çobanlara da yağı olur bu Kazan. Kuduz kurdu, kapandan kurtar, kolunu kapsın! Salur’a da “Kişinin anasının gitmesi, babasının gitmesine benzemez! Hiç belli olanla belli olmayan bir olur mu? Geçmiş olsun yiğit!” diye bir biti yazıp gönderdim. Kazan’ın küplere bindiğini dediler. Meğer beylerine eğlence olsun diye benim bitiyi sesli okutmuş! Kazan’ı tut da bağla gibi bir durum olmuş. Ozanların diline düştü. Tam bir koca yıl gezip söylediler. Salur usunu yitirmiş, üzerime gelmek dilermiş! Doğruyu söyledik. Anasının oğlu dedik. Babasının oğluysa karşımıza çıksın! Bunu da yazdım gönderdim. Nasıl oluyorsa, bu yazıların içinde ne varsa anında tüm bozkıra yayılıyordu. “Biraz adımız yürüsün” dedim. Böyle düşündüm. Böyle ettim. Kazan, bu son bitiyi alıp okutunca sinirinden düşmüş bayılmış! Yoksulun kendi okuması yazması yoktu! Yine de bilse ne var içinde, okutmazdı. Ayılınca kafatasımdan içki çanağı yapmazdan önce kanımı içmeye yemin etmiş! Etsin! Gelsin! Gelsin de isterse yılanı kamçı etsin gelsin! Gelsin, onunla görülecek bir işimiz var!

Sonra Salur canını dişine taktı. Oğuz’un, hanlarına “Doymaduk Han” dediği Peçenek’le ölümüne pençeleşti. Peçenek’i bozdu, iki çenek eyledi. Elini vurdu, obasını çaptı. Peçenek’in büyük bölümü batıya kaçtı. Küçük bir bölümüyse Yabgu’ya katıldı. Doğu boylarının bir türlü “p” sesine dönmeyen dilleri yüzünden “Bacanak” ya da “Biçene” adını alarak, Kınık’ın boşalttığı yeri doldurdu. Artık bizim de dirliğimiz biraz bozulacak gibiydi. Bozuldu da. Yengikent yabgusu Salur’la daha kaç yol vuruştuk bu yirmi yılda saymayı unuttum ama her seferinde biz Doğuya, biraz daha doğuya ilerledik.

Yalnız bir kez, epey başlarda bayağıca birbirimize girdik. Birbirimizin gücünü sınadık. Sanırım 973 yılıydı. Geniş bir yazıda, çevresi mor tepelerle çevrili düz bir ovada Oğuz Oğuza, biz bizeydik. Karşımızda korkutacak yabancı olmadığı için ok mok serpmedik, davul mavul çalmadık. Öyle

yarım ay, açılan ay, kapanan ay, yalancı kaçış, birden dönüş oyunlarına girmedik. Canından iyice geçen yiğitler atlarının kuyruklarını kesti. Ordunun geri kalanı, “belki yaşar da açarız” diye yalnızca düğümledi. “Maşiah olmazsa el olmaz dedim,” ben de düğümledim. Erler arka arkaya değil, yan yana tek bir sıra oldu. İki ordu karşı karşıya durdu. Karımını seçen seçti. Başından geçen geçti. Tengere Tardu Kağan ben, başımı kaldırdım gömgök göğe baktım. Kan yüklü bulutlar katar olmuş geçiyordu. Hazar’da bir deli sessiz öfke, Kınıklarda biraz burukluk sezdim o gün. Sislice pusluca bir gündü o gün. Yüreğim çok deli çapıyordu. Derin bir soluk aldım. O sisli göğün bir parçasını göğsüme doldurdum.

Kuyruksuz atların acılı kişnemeleri bütün göğü doldurdu. Her iki tarafın çavuşları haykırınca kılıca topuza el sunduk. Deliler gibi at sürerek kendimizi diğerine vurduk. Kılıcın, baltanın ete dokunduğu anda çıkardığı basık sesler savaşın diğer seslerini bastırdı. Kazan’ın delileri “çal kılıcım ağam Kazan, yettim” der. Bizimkilerin arasındaki Hazar yiğitleri “Sarkel, İdil, Sarkel, İdil!” diye bağrışır. Kimileri “Semender, Belencer!” diye çığrışır. Kınıklardan çok arkam geri çekti, çok korktum o gün. Ama karnı burnundaki “kız beyleri”nin, Selcük’ün çevresinden bir an bile ayrılmadan savaştılar. Yüreğinde öç olan yiğitler o gün yüreklerini soğuttu. İçinde hınç olan hatırlar, kargıyı mızrağı bir yana atıp yalnız hınçlarını birbirine batırdı. Hazar, kağan arslan gibi gerindi, sündü. Yiğitler uzun süngüler ile sünüştü. Cağ o çağ, gün o gündü.

Sonra Kazan’ın ulumaları duyuldu. Bütün savaş alanı gür sesiyle ötüyordu. Vuruşma durdu. Kalın Oğuz’un yabgusu Salur Kazan usundan mı olmuştu? Başka ad mı kalmamıştı? Tengere Tardu Kağan’ı nasıl okuyordu? Öne doğru at teptim. Sübaşım Uşun Argamak Ağa yularıma yapışmış beni bırakmıyor. Gitmeyeyim diye yalvarıyordu:

“Kağan! Bir kağanın bir yabguyla dövüştüğü nerede görülmüş! Denk bile değilsiniz.”

Kazan’ın beni yeneceğinden, öleceğimden korkuyordu. Yalvarırken de gerilere bakıyordu. Ben de atımın sırtında geri dönüp baktım. Selcük eliyle, “aman bırakma” diyordu. Bu savaşı kazansak da yitirsek de bozkır ozanlarının “uğraş gününde Tengere Han’ı karısı kurtarmış” diye türkü düzdüklerini duyar gibi oldum. Başımdan aşağı kaynar sular döküldü.

Kanım kaynadı. Taştı.

Yine de ben daha bir şey yapamadan, sübaşınım oğlu ve taze yiğitlerden Uşun Atman “Mere Kavat, uş geldim yettim” diyerek alana at tepti. Kazan, gelenin ben olmadığımı görünce, kılıcını kınına soktu. Gelen yiğidin havaya kalkan topuzuna karşı kalkanını kaldırdı, yapındı durdu. Atının üstünde kalkanın arkasına büzüldü kaldı. Toy yiğit topuzunu başının üstüne kaldırmış, kalkana vurmadan Kazan’a nasıl vuracağını kollarken Kazan birden kalkanı yere bıraktı. Boşta kalan sol eliyle Uşun Atman’ı yakasından kavradı, yere çaldı. Atın üstünden yitti biran, yere eğildi kalkanını aldı.

“Mere kavat oğlu kavat, sen Tengere misin? Sen git kağanın gelsin!” diye haykırdı. Bizimkilerden ve onlardan “Kazan! Kazan!” çığlıkları göğe yükseldi.

Durum çok korkuluydu. Savaşlar bozkırda böyle kazanılır, böyle yitirilir. Al etmek gerekti. “Argamak! Alana sen gir!” dedim. Yoksul sübaşım atımın yularını bırakınca yıldırım gibi alana at teptim. Bütün göğüslerden “Tengere! Tengere!” sesleri çıktı.

Kazan’a doğru deli gibi at sürerken aniden belimi büktüm, geri döndüm. Kılıcımın tek vuruşuyla altımdaki aygırı dulladım, düğümlü kuyruğunu düşürdüm. O an orada ben de başımdan geçtim. Bizim ordudan öyle bir uğultu yükseldi ki, Kazan bile biraz afalladı. “Tengere Tardu Kağan ölüme gidecekse bari böyle gitsin” dedim. Bu işi ettim. Kazana ulaştım. Önüme kalkanını tuttu. Ben vurup kestiremeyince, sağ elindeki kılıç ardımdan ulaşıp boynumu alacaktı. Eğri kılıcımın ucuyla bir çalışta, söğüt dalından kalkanı göbeğindeki demire dek biçtim. Yanından dörtnala öteye geçtim. Başımı öne eğdim. Kılıcı ardımdan ulaştı, sırtımda bağlı duran demir kalkana indi. Tuz buz oldu. Elinde bir sapı kaldı. Kazanın ordusuna iyice yaklaşıncaya kadar düz gittim, sonra birden geri döndüm.

Kazan’la yine karşı karşıya durduk. “Mezar uğrusu, o ne vuruş öyle!” dedi Kazan. Kas kas gülüyordu. Kalkanı fırlattı attı. Kazan’ın sol yumruğunda kızıl bir leke vardı. Gittikçe büyüyordu. Topuzunu sağ eline aldı. Kendi ordusundan yana, üstüme at kopardı. Kılıcımı kınına koydum. Ben de topuzuma el sundum. Ben de at teptim. Atlarımız göğüs göğse değil, omuz omuza geldi. İkimiz de aynı anda topuzlarımızı indirdik. Kazan’ın indirdiği topuz benim sol dizimi dağıttı, benim indirdiğim topuz başına gelmesin

diye Yabgu iyice sola yattı. Tam o anda, yanından yıldırım gibi geçerken, atımın sağrısı Kazan'ın atına dokundu. Yabgu toparlayamadı. Atından düştü. Ben bu kez bizim orduya doğru at sürüyordum. Birden geriye döndüm. Kazan'ın at uşakları yerdeki Yabgu at ayağı altında kalmasın diye ona doğru koşuyordu. Bizim ordu da bir sel gibi yamacından koptu. Dizimin acısından duramıyordum. Argamak bu kez yularımdan bek tuttu.

İki ordu yine birbirine girdi. Kazan'ın altına yeni bir at çektiler. O da kendi askerinin içine girdi. O gün ata oğuldan, oğul atadan ayrı düştü. O gün Salur'un kargısı kırıldı, oku yasıldı, süngüsü yere düştü. Yer gök yiğitlerin kanı buğusundan kızıla dönüştü. Rengini yerde tutsak bırakan güneş, o gün kapkara battı. Arsılan İsrail o gün mızrağında beş er böğürttü. Babası Tengere, atının boynuna kapandı kaldı. Ben topal kaldım, Kazan çolak oldu. Daha savaşacaktık ki, iki yanın bahşıları Yada taşlarına yapıştı. Yaz günü birden bastıran kar, boran, tipi iki orduyu birbirinden anca ayırdı.

Bir kez burnunu kırmakla ne olur? İt canlı Kazan'la uğraşmanın kazancı var mı? Alp erenler gören var mı Kazan gibi? Kazısan kazısan kazanamazsın ki! Budun içinde Batı'ya gitmek isteyenler çoğaldı. Selcük bile "Maşiah, acaba mı" demeye başladı.

"Yok" dedim, "Yok, bizim daha Doğu'ya gitmemiz gerek! Salur'un da ardına geçmek gerek. İnine girmemiz gerek! O kurdu yatağından etmek gerek! Salur'dan korkmamak gerek. O karşıdakinin korktuğunu anlayınca saldıran kurt gibidir. Üstüne üstüne gitmek, gözlerinin içine bakmak gerek. Hele Oğuz, korktuğumuzu hiç düşünmesin!"

Böyle düşündüm. Göç buyurdum. Göç oldu. Daha yıllarca bozkırda dolaştık. Mikail adında bir tekne kazıntımız oldu. Üçüncü kızım, Raşel'im bile büyüdü. Koca kız oldu. Sonra bir gün kalktık, Yengikent'e hiç bulaşmadık, ötesinden geçtik. Oğlumuzla uşağımızla, atımız arabamızla 985 yılı yazının başlarında Seyhun ya da Sir Derya denen ulu suyun üstünde tüccarı bol, zengin bir kent olan Cend'e gittik. Aşağısı, dilleri dilimize benzemez, itleri itlerimize benzemez Tat ve Tacik elleriydi. Salur'un, artık batımızda kalan Yengikent yabgusunun abuk subuk vergilerinden bunalan Cend ahalisi bizi, ben Tengere Tardu Kağan'ı, Selcük'ü, kalabalık oğlumu uğuşumu, kalın uruğumu, Aktürk, Köktürk, Hazar, Urus, Bulgar, Harzemli kim varsa yanımızda, herkesi bağrına bastı.

Baharda gerçekten al sarı yanışlı koca bir halıya dönen bozkırı Salur Kazan'ın altından yavaş yavaş çekip almaya başlamıştım. Yok, bozkırı alıyorum derken karışıklık olmasın, ben Oğuz Çölü'ne çıkmıyordum, Oğuz Çölü dirilip bana geliyordu. Biz orada iken Oğuz'dan gelip bana uyanlar pek çoğaldı. Evet, Kazan'a öyle bir iş edecektim ki, neye uğradığını şaşıracaktı. Bir sabah uyandığında halı malı kalmadığını anlayacak, ya gelip bir çul parçasında it gibi oturmaya ses çıkarmayacak, yal vaktini bekleyecek ya da bozkıra atını sürecek, yitecek gidecekti. Urus Koca'ya yardım etmek ne demektir? İdil'i, Sarkel'ı düşürmek ne demektir, Tengere Tardu'nun ölmüş anasına sövmek ne menem iştir? Bu gidiş ne yaman gidiştir? Düşünecek bol bol vakti olacaktı. Düşündüm:

"Urus Koca mıdır? Svyatoslav mıdır? Dayısı mıdır, oğlu mudur, babası mıdır? Kımız çanağı mıdır? Çakır kadehi midir? Ne karın ağrısıdır, ne al uğrusudur? Gelsin de kurtarsın bakalım!"

Evet, ona bir büyük iş edecektim. Yalnızca ona büyük bir iş etmeyecek, Sarkel'in düştüğü gece kendime verdiğim sözümü de tutacaktım.

XXVIII.
Tengere Delirdi mi?

Oğullarımı, kızlarımı, tüm ailemi ve ileri gelen adamlarımı toplayıp bu edeceğim işi anlattığımda, hepsi delirdiğimi düşündü. Salur'a bir şey yapmak için kendimizi ateşe atıyorum sandılar. Gözlerimi kin bürüdüğü için çıldırdım sandılar. Biraz karışıklık, biraz mırın kırın bekliyordum ama bu kadarına pek hazır değildim doğrusu. Oysa ben açık, anlaşılır kolay bir şey önermiştim. Diyordum ki,

"Artık çağıdır, din değiştirelim! İnananlarına Müselman veya söyleyişe göre Büsürman dedikleri dine girelim! İslam olalım."

Herkesten önce kendi çocuklarım öyle bir saldırdılar ki üzerime, ağzım açık kaldı. Arsılan'dan neredeyse on beş yaş küçük olan kızım Lior Bibi Muncuk yırtıcı bir bozkır yaratığı gibi atıldı:

"Baba seni dolu bilirdik, herkes gibi Maşiah derdik, boş musun? Kof er misin Han'ım Baha? Bu ne sözdür canım baba?" diyerek hem bir söz oyunuyla bu işte ne kadar usta olduğunu ortaya koydu hem de uğuş arası ok atışlarını başlattı.

Henüz yirmi yaşında olan en büyük kızımın, hem Selcük'e hem de bana benzeyen yüzüne baktım. Ağzımı açacaktım ki, küçük oğullarım Yunus ile Yusuf birbirleriyle didişe didişe benim deli mi olduğumu sordular. Ufacık Mikail, anlamını bilmese bile "Bre kavat sen delirdin mi?" diyordu. Diğer kızlarım Hulda Eze Yincü ile Raşel Aba Çiçek, ablalarından daha yumuşak, ama aynı anlama gelecek sözler söylediler. Doğrudan bana bir şey demediler ama Tanrı'dan dininde durana alkış, dininden dönene kargış dilediler.

Aralarında çok yaş olmasına karşın, ikisini bir tutma kaygımdan dolayı “büyük oğullarım” dediğim Arsılan İsrail ve Musa İnanç’a döndüm. Otuz beş yaşında, neredeyse tüm yaşamı vuruşmalarda geçen İsrail susuyordu. Bayındır Han’ın oğlu olduğunu hiç bilmeyen oğlum Musa inanç, günün ilk sorusunu sordu:

“Bu geliş neredendir? Bu inen sel hangi dağdandır? Bu esen yel hangi beldendir? Güneşi soğuk kuzeyden midir? Keçe kepenek atar ısıtırız güneşi Han Baba! Yağmuru sıcak güneyden midir? Özümüz yel olur soğuturuz yağmuru Han Baba! Nedendir bu dediğin, nedendir Han Baba?”

Bak buna hazırdım. Uzun uzun açıkladım. Doğru, arslandık, kaplandık ama arslana da kaplana da yatak gerekti. Cend denen kentin halkı çoğunlukla Müslümandı. Biz de çok ilerde yetmiş Cend’e muhtaç olmak istemiyorsak bile bugün tek bir Cend’e bayağıca muhtaçtık. Biz burada bir gelecek istiyorsak Müslüman olmalı, sırtımızı Müslümanlara dayamalı, arkamızı sağlama almalı, sonra geri dönüp yeni dinimiz uğruna Yengikent yabgusu Salur Kazan’a kılıç çalmalıydık. Öyle bir satır atmalıydık ki, denizde balık, gökte bulut üşenmeli, yazıda kutanlar kan kaşanmalıydı.

Bir Müslüman denizinde birazı Musevi, birazı Şaman, birazı Hıristiyan bir azınlık olarak daha ne kadar kalabilirdik? Eğer biz Müslüman olmazsak kimse bize katılmayacağı gibi, ta Hazar'dan beri birlikte olduğumuz kendi uysal Müslümanlarımız da içine girdiğimiz büyük Müslüman toplumu içinde eriyecek, sayımız iyice düşecekti. Her yandaki Şaman Türklerin kitleler halinde Müslüman olduğunu hepsi biliyordu, değil mi? Şu geçtiğimiz yıllarda Doğu Hakanlığında aynı gün Müslüman olan 201.092 Karluk’un öyküsünü duymuşlardı, duymamışlar mıydı? Peki bizden başka, Yahudi dinine geçmiş bir Şaman Türk bölüğü görmüşler miydi hiç? Demek ki bizim kendi Şamancılarımız da Müslüman olacaklardı. Kaçınılmazdı. Şimdiye kadar bizimle karışık yaşayıp hâlâ atalarının dininde durmalarına bakılırsa, bu saatten sonra Musa’nın dinine geçmeleri pek olası değildi.

O ana dek hiç söze karışmadan oturan Selcük birden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

“Tengere Kağan! Bu Güç Kulesi yıllarının senin üzerinde sandığımdan da çok etkisi olmuş! Ne demek bizim Yahudi dinine geçmemiz? Kağan sen usundan mı oldun? Biz ne zaman Şamancı olduk ki? Biz seçilmişler değil

miyiz? Tanrı ile anlaşmamız yok mu? Yahudi değil miyiz biz?”

Selcük’ün ak saçlarına, ince yüzüne sevgiyle baktım. Bütün öğrendiklerini, koca bir geçmişi silemez, kalbini kıramaz, sorularını yanıtlandıramazdım. Gülümseyerek:

“Peki, tartışmalı yerleri geçelim Selcük. Belki de ben yanılıyorumdur. Tutalım ki hep Yahudi’ydik. Diğer dediklerime ne diyorsun? Her savaşta, Hazar’dan gelen Aktürklerin sayısı azalıyor. Daha kaç yıl gider bu?”

“Haa... Bu olabilir... Ne demek istediğini anlıyor gibiyim Kağan. Sizin Uygurlar, Kitanlar arasında yaptığınızı yapacağız! Ama Kağan, durum sandığın kadar kötü olmayabilir. Hazar’dan gelen Aktürklerin sayısı ne kadar azalırsa azalsın, her zaman budunu yönetecek bir sayı kalacaktır. Budun içinde budun gibiyiz. Ayrıca ordumuz güçlü. Oğuz’dan her gün gelip katılanlar oluyor. Onlar da yabancı değil, doğru dindeki kardeşlerimiz aslında. Küçük, hızlandırılmış bir eğitimle adam ederiz. Böylece Müslüman bir çevrede bile tutunabiliriz.”

“Peki Selcük, gelenlerin doğru dinde olduğunu söylüyorsun da... ne kadarı dinini biliyordur sence?”

“?”

“Ben söyleyeyim! Hemen hiçbiri! Adlarında Ezekiel, Yehoram, Zedekiyah, Ahab var diye ne olacak? Bu ne demek biliyor musunuz? Biz Müslüman olmazsak, olacak başkaları var. Sözü geldi, bana ulaştı. Tat dervişler aralarında dolaşmaya başlamış, Oğuz şimdiden bu kişilere ‘baba, dede’ diyormuş. Oğuz’u yitirmeye, başkasına bırakmaya hazır mısınız?”

Bu son söylediklerim biraz akıllarını bulandırdı. Düşünmeye başladılar. Belki de “he” diyeceklerdi. Yeniden Yalım Çor olası, Tanrı’dan bulası, acuna kazık kakıp oturan, o tez elden Tamuyu boylayası Yaşıl Kır uzun sopasına dayanarak ayağa kalktı.

“Kağan! Doğru dinden çıkmamızı nasıl söylersin? Atan deden hangi çağda din değiştirdi ki sen değiştiresin? Biz seçilmişleriz. Atanmışlardan değiliz. Bize söz verilen ülkemize, Anadolu’ya, Tanrı’nın ikinci İsrail’ine gidiyoruz! Bir yerde doğru söylersin. Biz doğru dinimizi yeterince bilmiyoruz. Kağanlığın başravı olarak ben bile yazılı Tora’yı yalnızca bir kez elimde tuttum! Ama öğreniriz, öğretiriz Kağan!”

Buraya kadar kulaktan dolma, ipe sapa gelmez şeyleri dilenci tekerlemesi gibi sıralayıp duruyordu. Ben de hoş görüp gülüyordum. Sonra bir soluklandı sesi soluğu kesilesi. Yaşıl Kır'ın kedi olalı sıçan tutacağı tutmuştu. O güne denk geldi. Damdan düşer gibi soruverdi:

"Hem sonra Müslümanlığı biliyor muyuz ki ona geçelim? Sen biliyor musun?"

Bu kez de o haklıydı. Ben sonunda başarıp kral ya da kağan olmuş her Maşiah gibi, işin inanç yönünü göz ardı ediyor, yalnızca siyasi olarak bakıyordum meseleye. Sözün kısası, Hazar ülkesindeki azınlık Müslümanları gözlemlemekten gelen bilgimden öte Müslümanlık hakkında hiçbir şey bilmiyordum.

Yine de o günkü kengeş bizim için bir dönüm noktası oldu. Aldığımız önemli kararlar şöyleydi:

1. Başrav Yaşıl Kır ve ravlardan oluşturacağı bir çalışma bölüğü, Müslümanlığı araştıracak, öğrenecek, bize de anlatacaktı. Ondan sonra konu üzerinde konuşacaktık. Kuzeybatımızdaki yeni Müslüman Bulgarları saymazsak, Müslümanlar güneyimize düştüğü için, buna "Güney Çalışma Bölüğü" dedik. Kağan olarak bir yarlık çıkarıp tüm iş erlerinin bu çalışma bölüğünün işlerini kolaylaştırmasını buyurdum.

2. "Anadolu... Anadolu... İçim, bağrım şenle dolu!" diye tutturmak delilikti. İşte açıkça söylüyordum ki, ben o zaman "Urum" demedim, "bilmiyorum" dedim! Dolayısıyla İkinci İsrail'e sulanmadan önce birincisi ne durumda, araştırıp görecektik.

3. Seçeneklerimizi açık tutmakta sayısız yarar vardı. Hazar ve Urum dahil başka ülkelere de tüccar kılığında çaşıtlar gönderecek, durum nedir diye öğrenecektik.

Böyle düşündük. Kengeştik, danışık ettik. Karabudunun sözcüleri karaçu beyler de bu kararları onayladılar. En azından hiçbiri yabana konuşmadı. Sonra evlerimize dağıldık.

XXIX.
Başravın Kadı da Olduğudur

986 yılında yaptığımız bu büyük kengeşin üstünden iki koca yıl daha geçti. Eski hamam eski tas demeyeceğim, bu süre içinde Cend'deki durumumuz hem olgunlaştı hem de mayalandı. Her mayalanan gibi biraz ekşidi. Müslüman acunun bozkıra açılan kapısı demek olan Cend'de, yaşlı bir Köktürk önderliğindeki bir bölük Aktürk Musevisinin durumu, komşu devletlerin ilgisini çekmeye başlamıştı. Doğru, gelip Salur Kazan'a duvar olup durmuştuk ama Kazan'ın ordusunda sanki er kalmamış, teker teker bize taşınmıştı. Yoksa buzdan bir duvar mıydık biz? Su katılaşır buz olur, buzlar erir sel olur. Bir buz duvar kendine daha ne kadar engel olabilirdi? Cend'in sıcak ufukları acaba neye gebeydi? Nereye boşalacaktı biriktirdiğimiz sel? Yoksa bu Aktürklerin, bu Hazarların, İslam acununu ele geçirmek için yaptığı bir oyun, bir danışıklı dövüş müydü bu? Uzak yakın bütün Müslüman komşularımız bunu öğrenmek istiyordu.

Böyle düşündüler. Elçiler gönderdiler. Samanilerden, Gaznelilerden, Karahanlılardan elçiler geldi. Casusların, çaşıtların zaten bini bir paraydı. Hatta Abbasi Halifesi Et-Ta'i'nin kervancı kılığına girmiş bir casusunu yakalayıp getirdiler. Irak'ın soğuk yerde iki günde nezle olacak tüysüz hecinlerine sabun ve cam eşya yüklemiş, güya Urus'a alışverişe gidiyordu yoksul!

Müslümanların Müslüman olmayan komşuları da bizimle ilgileniyordu. Samaniler ve Yabgu Oğuzları arasına sıkışmış, her ikisine de vergi veren tozlu bir sınır kentinden başka bir şey olmayan Cend, sanki acunun orta yeri olmuştu. Dillerde o kadar "hadi Urum'a gidelim!" sözü varken Urum'un bizimle ilgilenmemesi olası değildi. Urum Kağan'ın, Bulgarkıran II. Basil'in elçisi Kırım'a gitmiş, Kırım'dan Sarkel'in yıkıntılarına uğramış,

dediğine göre Bozkır Urumculuğunun sona erdiğinin kanıtı olan yıkıntılar içinde duygulanmış, çok ağlamış, sora sora gelmiş, bizi bulmuştu. Tekparmakhos olan adına bakılırsa Türk olma olasılığı yüksek olan, biraz Bulgar ağzı ile Türkçe konuşan, ağzı çok laf yapan biriydi elçi. Belki Hıristiyanlığa geçeriz diye yanında birkaç metropolit ile bir eski patrik de getirmişti. Yaşlı patriğin bizlere “Aman bunlar nasıl Yahudi? Hiç mi Yahudi görmedik? Nerede bizim Romanyotlarımız, nerede bunlar? Ayol bunlar Gog ile Magog! Hepsi Gehenna kaçkını!” der gibi baktığı dikkatimizden kaçmadı. Haliyle, eğlendik.

Selcük Hatun ile yan yana, aynı tahtın üzerine oturmuş olduğumuz halde karşıladık Tekparmakhos’u. Armağanlarını getirip önümüze bıraktı. Adamları bunları tek tek açarak gösteriyordu. Musa Yalvaç’ın asasından bir parça, Calut’un çarığı dedikleri, bir kulaç boyunda bir eski çarık, Süleyman Yalvaç’ın albızları çağırmak için kullandığı tunç düdük, Belkıs Ece’nin koyu gök renkli, badem biçimindeki yüzüğü! Ezekiel’in içi gümüşle kaplı kafatası... Bu sonuncusu bir bozkır çocuğu için pek tanıdıktı, Elime alıp sağına soluna baktım. Gümüşle kaplı içine bizim Orlıon yazısıyla “Ürküt süngök bağraç” yazılmıştı. Pek anlamadım ama, “Ürküt’ün kemik bakracı” gibi bir şey olabilirdi. Görünüşe göre Urum, elinde bizim için önemli ne kadar kutsal kalıntı varsa tutmamış, göndermişti. Her gelen, dinimiz için çok kutlu bir şeydi. Bu niye olmasın? Güldüm. Sonra daha pahalıca nesneler; kılıçlar, altın bir taç, tombul Basil ve ortağı Konstantin’in fildişi bir levhaya oyulmuş resimleri ve eski püskü bir kadın kaftanı. Biraz takılayım dedim:

“Tekparmakhos Ağa, Apa Urum bu sıralar epey kötülemiş gibi duruyor. Nedir bu kaftanın durumu böyle?”

Çakallarbaşı bu anı bekliyormuş. Gözlerini derin bir saygıyla kapadı. Ellerini göğsünde bitiştirerek:

“Kağan! Bu Hazar’dan Urum’a gelin giden ve eski imparatorlardan Leon’un anası olan Çiçek Hatun’un kaftanıdır. Ondan sonra her imparatoriçe saygı gereği bu kaftanı giydiğinden, biraz eskidi tabii. Şimdi iki imparatoriçemizden, iki hatunumuzdan hangisinin giyeceği bilinemediği için, hazinedeydi. Yeri burasıdır dedik, getirdik.”

Selcük, adamcağızın kalbinin kırılmasını önlemek için,

“Aaa ne hoş!” diyerek ellerini çırptı. Cend pazarından alınmış, elden düşme İran işi bir kaftana benziyordu daha çok. Henüz Müslümanlığa geçmediğimiz için “lahavle” çekemedim. Elçi, bu al ver faslından sonra, baklayı dilinin altından çıkardı. Ahi gitmiş vahi kalmış da olsa, Karası gitmiş yalnız Akı kalmış da olsa, Urum biz Hazarlar ile anlaşmak, eski bağlaşmayı şöyle bir körükleyip canlandırmak istiyordu.

Ne yapacaktık? Birine mi saldıracaktık? A, yok canım öyle şey olur mu? İmparatorlar, Hıristiyan olmamız koşulu ile bizi ülkelerine çağırıyorlardı. Rahatımız için her şey düşünülmüştü. Hatta, ne rastlantı, kendi aralarında “İkinci İsrail” dedikleri bir bölgeyi daha şimdiden bizim için hazırlamışlardı. Anadolu’nun en güzel, en verimli, en sulak bölgeleri bizi bekliyordu. Biraz daha soruşturunca bu bölgenin Abbasi Halifeliği ile sınır olduğu anlaşıldı. Tabii, tabii, başka yerleri varmış Urum’un ama, iklim açısından birincisine benziyor bu bölge, rahat olur ne de olsa diye düşünmüşlermiş! Hemen o anda mı Hıristiyan olurmuşuz, Anadolu’ya gitmeyi bekler miymişiz?

Bu solucanlar Sarkel düşerken parmaklarını bile kıpırdatmamışlardı. Urus Koca bütün bozkırı tutar sanıyorlardı. Şimdi utanmadan antlaşma, bağlaşma sözü ediyorlardı. Konuştum:

“Sizi mi kıracağız! Biz de zaten o amaçla buralara kadar geldik!”

Anlamamış, yüzüme bakıyordu.

“O amaçla mı buralara geldiniz? Uzaklaşa uzaklaşa bir hal olmuşsunuz Kağan! Utanmasanız Çin’e gidecekmişsiniz!”

“İlk bakışta öyle görünüyor ama değil. Belki yolumuzu biraz uzattık, İran üzerinden geleceğiz, ama hiç kaygılanmayın geleceğiz! Söz verdik mi yaparız!”

Bütünüyle aptallaştı.

“İran mı?”

“Tabii İran ya! Biraz da o uygarlığı öğrenelim, İran okulundan çıkıp öyle gelelim diyoruz. Taş duvarlı, üç katlı, geniş bahçeli yahşi okulmuş diyorlar!”

“Ama Kağan!”

“Aması maması yok. Tamam, önerinizi beğendik. Geliyoruz! Urum kağanı kardeşlerime selam söyle. Buradan istedikleri bir şey var mı?”

Yoksulun dünyası karardı. Elimle “çık” işareti yaptım. Biraz ağırdan alınca iki korçu bunu koltukladı, çeke sürüte dışarı çıkardılar. Kısa konçtu çizmesinin teki ayağından çıktı. Arkasından attırdım. Otağın önünden çığlıkları duyuluyordu:

“Ama Kağan! Ben şimdi Urum Kağan’a ne derim? Biz sizi Karadeniz kuzeyindeki bozkır tarafından bekliyorduk! Iran taş ağır, dazlak yer diyorlar, sürülerinize ne yedireceksiniz?”

Bunları hiç duymadım bile. Kağan’ın önünde sözünü söylememişse bir elçi, duymak zorunda mıydım? Takke düşmüş, kel görünmüştü. Bunların niyeti, bizim Dede’nin “bozkır dengesi” gibi bir şey olan düzeneklerini yeniden işletmekti. Peçeneklerle mi kapışmışlar, Uruslar ile mi bozuşmuşlar, ne olmuşsa artık, yine ocağımıza düşmüşlerdi. Orada bulunanlara ve benimkilere açıkladım:

Şimdi, Tanrı için uyanıktılar da. Ülkelerinde yer gösteriyorlardı. Bir hedef koyuyorlardı bize. Kulakları delikti. Urum’a gitme işini duymamaları olası değildi. Dolayısıyla biz bu çağrı üzerine Cennet Cend’den kalkacaktık, yeniden bozkırı geçecektik, “Aktürkler geliyor” diye şöyle bir dalgalanacaktı ortalık. Kiev’in hizmetine girdiğini duyduğumuz ve kendilerine Chemei Klobuki (Kara Kalpaklılar) dendiğini öğrendiğimizde yıkıldığımız kardeşlerimiz bizim geldiğimizi duyunca belki ayaklanacaklar, belki daha batıya göç edeceklerdi. Bu durumda Urum’un düşmanı olan Tuna Bulgarlarının çekinmemesi olası değildi. Başka olası bir şey de, biz geliyoruz diye Peçeneklerin yerlerinden yurtlarından olmasıydı. Ya da bunların hepsi Uruslar ile el ele verecek, bizi korkunç bir Kırıma uğratmak için savaşacaklar, budun yitecek, ölecek, kemikleri dağ gibi yığılacaktı ama yağısı da güçsüzleştiği için, bu işten yine Urum kazançlı çıkacaktı. Urum havaya bir ok atıyor, düşerken bir kurdu yaralayacağını umuyordu. Biz de ya havaya atılan oktuk ya da boğazı kesik Azman’dık. Kurtları başımıza toplayacaktık. Az iş değildi şu Urum bozkırcılığı!

Yok, biz tüm engelleri yara yara Urum’a ulaşırsak, kırık dökük durumumuza bakmadan bizi Abbasi Halifeliği sınırlarına bekçi yapacaklardı. Yok öyle yağma Apa Urum! Nerede o yoğurdun bolluğu,

nerede? Bunları düşünemeyip de kestirmeden Urum'a ulaşmak için yollara düşen tüm göçebe kardeşlerime, bozkırın tüm çocuklarına içim acıdı.

Bu Urum yorumlarımı bitirdiğim zaman, Selcük ve bütün ailemin gözlerinde hayranlık ve umut pırıltılan vardı. Bu Urum'a gitme işine, İran üzerinden de olsa görünürde sahip çıkmam, hepsinin gönülcüğünde umut ışıkları yakmıştı. Son zamanlarda sapkın düşünceleriyle doğru dinden uzaklaşma isteği gösteren, ne zamandır koca bir halka buzdan gövdesiyle set çeken inatçı koca ve babaları Tengere Tardu Kağan'da büyük düzelmeler görülüyordu!

Tekparmakhos'u savdığımızın haftasıydı ki, Çin'de Liao adıyla bir hanedan kuran benim eski dost Kitanlardan, Erkin Tarkınç Tamgacı adlı bir elçi geldi. İleri görüşlü Kağan Sheng Tsung selam gönderiyor, şimdilik orada dirlikleri pek iyiyse de günlerin neler getireceğinin bilinmediğini, olur da Çin uyanıp bunları silkelerse Batı Bozkırı taraflarında bir arkadaşları olmasını dilediğini söylüyordu. Bizden istediği, biraz daha doğuya ilerleyip Tangutları ve Kansu Uygurlarını huzursuz eden Karahanlı Kartuklara saldırmamızdı. Bu iş için seçtiği elçi, gerçekten dört dörtlüktü. Elçi içeri girip yollu yolunca yer öptükten sonra gözlerini gözlerime dikmiş, "Biliyor musun Kağan ben de..." diye başlamışken, araya girip sözünü ben bitirmiştim:

"Köktürküm!"

Doğruydu, şimdiye dek bir kez bile yanılmamıştım! Ulan amma çoktu bu Köktürkler? Hangi taşı kaldırsan altında vıcır vıcır Köktürk kaynıyordu! "Bittik, tükendik biz!" diye yas tutup kaygılandığıma yanarım! Elçi, taa 742 yılında devletimizi yıkanlar arasında yer alan Karluklara veryansın ediyor, dakika bile sektirmeden hemen şu anda, Karahanlılar olarak bilinen Karluklara saldırmamızı öğütlüyordu. Oyun olsun diye şöyle dedim: "Tamgacı! Arsılan urugundanım ama, size söylemedikleri anlaşılıyor, büyük büyük dedelerim Karluk buduna şad olarak atanıp onların arasında yaşadıktan için bunların hakkında diğer Köktürklerden biraz değişik düşünürüz!"

Yoksulun elinin ayağının karışması görülecek şeydi. Adama yazık olduğunu düşünen Selcük, hemen elçiyi avutmaya girişti. Hep tuhaf zevkleri oldu bu kızın! Çin'in ötesinde, büyük denizde başka bir ülke var mıymış?

Samanileri, Gaznelileri ve Karahanlıları ise anlatmaya gerek bile yok. Din adına, Müslümanlık adına konuştuklarında hepsi de kötü üflüyor, mangalda kül bırakmıyorlar ama birbirlerinin gözlerini oymaya can atıyorlardı. İstiyorlardı ki Aktürkler dalkılıç olup bunların yağısı kimse ona dalsın. Ayrı ayrı hepsine olumlu, ılımlı sözler verdim. Bu sözlerimizi tuttuğumuzda kendilerine neler olacağını da otursun onlar düşünsün. İlk aşamada, içlerinde en güçsüzleri olan Samanileri desteklemeye karar verdim. Ailem yine hastalığımın depreştiğini düşündü. Bıkmadan açıkladım: Güçlüyü desteklersek, adam o kadar güçlenirdi ki ilerde önünde duran olmazdı. O da ilk iş olarak bizim gibi ayakta durmaya, yaşamaya çalışan bir bölüğe yükleniverirdi. Güçsüzü desteklersek, güçlüyü biraz güçsüzleştirirsek daha akıllıca olurdu. Sonra o desteklediğimiz güçsüzün yerine geçmek işten bile olmazdı. Varsın yıkılacak dama direk olalım. O direk biz olduktan sonra çekip almaz mıyız kendimizi? Dede’den bir şeyler kapmıştım değil mi? Hepsi alkışladılar. Devam ettim:

“Böyle dışardan dünyanın odağı Cend’e gelen elçilik kurulları ile uğraşır, yüksek düzeyde siyaset yaparken... Ne var Mikail?”

“Şu siyaset dediğin nedir Han Baba?”

Durdum. Aylardır kullanıyordum bu sözcüğü, hiçbiri kıyışıp soramamıştı. Anlaşılan sonunda dayanamamışlar, en küçüklerine sorduruyorlardı. Açıkladım:

“Anlaşılan, bu anlamını bilmediğiniz sözcüğün dilime nereden yapışıp kaldığını merak ediyorsunuz. Taciklerin kullandığı bir söz. Cend’in yerli bilginlerinden öğrendim. Arapça imiş aslı. At bakımı, yönetimi anlamına geliyormuş! ‘Seyislik’ diye bildiğimiz, aslı yine Tacik dilinden gelen söz gibi yani. Bize pek uyacak, çok yakışacak, bütünüyle göçebe bir ruhu yansıtıyor. At yerine kişioğlunu koyun! Öğrendim, kullanıyorum. Neyse, yaşlı Tengere’nizi hoş görün! Nerede kalmıştık? Hah... işte böyle yüksek düzeyde siyaset yaparken biz de boş durmuyoruz, Müslümanlığı tanımaya çalışıyoruz. Değil mi Yaşıl Kır?”

Güya Güney Çalışma Bölügü’nün başkanı olan ve bizi aydınlatması gereken yaşlı Başrav ayağa kalktı. Boru sesiyle öttü. Yağmadı ama, esti gürledi:

“Asla, ölürüz de doğru dinden ayrılmayız! Onların dinini tanıyan onlardan olur. Onların dilini konuşan, onlardan söz alan da onlardandır. Olamaz! Ne olacak Taciklerin dinini dilini öğrenip de!”

Böyle demesi Kağan olarak kanıma dokundu. Kendisi de epeydir sinirime dokunuyordu. Bu adamın bu kısır görüşleri, bu anlayışsız tutumu ne olacaktı? Bütün budunun aklını çeliyor, yapmak istediklerimin önüne duvar olup duruyor, bağnazlığın sesi olup konuşuyordu. Yok, yarından tezi yok bunu başravlıktan dehleyecek, içinde Salur’un anasına sövdüğüm bir biliyi eline tutuşturarak Kazana elçi olarak gönderecektim!

Baskın basanındır demişler. Ben daha biliyi yazdıramadan, hemen ertesi gün, Yaşıl Kırın börkünü kaldırıp atıp, başına Tacik işi koca bir sarık sarınıp katıma öyle gelmesi, herkesin elleriyle gözlerini oğuşturmasına neden oldu. “Hazret,” şimdi kendine böyle dedirtiyordu çömezlerine, Müslüman olmuştu!

Dün gece bu konuşmayı yaptıktan sonra görüş değiştirmiş, birden doğru yolu ve doğru dini bulmuş, görmüştü. Hepimiz eşekten düşmüş karpuza döndük, dağıldık kaldık! Kızım Hulda Eze kuşkucu, akıllı kızdı. Hepimizin adına o sordu:

“Yaşıl Dede, nasıl olur da bir gün içinde kişioğlu bu kadar değişir?”

Başrav’ın bu işe iyice hazırlandığı açıktı:

“Yavrum, dileğim bundan sonra Allah zülcelâl hazretlerinin kulları arasında Es–Seyid eş–Şeyh Ahzar–ül Turabi es–Sarkeli olarak bilinip tanınmak! Ama eski adımı yüzüme vuracaksanız da bir diyeceğim olmaz. Değil mi ki ben yıllarca sapkınlığın karanlık sokaklarında döndüm dolaştım? Hem okudum hem de yazdım. Karailigin başı oldum. Kişioğullarını bu sapkın yola çağırdım, bu da kefaretim olsun! Şimdi kızım, bütün ihtidalar, bütün dönüşler böyle ani olur çocuğum! Başkası olmaz. Tanrı, yolunu şaşırmış eşekler gibi dolaşanların arasından bazı kullarını seçer, aniden gözlerinin önündeki perdeyi kaldırır. Sen söyle kızım, kimin yalvaç olduğunu anlaması üç yıl sürmüş? Sen söyle yavrum, kimin veli olduğunu anlaması beş yıl sürmüş?”

“?”

Sonra Sayın Sarkelf bana döndü. Derin bir kendini bırakmışlıkla, acıklı bir

sesle konuştu:

“Şimdi sen ey kanlı Kağan, istersen yaşlı, buruşuk, ince boynumu vurdur. Dinimiz yolunda şehadet çağı gelmişse hazırız, Eşhedü en lâ...”

Gülmemek için kendimi güç tutarak:

“Dur, dur abi, şey yani Ahzar-ul Turabi, 'Müslüman olun’ diye yıllardır kendimi yırtıyorum, sem niye öldüreyim canım? Aksine seni Cend’deki tüm Müslümanların kadısı yaptım” dedim. Doksanlık kocanın gözleri parladı: “Ya Başravlık?”

“Eh, Tora’mızı senden iyi bilen yok. O da üstünde kalsın. Köktürk, Aktürk, Yahudi gelirse halakaya göre, Müslüman gelirse de şey...”

“Şeriata!”

“Evet şeriata göre yargını verirsin! Sonra diğerleri de doğru yola gelince başravlığı kaldırırız olur biter!”

XXX.
Çaşıtların Döndüğüdür

Bu herkesi şaşırtan ve derinden etkileyen dönme olayından birkaç ay sonra, kışın ortası olmasına karşın, sağa sola ve söz verilmiş topraklara gönderdiğimiz çaşıtlar da birer birer döndü. Hepsini birden dinlemek için büyük tören otağımı Cend'in hemen dışına kurdurdum. Çevresine irili ufaklı kar kesekleri dizdirdim. Soğuğu biraz kestim. İrili ufaklı bütün beylere, aksakallara, önde gelen kocalara, il ağalarına haber ettim. Otağ tıklım tıklım doldu. Çocukluğumuzdan beri büyülü öyküleriyle büyüdüğümüz kutsal toprakları çok merak ettiğimizden, oradan başladık. Oraya giden adamımız, Başrav'ın yeğeni Barçın Rehoboam, bir sarıklı cüppeli amcasına, bir abalı kebeli bizlere küçükdilini yutmuş gibi bakıyor, söze nasıl başlayacağını bilemiyordu. Yoksul yiğit anlamaya çalışıyordu. Ne olmuştu? Arada hepimiz Müslüman mı olmuştuk? O zaman ne diye yalnızca amcası Arap kılığına girmişti? Önümde yer öpmeye yatmış, bir türlü dizlerinin üstüne gelememişti. İşaret ettim. Ağalar koltuklayıp kaldırdılar.

Şaşkın, bezgin yiğit sözünü hiç eğip bükmedi:

"Han'ım, başka ülke mi yok?"

Otağdan bir uğultu yükseldi. Barçın, önce titrek, sonra gittikçe kendini bulan bir sesle sürdürdü:

"Han'ım, budun, duyun, işitin! Keçileri, koyunları tavşan kadar. Tavşanları ise sıçana benziyor. Değil ırmaklardan süt akması, ineklerinin bile memelerinde süt yok! Zaten ortada ırmak da yok! (Uğultular yükseliyor.) Gelenektir, benim ilk aliyahımdır diyerek Yeruşalayim'de kent kapılarını öptüm, Yahudi dahil her dinden adam, delirmişim gibi baktı. Yürüdüm, ıraktan kubbesi altın gibi parlayan Solomon Yalvaç'ın tapınağını yakından

gördüm. Kubbesi gerçekten altınmış, katı bildim. (Birinci İsrailcilerden yaşa var ol sesleri...) içine girmeye uğraşırken Yahudi'yim diye almadılar. (Niye, niye sesleri...) Meğer Solomon Yalvaç'ın tapınağı bir alttaymış! İri, büyük, kesme taşlardan başka bir şeyi kalmamış! Önünde durdum, çok ağladım. Sonra yukarı kuzeye çıktım. Safed denen köyde İdil, Babil ve Roma sürgünlüklerinden arta kalmış dindaşlarımızı gördüm. Hepsi artık Arapça konuşuyor. Sabun ve cam eşya yapımında çalışıyorlar. Hazar Kağanlığı'na göç etmek istediklerini söylediler! (Sürekli uğultular...) Sarkel'in, İdil'in yakıldığını, kağanlığın renklerinden birini yitirdiğini, yalnızca Akhazarların burada toplandığını söyledim, durumu anlamak için bir çaşıt göndermeye karar verdiler. (Şiddetli uğultular...) Gözünü dört aç budun, çaşıtın Iraklı bir Arap tacir kılığında gelmesi yakındır! (Şiddetli kahkahalar...) Yalnız, Han'ım, Negev Çölü'nde sıcakta çok dolaşınca gerçekten birkaç manna bulunabiliyor. (Ooo sesleri...) Ben yine de yemeyelim derim. (Niye, niye sesleri...) Çünkü budun, bunların güçlü arka bacakları var, büyük zıplamalar yapabiliyorlar, sıcakta yakalamak güç ve tatları kötü! Han'ım, Tanrı seçilmişlere niye bu kurak, küçük ülkeyi verdi? Ben yoksul anlamadım! (İkinci İsrailciler tarafından sürekli alkışlar...)

Sonra sıra, birkaç gün önce Urum'dan gelen, fakat benim beklettiğim çaşıttaydı. Birinci İsrailciler adamın dediklerinde bir yanlış bulmak için kulak kesilmişlerdi. Herkesi susturdum. Çaşıt, eski başravlardan Benyamin İncirin, Tuğak'ın gece karavaşından olma, saklı oğlu Frenk İncirdi. Kısaca buyurdum:

"Söyle oğlum, nedir Urum'da durum?"

Derin bir iç geçirdi. Dalgın gözlerle, duygulu bir sesle konuşmaya başladı:

"Han'ım, budun, duyun, işitin! Ah Urum, Urum, seni seviyorum, sevmek ne söz, sana tapıyorum, çığlıklar atıyorum, duymuyorsun! Şendedir her türlü güzellik, şendedir hava, sendedir su. (Uğultular, yansızlık yansızlık, diye cılız sesler...) Sendedir göğsü kaba yahşi ala dağlar, sendedir üstü köpüklü serin sular! (Yavaş, serin gel sesleri...) Doğu'ya karşı Batı mısın? Batı'ya karşı Doğu musun? Yol musun, yolak mısın? Bazen bozkır, bazen sulak mısın? Senin yanında her yer ömür törpüsü. Urum! Urum! Sensin değişik budunlar arasında geçiş köprüsü! (İkinci İsrailcilerden utangaç alkışlar...) Han'ım, bomboş bir ülke. Tanrı sizi inandırsın, Mazgirt diye bir

kale yıkıntısı yakınlarından girdim, Üsküdar diye bir kentin içinden çıktım. Tam iki ay at sürdüm, güzelim ülkede Tanrı'nın bir kulunu görmedim. (Yalan, yalandır sesleri...) Taa Kızılelma'ya, Konstantin'in kentine dek gittim. Ulu bir kaledir, yanında Sarkel ile İdil neylesin? Ayasofya'sını görmeyen, bu acunda bir şey gördüm demesin, (ikinci İsrailcilerden yoğun alkışlar...) Üç yanı denizdir, bir yanı kara, çevresi bütün kalın surdur! (Ooo sesleri...) Surun üstünde kamu dilberler durur, durur da kirpikleri nice eri vurur. (Kalkın uşaklar sesleri...) Urum, Urum, ah adı görklü, kendi güzel Urum! Han'ım, budun, işte duydun, budur, böyledir durum. (Birinci İsrailcilerin dövülerek otağdan atılması ve ara.)"

Beyler, budun ve ailem, Tengereliler, hepsi bir Urum aşkına düşmüşlerdi. Çin taraflarına gönderdiğim çaşıtı şöyle utanma pazarı, bir dinlediler. Gereğinden çok kalabalık bir ülkeye pek ilgi gösteren olmadı. Hazar'a gidip dönen yoksulu ise hiç konuşturmadılar. Hakları da yok değildi. Tekparmakhos'tan öğreneceğimizi öğrenmiştik. Kara kara düşünmeye başladım. Birinci İsrailciler fena yitirmişlerdi davayı. İkinci İsrailciler büyük bir utku kazanmışlardı. Karar verilmiş gibiydi. Ravlar bile "Urum da Urum, Urum'a gitmek istiyorum" diyor, başka bir şey demiyorlardı. Yirmi yıldan fazla budunu "Urum, Urum" diye dizlerimde sallamıştım; uyumuşlardı belki, ama düşleri hep Urum'la dolmuştu. Hepsinin gönlüne Urum ateşi düşmüş, sönmek bilmiyordu.

O akşam yanıma hiç kimseyi almayarak atıma atladım, Cend çevresinde küçük bir geziye çıktım. Karların içinde tatsız tuzsuz dolaştım, bata çıka biraz debelendim. Şu kızıp sövdüğüm karlar aslında durumu biraz kurtarıyor, bana zaman kazandırıyordu. Kışın bu azgın günlerinde hiç kimsenin Urum'a gidecek durumu yoktu. Hoş, kimse Urum'a nasıl gidileceğini gerçekten düşünmüyordu. Arada koskoca Horasan, koskoca İran vardı, kimsenin umursadığı yoktu. Benim neredeyse iki yıl önceki din değiştirme önerim şimdi başka bir ışık altında görülüyordu: Budun Müslüman olursa, Müslüman ülkelerin içinden daha rahat geçer, kendisine söz verilen toprağı bulur, barışa huzura erermiş! Urum'a ulaşınca da göstermelik dinini bırakır, atalarının doğru dinine geri dönermiş!

Bunların hepsini öngörmüşüm ben! Maşiah Kağan'ın öngörüsü dillere destan olmuştu şimdi. Hele Urum elçisiyle konuşurken söylediğim sözler!

Hepsi Çin işi kâğıtlara yazılmış, elden ele dolaşıyordu. Tengere’nin denizi tükenmiş, artık yatsı olmuş, mumu sönmek üzereydi. Oluşmasına katkıda bulunduğum bu düzenden nasıl kurtulacaktım, nasıl çıkacaktım, bilmiyordum. Kendi ellerimi bağlaya bağlaya bu çıkmaza gelmiş dayanmıştım.

Sekizinci Bölüm

Tengere'nin Cendereden Kurtulduğudur

XXXI.
Cend'de Boş Kış Konuşmaları

Çok kötü, çok bozuk, çok alık, çok çalık günler geçirdim. Çok düşündüm. Çok dolaştım, yumak oldum. Bir yol bulamadım. Budun, kendisi için gerçekten de gündüz oturmadım, gece uyumadım, kağanlığın hakkını verdim sandı. Belki de öyleydi.

Özellikle geceleri, göğsümün üstüne bir ağırlık çöküyor, hemen her gece Güç Kulesi'yle ilgili bir düş görüyordum. Bu düşlerden kimileri oradaki yaşamımın pek karmaşık olmayan yansımalarıydı. Orada olan, olabilecek ya da daha kötüsü, çoktan olmuş şeyler. Yok balığım bitmiş, yok içecek suyum yokmuş, yok pencerem ve tavan pencerem kapanmış, yok ayakyolu

taşmış... Bunlar yeterince sıkıntı veriyordu, ter içinde uyanıyordum. İlginçtir, bir kez bile kuleyi yanarken görmedim. Güç Kulesi usuma düşünce, gündüz de olsa sıkılıyordum ama geceleri, uykudayken, ben bende değilken, gördüğüm bu düşlerden ötürü boğulacak gibi oluyor, yatma düşüncesine dayanamıyor, ayağa fırlıyordum. Bir kez de iğrenç bir Güç Kulesi karabasanı gördüm. Aslında “karaemen” diye bir söz olsa daha iyi olurdu bu düşü anlatmak için.

Güç Kulesi’ndeki odamın karanlığındayım. Karanlık, bir içorgan gibi, dalak gibi, ciğer gibi kokuyor. Çok iyi biliyorum ki bu koku kişioğullarınındır. Ellerimle yüreklerini söktüğüm yoksul davarların değildir. Yaşamı savaş alanlarında geçen bir Maşiah bilmez mi, hangisi hangisidir? Ayakta durmaya çalışıyorum. Yapamıyorum. Çünkü yumuşacık yerler çok kaygan. Adım attıkça içine battığım, beni içine çeken bir yumuşaklık. Göremiyorum ama canlı bir döşeme bu. Duvarlar da öyle. Düşmemek için elimi dayadığımda elim, kolumla birlikte içine giriyor. Sülük gibi, pelte gibi bir yapısı var bu odanın. Ayaklarımı çıkaramıyorum, boylu boyunca kapaklanıyorum. Hemen üstümü kapatıyor odanın canlı yapısı. Hava alamıyorum. Tuzlu ve tatlı, karışık tadını alıyorum. Tükürmeye çalışınca daha çoğu giriyor ağzıma, ister istemez yutuyorum. Her iki yanından sırtımın ortasına ilerleyen ve tam ortada birleşen, bu birleşmenin etkisiyle titreşen yapıyı belkemiğimde duyuyorum. Biraz aşağı kayıyorum. Biraz daha batıyorum. “Dur, dişini sık! Bu iğrençlik bitecek, alt kata düşeceksin, tutsaklıktan kurtuluyorsun” diyorum. Soluğum kesiliyor. Boğulmak üzereyken alt kata düşüveriyorum. Kurtuldum diye seviniyorum. Daha boşluktayken, derin bir nefes alıyorum. Ciğerlerime ılık, sümüksü, canlı bir sıvı doluyor. Meğer odamın döşemesi bu alt kattaki sıvının katılaşmış, biraz kabuk bağlamış biçimiymiş! Boğuluyorum, soluduğum iğrençliği geri çıkarmak istiyorum. Ağzımı açmadan, yalnızca burnumdan çıkarmaya çalışıyorum ki, ağzımdan içeri kaçmasın... Kan ter içinde uyanıyorum. Ahıra koşuyorum, atıma atlıyorum. Gün ağarana dek bozkırda at koşturup, derin, temiz, büyük soluklar alıyorum.

Neden?... Güç Kulesinin karanlığında, pisliğinde yaşarken böyle iğrenç düşler görmüyordum. Tersine, bozkırı, Abınçu Kız’ı, Selcük’ü görüyordum. O sırada düşlerimi seviyordum. O düşlerimde kulenin dışına çıkabiliyordum. Şimdi, günlük yaşamım bu kadar iyiyken, bu denli

güzelken, şu gördüklerime bak! Belki de böyle olur diye düşünüyorum. Ne yoksa çevresinde, neyi isterse, neyi özlerse insan, düşünde onu mu görüyor? Olur mu? Hangi kişi şu benim düşünü gördüğümü gerçek yaşamda ister? Değişik düşler mi var? Çıkamıyorum işin içinden?

Gecelerden bir gece, Selcük sordu:

“Tengere Han nedir sıkıntın? Nedir seni aylardır uyutmayan?”

Sözü dolaştırmadım. Belki en son söyleyeceğimi en baştan söyledim:

“Selcük, ben Urum’a gitmek istemiyorum! Benim Batı’m Sarkel’in kulesinden öte gitmiyor!”

“Biliyorum Tengere. Gitmemek için çok direndin, çok uğraştın! Ama şu anda budunda istemeyen yok gibi!”

“Selcük, siz Urum’un boş, bomboş olduğuna inandınız mı? Görmüyor musunuz? Frenk İncir denen kerata Urum’da birine sevdalanmış, bütün budunu da yanında çekip götürmek istiyor!”

“Ne fark eder Kağan? Onun hiç olmazsa gözünün gördüğüne gönlü düşmüş. Birine, bir yere hiç görmeden vurulanlara ne demeli?”

Biraz duraladım. Hafif utanmıştım. Doğru, ben de neredeyse kırk yıl önce “babalarımın yatağı” diye diye yollara düşmemiş miydim? Bu delikanlı hiç olmazsa gözüyle görmüş, öyle sevmişti Urum’u. Aynı biçimde diğeri de Eski İsrail’i görmüş, pek gözü tutmamıştı.

Selcük üstelemedi. Yakın, ama başka bir konuya geçti.

“Han, Maşiah değil misin? Budun ağzının içine bakıyor. Sarkel’den Cend’e gözlerini kırpmadan, vuruşa vuruşa geldi. Ne desen yapmazlar mı? Bu kadar kendini yemene bitirmene gerek var mı? Ne olacağına karar ver, söyle.”

Bu da kafamı çok kurcalayan, yanıtını benim de bilmediğim sorulardan biriydi. Büyük bir içtenlikle:

“Selcük, bilmiyorum. Bilmiyorum ki ben Maşiah mıyım? Kağan olan, kral olan bir kişi Maşiah olarak kalabilir mi, onu da bilmiyorum!”

Evet, bütün Maşiahlar, belki biri hariç, nedense kağan olmaya çabalamışlar, başarısız olanları yakalanmış, öldürülmüş, bunların ne Maşiahlığı kalmıştı

ne de kağanlığı. Bir de daha küçük bir bölük, başarılı Maşiah vardı. Bunlar da acun işlerine dalmışlar, adım adım Maşiahlıktan uzaklaştıklarını görmemişler, bir süre geçtikten sonra kendileri Maşiah avına çıkar, yakaladıklarını çengele vurdurur olmuşlardı. Benim durumum daha ortalarda bir yerdeydi. Kimse "Yok sen Maşiah değilsin" dememiş, budunda yeni Maşiahlar türememişti. Nedenini bilmiyorum. Güç Kulesi günlerinde yayılan mucize öyküleri midir, yoksa budunun Maşiah işini boşlaması, kurumun kendisini iplememesi midir? İşte bir şey, benim ben olarak kalmamı sağlamıştı. Sağlamıştı da ben kimdim?

Farkındaydım, kimse öyle heyecan içinde değildi artık. Beni Cend sokaklarında dolaşırken görenler, önümde ancak, kağan olduğum için diz kırıp yer öpüyorlardı. Maşiah oluşumu kanıksamış, bir Maşiah'la birlikte bulunmaya alışmış bir toplumda yaşıyordum. Kağan olmasam sanki hemen yavşarlarmış gibi geliyor bana. Evet, "Vay bizim Maşiah geçiyor? Maşiah şu koyunu alayım mı? Ne dersin? Maşiah bir el satranç atalım mı?" türünden bir şeyler duymuyorsam, bu kağanlıktan ileri geliyordu. Yani kutsal değil, çıplak güçten. Kağanlığıma belki başta bir yaran dokunmuştu Maşiah oluşumun ama budunu Sarkel'den çıkaramasam, Urus Koca veya Salur Kazan'a bıraksam, yine çevremde dolaşan olur muydu Maşiah diye, bilmem. Kağan olduğum için mi, üzerimde gittikçe eğreti bir harmaniyeye dönüşen Maşiahlığa kimse ses çıkarmıyordu? Öte yandan, en azından bir zamanlar Maşiah olarak gördükleri için mi bugün hâlâ kağandım? Bilmiyordum. Selcük sanki bunları düşündüğümü anlamış gibi:

"Tengere, 'kağan mıyım, Maşiah mıyım' diye düşünüyorsan hiç düşünme! Et tırnaktan ayrılır mı Kağan? Bu ikisini sen nasıl ayıracaksın? Ben senin bu budun için çok önemli işler yaptığına, bizi bir değil, birkaç kez yitip dağılmaktan kurtardığına tanık oldum. Ama içimde bir his, asıl kurtarıcılığını henüz yapmadığın yolunda."

"Nereden çıktı Selcük?"

"Hâlâ aramızdasın Tengere, bundan büyük bir kanıt olur mu? İşin bitmiş olsa Köktanrı seni yanına almaz mıydı?"

Hımm, akla yakın! Daha işim, işlerim var benim. Selcük konuşmasını sürdürüyor:

“Bu Müslümanlık işi ne olacak Kağan?”

Selcük’e söylemiyorum ama kafamdaki dolaşıklık çözülmek üzere gibi. Yine yakınlaştım, çıkışa yakınım! Dün Cend’in evcilleşmiş soysuz kırlarında amaçsız, sıkıntı içinde dolaşırken de böyle hissetmiştim. Atımın ayağı bir öbek otu ezmiş, genzime içimi burkan kokular, çocukluğumdan beri anmadığım anılar dolmuştu. İnip otu elime aldığımda, ezilmiş, boynu vurulmuş bir yavşan kökü olduğunu gördüm. Elimdeki bir tutam otta gizli bir çekim gücü, beni içine alarak gitmek isteyen bir güç vardı! Çok yakındım, sonra yine dolaştım, uzaklaştım, çıkmaz sokaklara girdim, o bir kök yavşanı usumdan sildim. Sessizce bekleyen Selcük’ü yanıtlıyorum:

“Yakın bir çağda, Müslüman olduğumu açıklayacağım Selcük!”

“Kağan bunu neden yapıyorsun? Gerek var mı? Baskı altında değiliz, buralarda bizden güçlüsü yok, ne diye yeraltına inelim? Niçin inancımızı saklamak durumunda olalım?”

“Selcük, biz bozkırda tutunamadık. Buraya geldik. Burada da bu seçilmişlik faslı bitmeli. Yolun sonu burası. İnancımızı filan saklamayacağız, inancımızı bırakacağız! Görmüyor musun nasıl tıkandığımızı? Sürgünlerden sürgünlere koşuyoruz, yine de seçilmiş olduğumuza inanıyoruz. Yaşantımız düşlerimizden ne kadar değişik olursa o kadar sıkıntı çekiyoruz. Acunun üstünde süründükçe gökten kurtarıcı bekliyoruz. Başkasının ülkesinin bize temelli verildiğini sanıyoruz. Onu da beğenmiyor, daha iyisini istiyoruz.”

Çoğul olarak, kendimi de katarak konuşuyor, Selcük’ü “siz… siz...” diyerek üzmek istemiyordum. Sanırım yine de anladı.

Yapmak istediğim son işi o sırada söylemek istemedim Yutkundum. Sustum. Ama yılların Selcük’ü “Sende bir iş var Kağan!” diye üsteleyince onu da söyledim. Yükümü boşalttım. Göğüs kafesimde kuşça yüreğim deli deli çarpıyor. Artık kuşlar kadar yufkayım. Ağır ağır konuştum:

“Selcük, ben yıllar önce kendime verdiğim bir sözü tutmak istiyorum. Artık benim çağım yaklaşıyor. Öyle ‘Tengereli’ diye bir sülale kurmak istemiyorum.”

Selcük un çok şaşıracağını sanıyordum. Çok dingin bir yüzle bana baktı:

“Aa, kurma canım! Hanedan dediğin öyle zorla kurulmaz ki! Ama

çocuklarına da karışamazsın. İsterlerse kurarlar, değil mi?” Sustum. Asıl onlara karışmak istiyordum. Evet, Selcük haklıydı. Son bir işim vardı benim. Onu da yapacaktım. Keratalarıı hanedan kuramaz bir duruma getirecektim. Efsane ancak böyle yaşamaz, ancak böyle sıradanlaşırdı.

XXXII.
Tengere'nin Müslüman Olduğudur

Bu konuşmaların hemen ertesi günü Müslüman oldum. Sanki Maşiahlık gemisi tam batarken kendimi bir tahta parçasının üstüne atıvermiştim. Başrav'ın Müslümanlığına, dalga geçmek dışında tepkisiz kalan budun, benim din değiştirmem üzerine, yel yemiş deniz gibi çalkalanıp dalgalanmaya başladı.

Ben Tengere Tardu, eski Köktürk hanlarının özünden, Bilge Kağan'ın soyundan gelen kağan, Musevi Hazarların, Kınık ve öteki boyların Maşiah'ı, tam olarak 988 yılının mayıs ayının kutlu on üçüncü pazar günü, Cend Ulu Camii dedikleri kerpiç kulübede, Tat imam Şemsüddin Ahmed Dihkani önünde şahadet gelirdim ve yeni dine ilk adımımı attım. Elli sekiz yaşımın içinde dinç bir yaşlıydım. Musevilikten geldiğim için, o yaşta sünnet kaygısı çekmeden, gönül dinginliği ile yeni dine geçtim. Daha önce de olmuştur belki, kağan ya da kayser kimse, bir yoksul Maşiah'ı zorlamıştır, o da korkusundan din değiştirmiştir. Benim durumum, kağan da Maşiah da ben olduğum için biraz karışıktı. Kağan olan yarım, Maşiah yarıma baskı mı yapmıştı? Maşlahlarının din değiştirmesi, budun üzerinde değişik etkiler yaptı. Kimi benim zaten bu görevle taa Hangay'dan kalkıp Hazar'a gittiğimi, budunu alıp buraya getirdiğimi, belalardan kurtardığımı ve doğru yola koyduğumu söylüyordu. Diğerleriyse, bir sahte Maşiah uğruna dinlerini değiştirmeyeceklerini, kağanlık yanımı düşünerek değiştirmiş görünseler bile doğru dinlerine, günlerin sonuna dek değil, sonsuza kadar bağlı kalacaklarını belirtiyorlardı.

Benim Müslüman olduğum günlerde Oğuz bozkırından gelen bir haber herkese yeniden parmak ısırttı. “Maşiah, Maşiah” sözleri “Mesih, Mesih” olarak yeniden hortladı. Aktürklerin bilicisi olduğum bir daha onaylandı.

Salur Kazan, o koca kurt, o kadar kan içmesinin bir ödülü olarak yatağında barış içinde ölmüş, yabguluk, Salur'un elinden çıkmış, Yazır boyunun hanı, Ali Han'a geçmişti. Adından da anlaşılacağı üzere Ali Han, benim gibi bir Müslümandı. Ali Han'ın, Kılıç Arslan diye de tanınan Şahmelik adlı bir de yetişkin oğlu vardı. Ali Han, büyük bir yüzsüzlükle Şahmelik'i Cend kentinin valisi olarak atamıştı. Benim birkaç yıl önce, "siz olmazsanız olacaklar var" dediğim olay olmuştu. Yerinden oynayan Kıpçak boylarının kuzeyden bastırmasıyla Oğuz, İran dünyasına girmeyi kurmaya başlamış, onların içinde de biri aynı benim gibi düşünmüş, bu işin Müslüman olmayı gerektirdiğini anlamış ve çevresine anlatmıştı. Yağımız olan Oğuz'un Müslüman olması, bizim budundaki tartışmaları saman alevi gibi söndürüverdi. Bir iki ay içinde bizde Müslüman olmayan kalmadı. Artık kim gerçekten Müslümandır kim değildir, ölçmüyorduk ki bilelim. Aslında geç bile kalmıştık. Biz de, Ali Han'ın Oğuzu da Müslüman olduğumuza göre, artık bütün Müslüman devletlerin desteğine kafadan sahip değildik. Bazıları bizi, bazıları onu destekleyecekti. Haber, yine de Doğu İran dünyasına yanar od gibi düştü. Oğuz bozkırının sınırlarında Tengere Han'ın Müslüman olması az şey değildi. Beş on bin Aktürkün Müslümanlığa geçişi Bulgarların veya Karlukların Müslüman oluşundan tabii ki çok daha önemliydi. Haber suya atılan bir taşın yarattığı dalgalar gibi yayıldı.

Bu din değiştirme olayından sonra, artık diğer yapacağımı yapabilirdim. Bayındır'ın yaşadıklarını ben yaşamayacaktım, aileme de yaşatmayacaktım. Bu gen acunda bir düşe tutsak olmayacaktım. Kengeş değil, yalnızca bir aile toplantısı buyurdum. Oğullarım, kızlarım, güveyilerim, torunlarım, hepsi geldi. Cend'in orta yerindeki büyük evime doluştular. Otağımın kurulu olduğu dama çıkmalarını istedim. Hepsi ne diyeceğimi merak ediyorlardı. Urum'a göç mü buyuracaktım? Kağanlığımızda olmayan bir inallık, bir veliahdlik mi uyduracaktım? Ne olacaktı? Selcük'ün elinden tuttum, birlikte ak keçe otağın başköşesindeki tahta çıktık, oturduk. Sözü hep baştan söylerim, girintisini çıkıntısını sonra konuşuruz. Yine öyle oldu. Konuştum:

"Çocuklarım, size daha önce, çok önce, henüz çoğunuz ortada yokken, Sarkel kenti alev alev yanarken vardığım bir kararı açıklamak istiyorum:

Gözünüz aydın! Bizim bir hanedanımız olmayacak, benden sonra hiçbiriniz taç ile taht ile uğraşmayacaksınız. Düşündüm ve bunun değmez, boş bir iş olduğunu anladım! Size bu kötülüğü yapamam. ‘Tengereli’ diye bir sülale kurmamaya karar verdim.”

Derin bir sessizlik oldu. Kızlar kendi aralarında oldukça saygısız “bunadı bu iyice” işaretleri yaptılar. Erkekler gülümseyerek dinliyorlardı. Müslüman olduktan sonra kısa, güzel bir sakal bırakan ve Tat İmam’la pek içli dışlı olan Arsılan İsrail, aynı onun ağzıyla:

“Han Bahamız, emr-i hak vaki olduğunda, Tanrının dediği olduğunda, atının kuyruğunu kesip, aşını verdiğimizde ne yapacağız biz? Oturup Şahmelik bizi kessin diye bekleyecek miyiz? Birimiz buduna baş olmayacak mıyız? Boyları dürüp, toplamayacak mıyız?”

“Oğlum, olmayacaksınız. Budunun başı kimse ona uyacak, herkes gibi yaşayacaksınız. Köktürklerin beş yüz yıl boyunca güç ile uğraşmalarının bir sonu olması kaçınılmazdı. Bir an önce olmasında yarar var. Bunun benim sağlığımda olduğunu görürsem mutlu olurum. Ne olacaksınız, başınıza neler gelecek diye kaygılanmam.”

Musa İnanç,

“Han Babamız, peki bizler ne yapacağız? At deve yetiştirip, daha kötüsü arpa buğday ekip elin soysuzlarına vergi mi vereceğiz? Tanrı savsın, yatık mı olacağız? Ekmeğimizi akından çıkarmayacak mıyız? Savaş alanlarında alıp vermeyecek miyiz?”

“Aferin oğlum! Anlamaya başladığınıza sevindim!”

“Peki budun ne olacak? Derleyip topladığın, bir araya getirdiğin budun ne olacak? Budun olmazsa doğru dini kim yaşatıp koruyacak?”

“Budun bir sudur. Yol bulduğunda akar, kendini yönetecek adamı bulur. Nasıl ki işlerine öyle geldi, bizimle birlikte oldular, yarın da başka yerde olurlar, başka tuğun altında dururlar. Siz hanedan olsanız da olurlar. Ne biliyorsunuz ki budunun gönlü her çağda sizde olacak? Bu arada hangi doğru dini oğlum? Müslümanlığı mı?”

Sorumdaki alayı hiçbiri kaçırmadı. Çığlık çığlığa hepsi birden,

“Sen bunun için mi bizi Müslüman ettin? Bu muydu düşündüğün” diye

bağırmaya başladılar.

Genelde sessiz bir kız olan Raşel Aba Çiçek,

“Tengere Han” dedi kızgınlıkla, “Bizler ne olalım? Sürünelim, sürülelim, asılalım kesilelim mi? Kılıç Arslan, senin kaza benzer kızını, gelinini çıplak göğsünde mi oynatsın? Bu ne menem sözdür? Bu ne biçim iş seninki?”

“Yavrucum, tam aksine, sizleri düşündüğüm için sırtınızda böyle ağır bir yük bırakmak istemiyorum. Asıl, güç ile oynarsanız bu dediklerin ve daha kötüsü gelecek başınıza. Bak, biz köylülerle, göçebelerle mi kapışıyoruz yoksa beylerle hanlarla mı? Bayındır Han basit bir göçebe olsaydı öyle mi olurdu? Biz bozkırın yoksul göçebeleri olsaydık Salur Kazan üzerimize yirmi yol asker çeker miydi?”

“Han Baba! Erlerimiz, Tanrı yazdıysa bozsun, karı gibi yatakta mı ölecek?”

“Yavrum, gökten inen yedi başlı yılanı kılıcı ile paralayan, dik yamaçtan yuvarlanan kayayı uyluğu ile tutan Salur Kazan gibi bir kurt yatakta öldü de senin ercegizin Üpgük Küdegü niye yatakta ölmesin?”

Kahkahalar otağda öyle çınladı, Raşel’im öyle kızıla kesti, henüz yirmi yaşında bile olmayan damadım Üpgük, ümüğüne basmışlar gibi öyle morardı, sonra öyle sarardı ki, içimden “Tengere! Bir daha üzme çocuklan” dedim.

Lior Bibi, bir önceki sözlerime dönerek gülüşmeleri kesti:

“Han’ımız bu işi çok düşünmüşsünüz, iyi de düşünmüşsünüz. Cend şarı çevresinde ne diye karda kışta at teptiğiniz anlaşıldı. Yalnız her şeyi anlayamıyor, hızınıza yetişemiyoruz. Ne demek 'daha kötüsü’?”

“Kızcağızım, kimin kağan olacağını sanıyorsunuz ben öldükten sonra? Bunlar arasında hangisinin kağan olacağı alnında mı yazıyor? Birbirlerine girmeyecekler mi kimin kağan olacağını tartışırken? Haydi sorun bakalım, içlerinden biri diğeri için çekiliyor mu yarıştan?”

Çıt çıkmıyor hiçbirinden. Damatlarım zaten yol yordam bilen çocuklar. Ne dersem diyeyim, henüz önümde ağızlarım açtıklarını görmedim. Bizim ağzı kalabalık, geçmişi Tengerelilerden de çıt çıkmıyor. Sıkıntıyla önlerine bakıyorlar. Arsılan, eğri kılıcıyla oynuyor.

O ana kadar suskun kalan Selcük söze karıştı:

“Canım bir durun bakalım. Bulunur bir çaresi. Sağlığın yerinde. Şimdiden durduk yerde iş çıkarma başımıza. Zamanı gelince düşünülür. Bozma ağzımızın tadını. Ne oldu şimdi? Göz mü var nedir üzerimizde!”

İş bu noktaya gelince bana artık yapacak bir şey kalmadı. Hepsinin gözlerinin içine bakarak,

“Eh, kendinize çok güveniyorsunuz. Yaparız diyorsunuz. Ben söyleyeceğimi söyledim. Yapın da görsün o zaman budun! Ben yarından tezi yok gidiyorum. Varsayın ki Tengere Tardu Han şimdi şu anda öldü. Yapın yapacağınızı. Kurun evinizi! Geçmişi karanlık, geleceği bulanık Tengereliler sizi!” dedim.

Darmadağın oldular. Hepsi benim iyice delirdiğimi düşünüyordu. Elimi çabuk tutmalıydım. Yoksa gideceğime akılları keserse, elimi kolumu bağlayıp, otacıları, bahşıları başıma sarabilirlerdi. Kendimi zincire vurulmuş, damarlarımdan kan alınırken, kafama kaz pisliğinden yapılma yakılar yapıştırılır, tutsun diye birazı yutturulurken kurdum. Çocuklarım, ellerini iki yana açarak, “Han delirdi. Hanı albızlar tuttu, bırakmıyor!” diyorlardı hayalimde. Kendi kendime mırıldandım, “hem de çok çabuk tutmalıyım, ivmeliyim, uçmalıyım!”

XXXIII.
Tengere'nin Yokluğa At Teptiğidir

Tat İmam ile sakalı uzun Arap ban erinin birbirleriyle yarışan yanık sesleri Cend ufuklarında yankılanmaya başladı. Damın kenarına yürüdüm. Sol ayağımı damın kenarındaki alçak kil duvara, sol dirseğimi bacağıma koydum. Elimi yumruk ettim. Çenemi yumruğa yasladım. Yatsı okunuyordu. Yakınlarda bir köpek uludu. Güç Kulesi'nde yanıp tutuşup da yapamadığım gibi, geceye ve uzaklara baktım. Cend'in, içinden sarı soluk ışıklar sızan evleri, çadırları, karmakarışık önümde yatıyordu. Tat İmam biraz daha önce sustu. Keçe çadırın önünde, adını bilmediğim kırnaklarımızdan biri beni bekliyordu. Arı duru sudan abdest aldım, iki rekât namaz kıldım. El ayak çekildikten sonra hızla ahıra indim. En sevdiğim atı, alnı ak akıtmalı altın aygın eyerledim. Kılıcımı sıyırdım. Tek bir vuruşla kuyruğunu kestim. Güç Kulesi'nde yaptığım yayı, iyice eprimiş, eskimiş dengimin içine soktum. Güzel tokalı kemerimi taktım. Aygırın acılı kişnemesini duymuş olacak, Selçuk yanıma geldi. Üzgün görünüyordu.

“Maşiah, sen emin olmasan da hep Maşiah'tın. Tam dedikleri gibi, bir eşeğin sırtında Doğu'dan geldin. Kanlı ellerini Ten Suyu'nda yıkadın. Ölü balığa ne yaptın bilmem ama ölü budunu dirilttin. Bugün ise kurtarıyorsun. Doğu'ya mı yine?”

“Doğu'ya bey kızı!”

“İvsen gerektir Tengere! Bir çocukluk edebilirler.”

“Biliyorum bey kızı. Çocukların hepsini benim için gözlerinden öp. Musa lnanç'ımı ayırma.”

“Yolun açık olsun Tengere!”

“Son yolculuklarda yollar kapanmaz bey kızı, hoşça kal!”

Böyle dedim. Eyerin kolanını sıktım. Yaşlı, eğrilmiş yaya dönmüş, biri aksak bacaklarımla son bir çabayla yaylandım, aygırın sırtına atladım. Selcük gemin yakınlarından atımın yularına yapıştı. Yolculuğa çıkmak için sabırsızlanan aygır kişneyip homurdandı. Kuyruk acısını atlar kadar tez unutan var mı? Eğilip Selcük’ün çizgi çizgi alnından, apak, pırıl pırıl gümüş gibi saçlarından ve soluk, ıslak, gök-boz gözlerinden öptüm. O da benim ak pak sakallarımdan ve dizgini tutan ellerimden öptü.

Bey kızı ahırın kapısına asıldı. Kapı ardına kadar açıldı. Kapının ardında kara bir gece vardı. Atımı topukladım. Ellerinde kement ve ağ ile iki yoksul çeri içeri dalmak, Tengere Tardu Tigin’i tutmak üzereydiler. Hızla aralarından geçerken gövdemi olduğu yerde, at sırtında geriye döndürdüm. Sağ elimle, solumda duranın ense köküne tokatla karışık sağlam bir elense attım. Yoksul olduğu yerde topaç gibi dönerek yıkıldı. Diğeri kendini yere fırlattı. Biliyordum ki ben gözden uzaklaşıncaya kadar alnı yerden kalkmamıştır, Maşiah diye sayıklamakladır. Cend’de son duyduğum, Selcük'ün ardım sıra koşarak bana ulaşan gülüşüydü.

“Oğlum,” diyordu,

“Hiç Tengere Tardu Tigin öyle ağla sazan tutar gibi tutulur mu?”

Yıldırım gibi gecenin ve sokakların içine daldım. Atına kanat olan tüm bozkır çocukları nasıl at binerse öyle bindim. Hiç hız kesmeden Seyhun Suyu boyunca Doğu’ya at sürdüm. Gökte tekerlek gibi bir dolunay vardı. Yoksul kent köpekleri bu aya karşı uluyor, karanlık gecede kendilerini kurt sanıyorlardı. Beş dakika sonra adına Cend denen bu karanlık, tozlu kasabacık ardımda kalmıştı. Kulaklarımda Selcük’ün gülüşü daha önce hiç duymadığım bir musikiye karışıyor, bilmediğim sazların karmakarışık sesleri yükseliyor, gittikçe yükseliyor, yükseliyor, yaşlı yüreğim bir özgürlük türküsü söylüyor, koşarken yufkalaşıyor, yufkalaşıyor, gözyaşlarını karşıdan esen yele kapılıyor, geriye, Cend ufuklarına doğru uçuyordu.

Düşünüyordum. “Tengere Tardu Tigin! Sen gerçekten oldun mu? Yamaçları serin Hangay’da kılındın mı? Bu yoksullar gibi anadan atadan mı oldun

sen? Şu alacakaranlığın serinliği, şu içine çektiğin yavşan otu kokan hava, şu ırmağın parlayan kara suları, şu ıraktaki Oğuz obaları, şu kaba avazlı, geniş göğüslü, kesik kulaklı köpekler, şu öbek öbek ılgınlar, pusarıklar, bunlar gerçek mi? Varım, buradayım, atımın sırtındayım demek için öyle bir çekiyorum dizginleri ki, Altın Aygır neredeyse yere kapaklanıyor. Eyerden atıyorum kendimi aşağıya, gerçek olduğumu, Doğu'ya, Hangay'a, doğduğum yurda, İnançu Yaşıl Şaman ile Yenge İsen Oyun'un elim değip de henüz bezetip, dokutamadığım barklarına gittiğimi kesin olarak bilmek istiyorum. Tengere Tardu Tigin ben, henüz ölmedim. Biraz önce at sırtında fırladım Cend'den. Yaşıyorum. Şakaklarımda bir damar kıvrılıyor ben istemeden. İşte parmaklarımın arasında ezdiğim yarpuzların, yavşanların keskin kokusu, işte önümde yavaşça doğan güneşin aydınlattığı yeşil, ıslak parmaklanın, işte önümde bir yaygı gibi yayılan bozkır... İşte sol yanımda sarı yosunlu kayalar, işte sağ yanımda kekik kokulu alçakça tepeler... Başımı ne yana çevirsem gök mavi dikenler.

Var mısın altımdaki Altın Aygır, daha başını tam çıkarmadan yakalayalım mı şu adına güneş denen tosbağayı? Atları kandırmak, kişileri kandırmak kadar kolay mıdır, nedir? Kişniyor kuyruksuz hergele, sağ ayağı önde, yeri eşiyor. Kör aygır ile doru kısrağın oğlu yiğit Azman'ım gibi kişniyor... Azman'ım, göklerdeki tarpanım, benim sevgili atım! Atlıyorum, yani sözün gelişi, tırmanıyorum sırtına yeryüzündeki Altın Aygır'ın.

Tengere Tardu Tigin ben, Doğu'dan hem gelen, hem Doğu'ya giden. Hem gizli yol yolcusu hem açık han hancısı. Biraz Şaman, biraz Musevi, şimdilerde Müslüman. Hem Köktürk hem Hazar hem Aktürk, önce tigin, bir aralık mezar uğrusu, sonra tutsak, biraz savaşçı, belki Maşiah, sonra kesin kağan, budun kuran, ev kurmayan, az deli, çok bunak, şimdi yeniden delikanlı, şimdi sil baştan tigin, şimdi tepeden tırnağa ölüm eri. Tüm kimlikleriyle kuş gibi kanatlı çeri, zamanın dönemeçleri içine akan yorgun atlı, tüm benlikleriyle el ele akıp çağlayana karışan su, kat kat göklere uçtum, yükseldim o gün, genzimde bozkırın başsız ve sonsuz kokusu...

Dokuzuncu Bölüm

Aldı Selcük

XXXIV.
Görelim Ne Söyledi

Çocuk değildim, ufacık sayılmazdım. Ele avuca sığmaz, delişmen bir kızdım. O gün ak boz aygırıma atladım. Hazar sübaşısı Demir Yaylı Tuğak kızı Selcük ben. Kınık boyunun "kız beyi," Rav Maşiah Tengere'nin karısı, sekiz bala anası Selcük Aka. Hiç konuşmak, karışmak istemiyordum başkasının öyküsüne, nasıl oldu bilmem.

Nasıl oldu bilmem, her gün gittiğim yönün tersine gittim o gün. Atım bir ak sığını ürküttü. Sığın alçak bir tepeye sardırdı. Tepeyi aştı. Gözden yitti. Peşinden at teptim. Sonra yuları kastım, durdum. Sırtı bana dönük bir eloğlu, önümde yay çekiyordu. Yiğidin yay çekişini beğendim. Kulağının

tozunu beş parmak geçmişti gerilen kiriş. Tam bıraktığı anda altındaki yaban eşeği deprendi. Yüreğe gidecek ok, sığının bacağına değdi. Kendi okundan daha çevik delikanlı, boz eşeğin sırtından yere atladı. Yanına ulaştığımda elinde kanlı bir yürek vardı. Gök gözleriyle gözlerime baktı. İçim bir hoş titredi. Bu eli kanlı yiğit ne yiğitti? Bu gözler ne gözlerdi?

Uzun kara saçlı, eski kızılca börklü, gen yerde bozkır gibi geniş omuzlu, dar yerde Ten gibi ince belli, uzun yay bacaklı, tozluca çizmeli, beli güzelce altın kemerli, tepeden tırnağa yahşi erdi bu yiğit. O duruşu, o bakışı pek beğendim. O gözler kendilerini, kilimde yanış gibi, heybede nakış gibi içime işlediler. Ah, o kısık, o delici, o gömgök, gökyüzü gibi gözler! Hazar'da bir eşini görmediğim bu yiğit kimdi diye düşünürken anladım ki, buralarda beklenen şahtır, kendi gelmiştir, özü gelmiştir, Maşiah'tır! Yaklaştım. Selam verdim. Hay yaklaşmaz olaydım! O koku ne kokudur? Ten Suyu yanı başında akar da kişioğlu böyle kokar mı? Yiğit değil de teke midir? Teke değilse ininden on yıl çıkmamış börü müdür, kurt mudur? Hiç mi su yüzü görmemiş bu yiğit? Geri durdum.

Düşündüklerimi okumuş gibi Ten kıyısına indi. Yumuşak çamura bek bastı. İçimde umut ışıkları yaktı, sonra söndürdü. Yalnızca kanlı ellerini yumaya gitmiş! İstediği kadar "değilim" desin, bir kez daha anladım ki, bu kurt gibi ekşi kokan yiğit, Maşiah'tır. Daha konuştuk. Daha söyleştik. Adını sanını öğrendim. Kolca kopuzuyla çaldı söyledi. Kimin nesi imiş, bir bir dedi. Tengere Tardu'ymuş adı. Tiginmiş! Köktürkmüş! Hangay diye bir yerden geliyormuş. Hoş, eğlenceli, gülünç yiğitti. Oğuz'dan kopmuş gelmiş olsa gerekti. Gülerek dinledim. Maşiahlık işinde ivdiğimi anladım. Sonra, kararmış gözaltlarına, incelmiş avurtlarına baktım. Anladım ki ağzına günlerdir lokma girmemiş. "Gönderirim" diyerek atımın boynuna düştüm.

Arkamdan dünyadan elini eteğini çekmiş bir Maşiah değil de er gibi baktığını sezdiğim için midir, nedir, yiyecek ve üst başı babamın gece karavaşı sarı Konguz'la gönderdim. Yalvardım. "Konguz Apa, bir iyice bak, gel, ne yiğittir?" dedim. Dediğim yere gittiğinde geniş omuzlarını, dar belini arkadan görmüş karavaş. Ten içinde çıplak bir tenmiş, akan suda yıkanan bir canmış. Ama ne tenmiş, ama ne canmış! Öne eğilmiş, kendi saçlarını kazıyormuş bir keskin bıçakla. Konguz'u uzun süre görmemiş. Konguz Apa'ın sinmiş bir çalının ardına göreceğini görmüş. lengere,

kıyıdan kopardığı tutam tutam otları killere bulayıp kendini ovmuş, bir güzel yıkanmış, yıkanmış. Sarı Konguz öyle arsızca, öyle ağzı sulanarak, öyle ayrıntılı anlattı ki bu yıkanma işini, kıskançlık bir ulu ırmak oldu, damarlanma yürüdü. Gözünü korkuttum.

“Konguz Apa, Benyamin İncir’inden başka yemişe el uzatma, Tuğak’a söylersem ona da uzatacak el bırakmaz sende.”

Yoksula yazık oldu. Biliyordum ki ne yaparsa Tuğak’ın demesiyle yapıyor. Ama tazelik, kıskançlık işte.

Gece, yerimde duramıyordum. Tengere’yle konuşmak, öğrenmek, öğrenmek istiyordum. Dede’nin evindeydi. Tuğak bir ara gitti geldi. “Şu senin Maşiah, ne hoşça deli bir oğlanmış öyle” dedi. Yarışacaklarmış! Babamın biraz önce Tengere’yle konuştuğunu düşününce yanına gitme isteğim dizginlenemez bir durum aldı. Gecenin bir yansında, artık dayanamadım. “Gece epeyce yaşlandı, Tengere’ın uyumuştur anık!” dedim, kalktım, gizlice evden çıktım. Dede’nin, kokumu alan iri, yırtıcı köpeklerinin başlarını okşayarak içeri girdim. Elimle koymuş gibi odasını buldum. Keçenin eteğini kaldırıp içeri girdim. Konguz’dan yıkandığını duymuştum, ama o ekşi kurt kokusu yıkanmakla gitmez, kendindendir sanıyordum. Burnum bu kokuyu almayınca şaşırdım. Biraz geri durdum. Uyumuyormuş. Yarı beline kadar doğrulup bana baktı. Çok utandım. Şimdi kalkıp bileğime yapışsa kime ne derim? Karanlıkta tanımayacağını düşünerek kendimi avuttum. Uyuyor bulsam ne olacaktı ki? Başucuna gidecek, bir kez yüzüne bakıp kaçmayacak mıydım? Çocukluk!

Yok, ben artık onsuz duramıyordum! Gece hiç uyumadım. Tan yeri ancak kızarmıştı ki, kendimi giyinmiş, kuşanmış, at sırtında buldum. Tengere’m, Korkut’un evinin önünde kısraktan süt sağan kullara bakıyordu. Hazar kızları hiç umursamaz böyle bir görüntüyü, ama bizim Tıgin’in ağzı açıktı, yanaklarını al basmıştı. Çok utandım o sırada orada olduğum için. Takıldım kendisine, ama kulaklarıma kadar kızardım. “Birlikte gezelim” dedim. Dede’den o sağlam kısrağı aldı. Gezdik. Tozduk. Sonra bir ağaç altına oturduk. Tengere’ın, dünkü gök kurt, uysal bir kedi gibi başını dizlerime koydu. Şaşırmıştım. Sevinçten çıldıracaktım. Kim olduğunu, nereden geldiğini anlatmaya koyuldu. O kadar yorgundu ki, yarıda uyudu. Yüreğim deli deli atıyordu. “Bu seslerden sevdiğim uyanır mı? Uyanır da görklü

başını dizimden kaldırır mı?” diye korktum.

Uzun kirpikli gözkapakları o yabansıl gözlerini saklayınca yüzü ne kadar değişmişti? Sakalsız bıyıksız, bebek gibi yüzüne baktım. Bir gün önce bu kadar çocuk olduğunu anlamamıştım. Gövdesi kurt değil, kil, ot ve Ten Suyu kokuyordu. Tepesinin arkasında bir tutam olarak bıraktığı saçları dünkü kurtluğundan küçük bir anı gibiydi. O kuyruğu yavaş yavaş dokunarak sevdim, sevdim! Tengere’m, Tigin’im düşünde bana bir şeyler anlatmayı sürdürüyor gibiydi. Sonra uyandı. Kurulmuş yay gibi ayağa kalktı. “Kalk bey kızı yarışa” dedi. Yarıştık. Hem de ne yarıştık. Çok iyi ata biniyordu ama ben daha iyi biniyordum. Altındaki kısrak Sarkel’deki yavrusunun kokusunu aldığı için son adımlarda kanatlandı, kuş oldu, benim aygınını geçti!

Sonra babamla ok atıştılar. Bayındır Han’ın önünde kapıştılar. Tengere’ın babamı ikisinde de yendi. Öfke, Tuğak’ın kızıl bıyıklarından kan oldu damladı. Kıs kıs güldüm. Tengere’nin Bayındır’a verdiği altın kaftan bütün kuşkularımı dağıttı. *Görkemin Kitabı*’nın, *Sefer ha-Zohar*’ın Hazar boyunda açık açık yazılmamış mıydı, “Maşiah Doğu’dan bir eşek sırtında gelecek, altın bir kaftanı olacak” diye? Sonra yine bir kuşku kapladı içimi. Kehanet, “kağan olacak, Sarkel’de kağanın tahtına oturacak” diye sürüyordu. Kabala çalışmalarımın yararını görüyordum. Bayındır’dan sonra Hazar’da en iyi kabala bilendim. Ertesi gün yarış, yine yarış günüydü. Tuğak o gece bizim evde büyük bir toy verdi. Tengere’me içirdi içirdi. Görünürde bir eğlendi bir eğlendi ki sanırsın yarışlarda o yenmiş! Tilki babamı biliyorsam eğer, bu işte bir iş vardı. Sarı Konguz’u çağırıp kulağına bir şeyler fısıldadı. Odanın dışında koluna yapıştım,

“Kız apa, tez söyle Tuğak ne dedi?”

Söylemek istemeyince bıçağıma davrandım. Söyledi. Bir an düşündüm. Tengere’mi Konguz’un ak kollarında görür gibi oldum. Başını Konguz’un irice memeleri arasına gömmüştü. Kızılca kan başıma sıçradı:

“Sen incir yemene bak! Tengere’yi bana bırak!”

“Anlaşılır” diye mızıldanınca gömleklerimizi ve börklerimizi değiştik. O gece Tengere’yi bildim. Bildim o gök gözlü yiğit ne yiğittir. Kendimi de bildirmek istedim. Gerçi söylediği “Düştüğüm tonga bu olsun, Tanrı

başkasına düşürmesin hatun!” sözü biraz ikirciğe düşürdü beni, ama sonra kuşluk aşımızı yerken hiç renk vermedi Tengere. Anlamadığını, ancak benim bitimden öğrendiğini, yıllar sonra anladım. Meğer gece karavaşı ile yatıyorum sanmış! Maşiah’tır kağandır demedim, öyle tekmeler attım ki baldırları çürüdü yoksulun!

Bayındır alçağının Tengere’yi tutturduğu, Tuğak’ı vurdurduğu gün, Ayım ile Güneşim birlikte tutuldu benim. Tengere’min kulede yılları birikir, büyürken, ben de Arsılan’ımı büyüttüm. İkimiz de kör karanlıklar içinde kaldık. Tengere’mi ancak iki kez gördüm. Sonra bunaldım. Korkut’a bakmadım, dede-ata dinlemedim, “başlarım senin bozkır dengene” dedim. Tuğak’ın boyu Kınık’a üstü imli ok gönderdim. Kınık’ı Sarkel’e okudum. Kınık, Sarkel yakınlarına indi. Bayındır İdil’den gelirken neredeyse vuruşacaklarmış. Son anda Kazan’dan biti gelince “bekleyin” diye, beklemişler. Bayındır, Sarkel’e girer girmez bizi tutturup iç kaleye koydu. İç kaleye elleri bağlı giren daha önce hiç sağ çıkmış mıydı? Bize olan olmuş olsa gerekti. Yaşadığımızdan umudu kesen Dede o gün gize ayak vurdu, yitti gitti, toz oldu.

Sarkel savaşında Tengere geldi buldu bizi, iç kale kapıkulesinden baktığımda “Bayındır Han” diye seslenen koca yiğidi güçlükle tanıdım. Benim bebek yüzlü Tengere’ın gitmiş, yerine sakallı, sakalına da yer yer kır düşmüş bir adam gelmişti. Sarkel iç kalesindeyken Uruslar ile öyle arslanca vuruştu ki Tengere, görenler parmak ısırdı. Bu vuruşmada yaptığı bir şeyi ise asla anlayamadım. Korkak Bayındır’ın sıçan gibi kıstırılıp öldürülmesinden sonraydı, karanlık çöktükten sonra ip sarkıttı, yaşamını hiçe saydı, ufak bir çocuğu kurtarıp kermene getirdi. Ne düşündü? Bizim bakıp da görmediğimiz neyi gördü de böyle bir şey yaptı? Başkasının göremediklerini gören midir Maşiah? Gelene “Musa” dedim. Tengere’nin istediği gibi, kendi çocuklarımdan hiç ayırmadım. Açıklanamaz bir biçimde Musa, Tengere’yi andırıyordu. Büyüdükçe daha çok benzedi, çocukların içinde Tengere’ye en çok benzeyeni oldu. Tengere tutsak olduğu bir sırada doğmamış olsa kendi oğlu derdim!

Düğünümüzden sonra Tengere’yi nice uğraşta gördüm. Bir kez Salur’un ordusu geldi bastı. O savaşta geri durmadık. Onlar da vurup kaçmadı. Çok kötü birbirimize girdik. Karnım burnumda, Raşel’ime gebeydim. At

süremedim, yay çekemedim. Ama Kınık uğraş alanında dursun diye atımdan da inmedim, alanı bırakmadım. Doğurdum, doğuracaktım. Tengere'nin umurunda değildi. Salur Kazan adını okuyunca, alana kendi girdi. Özü girdi. O gün bir kez daha anladım Tengere Tardu Tigin ne yiğitti! Salur Kazan gibi eri atından yıktı. Kazan'ı çolak bıraktı, kendi topal kaldı. Belki söylememiştir diye söyleyeyim, Raşel'im o gün ilk kez soluk aldı, ağladı.

Bütün Oğuz Çölü'nü yağılarımızla vuruşa vuruşa geçtik. Nereye gidiyorduk? Daha ne kadar doğuya gidecektik? Ne vardı Doğu'da? Önceleri bu soruları sormuyorduk bile. Urus Koca'dan kaçıyorduk. Bu yeterliydi. Ama Küre Han'ın Urus Koca'yı bozup içki çanağı yapmasından sonra hâlâ nereye gidiyorduk biz? Bir Maşiah'a uymuştuk. O Doğu'dan geldiği için Doğu'ya mı gidiyorduk? Bu işin Hangay'a kadar yolu mu vardı yoksa? Yüzlerce yıl Batı'ya doğru yürüdükten sonra, şimdi bunca yolu tepip gerisin geriye Doğu'ya mı gidiyorduk? Budunda sızıltı dırıltı arttı. Kınıklar, beni, "kız beylerini" bu kadar sevip saymasalar, değil kaçıp gidenleri çevirip getirmek, kendileri bile bırakıp gitmişlerdi bizi. Bir iki tane de çulsuz Maşiah bozuntusu çıktı ortaya. Tengere boğdurtmasın yoksulları diye, güzel bir dayak attırıp çaktırmadan bozkıra bıraktırdım!

Tengere bu sıkıntıları hiç anlamadı. "Nereye gidiyoruz Maşiah Kağan?" diyenlere, "Urum'a" gibi sulu zırtlak yanıtlar veriyordu. Sonunda Cend denen süprüntü yığınına geldik! Sarkel'i, İdil'i gören kişi için Cend nedir? Tozlu kirli sokaklarında yürüdükçe kusmak istiyordum. Yine de daha Doğu'ya çekilmeden bu uzun yürüyüşü durdurmak buduna iyi geldi. Hiç yoktan iyiydi. Hiç olmazsa Hangay'a gitmediğimiz kesinleşmişti. Üstelik, yabgularından kaçan boy erleri birer ikişer geliyor, Kınık'ın "kız beyine" sığmıyorlardı. Gücümüz artıyordu. Demir Yaylı kalksa da kızını görse, kim bilir ne kadar kıvanırdı! Cend'de durmuş, dağınık olmuş kişioğullarını el ediyordum. Ben şimdilik el edeyim de bir gün kim defterlerini dürüp bunları dürük ederse etsin, dedim. Çocuklarımın hepsi, ama en çok Arsılan İsrail ve Musa İnanç, gören gözüm, tutar elim oldular bu budunu el etme işinde.

Buradayken bu Urum işi iyice sarpa sardı. Tengere bu oyunu o kadar ileri götürdü ki, sonunda budun da inanmaya başladı. Dahası, Urum da inandı,

bize elçi gönderdi. Maşiah kocamın, elçiyi neye uğradığını anlamaz duruma getiren konuşmalarını havadan sudan söz ederek biraz yumuşatmaya çalıştım ama kim dinler? Aynı olay Çin'den, Liao devletinden elçi geldiğinde de oldu. Öyle sulu bir biçimde sorguladı ki elçiyi, adam dağıldı kaldı. Konuşmanın sonuna doğru bizimki ilgisini bütünüyle yitirmiş, başrav olacak bunakla satranç üzerine bir konuşmaya dalmıştı. Elçiye ayıp olmasın diye Doğu'dan, hatta eğer varsa Uzakdoğu'dan konuştum. Biraz toparladım ortalığı.

Sonra Maşiah kağanımız, benim erim, Tengere Tardu Han'a iyice bir haller oldu. Düşler görüyor, düşler kuruyor, gelecekten haberler veriyor, ne yapmamız gerektiğini söylüyordu. Son buluşu benim bile sabrımın sınırlarını zorladı. Müslüman olaymışız! Evet, din değiştirme çağı gelmişmiş, biz de komşularımız gibi Müslüman olaymışız. Başrav Yaşıl Kır neler neler söylemedi Tengere'yi kandırmak için. Sonra bunak gitti, kendi din değiştirdi! Hem de Tengere'den bile önce! Çocuklar, ben, ne dediysek olmadı. Ne Tengere'nin ne yapmak istediğini anladık, ne kendisine söz geçirebildik.

Bizim Müslüman olmaklığımız üzerine dedikodular, Yengikent'in yeni yabgusunun kulağına çalınınca, yoksul, geride kalıyorum diye düşündü zahar ve bizden önce Müslüman oldu! Bu artık bizim de Müslümanlığa geçmemizi gerektiriyordu. Kitle halinde Müslüman olduk, özellikle erkekler, Yahudi adlarının hemen hepsi yeni dinde de olduğu için adlarını tuttular. Böyle ilginç bir adam olabilir mi? Hepimiz Müslüman olmuştuk. O sıralardaydı. Bir gün damdan düşer gibi sordu:

"Görklüm senin adın neydi?"

"Tengere sen iyice delirdin mi? Usunu yele mi verdin?"

"Yok, yok, kinnuini değil Selcük, kutsal adını soruyorum!"

"Haa, Rebeka!"

Doğru, hiç kullanmıyorum ama, insan karısının adını tanıştıktan otuz artıkı yıl sonra mı sorar?

Şimdi hepimiz Maşiah'ın gösterdiği yola girdikten, din değiştirdikten sonra, Tengere'nin mutlu olması beklenir değil mi? Nerede! Ne gezer! Dağ taş, dere tepe, yaz kış, yağmur çamur demeden dolaşıyor, eve geldiğinde bir

külçe gibi yastıkların üzerine yıkılıyordu. Ne ilginçtir, ardına çaşıtlar taktım. Başka kadınlardan boş yere kuşkulandım. Bir ikisini yok yere dövdürdüm. Yok, hiç öyle huyları yoktur. Ama gezilerinde yaptıktan üst üste birikince bize tek bir şey düşünmek kalıyordu. Tengere'ın, erim, deli değil, zırdeliydi! Seyhun'dan eliyle balık yakalayıp çiğ çiğ, kanlı canlı yemesinin, hayvanın kafasını bile kemirmesinin, bunu yaparken yerlerde yuvarlanıp, "rav... rav... mırnav... ha... haoh... hah..." diye katılıncaya kadar gülmesinin bir anlamı var mı? Yaşıl Kır'a sordum, belki gizli bir anlamı vardır, belki bir şey bilir diye.

"Ha... demek öyle yapıyor. İlginç" dedi. Bir şey söylemedi. Ertesi gün de öldü gitti yoksul. "Keşke sormayaydım" dedim, nedense kendimi suçladım.

Başka bir gün, soğuk, çatır çatır soğuk, Seyhun'un buz tuttuğu bir gün, üstünde başında kılık adına ne varsa yoksullara dağıtmasına ne demeli? İçi örme zırhlı üst gömleğini yaşlı bir kadına vermiş üşüyor diye. Kocakarının giyimi, görenleri yerlere yatırıyordu. Diğer giysilerini de vermiş, soğuktan göğsünün kılları buz tutmuş, dudakları, parmakları morarmış, çıplak bir halde eve geldi. Raşel Çiçek'le ikimiz karlar ile ovarak yeniden yaşama döndürdük.

Bir kez de atının toynağı ile ezdiği bir tutam yeşilliği almış, burnuna götürmüş, doya doya koklamış, sonra sessiz sessiz ağlamaya başlamış. Kolca kopuzunu indirip "Ah yavşan yavşan, sen ne için kökünden çıktın yavşan?" gibi bir dizeyle başlayan, Azman adında görünmez bir yaratığa sayarak söverek süren, uzun mu uzun bir ağıt yakmış! Eski bir tahta yayıktan, kırık bir ağaç yalaktan, bir demir örsten, yeşil tepelerden, ışıl ışıl ırmaklardan, Orhon'dan, Selenge'den, sunaktan, tapınaktan, Abınçu Kız diye bir sevgiliden söz etmiş. İki damla gözyaşı dökmüş. Çaşıtı dinleyen Musa İnanç bana anlattığında dayanamadım, ben de ağladım. Sana Güç Kulesi'nde neler yaptılar ey gök gözlüm? Musa bundan o kadar etkilenmiş ki;

"Ana, atam dediği gibi gerçekten eski Köktürk ülkesinden gelmiş olabilir mi? Şu saydığı ırmaklar, dağlar, gerçek olmasın sakın?" deyiverdi.

Bir aralar ben de inanır gibi olmuştum Tengere'nin düşünde kurduğu acuna. O yüzden Musa'ya kızmadım. Kendi evimde bile bunlara inanacak kişi olduktan sonra, budun nasıl inanmasın?

“Musa, oğlum” dedim, “Tanrı aşkına şu Köktürk de Köktürk sözünü sağda solda söyleyip durmayın. Yavrum, bizden Akhazarlardan, Aktürklerden ve boylarımızdan, Oğuzumuzdan başka yeryüzünde Türk mü var çocuğum? Nereden uydurduysa uydurmuş, bunu taa ilk tanıştığımız günden beri söylüyor. Öyle hoş anlatıyor ki, öyle güzel betimliyor ki insan inanıyor. Eğer yoksa bile, olsun istiyor. Ama Musa bir düşün, bu nasıl budundur ki, bir kişiden başka kişisi yok? Bu nasıl budundur ki, ne biz duyduk ne Çin’de yaşayanlar duymuş! Tanrım, ben bu erle ne yapacağım!”

“Ama ana geçen gün Çin elçisi ‘ben de Köktürk’üm’ demedi mi?”

“Musa’m, senin deli baban ‘ben susamuruyum’ desin, bak budun da nasıl samurlaşıyor! Elçi de ne yapsın yoksul, bizimkilerden kağanın boyunu sormuş öğrenmiş, kalkmış diyor işte.”

Evet. Ne yapacaktım ben Tengere’yle? Büyük bir yalancı mıydı? Yoo, niye olsun? Hangi yalancı bu kadar içten olabilir? Kötü bir er miydi? Kötü eş miydi? Kötü baba mıydı? Hayır. Kötü Maşiah mıydı? Hayır, bin kere hayır. Ölü budunu dirilten, karanlık gecelerde önüne düşüp yanar çıra olan, uğraş gününde polat gövdesini kaldırıp kaldırıp yağıya vuran hangi kişi kötü olabilirdi ki Tengere kötü olsun?

Musa da benim tersim düşünürmüş meğer. Bu Köktürk işi kafasına yatarmış ama babasının Maşiah oluşuna aklı basmazmış! Konuştum:

“Bayındır Han da tıpkısı böyle düşündü. Sülalesinden başka birinin kağanlığa geldiğini sandı. Çocuğu olmadığı için de taca tahta göz diker dedi. Benim yoksul Tengere’mi on dört koca yıl kulelere kapattı.”

Bayındır’ın adı geçince, Musa’nın yüzü biraz karıştı. Yutkundu,

“Ana ne zamandır bir kuşku var beynimde. Tamam, elin ağzı torba değil ki büzesin, ama el içinde bir söz var. Güya Tengere benim öz babam değilmiş!”

“Yok, babandır, nereden çıkarıyorsun?” diyemedim. Açıktan yalan söyleyemedim. Hiç sormasa hiçbir zaman söylemezdim, ama böyle yüzlenince yapamadım.

“Musa, oğlum, söylenenler doğru.”

“Peki, benim babam kim canım ana?”

Bana, “ana” diyen birine ben şimdi nasıl “bilmiyorum” diyeyim. Ayrıca, gün geçtikçe öyle düşünüyordum ki, Tengere’nin kurtardığı bu oğlan yaşlandıkça Bayındır’a da benziyor. Onun için hiç duraksamadan konuştum:

“Oğul, baban Hanlar Hanı Bayındır Han’dır!”

Musa öyle bir şaşırdı ki. Neden sonra kendimi güç bir duruma soktuğumu anladım. Bu dediğime göre, ben Bayındır’dan bir çocuk peydahlamıştım. Hem de Tengere kuledeyken yapmıştım bunu!

Koca dağ gibi yiğit ellerime kapandı. Hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ne diyeceğimi unuttum. Kesik kesik hıçkırarak,

“Ana, kurbanın olayım ana! Bunu kardaşlarım duymasın ana. Tengere gibi bir babayı yitirdim, kardaşlarımı da yitiremem bir anda ben! Bayındır Han belinden indiğime göre saltanat sırası bendedir ama istemem, söyleme. Han olmayayım tek kardaşlarım, yeğenlerim beni özlerinden bilsinler...” dedi.

Böylece, bu yaşımda Tengere tutsak iken onu aldatmış olmayı da kabul ettim! Ağlayan yiğide bir türlü kıyıp “Boş ver yiğit, ben de anan değilim! Sarkel kermeninden bir bay Hazar’ın kızı olacak. İpek kundağın hep altınla işliydi!” demeye kıyışamadım. Onun yerine şöyle dedim:

“Söylemem Musa’m! Hiç söyler miyim? Ölüyü mezardan çıkarmanın ne yararı var? Yalnız sen bu işi nasıl duydun? Gerçekten el mi konuşur? Pek aklım yatmadı buna. El bir şey konuşursa benim duymamam olmaz!”

“Yok ana! Öylesine, söze girmek için dedim. Anlattıklarınızdan ben çıkardım. Nasıl olur da Tengere on dört yıl tutsaklıktan sonra kuleden çıktığı zaman ben kundakta olurum? Benim de buna aklım yatmadı.”

“Musa, adaşın gibi akıllısın, bahtın da onunki gibi açık olsun!” dedim. El öptü çıktı. Tengere’den gizli, Bayındır’dan kazandığım oğul! Sepetle gelen yiğit.

Evet, Maşiahlığına inanmasına inanıyordum Tengere’nin de, ne güçmüş bir Maşiah ile yaşaması! Kızlar, daha mı kolaydır burçak tarlasında burçak yolması? Canı çekti, gitti din değiştirdi, buduna da değiştirtti, bize de değiştirtti. Doğru yolu gösteren bir Maşiah olduğu için bir şey söylemek kimsenin usuna gelmedi. Evet, değiştirdik dinimizi, kırdık bacağımızı

oturuyoruz, yine aynı Tanrı'nın kullarıyız. Ama Tengere'nin duru durağı, konu konağı yok ki!

Nicedir kıpır kıpır kıpırdanıyordu. Hiç dirliği, hiç barışı yoktu. Evimizin tüm kişilerini, kılkuyruk güveyilerimi bile katına çağırdı. Çoluk çocuk, torun torba geldi yığıldı. İşte o zaman lengere Tardu Maşiah son incisini de saçtı. Bir ev, bir hanedan kurmayaymışız! Çocuklar çok söyledi, hiç usu kesmedi, asla eslemedi. Demir Yaylı Tuğak'ın kızı Selcük ben, kızıl öfke bağrımda örü durdu, kalktı gözlerime yürüdü. Kendimi güç tuttum. Tahtta yanımda oturan erim, bu tahtı kaldıralım atalım istiyordu. Ortalığı yumuşatacak şeyler söyledim. Hiç tınmadı.

Bu konuşmasından anladım ki, bizdeki gibi din ile budun işlerinin katı çizgilerle ayrıldığı bir budunda kim necidir, kimin sözü geçer, hiç anlamamış. Tengere Tardu koca budunu din ile oturur, din ile kalkar sanmış! Yani, bir bakıma öyleydi, budun Maşiah'ının bir parmak işaretiyle kalktı günlerce, aylarca yol tepti, sonra kondu; ama budunda bir de acun işlerine bakanlar vardı. Bu ta Hazar'dan beri böyle olmuştu. Her kağan, gerektikçe bir Maşiah atamamış mıydı? Tepesi attıkça o Maşiah'ı boynundan asakoymamış mıydı? Tengere, budunun acun işlerini kim yapıyor sanıyordu? Samanoğullarına, Karahanlılara, Gaznelilere kim elçi gönderiyordu, kim? Onlarla ilişkileri kim kotarıyordu? Dışişlerimize kim bakıyordu? İçişlerimize kim bakıyordu? Kim vergiyi topluyor, yatıkları kim çalıştırıyor, erlere, orduya akçeyi kim veriyor? Ulcayı kim bölüştürüyordu? Ben Selcük, oğullarımın her birini bir işe koşmuş, her şeyi şu oturduğum taht üzerinden kollayıp gözetmiyor muydum?

Selcük ben, böyle bir seçim yapmak, Tengere'mi, yıllarca yolunu gözlediğimi, Ten Suyu'nda yıkanmış tenini özlediğimi, tazeliğimin yoldaşını, orta yaşımın gizdaşını, yaşlılığımın dizdaşını öldürtmek istemiyordum. Ne yapacaktım? İyice bunalmıştım. Bir kötü iş olacaktı. Arsılan durmaksızın kılıcıyla oynuyordu. Bu dolaşıklığın çözümü yine kendi içinden çıktı. Maşiah kağanımız hemen gidecekmiş ki, kimse ne yapacağını bilemesinmiş!

Dediğini yaptı da. Ne düşündü şu Cend kentinde son kez, son akşamında, karanlıklara dalmış gitmişken? Bunu, bakalım yasağa uçkur çözüyor mu diye yem yapıp yanına koyduğum, başına çaşıt diye diktiğim Akçiçek Kız

bilemezdi. Yalnızca “Maşiah’ımızın hali pek hal değil” diye haber verdi. Yelerek basamaklara gitmiş, eğri bacaklarına bakmadan üçer beşer inmiş!

Sessizce, ayaklarımın ucuna basa basa ahıra indim. Eğri kılıç kalktı, Altın Aygır kişnedi. Kara kuyruk yere düştü, çamurlandı. Aygırı duymuş da yeni gelmiş gibi yanına gittim. Tengere’ın kolanı sıkıyordu. Konuştuk. O kısık gök gözlerini bir yay gibi gerdi, gözlerime dikti. Kirpikleri ok ok oldu, bağrımı deldi. Bir kez daha bildim Tengere Tardu Tigin ne yiğitti. Kuş tel evinden, can canevinden uçmak, Tengere’ın yokluğun bağrına kanat açmak üzereydi. Et tırnaktan nasıl ayrılırsa öyle ayrıldık. “Yolun açık olsun yiğit” dedim. Ak seyrek bıyıklarıyla sıkça ak sakalı arasına sıkışmış, morarmış dudakları oynadı. Bir şey söyleyecek gibi oldu. Ya söyledi, ya söylemedi. Başım bir değirmen gibi uğulduyordu. Eğri kılıç kına girdi, Altın Aygır homurdandı. O yakan dudakları kara başıma dokundu mu dokunmadı mı, öptüğüm eller erimin elleri miydi? Maşiah’ın mıydı? Bilemedim. Ahır kapısı nasıl açıldı göremedim, yayından fırlayan ok geceye nasıl saplandı bilemedim. Demir Yaylı Tuğak kızı Selcük ben, ayakta durdum, Seyhun boyunda sallanan sazlar gibi sallandım, oklanan gecenin çığlığını her tüyümün dibinde duydum, ürperdim.

Akçiçek Kız ile Arsılan’ın gönderdiği iki er beni açık havaya çıkarmışlar, bileklerimi, şakaklarımı ovarak uyandırdılar. Niceden sonra kendime geldim. Biraz önce başımda uğuldayan değirmen taşı içime oturmuş, çöreklenip kalmıştı. Yutkundum. Ağlayamadım. Haberi alan oğlum kızım başıma yığıldı. Arsılan, Tengere’min peşine er göndermek istedi. “Olur” dedim ama sonradan söylediler, gülüyormuşum: “Olur ama siz de gidin, diri ya da ölü, bana Altın Aygır’ı getirin!” Körle yatan şaşı kalkar, bu Maşiahlık işlerini birazcık biliyordum artık.

Bütün oğullarım at bindiler. Yüz kişilik bir kolun başına geçtiler. Sonra onlar da babaları gibi geceye at teptiler. Arkalarından durdum baktım. Kişioğlu ne kadar hızlı gidebilirse o hızla Cend’in karanlıkça sokaklarına daldılar. Doğu’ya doğru at kopardılar. On iki koca gün sonra, yorgun argın döndüler. Dağılmışlar, bir tarak gjbi bozkırın dağılmış saçlarını taramışlar. Deliler gibi at sürmüşler. Tengere’yi bulmadan dönmemeye yemin etmişler. Başka boyların toprağına girmişler. Bir o kadar da orada gitmişler. Beşinci günün akşamına doğru bozkırda akbabalar görmüşler. Vardıklarında Altın

Aygır'ın neredeyse bütünüyle yenmiş ölüsünü bulmuşlar. Tengere'nin eski dengini tanımışlar. İçinde yayını ve üç okunu bulmuşlar. Tengere'yi çok aramışlar, ne ölüsünü görmüşler ne dirisini bulmuşlar.

"Bu kadar mı?" diye sordum, yorgunluktan karşımda sallanan oğullarıma. Başlarını öne eğdiler. Sordum:

"Nerede Altın Aygır'ın ölüsü?"

Arsılan, terkisine seğirtti. Heybesinden bir at başı çıkardı, getirdi. Gözlerini akbabalar oymuş, dudaklarını koparmış, sarı dişleri sırıtır olmuş, ama alnındaki akıtmasından bildim ki Altın Aygır'dır.

"Nerede kalanı?"

Her biri koştu, aygırdan ne kalmışsa getirdi. Ben de elimde tuttuğum kuyruğu yavaşça kemiklerin yanına koydum. Kemikleri yere dizdiler. Biliyorlardı ki karşılarında ak saçlı anaları değil, budunun başı vardır, ilerde Selcüklü diye anılacak devlet, buz gibi bir sesle konuşmaktadır. Saltanat atı, yalnız kemik de olsa Cend toprağı üstünde biçim bulmaktadır. Ete bürünüp ayağa kalkması, Güney'e yürümesi yakındır.

Tengere'nin atını Cend surunun hemen dışında, surun suya değil, bozkıra bakan eteklerinde toprağa verdim. Yaşıl Kır'ın kümbeti yakınlarına gömdürdüm. Üstüne bir kubbe yaptırdım. Üç gün içinde "Aygır Baba yatırı" diye anılmaya başladı. Kimin tayı sayrılanırsa getirip "Öp Aygır Baha'nın toynağını" diyerek çevresinde üç yol dolaştırmak Aktürkler ve Oğuzlar arasında yerleşti kaldı. Yaşıl Kır'ın kümbeti zaten büyük yatırdı. Düşündüm, acaba Tengere haklı mıydı? Biz Museviliğe sonradan mı girmiştik? Ya Müslümanlıkta böyle bir şey var mıydı?

O döndükleri günün akşamında, evimizin keçe çadırlı damında oturmuş, Cend'e ve kentin bittiği yerde başlayan bozkıra bakıyordum. Uzaklardaki obaların ocaklarından, ince ince mor dumanlar çıkıyor, göğe dağılıyordu. Musa İnanç gelmiş. "Gelsin" dedim. Her zamanki gibi önümde yer öptükten sonra epey bir sıkılarak kocaman, kendi ak, sapı kara bir telek gösterdi:

"Ana alay ederler, budunun eğlencesi olurum diye aşağıda göstermedim ama ben bir de bunu buldum."

Teleğin sapı, serçeparmağım kalınlığındaydı.

“Sen bir şey mi demek isliyorsun Musa? Söyle nedir?”

“Yok, ana. Hiç. Hiçbir şey demek istemiyorum. O gün orada, ben bir de bunu buldum!”

“Peki oğlum. Bırak git. Kimseye de söz etme bundan. Musa İnanç, Altın Aygır’ın parçası diye bir akbaba teleği yakalamış, getirmiş demesinler!”

“Biliyorum ana, biliyorum. Ben yalnızca sen de bil istedim!” Çıktı. Sepetle gelen bilge oğul. O gece içeriye, toprak duvarların tozlu kokusuna inmek istemedim, elimde ne tüyü olduğu belli olmayan koca bir tüy, keçe çadırda dışarıda uyudum. Bir düş gördüm. Ben kutludur diye yordum. Dışarıda, büyük, ulu bir altın otağ içinde uyuyormuşum. Bayındır Han’ın çadırından çok daha uluymuş bu otağ. Gökten, yüzünü göstermeyen bir yiğit iniyor, otağın dumanlığından içeri giriyor, ben uyurken alnımdan yavaşça öpüyormuş. Bir eliyle de göbeğimi okşuyormuş. Nasılsa, hem uykumda uyuyorum hem de kendimi uyurken görüyorum. Bakıyorum da çok gençmişim. On dokuz yirmi yaşında ya var ya yokmuşum. Doğu’dan gelecek bir kurtancı bekliyormuşum, Sarkel’deymişim, Sarkel’den çok sıkılmışım. İdil’i özlüyormuşum. Alnıma öpücük konunca kamım yavaşça şişiyor, şişiyormuş. Sonra korkunç doğum sancılan çekiyorum.

Düşümde düşünüyorum: “Ben şimdi Demir Yaylı’ya ne derim? Budun ne der doğacak çocuğu gördüğünde?” Tanrı sıkıntımı anlamış mıdır nedir? Çocuk doğurmuyorum. Tam yedi tane tay doğuruyorum. “Tanrı yüzüme baktı. Kim anlar benim bu tayları doğurduğumu? Söylesem bile inanmazlar” diyorum, seviniyorum. Taylar, yatağımın çevresinde tekmeler çifteler atarak dönmeye başlıyor, “Ana kalk, kalk ana!” diye yarı kişner, yarı konuşur beni uyandırmaya çalışıyorlar. Bir tane de dışardan gelen bir arık tay almışlar aralarına. Onun başı, kişi başı gibi. “Gökten inen yiğidin yüzü de böyle olmalı” diyorum. Kısık, çekik, gök gözleri var.

Uykumda uyanıyorum. Ben uykumda uyurken taylar meğer büyümüş. “Oh! Düşmüş! Hiç tay konuşur mu?” diyorum. Arsılan’a biraz benzeyen, onun gibi sağ omzu düşük bir at, yatağımın kenarına geliyor, burnunu ayaklarıma sürtüyor.

“Bu bana ne demek istiyor?” derken,

“Ana, akın verirsen Tat eline şöyle bir inip gelelim” diyor.

“Demek ki gerçekte de konuşuyor bunlar!” diyorum. Sürü halinde güneye iniyorlar. Yanlarına daha on binlerce sürüdaş almışlar!

“İyi oldu, Tuğak görmeden gittiler. Yolları açık olsun” diyorum ve bu kez gerçekten uyanıyorum. Cend keminde, sakalı uzun Arap ban eri herkesten önce uyanmış, ezan banlıyor... İçim ürperiyor. Otağın dışına çıkıyorum.

Sonra bir deli yel esiyor, uykulu, güçsüz parmaklarımdan kuş tüyünü koparıyor, çevire çevire götürüyor. Peşinden yetişmeye çalışıyorum. İyice yükseliyor tüy, damın kıyısına kadar koşuyorum tutmak için, yaşlı bacaklarımla zıplıyorum, elimi uzatıyorum, tutamıyorum uçup gidiyor. Döne döne düşeceğine, yükseliyor, yükseliyor. O uçuyor gidiyor, ben Altın Aygır gibi yeryüzünde kalıyorum. İlk kez o zaman anlıyorum Tengere Tardu Tigin’in gitmesi ne demekmiş. Üzüntümden orta yerimden çatlamamak için, kara yerde Altın Aygır gibi çatlayıp kalmamak için, serin kil duvara oturup kimse görmeden ağlıyorum.

Onuncu Bölüm

Can Aldı Tankut

XXXV.
Albız'ın Gözyaşları

Sorulan sorunun tuzak niteliğinden dolayı, öykü uzun sürmüştü. Argun'un sorusundaki "biz Türkler" ibaresini nasıl yorumlayacağına Albız bir süre karar verememişti. Kendisi yaradılıştan başlayarak anlatabilirdi de, karşısındaki ölümlü canları düşünmüştü. Sonunda, Altaylardan Anadolu'ya, kanıtlanmış hiçbir tarihi göç olmadığı için Hazarların öyküsünden başlayarak anlatmaya karar vermişti. Anlatı sırasında duydukları, gördükleri, dokunabildikleri, koklayabildikleri, hatta dayanamayıp İdil boylarının tuzlu balıklarından tattıkları için, heyecan içinde olan Argunların, Tengere'nin son at sürüşü sahnesine kilitlendikleri sırada Albız yere diz çöktü.

Tuhaf gözlerinin pınarlarında açık sarı yaşlar vardı. Yorulmuştu da yalnızca

ondan mı ağlıyordu? İçini acıtan bir şey mi vardı, bir şey mi hatırlamıştı anıların derinliğinde? Bilinmez. Gerçek olan bir şey vardı. O soğuk ocak akşamında Albız, annesinden azar işiten küçük albızlar nasıl ağlarsa öyle ağlıyordu. Gözyaşlarının kızıl yüzünden yuvarlanıp yere damlamasına, canlıymış gibi, taş zemin üzerinde değişik yönlere kaçışıp yitmesine aldırmadı.

Maddeye yapışan ışık tanelerinden ikisi daha kurtulmuş, ışığın kaynağına dönmüştü. Dünyanın kabuğu uzaklarda, çok uzaklardaki bir okyanusun tabanında kıpırdadı, deprendi. Argunlar, Albız'ın öyküsünün her paragrafında biraz daha boşaldığını, biraz daha güçsüzleştiğini, anlattıkça kendini tükettiğini tabii ki bilemezdi. "Aman bilmesinler de" diye düşündü Albız. Başka bir iletişim düzeyine geçti. Öyküye başladığından beri kapalı duran ağzını açtı, canlı, babacan, kıpır kıpır güçlü bir sesle konuşarak suskunluğunu bozdu:

"Oğullar biraz soluklansam olur mu?"

Argunlar bu sesten irkildiler. Selcük'ü düşünde atlar ile konuşurken bırakıp bu dünyaya geri geldiler. Dolayısıyla kil duvara çöküp ağladığını da görmediler, ilk konuşan, her zamanki aceleciliğiyle Tankut oldu. Neredeyse bir çığlık atarak:

"Demek Aktürklerin büyük sırrı bu! Büyük Selçuklu devletinin kurucusu bir Musevi, belki de Yahudi. Üstelik bir kadın! Olacak şey değil, ama kendi gözümüzle gördük! Biz Ester Kira'nın ne denli önemli olduğunu, Aktürk diye bir hadisenin olmadığını, öyle geçinenlerin Yahudi olduğunu veya bu memlekette birazcık biti kanlanan, sesi çıkan herkesin Yahudi olduğunu göstermeye çalışırken, şu açığa çıkan olguya bak! Bunu yazmazsam ölürüm! Bugün Türkmenistan'da başta olan, Türk ve Müslüman görünen Yahudi fraksiyonunu da açıklar bu! Demek ki *Ruhname* bunlara karşı yazılmış! Demek ki o günlerden kalmışlar! Sağ ol, var ol Dede!"

Argun Afaki damadına ters ters bakarak:

"Sayın Albız, minnettarız. Bu Hazar bağlantısı ne zamandır benim de kafamı kurcalıyordu. Bize ilginç bir öykü anlatımız. Belki de oturup Judeo-Türk tarihini bu ışık altında yeniden yazmak gerekecek. Daha çok sorularımız var, sizin de sanırım anlatacak daha bin küsur yılınız. Örneğin,

Alparslan'ın neden Anadolu'yu biz Türklere vatan yapmakta biraz gönülsüz davrandığını oldum olası merak ediyordum. Malum, üstat Filistin fethine giderken ancak Romanos Diogenes'in saldırısı üzerine yolunu değiştirerek, neredeyse istemeye istemeye savaşmıştır Malazgirt'te. Şimdi düşünüyorum da, acaba o da bir Birinci İsrailci miydi? Tengere'den sonra budun içinde o görüş mü ağır bastı? Şu Urum'a göçme işi tavsadı mı? Üstelik, yendiği adamı serbest bırakıp, yine Doğu'ya döner, Anadolu'ya sırt çevirir. İhanet gibi bir aymazlık bu, değil mi? O kadar ki, sonradan İran'da ve Turan'da kuyrukları sıkıştığı için bir 'rezerv devlet' olarak Türkiye'yi kurmaları, Kutalmış oğlu Solomon'u Anadolu'ya göndermeleri, hatta müthiş bir şaşırtmacayla, etnik bağlantılarını dahi değiştirip kendilerine 'Rum Selçukluları' demeleri bile bu ilk tutumlarını silmez. Disiplin içinde bir davranıştır. Tabii öykünüzde inanılması imkânsız noktalar da var. Benim bilimsel kafam pek almıyor. Örneğin, nasıl oluyor da Hazar ile Oğuz'un arası şu giyim kuşam işi ve tulumun içine peynir koyup koymama hikâyesi yüzünden bozuluyor? Hemen bir saplama yapayım, dilimiz 'g' sesini sevmez. Zorla, diktatoryanın bir diktası olarak kullanır. Oğuz da, 'Oz' demektir. Türkçede hiç anlamı yoktur. Çok şeyi de açıklar. Neyse, nasıl oluyor da Hazar başravlığı böyle bir enayilik yapıyor? Koca bir toplumda böyle, kim ne giydi ne çıkardı, kim ne yedi ne içti gibi kıytırık gerekçelerle kamplaşma olabilir mi? Bunun muhakkak ekonomik bir temeli olması gerekir... Ya da doğrudan bir devlet politikasıdır. Judeo-Türkik devletin bugün inananlarını bir emirle tesettüre sokması gibi bir şeydir. Üniversite kapılarına türban barikatları kurarak, *onomastique* biliminin üniversiteye girmesinin engellenmesine benzer!"

Afaki, daldan dala, atlaya zıplaya konuşurken Albız'a hafakanlar basıyordu.

"Hay canımı diğer albızlar alsın. Alsınlar da kurtulayım! Ne ettim de bu yorulmak usanmak bilmeyen araştırma âşığı adamların eline düştüm! İstifa edecem, dönecem dış uzaya, başka birini göndersinler! İflahımı kesti bunlar benim..." diye düşündü.

Argun Afaki, ilgi dolu bir tavırla konuşmasını sürdürüyordu:

"Sonra efendim, bizim kendi has kabilemiz hakkında hiçbir şey söylemediniz. Ünlü Argunluğ kabilesi ve bu kabilenin ilk kez yerleşik ve ister istemez oligarşik düzene geçtiği Argunluğ kenti hakkında tek söz

etmediniz! Oysa ilkokul çocukları bile bilir, Oğuzların Yengikent, Cend, Sabran, Sütkent, Atlığ, Ordu, Balaç, Barçınlığ gibi nice kentleri vardı. Hah işte Barçınlığ'dan bir yüz kilometro kadar sağ kolda gidin, Argunluğ karşınızda. Sizin bunu bilmemeniz imkânsız Sayın Albız! Belki sesli-görüntülü-kokulu anlatınızın ikinci bölümünde değineceksiniz. Uuu, bu arada anında bir keşif yaptım! Sayın Albız! Size burada ters gelen bir şey yok mu? Bu 'sayın' sözcüğünde? Düpedüz Sion bu yahu! Bak, 'Sayın Hazar' filan da diyor, dönmek istiyorlardı. İzninizle ben bu Selanik komplosuna alet olmayayım, el övünmesin, hah... hah... Size bundan sonra 'muhterem' diye hitap edeceğim efendim. Bu arada başka söylemediğiniz bir konu daha var. Ha-Leviler hakkında hiçbir şey söylemediğiniz dikkatimi çekti. Ağzımız 'h' sesini de sevmez, daha önceki bir araştırmamda on yedi kez söylemiştim bunu. Dolayısıyla 'Hazar' değil, 'Azar' okunmalı. Azra ve Azerbaycan ile olan ilişkileri araştırılmalı. Koskoca Azerbaycan'ın adı sümsük bir satraptan gelemez. Muhakkak, Hazar-Peçenek konfederasyonunun bir anısı olmalı bu: Azarbicene! Arap alfabesindeki 'y', 'i' diye de okunur, 'y' diye de. Bir tercihtir. Neyse şimdi dağılmayalım, toplayalım seçelim, seçicidir bilim! Ben, bizim Alevi yurttaşlarımızın Levi soyundan geldiğini düşünüyorum epeydir. Harun'un çocuklarıdır. Rahip olurlar. O hak onlarındır. Tabii, öyledir illa demiyorum, ama araştırmalı. Benimki nihayet bir tez... Tezin, tazıdan geldiğini söylemiş miydim? Bunların Aktürk veya Hazar İmparatorluğu içindeki sosyo-politik ve iktisadi rolleri neydi acaba? İçimde bir his totemlerinin tavşan olduğunu söylüyor. Başka soydan gelen Tengere'nin bile, tavşana yaktığı ağıttan dolayı, bu soydan olmasından şüpheleniyorum ben! Acaba ana soyu olan Barslanlar, Ha-Levi soyunun bir alt klanı mıydı? Yoksa baştaki 'bar' sözcüğünün ima ettiği gibi Slan oğulları, yani 'a' düştüğü için 'arslan oğulları' mı demek? Bar, Aramcada oğul demek. Uuu, o zaman Tengere hem anne hem baba tarafından Arslan soyundan gelmektedir. Bir tür endogamik durum olmuş. Muhterem Albız, şu ok mok çektiği sahneleri bir kez daha yeniden ve büyüterek görmek mümkün mü? Ben, bu yeni bilgiler ışığında kendisinin altı parmaklı olabileceğini düşünüyorum. Tabii, bu Köktürk balasının başka bir ağıtına bakılırsa, yani bu ağıtlar bir kıstassa, Yavşan klanından da gelebilir! Tavşan veya Yavşan, bunların bu aşamada Sabetayist isimleri olduğunu ileri sürmüyorum, tahlillerimiz sürüyor. Evet, sürprize bakın ki her iki sözcükte bulunan 'şan' hecesi 'Rahşan'da da var.

Karadenizli Sabetayistlerimizdendir. Karayoğlan hikâyesini de dikkate alırsanız, müthiştir. Alişan'da da var. Kürt Yahudi'sidir, malum. Bu, o Selanikli akça pakça kızların bu tür adamlara olan şaşırtıcı düşkünlüğünü de açıklar. Bu Alişan'ın ilk hecesinin de İbrani aliyah'dan geldiğini düşünürsek ilginç. Dil, adeta bir Danvinist mucizedir. Klan dedim de... Kayıp kabilelerden hiç söz etmediniz, onların soyundan gelenler nerede acaba bugün? Yok yok, tek tek saymanıza gerek yok. Ülke ülke rica etsem? İyi ki siz çıktınız karşımıza... Malum, Yahudilerde soy anadan gider. Eh, durum böyleyse biz niçin Selçuk'un ya da sizin söylediğiniz şekliyle Selcük'ün kız evlatlarının hiçbirinin adını tarih kitaplarında görmüyoruz? Bu da Sion Protokolü uyarınca bir taktik, bir takiyye olayı mı? Kadın isimleri Sion'un oğlu veya oğulluğu olan tarihçiler tarafından saklanıyor olabilir mi? (Tam bu noktada Josephus ile Meymunides'i hatırlatırım.) Soyları takip edilemesin diye? Vay vay... lsimbilimin ihmal edilmesinin sonuçlandır bunlar! Oysa bilim ayrıntıdadır. Evet, nerede sizin Lior, Raşel, Hulda, Rebeka? Ki bu sonuncunun Selcük'ün *şem ha kodeş*'i olduğunu öğreniyoruz. Türk-İslam sentezcisi geçinen birtakım sözde tarihçiler fena halde gizlemiş bunları! Açık, açıktır. Bazı Osmanlı sultanlarının da analarının Yah..."

Albız iyice sendeledi. Gizli bilimlerdeki doğal uzmanlığı sayesinde, tam bir konuya adapte olup soruya cevap verebilecek duruma geldiğinde, Afaki'nin bambaşka bir yerde durması ve yeni bir şey sorması kafasını karıştırıyor, konular arasındaki ilişkiyi kuramadığı için, cevap vermek ne söz, gıkı bile çıkamıyordu. Yoksul, tam Barslanların soyunu taa Afrika'daki Büyük Yank'a kadar izlemişken ve sonucu söyleyecekken, kendisinden Tengere'nin ok çektiği sahneleri bulup büyütmesi isteniyordu! Bellek yetersizliğinden dolayı kilitlenmiş bir bilgisayar gibiydi. O bocaladıkça yeni komutlar geliyor: Dosyayı kapa, bunu aç, şu programa gir, yok programı sonlandır, kaydet, etme, verileri kaybedersen et, çık, çık, kendini kapa, kapa kendini! Havada güçlükle tuttuğu işaretparmağını bilinçsizce Argun'un parmağındaki Hayal Taşı'na doğru uzattı. Argun, Albız'ın iyice yorulduğunu kaçırmamış, sorduğu sorulara cevap verilmesini beklemeden konuşmayı sürdürüyordu. Bir yukarıdaki kadar konuştu, isteklerde bulundu. Sonra içinden,

"Seni İblis bozması seni" diyerek, ama dışından,

“Ah... tabii, tüm bunların cevabını şimdi vermek zorunda değilsiniz, biz de zaten bu akşam kayınvalidemlere davetliyiz, isterseniz yarın sürdürürüz. Biraz dinlenin...” diyerek parmağındaki Hayal Taşı’nı Albız’ın işaret parmağına uzattı. Taş çok, çok çekiciydi. Bir Tikkun olayını önlemeyi daha yanda bırakmak pahasına olsa da, Albız taşa dokundu ve yok oldu!

Argun Afaki’nin kahkahası ofiste çın çın öttü. Şaşkınlıkla bakan damadına sevinçle açıkladı:

“Oğlum, tüm yaratıklar dinlenmek, uyumak ister! İyi dağıttık keratayı, değil mi? Albız’a pabuçlarıyla külahını böyle ters giydirirler işte, yieyt lan!”

Sonra Hayal Taşı’nı parmağından çıkardı, ofisindeki dolaplardan birini açtı ve daha iki gün öncesine kadar kâğıt ağırlığı olarak kullandığı ve salt bin dolar bayıldığı için kırılmamasına dikkat ettiği lacivert taşı dikkatle dolabın içindeki çelik kasaya kilitledi. Üç adet koca anahtarı cebine indirdi. Tankut sordu:

“Abi şimdi ne yapacağız?”

“Hiç, bir daha geri çağırmayacağız bu iblisi. Kim bilir nasıl bir gizli gündemi var? Bak, dikkat et, Hayal Taşı olmaya aday birtakım taşları nasıl maharetle araya yerleştiriyor. Urum’dan gelen elçinin armağanları arasında böyle bir şey var, Belkıs’ın yüzüğü dediği, sonra Şaman Yaşıl Kırın eteklerinde böyle ortası delik rengârenk taşlar mevcut! Hepsi tuzak oğlum! Asla itibar etmemek gerek! Bir şeyi saklamaya çalışıyor. Ondandır bu taş hikâyeleri. Sonra, Sarkel sözcüğünün yaptığı sarılık çağrışımlarının ardına gizlediği o beyaz kale imgelemi! Yok güneş altında pırıl pırıl parlıyormuş da daha neler! Ülkemizde hiç okunmayan, ancak dışarıda iyi tanınan bir Sabetaycı yazarın yapıtlarından birine kocaman bir gönderme var burada! Aç gözünü, gör bunları Tankut! Yavrum, bu o hepsinin geldiği Selanik’teki ünlü Beyaz Kule’ye, değirmen taşı büyüklüğünde bir göndermeden başka bir şey değil. Hani, ‘unutmuyoruz vatanımızı’ makamında! Dikkat etmişsindir herhalde, anlatırken ne kadar sarsıldı! Bu ‘anlattığı’ olaylar ve kişilerle kişisel bir bağlantısı olabilir. Ben şahsen bu iblisin, altındaki atın hızından dolayı kanatlanarak başka bir boyuta geçmiş olan Tengere olduğunu düşünüyorum. Ne kadar zorlanırsa zorlansın, bize bir kanıt vücut

gösteremedi değil mi? Sonuçta kendi öyküsünde bile kayıp bu Tengere. Öldüyse gövdesi nerede? Hangi cehennem kuyusuna düştüyse yanmış, kavrulmuş, erimiş! Dikkat ettiysen öyküsüne birtakım saplamalar yaparak kendisinin Tengere olamayacağını ima ediyor. Bizi atlatmaya çalışıyor. Örtmek, gizlemek belirli bir çaba ister. Enerjisini dağıtmak durumunda kaldı. O iki sarı damlayı yakalayıp tekrar o uğursuz gövdesine sokamadığını gördün herhalde... Dolayısıyla, her zaman bu kadar şanslı olmayabiliriz! İyi yırttık derim ben."

"Abi ben o sahneleri kaçırdım. Malum, dün geceki çiçek sulama, bahçıvanlık, tekrar çiçek sulama işleri beni biraz yordu!"

"Oğlum, dikkat isterim! Biz de gençliğimizde ne çiçekler suladık! Asla entelektüel yaşamımı etkilemesine izin vermedim bunların! Bak, patronun olarak değil, abin olarak konuşuyorum. Hatırlatayım: O Kalın Oğuz Elinde kurtlarla boğuşurken tuhaf bir çığlık işittirdi bize. Sonra da karlar üzerinde kırmızı bir kulak gösterdi. Varan bir. 'Azarların' varlık kayasını yerinden sökerken de karşısına kulağı kesik bir yiğit çıkardı. Varan iki. Sarkel düşerken ise Güç Kulesi'nden tuhaf çığlıklar işittirdi, bu çığlıklar üzerine Tengere'nin imalı bir düşüncesini bizimle paylaştırdı. Bu da varan üç!"

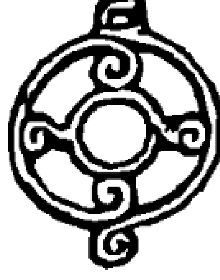
"Abi ne var bunlarda?"

"Sen bir salaksın Tankut. Bu da varan dört! Lan oğlum biz hiç Tengere ile bu çığlıkları atanı aynı anda, aynı sahnede yan yana, karşı karşıya gördük mü, işittik mi, kokladık mı? Bir kezinde şöyle utangaçça, yarım ağız bir şeyler geveledi. O kadar! Gerisi yok! Türki dünyadan gelse de, kardeşlerimiz arasından çıksa da sonuçta karşımızda bir iblis var. Toprağa, 'torpak veya tofrak, tufrak' diyen adamlar bu iblise de doğal olarak llbis, Albıs, Albız diyeceklerdi. Bu tip bir metatez kaçınılmaz. Bilim yanılmaz çocuğum! Evet, tahlilimiz sürüyor, benim varsayımıma göre bu İblis o kadar zeki ki, bize o Karay-azar güreşçisi gibi yemlemeler de yapıyor, çıkmaz sokaklar, tuzaklar hazırlıyor. Hazırlıyor ki, Tengere'nin karşısında o gariban güreşçiyi gördüğümüzde 'hah tamam, Albız ile Tengere başka varlıklar' diyelim! Bilim uyumaz genç araştırıcım, bilim horlamaz!"

"Ya kendisinden öğrendiklerimiz?"

"Ee, bugün epey geç oldu. Kendi çözdüğüm sırlardan, yaptığım

buluşlardan, geliştirdiğim tezlerden ve saçtığım hikmetlerden dolayı benim de biraz aklım karıştı. Artık yarın kendi kaynaklarımıza bakar, durumu değerlendiririz!”

XXXVI.
Yoran Düşünceler

Tankut o gece, bir zamanlar eşiğinden atlamak, aptal bir partiye gelmek için can attığı, ak pak insanların dünyasına girmek için bir yıldız kapısı sandığı bu evde, Tavramina'nın yanında değil, alt kattaki salonda, büyük koltukta uyudu. Yani sözün gelişi. Yoksa sabaha kadar gözünü kırpmadı dense, yeridir. Bir gece önce Çiçek ile geçirdiği o tuhaf, iğrenç ama ister istemez zevk dolu saatler, sonra Albız'ın anlattığı öyküler iyice sinirlerini germişti. Albız'ın dudaklarını hiç kullanmaksızın aktardığı öykülerin görüntülü ve kokulu olmasının korkunç bir çekiciliği vardı. Belki yıllar sonra bunları bir film tadında ve kıvamında anacaktı ama öyküler şu anda çok canlı, çok gerçektiler.

Tengere'nin gençlik, orta yaşlılık ve yaşlılık hali, Sarkel'e ilk gittiği günkü kokusu, Selcük'ün yumuşak gri-mavi gözleri, taş duvarlı, pırıl pırıl bir Avrupa ortaçağ kalesine, yok yok bir Bizans kalesine benzeyen Sarkel, Güç Kulesi'nin kalın karanlığı, kerpiç surlu, kerpiç evli, tozlu sokaklı Müslüman kenti Cend, Salur Kazan'ın o insanın dizbağlarını çözen sarı kurt bakışı, Urus Koca Svyatoslav'ın kişisel hijyen konusundaki ilginç tutumu, savaş sahnelerindeki gerçeklik, heyecan ve korku, anlatının başından sonuna dek her aşamada bol bulamaç görülen kan, Azman atın kesik bacaklarıyla Orhon lrmağı'na dalarken çıkardığı ses, oluşturduğu görüntü, yüzlerine sıçrayan Orhon suyunun serinliği, Sarkel kırımında, dişlerine kıstırdığı sivri pembe dilini neredeyse müstehcen bir biçimde oynatan kesik kelle, o kelleden ve diğer kellelerden sızan kanın yapışkan kokusu ve daha binlerce, on binlerce görüntü ve koku kendisini uyutmuyordu. Selenge Irmağı başka, İdil başka, Ten başka kokuyordu. Ya o sonsuz, bir okyanus gibi uzanıp giden bozkır? Ah o bozkır! O bozkır!

Bunları düşünürken birden koltukta doğruldu. Bir tutarsızlık yakalamıştı. Albız madem bunları hiç dilini kullanmadan anlatabiliyordu da ilk seferinde yaptığı o numaralar neydi? Kabuklu pezevenk! Kim bilir beyin yerine kafasında dolaştırdığı süngerde kişioğluna almak için istiflediği daha ne madikler vardı... Üstelik sırf bu dili edinmek belasına başına aldığı Çiçek belası da cabası! Bu işin nasıl sonuçlanacağını, Tavramina ile evliliklerinin nereye gideceğini zihninde öteledi. İnsanın kişisel hayatı her zaman toplumsal kaygılarından sonra gelmeliydi. Evet, tabii, Albız'ın anlatısının kanlı canlı sahnelerinin bir de bugünkü toplum yaşantısına ve düzenine ilişkin getirdiği önermeler vardı. Bunları düşündü.

Düşünmez olaydı. Ayağa fırladı. Karanlıkta bir sigara yaktı. İki solukta içine çekti bitirdi. Argun Afaki ve kendisi nasıl bu kadar önemli bir şeyi atlamışlardı? Albız'ın öyküsündeki ayrıntılara takılmışlar, şurası burası demişler, fakat öykünün bütününün söylediklerini dikkate almamışlardı. Şu son yıllarda bütün enerjilerini, toplumu tereyağından kıl çeker gibi bir kolaylıkla yöneten Beyaz Türklerin gizlerini, çalışma yöntemlerini, birbirleriyle ilişkilerini, nişanlarını, düğünlerini, aldatmalarını, ölümlerini sayıp dökmeye, deşifre etmeye adamış biri zeki, öbürü çok zeki iki insanın yapacağı hata mıydı bu? Ama demek ki oluyordu. "Uy itin kesilen kellesi, vay Konguz'un memeleri" derken atlamış gitmişlerdi.

Oturmuş, isimbilimin tüm olanaklarını kullanarak, bazen de zorlayarak, bu ülkedeki açık ya da gizli Yahudi oluşumlarını, oluşum ne söz, bütün *network*'ü ortaya çıkarmışlardı. Yeryüzündeki son altı bağımsız Türk ve Müslüman devletten en köklüsünün halkına yapılmış, güzel, gerçekten büyük bir hizmetti bu. Sol başka, bu iş başka. İnsanın solda durması ihanet içinde olması demek değildir ki a canım! Ne der bir atasözümüz: "Asıl azmaz bal kokmaz, kokarsa ayran kokar çünkü aslı yoğurttur." Yoğurt muyuz ulan biz? Ayrıca tarihteki Türk devletlerinin de bir sol, bir de sağ kanadı yok muydu? Tek kanatla uçulur mu? Sağ-sol, oturduk el ele verdik, halkımızı bilgiyle donattık. Halkımız artık bu bilgilerle donanmış olarak ne yapacaksa yapacaktı. Onu da Unomastik Holding mi söylesin canım, aa? Neyse, kaymayalım şimdi. Nasıldı? Hah, bilim disiplin ister! Sonra bir öğreniyoruz ki, bu ülkeye gelen Türkler, yani Selçuklular siyasi maceralarına başladıkları zaman Musevi dinindeymişler. Aralarında epey bir adam, değil Musevi olmak, sürgünlerle İsrail'den çıkarılan Yahudiler

olduklarını düşünüyorlarmış!

İşte bunun anlattıkları, ima ettikleri ne müthişti! Tanrım... Olasılıklar şöyleydi:

1. Bu ülkedeki herkes Yahudi'ydi. O zaman bunlardan bazılarını deşifre etmenin ne anlamı vardı? Bir çuval elmanın elma olduğunu kanıtlamak için bazı elmaların tek tek genetik analize gönderilmesi gibi salakça bir uğraştı bu yaptıkları. Sonuçlar geldikçe deliler gibi sevinmişlerdi oysa. Zihninde, bir devlet dairesiyle hayali bir yazışma hazırladı hemen. Muhayyel bürokrasiler gerçeklerine göre çok hızlı olduğu için cevap da hemen geldi: "Tarım ve Genetik Mühendislik Bakanlığı. Sayı: TGMB.01- 13789853-2004-08-07. Konu: Gönderilen paket muhteviyatının tahlili. Sonuç: Paket muhteviyatının tahlili neticesinde gönderilen bitkisel malzemenin gülgiller familyasından *malus* (elma) olduğu tahakkuk etmiştir. Saygılarımla. Genetik Tahliller Masası Şef, Baş Moleküler Biyolog Uzman Dr. Bünyamin Özgür." Kafasında bu cevabı alıp kendi daha önceki yöntemlerine ironiyle yaklaştı. Evet, müthiş bir deformasyon da söz konusuydu. Şu yukarıdaki zavallı hayali uzmana bile, Bünyamin gibi tartışmasız bir T*evrat* adı ve –biraz kafa kullanmayla– Oz–gur, yani lvrit'de "güçlü aslan" demek olan Özgür gibi bir soyadı vermişti. Buna mesleki deformasyon değil de ne denecekti?

2. Bu ülkedeki bazı insanlar Yahudi değildi. Eğer Selçuklular ve dahi onlardan önceki Göktürkler Yahudi idiyseler, o zaman bugün ülkede Yahudi olmayanlar kimdi, neydi? Hani, bunlar buraya göçtüklerinde burası bomboş bir ülkeydi? Tek kelime ile korkunç! İnsan ne yapacağını bilemez valla. Türk olup Yahudi mi olsun ya da en azından, atalarının Museviliğini kabul mü etsin? Yoksa bu Yahudilik davasından toptan kurtulmak için Türklükten mi geçsin?

3. En iyisi, var olan durumun korunması olurdu. Türkler, tarihlerinin her döneminde Türk ve Müslüman, veya Müslümanlığa sağlam adımlarla yürüyen tek tanrılı insanlar, saf, temiz kalpli güzelim Şamanistler, Müslüman aday adaylarıydı. Yahudiler de Yahudi'ydi. Arada da gizli din tutan dönmeler vardı. Ne güzel, "sen sağ, ben selamet"lik bir durum. Bu sonuncu durumda Albız'ın söylediklerinin külliyen yalan olması gerekirdi. Albız, insanlara neden doğruyu söylesin ki? Tabii ki yapabildiği kadar yalan

söyleyip, araya nifak tohumları ekecekti. Kerataya bak, buz gibi iftira atıyor, en azından bazı Türkleri geçmişte Yahudi dinine sokuyordu! Söylendi:

“Kim söylüyor Selçukluların, onları bırak, Hazarların Yahudi olduğunu? Albız! Sevsinler! Bana bir tane Türkün ama öyle Aktürk filan değil, adam gibi, kara yağız bir Türkün tarihin her hangi bir döneminde Yahudi olduğunu kanıtlayın, bu cuma akşamından tezi yok *şabbat*’a başlayayım! Peh!”

Bu son düşünceler sinirlerine iyi geldi. Şimdi okullarda okutulan tarihi kaldırıp atmanın da hiçbir anlamı yoktu. “Resmi tarih, resmi tarih” diye tefe koyup çaldıkları tarihin güzel yanları da varmış demek! Ama Argun Afaki’nin o dediklerine ne demeli?

“Ne demek Argun Abi? Huop! Evet oldukça zeki adamsın ama, ne demek Judeo-Türkik tarih? Niye oturup tarihimizi yeni baştan yazmak zorunda oluyormuşuz Albız'ın verdiği bilgiler ışığında? Huop, huop abi! Bi dakka, bi dakka, yoksa sen *sebilürreşat* mısın abi? *Sebilürreşat*, herkesin bildiği gibi, komprador demek. Bunu bir yapıtımda yeterince vurguladım sanırım. Güzel abim, sen yoksa yabancı sermayenin yerli simsarı mısın, işbirlikçi misin? Vallahi çeker indiririm, abiydi, kayınpederdi, Argun’du, etimdi, kanımdı demem, beni böyle bir şey yapmaya zorlama abi! Üpgük müyüm lan ben?”

Koltuğundan bir kez daha doğruldu. Sanki bir büyük keşif de o yapmıştı. Bir sigara daha yaktı. Filtresinden yaktığı için, uzun süre pis bir tadı içine çekmeye çalıştı. Küfrederek, yanar vaziyette, Tavramina’nın iki gün önce depremci-halıcı Güngör’den aldığı güzelim halının üstüne fırlattı. Tuhaf bir biçimde Tengere’nin sevgili tarpanı Azman’ın boz derisinin tonlarını çağrıştıran, kısa tüylü, nefis bir ipek halıydı bu... Ortasında gittikçe kararıp genişleyen deliği görünce, yine küfrederek yerinden fırladı. Koltuğun dibinde duran ayakkabılarından tekini eline geçirerek yanığın başına çöktü, ayakkabının tabanıyla, için için yanarak büyüyen halkayı ezdi, söndürdü.

Koltuğa geri döndü. Argun’u ortadan kaldırma fikriyle biraz daha oynadı. Şu an bulunduğu noktada Argun’un ölümü sanki bütün sıkıntılarını çözermiş gibi duruyordu. Büyülü bir olay olacaktı sanki Argun’un ölümü. Bilinçaltında bastırmaya çalıştığı bir düşüncenin verdiği rahatsızlıkla,

Argun'u öldürmenin, vatan, millet, toplum açısından yararlarını tartıştı önce uzun süre. Evet, böylesine kaçınılmaz bir gereklilikti yani! Sonra gecenin bir saatinde, bilinçaltının derin kuyularındaki daha anlaşılır bir neden, kristal netliğinde bir gerekçe, zorlu tırmanışını bitirerek kendini yukarı çekti, çıkardı: Hayal Taşı! Hayal Taşı'nın, onu daha çok hak eden, daha iyi kullanmasını bilen ellerde olması gerekiyordu.

Evet, bu ölümü hazırlamak için kültürel altyapısı müsaitti. Kültürü bu at-avrat-pusat işlerinde tamdı. Bütün ömrü boyunca, kendi aralarında bir dayanışma ve onur duygusuyla hareket eden, birbirlerine gerektiği gibi davranan, terbiyeyi ve ağızlarını bozmayan, yerine göre "birader, abi, çocuğum" diyen, saygıda kusur etmeyen, yamuk vaziyetlerinde tabancaya asılmaktan tırsmayan, racon öyle icap ettiriyorsa silahını eski yoldaşına çevirmekten kaçınmayan, adeta sessiz bir kurt yırtıcılığında olan insanlara özenmiş, onları örnek almıştı.

Çocukluğunda "ne olacaksın yavrucum" diye soran misafir teyzelere o buz gibi gök gözleriyle bakar, "mafya babası" derdi. Kadınlar ciddiye almayıp gülüştüklerinde de yemin eder, kendi kendine söz verir, "görürsünüz siz!" derdi. Tabii ki bu çocukluk heveslerini sonradan kanalize etmiş, törpülemiş, kendini entelektüel alana kaydırarak geliştirmişti. Ama, yalan da yok, hep teşkilatçı olmuş, fedailik, silahşorluk, gizli örgütler, çeteler, komitalar, teşkilât–ı mahsusalar, bir kurtlar sofrası kültürü, bir kurt kanunu raconu hep ilgi alanı içinde kalmıştı. Yararını da görmüştü bu kültürel altyapının.

Unomastik Holding bünyesinde veya bağımsız olarak yazdığı veya derlediği yapıtlara ileri geri eleştiriler yöneltmeye cesaret edenleri nasıl pıstırırdı yoksa? Son başarılarından birini anımsadı ve o gece ilk kez hafifçe gülümsedi. Medyanın pek sivri dilli olmakla ünlenmiş köşe yazarlarından biri, yazdıklarına laf etme gafletinde bulunmuş, kendisi de hemen Secdata'nın dosyalarında mini bir araştırma yaparak, olayı usturupluca rayına sokmuştu.

"Beyfendi" demişti, "asla antisemit filan sayılmam ama sülalenizde Yahudi veya, hiç fark etmez, Ermeniler olduğunu biliyoruz. Yine de bu aşamada bunu kullanma eğiliminde değiliz!"

"Biz," özellikle vurgulanan bir "biz" gizli öznesi vardı cümlelerinde. Kim takar tek tabanca yiğidi? Ama "biz" olunca işler değişiyordu. Hadiseyi

kişiselliğin kısır çekişmelerinden çekip kurtarıyor, işe hemen kurumsal bir ciddiyet, anında örgütsel bir boyut katıyordu bu “biz.” Güçlüyüz, kalabalığız, örgütlüyüz, ortak bir bilinçle hareket ediyoruz “biz!”

“Yalnız değilim, gariban değilim, eşim dostum, tanışım bilişim, kimim kimsem var” diye açımlanabilir, “yalnız olmaktan, yalnız kalmaktan korkuyorum” diye çevrilebilirdi tabii. Çevrildi de. Tankut’un gözlerine yaşlar hücum etti.

“Bıktım ulan bu kimsesizlikten, sahipsizlikten, itilmiş kakılmışlıktan bıktım. Abi, sen de eziyorsun, piyon gibi öne sürüyorsun, sürekli zekâma hakaret, sürekli bir küçümseme... Daha ne kadar abi? Yaş geldi kırka dayandı, hâlâ yumuş oğlanı gibi koşturuyorum, bundan da bıktım abi!” diye düşündü.

Bu neredeyse onu ağlatacak, tehlikeli bir ruh haliydi, insan bir defa ağlamaya başlamayagörsün, çorap söküğü gibi sürer gider. Ağlamamak için savaşmak, mücadele etmek gerekti. Dolayısıyla züppe Sabetayist gazeteciyi nasıl pıstırdığı anısına geri döndü. Bu tip zaferlerini düşününce genelde yayılır, gevşerdi. Bugün de birazcık gevşedi. Sabah oluyor, kıştan dolayı geç de olsa, ortalık ağarıyordu. Tankut gözlerini kırptı. Yavaş yavaş, derin bir uykunun kollarına bıraktı kendini. Artık kırlaşmaya başlayan şakaklarından ter boşanıyor, nefis, beyaz bir kumaşla kaplı kanepenin yastık olarak kullandığı koluna yayılıyor. Kafasını sağa sola çevirdikçe, açıkta kalan yer biraz kuruyor, sonra yeni bir ter sağanağı ile ıslanıyordu. Düşler gördü. Hepsi tek kelimeyle korkunçtu. Bunlardan biri dışında hiçbirini sonradan hatırlamayacaktı.

O düşünde de elinde kocaman bir tabanca, tozlu, sıcak, her iki yanında yarıya kadar beyaz kireçle boyanmış kerpiç bahçe duvarlarının olduğu bir sokaktalar. Cend mi burası? Güneş, güneş! Her tarafta parlak sarı, yakan bir güneş var. Sokaklarında siyah kılıklı, yaşlı ve yaslı kadınlar dolaşıyor. Sicilya’da mıyız? Yo, yo, burası Tankut’un doğduğu ve lise sona kadar okuduğu kasabacık, Argundağ. Bahçe duvarlarının birinden olgun kayısılar yola sarkıyor, evlerden birinin penceresinden ise kayısılardan da olgun ve Tankut’tan tam üç yaş büyük Sevinç Abla sarkıyor, hani her ikisi de “kopar dalımızdan bizi Tankut” dercesine... Pencerenin kararmış tahta önünde yağ

tenekesine dikilmiş bir begonya var.

İşte tam Sevinç Abla'nın pencerede olduğu bir sırada, Argun Afaki gencecik delikanlının önünde diz çökmüş, acıklı bir sesle yalvarıyor, bozkır usulünde laflar ediyor, bozlaktan güzellemeye geçiyor:

"Tankut'um, Tengere'm, bilgiye ve ışığa açılan pencerem! Etinde etim, kanında kanım var, gören gözüm, tutar elimsin, Argun'um, damadım, tiginimsin, daha nem olacaksın benim?"

Sevinç Abla, "Hatırım için vurma Tankut, bana bağışla yiğidimi" diye yırtınıp bağrınıyor. Böyle dediği için zavallı Argun'un kaderini mühürlüyor. "O ne demek lan Abla? Aranızda bir şey mi var? Ben bu mahallenin namusundan sorumlu değil miyim haa?" diyor. Sonra "daan, dan..." Argun'a değil, Sevinç'e bakıyor. Kız başörtüsünün oyalı kenarı ile ağzını utangaçça örtüp kıkır kıkır gülerken, birden yazmayı kaldırıveriyor! Oha yani! Kapasa gerçekten daha iyi olurmuş. Üç sıra halinde testere gibi dişleri var. Çüş sana abla!

Daha ne oldu düşünde, devamını göremedi. Galiba ortalığı albızlar basmıştı. Duyduğu çığlıklarla ağır uykusundan fırladı, kanepenin önündeki sehpaya çarptı. Kendini toparlayamadı ve bir kütük gibi, kiraz ağacından yapılma güzel, zarif sehpanın üstüne devrildi. Korkunç çatırtılar duyuldu. Sehpa ortasından ikiye kırıldı. Çığlıklar arttı.

Tavramina Afaki-Argun üç çocuğunu ellerinden tutmuş, birini anaokuluna diğerlerini yuvaya götürüyordu. Gördüğü manzara, zaten yılbaşından beri açıkta olan sinirlerini yay kirişi gibi gerip bıraktı. Yeni halısının üzerinde korkunç bir yanık, adeta bir kara delik vardı. Kanepede leş gibi uyuyan ve daha iyi de kokmayan Tankut'a yöneldi. Kanepenin kar gibi beyaz kolunda, iç içe geçmiş sarı-yeşil halkalar halindeki ter lekelerini görünce kendini kaybetti. Sonra olanlar oldu. Sehpa da üste gitti. Bir aile trajedisi gelişiyor, yaprakları güneş altında kızıl konca bir gül gibi kat kat açılıyordu.

"Lütfen Tavra! Çocuklarımızın önündeyiz. Rica ediyorum" gibi akıllı uslu, serinkanlı bir cümle, başka zaman ve yerde olsa belki hayat kurtarırdı. Ama Tavramina'nın tek bir kelime bile işitecek hali yoktu. Avazı çıktığı kadar bağırdı:

“Çocuklarımız mı? Her birinin babası başka onların! Nereden senin çocukların oluyorlarmış! Pis herif! Defol, defol evimden!” Zavallı Tankut, başına balyozla vurmuşlar gibi sendeledi. Duyduklarının doğru olmaması için, hâlâ düş görüyor olmak için dualar etti. Yok, gerçekti. Kanepeye çöktü. Çatlayan başını ellerinin arasına aldı. Tavra’ya baktı. Kadın da darbenin pek güçlü olduğunu anlamış, biraz şaşırmış bir yüzle kendisine bakıyordu.

“Sen... sen ne dedin?” diye kekeleyen Tankut’a, tane tane, ağır ağır konuşarak,

“Özür dilerim, öyle demek istemedim!” dedi. Tankut kâbus bitiyor diye sevindi. Tavramina devam etti:

“Yani bir yanlış anlama olmasın... Üç çocuğumun farklı babaları yok! Şey miyiz biz? Hepsi aynı babadan tabii!...”

Yok, kâbus devam ediyordu. Tankut ne yapmak gerektiğini kestiremedi. Tavramina, güzel mavi gözleri korkudan irileşmiş üç miniği zerrece umursamadan konuşuyordu:

“Töre cinayetine kalkışacakmış gibi ne yüzüme bakıyorsun öyle? Bunu sen de biliyorsun Tankut! Eskiden bir problem yoktu da şimdi ne oldu? O bataklık çiçeğinin kolları boynuna dolanınca, Anadolu usulü bir erkeklik mi taslamaya karar verdin şimdi?”

“Ne saçmalıyorsun be? Nereden biliyormuşum?”

“Ee, tabii biliyorsun. İlk çocuğumuz altı aylık ve dört buçuk kilo olarak doğdu, gıkını bile çıkarmadın!”

“Evet ama, prematüre dedi ya doktorlar!”

Tavramina karşısındakini çileden çıkaran bir ağır tahrik kahkahası attı,

“Kibar şeyler canım, ne desinler işte?”

Tankut’un dünyası zifiri karanlık bir dünyaydı artık. Korkarak,

“Başka kim biliyor?” diye sordu.

“Ee, haliyle annem babam, çocukların babası ve birkaç yakın arkadaş!”

Biraz abuk olduğunu kestirmesine rağmen bir soru daha sordu:

“Nasıl oluyor da hepsi bana benziyor?”

“İlahi, hep anlayışın kıttı ve kıt kalacak senin! Sana niye benzesinler? Bana benziyorlar. Oğlan anaya, kız babaya demişler... Eh, senin de bir Argun olmandan dolayı, etnik sınırlar içinde kalan bazı benzerlikler var tabii, abartmayalım lütfen!”

Tavramina’nın sorulmasını beklediği son soruyu sormadan kendini dışarı attı.

Bir daha asla ayak basmayacağını çok iyi bildiği evden, mont ceketini alarak çıktı. Tabii ki arabasını almadı. Sakinleşmesi gerekiyordu. Yürüyerek sahile indi. Bir simit satın aldı. Bebek’e doğru yürürken hem kuru simidi kemiriyor hem de ne yapacağım düşünüyordu. Demek Argun Afaki bu rezaleti biliyor, içine sindiriyor, kendisini de bir tür perde olarak kullanıyordu. Saatine baktı. Henüz dokuz bile değildi. Afaki işe gelmemiş olabilirdi. Hem biraz düşünmek, vakit kazanmak hem de temizlenmek dürtüsüyle, Küçük Bebek caddesinde bir saunaya girdi. Saunanın buharları arasında neredeyse uyumak üzereyken “O Sevinç Abla değil, Albız’dı” diye düşündü. Bir saat kadar sonra, tertemiz, yanakları pembeleşmiş bir şekilde dışarı çıktı. Başka zaman olsa hayatın ne güzel olduğunu düşünürdü. Zaten böyle her şeyin iyi yanına baka baka, problemleri çöze çöze, bu Afaki ailesinin her ferdine karşı alttan ala ala bu noktaya gelmişti. Kendine, aymazlığına küfretti. Şimdi ise aklında cinayet, buhardan dolayı kanlanmış gözlerinde kan vardı. Bir bankadan, çekebileceği kadar para çekti. Bir taksiye atladı. Levent’e, işyerine yollandı. İnanılmaz bir dinginlik içindeydi.

XXXVII.
Ölüm Günü

Gül Hanım'a gülümseyerek, günaydın dedi. Büyük patronun içerde olduğunu öğrendi. Normalde her zaman içeriye haber veren Gül, bu ikisi son günlerde bir şeyler karıştırdığı için, bunu yapmadı. Tankut temiz, ışıl ışıl bir yüzle, gülerek içeri girdi. Kalın, ses geçirmez kapıları kapattı. Argun Bey çoktan gelmiş, bu dünyadaki son kallavi kahvesini içiyordu. Tankut'u gayet güler yüzlü karşıladı:

“Gel evlat gel, bak kitaplarda neler buldum!”

Tepeden tırnağa araştırmacı kimliğine bürünmüştü. Masasının üstü tepeleme kitap yığılıydı. Ofisin her köşesi doldurulup fırlatılmış kartlarla doluydu. Argun Bey büyük bir saflıkla,

“Yavrum şu notları bir toparlayıver!” komutunu verdi. Tankut, eğilip kalkıp kartları toplarken, “Birazdan görürsün daha neleri toparlayacağımı” dedi içinden.

Beklediği gibi, Rüstem'in tabancası içindeki tek kurşunla hâlâ sehpanın üstündeydi. Küçük, kara, gebe bir canavar gibi, uysal uysal dün bırakıldığı yerde yatıyordu. Rüstem'in kendi başına Argun'dan tabanca mabanca isteyecek hali yoktu ya? Belki de yiğit koruma, bu racon adamı, tabancanın burada olduğunu bile bilmiyordu. Derin bir nefes alarak tabancayı sehpadan aldı. Tam o sırada bir yerlerden gelen kendi sesini duydu. Aralarında aynen şöyle bir konuşma geçti:

“Tankut, hey, Tankut oğlum, buraya bak. Beni duy, ben Tankut! Yarından geliyorum. Argun'u öldürme! Tavramina seni kızdırmak istemiş! Oyun oynamış!”

“Dede, bi siktir git, işim var şimdi. Oyunu sonra beraber yapacaz seninle!”

Zerre kadar umursamadı Albız'ı. İdeolojik temelli bir töre cinayetinde

buruş kırış, çatlak kabuklu bir kuyruksuz iblisi kim dinler allasen? O filmlerden ve yerli dizilerden pek özendiği tarzda, ceketinin altına, arkaya kemerinin içine, beline sokuşturdu aleti. Kartları toparlayıp Argun'un masasına yürüdü. Argun "yav bu çocuktaki silah aşkı, kültürü de pek ilginç, şu silahı yerleştirişteki havaya bak" diye düşündü.

Sonra, Tankut'a son dersini verdiğini bilmeden, önce sakin, sonra gittikçe heyecanlanarak, kısa günün bulgularını özetledi. Masasının ilk çekmecesindeki ses kayıt cihazı her zamanki gibi bu hikmetli konuşmaları kaydediyordu. Tankut, sevgili abisinin bu küçük sırrını bilmezdi. Bilse belki abisinin o dehşetli keskin hafızasını açıklayabilir, ama hadise de tüm mistikliğini yitirirdi. Küçük bir meslek sırrı!

Argun Afaki, yüzünde geniş bir gülümsemeyle başladı. Önce elindeki kitapları tanıttı. Denis Sinor'un derlediği *Erken İç Asya* Tarihi, Peter Golden'in nice emek dökerek yazdığı *Türk Halkları Tarihine Giriş*'i, bizden Şaban Kuzgun'un *Türklerde Yahûdilik ve Doğu Avrupa Yahûdilerinin Menşei Meselesi: Hazar ve Karay Türkleri* adlı monografisi, M. Artamanov'un The *History of the Chazars* adlı çalışması, popüler bir yapıt olarak Arthur Koestler'in *Onüçüncü Kabile*'si, A. Zajaczkowsky'nin Karaim kültürü ve dili üzerine bir hazine olan *Karaims in Poland*'ı, artık bulunması iyice zorlaşan ve geçenlerde 125 dolar vererek internet üzerinden aldığı, D. Dunlop'un *The Jewish Khazars* adlı anıtsal eseri ve Selçuklu tarihinde gerçekten aşılması güç bir köşe taşı olan Osman Turan'ın tüm eserleri, bu meyanda onun anıt eseri sayılan *Selçuklular Tarihi ve Türk–İslâm Medeniyeti* adlı kitabı, Talat Tekin'in *Orhon Türkçesi Grameri*, O. F. Sertkaya'nın *Göktürk Tarihinin Meseleleri*, H. N. Orkun'un *Eski Türk Yazıtları*, Semih Tezcan ile Hendrik Boeschoten'in *Dede Korkut Oğuznameleri*... Bunları ve daha nicelerini, sabırlı bir öğretmen gibi Tankut'a kısa birkaç kelimeyle tek tek tanıttı. Daha da tanıtacaktı. Tankut, Argun için kullandığı son "abi" sözcüklerinden birini kullandığının gayet bilincinde olarak,

"Abi, ne diyor bu kitaplarda? Sen nasıl olsa bakıp özetlemişsindir. Mesela, bu Hazarlar hakikaten Yahudi miymiş? Benim aklım pek yatmadı da Türk evladının Yahudi olacağına..." dedi.

Argun gülümseyerek Hazarların yönetici sınıfının ve halkın bir kısmının

VIII. yüzyılda Yahudiliği kabul ettiklerini söyledi:

“Yönetici sınıf Yahudi olduğuna göre devlet de Yahudi’dir, Yahudilik resmi dinleri olmuştur ama diğerlerine, bu arada, animist veya Şamanist olanlara bile hoşgörüyle bakıyorlarmış. Tartışmalı olan nokta, Yahudiliğin yalnızca ilk beş kitabını içeren Tora’yı öne çıkaran Karailik mezhebini mi yoksa *Talmud* ve *Mişna’yı* da dikkate alan Rabbaniliği mi kabul ettikleri.”

Tankut, enikonu sarsılmıştı. Yine de çelik sinirlerine hâkim oldu. Entelektüel yanı ağır bastı. Evet, dünyada kaç kişi, bir cinayetten yalnızca üç dakika önce şu soruyu sorardı?

“Peki Selçuklular gerçekten Hazarlara bağlı mıymışlar?”

“Haa, orası tartışılıyor. Yabancı tarihçiler bunu ciddi bir olasılık olarak görüyorlar, ama bizimkiler pek oralarda değiller. Yalnız, bak, Turan, sayfa 59-61’de ne diyor: ‘Filhakika kaynakların kaydettiği Oğuzların Hazarlara tâbiiyetini reddetmek mümkün değildir... bu eski devirde Selçukluların dahil bulunduğu Oğuzların, Yabgu vasıtası ile ve zayıf bir feodal bağla, Hazarlara tâbi bulunduklarını kabûlde bir zorluk kalmaz...’ Böyle diyor ve Selçuk’un oğullarının Tevrat isimleri taşıdığını da ekliyor ama...”

“Eee, aması ne?”

“Selçukluların Yahudi dininde olmadıklarını söylüyor...”

“!!”

“Evet, aynen şöyle diyor: ‘Esastan âri bu faraziyeler yanında, diğer göçebe Oğuzlar gibi, Selçukluların da İslamiyet’i kabûlden önce Ramlık (şâmân) dininde yaşadıkları o kadar açıkça bellidir ki, İslâm devrinde de rastlanan bu isimlere, olsa olsa, Hazarlar ile ticâri ve kültürel münasebetlerin, bir tesiri gözü ile bakmaktan ve Türklerin ad koyma an’aneleri icâbı saymaktan başka bir mânâ verilemez’.”

Argun durdu, Tankut’tan, beklediği tepkiyi alamayınca devam etti:

“İyi mi? Tankut, evladım, bir adamın bütün oğulları Yahudi adı taşır da, olay yalnızca ticari ve kültürel ilişki düzeyinde mi kalır? Ne oldu biraz önce söylediği tabiiyet meselesine? Kültürel ve politik ilişki var da dini ilişki yok mu? Şart mı Türklerin Şamanlıktan Müslümanlığa doğrudan geçmeleri? Ayrıca bu isimler aynı zamanda İslam ismidir diyerek konuyu dağıtıp,

bulandırıyor... Gerçi İsrail biraz tuhaf ama, de ki hepsi İslam isimleri, doğrudur, peki neden söylemez bu 'İslam isimlerini' bunların Müslüman olmadan önce aldığını? Ancak Şamanistler mi iyi Müslüman olur? Yahudilik gibi başka bir semavi dinden gelen adamın içten bir Müslüman olamayacağından mı korkuluyor ki işin bu tarafı yuvarlanıp geçiştiriliyor? Başka bir deyişle, bir defa Yahudi olan hep Yahudi mi kalıyor?"

"Abi, daha önceki Unomastik çalışmalarımız ışığında düşününce bu son söylediğin bana makul geliyor. Evet, neden bu olmalı!"

Zihni, tavşan görmüş bir tazı hızında yeni tezlere koşan Argun Afaki Bey, sevgili damadının bu demode yorumuna takılmadı bile. "Gençtir, öğrenir" diye düşündü. Devam etti:

"Bak, sonra, Kuzgun da 58. ve 59. sayfalarda aynen şunları söylüyor: 'Tarihte ilk Türk Devleti kurulduğu zamandan itibaren bir Türk Devleti yıkılınca yerine hemen bir yenisi kurulmaktadır. Yıkılmakta olan devlet, yıkılırken, yeni devletin zeminini hazırlamakta, adeta yıkılan devlet, yeni kurulacak devlete analık yapmaktadır... Hazar Devleti de yıkılırken, Selçuklu Devleti'nin kuruluşuna zemin hazırlamıştır... Selçuklular, askeri, idari, iktisadi alanlardaki bütün müesseseleri, Hazarlardan almışlardır'. Dikkat isterim Tankut, aldıkları mirasta bir tek din yok! Tankut, dün öğrendiklerimizi düşün! Maden bulduk evladım, maden! Sabetay Zevi artık dünkü çocuk kalır! Boş ver o hülyalara dalmış kalmış adamları... Biz bu işin sırrını temelinden çözdük! Yok zannettiğimiz, olunca başkası zannettiğimiz, dönme zannettiğimiz Beyaz Türkler varmış meğer! Gizli Hazar-Selçuk-Osmanlı tarihini keşfettik. Düşünsene, ne kadar *Encyclopaedia Unomastica* cildi varsa yeniden yazılacak, bütün Secdata verileri yenilenecek, yaşadık! Markete büyük bir canlılık gelecek. Şu Sarkel'in bugünkü yerini bir araştır bakalım. Turlar düzenleriz. Valla yaşadık!"

Unomastik Holding'in tek sahibi ve yönetim kurulu başkanı Argun Afaki Bey'in şu kahpe dünyamızdan ayrılırken söylediği sözlerin "yaşadık" olması, olaya ayrı bir ironi katmıştı. Zavallıcık, sağ şakağından giren tek bir kurşunla vurulmuş, önündeki kitaplara doğru eğik duran başı önce sola doğru bir hamle yapmış, omuzlarının direnmesi yüzünden geri dönmüş, sessizce öne düşmüş, masasının kenarına alnını dayayarak durmuştu. Elinde

tuttuğu küçük boyutlu kitap ters dönmüş bir halde düşmüş, iki ayağının arasında yatıyor, eskimiş kapağındaki atlı resminin üzerine kan damlaları düşüyordu.

Tankut boş tabancayı ortalıkta bırakmayı mertlikten saymadı. Rüstem gibi has delikanlının başının belaya girmesini istemiyordu. Elini Argun’un gömlek cebine soktu. Birden sırtı buz kesti. Allah’ın cezası kasa anahtarları orada değildi! “Dur, dur bakalım hemen cızırdama! Yutacak değil ya buralarda bir yerdedir...” diye kendini sakinleştirerek anahtar aramaya çıktı. İlk baktığı yer ses kayıt aletinin bulunduğu çekmece oldu. Şaşırdı. Kaseti sökerek cebine attı. İyi ki anahtarı aramak durumunda kalmıştı. Yoksa saniyesi saniyesine kaydedilen bir cinayet olacaktı bu. Peki ama anahtar neredeydi?

Tüm çekmeceleri karıştırdıktan sonra, son bir umutla kasanın olduğu dolaba gitti. Evet, anahtarlar kasanın hemen önünde duruyordu. Alışık hareketlerle kasayı açtı. Hayal Taşı’nı aldı. Montunun sol iç cebine koydu. Elleri kasanın içindeki para demetlerine çarpınca, hiç niyeti olmamasına karşın, ihtiyacı olacağını düşünerek, büyük, körüklü deri çantasını gıcır gıcır dolar ve euro desteleriyle ağzına kadar doldurdu. Merakla kasanın içine baktı. Daha yarısını bile boşaltamamıştı. Allah Allah! Holdingin bütün mali işlerini bildiğini düşünürken bu paralar da neyin nesi? Kendisinden habersiz ne yapıyor da bu parayı kazanıyor Argun? Düşünecek, kafa yoracak vakit değildi. Argun’un çantasını da kaptı. İçindeki kitap ve diğer ıvır zıvırı dikkatli bir şekilde çıkararak masanın üstüne koydu. Beğenen gözlerle Argun’un cep telefonuna baktı. Onu da cebine indirdi. İkinci çantayı da parayla doldurdu. Geride kalanların üzerine kasayı kilitledi. Anahtarları kasanın önüne koydu.

Şimdi, çok değil birkaç saatlik bir vakit kazanması gerekiyordu. Kendi kendine birkaç Argun sesi çıkarma denemesi yaptıktan sonra Argun’un telefonunun bir düğmesine basarak konuştu “Kızım çalışıyorum, yemek istemiyorum, kimse rahatsız etmesin!” Sonra dışarı çıktı. Gül Hanım,

“Ay çok şeker Argun Bey taklidi yapıyorsunuz! O da güldü mü bari?” dedi.

Tankut, geniş bir gülümsemeyi yüzüne yaydı, aynı taklit sesle,

“Hoo... hoo... gülmekten öldüm valla, masamın üstünde yatıyorum...” dedi.

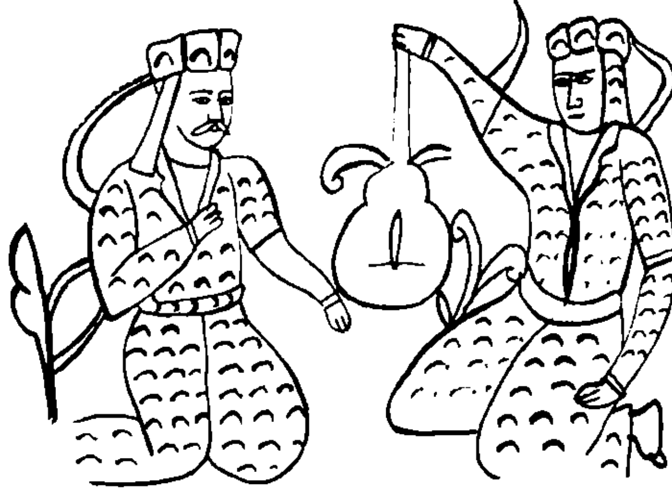
Kendi sesiyle ekledi:

“Patronun önünde dağlar gibi kitaplar yığılmış durumda. Akşama kadar çalışmak istiyormuş.”

“Ha... ha... çok şekersiniz... Biliyorum, kitapları sabah bana getirtti!”

On birinci Bölüm

Avcılar’dan Bulgaristan'a Kaçış

XXXVIII.
Çitilemeden, Durulamadan

Tankut, çok vakti olmadığını biliyordu. Bir arabaya atladığı gibi, Çiçek’in evine gitti. Onu böyle bir ine çekilmiş, münzevi ve kaçık bir kızın yanında aramak hemen akıllarına gelmez, bu arada yapacağını yapardı. Albız’ı çağıracaktı. Argun nasıl çağrılacağı konusunda kendisine hiçbir şey söylememişti ama saklamak gibi bir çabası da olmamıştı rahmetlinin. İkinci seferinde gözlerini dört açmış ve öğrenmişti.

Bu Albız’ın herhalde lirik tarih gösterisi yapmaktan başka marifetleri de olurdu, değil mi? Dertlere derman Hayal Taşı! On yedi yaşından beri yaşamının her aşamasında birlikte olduğu, hemen her gün gördüğü bir insanın hayatından çekilip gitmesini kabullenemediği için Argun ölmemiş, sanki hâlâ yaşıyormuş gibi düşündü:

“Bu Argun’u anlamak mümkün değil! Yahu, tarihi iyi kötü kitaplardan

öğreniyoruz biz zaten, öğrenemediğimiz yeri de biraz düşünüp kendimiz dolduruyoruz. Herkes Albız'ı mı çağırıp yazdı o kadar tarih kitabını, fesuphanallah be abi! Çağır, sen de herkesin istediği şeyleri iste... Normal bir şey ol, sonra ciğerimi ye! Evet, çağır, iste çil çil dolarları, euroları... Allaaah! Ulan, yoksa o paraları Albız mı getirdi? Yok canım, ne zaman çağırdı ki? İki seferinde de yanındayım, yok yok, olamaz!"

"Ne olur ne olmaz, ev belki hâlâ o haldedir" diyerek bir marketin önünde taksiden indi. Adamı savdı. Bir sürü koku giderici sprey, bir büyük galon çamaşır suyu, derzler arası kirleri sökmek için güçlü temizleyiciler, sıvı, krem ve katı sabunlar, fırçalar, tel fırçalar, bulaşık telleri, boy boy lastik eldivenler, ayrıca içki ve yiyecek aldı. İkinci bir taksiyle Çiçek'in evine gitti.

Birkaç gün önce ayrıldığı bu mahalleye yıllarca gelmemiş gibiydi. Bunun Albız'ın lirik-dramatik gösterisi sayesinde olduğunu biliyordu. Çok etkilendiği bir filmden çıktıktan sonra, hele arada hava kararmış, ışıklar yanmışsa, insana kendi kentinin tanıdık sokakları, iklimi, insanları, giyinişleri, dilleri yabancı gelmez mi? İnsan, kendi toplumuna yeniden uyum sağlamak için birkaç dakika olsun duralamaz mı? Hatta senin filmden çıktığını bilmeseler bile, onlar da sana öyle davranmaz mı? Yani yabancısın da gökten düştün. Hah, işte onun gibi bir şey. Arabayla Sanayi'nin sokaklarında dolaşırlarken bunu düşündü, bir an Argun'u öldürmemiş olmayı diledi ya da yalnızca bir filmde öldürmüş olmayı. Kısa, keskin ve buruk bir pişmanlık yaşadı.

İyi olmaz mıydı her şeyin bir film ve kendisinin –bir oyuncu bile değil– rahat koltuğundan bakan bir izleyici olması? Şöyle güneşli bir sonbahar günü, karanlık, nem kokan, duvarlarında güzel bronz aplikler ve *artnouveau* alçı süslemeler olan, kırmızı halılı, kırmızı koltuklu, tek ve büyük salonlu, loş sarı ışıklı bir sinemaya girmişler, doya doya bir film izlemişler, başka dünyalara gitmişler, kulaklarında yabancı sözcükler... Sözcükler yabancı olduğu için filmdeki karakterler sanki büyülü gibi, mahalle fırınlarından ekmek alışları bile son derece olağanüstü! O ne zarafet, o ne incelik?

Sonra, sinemadan kentimizin sokaklarına, diyelim Beyoğlu'nun arka sokaklarına çıkmışlar, hava dönmüş ve kararmaya yüz tutmuş. Siyahımsı, mavimsi, morumsu bir düş rengindeki gökyüzü, binaların sarı, cılız

ışıklarıyla asla aydınlanamıyor. Gece yavaş yavaş kentin üzerine iniyor. İnce ince yağmur yağıyor. Tam nerede olduklarını kestiremiyorlar. Ama sola dönmeleri gerek ki, İstiklal'e çıksınlar. O kadarını biliyorlar.

Binaların dış yüzeyleri pek süslü püslü, kafaları ile balkon taşıyan karyatid midir nedir, işte onlardan var bazılarında. Bir kısmında yapım yılı ve Rum yazısıyla mimarın adı görülüyor. Yanında Fransızcası da var. Sanki biraz önce seyrettikleri film devam ediyor. Birbirlerine yaslanmışlar. Yanındaki kızın henüz yüzüne bakmıyor. Kuş gövdeli. Çok genç. Esmer, pek seksi bir şey. Cafelerin birinden Fransızca bir şarkı duyuluyor, boğuk, yumuşak, çok sigara içmiş bir erkek sesi kısık, kırgın, üzgün, ama çok duygulu bir şeyler söylüyor. Muhakkak gözleri yaşlıdır diye düşünüyor ikisi de, ayrı ayrı. Küçük, ıslak, esmer bir kız çocuğunun "abi mendil alır mısınız" deyişiyle kendi yaşamlarına geri dönüyorlar.

Şimdi ise, Albız hazretlerinin sinemasından sonra, yabancılık duygusu, olağanüstülük ve büyülü atmosfer hâlâ devam ediyor, illa bozkırla ilgili olması gerekmiyor. Anlatının konusu değil yalnızca devam eden. Devam eden biraz da hadisenin şiiri ve büyüselliktir. İşte o yüzdendir ki, şu Sanayi Mahallesinin sokaklarında bir Brezilya tadı var. Yahu şu *Matrix*–zitrix belaları çıkmadan önce ne hoş filmler vardı? Koşsa, Sanayinin sokaklarında "Euridis" diye bağırsa olur mu? Gizemli Siyah Orfe acaba bulunur mu? Belki, belki... işte o yüzdendir ki, iki gün önce değil de, asırlarca önce gelmiş gibi buralara.

Tankut kendini zorlayarak, çevresini kuşatan gerçekliğe girmeye çalışıyor. Nafile bir uğraş bu. Acaba uykulu da, o yüzden mi taksinin sarsılmalarına ve motorun sesine dayanamıyor? Yoksa hâlâ bir bozkır dünyasında, Hangay'da, Sarkel'de, Cend'de mi? Çiçek'in evini epey bir geçtiklerini fark ediyor. Geri çeviriyor arabayı. Sonra bir aydınlanma yaşıyor aniden. Albız'ın sinemasının ardından neden yıllar geçmiş gibi hissettiğini anlıyor. Evet, yıllar geçmiş. Yıllar gerçekten geçmiş Albız'ın anlatısında. Öyle normal sinema dilinde olduğu gibi, kişinin yaşamından değişik kesitler alarak zaman geçiyor yanılsaması yapmamıştı Albız! Tankut, Güç Kulesi yıllarını benliğinde duyarak nasıl dolu dolu yaşadığını hatırladı.

Albız, öyle bazı usta yönetmenlerin yaptığı gibi, seçilmiş ve hareketli olmaktan uzak kimi sahneleri bire bir zamanda göstererek de yaratmamıştı

bu duyguyu! Sanki Tengere'nin macerasını ta Selenge boylarından Seyhun boylarına kadar bire bir yaşamışlardı. Yani neredeyse kırk yıllık bir süre demekti bu. Bütün ağırlığını omuzlarında hissettiği için biliyordu ki, bu süreyi bir şekilde yaşamışlardı. Öte yandan bu dünyadan kopmamışlar, başka bir boyuta kesinlikle geçmemişlerdi. Hepsi sekiz on saatin içine sığmıştı. Dolayısıyla da zaman, dünyamıza tabi bir zamandı. Şimdi mesela, zili çalınca karşısına çıkacak olan Çiçek öyle yaşlı ve buruşuk bir Çiçek olmayacaktı! Yani kuvvetle ümit ediyoruz!

Bu kez evi kaçırmadı. Poşetleriyle birlikte Çiçek'in kapısına dayandı. Zili çaldı. Kolları dirseklerine kadar sıvalı, kan ter içinde bir Çiçek kapıyı açtı. Elinde paspasımsı bir şey, başında önden, alnının üstünden bağladığı, sarı üzerine mor çiçekli bir yemeni, üstünde siyah dar bir tişört, altında siyah, pamuklu bir eşofman altı vardı. Yüzü kırmızıydı. Temizlik yapıyordu herhalde. Çığlık çığlığa, ama sözcükleri garip bir biçimde heceleyerek, melodik bir sesle;

"Taan–kut! Gel-le-ce-ği-ni billi-yoor-dum!" diye bağırdı. Tankut eğilerek, kızın mis gibi şampuan kokan hâlâ ıslak saçlarından öptü. Kızı temizlik yaparken bulması iyi olmuştu. Yine de kırmak istemeyen, duyarlı bir sesle konuştu:

"Temizlik yaptığım biliyordum Çiçek! Bak, sana neler getirdim!"

Çiçek, poşetlerdeki temizlik malzemesini karıştırdı. Bazılarını dışarı çıkardı. Hiç alınmamıştı. Sevinçle ellerini çırptı.

"Ne güzel! Temizlik yapmak, temiz olmak ne güzel, lal...la...lal...la...lal..." diyerek, bazı televizyon reklamlarının gerçek yaşamda aynen var olabileceğinin canlı bir kanıtı gibi, uzun kırmızı plastik saplı, ucu ıslak bir toz beziyle döne döne evin ortasında dans etti.

Tankut bu fırsatı kaçırmak istemedi. Bu kez sesinde ağır, ciddi bir tonlama vardı:

"Çiçek! Ben de biraz temizlik yaptım da öyle geldim! Arkada bir leşim var Çiçek!"

"Kim-mi temm-miz-le-din Tan-kut'um?"

“Argun Afakiyi Çiçek!”

“Lal...la...la...lal... Tan-kut-um san-a he-llal! Çitileme-den, ovma-dan, lal...la...lal!”

Tankut, “Tanrım nedir benim bu kaderim? Bu kız şimdi de aksi yönde sıyırtmış gibi duruyor. Temizlik hastası olmuştur bu şimdi garanti. Duş aldırmadan koltuğa bile oturtmaz...” diye düşündü. Yanılıyordu. Evi inanılmaz derecede temizdi, çiçek gibiydi. O tamam. Fakat Çiçek bir temizlik hastası değildi. Bunu, salon olarak kullanılan büyük odanın ortasına kadar ayakkabılarıyla yürüyerek sınadı. Derin bir nefes aldı. Tahtasının bütün yaş halkaları görünen, pırıl pırıl, ahşap bakım kremleriyle ovulmuş, balmumlu kimyasallarla silinmiş, mis gibi petek kokan masanın başına geçti oturdu. Geçen sefer üzerine bir gazete kâğıdı sererek yiyeceklerini ancak koyabildiği masaydı bu. Tanımadı bile.

O biraz önceki sinema kurgulamasında yüzüne bakmadığı için kim olduğunu bilmediği kuş bedenli kızın Çiçek olduğunu büyük bir memnuniyetle hatırladı. Neredeyse on iki yıl önceydi ve Beyoğlu’ndaydılar. Ani bir yağmurla gelen sonbahar gününü tekrar hatırladı. Çiçek, o zamanlar henüz hayatta olan anneannesiyle birlikte Avcılar’da yaşıyordu. Sinemadan sonra o eve gitmişler ve yan odadaki yaşlı ve yatalak kadının varlığına rağmen tutkulu, çok tutkulu bir şekilde sevişmişlerdi. İlk değildi. Çiçek’le ne zamandır evlilik planları yapıyorlardı.

Bürodaki son sevişmeleri de tuhaftı. Argun Afaki’nin Hayal Taşı’nı, kendisinin de İran işi bakır sürahiyi edindiği gündü. Sonradan yaşananların ışığı altında, unutulması imkânsız bir gün. 12 Temmuz 1992, Pazar! İkisi de Argun’un bir altında, “okumuşların” salonundaydılar. Sıcak, berbat bir gündü. Tankut, bir önceki vapuru yakaladığı için tam yarım saat önce gelmişti Argun’dan. Kulağına “en az yarım saatimiz var bebek,” diye fısıldayarak kızın elinden tutmuş, Unomastik’in beşinci katından dördüncüsüne indirmiş, katı içerden kilitlemişti. Bir köşede tepeleme duran ansiklopedi ciltlerinin sağladığı mahremiyet duygusunun verdiği rahatlıkla yerde sevişmişlerdi. Camlar kapalıydı, o katta klima yoktu ve çok sıcaktı gibi şeylere aldırmadan, koca bir yarım saat' boyunca hiç durmamışlardı. Sonra Argun Bey üst kata gelmiş, kendilerine biraz çekidüzen vermek durumunda kalmışlardı. Biraz. Çünkü Tankut, Argun ofisindeyken de pek

uslu durmuyordu!

“Gençlik,” diye iç geçirdi Tankut. Hayatı nasıl olurdu acaba, o sevdiği Çiçek’le evlenseydi? Bu tema üzerine kafa yoracaktı ki, bir tuhaflık olduğunu anladı. Kendisi masaya oturmuştu ama Çiçek hâlâ o kırmızı plastik saplı sünger midir bez midir neyse, onunla dans edip duruyordu. Ne yani? Şimdiki takıntısı da dans mıydı yani? Takıldı:

“Yav, otur da güzel yüzünü bir görelim!”

“Oturamam Tan-kut’um!”

“Nedenmiş o?”

“Çünkü anlaşma böy-le! Lal...la..lal...”

“!”

Kız, “evet anlaşma böyle” diyerek, bir beş dakika içinde hem Tankut’un karşısında durmaksızın dans etti hem de hikâyeyi toparladı. Çiçek’in evinin ne halde olduğunu öğrenen bir temizlik malzemeleri üreticisi, kaldırım taşı büyüklüğünde bir elmas bulmuş gibi sevinmiş, Çiçek’in evinde çekimler yapmış, bedava verdiği temizlik malzemelerinin –1998 yılından kalsa bile– inatçı kirlere neler yapabileceğini bütün ulusun gözlen önüne sermişti. Bunun karşılığında hem ev temizlenmiş hem de Çiçek’e yüklü bir çek verilmişti. Miktarı duyunca Tankut’un dudakları uçukladı. “E, pek güzel olmuş Çiçek. Hadi otursana artık!”

“Ama anlaşma böyle Tankut’um, benim sevinçten sürekli dans etmem gerek! Ov-ma-dan! Kuru-la-m-ma-dan!”

“Kızım manyaklaşma otur aşağı! Kim görecek? Dans ettim dersin olur biter!”

“Yok Tankut’um yok! Yirmi dört saat canlı yayındayız! İnternet kameraları her yerde... Dur-ra-mam! Lal...la...lam!”

Tankut, bunun üzerine öyle bir sarsıntı geçirdi ki, bir süre dilsiz kaldıktan sonra en yakası açılmadık küfürleri ederek ayağa fırladı. İşe bak, kimsenin semtine uğramaz dediği yere geliyor ve cinayetten kısa bir süre sonra, bir internet sitesindeki teşhir şovlarının birinde boy gösteriyordu! Çiçek’e kameraların yerini sordu. On dakika sonra, Çiçek’in elinden çekip aldığı

kırmızı plastik çubukla vurarak, sadece salonda üç adet kamera avlamış bulunmaktaydı. Yatak odasındaki ve banyodakilere artık karışmadı. Nefes nefese sordu:

“Çiçek, Avcılar’daki ev duruyor mu?”

“Evet, ama depremde ağır hasarlı raporu aldığı için mühürlendi. İçinde kimse oturmuyor. Ne vardı Tan-kut-um?”

“Çiçek dans etmeyi kes! Kız dursana, bak partnerin bile bende! Anlasana, polis biraz sonra enseler beni. Vakit yok. Hazırlan, gitmemiz gerek. Çiçek sana adam öldürdüm, Argun Abi’yi öldürdüm diyorum, anlasana kız!”

“Sana kaç paralık çek ver-di-ler? Kim ver-di? Hangi ka-nal Tan-kut-um?”

Tankut kızın yeni takıntısının ne temizlik ne dans, fakat medya olmasına acı acı küfretti. Çiçek’i kolundan çekiştirerek hazır olmasını istedi. Çiçek, kim bilir son kaç saattir yaptığı gibi, sert bir hareketle Tankut’tan geri aldığı vileda sopasıyla dans ediyor, Tankut’a “olmaz” diyordu. Sakin yaklaşmak gerekti. Birden kafasında icat-buluş-keşif şimşekleri çaktı. Çantasındaki en şişman dolar demetlerinden birini kaparak kıza gösterdi.

“Çiçek baak! Kanal 1 ile anlaştım. Depremden hasar görmüş ve her an yıkılması beklenen bir evde güzel ve seksi bir kadınla birbirimize dokunmadan acaba ne kadar yaşayabileceğiz! Bir hafta bile dayanamazmışız, iddia bu. Aynı zamanda kentimizin içinde bulunduğu deprem tehlikesine dikkat çeken sosyal bir proje. O yüzden kabul ettim. Partnerim ol Çiçek! Aklıma ilk sen geldin!”

“İnternet kameraları da var mı?”

“Aaa, olmaz mı, tam üç tane! Hadi sen yatak odana koş, iç çamaşırlarını filan topla. En güzel şeylerini al! Hani en çok izleyici, tam o anlarda bakıyormuş ya, hadi fırla! Anneannenin evinin anahtarlarını almayı da unutma!”

Çiçek, gerçekten fırladı. Tankut küfrederek, kablodan kuyruklarını kıvırmış, zehirlenmiş sıçanlar gibi birer köşede ters dönmüş yatıp duran internet kameralarını poşetlerden az dolu birinin içine koydu.

XXXIX.
Avcıların Avcısı Avcılar'da

On dakika sonra bir taksi içinde, Avcılar'a doğru hızla yol alıyorlardı. Yolda sırf konu olsun diye bu temizlikçilerin onu nasıl bulduklarını, internette canlı yayın işinin nasıl olduğunu sordu Çiçek'e. Aaa, hani Unomastik'ten Kral Bayram Abi varmış ya, o haber vermiş temizlikçilere, "böyle şahane bir ev yok valla, aramayın, daha iyisini bulamazsınız" demiş. Sonra gelişmiş olay. Tankut, Bayram'a ağır bir küfür savurdu.

Ambarlı-Küçük Çekmece yolu üzerinde, sahile çok yakın bir yerde metruk görünüşlü bir blok önünde indiler. Sağında solunda, neredeyse yıkık durumdaki çatlak patlak evlerde hâlâ insanlar yaşıyor. Bu apartman ise komşularına göre çok daha sağlam olmasına karşın mühürlenmiş. İçinde de kimse yok. Bazı fedakâr ev sahipleriyse, müthiş paralar filan harcayarak, evlerindeki çatlakları sıva ile kapatıp, dıştan güzel bir boya attırmışlar ki kiraya verebilsinler. Tankut, bu renk renk boyanmış gıcır evlerin de komşuları kadar sakatta olduğunu bilemezdi tabii.

Ana kapıdaki mührü koparmak için hazırlandığında yanıldığını anlayarak şaşırdı. Bir telin ucunda sallanan bozuk para büyüklüğünde aptal bir kurşun parçası olan mühür zaten kopuktu. Tankut, kapıyı itti. Apartman girişinde üs kuran tinerci çocuklar bıçaklarına davrandılar. Tankut irkildi, geriledi. Çocukların önüne bir avuç dolusu para attı. Dışarıdaki eşyaları taşırlarsa daha çok vereceğini söyledi.

Silkinip düşlerinden uyanan çocuklar dışarı çıktıklarında. Çiçek, birkaç meraklı komşuya canlı çekim yapılacağını söylüyordu. Tinercileri ellerinde bıçaklar, çakılarla koşarak üzerlerine gelir durumda gören meraklılar anında kayboldular. Minnettarlık duygularıyla dolan Tankut, utanmasa küçük fedailerinin alınlarından tek tek öpecekti. Meraklılar arasında en önde

kaçışan ve terliğinin tekini arkada bırakan şişman sakallının haline dayanamadı güldü.

Birkaç kişilik bir çocuk grubu, bütün torbaları anneannenin hemen ikinci katta olan dairesine taşıdı. Tankut, her birine yirmişer milyon verdi. Ocağın yakan soğuğuna karşın kolsuz pis fanilalar içinde olan zavallıcıklar, çığlıklar atarak, birbirlerini ezerek yalın ayaklarıyla karanlık merdivenlere koştular.

Tankut'un biraz zamana ihtiyacı vardı. "Seksi" bir kılık giymesi için Çiçek'i odalardan birine gönderdi. Rüzgâr hızıyla, getirdiği kameraları güya kritik yerlere kurdu. İşini yeni bitirmişti ki, bir kapı gıcırtısı duyuldu, Çiçek, el kadar siyah bir bikini giymiş, bütün vücudu soğuktan nokta nokta ürpererek gülümsüyor, ona bakıyordu. Soğuk, yıllardır ısıtılmamış, içinde eşya namına hiçbir şey olmayan, tozlu, çatlak duvarlı, elektriği ve suyu kesik bir zavallı evde, bikinili bir Çiçek, Tankut'un sinirine dokundu. Hele kızın –çalışmasalar da– bir kameranın önünden diğerine gitmesi, dudaklarını büzerek eliyle öpücükler göndermesi, kendi bacaklarını, kalçalarını okşayarak birtakım müstehcen hareketler yapması Tankut'un üst dudağının istem dışı seğirmesine neden oldu. Milletin erkeklerine ne olduğunu pek aklına getirmeden, "Ulan ne ettiler bu milletin karılarını?" diye düşündü. Hırladı:

"Çiçek, anlaşma saat üçte başlıyor. Daha çekimde değiller."

"Ay, şekerim, söylesene, ne diye Allah'ın bu soğuğunda cici kılığımı şimdiden giydiriyorsun Tankut? Aaa, deli mi ne ayol? Bu arada, Tankut, sen bugün bir şey yapmıştın ama neydi canım, hatırlamıyorum..."

Kız yine aynı odaya girdi, kayboldu.

Tankut, salonun bir köşesine sağda solda bulduğu gazeteleri, getirdiği poşetleri açıp yayarak, oturacak bir yer yaptı. Doğru, mühürlenmiş bir eve kimse bakmazdı ama burası da pek yaşanacak bir yer gibi durmuyordu. Suyu kesik, elektriği olmayan buz gibi bir evde ne kadar dayanabilirlerdi? İşini bitirdi. Duvarın soğukluğuna sırtını yaslayarak oturdu. Çiçek de üstüne daha uygunca, daha kalın bir şeyler giymiş olarak geri döndü. Bir şey söylemeksizin erkeğin yanına geçti. Sırtını duvara, başını Tankut'un sol omzuna dayadı. Tankut'un kulağına fısıldayarak,

“Tankut’um çaktırma, gerçi bir açık vermedik ama bunlar çekime başlamış! Kameraların vızıltısını duyuyorum. Benden kaçmaz. Artık uzmanlaştım... Yoo...”

Tankut’un şaşkın bakışları içinde, eliyle farkında olmaksızın Tankut’u iterek, dehşet içinde fırladı, ayağa kalktı.

“Yoo, bu kamera değil! Bu Şeftan... Benimle konuşmak istiyormuş! Özlemiş beni! Hayır, artık seni istemiyorum Şeftan... Benim Tankut’um yanımda... Hayır, sen artık Şeftan değilsin! Sadece Şefsin. Defol... pislik... pis şey, su düşmanı seni!”

Tankut kızı sakinleştirdi. Sol elinden çekerek yine yanma, bu kez sağ tarafına oturttu. Çiçek, önce korka korka sonra rahatlamış bir şekilde yere oturdu.

Tankut, “bu kaçıkla ne yapacağım ben?” diye düşündü. Yüzüne bir gülücük yerleştirdi. Biraz da konu değişsin, laf olsun gibilerinden sordu:

“Yav, Çiçek, nasıl oluyor da bu evden daha kötü durumda evlerde insanlar yaşıyor da bunda kimse oturmuyor, mühürlenmiş?”

Çiçek ağır ağır, uykulu bir sesle anlattı. 1999 depreminde insanlar daha göçükler içinden çıkarılmadan, necip milletimizin en necip bölümü olan mal sahipleri, canlarının yongası derdine düşmüşler. Göçükten göçüğe atlayan bir haber, devletin ağır hasarlı her ev için yeni bir ev vereceği yolundaymış. Herkes evinin ağır hasarlı olduğunu söyleyerek “oturulamaz” raporu almaya koşuşmuş. Bazı aşırı heveslilerin az hasarlı evlerine balyozlarla, çekiçlerle saldırdığı bile görülmüş! Çünkü hem bu evlerini tutacaklarmış hem de yeni ev alacaklarmış. Depremden çıkan piyango buymuş. Her deprem sonrası ortaya çıkan dayanışma ruhu içinde, az hasarlı evler bile ağır hasarlı raporu almış. Sonra plan yatmış. Yeni bir haber çıkmış, bir kişinin isterse yüz evi yıkılmış veya ağır hasarlı olsun, karşılığında ancak bir kalıcı konut alabilecekmiş. O da hemen değilmiş. Bu haber kesinleşince, bu kez gerçekten ağır hasarlı, oturulamaz durumdaki evlerin sahipleri bile koşuşturmuş, vur-tut evlerine bu kez “az hasarlı” raporu almışlar. Aynı evler, bu becerikli, işbilir, sahibini düşünür, milli ekonomiyi zarara uğratmaz, hesaplı, akıllı Türk evleri, mucize kabilinden bir gece içinde kendilerini tamir etmiş, oturulabilir duruma gelmişler!

Durum medyamıza yansıyınca da, kahraman yetkililerimiz olaya el koymuşlar. Şu içinde oturdukları ev gibi bazı sahte “az hasarlı” raporuna sahip evleri tespit etmiş, mührü vurmuş, Nuh demiş peygamber dememişler. İçindeki insanlar da sağa sola dağılmış, kiracılardan bazıları kiralar makul diye hemen yanı başlarındaki “oturulabilir” durumdaki evlere taşınmışlar. Tuhaf bir biçimde, buraların raconuna göre, çatlakları ortada olan evlerin kirası daha yüksek, boyanmış, sıvanmış evlerinki daha düşükmüş.

Tankut, bu öyküyü duyunca dışarıya çıkmak, sokaklarda bağıra bağıra dolaşarak insanları uyarmak, “deprem olacak, kaçın!” demek istedi. Bir kez daha davalarının, yani davasının ne kadar haklı olduğunu anladı. Şimdi bir araştırma yapılsa bu sahtekâr ev sahiplerinin, bu yolsuzluk müptelası yetkililerin nasıl bir Sabetaycı çeteye ait oldukları gün gibi ortaya çıkacaktı. Bu tip kötülükleri insan olan, kendi halkına yapmaz ya! Sırf bu davadan dönmesi, yeni açılımlar aramaya başlaması bile Argun’un ortadan kaldırılmasını haklı göstermeye yetmez miydi? Hayal Taşı filan bahane!

XL.
Macaristan'daki Rodop Dağları

Böyle ne kadar oturdular, Tankut bilemedi. Hava iyice kararınca Çiçek, eliyle saçlarını düzelterek kameralara poz vermeye, birtakım yapay konuşmalar üretmeye başladı. Sonra bir şeye aymış gibi geldi, Tankut'un kulağına fısıldadı:

"Tankut'um bu karanlıkta ne görecekler?"

"Çiçek, bunlar kızılötesi ışınla çekim yapan kameralar!"

"Haa, anladım... İyi o zaman!"

Tankut, ağır bir küfür ederek ayağa kalktı. Ne büyülü şeydi bu "yarışmalar"! İnsanlar ne kadar teşneydi özel yaşamlarını teşhir etmeye?

Çakmağını yakarak tuvaletin yolunu buldu. Yerinde ağır hasar tespit çalışması yapmaya gelmiş bir heyetin, belki de bir "çokbilirkişi" grubunun fizyolojik artıklarıyla şenlenmiş olan tuvalet, kendileri bir şey yapmadan, daha şimdiden leş gibi kokuyordu.

Küfürlerini çeşnilendirerek çıkmak üzereydi, tamamen bir el alışkanlığıyla sifonun zincirine asıldı. Büyük bir mucize oldu. Sifon bir çağlayan gibi çağladı. Tuvaleti seller bastı. Yerine dönerken hem bu milletin sifon kullanmama alışkanlığına küfrediyor hem de, daha önemli "okazyon"ları düşünerek, bilmeyerek de olsa suyu harcadığına hayıflanıyordu.

Bunu Çiçek'e de söyledi. Kız,

"Ama Tankut'um bizim suyumuz var. Anneannemin balkonunda bir tonluk bir su deposu var!" dedi. Tankut, iyice gerilen sinirleri yatışsın diye bir şey demedi. Sustu. Sonra konuştu:

“Hani nerede, göster bakalım!”

Çiçek, Tankut’un önüne düştü. Rahmetli anneannenin odasından geçerek, kapatılmış balkona çıkılıyordu. Duvarlara tutunarak o yöne giderlerken dışarıdaki bozuk sokak ışıklarından biri aniden yanmaya karar verdi. Ev büyülü bir alacakaranlığa büründü. Yine de, eve alışkın olmayan Tankut, kadıncağızın kocaman, yüksek, iki kişilik karyolasına çarptı. Korkuyla geri çekildi.

“Bu ne Çiçek?”

“Hiç, anneannemin yatağı. Eskiciler almadığı için burada kaldı!”

“Kızım, manyak mısın sen? Niye söylemiyorsun bu evde bir yatak olduğunu? Duvara yaslanıp oturmaktan sırtım tutuldu!”

“Ama Tankut’um, kameraları yalnız salona koymuşlar!”

Tankut, kendisinin yarattığı ve esiri oldukları bu dünyaya ağız değil, ciğer dolusu küfretti içinden. Dışından,

“Güzelim, ben şimdi onların birini buraya alırım! Unutma tarım meslekte okudum ben!” dedi. Su deposuna bakmaksızın geri döndü. Kameralardan birini söktü. Getirdi. Karanlığa iyice alışan gözleriyle odaya bakındı. Boş duvarları eliyle yokladı. Yatağın arkasında, aradığını buldu. Bir zamanlar herhalde güzel, parlak kumaştan çantası içinde bir adet *Kuran*'ın asılı olduğu çiviye kabloyu iyice doladı, kamerayı sıkıca bağladı. Laf olsun diye sordu:

“Bu çivide ne asılıydı Çiçek?”

“Hiç, şey... sevişen çıplak bir çiftin resmi vardı...”

“!”

“Dedem bu işlere biraz meraklı bir adammış, tavan dahil, odanın her tarafında aynalar var...”

Kız biraz daha konuşursa kim bilir daha neler söyler korkusuyla, lafını kesti:

“Tamam, Çiçek... tamam!”

Sonra beraberce balkona çıktılar. Yaşasın, deponun yarıdan fazlası doluydu!

Ayrıca, loş ışıkta tam göremedi ama, birtakım sandık sepet, eski püskü de vardı balkonda. Her iki çantasında bulunan paraları oturup saysa bu kadar sevinemezdi. Geri döndüler. Çiçek yatağın üstüne oturdu. Kameraya karşı şuh bir poz takındı. Tankut'un aklına hatıraları üşürdü, eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürdü:

"Tankut'um şimdi giyeyim mi cicilerimi?"

"Yok, yok... bir şeyler yiyelim de öyle."

Tekrar salona çıktılar. Tankut poşetlerden çıkardığı hazır sandviçleri buldu. Cebindeki tükenmez kalemle bastırıp mantarını içine kaçırarak şarap şişelerinden birini açtı. Ağzına dikti. Büyük, kocaman Urus Koca çanağından ne kadar alabilirse o kadar büyük bir yudum aldı. Sabahında kâbus, kavga, cinayet olan bugünün gecesinde hayat güzelleşiyor muydu acaba? Şişeyi Çiçek'e verdi. Kız şişeyi kaptı. Kameralardan birinin karşısına geçti. Dans ede ede, "bu akşaaam bütüüüün mey–haneleriniiii..." diye başlayarak, aslında pek fena olmayan sesiyle bir şarkıya asıldı. İyice sarhoşmuş da ağzından taşırmış gibi, kıymetli bir yudumun yarısını heba ederek şişeyi başına dikti. Yağmurda ıslanan kafasını kurutmak için başını hızla iki yana sallayan bir köpek gibi başını salladı. Yüzünü ekşitti. Bu milletin içki kültüründe yapılması gerekli hareketlerdendi herhalde. Yoksa izleyicilerden tam puan alamazdı. Arkasından haşmetli bir nara gelip de konu komşuyu rahatsız etmesin diye Tankut, zorla geri oturttu kızı. Zavallı, televizyonculardan alacağı parayı hak etmek için, ara ara, durup dururken düğmesine basmışlar gibi birden ayağa fırlıyor, bu tip atraksiyonlar yapıyordu. Yediler, içtiler. Çiçek bir ara kayboldu. Geri döndüğü zaman üzerinde yine bikinisi vardı.

Tankın, eşkıya, çete, komitacı filmlerinden gördüğü gibi kalın deri montunu çıkararak kızın pütürcüklerle dolmuş çıplak omuzlarına koymak istedi. Evet, evet, kendisi kanundışı bir çete lideriydi. Kanun İstanbul'da oturan padişahın kanunu olunca, dışına da çıkılırdı. Ama evelallah, sonra peygamber, öyle Hazar mazar değil sapına kadar Osmanlıydı. Bir Bulgar mayınına basarak sakat kalmış küçük kardeşine koltuk değneği alabilmek için çetecilerin önünde dans eden güzeller güzeli Rum dilberi Despina'yı Makedonyalı Bulgar çetecilerden Argunov'un yatağından kaldırmış, çekip

almıştı.

Kıpırdayacak fırsatı bulamayan ve uzun paçalı donu içinde tir tir titreyen, titredikçe paçalı dona kurduğu alçakgönüllü çadırı sönen Bulgar itini tek kurşunla yatağa zımbalamıştı. Şimdi Rodop Dağları'nda bir mağarada yiyip içiyorlardı. Yiğit adamları elde tiner şişesi, şey... silah, mağaranın ağzında nöbet bekliyordu. Tecavüze uğramak üzere olan güzel dansöz kız, sahip olduğu her şeyi, bekâretini sunarak bu gözü kara yiğide, bu attığını vuran avcıya birazdan bu iyiliklerinin ödülünü verecekti! Kızın çığlıklarıyla geri, Avcılar'a döndü.

"İstemem, üşümüyorum... Donsam da istemiyorum senin ceketini... Şeftan var... Şey... Şef var onun içinde..."

Ancak o zaman iç cebindeki Hayal Taşı'nı hatırladı. Usulca elini iç cebine sokarak taşı aldı. Para çantalarından birinin içine koydu. Sonra kendinden emin, tok bir sesle konuştu:

"Haydi al şunu omuzlarına, ben Şefe söyledim, seni bir daha rahatsız etmeyecek!"

Çiçek, çekinerek de olsa montun sırtına örtülmesine ses çıkarmadı. Yavaş yavaş gevşedi. Kendini bıraktı. Yemeye, içmeye devam ettiler.

Rodop Dağları mağarası imgelemi, bir kez daha Tankut'un içinde ayaklandı. İçkiyle ısınan Despina, kameralardan birinin karşısına geçmiş, hafif hafif salınarak oynamaya başlamıştı. Ay aydınlığı billur bedeninde tuhaf gölgeler yaratıyor, Despina'nın çekiciliğini pek ziyade kılıyordu. Ay parçası Despina nazlı bir edayla montun sırtından kaymasına izin verdi, ittihatçı fedailerden –bilirsiniz fedailer Çerkeş olur, cemiyetin büyük başları gibi dönme ve Sabetayist değildirler– babası Argun Türkü, anası Çerkeş prensesi olan Şafak Talihi Bey, karabinasına yaslanarak önünde sağa sola, yukarı aşağı, ritmik salınmalar yapan dünya nimetlerine baktı. Vatan için geride bıraktığı üç adet yavru... Neyse, vatan için çıktığı bu dağda, dağ hayatının gerekleri neyse yapacaktı ki durum çakozlanmasın. Şişeden bir yudum daha aldı. Despina iyice sapıtmış, nasıl becerdiyse bikininin üstünden de kurtulmuştu. Yüzünü Şafak'a döndü, elinde salladığı bikini üstünü büyük bir maharetle genç adama doğru savurdu. Bu işlerde ustalaşan bikini üstü gitti, Şafak Talihi'nin yüzüne dolaştı. Şafak'ın burnuna mis gibi

bir çiçek kokusu doldu...

Tankut “Bu kadarı fazla! Patrik olsa dayanmaz!” diyerek ayağa kalktı. Çiçek’in debelenmelerine aldırmadan kızı kaptığı gibi yatak odasına götürdü. “Tozludur bunlar şimdi” diyerek örtüyü, yorganı çektiği gibi aşağı attı. Çiçek’i yatağın içine bıraktı. Çiçek yalvarıyordu:

“İddiayı kaybedeceksin Tankut’um! Ne bir haftası, daha sekiz saat olmadı başlayalı!”

Tankut durdu. Durmasının nedeni çalışmayan kamera değil, yataktan taşan, ölüm ve mentollü krem kokusuydu. Kızı ayağa kaldırdı. Altından çeşitli gazete kâğıtları, buruşuk bir mendil ve eski bir battaniye çıkan koca yatağı kaldırdı, ters çevirdi. Çiçek hâlâ yalvarıyordu. Tankut yere fırlattığı mendili buldu, iğrenerek de olsa açtı. Kameranın objektifine bağladı. “Oldu mu?” dedi.

“Tankut’um ne kadar akıllısın. Sorarlarsa bozuldu mu diyeceksin!”

Şafak Talihî Bey, Despina’nın sızlanmalarına cevap vermedi. Şu mor dağların arkasında batan Macar güneşinin ortalığı tatlı bir kızıla boğduğu bu kanlı Rodop akşamında ezberi şaşmış, kör topal bildiği Rumcasını tamamen unutmuştu. Aşkın evrensel diliyle konuşarak anlattı derdini Despina’ya.

XLI.
Televizyonsuz Ev Mezara Benzer

Sabah erkenden uyandı Tankut. Gece üşümüş olmalıydı ki, yerden eski battaniyeyi almış, ona bürünerek yatmıştı. Çiçek, anneannesinin kalın, sıcak yorganı içinde, yüzünde mutlu bir tebessümle uyuyordu. Kazınarak kalktı. Bu soğuk evde geçirilen çıplak ve terli saatler midesini öldürmüş olsa gerekti. Duş alamadığı için huzursuz, sıkılmış bir şekilde giyindi, salona gitti. Kafasını toparlamaya çalıştı. Argun'un cesedini çoktan bulmuşlardır. Peşine düşmüşlerdir. İnternet röntgencileri telefona sarılmışlardır. Radyosu, televizyonu, bilgisayarı olmayan bir yerde nasıl haber alacaktı? Yerini tespit edeceklerini bildiğinden, Argun'dan yürüttüğü son model cep telefonunu da kapalı tutuyordu. İçi sıkıldı. Tengere'yle birlikte sonuna kadar yaşadığı o on dört yıllık Güç Kulesi hapsi bile onu böylesine boğmamıştı.

Para dolu çantadan Hayal Taşı'nı aldı. Bu iki çanta dolusu parayı nereye koyacağını, nasıl taşıyacağını bilemezken Albız'ı çağırıp para istemesi abes olurdu. Harcayamadıktan sonra iki çuval altın yığsa önüne ne olurdu? Yapılacak iş basitti. Kapağı bir şekilde yurtdışına atmak gerekiyordu. Ama nasıl? Ama nereye? Yabancı dil bilmediği için Batı ülkeleri olmazdı. Türkçesiyle durumu kurtarabileceği bir yer, mesela Azerbaycan olabilirdi. Şöyle İğdır'a, sonra Hasret Köprüsü üzerinden Nahçıvan'a, sonra ver elini Azerbaycan! Fena fikir değildi bu. Türkiyeli işadamlarının bazıları da ülkeye sermaye girişini zaten para dolu çantalarla, bavullarla gerçekleştirdikleri için, kimse "bu paralar ne" diye sormazdı, Tankut da kardeş ülkeye kapağı atar, işini kurar, namuslu namuslu yaşardı. İyi de, Türkiye çapında aranan bir insan nasıl kalkar da İğdır'a gider?

Hayalleri bir miktar da nasıl bir iş kurabileceği teması etrafında dolaştı. Unomastik Holding'te yaptığı işlerden başkası aklına gelmiyor, bu gelenleri

de beğenmiyordu. Her şey müteveffa Argun'un yüzündendi. Tankut üniversite sınavını kazanamayınca araya babaannesi girmiş, halasını kıramayan Argun da onu işe almıştı. Halt etmişti. O tarihten bugüne, hayatındaki hiçbir önemli kararı kendi vermemişti.

"O kızdan ayrıl."

"Peki abi."

"Tavramina'nın sende gözü var galiba, hoh... hoh..."

"Ben de onu seviyorum abi, heh... heh..."

Hayat böyle gitmiş, gitmiş, işte şu geldiği yere gelmiş, dayanmıştı. Peki, şu içerde yatan ve daha şimdiden bir miktar ölüm ve mentol kokmaya başlayan Çiçek ne olacaktı?

İyice kurumuş ve üzerinde çatlaklar oluşmuş parkenin çıtırdadığını duyunca başını kaldırıp yatak odası tarafına baktı. Çiçek sıkıca giyinmiş, öksüre öksüre tuvalete giriyordu. Bu böyle olmayacaktı. Eğer burada kalacaklarsa gidip, bu metruk eve nasıl sokacaksa, bir gaz sobası filan almalıydı. Birden kıyamet koptu. Çiçek çığlık çığlığa tuvaletten çıkmış kaçıyordu. Tankut kızı zor yatıştırdı. İçerde fare varmış. Girip baktı ve tabii ki, fare Çiçek'ten daha korkak, daha çevik olduğu için hiçbir şey göremedi. Çiçek ağladığını ulus görmesin diye kameralara sırtını dönmeye gayret ederek geldi, karşısına geçti, yine kameralara sırtını dönerek oturdu. Geniş bir "üff' sesi çıkardı.

"Tankut, ben çok sıkıldım bu oyundan! Ben evime gitmek, yine kendi programıma dönmek istiyorum!"

Tankut fırsatı ganimet saydı. Çiçek gibi bir yarı kaçık bu şovdan sıkıldıysa kendisine darallar gelmişti. Hemen saksıyı çalıştırmak gerekiyordu. Boşuna dememişler, ihtiyaç tüm buluşların anasıdır diye.

"Çiçek, sabah sen uyurken televizyoncular geldi."

"Ece?"

"Benim dün gece kameraya bağladığım mendil var ya..."

"Evet?"

"Şey, karagöz perdesi gibiymiş, bir işe yaramamış, her şeyi görmüşler!"

“Aman tanrım iddia, iddiayı kaybettin!”

“Doğru, kaybettim...” diyerek iki çanta dolusu parayı Çiçek’e gösterdi Tankut. Kız anlamayınca da oyuncu bir tavırla açıkladı:

“Şey, aslında iç içe geçmiş iki iddia varmış. Birincisi bildiğin... Yani birbirimize dokunmazsak bir hafta sonra bize söz verdikleri parayı veriyorlar! İkincisi ve gizli olanı ise daha ilginç, ben eğer gece saat on ikiden önce seni yatağa atarsam o iddiayı kazanıyorum, asıl iddia bu. Onlar ve bütün Türkiye biliyor, biz bilmiyoruz, kazanınca daha çok para veriyorlar, yaa!”

“Yippii, yaşasın zengin olduk! Hadi bu evden gidelim Tankut’um!”

“!”

“Kim tutar elini yiğidim artık! Hadi gidelim!”

“Çiçek, hatırlayacak mısın bilmiyorum ama Argun Afakiyi öldürdüm ben dün! Nasıl gidelim?”

Çiçek, parmağını dudaklarına götürerek sus işareti yaptı. Yerinden kalktı. Tam arkasındaki duvarda olan kameranın önünden dans ede ede geçti, görüş açısından çıktıktan sonra kendini duvara yapıştırdı, yavaş yavaş ilerledi, birden elini atarak kamerayı aldı, müthiş bir öfkeyle yere fırlattı. Tankut gülümseyerek,

“İyi ama pencere tarafında olan kamera her şeyi çekti!” dedi. Çiçek,

“Tankut’um pencere tarafındaki normal, sabit, elektrikle çalışan bir kamera. Bu evde elektrik yok. Unuttun mu? Yatak odasındakiyle bu ise, elektrik olmayınca aküsü devreye giren, telsiz, çektiğini bir uyduya gönderen, nerede olursa çalışan, çalışmaya da kendi karar veren kameralar, asıl bu her şeyi çekiyordu!”

Tankut, kızın iletişim teknolojileri bilgisine hayran olmuş gibi gülümsüyordu. Çiçek, yine eski yerine geçti. Ciddi bir tavırla sordu:

“Şimdi söyle bakalım, niye öldürdün Argun Bey’i?”

Tankut hiçbir şey söylemeden, çantaların birinden Hayal Taşı’nı çıkarıp gösterdi. Para hikâyesine kız inanmış mıdır bilemediği için orayı hiç kurcalamadı. Kızın taşı eline almasıyla atması bir oldu. Tankut uçarak taşı

tuttu ve yere düşmesini önledi. Çiçek dehşet içinde konuşuyordu:

“Kahretsin, gitmiş Şeftan’ı çalmışsın! Ama nasıl olur? Argun Beyin de mi bir Şefi vardı? O da mı benim gibi cinsel fantezilere düşkündü?”

Kendisi, dün Macaristan’daki Rodop Dağları’ndayken Çiçek acaba hangi hayalin peşindeydi? Tankut kendini tuttu. Dilinin ucuna gelenleri söylemedi. Onun yerine,

“Hayır Çiçek. Argun Ahi’nin bana da bulaşan tutkusu, Yahudilerin, dönmelerin veya Sabetayistlerin Türk tarihinde ve günümüz Türkiye’sinde oynadığı rol idi!” dedi. Çiçek, neredeyse uykuda gibi mırıldandı:

“İyi ama, Şeftan, şey... Şef, insan neyi isterse onu söylüyor insanın kulağına! Ondan bir şey öğrenmek mümkün değil ki!”

Tankut, bu söz üzerine biraz düşündü. Yani Albız’ın geçen gün kendilerine anlattığı Türk tarihinin neredeyse kırk yılı, Albız’ın değil de kendi kafalarının, daha doğrusu Argun’un kafasının bir ürünü müydü? “Oh olsun o zaman sana Argun Abi, bir değil bin kere hak ettin ölmeyi, tarihimizi çarpıttığın için!” dedi, vicdanını biraz daha rahatlatarak.

Sonra içerideki yatağın üstüne oturdular. Tankut, bu kez Çiçek’e bırakmadan, ne olur ne olmaz diyerek kamerayı parçaladı. Birbirlerine bildiklerini aktardılar. Çiçek’in Şeftan’ı ile Argun’un Albız’ı arasında epey benzerlikler vardı. Yalnız Şeftan’ın görüntü ve koku üzerine herhangi bir faaliyeti yoktu. Tankut, “Normal. Çünkü sadece dili senin elindeydi!” diyemedi. Onun yerine, hangi dürtünün dürtüklemesiyledir bilinmez, Argun’un tüm uyanlarını unuttu ve ağzından, geriye dönüşü olmayacak şu cümleler döküldü:

“Çiçek, çağıralım kendisini. Ben iki defa gördüm. Biraz iğrenç ve korkunç ama zararsız biri. Üzeri soğumakta olan lav gibi kli... şey... kabuklarla dolu. Ama asla sıcaklık yaymıyor. Müthiş bir hikâyeci. Görüntülü–sesli–kokulu ve istersen de dokunmalı hikâyeler anlatıyor. Belki dediğin gibidir. Bu sefer senin şu cinsel fantezilerinden birini, mesela sen bir Rum dilberiymişsin de, adın da Despina imiş de, görüntülendirmesini isteriz!”

“Salak Tankut, niye benim oluyormuş o Despina fantezisi bakalım? Dün gece sabaha kadar ‘Despina! Oh Despinakimu’ diye inleyip kafamı ütülediğin için benimsedim de bugün benim mi oldu yani? Hayatında bir

şeyi de sahiplen be adam!”

Tankut fırçayı yiyince “ulan şu kaçık karıyla da papaz olmanın yolunu buluyor gibiyim, suç bende midir, nedir?” diye düşündü. Alttan almaya karar verdi:

“Tamam, Çiçek, tamam! Gerçi aramızda lafı bile olmaz, istersen senin olsun, hani o anlamda söyledim ama gerçekten benim fantezim, yanlışlıkla ağzımdan kaçtı, kaçırma şimdi ağzımızın tadını” dedi.

Bu kadarı, medyadan neredeyse yirmi dört saattir uzak olduğu için sıkıntıdan patlamak üzere olan Çiçek için yeterliydi. Albız-Şeftan’ı çağırmaya oybirliği ile karar verdiler.

On İkinci Bölüm

Taş Taş Üstünde Bilenir…

XLII
…İnsan İnsan Üstünde

Dünden kalan yiyecekleri yediler. Ortalığa biraz çekidüzen verdiler. Tankut, balkondan iki eski sandalye bularak salona getirdi. Kahve almıştı ama ne cezve ne de ateş vardı. O keyiften mahrum kalarak, kuru kuruya sigarasını yaktı. Duvar sanki bir sinema perdesiymiş gibi yüzleri duvara dönük olarak, Çiçek'le yan yana oturdular. Tankut, Hayal Taşı'nı sol eline takıp, sola doğru çevirdi. Geçen seferlerden epey bir şey öğrenmişti. Hem Albız doğarken üşümesin hem de Çiçek korkmasın diye içeri koştu, dün gece büründüğü eski battaniyeyi kaptı geldi. Duvarın dibinde kıpırdanmaya başlayan, henüz bir böbrek büyüklügündeki karamsı vişneçürüğü maddenin üstüne örttü. Yerine geçti. Çiçek'in yanına olurdu.

Birkaç dakika sonra kendini can ü gönülden kutluyordu. İlk iki sefer duyduğu homurtu ve çığlıklar olmadan, küçük mutlu mırıltılar eşliğinde

Albız ortaya çıktı. Battaniyenin altında başı biçimlendiği zaman yalnızca ayakları görünüyordu. Albız kalın parmaklı eliyle battaniyeyi aniden kendi üzerinden çekip aldığında, Tankut hafiften ürperdi. Çiçek ise hiç etkilenmişe benzemiyordu. Daha iki saat önce tuvalette ufacık bir fare gördüğü için Tankut'u yardıma çağıran o değildi sanki.

Albız, tüm korkunçluğu ve görkemiyle konuştu:

“Ooo Çiçek Hanım da hurdaymış! Hoş geldiniz, şöyle bir dünya gözüyle tanışalım, di mi efem? Selam Tankut? Argun Afaki üstadımız nerede? Hâlâ Hazaro-Selçuk tarihi mi çalışıyor bakalım!”

Tankut, “Hoş geldin Albız Dede!” diye mırıldandı. Albız sürdürdü:

“Çiçek'in kıymetini bil Tankut, pek akıllı, hünerli, ufku geniş bir kızımızdır? Size nasıl yardımcı olalım bugün Çiçek Hanım? Unutmayın, ürünlerimizi görebilir, tadabilir, elleyebilirsiniz artık.”

Tankut kıskançlıktan kudurdu. Albız'ın imalı konuştuğunu düşünmüş, beyninden vurulmuşa dönmüştü. Elinde olmayarak Albız'ın önüne baktı. Yoo, garibimin penisi spiral spiral olmuş, bu soğuk evde iyice küçülmüş, dikkat edilmezse görülmesi bile zorlaşmıştı. Rahatladı. Derin bir nefes aldı. Çiçek ağzını açtı. Albız dahil ikisini birden şaşırttı:

“Bu evde biraz sıcaklık ve ışık istiyorum, bir de üzerine oturulacak birkaç mobilya...”

Albız kızı kesti ve yarısı Türkçe, yarısı televizyon Türkçesi bir dille konuştu:

“Maddeyle ilgili her şeyi iste kızcağızım, sıvılar hariç, orası benim bölümüm değil!”

Sonra sağ pençesinin baş cırnağından büyücek, balon gibi, akkor halinde bir ışık kütlesi çıkardı. Sol elinde tuttuğu, nasıl ürettiğini görmedikleri, cama benzeyen ama cam olmasına teknik açıdan imkân olmayan saydam kristali, ışığın üstüne geçirdi. İşaret cırnağı ile tavanın sıvasında beş santim derinliğinde bir delik açtı. Ürettiği ışığı tavandaki bu deliğe yapıştırdı. Anlaşılan, ışığı oluşturan madde kristalden çıkamadığı için yukarı deliğe doğru akmış, ama orada katılaşarak kalmıştı. Ortalık birden nura boğuldu. Her taraf ışıl ışıl oldu.

Daha sonra, salonun koridora açılan kapısının karşısına gelen ikinci duvarının önüne sol elinin parmağından çıkardığı ışıksız, içinde sarısı kızılı olmayan, tamamen kara veya kahverengi, kil gibi esnekliği yüksek bir madde yığdı Albız. Klipasının bir iki yerden çatlaması pahasına eğilip kalkarak birkaç dakika içinde ikili, rahat görünüşlü bir koltuğu şekillendiriverdi. Tırnaklı pençesini koltuğun oturacak yeri ve arkalığı üzerinde birkaç kez, tırmık çeker gibi çekti. Maddeyi kabarttı. Köpüksü bir görünüş verdi. Uzun yoldan gelmiş yorgun konuklarını buyur eden bir büyükannenin şefkatli sesiyle İkiliyi çağırdı:

“Oturun çocuklarım!”

Her ikisi de yanacaktan veya içine çökecekleri korkusuyla çekine çekine oturdular. Tankut, kemiklerinin dinlendiğini hissetti. Koltuk hemen vücudunun şeklini almıştı, bir ergonometri mucizesiydi. Çiçek de pek mutlu duruyordu.

Tankut, neredeyse Albız’ın bedeni kadar büyük olan koltuktan dolayı Albız’da herhangi bir küçülme var mı diye baktı. Göremedi. İyice meraklandı. Bu İblis patatesi, Argun Abi’sinin bir iki kez böyle dediğini duymuştu Albız’a, neresinden bulup çıkarıyordu bu kadar şeyi? Dayanamadı sordu:

“Dede, nasıl oluyor da bunca şeyi yığdın önümüze, sende kalıp yine aynı, boy pos filan?”

“Yavrucum, istenirse değil benim bedenime, topluigne başına bile sıkıştırılır evrenlerin maddesi. Sonra istenirse yayılır, genişletilir. Bir şeycikler olmaz!”

Tankut, evrenin balon gibi genişlediği konusundaki teorileri bilmediği için, daralma konusundakileri de bilmezdi. “Ulan, Argun Abi gibi konuştu!” diye düşündü.

Sonra Albız, yalnızca hizmet için yaratılmış, hizmet etmekten mutlu bir kraliyet ailesi hizmetkârı edasıyla yine sordu:

“Rahat etmeniz için daha ne yapabilirim efendim?”

“Dedecim sigarayı yaktım, kahvem de var ama ne cezve var ne ateş, şöyle senin lirik anlatından önce...”

Albız, Tankut'u daha fazla konuşturmadı. Uyluklarından aldığı bir lav parçasını eğip bükerek anında bir cezve haline getirdi. Tankut koşarak pet şişelerden birini kaptı. Albız'a doğru yöneldi. Albız küçük bir çığlık attı. Suyun cezveye konulduğunu görünce sakinleşti. Suyu dökmemeye dikkat ederek cezveyi eline aldı. İki saniye sonra, buharlar çıkaran cezveyi geri verdi. Tankut, iki kâğıt bardağın içine kahve koymuş, bekliyordu. Teşekkür ederek kaynar suyu aldı. Albız, gülümseyerek sordu: "Daha evlat?"

Tankut, biraz utangaç,

"Ya Dede, benim alet biraz fişeksiz kaldı da" diye kekeledi. Albız içinden "Oo, fantezi saatinden önce hazırlık haa, seni seni..." diye kötü niyetle akıl yürütürken beriki devam etti:

"Dede, içinde tek kurşun vardı onu da bu sabah harcadım, öbürleri, biliyorsun..."

Albız, biraz utandı.

"Haa onlar mı? Şimdi üretmeye uğraşmayalım, eğer hazmetmediysem hazırda var birkaç tane" dedi. Silkindi, gövdesinden çıkan dokuz adet mermi tıkırtılar çıkararak parkenin üzerinde yuvarlandı. Çiçek dikkat etti, mermiler kor gibiydi, parkenin üzerinde kara yanık izleri bırakarak soğudular.

"Dedecim ya kapçıkları?"

"Dokuzluk muydular evlat?"

Silah üzerine bilgisini sergileyebildiği için mutluluktan havalara uçan Tankut, "Evet!" dedi.

Albız, dilinin üzerinden aldığı incecik, tabaka tabaka klipaları anında bükerek, fıstık gibi dokuz adet kovan durumuna getirdi. Tankut koşarak hepsini aldı. Bu sırada ilk ve son kez olmak üzere, kazara Albız'a dokundu. Ne sıcak ne soğuk, ne canlı ne cansız, ne ıslak ne kuru bir şeydi Albız'ın eli. İrkilerek, yarı sıcak kovanları bir elden diğerine aktararak, yerden mermileri topladı. Bunlara barut gerekti. Albız'ın önünde durdu, boynunu büktü. Albız, artık neresinden ürettiyse, avcunda tuttuğu kara bir tozu her birinin içine doldurdu. Çekirdekleri Tankut'un elinden alıp yerlerine oturttu. Baş ve işaret parmakları arasında yalnızca bir kez çevirerek sağlamlaştırdı.

Tankut'a teslim etti. Tankut, eğer istemiş olsa, bir uçaksavar bataryası bile edineceğini biliyor olmanın mutluluğuyla, boş şarjörünü doldurdu. "Tanrım, burada tam dokuz adet kurşun var" diye şaşırdı. Kurşunlardan biri duvara saplanmıştı, biri Argun Abi'nin beynindeydi. Yedi tane kalması gerekmez miydi? Albız açıkladı:

"Evladım, takma kafana; duvarın Argun, Argun'un duvar, ikisinin birden Albız olduğu haller vardır. Hangisine sıkarsan sık kurşunu! Hepsi aynı kapıya çıkar."

Çiçek asabi bir tavırla, adeta söylendi:

"Tankut Bey'in silahlanma yarışı ve Albız Bey'lerin felsefe salatası bittiyse ben şimdi de bir televizyon istiyorum!"

"Kızcağızım ne yapacan bitli bir televizyonu? Ben sana ne istersen gösteririm. Göstermekle kalmaz yaşatırım. Ben benim, ben Şeftan yavrucum! Basit bir dilden ibaret değilim şimdi. O duyduğun her şeyi görebilir, koklayabilir, istediklerine dokunabilirsin çocuğum!"

"Beni kandıramazsın Şeftan! Ben adam gibi, düzgün, en büyük boy bir plazma televizyon istiyorum, çabuk!"

Albız söylene söylene işe koyuldu. Tanm meslek'in makine ve elektronik bölümü mezunu Tankut meslek sırlarını görüp de öğrenmesin diye, koltukta oturan sevgililere sırtını döndü. Tankut, istemeden güldü. Albız'ın ufak, keçi kuyruğu gibi bir kuyruğu varmış meğer, ilk kez görüyordu. Albız, tam yarım saat uğraştı. Nihayet, sesinde iyi bir iş başarmış olmanın mutluluğuyla "Sürpriz! Beğeniniz, beğeniniz!" diyerek, koca gövdesini eserinin önünden çekti. Gerçekten de pırıl pınl, dev gibi, yassı, güzel bir televizyon müşterilerine gülümsüyordu. Patavatsız Tankut dayanamadı:

"Dede eline sağlık da, bu evde elektrik yok ki! Olsa niye ışık isteyelim?"

Albız, Türki dünyanın çeşitli dillerinde, araya İbranice de karıştırıp öyle küfürler etti, öyle uludu ki, apartman girişindeki tinerci çocuklar dışarı fırladılar, çil yavrusu gibi gecenin karanlığına dağıldılar. Dakikalarca evlerine dönemediler.

Tankut, yüzsüzlüğü ele aldı:

"Dede, yaptın bir iyilik bari tam olsun, bir akü yap da şunu seyredelim,

senin de bunca emeğin boşa gitmemiş olur!”

Albız iyice meymenetsiz bir suratla yine sırtını döndü, bir yandan da düşünüyordu:

“Tamam, azapta olsak gerek ama bu kadarı da olmaz ki be birader, gidiyom, istifa ediyom lan, yukarda bir meteorun rotasını değiştirip Jüpiter’in aylarından birine çarptırmak daha kolay! Nihayetinde Tikkun’u önlemekle görevlendirilen bir ufak taşız, kitapsızlar! Gelin, maçanız sıkıyorsa siz yapın aküyü!”

Daha servisi yeni bitirmişken tekrar yukarı, beşinci kata İbrahim Beylere çağrılan bir kapıcının surat şirinliği, hızı ve hevesiyle çalıştı. Tam iki saat sonra aküyü üretti. Televizyona bağladı.

Çiçek, teşekkür bile etmeden televizyonu açtı. Bütün sevdiği kanalları sırasıyla dolaştı. Ne kadar teşhir yarışması varsa hepsine bakındı. Bir günde öyle büyük değişiklikler olmuyordu bunlarda.

“Aaa, 129 Ayhan’ın gözlüğü ne kadar kirli bugün! Saçları da yağ içinde. Ay, ayçiçeği yağı lobisi adına reklama mı çıktın? Pasaklı şey! Millet seni niye sevsin ayol bu pis halinle” gibi bir yorum yaptı isteksizce.

Üst üste hızlı bir şekilde okununca kulağa “iyi kanal, iyi kanal” gibi gelen ve Argun Afaki’ye ait olan Kanal İ’de yeni bir yarışma programı başlamıştı sadece. Birtakım koca koca adamlar, yerlere eğilmiş görünmeyen birtakım yarışçıları “Hadi Karaoğlan, Ye onu Fahriye Abla, Sen onu geçersin Sharon, Yapma be Terminatör!” gibi ifadelerle teşvik ediyorlar, koca bir stüdyo ahalisi de ayakta alkış tutuyordu. Albız iyice şaşkın mırıldandı,

“Bizlerden biri diyor ki, önleme lan şunların Tikkun’unu, Altın Çağları mıdır nedir yaşasınlar bakalım, beğenecekler mi?”

Haber kanallarına bakmak için sabırsızlanan Tankut da şaşkındı.

“Ne yarıştırıyorlar Çiçek?”

“Ne’blim ben ayol, yeni başlamış bu yarışma. İlk kez görüyorum.”

“E, niye seyrediyoruz o zaman?”

“Ne yarıştırdıklarını öğrenmek için!”

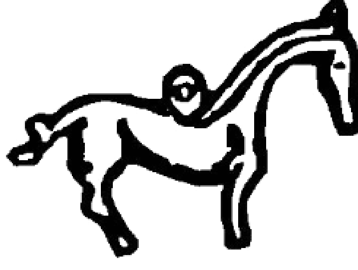
Buna da denecek bir şey olamayacağından, kaderine razı oldu, boynunu

büktü Tankut. Anında bir erkek dayanışmasına giren Albız, ona o kadar acıdı ki, on beş dakika içinde yalnız ve yalnız haber kanallarını gösteren bir başka televizyon üretip aküye bağladı. Haber kanallarından en muteber birini bulup Tankut'a haber verdi.

Tankut, sevinçle kendi televizyonuna baktı. Düş kırıklığı! Orada da beş altı kerli ferli ve birbirine "hocam, hocam" diyen adam futbol konuşuyorlardı. Biraz bekledi, yok. En ufak bir kıpırdanma yoktu. Hatta bir ara hiçbirinin söyleyecek hiçbir sözü kalmadığı için, yarım dakikalık bir sessizlik bile oldu. "İşte böyle hocam" dercesine, karşılıklı olarak kaşlarını oynatıp durdular. İki tanesi Afaki'ye ait olan öbür kanallara baktı. Birinde yine başka bir ekiple futbol konuşuluyor, diğerindeyse doğrudan futbolcular konuşuyordu. Uzun bir dolaşmadan sonra Çiçek'in çığlık çığlığa "Iıy, Allah belanızı versin!" dediğini duydular. Tankut ve Albız, ikisi birden onun televizyonunun ekranına baktılar. Kanal İ stüdyosundaki dev ekranı yakın plan gösteriyordu kameralar. Çok bacaklı, dev gibi bir canlı sırtüstü yere düşmüş, debeleniyordu. Albız "Lan bizden biri olmasın bu?" diye düşündü. Bazen görev gereği böcek kılığına girdikleri oluyordu. İri, kallavi bir şey. Sunucu heyecan içinde aynı sözleri tekrarlayıp duruyordu:

"Müessif bir olay efendim! Maalesef oluyor bu tip kazalar, 388 Erman, 98 Hayri'nin yarışçısının üzerine bastı. Başı kısmen ezilen yarışmacıya artık kimse yardım edemez gibi duruyor!"

Adamların eğitilmiş hamamböceği yarıştırdıklarını öğrenince Çiçek aniden kanal değiştirmişti. İlginç bir şekilde ekranda Argun Afaki'nin resmini yakaladığı için durdu. Sonunda bir moda kanalında haberi yakalamışlardı. Kısacıktı. Dün akşam ofisinde ölü bulunan Unomastik Holding yönetim kurulu başkanının Teşvikiye Camii'ndeki cenaze töreni: Enseleri uzun saçlı, lacivert takım elbiseli birtakım adamlar cenaze namazı kılıyorlardı. Tankut, ne kadar gayret ederse etsin Unomasıik'ten kimseyi göremedi. Ölümün şekli ve Tankut üzerine hiçbir şey yoktu. Haa, bir de holdingin başına Tavramina Afaki geçmişmiş.

XLIII.
Altın Çağ'ın Erteleniși

Albız, albızlara özgü sezişle vaktin geldiğini anlamıştı. Etkileyici bir ses tonuyla konuştu:

“Evlat, bırak o oyuncakları. Merak etmen çok doğal, çok insani bir şey. Senin durumunda öyle kan çekmesine, senin olay yerine gitmene veya şu boş kutuların içine düşmene filan gerek yok. İstersen sana Argun’un ofisinde dün neler oldu saniye saniye gösteririm. Yeter ki iste!”

Zamanlama gerçekten harikuladeydi. Çiçek, kendi televizyonunda *Lezbiyen Nineler* adlı teşhir yarışmasına takılmıştı, haber televizyonun açık kalan kanalında ise “Bizi Heyecana Boğanlar: Bir Teşhir Yarışmacısının Yaşamında Bir Gün” adlı belgesel yayına giriyordu. Tankut, inler gibi bir sesle “Lütfen Dede, senin lirik anlatını görmek istiyorum. Çatlayacağım yoksa orta yerimden!” dedi.

Albız eliyle bir yarım daire çizdi. Avcılar’da bulundukları daire, Argun Bey’in ofisiyle bütünleşti. Albız görüntüden çıktı. Tankut, hem oradaydı hem de değil.

Oradaydı, çünkü bir köşede Çiçek, televizyon seyrediyor,

“Onu değil Aysun Nine, onu değil! 78 Ferihan’ı öp!” gibisinden çığlıklar atıyordu.

Orada değildi, çünkü aynı anda Afakinin ofisindeydi. Afaki’nin ofisinde istediği nesneleri elleyebiliyor, diliyle dokunarak tadına bakabiliyor, bir objenin çevresinde dolaşarak arka tarafını görebiliyordu. Henüz cinayet anı gelmemişti. Albız, usta bir yönetmen olduğunu kanıtlamasına, Tankut’u olaydan bir on dakika önce ofise götürmüştü. Argun’un telefonu çaldı. Tankut yerinden zıpladı. Çiçek’e kaçamak bir bakış attı. Kızın hiç

umurunda değildi. Argun Afaki telefonu açtı.

“Ne var kızım sabah sabah? Yok henüz gelmedi. Canım, çok kötü çıktı ne demek? Bana ne ayol sizin kavganızdan, deliye bak! Ne dedin? Ne dedin? Senin başkasından gebe olduğunu bile bile Tankut’a mı vermişim? Kızım ne biçim şaka bu? Eh... haklıdır tabii. Ne de olsa Müslüman ve Türk bir erkek. Ben de olsam kızarım. Ne? Asıl hikâye o değil mi? Çocukların her biri başka babadan mı dedin? Sonra düzeltip hepsi aynı babadan mı dedin? Yavrum bu daha mı iyi? Hah... ha... anlıyorum... hah... ha... büyük espri, aferin Mina’cım, babanın kızısın, ince, pek ince bir espri! Ne demek söylemedin bu aynı babanın Tankut’un kendisi olduğunu? Sormadı mı? Tavra! Hadi o bir tescilli salak, sen de mi salaksın? Anana çeken tarafların da var! Aptal!”

Tankut, bu telefon konuşmasıyla yıkıldı. Yok, Argun’un kendisine salak dediğini öğrendiği için değil, onu zaten biliyordu, Tavramina’nın pis şakası yüzünden yıkıldı. Tek bir nedenden dolayı öldürmemişti Argun’u. Şimdi düşünüyordu da Hayal Taşı için hiç öldürmemişti canım. Bir birikim ve pek çok nedenin bir arada birbirlerini etkilemesiyle öldürmüştü. Kabul. Ama Tavramina’nın salakça oyunu ve kendi salaklığı olmasa yine böyle soğukkanlı bir şekilde öldürür müydü Argun’u?

“Hiçbir zaman bilemeyeceğim!” diye inledi. Sonra ne olursa olsun olaya karışmaya, müdahale etmeye karar verdi. İsterse yarından giden Tankut eriyip havaya saçılsın, isterse dünde kalan Tankut buharlaşıp yarınki Tankut’u ortadan kaldırsın. İkisi de aynı kapıya çıkar diye düşündü. Ofise kendi girişini beklemedi. Argun’un yanına gitti. Kulağını sağır edecek bir sesle. “Abi kaç! Birazdan Tankut gelip seni öldürecek” dedi. Afaki, karşısındakini görmeyen gözlerle yüzüne baktı. Evet, görmüyordu. Sonra “Ne diye öldürsün? Albız, bu sen misin?” dedi. Tankut çocuklar gibi sevindi.

“Abi, şükürler Allah’a, görmüyorsun ama duyuyorsun. Ben Tankut. Yarından geldim. Birazdan da gelip seni öldüreceğim. Abi kaç! Abi kaçmıyorsan bari masanın üstündeki silahı Rüstem’e ver. İçinde tek kurşun var. Sen Şaban Kuzgun’un kitabını bana gösterirken yiyeceksin kurşunu sağ şakağına abi... Agbiii, dinle agbiii! Hiç olmazsa tabancanın içindeki tek kurşunu çıkart abi!”

Afaki başını iki yana salladı. Geniş geniş gülümsedi. Önündeki kitaplara yumuldu. Bilim, gerektiğinde şeytanın iğvasına karşı direnmektir de. Karanlık güçler istiyordu ki bugün kafasına dank eden gerçeği daha çok araştırmasın. Kafası karışsın da Tankut'a veciz bir şekilde anlatamasın. Hadi oradan! Evet ses Tankut'un sesiydi ama koca bir Hazar ordusundaki her sesi ayrı ayrı taklit edip canlandıran Albız için, güç iş miydi Tankut'un sesini taklit etmek? Tankut çaresizlik içinde tabancaya kendi koştu. Dokundu. Soğukluğunu hissetti. Eline almaya çalıştı ve orada, fiziki güçlerinin sınırını gördü. Değil tabancayı, bir kurşunkalemi bile kaldıramayacağını anladı.

Kapı açıldı, dünkü Tankut içeri girdi. Gözlerinde Tengere'nin Salur Kazana bakarken kullandığı kararlı bakışlar vardı. Demek, anlatılar, filmler, kısaca sanat diyelim, insanı bu kadar etkiliyor, ifadesini bile değiştiriyormuş! Her şey aynen dün olduğu gibi oldu. Kendisi not kartlarını topladı. Hazarlar ve Selçuklular üzerine konuştular. Bu aşamada Tankut, sonuç ne olursa olsun kendiyle konuşmaya karar verdi.

"Tankut, hey, Tankut oğlum, buraya bak. Beni duy, ben Tankut! Yarından geliyorum. Argun'u öldürme! Tavramina seni kızdırmak istemiş! Oyun oynamış!"

"Dede, bi siktir git, işim var şimdi. Oyunu sonra beraber yapacaz seninle!"

Anlatıyı izleyen Tankut, bu konuşmayı duyar duymaz derin bir *de jâ* vu hissi yaşadı. Sanki dün de burada, Argun'un ofisinde, bu cinayetten önce aynı konuşma olmuştu. İlginç bir algı bozukluğuydu. Bak şimdi, biraz önce olan bir şeyin daha önce olmasına imkân var mıydı yani? Bir şeyi birinci yapanın ikinci olduğunu düşünmedi bile.

Sonra olanlar oldu. Tankut tek kurşunla Afakiyi infaz etti. Paraları yüklendi, Hayal Taşı'nı çaldı. Ofisi terk etti. Saat 17:30'a kadar Argun'u kimse rahatsız etmedi. Albız o kadar mahir bir yönetmendi ki, hem o geçmek bilmeyen saatleri bire bir yaşattı ofiste kalan yarının Tankut'una hem de Avcılar'da ancak beş on dakika geçti. Bunu, Çiçek'in "Haydi Sezen Nine, bu karı sana tav! Yatağa, yatağa at!" yollu tezahüratından anlamak olasıydı.

Unomastik'te, Rüstem ve Gül Hanım birlikte ofise girdiler. Rüstem sağa sola bakınarak tabancasını aradı. Gül Hanım alışkın bir tavırla kasanın

durduğu dolaba yöneldi. Hemen önündeki anahtarları kullanarak kasayı açtı. Rüstem'in elindeki büyücek seyahat valizine bütün paraları doldurdular. Gül, kasayı dikkatle kilitledi. Anahtarları bir kâğıt mendille, gayet dikkatli sildi. Sonra her birini tek tek, Argun Bey'e tutturdu. Geri getirip kasanın önüne koydu. Tankut, kaskatı olmuştu. Rüstem ile Gül'ün burunlarının dibine kadar girip, yapabildiği en iyi Argun sesiyle onları korkutmak istedi.

“Rüstem, Gül, ben buradayım, daha gömülmedim! Size o paraları harcatırlar mı zannediyorsunuz?”

“Kes sesini moruk! Bir insan kaç defa ölür? Bu kadar parayı bir arada gördüğümüz mü var? Şimdi hortlak devri değil, gırtlak devri! Hem herkes o Tankut denen adamı arayacak. Kimse bize bulaşmaz! Anladın mı?” dedi Gül.

Rüstem biraz olsun korkmuş gibiydi. Gül, Rüstem'i dudaklarından öperek uğurladıktan sonra saatine baktı. Tam 17:45, yani kendisinin işten çıkış saatiydi. Koşarak masasına gitti. Alarına bastı. Bütün Unomastik Holding acı seslerle sarsıldı. Rüstem, bu kez arkadaşları ile içeri girdi.

On dakika sonra polis her tarafta parmak izi alıyordu. Biri, Tankut'un Albız'la savaştığı gün, önce kapının tahtasında iz bırakıp sonra alçıpana saplanan kurşunu buldu. Dikkatli bir çalışmayla çıkardılar. Daha da dikkat ederek bir parça pamuğa sarıp korumaya aldılar. Kısa bir süre içinde, Argun'un başına saplananla aynı tabancadan çıktığı anlaşılacaktı kurşunun. Başka bir uzman da, kasanın önündeki anahtarlardan, gayet dikkatlice davranarak iz almaya çalıştı. Polisten tam yedi dakika sonra içeri kameralar daldı. Görevliler engel olana kadar, Argun'u yakından birkaç dakika çekebildiler. Sert, anlayışsız, belki de medya düşmanı bir komiser hepsini dışarı attı. Üzerlerindeki parmak izleri biraz önce alınan anahtarları kullanarak kasayı açtırdı. İçi bomboştu. Deneyimli görevli bu görüntüye aldanmadı. Kasanın tavanında bir yere dokununca kasanın arka duvarı bir perde gibi kalktı. İçi parayla ve evrakla tıka basa dolu yeni bir kasa ortaya çıktı. Avcılar Tankut'u, “Dede yeter, gönlüm bulandı,” dedi.

Anlatı böyle istek üzerine bittiğinde akü zayıfladığı için Çiçek'in televizyonunda görüntü kalitesi bozulmaya başlamıştı. Kız söyleniyordu:

“Allah kahretsin! Tam Sezen Nine, 96 Melahat’ı yatağa atmıştı. Kahretsin!”

Tankut, televizyondaki, gittikçe eriyen görüntüye baktı. Çıplak omuzları buruşuk bir kadın, altındaki başka bir kadının eteğini sıyırmıştı. Alttakinin buruşuk, kat kat deri parçaları bedeninden sarkıyordu. Yaptıkları işten herhangi bir zevk alıyormuş gibi bir halleri yoktu. Yüzlerinde “çekim bitse de gitsek” diyen bezgin ve acıklı bir ifade vardı. Sezen Nine’nin “aşk” sırasında sık sık dönüp arkaya bakması ve sonra önüne dönerek yeni bir harekete kalkışması, kameraların göstermediği bir yönetmenin varlığını ispatlar gibiydi.

Tankut, küçümseme dolu bir ifadeyle tükürür gibi konuştu:

“Kahretsin! Koca bir milleti ne hale getirdiler? Milletin anneannesi, babaannesi üç kuruş için televizyonlarda neler yapıyor! Çiçek, bu kadar salak mısın sen? Görmüyor musun nasıl bir katakulli, nasıl bir orostopolluk olduğunu? Gerçek aşk böyle mi olur?”

Çiçek de eş ağırlıklı bir küçümsemeyle tısladı:

“Olursa Rodop Dağları’nda mı olur? Oh Safakimu, Safakimu!”

Tankut, dehşetli bozulmuş, derinlerde bir yerlerde varlığının bir kısmı örselenmiş, feci yaralanmıştı. Yalvaran bir sesle:

“Dede, bizi Macaristan’a, Rodop Dağları’na götür, beni komita takibine çıkan Osmanlı erkân-ı harp binbaşı Şafak Talihi, şu şımarık Çiçek’i de Rum dansöz Despina yap, seksi olsun! Tokadı yanağına patlatınca bir daha, bir daha istesin! Kızışsın, azgın bir sürtük olsun!”

“Yavrum Tankut’um, isterdim ama benim de gücümün sınırları var. Yapamam çocuğum!”

“Hain! Dede dedik bağrımıza bastık, dede değil hödö–hede çıktın!”

“Yavrucum, yanlış anladın evladım. Rodop Dağları, Macaristan’da değil Bulgaristan’da. İstersen seni Bulgaristan’a götüreyim. Ya da Macaristan’ın neresini istiyorsan söyle götüreyim! Coğrafyamız biraz zayıf mıdır, nedir? Keh... keh...”

“Aman dede pek komik! Şimdi de başıma coğrafya hocası Strabon Zülfü gibi ekşime, meretler Bulgaristan’daysa Bulgaristan’a gidelim!”

Albız eliyle yine geniş bir yay çizdi. Hem Çiçek hem de Tankut'a yeni anlatıda rol düştüğü için, bu kez Avcılar bütünüyle silindi. Sanki Albız yalnızca bu götürme işini yapıyor, gittikleri yerde ne yapacaklarına hiç karışmıyordu. Ne yapıyorlarsa kendi iradeleriyle yapıyorlardı. Şafak Talihî Bey, tabancasının namlusuna üfleyerek içindeki dumanı dışarı çıkardı. Yarı çıplak Despina, alev rengindeki saçlarını çıplak fildişi omuzlarının arkasına atarak, yarı çıplak memelerini cömertçe sergiledi ve ağır aksanlı Türkçesiyle konuştu:

“Ah Safakimu, seni bekler idim! Koy o altıpatları zebine, beni de öldürezeksin?’’

Burnu, Çiçek'inki gibi, ama daha küçük. Dudakları, sanki gökten manna yerine silikon yağarken birkaçını yakalayıp bırakmamış. Çiçek'in ince dudaklarının tam üç katı kalınlığında. Göğüsler desen, dışarı taşmış, ikisi birbirini sıkıştırmış, arada ince bir çizgi bırakmış! Silikon Vadisi dedikleri de bu olsa gerek. Kalçalar da epeyce tombullaşmış mı, nedir? Tankut, hiç ağzını açmadan, elindeki ince anı defterine bir istek yazdı. Sağdan sola doğru akan siyah mürekkepli kalemin Osmanlıca yazışındaki kolaylığa şaştı. Yazdığını başının arkasına tuttu, gösterdi.

“Dede, bu bir kuşak öncesinin seksilik modeli. Sen Çiçek'i yine aynı bırak, mümkünse göğüsler biraz daha küçülsün, kalçalar darlaşsın!”

Esmer güzeli Despina, Şafak Bey'e ne yazdığını sordu. Şafak Talihî Bey, çöken devasa bir imparatorluğun devasa yükü dimdik geniş omuzlarında, atalarından Tengere Tigin'in kartal gözlerinden çalınmış bir çakmak ışıltı gözlerinde, ağır ağır konuştu.

“Devlet işidir Despina Hatun! Seni alakadar etmez. Gel bakalım mağaradaki yoldaşlar sizin çorbacılardan neler kaldırmış?”

Kızı önüne kattı. Mağaraya girdiler. Şafak'ın arkalardaki klimalı özel aşk odasına doğru gidiyorlardı. Şafak'ın sıcak, sert parmakları Despina'nın sırtındaydı. Kız dar kalçalarının hakkını vere vere, kıvırtmadan, çevik adımlarla yürüyor, sırtındaki erkek parmağı onu olmadık heyecanlara boğuyordu. Nemli, karanlık mağara havası ve havadaki ekşi erkek kokusu başını döndürmüştü. Nefesi kesiliyordu. Her tarafta başıbozuk kılığında,

çeteci kıyafetinde oturan, tıraşı gelmiş birtakım salaş adamlar vardı. Bunlar Şafak ve güzel ganimeti tam önlerine geldiği zaman, düğmelerine basılmış sustalı çakı gibi ayağa fırlıyor ve kusursuz tekmillerini veriyorlardı:

“Saruhan Alayı, İkinci Dragon bölüğünden Molla Seyyit oğlu Hüsam, nazar ve telakkilerinize hazırdır komutanım!”

Aşk odasının önündeki pis, sarı sakallı komita da tekmilini verdi:

“Üçüncü Karesi Alayı Birinci Zuhaf bölüğünden Çengel Kara İmam oğlu Bulgar İsmail nazar ve mütalaâtınıza hazırdır komutanım!”

“Kuş uçmasın İsmail!”

“Emret komutanım!”

Vay vay! Demek ki bu yiğitler suç amacıyla oluşturulmuş adi bir çete değil, doğrudan devlettir. Disiplin içinde davranmaktadırlar. Ne devlettir böyle yiğitler arasında en devletli yiğidi bulmak! Halk içinde muteber bir kimse yok Şafak gibi, olmaya devlet cihanda bir gecelik Şafak gibi! İçeri girdiler, buz gibi serin aşk odasının çift camlı, siyah, içeriyi göstermeyen pencerelerinden Rodop Dağları’nın vadilerinde, Trakya kaşarı büyüklüğündeki bir güneşin batışını izlediler. Şafak, duvardaki gömme buzdolabını açarak, kıza ve kendine iki adet nefis *pinacolada* çıkardı. Albız’a içki modasının da değiştiğini söylemeyi unutmuştu! Artık oyunbozanlık etmedi. Ayakta, pencerenin önünde suların kararmasını beklediler yudum yudum. Sonra, Şafak Talihi, kibar ama sert bir biçimde Despina’yı ayı postlarıyla kaplı büyük yatağına itti. Kız, güya nazlanarak yatağa yollandı. Daha yoldayken, nasıl yapmışsa sırtından dansöz giysilerini atmış, kavisli nefis beli, muhteşem dar kalçaları ile Şafak’ı çıldırtmıştı.

Baygın bir sesle sızlanarak, Şafak’ın iri şövalye yüzüğünün belini çizmesinden yakındı. Şafak Talihî, bunun nasıl bir talihsizlik olduğunu düşünmeden “yüzüğünü” çıkardı. Yatağın başucundaki ayı kafatasından yapılmış gece lambasının üstüne koydu. O çevreci bir Osmanlı zabitiydi, sırf çükünden aptal bir içki karıştırıcısı çıkaracak yerde, her tarafından başka bir şey yaptırmıştı işte koca ayının.

Albız, Hayal Taşı’nı o konan yerden kaldırdı. Lezzetli bir balık gibi kuyruğundan tutup yutacakken, yine bir erkek dayanışmacılığıyla, Şafak’ın

vücudunun titremelerinin geçmesini bekleyecek kadar bir nezaket gösterdi. Taşı yutuverdi. Küçük bir patlama duyuldu. Şafak Bey, “Aman Bulgar bastı!” diyerek, çıplak belindeki olmayan tabancasına el attı. Kısa bir süre içinde bu sıkıntısının mağarayla birlikte ortadan kalktığını anlayınca, kendisinde iyice şafak attı! Avcılar’daki metruk evdeydiler. Çiçek, gözlerini sıkı sıkıya yummuş olduğundan, hâlâ kendi kendine Rum aksanı üretmekle meşguldü. Tankut’un acı çığlığı ile uyandı. Koltuğun üzerindeydiler. Albız’ın kahkahası, Küçükçekmece Gölü’nün kıyılarına kadar yayıldı.

Sağ ol evlat! Son kertelerine gelen bir Tikkun’u önledik birlikte! Bak, emin ol ki o Altın Çağ denen hadise o kadar neşeli değil! Madde ışığını, gücünü, ruhunu teslim etmekten kurtuldu. Siz de bir mesih aramaktan kurtuldunuz. Dolayısıyla Deccal de gelmeyecek. Daha ne olsun? Kıyamet kopacakmış, bu dünya yıkılacakmış da sonrasında esrik bir mutluluk çağı başlayacakmış! Bir dünyanın yıkılması ne demektir? Kıyamet tellallığı yapanlar, kıyamet bir an önce gelsin diye çırpınıp çığrışanlar, kıyametin gelmesini çabuklaştırmaya çalışanlar, daha önce hiç kıyamet yaşamışlar mı? Bundan sonrası artık ayrıntı. Birileri ortaya çıkıp da ‘Hiçbir şey artık eskisi gibi olmayacak!’, ‘Unutmadık, unutturmadık, unutturmayacağız’ gibi sözler edecekler tabii. Haklarıdır, ama pek kulak asma evlat. Unutacaksınız, unutacaksınız, unutmayıp da ne yapacaksınız?

Yalnız evlat, sana bir uyarım var, beni, Adam Kadmon’u, yeryüzünün ve tüm evrenin hammaddesini suçlamaya girişmeden önce biraz kendinize bakın. Beni nasıl kullanırsanız ben oyum. Şimdi artık şu naçiz bedenime sular dökülse, seller değse umurum değil. Ben görevimi yaptım!”

Tankut, söylenenlerden hiçbir şey anlamasa bile durumun ciddi olduğunu anlamıştı. Albız konuşurken hızla giyindi. Çiçek de giyinmiş, televizyonun başına geçmiş, *Onu Boşa, Beni Al* adlı teşhir yarışmasını açmıştı bile. Albız, lacivert-turuncu gözlerinin ucuyla Çiçek’i göstererek,

“O da bir garip, bir ezilmiş Çiçek, daha şimdiden bizi unuttu. Unutmayıp da ne edecek?” dedi.

Tankut’un içinde, göğsünden boğazına doğru bir hareket, bir dışarı çıkma isteği başlamıştı. Sordu:

“Dede, yerimize siz mi geçeceksiniz? Ortalığı iblisler mi basacak?”

“Tankut, kötü Amerikan filmlerini seyredip durma evladım! Hani o ancak su ile yok edilebilen, suya dayanıksız, ama vücudunun dörtte üçü su olan insanları yutan uzaylılardan değiliz evlat biz. Yani kendimize o kadar zarar veren bir şeyi yapacak kadar salak değiliz. Bu sefer nöbet bana değdi, ben geldim. Yarın belki de sen bir başka dünyaya gidersin. Senin anlayacağın dilde söyleyeyim: Teşkilat ne derse yapıyoruz işte evlat!”

Albız, sonra, neredeyse üzgün bir sesle ekledi:

“Çok vakit kalmadı evlat. Gitme demidir. Gitsem gerek, özüme dönsem gerek. Hayal Taşı’yla neredeyse birleştik birleşeceğiz...”

“Dede, son bir sorum var, Dede Selçuklular Yahudi miydi? Şimdi sen gidersin, öğrenemem çatlarım!”

Albız, pencereye yönelmişken durdu.

“Bazıları evet! Bunda şaşılacak ne var? Tankut, evladım, kulağına küpe olsun, bu işleri bırak. Bırak, kanadı olanlar, atına kanat olanlar koşsun bozkırda! Senin nene gerek? İnsanların sırrını saçıp dökmek, insanlara ısmarlama sır üretmek? Uzak dur evladım şu holdingleşme işlerinden...”

Kalın baldırlarından umulmayacak bir çeviklikle pencerenin kenarına çıktı. “Vakit yok evlat! Merdivenlerden yürüyerek gidersem çok vakit yitiririm, kayıp daha çok olur” diyerek kendini aşağı bırakmaya hazırlandı. Tankut, arkasından can havliyle bağırdı:

“Sen Tengere misin?”

Albız iri bir kedi gibi havada uçarken, Tankut’un akıl kutusuna berikinin vakitsizlikten dolayı ancak sonradan açıp bakacağa uzunca bir mesaj bıraktı:

“Hem oyum hem değilim. Senin de hem ben olup hem olmadığın gibi! İstersen şöyle diyelim, sen ne kadar ortadan kaldırdığın Argun, ne kadar bedenini kullandığın Çiçek, ne kadar racon arkadaşın Rüstem, ne kadar Urus Koca, ne kadar Selcük, ne kadar Benyamin incir’sen ben de o kadar Tengere’yim! Elveda benim ham ahlat oğlum!”

Tankut kişilik parçalanmasının son demlerindeyken, kemiksiz bir uzaylı

nasıl betona çarpar da pelte gibi yayılır diye, camdan baktı. Albız büyük bir hızla beton zeminli otoparka çakıldı. Henüz gürültü yukarıya çıkmadan, bulundukları bina temelinden başlayarak sarsıldı.

Kandillinin sismografları 5.4 şiddetinde, yüzeye çok yakın bir deprem kaydetti. Müflis ve namuslu bir müteahhidin yaptığı “ağır hasarlı” bina bu darbeye dayandı. Yakınlardaki, güzel, sıvanmış, pırıl pırıl “hafif hasarlı” dört beş bina dayanamadı.

Sarı-gri bir toz bulutu “deprem” çığlıklarıyla birlikte havaya yükseldi. Birkaç kişi evleri çökmediği halde kendini pencerelerden attı. Tankut, Çiçek’i son anda belinden yakaladı. Ağlamalar, inlemeler birbirine karıştı. Ne büyüklükte bir sarsıntı yaratacağını kılı kılına hesaplayarak atlayan Albız bu işe şaştı. Yanında yöresinde temeline kadar çökmüş binaları, üst üste yığılmış katların kirişleri arasından çıkarak uçuşan tül perdeleri, kırılmış koltuk kollarını, dışarı sarkmış sallanan insan kollarını gördü, sarsıldı. Göğsüne kadar gömüldüğü çukurdan kendini yukarı çekti. Tankut tabancasını çekmiş bağırıyordu:

“Ne istedin masum insanlardan? Hain yaratık?”

Sonra hiç düşünmeksizin, yukardan ateş açtı. Dokuz merminin dokuzu da Albız’ı buldu. Küçük bir ah etti Albız:

“Ah, şunların kovanları bari kendi kabuğumdan olmayaydı!” Dediklerini daha şimdiden unutan, belki de hiç anlamayan, dalga geçip küçümsediği Çiçek’ten bile anlayışsız olan Tankut’a hiçbir şey söylemedi.

Önce Avcılar Merkez’e doğru, sonra keskince bir dirsek yaparak Ambarlı tarafına, oradan da Meşrutiyet Caddesi boyunca kuzeye koşarak E-5 yoluna çıktı. Ölenlere üzülmüştü. Daha fazla zarar vermek istemiyordu kimseye. Yolun boş bir anını kolladı ve ilk adımını attı. Heyhat! Kamyonun biri deli gibi üstüne geliyordu. Adam hiç hız kesmeden “Lan kırmızı götlü nonoş, çekilsene yolun ortasından, korum Allah’ıma bir tarafına” diyerek Albız’a çarptı. Kamyonun bütün sol yarısı ve içindeki adamın üzerinde cansız maddeye dair ne varsa Albız’ın öte tarafına geçemediler. Soğrularak, Albız’ın gövdesine takılıp kaldılar. Milyonlarca yıl önce ayrıldıkları maddeye kavuştular. Sevinç gözyaşları döktüler. Ortasından ikiye biçilen

kamyonun diğer yarısı metrelerce sürüklendikten sonra bariyerlerin üstünden aşarak yolun sağına çıktı ve durdu. Kamyon sürücüsü ise donunu bile kaybetmiş, şallak mallak yolun ortasında oturuyordu. Yaşadığı şoku atlattıktan sonra ayağa kalktı. Heyhat! Kamyonun biri deli gibi üstüne geliyordu. Adam hiç hız kesmeden “Lan kıllı nonoş, kodum mu oturturum Allah’ıma, çekil şuradan” dedi. Birincisi bu söylenenleri duymadığından olsa gerek, çekilemedi...

Albız vahşi bir hayvan çevikliğinde koşuyor, bazen ellerini yere dayayarak yerden güç alıyor, büyük zıplamalar yaparak dört ayak üzerine koşmasına devam ediyordu. Geçtiği sokaklarda, ilk atlayışında olduğu kadar olmasa da güçlü sarsıntılar yaratıyordu. Asfaltta çökükler oluşuyor, evlerin duvarları çatlıyor, bazı evlerin ise yana yattığı veya çöktüğü görülüyordu. Galiba iki adet de üstgeçit çökertti. Bütün bunlar Kandilli’de, kuzeye doğru ilerleyen bir deprem fırtınası olarak algılandı. Albız hayretler içinde, “yav, bunların bu şiddette sarsıntılara dayanacak evleri yoksa ciddi bir depremde ne halt edecekler?” diye düşündü. Öyle on on beş metrelik zıplamalar yapmamaya karar verdi.

Artık Firuzköy yakınlarındaydı. Küçükçekmece Gölü kıyılarını izleyerek yine kuzeye, Trakya otoyolu yönüne doğru koşuyordu. Yolun iyice boş bir anında karşıya geçti. Altıntepe denen güzide muhitimizin oralarda bir yerde iyice dar bir ara yola girdi. Bu yolda kimsecikler yoktu. Yarım Burgaz Mağaralarının önünden geçerken sağ yanında çekici, davetkâr bir karanlık delik gördü. Ocağın nemli soğuğunda biraz ısınmak ve dinlenmek için mağaraya daldı. Işıldaklar yakarak altın gümüş arayan ve çıkardıktan her neolitik kalıntıyı küfürler eşliğinde mağaranın duvarlarına çarparak parçalayan üç ayrı grup defineciyi afallattı. Adamlar ellerinden kazmayı küreği, metal detektörünü atarak kaçışmaya başladılar. Cesur biri “Gelme ulan üstüme albastı karısı kılıklı canavar! Deşerim senin kafanı” diyerek elindeki kazmayla güçlü bir saldın yaptı. Albız gülümseyerek durdu. Adamın darbeyi indirmesine izin verdi. Boyunun uzunluğundan dolayı kafasına değil de göğsüne giren kazmayı, sapını ve adamın kolundaki saati emerek içine aldı. Canhıraş çığlıklarla kaçışan adamın arkasından “cee” diyerek alay etti. Başını, yarısı yeni kırılmış bir neolitik kafatası kemiğinin yanına koyarak gözlerini yumdu.

XLIV.
Yada Taşı

Tankut, biraz önce aşağıda cereyan eden dehşeti anlamakta güçlük çekiyor, Argun Bey'in uyarılarını hiç takmayıp Albız'ı çağırdığı için kafasını duvarlara vuruyordu. Çiçek, televizyonun karşısına geçmiş, bir yandan program arıyor bir yandan da söylenip duruyordu. Neden sonra Tankut, telefonunu açıp polise bir ihbar bıraktı. Serseri bir canavarın İstanbul sokaklarında sağını solunu yıka döke dolaştığını söyledi. Karşıdan kibar bir ses, "Beyefendi onu bilmeyen mi kaldı? Deprem canavarı en son Altıntepe taraflarında görülmüş" dedi ve kapamak istedi. Tankut,

"Durun, durun lütfen, ben onun zayıf noktasını biliyorum," dedi, "su dökmek gerek üstüne ki, küçülüp daralsın. Eski hali neyse ona dönsün. Aman ateş açmayın, hele ağır silahlan hiç kullanmayın."

İsmini Argun Afaki olarak verdi. Telefon zaten Argun'un üstüne kayıtlıydı. İçi biraz rahatlamış bir şekilde yerine oturdu. Kendi haber televizyonuna baktı.

Bütün kanallarda, Avcılar'daki küçük, fakat bine yakın can alan depremden ve deprem olduğu sırada yeryüzüne çıkan kırmızı, iriyarı bir canavardan söz ediliyordu. Birinde amatör bir kamerayla tepeden çekilmiş, silik, titrek görüntüler üst üste yayınlanıyordu. Burada gerçekten de Albız yeraltından çıkıyormuş gibi duruyordu. Küfretti. Bu filmi çeken insanın Albız'ın düşüşünü gördükten sonra kamerasına sarılmış biri olduğu ve çevredeki yıkılmayan evlerden birinde yaşadığı çok açıktı. Adam o düşüş anını görmüş, kamerası boynunda dolaşmadığı için doğal olarak çekememiş, ancak Albız'ın çukurdan çıkışını çekebilmişti.

Diğer kanala geçince olduğu yerde sallandı. Tavramina, iki gözü iki çeşme ağlıyordu:

“Kocamı bulun, kocamı bulun! Babamı o canavarın etkisi altında öldürdüğünü sanıyorum!”

Futbol konuşan kadrolar gitmiş, onların yerini hemen her kanalda depremciler, şeytan çıkaranlar, cinciler, kabalacılar almıştı. İslamcımsıtrak kanallardan birinde ise bunun Amerika’nın bir işi olduğu tezi ustalıkla irdeleniyor, Amerika’nın elinde bu tip kırmızı deprem canavarlarından daha birkaç yüz adet olduğu kanıtlarıyla gösteriliyordu. Irak savaşında yeterli destek vermeyen ülkelere bu canavarlardan bir adet gönderiyormuş Amerika. Tankut, bu kanıtları ilgiyle izledi. Hollywood’un ne kadar bilimkurgu, korku, uzay filmi varsa onlardan makaslanan ve birbirine hiç benzemeyen bir sürü yaratığın kırmızı bir fon üzerinde bulanıklaştırılmış görüntülerine bakarken tüm kişisel sıkıntılarını unutarak ağız dolusu küfretti. Aralarında bir de çizgi film karakteri vardı.

Diğer bir kanalda ise son derece ciddi bir adam, büyük bir olasılıkla bir depremci olduğunu düşündüğü, sonradan bir medyum olduğunu anladığı biri, büyük bir otoriteyle,

“Albız, maalesef bizim ülkemizin bir gerçeği. Albız’la yaşamayı öğrenmek zorundayız. Korkacak bir şey yok. Bu tip şeytanların veya cinlerin 4.5-5 şiddetinden fazla depremler üretmeleri mümkün değildir!” diyor ve sonra büyük adamlardan öğrenilmiş, büyük bir otoriteyle “halkımız müsterih olsun!” diye ekliyordu. Başka bir kanalda ise bunun Sabetayistler arası bir iç çekişmeden kaynaklanan bir felaket olduğu, oganların diğer grubu temizlemek amacıyla bir Albız’ı cehennemden çağırdıklarını, sonra çarşafa dolaştıklarını işleyen bir haber vardı. “Ulan iyice suyunu çıkardılar, biz de bu Unomastik dalgasıyla besledik bu zırvalıkları” diyerek kanal değiştirmeye davrandı. Gül ve Rüstem’in yüzlerini görünce durdu. İkilinin sözcüsü durumunda olan Gül, sakin bir sesle konuşuyordu:

“Son zamanlarda Argun Bey ve yeğeni Tankut Bey kendilerinin de Sabetayist olduğunu keşfetmişler, kamuya bir açıklama yapmak için hazırlanıyorlardı. Sonra o müessif hadise oldu! Rakip grubun cinayeti işleyip Tankut Bey’e yıktıkları kanaatindeyiz. Kendisi karınca incitmez bir yapıya sahiptir. Neyse... elimde Argun Bey’in öldüğü gün tuttuğu notlar var, onları okuyunca her şey anlaşılıyor...”

Kamera, Gül’ün elinde tuttuğu bir not kartına odaklanıyor. Afaki’nin o

hızlı, akıcı el yazısı hemen tanınıyor. “Demek biz de Yahudi’yiz, tarihin akışı bizi ilginç bir noktaya getirdi!”

Tankut Argun, tam da o noktada Çiçek’in televizyonunu izlemeye, o saflara katılmaya karar verdi. Kız bu iltihaka candan memnun oldu. Ellerini çırparak sevinçle haykırdı:

“Hoş geldin Tankut’um! Bak yeni bir yarışma buldum!”

Albız, Yarım Burgaz Mağaralarında bir saatlik derin bir şekerleme yaptıktan sonra dışarı çıktı. Başının üstünde bir helikopter uçuyordu. Albız’a doğru bir dalış yaptı makine. Hiç umursamadı Albız. Sonra başından aşağı soğuk sular dökülünce neye uğradığını anladı. Yangın söndürme helikopterleriyle saldırıyorlardı. Attığı çığlık kilometrelerce öteden duyuldu. Allahtan elde pek az olan helikopterlerden ancak biri iş başındaydı. Acıdan kıvranan Albız ne tarafa kaçtığına bakacak durumda olmadığı için Kayabaşı köyü yoluna saptı. Köyün dışına kaçak moloz döken bir kamyonu molozuyla birlikte emdi. Sürücüsünü tükürdü. Boş bir traktör ile çarpışıp onun da bir kısmını bünyesine aldıktan sonra köyü geride bıraktı.

Bir yol ayrımına geldi. Aşağıda batmakta olan güneş, Sazlıdere Barajı’nın suları üzerinde altın yansımalar yapıyordu. “Beni suyun yanında aramak akıllarına gelmez” diyerek sola, baraja doğru inmeye başladı. Hızla, yarı metruk Şamlar köyünü geçti. Köyün II. Mahmut döneminde yapılmış ve geçenlerde yanmış olan ilkokulunun köşesini döndü. Sol yaptı. Barajın çevresindeki toprak yolu dolaşmaya başladı. Karşıdan gelen bir araçtaki insanlar tarafından görülmemek için tarlaların arasına daldı. Beş altı kilo metre gittikten sonra gölün ortasında, üzerinde terk edilmiş tek bir ev bulunan adacığın karşısındaki taşocağına sığındı.

Büyük bir taş blokun arkasına gizlendi. Mesaiyi bırakmak üzere olan işçilerin gidişini bekledi. Karanlıkta izini kaybetmişlerdi. Büyük bir enerjiyle iri beyaz taş blokları üst üste koyarak kendine görkemli bir sığınak yapmaya girişti. Piramit biçiminde, üstü kapalı, yüksek tavanlı bir ev yaptı. Şimdi tepesinden aşağı sular dökemezler, dökseler de büyük bir zarar veremezlerdi. Burada oturur, saldırıları savuşturur, eğer dedikleri gibi bir

uzaylıysa, bir uçandaire göndererek kendisini almalarını beklerdi. Değilse de kader! Her şeyi bilen Albız, kim olduğunu bilmiyordu!

Birden, en az on metre yüksekliğindeki tavandan alnına iri bir damla düştü. Küçük bir çığlık attı. Kapalı yerde, bunun bir sağanağın ilk ve aceleci damlası olduğu aklına gelmedi. Taşlardan süzülen bir su olduğunu düşündü. Büyük bir ateş küresi yaparak evinin içini aydınlattı. Taşlara ustaca tırmanarak ışığını tavana sabitledi. Sonra kendisini sersemleten bir sağanak yağmur başladı. Fındıktan cevize, değişen irilikte düşen buz gibi taneler gövdesine makineli tüfek mermisi gibi iniyor, bazıları klipaların arasında yol bularak vücudunun derinliklerine iniyor. İçerde buharlaşıp patlayarak onulmaz azaplar, acılar çekmesine neden oluyordu. Gücü azalıyordu, bunu kimin yaptığını bilmiyordu. Bir dünyayı daha Altın Çağ'dan kurtarmanın ödülüydü bu. Anlaşılan o ki, fazla açılıp saçılan, bilinç kazanan maddenin küçülmesi, eski bilinçsiz haline dönüşmesi gerekiyordu.

Yere düştü. Küçülüyordu. Böyle giderse var olması mümkün değildi. Yok olmak üzereydi. Madde tam bilincini yitirmek üzereyken, tavandan düşen ışığın gövdesine saplanması Albız'a yeni bir güç verdi. Ruhuna bir sıcaklık yayıldı. Ayağa kalkarak, içinde tekrar tutuşan, ısınan maddeyi büyüttü. İrileşti, devleşti, üzerini kaplayan, her biri üçer beşer tonluk kesme taştan kayaları sağa sola savurdu.

Yağmur biraz etkisini yitirmiş gibiydi. Bazen olaylar gelişirken işe karışan, pek dile getirilip tanımlanamayan, günümüz tarihçilerince varlığı bile inkâr edilen, fakat geçmişteki bazı tarih filozoflarının "görünmez el" diye adlandırdıkları bir el, "görünen el" diye bilinen ve üzerinde pek teori üretilmeyen diğer elinin tuttuğu yeşim renkli yarımküreyi bir kez daha okşadı. Ellerin kısık, çekik, gök gözlü sahibi, Argun Afaki'nin on iki yıl önce almadığı ve kendisinin bir çöplükte bulduğu Yada Taşı'na şefkatle baktı.

Albız biraz soluklanacağını düşünürken bu kez gök delinir gibi bir yağmur başladı. Üzerindeki kayaları dağıtarak açıkta kalmasının planlanmış bir oyun olduğunu anladı. Gücünün son damlasını bağırmak için harcamadı. Hayal Taşı'nı kurtarmak gerektiğini biliyordu. Sağ pençesini kamına soktu. Kendisine müthiş acılar veren birkaç dolaşmadan sonra taşı buldu. Çekti. Var gücüyle göle doğru savurdu. Taş elli santim kadar havada uçtuktan

sonra yumuşacık çamurun üstüne kondu. Albız, her biri yirmişer litrelik buz gibi su damlalarının etkisi altında çöktü. "Şimdi bunların çukur semtlerde oturanlarının evlerini su basmıştır. Bodrum katlarında yaşayan siyah zeytin gözlü çocuklar sudan kaçamamıştır" diye düşündü, iyice üzüldü. Yada Taşı'nın ne kadar dar bir alanda yağmur yağdırabileceğini bilmiyordu. Bu suçluluk duygusuyla iyice küçüldü. Annelerinin karnında bebek albızlar nasıl durursa öyle yan döndü, bir ceninmiş gibi başparmağını emmeye başladı. Sonra daha da küçüldü, daha da geriye gitti. Taşkınlık yapan bir madde olarak eski boyutlarına indi. Basit, siyah bir volkan camı haline geldi. Meraklı birileri çıplak gözle bile bu volkan camının burada ne kadar aykırı durduğunu hemen anlardı.

Yağmur aniden kesildi. Dikkatle bakan bir göz, baraj seviyesinde on santimlik bir artış görebilirdi. Ertesi gün, her günkü gibi Dobruca Tatar muhacirlerinden balıkçı İbrahim Amca'ya selam vererek işbaşı yapan işçiler ortada bir gariplik sezdiler. Ağır kaya blokları dünkü yerlerinde değildi. Taşocağından baraj gölüne akan dehşetli seller büyük yarıklar yaparak toprağı yarmıştı. Biri sordu:

"Amca akşam burada ne oldu?"

Balıkçı İbrahim, kaya bloklarının arasında, çamurların içinde biraz önce bulduğu lacivert renkli güzel taşı bir tespihmiş gibi parmağında sağa sola çevirerek,

"Çok yağmur yağdı oğul çok!" dedi. Doğru, yağmıştı. Bir işçi ilk durumuna dönen ve artık kara, parlak bir taştan başka bir şey olmayan Albız'ı yerden aldı. İnceledi.

"Yav küçük bir adam heykeli gibi bu kara taş!" dedi. Diğeri,

"İbrahim'e göster. O böyle taşları sever. Hayatı taş peşinde koşmakla geçti" dedi.

"Bırak ya, boş ver şimdi. O rakısını içsin. Taştan ne anlar o!" diyen adam, minik taş Albız'ı suyun yüzünde tam üç kez sektireceğine dair yanındakiyle iddialaştı. Eski alışkanlıklarından ötürü, taşın önce korkudan içi titredi. Sonra, hızla yitip gitmekte olan Albızlık bilincinin son kırıntılarıyla düşündü: "At gitsin evlat. Kuru taşa ne olur? Taş dediğin daha kaç defa

Albız olur? Bizimki de bir maceraydı. Yaşandı bitti." Bir taş olduğu için, nasıl umarsız, nasıl acımasız, nasıl başsız ve sonsuz bir hapishanenin içinde olduğunu düşünmedi.

"Seyret amca," diyerek İbrahim'e seslendi adam. Taş, suyun üzerinde tam üç kez sekti. İbrahim ayağa kalktı seslendi:

"O da bir şey mi? Ben şu elimdeki delik taşı tam dokuz kez sektirecem! Var mısınız iki şişe rakısına?"

"Varız varız!"

İbrahim eğildi, suya paralel bir hal aldı. Sağ kolu gerildi. Nice ellerde fırıldak olan Hayal Taşı döne döne suyun yüzüne çarptı kalktı. Sonra kalktı, tam sekiz kez daha çarptı.

"Oha!"

"Nasıl yaptın bunu be?"

"Hayal etmeyi bilecen oğlum, hayal etmeyi!"

SON

Resim Listesi

Kitaptaki çizimler ve harita, aksi belirtilmedikçe yazarın elinden çıkmadır. Emre Erdem'in yaptığı çizimler ayrıca belirtilmiştir. Çizimlerin hangi tarihi buluntulara dayandığı aşağıda listelenmiştir:

Petersburg Hermitage Müzesi) s. 162

Firdevsi'nin Şahname'sinden. 1494‘te Salek b. Said tarafından Gilan sultanı Ali Mirza içtin kopya edildi. (Eski Rafael Mitjana ve Vicomte S. Hermelin koleksiyonundan) –Emre Erdem, s. 192

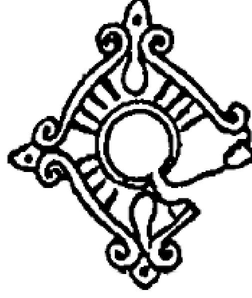
Altay Dağları'nda bulunmuş altın dişi aslan (Frank Trippet, *The First Horsemen*, Time-Life Books. 1980) s. 199

Metal amulet. Sarkel buluntularından. s. 226, 290, 311, 329

Bronz zırhlı savaşçı figürü. Sarkel buluntularından. s. 299

Birinci Pazınk Kurganı'ndan çıkanları ahşap at koşum takımı süsü (Nejat Diyarbekirli, Hun *Sanatı*, St. Petersburg Hermitage Müzesi) –Emre Erdem, s. 277

Osmanlıca Olmayan Sözlük

A

Abınçu: Cariye

Adrılmak: Ayrılmak

Ağırşak: Yün eğirmek için kullanılan, eğrilen ipi ağırlaştırmaya yarayan, ortası delik, taş, kemik veya ağaçtan nesne

Aka (Eke): Abla

Aksök: Soylu, ak kemikten gelen

Al etmek: Hile yapmak, aldatmak

Alkış: İyi dilek, dua

Amrak: Sevgili, sevilen

Apa: Baba, abla

Argış (Arkış): Kervan

Arık: Zayıf

Atı: Yeğen, kardeş oğlu

Ayrıksı: Başka türlü, farklı

B

Bala: Çocuk

Banlamak: Bağırmak

Ban eri: Müezzin

Barım (Vanm): Mal, servet, varlık

Bark: Ev, mezar

Bars: Pars

Batır (Batur): Yiğit, bahadır Bay: Zengin, varlıklı

Bek: Sert, sağlam

Bibi: Hala

Bilük: Okluk, sadak

Biti: Mektup, yazı

Bitig: Kitap

Bitimek: Yazmak

Bor: Boran, kar fırtınası, kasırga

Bökmek: Doymak

Borü (Böri): Kurt

Budun (Bodun): Boylar, halk

Buğra: Erkek deve

Bun: Sıkıntı, dert

Bunlu: Sıkıntılı

Bunmak: Sıkılmak

Burungu: Eski

Buzlamak (Bozlamak): Yüksek sesle, bağırarak ağlamak

C

Cebe: Silah

Cevşen: Zırh

Cidago: Atın omuz yüksekliği

Ç

Çabış (Çavuş): Komutan

Çağa: Çocuk

Çakır: Şarap

Çapan: Uzun, dış giysisi

Çapmak: Vurmak, yağmalamak, hızla at sürmek

Çaşıt: Casus

Çeri: Asker

Çıkan: Teyzeoğlu, kuzen

Çöngelmek: Kılıç, bıçak gibi kesici aletlerin körlenmesi

D

Değil: De! Söyle!

Dullamak: Atın kuyruğunu kesmek

Dün: Gece

Dün baskını: Gece baskını

E

Eğin (Eğin): Gövde, arka, vücut

El etmek: örgütlemek, örgütlü halk durumuna getirmek

Esrik: Sarhoş

Eşi: Hanım

Eşilik: Hanım olmaya, eş olmaya layık

Eze: Teyze

G

Gen: Geniş

Giyim: Giyecek, zırh

Gökçek: Güzel

Görklü: Güzel, iyi

Gün (Küng): Cariye, kadın köle

I

Irk: Fal

Is: Sahip

Isız: Sahipsiz

İ

İmrence: Herkesin imrendiği

İnal (İnel): Veliaht

İni: Erkek kardeş

İvmek: Acele etmek

K

Kamşatmak: Sarsılmak, sendelemek, gevşetmek

Karanu: Karanlık

Karasök: Soylu olmayan, kara kemikten gelen

Karavaş (Karabaş): Hizmetçi, cariye

Kargamak: Lanetlemek, beddua etmek

Kargış: Lanet

Karık: Sürekli karla kaplı yere bakmaktan dolayı gözün kamaşması

Karım: Rakip, hasım

Kaşanmak: At ve benzeri hayvanların durarak işemesi

Katıglanmak Katlanmak, üzülmek

Kendürük: Deriden yapılma, sofra olarak kullanılan yaygı

Kenger: Sakız elde edilen bir bitki, *Gundelia toumefortii*

Kengeşmek: Danışmak, tartışmak Kermen: İç kale

Keşür: Havuç

Kılağılamak: Kesici bir aleti yağlı, yumuşak taşla keskinleştirmek

Kılınmak: Yaratılmak, doğmak

Kırnak: Cariye

Konguz: Böcek

Korçu: Muhafız

Koşa: Çift, iki tane Kök: Gök, mavi Köp: Çok

Kösnük: Şehvetli, kızışmış

Kulan: Yaban eşeği, *equus hemionus*

Kulluk: Hizmet etmek

Kunçuy (Konçuy): Prenses

Kurut: Kurutulmuş yoğurt

Kuskun: Atın kuyruğu altından geçerek eyere bağlanan kayış

Kuşlamak: Kuş avlamak

Kut: Kut, talih, devlet, Tanrı'nın lütfu

Kutuz (Koduz): Kadın, cariye

Kuy: Ev, evin harem kısmı

Kuzuluk: Büyük bir tahta kapı veya perdenin ortasındaki küçük kapı

Küdegü: Güveyi

Külük (Külüg): Ünlü

Kündü: Hazarlar ve Macarlarda bir unvan

Küskü: Sıçan

M

Mengü: Sonsuz, ebedi, bengi

Muncuk: Boncuk

Munta (Bunta): Burada

N

Nöker (Nökör): Bir savaş beyini izleyen savaşçı

O

Od (Ot): Ateş

Oğuş: Boy, kabile

Oğuz: Boylar Ok: Boy

Okdaş (Ugdaş): Aynı boydan

Okumak: Çağırmak

Orun: Makam, mevki

Otça-borça: Ateş gibi, kasırga gibi

Ö

Öd: Zaman

Ödlek: Zaman

Örü durmak: Doğrulmak, ayağa kalkmak

Ötken: Geçmiş zaman

P

Polat: Çelik

Pusarık: 1. Puslu, sisli 2. Serap

Pusat: Silah

S

Sagrak: Kadeh

Sak: Uyanık, dikkatli

Sasık: Bozuk, kokmuş

Sayrılanmak: Hastalanmak

Sebinmek: Sevinmek

Sığın: Büyük geyik

Sin: Mezar

Siymek: İşemek

Sök: Kemik, soy

Süiti: Susamuru, *Lutra lutra*

Subaşı: Komutan, asker başı

Süngök (Sünük): Kemik

Sünmek: Esnemek

Ş

Şad: Göktürklerde bir unvan

Şar: Şehir

T

Tamgaçı: Damgacı, mühürdar

Tamu: Cehennem

Tarkınç: Huzursuz, mutsuz

Tarpan: Bir at cinsi, *Equus prezewalski*

Tavışgan: Tavşan, *Lepus capensis*

Taya: Sütanne

Telek: Kuşların büyük tüyü

Temren: Okun sivri ucu

Tigin: Prens

Toy: Ziyafet, büyük eğlence

Tutsakçı: Gardiyan

U

Uçmak: Cennet

Uğru (Ogn): Hırsız

Uguş (Uguş): Boy, kabile

Ulca: Ganimet, yağma malı

Urga: Hayvanları yakalamak için kullanılan ucu ipli uzun değnek

Urı: Erkek çocuk, oğul

Uruk (Urug, Urug): Boy

Uş: Şu, bu, işte, hemen, şimdi

Ü

Üpgük: İbibik kuşu

V

Varımlı: Mal sahibi, zengin

Y

Yabgu: Göktürklerde ve diğer Türklerde, kağandan sonra en önemli unvan

Yablak: Kötü

Yağı: Düşman

Yal: Köpek veya sığırlar için hazırlanan bulamaç şeklinde yiyecek

Yalım: Çıplak, kıraç

Yalvaç (Yalavaç, Yalabaç): Elçi, peygamber

Yancık: Eyere asılan torba

Yanış: Kilimdeki desenler

Yapınmak: Bir şeyin arkasına kapanmak, korunmak

Yarlığamak: Tanrı'nın koruması, lütfetmesi

Yarlık: Emir, ferman

Yasılmak: Yağmurda ıslanan bağırsak kirişin kullanılmaz duruma gelmesi

Yaşıl: Yeşil

Yatık: Yerleşik, ziraatçı (tembel anlamında)

Yazı: Ova Yeğrek: İyi, güzel

Yeğnilik: Hafiflik

Yeriti: Gelengi, *Spermophilus xanthophyrmnus*

Yış (Yiş): Ormanlı dağ

Yigil: Hasta, zayıf

Yincü: İnci

Yol: Defa, kez

Yöm: Dua, iyi dilek, fal

Yuğ: ölenin ardından yapılan törenler

Yund: At

Yükünmek: Birinin önünde eğilmek, yere kapanmak